Uniaţia românească din Transilvania

IV.

Primatul papal (II)

O nouă etapă în istoria papalităţii a început cu păstorirea lui Grigorie cel Mare (590—604). Acesta, prin centralizarea latifundiilor episcopale, „a devenit întemeietorul puterii seculare a papalităţii în Italia, şi, prin aceasta în mod treptat, stăpânitorul şi conducătorul oraşului Roma" **(Dtv-Atlas für Weltgeschichte,** p. 140).

În acelaşi timp, papa Grigorie cel Mare a iniţiat o nouă strategie de „politică externă", dacă se poate spune aşa, a papalităţii. El este primul care şi-a dat seama de importanţa pe care ar putea-o reprezenta popoarele germanice pentru viitorul Bisericii romane. Trebuie specificat în acest moment că toate statele germanice barbare care existau pe teritoriul fostului Imperiu roman de Apus (cel al vizigoţilor în Iberia, al burgunzilor în Franţa şi al ostrogoţilor şi, apoi al longobarzilor în Italia), deşi erau creştine, nu aveau credinţa ortodoxă a Bisericii Universale, ci pe cea ariană, condamnată la sinodul I ecumenic din 325. Singurul stat germanic de credinţă ortodoxă era cel al francilor, situat în nordul Franţei de azi. În aceste condiţii, intenţia papalităţii va fi, de acum înainte, convertirea acestor populaţii germanice la Ortodoxie şi atragerea lor sub autoritatea politică a Bisericii din Roma.

Papa Grigorie a iniţiat răspândirea creştinismului şi impunerea autorităţii episcopului de Roma şi în Britania, la popoarele anglo-saxone păgâne, cărora le-a trimis un misionar pe nume Augustin. Acesta a reuşit treptat să convertească pătura conducătoare a triburilor anglo-saxone la credinţa creştină ortodoxă.

Însă, încă înainte de sosirea acestora în Britania, exista aici o populaţie creştină de neam celtic-irlandez. „După plecarea romanilor, Anglia rămăsese în mare parte creştină. În Irlanda, Sf. Patrick convertise la creştinism triburile celte şi fondase mânăstirile, unde s-au refugiat mai apoi pentru a scăpa de barbari (...). Din aceste aşezări monahale au plecat sfinţii care i-au convertit pe celţii din Scoţia, dintre care cel mai celebru a fost Sf. Columba. Creştinismul pătrunsese adânc în sufletul celţilor, mistici din fire. În ţările celtice: Irlanda, Ţara Galilor, Scoţia, se formase o Biserică naţională, independentă de Biserica Romană şi care se străduia să semene cu Biserica primară. (...). Liturghia se rostea în limba poporului, şi nu în latină. Preoţii trăiau în sărăcie şi dădeau de pomană toate darurile care li se făceau. În sfârşit, zilele de Paşti erau fixate după obiceiuri vechi astfel că sărbătoarea nu coincidea, la celţi, cu Paştile roman" (Andre Maurois, **Istoria Angliei,** Bucureşti, 1970, vol. I, p. 61).

La început, anglo-saxonii barbari au distrus numeroase biserici ale acestor creştini celtici. Dar ei au reuşit să supravieţuiască şi, chiar, să propage creştinismul de factură celtică între anglo-saxonii de rând.

Astfel, convertirea triburilor anglo-saxone a fost opera a două Biserici. Clasa conducătoare a fost convertită de misionarii trimişi de Roma, în timp ce pătura de jos a adoptat creştinismul celtic.

Relaţiile dintre cele două Biserici nu au fost deloc bune, cea tradiţională celtică apărându-şi independenţa faţă de Biserica Romei. Misionarii romani au fost investiţi de papă cu autoritate asupra tuturor episcopatelor din Britania deci şi asupra episcopilor celţi. Acestora li s-a cerut ca să lepede vechile tradiţii celtice, să adopte ritul roman şi să recunoască autoritatea episcopului din Roma. „Britanicii (...) declarară că nu recunosc decât pe primatul lor şi o rupseră cu Roma. Relaţiile dintre creştinii britanici şi catolicii romani se înrăutăţiră foarte mult. Preoţii britanici nu dădeau sărutul păcii preoţilor catolici şi refuzau să stea la aceeaşi masă cu ei" **(Ibdem,** p. 65).

Tensiunile au crescut şi mai mult când însăşi familia domnitoare din unul din regatele anglo-saxone (cel al Northumbriei din Anglia de nord, în jurul localităţii York) a fost împărţită între cele două Biserici, astfel că, în timp ce regele termina postul şi sărbătorea Paştile, regina celebra Duminica Floriilor şi continua încă să postească. În aceste condiţii, regele Oswy a convocat un sinod la mânăstirea din Whitby, în anul 664. Este interesant de prezentat desfăşurarea evenimentelor, pentru a se vedea modul în care misionarii trimişi de papii Romei au ştiut să-i convingă pe alţii să recunoască autoritatea Bisericii lor. Regele Oswy i-a invitat la sinod pe reprezentanţii ambelor Biserici, cerându-le să-şi expună fiecare credinţa proprie şi temeiurile tradiţiei lor. Creştinii celţi au afirmat că celebrează Paştile conform tradiţiei Sf. Ioan Evanghelistul şi a Sf. Columba. Misionarii romani au afirmat că temeiul credinţei lor ar fi Sf. Petru şi Pavel, că toţi creştinii, din întreaga lume, au aceeaşi credinţă şi că doar britanicii din cele două insule (Britania şi Irlanda) de la capătul lumii, sfidează restul creştinătăţii, celebrând Paştile după o altă tradiţie. Ca argument hotărâtor au afirmat că, Sf. Columba, oricât de sfânt ar fi, nu deţine cheile Împărăţiei Cerurilor, cum le deţine Sf. Petru, care le-a primit de la Însuşi Hristos. Regele i-a întrebat pe britanici dacă pot să dovedească faptul că Mântuitorul i-a acordat şi Sf. Columba cheile Împărăţiei Cerurilor. La răspunsul negativ al acestora, regele Oswy, dornic de a intra după moarte în Împărăţia Cerurilor, a decis: „«Atunci, deoarece Petru veghează la porţile Cerului, mă voi supune poruncilor sale, de teamă că în clipa în care mă voi înfăţişa în faţa porţilor nu-mi va deschide nimeni dacă purtătorul cheilor îmi va fi potrivnic». Toţi cei de faţă îl aprobară pe rege şi hotărâră să dea ascultare de aci înainte papei" **(Ibidem,** p. 66—67). Astfel, Biserica Romei a reuşit să impună recunoaşterea primatului papal şi în insulele britanice. Iar procedeul nu mai necesită nici un comentariu.

Tot papa Grigorie a început şi convertirea celorlalte popoare germanice ariene la ortodoxie. Cu acest prilej, a apărut în Apus o nouă învăţătură, anume Filioque. Introducerea acestei doctrine a fost folosită de către Biserica Romei ca o strategie pentru atragerea vizigoţilor arieni la credinţa adevărată. Arienii negau divinitatea Fiului lui Dumnezeu, spunând că Iisus Hristos a fost doar o persoană umană, că a fost creat de Dumnezeu la fel ca toţi oamenii şi nu că a fost Fiul lui Dumnezeu. Vizigoţii erau gata să accepte primatul papal, dar nu erau dispuşi cu nici un preţ să părăsească credinţa lor despre caracterul uman al lui Hristos. Atunci romanii le-au propus să introducă în Simbolul de Credinţă propoziţia că Sfântul Duh purcede şi de la Tatăl şi de la Fiul. Cum vizigoţii admiteau că Sfântul Duh purcede de la Tatăl, afirmau prin aceasta implicit caracterul divin al Sfântului Duh. Iar dacă mai erau dispuşi să accepte şi faptul că Sfântul Duh purcede şi de la Fiul, atunci automat afirmau, chiar dacă nu direct, că şi Hristos este Dumnezeu, căci o Persoană dumnezeiască (adică Sf. Duh) nu ar putea purcede dintr-o persoană umană. Acest compromis dogmatic s-a realizat la sinodul de la Toledo din anul 589.

Dar alianţa dintre episcopii din Roma şi popoarele germanice s-a desăvârşit abia în secolul al VIII-lea. În cursul secolului anterior papii s-au aflat între sferele de influenţă ale bizantinilor (care stăpâneau sudul Italiei) şi longobarzilor (ultimii cucerind Italia de nord după anul 568). Papii au continuat încă să participe la controversele dogmatice din Răsărit. Ba mai mult, în anul 681, la cel de-al VI-lea sinod ecumenic de la Constantinopol, papa Honorius I (625—638) a fost condamnat post-mortem ca eretic **(Dtv-Atlas für Weltgeschichte,** p. 140).

La începutul secolului al VIII-lea s-a pornit un proces foarte important pentru viitorul nu doar al papalităţii, ci al întregii Europe. După ce anglo-saxonii au fost încreştinaţi şi supuşi scaunului roman, ei au pornit o ferventă misiune pe teritoriul Germaniei actuale. Principalul misionar a fost Bonifaciu, născut în Anglia în anul 672, numit în 722 episcop misionar pentru germani, iar în anul 732 arhiepiscop, cu dreptul de a sfinţi episcopi. Astfel, a înfiinţat episcopii noi pe teritoriul Germaniei (din acest motiv este numit şi apostolul germanilor), mai ales pe teritoriul Bavariei şi în Hessen. În anul 739, aflat într-o vizită la Roma a fost numit de papă **legat papal,** astfel că autoritatea sa a crescut şi mai mult. Din acest motiv a fost invitat

(Continuare în pag. a 4-a)

PAUL BRUSANOWSKI

De ziua binecredinciosului voievod

(Urmare din pag. 1)

intrase prin voinţa Providenţei şi vrerea poporului. Fortificarea ţării cu cetăţi de apărare. Alegerea şi numirea dregătorilor cu frică de Dumnezeu şi iubire de glia strămună. Răsplătirea cu dărnicie a vitejilor apărători ai pământului moldav. Pe ici, colo, câte o biserică, „o poartă către ceruri pentru poporeni. Iar prin poienile de munte „alese de ochi domneşti", aşezăminte monahale, în care „cei ce se dedică Domnului", să nu înceteze nici ziua, nici noaptea „rugăciunea şi munca".

Pentru a ilustra ceea ce ne-am propus, vom încerca să scoatem în evidenţă doar ceva din atributele apelativului: „Neînfricat apărător al credinţei şi patriei străbune", (fragment din troparul Sfântului) culese din cronici şi referinţe externe: poloneze, germane, italiene, maghiare, slave, turceşti ca şi din cele interne, ce fac referire la măreţia, vitejia şi gloria Măriei Sale.

Cronicarul polonez Miechowski, consemnează: „Bărbat glorios şi victorios... Om fericit, căruia soarta i-a hărăzit cu dăruire toate darurile... Tu eşti drept, prevăzător, isteţ, biruitor... Nu în zadar eşti socotit printre eroii secolului nostru".

Un alt cronicar polonez Jan Dlugosz, contemporan, după ce descrie victoria împotriva temuţilor duşmani ai creştinismului, de la 10 ianuarie 1475, adaugă: „O, bărbat demn de admirat... vrednic să ţi se încredinţeze conducerea şi stăpânirea lumii şi mai ales funcţia de comandant şi conducător contra turcilor... cu sfatul comun, înţelegerea şi hotărârea creştinilor".

În fine un alt cronicar polonez Bernard Wapowski, notează: „Vitejia şi succesul lui Ştefan erau renumite la popoarele vecine, pentru experienţa şi chestiunile militare şi faptelor celebre".

Însuşi Sigismund I, regele Poloniei (1506—1548), martor ocular la dezastrul din Codrii Cosminului (1497), scrie lui Petru Rareş: „Ştefan cel Mare (e un) nume cunoscut în toate limbile de mare circulaţie, fără confuzie cu alte personalităţi ale lumii".

Antonius Bonfinius, cronicar şi istoriograf al lui Matei Corvin — (1458—1490) regele Ungariei, înfrânt la Baia (1467) îi recunoaşte calităţile deosebite, căci notează: „Era însufleţit de lucruri frumoase şi mândre, pe lângă acestea activ şi straşnic în războaie".

Cronica maghiară „Chronicon Dubnicense", ni-l prezintă ca fiind: „Bun apărător al ţării sale şi al poporului său... Gata să moară pentru alţii.

Călugărul dominican Petru Ranzanus scrie: „Bărbat de o energie fără pereche". Chiar Papa Sixtus IV a fost nevoit să-i scrie Binecredinciosului Voievod numindu-l: „Atlet al lui Hristos" şi îl califică: „înţelept şi viteaz".

Medicul veneţian Matteo Muriano, îngrijind de rana bătrânului voievod, căpătată la asediul de la Chilia (1465), consemnează: „Om foarte înţelept... foarte iubit de supuşi, căci e blând şi drept, foarte vigilent şi darnic".

Un călător polonez Strykowski, călătorind prin Moldova spre Constantinopol (1574—1575), notează în jurnalul său că moldovenii îl numesc pe Binecredinciosul Voievod: „Cara Bogdan Ştefan" din latină „Scump", iar din cauza nemaipomenitelor lui bravuri, îl socotesc ca „sfânt".

Cronicarul Macarie în 1542, îl numeşte: „Ştefan Voievod cel Viteaz" deci o primă caracterizare autohtonă. În pomelnicul Mânăstirii Putna cel vechi, în dreptul numelui „Pururea Fericitului ei Ctitor", se află adnotarea: „Cel Bun şi Vestit".

De asemeni, cronica lui Grigore Ureche, printre altele, îl descrie: „Cel Bun" ... în continuare „Părinte al tuturora" şi sfârşeşte cu „Sveti" (Sfântul).

Trebuie să recunoaştem că această pagină în graiul bătrânesc al cronicarului, ne impresionează profund şi astăzi. Voievodul este prezentat cu toată obiectivitatea, iar calităţile şi virtuţile personale sunt preponderente, explicând acordarea acestor denumiri ca o recunoştinţă a urmaşilor, pentru „lucrurile lui vitejăşti, carele nimenea den domni, nici mai nainte, nici după aceia l-au agiunsu".

O caracterizare mereu actuală o face N. Iorga, zicând: „Într-însul găsise poporul românesc cea mai deplină şi curată icoană a sufletului său: cinstit şi harnic, răbdător fără să uite şi viteaz fără cruzime; straşnic în mânie şi senin în iertare, răspicat şi cu măsură în grai, gospodar şi iubitor al lucrurilor frumoase, fără nici o trufie în faptele sale". În conştiinţa poporului nostru, precizează tot N. Iorga că Marele Voievod apare ca: „Un om minunat, un sfânt, cum nu mai poate răsări altul; el era izvorul a toată vitejia... fântâna tuturor dreptăţilor... marea bunătăţilor" (Viaţa lui Ştefan cel Mare, pag. 215, 244—245).

De reţinut că, superlativele aparţin unor cronicari străini, care ne dau şi date precise sau recunosc succesele Moldovei şi a vrednicului ei ocrotitor. Aceste aprecieri nu pot fi învinuite de părtinire sau că au izvorât dintr-un sentiment de entuziasm naţional, ci ele ni s-au impus în urma imensului său prestigiu.

Cât priveşte cronicile externe, ele oglindesc în acelaşi timp că, conştiinţa europeană avea deplină dreptate să schiţeze un astfel de portret cu profil moral, căci era convinsă „pe viu" de activitatea prestigioasă a Marelui Voievod nu numai pentru apărarea Moldovei, ci şi pentru salvgardarea Europei, a „creştinătăţii" în special, de urgia lui Mahomed al II-lea (1451—1481).

Noţiunile de „Scut de apărare" şi „Poartă a creştinătăţii", s-au formulat în timpul de glorie a Marelui Voievod şi preluată de urmaşi, datorită justeţei lor. Personalitatea lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, cu tot ceea ce a realizat şi ne-a lăsat, polarizează atenţia posterităţii, de peste cinci veacuri şi nici nu va înceta, căci David psalmistul ne asigură: „Întru pomenire veşnică va fi dreptul, de vorbire de rău, nu se va teme". (Ps. 111, v. 6). Rând pe rând: istorici, scriitori, poeţi, dramaturgi, iar după canonizare aghiografi ca: C. C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Constantin Daicoviciu, Ştefan Pascu, Eudoxiu Hurmuzachi, A. V. Boldur, S. T. Kirileanu, Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei, Pr. Prof. Dr. Al. Ciurea, Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Manole Neagoe, N. M. Kramzin, Arhim. Vartolomeu Măzăreanu, B. S. Delavrancea, M. Sadoveanu. M. Eminescu, G. Coşbuc, Ursu Ioan, N. Iorga, Ghe. Duzinchevici, George Dinograncea, Miron Constantinescu şi alţii au ţinut să-i sublinieze credinţa şi să găsească în ea explicaţia faptelor moral-religioase şi patriotice, săvârşite de vrednicul voievod.

Pentru vrednicia de apărător neînfricat al credinţei ortodoxe şi a Patriei străbune şi pentru că viaţa sa a trăit-o mai mult pentru alţii decât pentru el, această înaltă dăruire cu tot ce derivă din ea, l-a situat cu trecerea timpului tot mai netrecător, iar figura sa mai mai vie, tot mai măreaţă, ca după 488 ani de la trecerea Binecredinciosului Voievod la cele veşnice, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să-i oficializeze canonizarea care se cuvenea de mult, trecându-l în ceata sfinţilor, cu zi de prăznuire la 2 iulie al fiecărui an.

La mormântul său pregătit cu 12 ani înaintea morţii, la acel început de iulie 1504, a ars o lumină neaprinsă de nimeni trei zile şi trei nopţi, consemnează N. Iorga şi de atunci până în zilele noastre nu s-a stins o clipă flacăra candelei, care era întreţinută cu acelaşi zel şi evlavie, ca cele din altarul frumoasei sale ctitorii.

Aici, la Putna şi-a ales reşedinţa pentru eternitate, unde acum se odihnesc osemintele sale sfinte, trudite întru împlinirea dublei datorii de bun creştin şi mare român. Iar sufletul său nobil se bucură în ceruri, împreună cu cetele aleşilor lui Dumnezeu, din toate neamurile şi limbile pământului.

Aici poposesc români şi din alte zone geografice decât cele româneşti, în tot cursul anului, apoi pleacă fiecare în ale lor, ducând cu ei flacăra credinţei şi purtând în ei dorul iubirii de Patria-mamă.

De observat însă că, de ziua Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, în cei şase ani de la canonizare, cei mai mulţi credincioşi care participă la prăznuire, sunt românii înstrăinaţi vremelnic de dincolo de Prut şi sârma ghimpată din nord, copleşind cu mult numărul celor din ţară. Aici se simt la ei acasă. Şi se roagă..., se roagă la mormântul său, să mijlocească la Dumnezeu pentru binecuvântare şi uşurarea situaţiei lor, lăsând o lacrimă caldă din ochii lor să se rostogolească, pe lespedea rece de marmoră de Carara din Cripta de la Putna.

Pe bună dreptate că, fragmentul prelucrat, extras din troparul Sfântului, asociat cu refrenul de la icoasele acatistului său: „Bucură-te, Sfinte Ştefane, binecredincios voievod, apărător al creştinătăţii", arată virtuţile şi ostenelile care le-a săvârşit în viaţă şi cu care a păşit în lumea dreptilor, preamărind în acelaşi timp şi pe Dumnezeu, care l-a întărit în răbdare şi l-a ajutat în toate înfăptuirile sale" (Ioan XV, 5).

Europa Orientală în căutarea reconcilierii

(Urmare din pag. 1)

b) Acum, lucrurile sunt altele şi mult mai complexe decât par.

Se observă peste tot o continuă stare de revendicări de bunuri din partea tuturor. Ortodocşii cer de la stat bunurile confiscate cu 50 de ani în urmă. Sunt bunuri folosite azi de diferite instituţii, ce opun o îndârjită rezistenţă. Şi greco-catolicii revendică bunuri din partea statului. In plus, ei solicită lăcaşurile de cult şi din partea ortodocşilor. De aici rezultă cel mai serios conflict între cele două Biserici.

Cum ai înţeles deja, aspectele de care ne ocupăm privesc nu atât „raporturile dintre catolici şi ortodocşi", cât, mai ales, pe cele dintre greco-catolici şi ortodocşi. De fapt, în România, n-au prea existat „raporturi delicate" între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică.

„Delicatele raporturi" dintre cele două părţi pornesc de la locaşurile de cult. E vorba de bisericile care, în '48, au fost trecute în patrimoniul Bisericii Ortodoxe. Cele mai multe din acestea însă fuseseră trecute, în acelaşi mod, în patrimoniul Bisericii Greco-Catolice, la 1700. Revendicarea actuală a greco-catolicilor devine inacceptabilă câtă vreme se mizează pe principiul „restitutio in integrum". Căci acesta ignoră realitatea de fapt! Mai întâi, ierarhia ortodoxă e acuzată că nu dispune retrocedarea locaşurilor de cult. Dar, conform Codului Canonic al Bisericii Ortodoxe Române, nu episcopul decide asupra locaşului de cult, ci comunitatea de credincioşi. Mi se pare că situaţia e mult diferită pentru Biserica Catolică. Oricum, realitatea e că azi, în bisericile din Transilvania, sunt destul de puţini greco-catolici. Dar, şi aşa stând lucrurile, ar trebui să se găsească alte soluţii decât războiul şi răzbunarea. Una din ele este dialogul (pe care greco-catolicii îl refuză cu ostentaţie!).

V. Date statistice din ultimii ani relevă situaţia numerică a greco-catolicilor din ţările est-europene. În Polonia, ar fi 300.000—400.000 de credincioşi uniţi, distribuiţi în cca. 180 de parohii. În Republica Cehă trăiesc 8 774 de greco-catolici, iar în Slovacia cca. 400.000. În ex-Jugoslavia: cca. 6.000 de parohii greco-catolice de ucraineni şi, împreună cu ei, trăiesc 7.500 de bosniaci şi 6.100 de macedoneni. In Bulgaria, 15.000 de credincioşi. In Albania, o singură comunitate de origine greacă, numărând 50 de credincioşi.

În România, erau în 1992, cca. 227.000 de greco-catolici, adică 0,2% din populaţie.

Aşa stând lucrurile, s-au făcut, din partea majorităţii ortodoxe, numeroase propuneri, în vederea depăşirii situaţiei de conflict. De exemplu, în satele unde există două biserici, una să poată fi utilizată de greco-catolici. Din vina uneia sau alteia din părţi, această alternativă funcţionează doar pe alocuri. O altă propunere privea servicii alternative, în aceeaşi biserică; aplicabilitatea a fost însă şi mai redusă. Foarte rar, starea de tensiune a fost depăşită pe calea dialogului.

VI. M-am gândit iniţial să vă prezint, pe scurt, istoria Bisericii Greco-Catolice din Transilvania, adică istoria raporturilor tensionate cu Biserica Ortodoxă; relaţiunea mea ar fi însă prea lungă.

Prefer deci să ne oprim puţin asupra unor aspecte ale crizei; sunt aspecte ce se întâlnesc în mai toate ţările est-europene, unde există Biserici greco-catolice.

Căderea sistemului comunist, în care religia avea un loc şi o funcţiune destul de limitate, a creat, pentru Biserici, o situaţie nouă, ce ameninţă raporturile dintre ele şi cu societatea. În unele cazuri, criza — adesea de origine politică — atinge Biserica Ortodoxă (ex., cea din Ucraina) sau raporturile dintre Bisericile ortodoxe. Alteori, mai ameninţată este Biserica Greco-Catolică. Aceasta din urmă cunoaşte o criză profundă, o **criză de identitate,** ce ar putea avea consecinţe grave.

Mă voi opri puţin asupra crizei Bisericii Greco-Catolice din Transilvania, spre a putea observa apoi reacţia Bisericii Ortodoxe.

În timpul „secolului său de aur", al XVIII-lea, Biserica Greco-Catolică, reflectând serios asupra propriei identităţi, a căutat să se afirme prin teologi de relevanţă, care au pregătit o generaţie de intelectuali, care ulterior au ocupat un loc de frunte în procesul de emancipare naţională şi culturală. În secolul următor, ea va fi concurată de Biserica Ortodoxă din Transilvania. Odată realizat idealul naţional cu crearea României Mari, în 1918, în care Biserica Greco-Catolică a avut rolul său de neignorat, ea se va afla în dificultate, prin lipsa de noi idealuri.

a) În raport cu Biserica Catolică, criza de identitate a greco-catolicilor se manifestă printr-o declarată şi pregnant subliniată apartenenţă la tradiţia orientală. De aceea, dialogul ecumenic dintre ortodocşi şi catolici e văzut ca un fel de conspiraţie, ce ameninţă autonomia lor (pe care şi-o doresc tot mai lărgită). Acest fapt explică refuzul, din partea Bisericii Greco-Catolice din România, a Documentului de la Balamand. Dar în acelasi timp, această Biserică de tradiţie răsăriteană a acceptat, de-a lungul timpului, o mulţime de dogme ale Bisericii Catolice (nu doar cele „patru puncte florentine", la 1700).

b) În raport cu Biserica Ortodoxă, greco-catolicii afirmă cu îndârjire supunerea lor faţă de papa. Pentru a fi „diferiţi" de ortodocşi, recurg la o reformă rituală haotică (fapt ce a determinat Congregaţia pentru Bisericile Orientale să impună o serie de dispoziţii promulgate în documentul: „Instrucţiune pentru aplicarea prescripţiilor liturgice ale Codului de Canoane al Bisericilor Orientale", 1996).

c) Pentru ei înşişi, chiar propriul nominativ e în criză. Dacă iniţial, în 1700, se numeau „uniţi" sau „uniţi cu Roma", azi nominativul acesta e instabil. Biserica Catolică se foloseşte, pentru ei, de expresia: „Biserica Catolică de rit oriental", în timp ce ei înşişi se intitulează: „Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică".

VII. Care este reacţia Bisericii Ortodoxe Române la toate acestea? Întâi, cea de a-şi apăra proprii credincioşi, păstoriţi în exclusivitate timp de o jumătate de secol. În acest context, unele expresii, care doar foarte rar sunt chestiuni de limbaj, creează confuzii şi neînţelegeri. De exemplu, când un catolic afirmă că „România e o terra missionis", atitudinea sa se relevă pregnant prozelitistă. De asemenea, în limbajul teologic ortodox nu se foloseşte expresia: „noua evanghelizare". Ortodocşii vorbesc, de obicei, de „misiunea internă a Bisericii noastre" (cum se exprima Iustin Popovici). Folosirea sistematică, din partea catolicilor, a unor expresii confuze poate ascunde şi alte scopuri, decât cele declarate formal.

Nu putem ignora şi un aspect etno-psihologic al românilor „memoria istorică", de care fac caz atât ortodocşii, cât şi greco-catolicii. Unii vorbesc de un „istoricism triumfant şi defensiv". Şi toţi se raportează la un trecut ce refuză prezentul. Când revendică bisericile, greco-catolicii amintesc că ele le-au fost „furate" în 1948; la rândul lor, ortodocşii răspund: s-a făcut un act de dreptate, căci bisericile ne-au fost furate nouă la 1700. Se înţelege că un astfel de discurs, oricât de întemeiat istoric ar fi, nu conduce la bune rezultate.

VIII. Prin urmare, ce propuneri putem face?

Nu foloseşte la nimic apelul sistematic tendenţios la istorie, la „merite naţionale". Analiza faptelor istorice să se facă ştiinţific, academic, pe date reale, iar nu manipulate şi unilateral prezentate.

Acum, cele două Biserici — Ortodoxă şi Greco-Catolică — au de înfruntat împreună provocarea secularizării; acolo se află cheia multor rele şi crize. De-ajuns cu scandalul şi sminteala, care favorizează răspândirea sectelor. Avem de re-catehizat propriul nostru popor.

Credem că regăsirea dialogului e absolut necesară. În acest sens, ortodocşii şi-au manifestat deja o anumită disponibilitate, chiar o schimbare de mentalitate. (Repetăm: o schimbare de mentalitate sau de atitudine, iar nu de doctrină; la nivel doctrinar Biserica Ortodoxă nu are nimic de acceptat din partea catolică!) Atitudinea ortodocşilor este deja alta: dacă cu timp în urmă, în comisiile mixte ortodoxo-catolice, greco-catolicii nu erau acceptaţi nici măcar ca observatori, într-o primă fază au fost invitaţi să asiste, iar ulterior să participe.

Angajarea greco-catolicilor în dialogul ecumenic credem că va oferi noi soluţii în rezolvarea multor probleme în ţările est-europene. Măsurile de „forţă" ale greco-catolicilor, în Transilvania, sunt o probă dureroasă că acest dialog se află abia la începuturile sale. Dar el este posibil.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **8 iunie a.c., Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului** a primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu pe P.C. pr. Petru Ciobanu din Slatina, jud. Suceava, împreună cu familia.
- **10 iunie a.c.,** Î.P.S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, unde s-a interesat de mersul lucrărilor de şantier de aici, precum şi de celelalte probleme curente ale vieţii monahale din această mânăstire.
- **25 iunie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu pe P.S. Laurenţiu, episcopul Caransebeşului.
- **26 iunie a.c.,** Î.P.S. Sa a vizitat şantierele noilor biserici aflate în construcţie în oraşul Sibiu.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **1 iunie a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, lucrări prezidate de **Î.P.S. Mitropolit Antonie.**
  — A făcut o vizită la Deva şi a luat parte la Vecernie în Catedrala „Sf. Nicolae" de acolo.
- **2 iunie a.c.,** — P.S. Sa a primit pe dl. Dorin Nicolae Pârvu, prefectul judeţului Sibiu.
  — A săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **3 iunie a.c.,** — P.S. Sa a plecat la Bucureşti pentru a participa la lucrările Sf. Sinod. În drum, a vizitat mânăstirea Cotmeana, jud. Argeş, monument istoric.
- **4—5 iunie a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române desfăşurate în Palatul patriarhal din Bucureşti.
- **6 iunie a.c.,** — P.S. Sa a făcut parte din soborul de ierarhi care au slujit Sf. Liturghie arhierească în biserica Radu-Vodă din Bucureşti cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la întronizarea patriarhului Justinian Marina. La Sf. Liturghie a asistat P.F. Patriarh TEOCTIST al României împreună cu alţi membri ai Sf. Sinod. A fost oficiat apoi un parastas în memoria patriarhului Justinian, la care au luat parte şi membri ai familiei celui plecat în veşnicie acum 21 de ani.
  În drum spre Sibiu la reîntoarcere P.S. Sa a vizitat mânăstirea Cozia, jud. Vâlcea.
- **7 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu cu prilejul Rusaliilor. La vremea cuvenită tânărul teolog Ilie Ardelean a fost hirotonit întru diacon.
  — Seara tot în Catedrală P.S. Sa a săvârşit Vecernia Rusaliilor cu rugăciunile speciale pentru invocarea Sf. Duh.
- **8 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Treime" din Braşov-Dârste şi Sf. Liturghie arhierească rostind un cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Iosif Bogdan a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
  — În aceeaşi zi, P.S. Sa a cercetat canonic bisericile „Sf. Adormire" din Beclean, „Sf. Nicolae" din Olteţ, precum şi biserica „Sf Dumitru" din Corbi, prot. Făgăraş.
- **9 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la mânăstirea „Sf. Prooroc Ilie" din Sibiel, rostind un bogat cuvânt de învăţătură, după care a săvârşit şi taina Sf. Maslu de obşte împreună cu soborul de preoţi de acolo.
  — Seara a săvârşit slujba Vecerniei în biserica cu hramul „Sf. Treime" din Vale, prot. Sălişte, rostind un cuvânt de învăţătură creştinească.
- **11 iunie a.c.,** — P.S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti cu tema „Biserica şi mass media" la protopopiatul Sibiu.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Capela episcopală din Sibiu.
- **12 iunie a.c.,** — P.S. Sa a făcut o vizită la Academia Aviaţiei şi Apărării Antiaeriene „Henri Coandă" din Braşov, discutând cu factorii de răspundere amplasarea unui viitor lăcaş de cult în incinta unităţii.
  — A prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din protopopiatul Braşov.
  — A cercetat canonic mânăstirea Dejani, a cărei biserică se află în şantier de pictură, mânăstirea Berivoi, unde se construieşte o nouă biserică şi unde a săvârşit şi Vecernia, şi biserica parohială din Dejani, prot. Făgăraş.
- **13 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **14 iunie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Arhangheli" din Boarta, prot. Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită C. Diacon Ilie Ardelean a fost hirotonit ca preot misionar în prot. Avrig. P.C. pr. paroh Victor Damian a fost hirotesit întru iconom.
  — În aceeaşi zi a cercetat şi parohia Calvaser, prot. Mediaş.

Arhid. SIMION LUCA

Uniaţia românească

(Urmare din pag. a 3-a)

de fiii majordomului franc Carol Martell (cel care i-a învins în anul 732 pe arabi la Poitiers) să reorganizeze Biserica din Regatul Franc aflată într-un mare grad de decădere. Scopul era, de fapt, crearea unei alianţe între Biserică şi stat, în aşa fel ca ele să se ajute reciproc. Bonifaciu a întrunit mai multe sinoade, iar după un astfel de sinod, reprezentanţi ai Bisericii france au plecat la Roma pentru a depune un document la mormântul Apostolilor, document în care se preciza: „Noi am hotărât şi mărturisim uniţi şi în supunere faţă de Biserica Romei, că vom păstra credinţa catolică până la sfârşitul vieţii noastre şi că ne vom supune Sf. Petru şi urmaşilor lui, că vom cere ca arhiepiscopi **Pallium**-ul (veşmânt liturgic prin care un arhiepiscop era investit în funcţie — n.n.) de la scaunul roman şi că vom urma în toate treburile prevederile Sf. Petru, astfel ca să ne numărăm ollor care i-au fost încredinţate lui" (August Nitschke, **Regate creştine timpurii**, în **Propyläen Welgeschichte**, Berlin, ed. II, 1986, vol. V, p. 291).

Prin aceasta Biserica Romei a reuşit să supună autorităţii sale noile Biserici de neam german din Apus, atât din Spania, cât şi din Britania, Franţa şi Germania, înfruntând vechile lor independenţe. Biserica din Africa de nord (Tunisia de azi) a fost distrusă după anul 439, când provincia a fost cucerită de vandali, dar până în acel moment toate încercările Romei de a-şi impune jurisdicţia acolo au fost respinse cu hotărâre, precum s-a arătat mai sus.

Semnalăm Semnalăm

Editura Minerva a tipărit, în 1996, o carte menită să încălzească şi să bucure conştiinţa românească: **„Văd şi mărturisesc"** de Grigore Vieru, **Versuri, aforisme şi confesiuni,** prefaţă de Mihai Ungureanu, medalion de Mihai Cimpoi, Bucureşti, 1996 (pg. 276).

„Grigore Vieru a repus la locul său cântecul ca rostire esenţială a fiinţei noastre, creând el însuşi cântece de o frumuseţe care nu se veştejeşte.

Şi tot ce face acum Grigore Vieru, cu disperate eforturi publicistice, este de a ne arăta ce goluri imense mai sunt în conştiinţa noastră.

Grigore Vieru este, prin urmare, cavalerul Plinului şi Îngerului, al lumii ca univers plin, al neamului ca întreg nedezmembrabil".

În general sunt versuri scurte uşor de pus pe melodii, multe dintre ele care ne descoperă pe Vieru, ca pe un poet naţional.

Iată ce scrie despre el Eugen Simion:

„Păstrând proporţiile, Grigore Vieru şi generaţia sa reprezintă pentru această provincie românească năpăstuită mereu de istorie ceea ce a fost, la începutul secolului, generaţia lui Goga pentru Transilvania. Similitudinea de destin are şi o prelungire în plan poetic. Sub presiunea circumstanţelor, poezia se întoarce la un limbaj mai simplu, şi îşi asumă în chip deliberat un mesianism naţional".

Cuvintele spun totul despre autor.

* * *

Ne face plăcere să semnalăm: **„Învăţământul Teologic Universitar Ortodox din Cluj (1924—1952)** de Pr. prof. dr. Alexandru Moraru, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1996 (pg. 371).

E un volum alcătuit din istoria „Institutului universitar", apoi a „Academiei Teologice" (1925—1948), încheind cu cea a „Institutului Teologic de grad universitar" (1948—1952). În afară de profesorii din învăţământul teologic clujean, el are şi un capitol intitulat „În slujba Bisericii şi a neamului". La pag. 156 şi următoarele, are o biografie a **Î.P.S. Mitropolit Antonie,** care şi-a terminat studiile la Cluj.

E o carte bună şi plină de amănuntele de care are nevoie o astfel de lucrare, şi care face cinste atât Şcolii clujene cât şi autorului ei.

* * *

Urmarea lui Hristos, cu o prefaţă de pr. prof. Toma Chiricuţă, Editura „Bunavestire", Bacău, 1997, cu binecuvântarea P.S. Eftimie, Episcopul Romanului, (pag. 279). Este celebra carte clasică a spiritualităţii apusene, căreia îi scrie câteva rânduri către cititori, pr. Toma Chiricuţă de la Biserica Zlătari din Bucureşti. Multă lume o socoteşte ca fiind a doua carte răspândită şi cunoscută după Sfânta Scriptură. Şi de altfel ea are peste 500 de ani. „De unde vine puterea ei? Desigur de acolo, de unde izvorăşte puterea de influenţare a tuturor cărţilor bune: din trăirea puternică a celui ce a scris-o. O covârşitoare impresie de sinceritate se desprinde cu putere, din rândurile ei." Cuprinde mai multe capitole în care autorul anonim analizează creştinismul şi după fiecare capitol adaugă o Meditaţie. Nu trebuie să lipsească din casa nimănui. Are 4 părţi, ocupându-se în ultima parte de Taina Cuminecăturii. Va putea fi de folos oricui.

* * *

Aurel Sasu, **Cultura română în Statele Unite şi Canada,** volumul I-II, Editura Fundaţiei Culturale Române, vol. I, pag. 279, vol. II, pag. 198.

În volumul I autorul dă toate titlurile revistelor româneşti, care i-au ajutat pe români să-şi păstreze conştiinţa. Poate fi foarte bine căutat aici orice volum aflat în presa americană.

În volumul al II-lea sunt notate poezii de autori români, care au dat de gândit românilor şi celor cărora li se adresau.

„Cu excepţia unor prezenţe mai mult sau mai puţin întâmplătoare, primul val de emigranţi români în America s-a produs după 1890. I-au împins spre Lumea Liberă sărăcia, asuprirea naţională, lipsa drepturilor politice, persecuţiile şi (pe unii) spiritul de aventură. Nu e de neglijat nici rolul agenţilor economici, nici corespondenţa şi informaţiile celor deja stabiliţi pe noul continent, îndemnurile şi reclamele ziarelor din ţară şi de peste Ocean. Dar emigrarea a fost un fenomen şi o problemă: problema plecării (uneori) în masă, a părăsirii satelor, a slăbirii elementului autohton şi creştin".

* * *

Sfântul Ioan Gură de Aur, Cuvioasa Olimpiada Diaconiţa — o prietenie — o corespondenţă. Ediţie îngrijită de: diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1997 (pag. 207).

Ioan I. Ică jr. prezintă o introducere cu titlul: **Diaconiţa şi Arhiepiscopul.** Urmează apoi texte din Viaţa Cuv. Olimpiada diaconiţa, Sfântul Grigorie din Nazianz; Poem — îndemn către Olimpiada, Sfântul Grigorie al Nyssei; Tâlcuire amănunţită la Cântarea Cântărilor: Cuvânt înainte către Olimpiada şi Omilia I, Sfântul Ioan Gură de Aur: Scrisori către Olimpiada. Apoi urmează anexa I; Actul de acuzare împotriva Sfântului Ioan Gură de Aur. Rezumatul actelor sinodului de la „Stejari" şi anexa II: Diaconiţele şi slujirea lor în Biserica veche. Texte fundamentale şi mai sunt câteva note la sfârşit.

„În iunie 404, arhiepiscopul Ioan al Constantinopolului, supranumit „Gură de Aur", pleca pe drumul fără întoarcere al exilului. Din îndepărtatul orăşel Cucuz va întreţine o bogată corespondenţă. Cele 17 scrisori adresate diaconiţei Olimpiada sunt cele mai ample şi mai frumoase. Lectură tulburătoare, ele ne revelează o emoţionantă prietenie şi o profundă afecţiune spirituală între două personalităţi unice. Totodată, ele ne fac să ne punem întrebarea: cine a fost acest misterios personaj feminin care a trăit în anturajul nemijlocit al celor mai mari Sfinţi Părinţi ai „veacului de aur" al patristicii greceşti? Grigorie de Nazianz îi trimite un poem de ziua nunţii, Grigorie al Nyssei îi dedică omiliile la Cântarea Cântărilor. La câteva decenii după moartea sa (în 408), Viaţa ei ne arată că diaconiţa era deja venerată ca sfântă **„cuvioasă"** şi **„mărturisitoare"**, fiind apoi eclipsată de gloria arhiepiscopului cu „Gură de aur".

Reunind pentru prima dată totalitatea textelor patristice scrise despre şi către Olimpiada, scopul acestui volum este să restituie profilul spiritual al uneia din cele mai remarcabile figuri feminine ale perioadei patristice şi din întreaga istorie a Bisericii.

Merită o lectură atentă ţinându-se seama mai ales de recomandările de aici.

* * *

Călăuză Biblică, Colecţia Credo (47). Ediţie îngrijită, antologie, prefaţă, indice şi note de Pr. Al. Stănciulescu-Bârda, Ed. Cuget Românesc, 1997 (425 pag.).

Merită să fie adăugat cuvântul de pe ultima pagină, care rezumă întregul conţinut al cărţii, dat de altfel în rezumat în cuprinsul cărţii.

„Într-o lume debusolată şi hărţuită de tot felul de sisteme filozofice şi morale, într-o lume aflată la răscruce de veacuri şi de drumuri, Biblia vine sfioasă ca o fecioară şi ne cheamă: „Veniţi să vă arăt Calea Vieţii. Dacă veţi urma-o, veţi trăi aici şi-n veşnicie. La capătul ei vă aşteaptă Dumnezeu şi împărăţia, pe care a pregătit-o celor ce-L iubesc pe El!"

Pentru omul zilelor noastre, suprasolicitat, în permanentă lipsă de timp, călătorind cu viteze inimaginabile pentru semenii de ieri, am căutat, prin prezenta carte, să facem mai vizibile indicatoarele şi marcajele cu care este dotată calea vieţii. Totodată, am pus la îndemână cititorului — călător lămuriri precise privind starea vehicolului, comportamentul la volan, posibilităţile de a remedia eventualele defecţiuni, combustibilul şi lubrefiantul ce trebuie folosit. L-am avertizat de pericolul prăpăstiilor, alunecărilor, curbelor periculoase, trecerilor peste căile ferate etc. Mai mult, Călăuza Biblică se vrea o invitaţie sinceră pentru orice călător prin viaţă de a se adăpa cu încredere şi speranţă din izvorul cel nesecat al **Bibliei".**

O recomandăm spre lectură.

* * *

Sever Negrescu, **Smerenia cuvintelor,** Editura Tradiţie, Bucureşti, 1997, (pag. 64).

Sever Negrescu este poet şi preot. Iată cum îl prezintă doi dintre autorii noştri contemporani:

„Sever Negrescu e un poet al credinţei, de o ardenţă mai curând implozivă, decât declarativă.

Unitatea expresivă a discursului e congruentă cu viziunea unui Crist al umililor, atitudinea compasională a poetului înlocuind patetismele cu smerenia, atingând vibraţia pur franciscană.

Smerenia, ca atitudine dominantă, se răsfrânge în sentimentul creatural, în condiţia iluminată a fiinţei.

Sever Negrescu pune Harul să lucreze asupra ţărânei, făcând loc acţiunii divine". (Al. Cistelecan).

„Autor de poezie religioasă, preotul Sever Negrescu se aşează firesc, prin valoare, în descendenţa unor Tudor Arghezi şi Vasile Voiculescu.

El se afirmă decis şi convingător ca poet. Versurile lui impun respect, meritul său constând tocmai în crearea unui limbaj poetic propriu. Este un limbaj auster". (Alex. Ştefănescu).

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 iulie
Nr. 27—28
1998

Miron Cristea — patriarhul României Mari

Anul de grație 1998 este un an aniversar pentru Biserica Ortodoxă Română. Pe lângă alte evenimente istorice sau culturale ce au fost sau vor fi comemorate în cursul acestui an pe plan național, pe plan bisericesc au fost comemorate deja trei dintre marile personalități ale vieții ecleziastice românești și anume primii trei patriarhi ai României.

La 28 februarie a.c., a fost comemorat patriarhul de pioasă amintire Nicodim Munteanu (1939—1948), de la a cărui trecere în veșnicie s-au împlinit la acea dată 50 de ani.

Câteva luni mai târziu, mai precis la 6 iunie a.c., a fost evocată personalitatea de excepție a marelui patriarh al românilor Justinian Marina (1948—1977) cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la întronizarea sa ca patriarh (6 iunie 1948).

În zilele de 19—20 iulie ale acestui an a fost comemorat în orașul Toplița din județul Harghita primul patriarh al României reîntregite, Miron Cristea (1925—1939). Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, împreună cu municipalitatea topliteană au organizat un simpozion închinat împlinirii a 130 de ani de la nașterea lui, simpozion ce a fost urmat de o sfântă liturghie arhierească slujită în sobor de arhierei și preoți în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST al României.

Ne vom opri în cele ce urmează asupra personalității lui Miron Cristea, devenit primul patriarh al României, cel care prin activitatea sa pusă în slujba Bisericii străbune și a neamului în vremuri deloc prielnice, în vremuri bântuite de furtuni și de frământări, a condus cârma Bisericii la limanul cel lin al păcii și al înțelegerii.

Înzestrat de Dumnezeu *„cu o minte șaguniană"*, **cum îl numea un biograf al său, ajuns până în vârful piramidei bisericești dar și politice, el a rămas un om de echilibru care prin tăria sufletească a oferit, atunci când situația o cerea, soluțiile cele mai eficiente.**

Născut pe plaiurile pline de farmec ale Topliței, la 18 iulie 1868, într-o familie de țărani ortodocși, a lui George și Domnița Cristea, a primit numele Sf. Prooroc Ilie, a cărui sărbătoare avea loc doar la două zile, și a fost botezat de către un cioban bogat, din Sălișteа Sibiului, Ioan Herța. Tradiția spune că după ce l-a primit în brațe, nașul i-a făcut puncului Ilie Cristea urarea de a crește mare, de a fi sănătos și de a se face preot.

La vârsta de 6 ani a fost înscris la Școala românească din comună, urmând apoi cursurile Școlii săsești din Bistrița, unde obține în 1883 calificativul „clasa I cu eminență".

Continuă apoi la Năsăud cursurile gimnaziului superior greco-catolic, iar la 22 iunie 1887 își susține bacalaureatul. În decursul anilor de liceu a publicat în diferite foi românești, precum a scris și câteva studii care au fost unanim apreciate de către oamenii de cultură ai vremii.

În toamna anului 1887 se înscrie la Seminarul teologic ortodox din Sibiu, iar în 1890 obține licența în teologie, fiind încadrat ca învățător la Orăștie (1890—1891).

Cu sprijinul profesorului Ioan Popescu de la Seminarul Andreean din Sibiu, obține o bursă de studii la Budapesta (1891—1894), unde în anul următor, 1895, își ia și doctoratul în filologie cu teza *„Eminescu, viața și opera — studiu asupra unor creații mai noi din literatura română"*, **devenind astfel omul căruia** *„urmează deci să i se recunoască meritul celei dintâi exegeze adevărate a operei eminesciene"* **(Antonie Plămădeală).**

La 1 iulie 1895, după susținerea tezei de doctorat, tânărul Ilie Cristea este chemat la Sibiu de către mitropolitul Miron Romanul și este numit secretar arhidiecezan. Este hirotonit diacon în 1900 de către mitropolitul Ioan Mețianu (între timp binefăcătorul său Miron Romanul trecuse la cele veșnice), iar la 8 septembrie 1901, este hirotesit arhidiacon. Intră în monahism la mânăstirea Hodoș-Bodrog de lângă Arad și primește numele de Miron în amintirea mitropolitului care i-a purtat de grijă și l-a trimis la studii. Este numit începând cu 1 ianuarie 1890 ca redactor șef al Telegrafului Român și își va aduce o prestigioasă contribuție în paginile acestuia prin studiile și articolele publicate. Se implică direct în construirea Catedralei mitropolitane din Sibiu, făcând în acest scop o călătorie de documentare și studiu la Bisericile Ortodoxe surori, publicând pe baza celor văzute acolo studiul *„Iconografia și întocmirile din interiorul bisericii răsăritene"* **(Sibiu, 1905).**

În martie 1905 este ales director al despărțământului „ASTRA" din Sibiu unde a desfășurat o activitate laborioasă. Este ales episcop al Caransebeșului la 21 noiembrie 1909 și hirotonit a treia zi de Paști (3 mai 1910) în Catedrala mitropolitană din Sibiu. Instalarea la Caransebeș s-a făcut cu mare fast la 8 mai în același an. Se implică activ în viața Eparhiei pe care o reorganizează, precum și în viața politică.

Ia parte la Adunarea Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918 împreună cu episcopul unit Iuliu Hosu, și rostește o patetică rugăciune de mulțumire către Dumnezeul părinților noștri, rugăciune care *„a stors lacrimi de bucurie din ochii tuturor celor de față"* **(Ioan Rusu Ardeleanu), și a rostit o cuvântare înflăcărată. Mulțimile plângeau de bucurie, iar cei doi episcopi s-au îmbrățișat adresându-se celor de față cu aceste cuvinte:** *„Pe cum ne vedeți aici îmbrățișați frățește, așa să rămână îmbrățișați pe veci, toți frații români"*. **A făcut parte din delegația care a prezentat actul Unirii la București, fiind primit cu entuziasm de către Rege, clasa politică și de populația Ca-**

(Continuare în pag. a 3-a)

† **VISARION RAȘINAREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Preoți ardeleni martiri în revoluția românească din 1848-49

În afară de preoții „eroi" care au luptat în oastea lui Avram Iancu, zeci de alți preoți au fost împușcați, spânzurați sau tăiați cu săbiile, considerați ca dușmani ai revoluției maghiare, ca unii care se împotriviseră hotărârii Dietei maghiare de la Pozsony (Bratislava) ca Transilvania să fie anexată la Ungaria, ca și la „legea recrutărilor", votată de aceeași Dietă, potrivit căreia satele românești erau obligate să dea tineri pentru armata revoluționară maghiară, care urmau apoi să lupte împotriva trupelor habsburgice, a celor sârbo-croate și chiar a celor românești din Munții Apuseni. Consemnăm, și în cazul acesta, doar câteva nume. Încă din octombrie 1848 gărzile naționale maghiaro-secuiești procedează la executarea unor preoți români, între care Aron Tămaș din Bord, tată a opt copii, Simion Precup din Șăușa, despre care un memorialist relata că a fost tăiat în bucăți, Ioan Brejan din Gornești (toate în jud. Mureș), tânărul teolog Vasile Pop din Nazna, spânzurat în apropiere de Târgu Mureș, preotul Vasile Turcu din Cătina (jud. Cluj) spânzurat în Cluj, Mihail Pop din Nușeni, Vasile Popovici din Țăgșoru, împușcați ș.a.

În ianuarie 1849, au fost arestați profesorul Constantin Romanul Vivu, cu studii teologice la Blaj, participant și la revoluția din Țara Românească, iar acum prefect pentru zona Reghinului, împreună cu preotul viceprefect Ștefan Moldovan din Pinticu, unchiul său. După șapte săptămâni de detenție în Târgu Mureș, au fost condamnați la moarte de către un „tribunal de sânge" din același oraș și executați. În aceeași lună, au fost arestați preotul Toader Lupu din Hodag (jud. Mureș), împreună cu soția și mai mulți credincioși. Au fost condamnați la moarte prin schingiuire și streang.

Preotul Ioan Mitrofan din satul Finișel (jud. Cluj) a fost prins de o trupă de honvezi unguri după ce slujise în ziua de Sf. Ioan (7 ianuarie 1849), chinuit, schingiuit, iar a doua zi împușcat, lucru pe care îl relata colegul său de altar într-un raport către episcopul Andrei Șaguna. Preotul Isac Oprea din Crăciunelu de Sus, lângă Blaj, a fost scos din biserică pe când săvârșea slujba Învierii (1849), torturat și apoi executat din dispoziția unui „solgăbirău" local. Au mai fost executați câțiva preoți din jurul Blajului, alții de pe Câmpia Transilvaniei, între care și Ioan Papiu din Budiu de Câmpie, tatăl lui Alexandru Papiu Ilarian, spânzurat la Turda, Ioan Alpini din Mănărade, Mihail Țârlea din Teiuș, împușcați ș.a.

Câțiva preoți uciși în zona Orăștie — Deva sunt menționați într-o „cronică" locală scrisă de preotul Nistor Socaciu din Biscaria: Ioan Sentei din Petreni, spânzurat, Ioan Sina din Spini, schingiuit și apoi împușcat ș.a.

Un alt preot memorialist, Petru Moldovan de Hălmagiu, relatând suferințele românilor din fostul comitat al Zarandului și din comitatul Arad de la începutul anului 1849, menționa și câțiva preoți care au fost închiși sau împușcați în cursul unor expediții de jaf ale unor trupe maghiare venite din Ungaria. Iată câteva nume de preoți uciși: Iosif Cazan din Mesteacăn, Ioan Jude și fiul său cu același nume, ambii în parohia Poienari, Sinesie Grozav din Aciuța, Pavel Feier din Șteia, Iosif Feier din Vața de Sus, Eftimie Popovici din Hălmagiu, Simion Groza din Gurahonț, Pavel Fărcaș din Pleșcuța, Avram Suba din Strâmba și Petru Incău din Brotuna, toți spânzurați; Mihail Oprișa din Țebea și Traian Banciu din Brad, împușcați.

În comitatul Arad consemnăm pe preotul Ioan Faur din Căpruța, spânzurat, Zamfir Pop din Șoimoș, împușcat; în Bihor, Petru Pantea din Tulca, spânzurat; în Banat preoții Jivoin Petrovici din Sânnicolaul Mic și Vasile Popescu din Alioș, spânzurați.

Chiar și în vara anului 1849, deci în ultimile săptămâni ale „războiului civil", au mai fost uciși câțiva preoți, între care îi pomenim pe Iosif Pop din Craiva, Ioan Moldovan din Uioara de Sus, fratele prefectului Vasile Moldovan, Nistor Moldovan din Giriș (azi Câmpia Turzii), tatăl protopopului cărturar Ștefan Moldovan din Mediaș, Ioan Crișan din Cămărașu Deșert, împușcat la 15 august 1849, deci după capitularea trupelor maghiare.

Zeci de preoți au fost nevoiți să se refugieze în sate de munte sau în Țara Românească, după ce Transilvania a fost ocupată de trupele kossuthiste, comandate de generalul Iosif Bem.

O soartă tristă au avut și bisericile românești, fie ortodoxe fie unite. Într-o scrisoare a episcopului Andrei Șaguna către starețul Neonil Buzilă de la Mânăstirea Neamț, cu data de 12 iulie 1850, se relata că „în decurgerea celor doi ani sângeroși ni s-au ars 40 de biserici, 315 s-au jefuit și una s-a dărâmat până la pământ". Biserica din parohia Veța (jud. Mureș) a fost transformată în biserică reformată (calvină), cea din Sângeorgiul de Pădure (Mureș) demolată, iar materialul a fost folosit la clădirea unei școli maghiare. Reședințele episcopale de la Blaj și Sibiu au fost devastate și jefuite.

Nu trebuie să trecem sub tăcere faptul că în unele parohii din părțile de est ale Transilvaniei, credincioșii români — fie ortodocși, fie uniți — au fost trecuți cu forța la alte confesiuni: cei din Vârghiș — Jud. Covasna — la unitarianism, cei din Veța și Mozuni — jud. Mureș, la calvinism.

Iată doar câteva din suferințele preoților de mir de acum un veac și jumătate, pe care le-au îndurat cu încredere în viitorul neamului lor și cu speranța că vechile asupriri de ordin național, social și bisericesc vor fi înlăturate. Din nefericire, idealurile lor au fost realizate deplin abia după șapte decenii, prin actul memorabil de la 1 decembrie 1918.

Să nu-i uităm, în rugăciunile noastre de la altar, măcar acum, la împlinirea a 150 de ani de la trecerea lor la Domnul!

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Figura biblică a profetului Ilie

Această personalitate vechitestamentară a marcat profund istoria biblică a sec. IX î.d.Hr. Locurile scripturistice unde este menționat sunt următoarele: I Regi 17, 1—19, 21; 21, 17—29; II Regi 1, 1—2, 17; II Paralipomena 21, 12—15; Înțelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah 48, 1—12; I Macabei 2, 58; Maleahi 4, 5; Matei 17, 3—4, 10—13; Marcu 9, 4—5, 11—13; Luca 9, 19, 30—33; Apoc. 11, 3—12.

În legătură cu originea sa aflăm că era originar din Tesba Galaadului, adică din teritoriile cucerite de către evrei, în răsăritul Iordanului, la întoarcerea lor din robia Egiptului, pe care Moise însuși le-a rânduit ca parte de moștenire semințiilor lui Ruben, Gad și la jumătate din semința lui Manase.

Activitatea și-a desfășurat-o însă în vestul Iordanului, mai precis în regatul de Nord sau Israel, care a luat ființă în 933 î.d.Hr., după moartea regelui Solomon, când regatul acestuia s-a împărțit în două: regatul de Sud, cu capitala la Ierusalim și regatul de Nord, cu capitala la Sichem și mai apoi la Samaria, cu mult mai extins decât regatul de Sud, fiind alcătuit din teritoriile a zece dintre cele douăsprezece semințiі ale lui Israel.

Chiar de la începutul existenței acestui regat a fost introdusă și practicată pe scară largă idolatria, ceea ce a dus și la decăderea moravurilor, pentru că este îndeobște cunoscut că atunci când un popor își părăsește credința și datinile, el decade și pe plan moral-social, nemaiavând nimic sfânt.

Împotriva acestui flagel al idolatriei și al decadenței morale a luptat Ilie, cu tot zelul de care a fost în stare sufletul său aprins de dragoste față de Dumnezeul cel viu al strămbunilor săi: Avraam, Isaac și Iacob.

S-a întâmplat ca în acel timp, pe tronul regatului de Nord să se afle regele Ahab, fiul lui Oniri, căsătorit cu o prințesă păgână din Tirul Feniciei. Acesta a domnit între anii 874—853 î.d.Hr. Subjugat întru totul de către consoarta sa păgână Izabela, Ahab a consimțit ca aceasta să-și practice fără de nici o opreliște credința ei politeistă, ba mai mult să o răspândească și în poporul peste care el stăpânea. Sute de preoți păpâni, aduși din Fenicia, roiau în curțile palatului regal și în mai toate cetățile Samariei. Prozelitismul practicat de către aceștia au siluit și înstrăinat, de la adevărata credință, multe suflete dintre evrei. Ei constituiau și o povară materială, întrucât se hrăneau din sudoarea frunții tocmai acelora pe care îi înșelau.

Dumnezeu n-a putut îngădui o astfel de stare de lucruri și ca atare a trimis ca sol al său pe profetul Ilie. Râvna acestuia în apărarea monoteismului nu va fi egalată decât doar de Sf. Ioan Botezătorul. Amândoi aceștі bărbați au fost cinstiți în mod deosebit și de către Biserica creștină, care le-a rânduit în calendar zile speciale de pomenire. Ei sunt socotiți, pe bună dreptate, **eroi ai credinței,** întrucât n-au cedat nici în fața celor mai groaznice amenințări, ci au propoveduit cu o forță irezistibilă adevărul revelat despre Dumnezeu cel unul.

Puternica lor credință și viața ireproșabilă trăită în acord desăvârșit cu credința le-a dat tăria morală să-i înfrunte, fiecare dintre ei, pe regii timpului în care au trăit și pe preoții și profeții mincinoși care sminteau poporul și-l îndepărtau de la calea cea dreaptă, atât pe plan religios, cât și pe plan moral-social.

Profetul Ilie a făcut dovada unei asemenea slujiri pe tărâmul credinței încât, după mărturia Scripturii, Dumnezeu l-a găsit vrednic de a-l chema în împărăția Sa cerească, într-un alt mod decât ajung obișnuit oamenii acolo. Este vorba de înălțarea lui Ilie cu trupul la cer. Tocmai datorită profundei implicări a lui Ilie în realitatea lumii create, în categoriile timpului și spațiului, a fost posibilă o asemenea minune a transcenderii sau ieșirii cu ușurință din aceste categorii.

Este interesant că prezența acestui „om ceresc", care a fost Ilie, s-a făcut resimțită mai mult aici pe pământ, decât în lumea de dincolo,

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Sminteala feminismului

Nereușind să se regăsească pe sine și tot mai înstrăinată de vocația sa originară, lumea contemporană ne apare puternic marcată de cele mai bizare idei și curente, și măcinată lăuntric de o gravă criză de identitate.

Feminismul, așa cum ni se prezintă de vreo câțiva ani încoace, este și el unul dintre aceste curente pretins novatoare căruia lumea noastră îi plătește tribut.

Deși perceput, cel puțin până la un anumit nivel, ca o mișcare generoasă de emancipare a femeii de sub tutela anumitor tipare înrobitoare pe care, de ce să nu o recunoaștem, istoria le-a impus în curgerea ei ducând la o situare într-un plan inferior a femeii în raport cu bărbatul, fie că ne referim la aspectul religios, politic sau social, finalmente el nu este altceva decât o ispită căreia lumea noastră trebuie să-i facă față.

Una dintre cauzele care a dus la această nefericită stare ar fi, din punctul de vedere al militanților/militantelor feminismului, tocmai religia creștină, care prin modul în care privește femeia și rolul său în biserică sau în societate, s-ar face vinovatul principal pentru această realitate.

Pentru o dreaptă apreciere a lucrurilor, se impune înainte de toate să cunoaștem modul cum privește creștinismul femeia și care este statutul său atât religios cât și social. Nu vom comenta felul în care privește romano-catolicismul sau protestantismul această chestiune, ci ne vom rezuma doar la perspectiva ortodoxă, pentru că există destui răuvoitori și neaveniți care se străduiesc să demonstreze că Biserica Ortodoxă, pe lângă un anume imobilism, s-ar mai face vinovată și de... discriminarea femeii.

Sigur, pentru a fi cât mai credibili, aceștia încearcă să-și susțină părerile, nici mai mult nici mai puțin decât cu argumente scripturistice. Textul cel mai invocat în acest sens este cel de la Efeseni 5,33 în care Sf. Ap. Pavel spune: „bărbatul să-și iubească femeia ca pe sine însuși, iar **femeia să se teamă de bărbat**". Din acest text ar rezulta, vezi Doamne, statutul de inferioritate al femeii față de bărbat. Numai rupt din contextul său citatul respectiv ar putea da naștere la astfel de răstălmăciri, privit însă în ansamblul său, el este cât se poate de limpede. Vorbind despre relația dintre soț și soție, Sf. Pavel o asemuiește cu relația dintre Hristos și Biserică. Or, așa cum în această relație Hristos este capul, iar Biserica trupul, la fel trebuie să fie și relația dintre cei doi soți. Fundamentul acestei relații este iubirea, iar iubirea comportă, printre altele, ascultare și supunere. Așa cum Biserica urmează și se supune Celui care o conduce și îi dă viață, prin analogie femeia este datoare să-și asculte bărbatul și să i se supună în toate. Desigur, nu este vorba de o supunere din frică, ci izvorâtă din considerație și respect, pe care cel mai mic le datorează celui mai mare. Iată și argumentul irefutabil al apostolului „Eu nu-i îngădui femeii nici să învețe pe altul, nici să aibe stăpânire asupra bărbatului, ci să stea-n liniște. Fiindcă Adam a fost zidit întâi, apoi Eva; Și Adam n-a fost amăgit; dar femeia, fiind amăgită s-a făcut călcătoare de poruncă" (1 Tim. 2, 12—14).

Să ne întoarcem însă la poziția ortodoxă referitoare la rostul și rolul femeii în biserică, în fa-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot STOIA NICOLAE

Comunicat de presă

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 15 iulie a.c., s-a arătat receptiv la dorința Papei Ioan Paul al II-lea ca o eventuală vizită a Sa în România să se desfășoare în spirit ecumenic.

Sfântul Sinod consideră că este necesar ca această vizită să se desfășoare într-un climat care să permită înscrierea ei în istorie ca eveniment major cu adevărat frățesc, ecumenic, de apropiere și cooperare între Biserici.

Acesta este motivul pentru care problema unei asemenea vizite nu poate fi separată de calitatea relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică, relații care trebuie ameliorate prin dialog pentru o posibilă vizită papală reușită.

În perspectiva vizitei Papei în România, vor fi inițiate consultări neoficiale între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și cei ai Vaticanului în toamna acestui an. Patriarhia Română va propune Vaticanului instituirea unei comisii mixte ortodoxo-romano catolice pentru pregătirea vizitei papale.

În urma acestor consultări și a propunerii comisiei mixte pregătitoare se va emite o scrisoare oficială de invitație a Papei Ioan Paul al II-lea de a vizita România.

BIROUL DE PRESĂ
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Mai este loc pentru evlavie într-o lume tehnicizată?

Desacralizarea vieţii omului şi indiferentismul religios la care sunt părtaşi deopotrivă mireni şi clerici ne face să ne punem o astfel de întrebare. Din perspectiva tehnicii evlavia nu-şi găseşte un argument imediat dar se răsfrânge, oarecum, în viaţa celui ce o practică. Din perspectiva credinţei evlavia este chemată să dinamizeze efortul creştinului spre mântuire descoperindu-i ontologic relaţia dintre el şi Dumnezeu.

Putem vorbi la nivelul familiei, cu adevărat creştine, de prototipul evlaviei la care e chemată mama. Reînţelegerea mamei ca icoană (chip) a dumnezeirii Fiului în viaţa familială va re-creştina familia atât de pervertită la acest sfârşit de mileniu. Mamei îi revine rolul de a reface drumul pierdut de la casă la biserică şi de la pridvor la altar, prelungind duhul Bisericii în spaţiul „Ecclisiei domestica".

Evlavia însumează în esenţa sa o diversitate de expresie şi de atitudini pentru că este „roada Duhului din noi" ce se manifestă prin: „dragoste, bucurie, pace, îndelungă răbdare, facere de bine etc." la împlinirea cărora va trebui să stăruim fiecare din noi dacă vrem să urmăm „calea strâmtă" la care ne-a provocat Hristos: „Fiţi voi desăvârşiţi precum şi Tatăl vostru desăvârşit este". (Mt. 5, 48).

Evlavia e desăvârşita armonie între virtuţile sufletului şi faptele trupului, între gând, vorbă şi faptă, între credinţă şi viaţă, însumate în acte de cult. Această armonie între suflet şi trup a redat-o înţelepciunea poporului în cuvinte cât se poate de sugestive şi frumoase: „Ori te poartă cum ţi-i vorba, ori vorbeşte cum ţi-i portul". Esenţa evlaviei creştine la poporul român o putem sesiza prin însăşi simplitatea cuvintelor ce ne fac să înţelegem că evlavia este vârsta bărbăţiei ce porneşte de la cea mai elementară normă: bunul simţ şi sfârşeşte în iubirea treimică.

În Vechiul Testament nu vom întâlni expuneri teoretice despre evlavie ci numai descrieri ocazionale despre cuprinsul şi aspectele ei. Pentru Vechiul Testament trebuie avut în vedere şi modul în care era conceput raportul dintre Dumnezeu şi credincios. Problema nemuririi sufletului şi a vieţii veşnice era puţin dezvoltată de aceea şi noţiunea de evlavie suferea, oarecum.

Drept, cuvios, evlavios, în concepţia vechi-testamentară, este cel care îşi manifestă credinţa vie şi încrederea puternică în Iahve — Dumnezeul absolut — singurul adevăratul Dumnezeu şi împlineşte cu devotament toate poruncile descoperite prin gura lui Moise. Scopul urmărit atât prin cult cât şi prin împlinirea poruncilor morale este desăvârşirea, sfinţirea: „Fiţi sfinţi căci Eu sunt sfânt" zice Domnul prin gura lui Moise. (Lev. 19, 2).

Nici Mântuitorul Hristos nu rosteşte acest cuvânt — evlavie — pentru că esenţa cuvântului nu ţine de rostire ci de împlinire. Lipsa unei definiţii propriu-zise în cele patru Evanghelii nu trebuie să ne mire pentru că Mântuitorul n-a expus teoretic dumnezeiasca Sa învăţătură, ci în mod practic, servindu-se fie de parabole, fie de scurte îndemnuri morale, dar mai ales de propriul său exemplu. De aceea putem vorbi astăzi de actualitatea evlaviei şi nu o putem disocia de actualitatea prezenţei lui Hristos în viaţa noastră. El, Hristos, este prezenţa la care va trebui să se raporteze fiecare creştin până la Parusie, având în atenţie trăirea creştină prin harul Bisericii, credinţă şi fapte bune.

Adevărata evlavie constă în oglindirea lui Hristos în întreaga noastră viaţă, adică în însăşi urmarea Lui. Dar pentru aceasta trebuie să trecem proba de foc a credinţei. Evlavia îşi găseşte locul într-o lume tehnicizată în măsura în care omul zilelor noastre redescoperă dimensiunea duhovnicească a existenţei sale în Duhul Bisericii cea una, care se prelungeşte de la pământ la cer. (Cf. Pr. D. Stăniloae — **Dogmatica**)

Prin acest duh au rămas actuali Sfinţii Părinţi, înţelegând viaţa în Hristos printr-o continuă părtăşie de apa cea vie a Luminii lumii. Exemplul lor este exemplul nostru pe care suntem chemaţi să ni-l asumăm într-o rânduială soteriologică.

Tehnica acestui sfârşit de veac şi mileniu a atins cote impresionante, faţă de care teologii vor trebui să fie pregătiţi a da răspunsuri adecvate pornind de la premiza Apostolului Pavel: „Toate-mi sunt îngăduite dar nu toate de folos".

Există o tehnică ce se naşte din criză morală (avortul, eutanasia, clonarea) şi există o tehnică ce poate naşte criza morală (televiziunea, telefonul). În această idee ne putem întreba care a fost folosul tehnicii ce a adus în lume bomba atomică sau care este folosul clonării în jurul căreia se face astăzi atâta vâlvă. Ca teologi şi creştini avem datoria unei atitudini creştine, pozitive faţă de noul tehnicii în măsura în care el contribuie la angajarea omului spre bine. De aceea nu ne putem împotrivi agriculturii prin calculator, poştei electronice sau bibliotecilor computerizate. Ele ne înlesnesc activităţile cotidiene şi nu ne anulează scopul creştin al vieţii care este mântuirea. Pe când această diabolică competiţie spre înarmare cu toate că se „predică" peste tot pacea, şi această anulare a personalităţii individului prin clonare sunt motive întemeiate ca să ne întrebăm nu numai dacă mai e loc de evlavie ci mai ales dacă nu suntem datori să o redescoperim credincioşilor prin exemplul personal ştiut fiind că „dăruind din ceea ce nu avem dobândim" (Cf. N. Steinhardt — **Dăruind vei dobândi**).

De aceea răspunsul la provocarea tehnicii va avea în vedere actualizarea noastră după modelul Sfinţilor Părinţi. Născută din necesitatea duhovnicească esenţială a celor de atunci şi răspunzând nu mai puţin concret necesităţilor de azi, mărturia Sfinţilor Părinţi este noutatea veche prin care Dumnezeu ne luminează la un loc împreună cu cei ce au fost şi vor fi. Sinteza lor ne obligă la realizarea propriei noastre sinteze dintre teologia lor şi lumea în care noi ca generaţie de creştini trăim şi ne pregătim pentru împărăţie. De aceea acolo unde se află adevărata evlavie, toate năzuinţele religioase spre mântuire şi spre desăvârşire se exteriorizează printr-o viaţă nouă (după modelul Părinţilor), printr-o viaţă care ne formează neîncetat în chipul lui Hristos prin lucrarea harului dumnezeiesc şi prin strădania omului. Această strădanie se concretizează în gândirea Sfântului Serafim de Sarov în **a şti să aduci pe Duhul Sfânt în tine.** În Duhul Sfânt omul îşi regăseşte vocaţia de Creator creat şi reface drumul dintre chip şi asemănare urmând calea evlaviei între Cruce şi Înviere prin Jertfă.

Viaţa nouă, a creştinului cu adevărat evlavios, are ca punct de plecare harul divin, ca mijloc de înălţare credinţa, ca formă de manifestare iubirea aproapelui, ca mediu prielnic — comunitatea, iar ca scop final dobândirea mântuirii. Modelul ei este Hristos iar călăuza dumnezeiasca Sa învăţătură.

Sfântul Apostol Iacob descoperea evlaviei sensul ei practic: „Să cercetăm pe orfani şi pe văduve în necazurile lor, şi să ne păzim pe noi fără pată din partea lumii" (Cf. Iacob 1, 27).

Cuvântul lui Dumnezeu se actualizează în noi prin împlinirea ca provocare divină: „Fiţi dar împlinitori ai Cuvântului şi nu numai ascultători ai lui, amăgindu-vă pe voi înşivă. Căci dacă cineva este ascultător al Cuvântului fără a-i fi şi împlinitor, el seamănă cu omul care-şi priveşte în oglindă faţa sa firească: s-a privit şi s-a dus şi-ndată a uitat cum era, dar cel ce se uită cu luare-aminte, într-o lege desăvârşită, aceea a libertăţii, şi a rămas în ea, fiind el nu un ascultător care uită, ci un împlinitor care face, acela fericit va fi în faptele sale". (Cf. Iacob 1, 22-25).

Iată cum libertatea în Dumnezeu se regăseşte în puterea de a săvârşi binele, de a împlini în viaţă poruncile lui Dumnezeu pornind nu de la exterior chipului reflectat în oglindă ci de la realitatea oglindirii Cuvântului în noi — de la evlavie.

Dacă cineva se crede că e cucernic — spune acelaşi apostol Iacob — dar nu-şi înfrânează limba ci-şi înşeală inima, cucernicia lui e zadarnică. Evlavia Părinţilor, la care suntem chemaţi şi noi, se opreşte în pragul tainei şi ne îndeamnă la trăire, la curajul de a depăşi cuvintele prin rugăciune şi tăcere. De aceea Sfântul Isaac Sirul definea atât de profetic: „tăcerea este taina veacului viitor iar cuvintele unealta acestei lumi". Iată cum Sfântul Isaac Sirul ne răspunde la această întrebare cu multă vreme înainte de-a ne-o pune.

Despre evlavie nu putem rosti cuvinte, pentru că ele sunt unealta acestei lumi, dar putem să ne rugăm să o dobândim odată cu tăcerea. Atunci vor vorbi doar faptele noastre. Răspunsul meu se va opri la tăcere pentru ca atunci când o vom înţelege, evlavia va veni de la sine şi va fi în noi însine.

Pr. drd. CRISTIAN MUNTEAN

Revoluţia democratică din 1848 şi protopopul Ioan Popazu

(20 dec. 1808 — 5 febr. 1889)

Făcând parte din numărul celor care au aprins flacăra unei lumini puternice pentru deşteptarea neamului românesc, numele protopopului Ioan Popazu este legat de tot ceea ce a însemnat lumină şi progres în frământatul veac al revoluţiei democratice.

Născut în Şcheii Braşovului cu 190 de ani în urmă, în casa negustorului de peşte Ioan Popazu (venit de la Vălenii de Munte) şi al Stancăi (născută Voina, o vestită familie din Şchei), în casa de pe Podu lui Grid, nr. 39 (unde au primit lumina zilei şi două surori, Maria, viitoarea mamă a lui Titu Maiorescu şi Elena, decedată de timpuriu, precum şi fratele Constantin, un cunoscut negustor şi ctitor al gimnaziului şagunian din Braşov), Ioan Popazu, de timpuriu manifestă aplecare spre învăţătură, bucurându-se mai întâi de protecţia dascălului Simion Jinaru de la şcoliţa din Şchei, apoi de învăţătura de la şcoala grecească de pe actuala str. Brâncoveanu. Urmează cursurile liceului Honterus din Braşov, ale celor romano-catolice din Sibiu, şi Cluj, şi în sfârşit pe cele universitare la Viena, unde frecventează facultăţile de teologie şi filozofie încheiate în anul 1836, când este numit secretar al episcopului Vasile Moga, la Sibiu pentru un an de zile, pentru ca din 4 martie 1837 să revină la Braşov ca diacon al bisericii Sf. Nicolae din Şchei şi din 10 aprilie 1838 paroh şi protopop al acestei biserici timp de 27 de ani. Nemulţumit de starea şcolii din Şchei o reorganizează numind noi cadre în persoana dascălilor Andronic Androne, Nicolae Preda, Nicola Nicolau, Iosif Barac şi Toma Moldovan (ultimul pentru clasa de fete), reuşind să obţină în 27 februarie 1844 calitatea de şcoală normalicească, echivalentă cu cea de stat, în sensul că absolvenţii acestei şcoli se puteau înscrie în orice şcoală gimnazială. Visul său era acela de a înfiinţa un gimnaziu pentru români şi în acest scop reuşeşte să obţină din partea autorităţilor dreptul de a forma o comisie de cercetare (al cărei preşedinte era), alcătuind astfel proiectul noului institut şcolar încă din anul 1840.

Cu acest deziderat se implică în evenimentele revoluţiei paşoptiste. Deja în 6 februarie 1848, noul episcop Andrei Şaguna, recent urcat pe scaunul arhieresc, îi solicită protopopului Popazu câţiva „bărbaţi" din Şchei în care are deplină încredere pentru a se sfătui cu privire la „tulburările" care s-au iscat. Cu acest prilej este trimisă o delegaţie, în frunte cu noul epitrop al bisericii, avocatul Ioan Bran (singurul avocat român al Braşovului). Revenind la Braşov, în fruntea celor 400 de români din Şchei, Ioan Bran pătrunde la 28 martie 1848 în clădirea Sfatului, depunând o petiţie cu valoare de ultimatum, ale cărei idei se regăsesc în petiţia înaintată de revoluţionari Împăratului la Viena. Ca urmare Universitatea Săsească (autoritatea politică a saşilor), prin adresa din 3 aprilie 1848 declară că „românii vor avea dreptul de a putea fi aleşi mădulari (membri) şi de a pretinde aplicare şi înaintarea la dregătoriile comunale...". De pe amvonul bisericii din Şchei, protopopul Ioan Popazu anunţa că „la 3/15 mai s-a hotărât a se ţinea la Blaj o adunare naţională" şi ca urmare Reprezentanţa bisericii îşi „ţine cea mai sfântă datorie după putinţă a îngriji şi a se sili ca să-şi capete naţiunea română drepturile sale şi aşa s-au hotărât ca toţi reprezentanţii să pofteasca la această adunare", stabilind ca dată a plecării 26 aprilie '48, în frunte cu protopopul Popazu, destinându-se pentru aceasta 600 fl. din fondurile bisericii.

Ca urmare protopopul Ioan Popazu este al doilea din cei 10 secretari ai Adunării de la Blaj, iar între cei 46 delegaţi care au fost aleşi pentru a prezenta petiţia împăratului 9 erau braşoveni (între care şi protopopul Popazu), iar dintre cei 100 delegaţi pentru Dieta din Cluj erau foarte mulţi braşoveni. Biserica din Şchei adaugă suma de 4989 fl. şi 22 cr. pentru această cauză, motiv pentru care protopopul Popazu scria de la Viena: „Binecuvântat fie ceasul în care naţiunea română s-au sculat... binecuvântaţi să fie oamenii naţiunii care s-au făcut povăţuitori.. binecuvântaţi să fiţi Domnilor Reprezentanţi (ai bisericii din Şchei) pentru că Dumneavoastră cu mulţi ani înainte de întâmplările de faţă... aţi luat parte însemnată la cauza naţiunii române... viitoarele generaţii vor avea mari cuvinte de a vă mulţumi că aţi dat ajutor la întemeierea viitorului naţiunii române..." (doc. 1740/1849 sept. 2 - inedit).

Rămas în fruntea delegaţiei de la Viena (căci mitropolitul Andrei Şaguna plecase la Dieta din Cluj şi la Pesta) protopopul Popazu încearcă să predea petiţia împăratului, dar acesta se refugiase la Insbruck, condiţii în care toată delegaţia este arestată sub prezumpţia că sunt spioni. După multe peripeţii ajung la Insbruck înmânând împăratului petiţia şi obţinând promisiuni mari: „Aici la împăratul stăm bine — informa pe braşoveni notarul Ioan Bran — avem toată nădejdea că ne vom ajunge dorinţa, ne vom redobândi drepturile noastre strămoşeşti" (doc. necatalogat, arhiva bis./1848). Totuşi promisiunile se lasă aşteptate şi delegaţia română înaintează o nouă petiţie, în care, problema cea mai insistentă era cea a şcolilor româneşti, supuse unui proces de maghiarizare.

În tot acest timp de aşteptare, protopopul Ioan Popazu, cât şi epitropul bisericii informează pe braşoveni ce se întâmplă la Viena. „Eu v-am trimis mai multe epistole prin care v-am înştiinţat pe scurt de deputăciunea română de aici, până unde au scosu cauza naţiunii române — informa Popazu în scrisoarea din 2 septembrie 1849 —. Am înţeles cu mare durere — scria în continuare Popazu — că sunt unii oameni nepricepuţi care blastămă naţiunea română... la rătăciţi care umblă cu astfeliu de vorbe, eu le răspunzu aşa: ungurii au fostu hotărâtu ca să strângă toate naţiunile nemaghiare împreună lăcuitoare... pentru aceia iată că au căzut cu sunetu... De aceea — spune Popazu în concluzie — oamenii românilor cei cu minte, ba tot românul trebuie să zică: binecuvântatu să fie ceasul în care naţiunea română s-au sculatu... bărbaţii naţiunii române au pătrunsu evenimentele, au croitu şi au nemeritu calea cea adevărată şi sigură". Promite în final să rămână la Viena „până se va schimba într-o parte puţin timpul, că nu este bine să lăsăm Viena fără nici un bărbat, nici un minutu" (doc. necatalogat/2 septembrie 1849).

Între drepturile cerute de delegaţia română figura: „Naţiunea română se garantează: limba română în toate adunările, în toate sfaturile comune este primită; românii în toate şcoalele elementare şi mai înalte în toate lucrurile bisericeşti să-şi întrebuinţeze limba sa română, fără nici o turburare; Sinoduri să îngăduie, unde românii fără nici o candidaţie să-şi aleagă episcopii săi şi mitropolit şi apoi că noi să fim de către sârbi iară independenţi; tinerii români să să aplice în toate diregătoriile statului în drept proporţie..." (Sterie Stinghe, „Documente... op. cit., vol. IV, p. 29).

„După ce am colindatu acum a treia oară pe D. miniştri, cererea naţiunii române s-au luat în pertractare şi aşteptăm ca astăzi-mâine să căpătăm rezoluţiune — asigura Popazu în scrisoarea din 31 martie 1849 — Noi nădăjduim că rezoluţia va fi spre mulţumirea noastră — asigura protopopul braşovean — pentru că am făcut ca familia împărătească să se intereseze mult pentru cauza românilor, apoi gazetele toate, care ne-au primit în coloanele lor petiţiunea noastră, o laudă, că este dreaptă şi potrivită cu spiritul timpului de astăzi... vom avea, fraţilor — asigura Popazu — în Ardeal domnii noştri, vom avea aici la ministeriu consilierii noştri. Naţiunea noastră cu un cuvânt va avea viaţă politică, drepturile sale, vaza sa înaintea împărăţiei şi înaintea Europei. Domnilor — asigura protopopul în continuare — sfânta Biserica noastră este recunoscută de patroana naţiunei. Acum este vremea ca odată pentru totdeauna să sprijinească cauza noastră, ca patru milioane şi jumătate de Români să se ridice la fericire, ca naţiunea română să poată zice că ridicarea noastră avem de a o mulţămi sf. bisericei române din Şcheiu" — apreciind astfel eforturile financiare, dar şi umane depuse pentru acestă delegaţie, suportând mari cheltuieli. În 1850 protopopul, alături de alţi braşoveni se mai afla încă la Viena „în cauza naţiunii române". Mitropolitul Andrei Şaguna desemnează pe preoţii din Şchei, Ioan Petric şi Petru Gherman să-i suplinească parohia şi calitatea de protopop. Nerăbdători şcheienii îi trimit mai multe scrisori, solicitând amănunte. „Domnii mei — se plângea protopopul Popazu prin scrisoarea trimisă prin fratele său Constantin Popazu — ştiind că în astfeliu de vremi... să cam despecetluescu scrisorile trimese pe poşte, cum au pătimit deputăciunea noastră cu mai multe scrisori", motiv pentru care multe informaţii s-au pierdut. „Aici — asigura Popazu — dăm memoriale peste memoriale la înaltul ministeriu, prin care ne plângem despre nedreptăţile şi neajunsurile, ce se întâmplă românilor în tot locul... ceremu să se ridice din calea Românilor pedecile, ce se pun în privirea negoţului şi a industriei spre mare pagubă... Până când o naţiune — asigura Popazu — are a să lupta cu greutăţi, până atunci ea este trează, bărbată, tare, iubitoare de aproapele... Aceasta am văzut-o la mari şi puternici români, a căror strănepoţi suntem noi". În încheire informează pe braşoveni că „de la plecarea preasfinţitului nostru arhiereu de aici din Viena (Andrei Şaguna), fuseiu însărcinatu de deputaţii români de aici, ca să ducu cuvântul pe la audienţele la Maestatea sa şi la miniştri", motivând astfel de ce nu revine acasă, deşi „m-au încinsu un dor de patrie, care îmi sfâşie inima cu totul" (Sterie Stinghe, op. cit., p. 64-66).

Mai multe documente confirmă cheltuielile delegaţiei suportate de biserica Sf. Nicolae, cheltuieli girate de reprezentanţa bisericii, în frunte cu protopopul Popazu. Revenit în Şchei, nu fără cunoscutele rezultate, edificat asupra posibilităţilor de înfiinţare la Braşov a unui gimnaziu românesc (pe care-l proiectase încă din 1840), sprijinit de mitropolitul Andrei Şaguna, de negustorii braşoveni, care îi asigură suportul financiar şi prin eforturile conjugate ale celor două biserici: Sf. Nicolae din Şchei şi Sf. Treime din Cetate, la 1 septembrie 1851 primul gimnaziu românesc îşi deschide porţile pentru totdeauna, protopopul Popazu fiind primul preşedinte al Eforiei şi sufletul tuturor acţiunilor pentru edificarea, consolidarea şi oficializarea acestui institut confesional ortodox. După o activitate de 27 de ani ca protopop al Braşovului, îmbracă haină arhierească, devenind episcop al Caransebeşului.

Prof. VASILE OLTEAN

(Urmare din pag. 1)

Sminteala feminismului

milie şi în societate în genere, care este cât se poate de clar conturată şi în strictă conformitate cu învăţătura revelată. Pe baza referatului din cartea Facerii 1, 27 unde se afirmă că Dumnezeu a creat pe om **„după chipul Său, făcându-i bărbat şi femeie"**, Biserica Ortodoxă, dincolo de delimitările de ordin biologic, susţine egalitatea deplină a femeii cu bărbatul în ceea ce priveşte zestrea existenţială — chipul lui Dumnezeu; cât şi egalitatea lor în vocaţia de a deveni asemenea cu Dumnezeu.

În conformitate cu vocaţia sa originară, femeia are menirea de a asigura perpetuarea vieţii, iar aceasta nu este puţin lucru. Urmându-şi această vocaţie ea împlineşte de fapt porunca divină **„creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul"** (Fac. 1, 28). Darul naşterii de prunci este privilegiul pe care Dumnezeu i l-a oferit femeii, şi totodată şansa izbăvirii sale din păcat şi din moarte; „Femeia se va mântui prin naşterea de prunci, dacă va vieţui cu smerenie, în credinţă, în iubire, în sfinţenie" (1 Tim. 3, 15).

Lucrul cel mai deosebit pe care îl afirmă creştinismul în privinţa femeii este fără îndoială faptul că întruparea Fiului lui Dumnezeu s-a făcut prin femeie. Dacă printr-o femeie a intrat păcatul în lume, iată că tot printr-o femeie a venit şi eliberarea din păcat şi moarte. Pentru faptul extraordinar de a fi consimţit la planul de mântuire a lumii, Dumnezeu a făcut dintr-o femeie o colaboratoare a Sa şi totodată mijlocitoarea noastră la tronul Său. Iată cinstirea şi culmea până la care creştinismul a ridicat femeia.

Un alt argument în susţinerea faptului că femeia este cinstită în creştinism, este şi acela că Dumnezeu a rânduit ca primele martore şi primele vestitoare ale Învierii să fie, nimeni altcineva decât tot nişte femei. Pentru acest fapt, Biserica noastră Ortodoxă le-a dedicat în exclusivitate una dintre duminicile anului, anume a treia după Paşti, numită **Duminica femeilor mironosiţe.** Atunci când apostolii se ascundeau de frica iudeilor şi totul părea să fie iremediabil pierdut, iată că aceste femei au avut tăria să meargă la mormânt pentru a-l aduce Celui Răstignit şi îngropat ultima cinstire. Fapta lor curajoasă a fost răsplătită cu generozitate de Dumnezeu. Pe ele le-a învrednicit să fie primele martore şi vestitoare ale Învierii. De la aceste femei s-a aprins flacăra credinţei creştine. Să ni le aducem aminte şi să ne plecăm cu smerenie înaintea numelor lor „Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob, Salomeea... Ioana, femeia lui Huza şi Suzana" (Mc. 16, 1; Lc. 24, 10).

Mai presus de delimitările de ordin biologic, cei doi: bărbatul şi femeia, sunt chemaţi fiecare în conformitate cu vocaţia sa specifică la împlinirea în acelaşi unic şi suprem ideal Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, în Care **„nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască: pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus"** (Gal. 3, 27) Aceasta nu vrea să însemne nicidecum anularea lor ca individualităţi ci doar afirmă un fapt esenţial, şi anume că existenţa umană nu se poate împlini decât în măsura în care, depăşindu-şi materialitatea, deci inclusiv delimitările de natură biologică, se regăseşte pe sine în Prototipul său — Hristos cel înomenit.

Aşa cum ni se prezintă feminismul, el nu este decât o abatere şi pervertire a rosturilor absolute aşezate de Dumnezeu în creaţie. Dincolo de revolta fără sens împotriva acestor rânduieli care ţin de domeniul tainei, deci de domeniul ştiinţei divine („omule, cine eşti tu, cel ce-I răspunzi lui Dumnezeu împotrivă? Oare plăsmuirea-i va spune plăsmuitorului: De ce m-ai făcut aşa?" — Rm. 9, 20), feminismul nu este altceva decât un orgoliu nemăsurat, una dintre sminteliile vremii noastre care se pare că şi-a pierdut de tot simţul sacrului, venind parcă să adeverească o profeţie făcută de Sf. Ap. Pavel. Dar să-l ascultăm pe marele apostol „va veni vremea când oamenii nu vor mai suferi învăţătura sănătoasă, ci după poftele lor îşi vor îngrămădi învăţători, să le desfete auzul şi auzul şi-l vor întoarce de la adevăr şi către basme se vor întoarce" (2 Tim. 4, 3—4).

Imaginea pe care şi-o doreşte cu atâta ardoare şi pentru care luptă femeia zilelor noastre, nu este decât o falsă imagine a feminităţii, o caricaturizare a ei. În fond această luptă nu face decât să indice drama pe care o trăieşte omul zilelor noastre, care descoperindu-se pe sine tot mai înstrăinat de Dumnezeu se descoperă de fapt tot mai înstrăinat de sine şi de adevărata sa vocaţie. Drama feminismului este tocmai drama neregăsirii de sine şi neputinţa de a-şi redescoperi vocaţia originară.

Creştinismul este cel care i-a redat femeii adevărata sa identitate şi demnitate, eliberând-o de toate prejudecăţile şi umilinţele la care istoria a supus-o. Să nu uităm că nici astăzi, în afara creştinismului, statutul femeii nu s-a schimbat, spre a nu ne referi decât la islamism. Prin Fec. Maria, religia creştină ne prezintă icoana ideală a feminităţii în tot ceea ce are ea mai specific: fecioria şi maternitatea, ea devenind idealul râvnit de orice fecioară sau femeie. Cultul deosebit de bogat închinat Sf. Fecioare, precum şi prezenţa atâtor alte femei sfinte în cadrul cultului ortodox sunt dovada cea mai grăitoare a locului şi cinstirii pe care Biserica Ortodoxă le acordă femeii.

Hărăzită de Dumnezeu în atotînţelepciunea Sa cu un **scop anume**, acela de a fi izvor de viaţă, femeia va fi cu atât mai feminină cu cât se va păstra în mai strictă conformitate cu vocaţia sa originară. Imaginea pe care şi-o doreşte femeia de astăzi este de fapt o deformare grosolană a chipului divin zidit de Creator în om, revoltă fără sens împotriva voinţei divine şi a propriei sale condiţii şi finalmente drama refuzării izbăvirii din păcat şi din moarte.

La apelul făcut de Patriarhia Română, în sprijinul sinistraţilor care au avut de suferit de pe urma recentelor inundaţii, în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului, cu sprijinul P. C. preoţi, s-au făcut colecte în bani la parohii în sumă toală de 140 800 500 lei, sumă ce a fost distribuită în zonele calamitate din jud. Sibiu, sau din judeţele limitrofe.

De asemenea au fost strânse 12 000 kg de articole de îmbrăcăminte, 40 000 kg de cereale şi 8 500 kg de alimente nealterabile care au fost distribuite familiilor sinistrate.

Acţiunile de ajutorare continuă, fiind organizate noi transporturi cu ajutoare.

Uniaţia românească din Transilvania

(V.)

Primatul papal (III)

Singurul popor barbar germanic nesupus scaunului Romei rămăsese cel longobard. Acesta ameninţa Roma, după ce în anul 751 cucerise Ravenna de la bizantini, astfel că papii au cerut mai întâi ajutorul acestora. Numai că bizantinii cunoşteau atunci cu totul alte probleme, atât de ordin religios (iconoclasmul), cât şi extern-militar — respingerea ameninţărilor arabe. În aceste condiţii, papii şi-au îndreptat atenţia spre alţi aliaţi, părăsindu-i pe bizantini. Au cerut ajutorul francilor. Şi fiindcă dinastia francă a marovingienilor nu mai deţinea în fapt nici o putere, aceasta aflându-se în mâinile majordomilor carolingieni, papa Zaharia (741—752) a legitimat răsturnarea dinastiei marovingienilor (ultimul rege al acestei dinastii a fost trimis la mânăstire) şi instaurarea celei carolingiene. În anul 751 majordomul Pippin cel Scurt (fiul lui Carol Martell şi unchiul viitorului împărat franc Carol cel Mare) a fost recunoscut de către toţi francii drept rege, iar legatul papal Bonifaciu i-a dat ungerea regală. Trei ani mai târziu, papa Ştefan al II-lea (752—757) a mers el însuşi la curtea francilor, cerând ajutorul acestora împotriva longobarzilor. Papa l-a încoronat încă odată pe Pippin, numindu-l „Patricius Romanorum" (apărătorul romanilor). După alţi câţiva ani, papa i-a adresat lui Pippin o scrisoare în care se numea chiar Sf. Petru „eu, Petru, Apostolul", şi îi cerea încă odată să pornească lupta împotriva longobarzilor: „«Eu v-am dat ajutor şi victorie asupra duşmanilor voştri prin ajutorul dumnezeiesc. Dacă mă asculţi, veţi primi mare răsplată. Cu ajutorul meu veţi învinge în această viaţă duşmanii voştri şi vă veţi bucura de toate bunurile acestui pământ, iar apoi vă veţi mângâia de viaţa cea veşnică». Cât de naivă trebuie să fi fost credinţa lui Pippin ca să accepte asemenea scrisori şi să fie chiar pregătit să plece în Italia şi să lupte împotriva lui Aistulf (regele longobard — n.a.)", concluzionează profesorul universitar de Istorie din Stuttgart, August Nitschke (în **Regate creştine timpurii**, în **Propyläen Weltgeschichte**, Berlin, ed. II, 1986, vol. V, p. 292).

Într-adevăr, Pippin a recucerit teritoriile longobarde din nordul Italiei (exarhatul de Ravenna, pe care longobarzii abia îl cuceriseră de la bizantini) şi le-a dăruit papei. Se cunoaşte azi că un legat bizantin a revendicat teritoriul de la franci, dar Pippin i-a răspuns că nu a luptat pentru oameni, ci pentru Sf. Petru, de aceea, teritoriile s-ar cuveni urmaşului acestuia pe pământ (**Ibidem**, p. 292). Acest act de deosebită importanţă în istoria ulterioară a papalităţii este cunoscut sub numele de **Donaţia lui Pippin** şi în urma lui, papa nu a mai rămas doar conducător al oraşului Roma, ci a devenit suveran, şef de stat, căci teritoriul pus de regele franc la dispoziţia papei a fost numit de către acesta **Patrimonium Sancti Petri**. Este actul de fondare al Statului papal, stat care va supravieţui în istorie până în anul 1870 când va fi cucerit de Italia.

Dar, după ce îşi supusese toate popoarele apusene autorităţii sale, papalitatea a fost nevoită acum să-şi justifice suveranitatea asupra unui teritoriu secular. A fost scos la lumină în acest scop un text nou, numit în istoriografie **Donatio Constantini**. „Documentul pentru constituirea dominaţiei seculare a papalităţii este ceea ce a fost cunoscut până în epoca umanistă **Donaţia lui Constantin**, document dovedit de umanistul şi viitorul secretar papal Lorenzo Vella (+1475) drept fals. Acest document a apărut în perioada timpurie a epocii carolingiene. În el se povesteşte că papa Silvestru I (314—335), cel dintâi episcop roman după încetarea persecuţiilor anticreştine şi după edictul de toleranţă din 313, l-ar fi vindecat pe Constantin cel Mare de patima jocurilor de noroc şi că l-ar fi botezat. Împăratul, din prea mare respect faţă de papalitate, şi-ar fi mutat reşedinţa la Constantinopol, fiindcă nu i se părea înţelept să deţină autoritatea lumească acolo unde a fost constituit de către Împăratul cel ceresc **caput christianae religionis** (capul religiei creştine). Tocmai de aceea i-a lăsat papalităţii palatul imperial de la Lateran şi oraşul Roma şi Italia şi toate regiunile din Apus, împreună cu drepturile şi insignele imperiale" (Harald Zimmermann, op. cit., p. 14—15).

Situaţia papalităţii părea consolidată. Toate Bisericile din Apus i se supuseră, apoi mai dobândise şi o putere seculară, un teritoriu care cuprindea aproape întreaga Italie de mijloc. Dar curând şi-a dat seama că în ciuda marii evlavii a regilor franci, ajutorul nu a fost făcut gratuit. Papalitatea a fost nevoită să vadă cum pretenţiile autorităţii france au crescut tot mai mult, astfel că a ajuns unealtă în mâinile acesteia. Papa Leon III, învinuit de fapte imorale şi ameninţat de populaţia Romei că va fi alungat, a cerşit ajutor de la regele Carol cel Mare, iar în schimbul sprijinului acordat, Leon a trebuit să-l încoroneze în ziua de Crăciun a anului 800 pe Carol ca împărat roman, fapt care a produs mare consternare la Constantinopol, bizantinii pivindu-i pe carolingieni drept uzurpatori, iar pe papi drept trădători. Ruptura dintre Apus şi Răsărit s-a adâncit. Mai mult, autoritatea seculară francă nu s-a mărginit doar la o stăpânire politică a papalităţii, ci a considerat că este dreptul ei să se implice în probleme de credinţă, considerându-se „după modelul biblic al regelui preot David, drept stăpânitorul suprem al Bisericii" (Winfried Stadtmüller, **Christentum im fränkischen Reich** — Creştinism în Imperiul Franc —, în **Deutsche Geschichte** — Istoria germană —, vol. I, Gütersloh, 1993, p. 107). De aceea, în anul 794 a convocat un sinod la Frankfurt. Doctrina „Filioque" a fost impusă în întreaga Biserică francă, cu toată împotrivirea papei Leon III. Apoi, datorită unei traduceri greşite a actelor sinodului al VII-lea ecumenic de la Niceea din 787, acest sinod a fost considerat drept eretic. Episcopii deveniseră instrumente ale politicii lui Carol cel Mare.

În aceste condiţii s-a considerat că procesul de consolidare a autorităţii papale în Apus nu era destul de fundamentat din punct de vedere juridic. De aceea a apărut încă un act, încă un fals. E vorba de **Decretaliile Pseudo-Isidorice**, atribuite episcopului iberic Isidor de Sevilla care a trăit în secolele VI—VII. Practic aceste decretalii false au modificat întreaga legislaţie a Bisericii, toate canoanele sinoadelor ecumenice au fost **de facto** abolite.

Acest document cuprindea, pe lângă unele canoane autentice, decrete de la 30 de papi (începând de la Silvestru I până la Grigorie II), cele mai multe dovedite drept false. Iată şi împrejurările în care au apărut aceste decrete false atribuite lui Isidor din Sevilla: Pe la mijlocul celui de-al IX-lea secol, primat al Bisericii francilor era arhiepiscopul Hinkmar din Reims (845—882). Acesta l-a depus pe Rothad din scaunul de episcop de Soissons. Rothad a protestat şi a apelat la papă, cerându-i ajutorul. S-a deplasat chiar la Roma ca să-şi susţină cauza. În jurul Crăciunului anului 864 a reuşit să-l convingă pe papa Nicolae I să anuleze actul lui Hinkmar (ceea ce conform vechilor canoane ale sinoadelor ecumenice era ilegal, precum s-a văzut mai sus). Zimmermann crede că Rothad a adus din Franţa noile decretalii false, ca bază juridică pentru acţiunea papei. În orice caz, afirmă el, „procesul lui Rothad este prima mărturie istorică a recepţării decretaliilor la Roma" (Harald Zimmermann, **op. cit.**, p. 85). Pe de o parte, aceste decretalii prevedeau superioritatea autorităţii papei asupra întregii lumi (**Papa caput totius orbis**), iar pe de altă parte, se stabileau relaţiile juridice dintre episcopi, mitropoliţi şi sinoade. Episcopii puteau apela oricând la papă, nu mai erau supuşi juridic mitropoliţilor sau sinoadelor mitropolitane (**atv-Atlas**, p. 140). „Un franc necunoscut, Pseudo-Isidor, a falsificat decrete papale din Biserica veche: episcopii nu mai erau supuşi direct mitropoliţilor sau sinoadelor provinciale, ci numai papei; cinstirea onorifică a lui Petru a devenit drept bisericesc deplin valabil. Falsificatorul care a introdus în lucrare într-un chip foarte inteligent texte vechi (autentice) va fi crezut să slujească prin opera sa promovarea desăvârşirii pe acest pământ" (August Nitschke, op. cit., p. 316). Dar importanţa şi urmarea pe care a avut-o acest fals ne este explicat cu o mai mare claritate de o lucrare de la mijlocul secolului trecut, anume cursul de Istorie universală al profesorului Georg Weber de la Universitatea din Heidelberg: „În aceste legi falsificate (...) apare o stare de drept conform căreia clerul este deplin eliberat de autoritatea statului, iar prin abrogarea dreptului mitropolitan şi sinodal, puterea judecătorească, executivă şi legislativă în Biserică este unită în persoana papei. În aceste noi decretalii, episcopii şi mitropoliţii sunt instituiţi doar de către papă; numai de către el sunt convocate sinoadele iar hotărârile acestor sinoade sunt confirmate doar dacă au acceptul papei. Toate deciziile în problemele mai importante din Biserică sunt lăsate pe seama scaunului papal. (...) Episcopii din Galia au acceptat aceste decretalii deoarece se simţeau cu mult mai puţin periclitaţi de puterea îndepărtată a papei, decât de autoritatea mitropolitană din vecinătate. (...) Odată cu creşterea puterii monarhice a papei, sinoadele şi adunările de tip aristocratic-republican au scăzut tot mai mult din importanţă" (Georg Weber, **Manual de Istorie Universală**, Leipzig, 1859, vol. I, p. 542—543).

Am prezentat toate aceste date istorice, poate într-un mod mai amănunţit, pentru ca să se înţeleagă modul diferit în care s-au dezvoltat din a doua jumătate a mileniului trecut Bisericile din Răsărit şi Apus. În timp ce în Est misiunile creştine au dus la apariţia unor Biserici naţionale independente, conform legislaţiei din primele secole, în Vest această legislaţie a fost părăsită, desconsiderată, episcopul Romei care era primatul Italiei încercând să-şi supună autorităţii sale întregul Apus. A folosit pentru aceasta tot felul de strategii, apel la împăraţi, scrisori de lămurire adresate unor episcopi. Dacă au existat documente în primele secole despre un primat, ca de exemplu decretul din 455 dat de Valentinian III, atunci trebuie cu orice preţ văzute condiţiile în care au apărut aceste documente. Dacă se admite existenţa unui primat prin argumentul că episcopii din alte regiuni au făcut apel la episcopul de Roma, atunci aceasta trebuie înţeleasă în sensul că el era episcopul din capitala Imperiului. Şi mai trebuie ţinut cont şi de faptul că după instituirea Constantinopolului drept nouă capitală, s-a cerut sfatul şi s-a apelat şi la acest episcop, la fel cum chiar papii au cerut sfatul unor mari teologi episcopi (chiar din Apus), precum Ciprian din Cartagina sau Ambrozie al Milanului. Chiar din relaţia dintre episcopii romani şi Curtea imperială se vede că urmaşii Sf. Petru nu erau în stare de multe ori să-şi facă ordine în propria ogradă, ajungând până acolo încât să-şi spele rufele murdare în faţa regilor ostrogoţi pe care îi disprefuiau în sinea lor ca barbari şi eretici.

Cu toate acestea, atunci când stăpânirea imperială bizantină s-a depărtat de Italia, episcopii de Roma au folosit acele edicte din trecut pentru ca să-şi extindă autoritatea şi în afara Italiei. La început, încă în secolul al V-lea, au încercat în Africa de Nord, dar s-au lovit de existenţa acolo a unei Biserici vechi, cu tradiţie şi care nu se lăsa convinsă de argumente-subterfugii ale papalităţii. Din această cauză au fost date răspunsurile hotărâte din Cartagina din al doilea deceniu al secolului V. Greutăţile pe care scaunul episcopal de la Roma le-a întâmpinat din Africa de Nord au dispărut odată cu cucerirea regiunii de către vandalii barbari.

Apoi, papalitatea a încercat să-şi extindă supremaţia în Galia. Nu au reuşit să-i convingă pe episcopi, de aceea a apelat la autoritatea de stat. Aceasta, căreia numai de problemele bisericeşti nu-i ardea, i-a făcut papei hatârul. Aşa a apărut decretul din anul 445 emis de Valentinian III, prin care papa era numit „vicar al lui Hristos". Dar nu a fost de ajuns, căci nici cu acesta nu i-au putut convinge pe episcopii galezi să i se supună. Au trebuit să apară carolingienii, şi abia atunci primatul papal a fost acceptat de episcopii din teritoriul fostei Galii romane.

A urmat Britania. Roma nu s-a lăsat intimidată de independenţa vechii Biserici irlandeze-celtice. A profitat de cucerirea anglo-saxonă şi de naivitatea acestora şi „i-a jucat" pe membrii familiei domnitoare, astfel că, până la urmă, a reuşit. S-a dovedit cu această ocazie cât este de important şi de folositor mitul petrin, deoarece conducătorii barbari şi inculţi ai anglo-saxonilor au acceptat supremaţia Bisericii Romei în defavoarea celei tradiţional-irlandeze, doar fiindcă Biserica Romei, ca urmaşă a Sf. Petru, afirma că deţine cheile Împărăţiei lui Dumnezeu. La fel, tot datorită mitului petrin au reuşit să supună şi Biserica din regatul francilor. Banifaciu, după ce a încreştinat o mare parte din germani, i-a supus autorităţii papale, iar când a fost chemat să reorganizeze Biserica din Galia, a supus-o tot papei. Normal ar fi fost, dacă se aplica vechea legislaţie şi vechiul obicei din primele secole, să se respecte independenţa tuturor Bisericilor noi apărute, atât a celei britanice, cât şi a celei galeze şi germane (aşa cum s-a recunoscut, pe baza canonului 34 apostolic, independenţa sau autocefalia Bisericilor nou apărute în Răsărit — în sec. al VIII-lea a celei gruzine, în anul 927 a celei bulgare, în 1912, a celei sârbeşti, iar în anii 1448 şi 1589 a celei ruseşti, apoi, mai târziu, a tuturor celorlalte Biserici naţionale din Răsăritul Europei). Norocul papei a constat în naivitatea popoarelor din Apus, cât şi în necunoaşterea din partea acestora a drepturilor care li se cuveneau şi a tradiţiei Bisericii primare.

Dar, în momentul când s-a văzut că tot mai existau episcopi şi mitropoliţi care erau conştienţi de vechea organizare sinodală a Bisericii, a apărut cel mai mare fals, **Decretaliile pseudo-isidorice**, prin care, practic, canoanele vechi erau abrogate, Roma pornind pe o altă cale de dezvoltare. Nu s-a mulţumit cu o recunoaştere teoretică a autorităţii sale, ci a considerat că este de dreptul ei să intervină în problemele Bisericilor locale, să numească sau să demită episcopi, fără consultarea mitropolitului şi a sinodului mitropolitan. Prin **decretaliile** pomenite, Roma atinsese culmea stăpânirii sale în Apus, toate Bisericile locale fiind la dispoziţia ei.

Următorul pas era extinderea acestei stăpâniri în Răsărit. Dar aici s-a lovit de o rezistenţă feroce. Bizanţul nu era curtea anglo-saxonă sau cea francă, naivă şi necunoscătoare a vechilor tradiţii şi obiceiuri. Grecii nu s-au lăsat intimidaţi de afirmaţia că doar episcopul Romei deţine cheile Împărăţiei lui Dumnezeu, în calitate de urmaş al lui Petru. Schisma era inevitabilă. Chiar dacă nu se ajungea la anatemizările reciproce între Biserici din anul 1054, totuşi acestea nu mai puteau vieţui în armonie, din moment ce Roma a părăsit tot ce avuseseră în comun în primele secole în materie de organizare şi doctrină.

PAUL BRUSANOWSKI

Miron Cristea — patriarhul

(Urmare din pag. 1)

pitalei. Pentru meritele sale în slujba Bisericii şi a naţiunii române, Miron Elie Cristea a fost ales la 18/31 decembrie 1919, de către Marele Colegiu Electoral Bisericesc, ca mitropolit al Ungro-Vlahiei şi ca primat al României, fiind investit la 1 ianuarie 1920 la palatul Regal din Bucureşti. Ca mitropolit primat a dat o nouă orientare vieţii bisericeşti, a înfiinţat noi eparhii, a stăruit ca în scaunele episcopale să fie aleşi oameni vrednici, cu pregătire: Nicolae Bălan, tânăr profesor de teologie, mitropolit al Ardealului, Roman Ciorogaru la Oradea, Vartolomeu Stănescu la Râmnic, Nicolae Ivan la Cluj, Nichita Duma la Argeş, Lazăr Triteanu la Roman, Nectarie Cotlarciuc mitropolit al Bucovinei ş.a.

La 2/15 octombrie 1922 în Catedrala din Alba Iulia îl încoronează pe regele Ferdinand I ca rege al tuturor românilor. Tot ca mitropolit primat deschide un nou Seminar teologic la Craiova (1922), precum şi Seminarul teologic pentru orfanii de război de la Câmpulung (1922) unde va studia şi viitorul patriarh Justin Moisescu.

La 1 noiembrie 1925, în urma ridicării Bisericii noastre la rangul de Patriarhie, a fost investit cu ceremonialul îndătinat ca primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Între 20 iulie 1927 şi 7 iunie 1930 a fost şi membru al Regenţei, iar din 10/11 februarie 1938 şi până la moartea sa la 6 martie 1939 a fost şi şef al Guvernului României.

După o activitate extrem de bogată, desfăşurată în condiţii nu tocmai prielnice, după o viaţă închinată Bisericii şi Patriei a trecut la cele veşnice în urma unei scurte suferinţe departe de ţară la Cannes, în Franţa la 6 martie 1939, plâns de întreaga suflare românească, precum şi de întreaga Ortodoxie. Trupul i-a fost adus în ţară şi îngropat cu funeralii naţionale în cripta Catedralei Patriarhale.

Pomenindu-l acum la împlinirea a 130 de ani de la naşterea sa săvârşim un act de pietate faţă de figura venerabilă a patriarhului Miron, odrăslit din Topliţa română, unde mânăstirea ctitorită de el cu hramul Sf. Prooroc Ilie îl poartă în nemurire şi în acelaşi timp ne străduim să-i urmăm sfintele lui poveţe, dragostea şi dăruirea către Biserica moşilor şi strămoşilor noştri şi către ţara şi poporul nostru cel binecredincios.

Să trimitem acum un gând pios şi o lacrimă de recunoştinţă pe lespedea de marmură ce-i acoperă mormântul său din Catedrala patriarhală din Bucureşti şi să-l rugăm pe Dumnezeu-Părintele Luminilor să aşeze sufletul său în ceata aleşilor care i-au bineplăcut Lui din neam şi în neam.

VEŞNICA LUI POMENIRE.

De ce a fost Şaguna mare?

Mitropolitul Andrei Şaguna a fost una dintre cele mai marcante şi proeminente personalităţi din trecutul Bisericii şi al neamului românesc. **Nicolae Popea**, cel care i-a consacrat cel dintâi o monografie, l-a numit **„mare şi rar bărbat al naţiunii române"**. **Nicolae Iorga** afirma în 1904 că puţine nume sunt aşa de populare în Ardealul românesc ca cel al lui Şaguna. **Ioan Slavici** îl considera drept un Mesia al românilor ardeleni, iar istoricul american **Keith Hitchins** l-a considerat a fi fost ultimul dintre marii episcopi conducători naţionali. Din păcate istoriografia marxistă şi catolică de la noi şi-au dat mâna pentru a-l discredita şi denigra, etichetându-l drept un **„colaboraţionist"** sau un **„trădător"** al aspiraţiilor neamului românesc. Având în vedere că în acest an se împlinesc 150 de ani de la revoluţia din 1848 în care Andrei Şaguna a avut un rol important, considerăm că e un moment binevenit de a readuce în atenţia noastră adevărata lui statură, pe care unii din dispreţ faţă de ortodoxie încearcă să i-o întineze. Revoluţia de acum 150 de ani a izbucnit la Palermo, în Sicilia, în ianuarie 1848. La 22 februarie 1848 a izbucnit revoluţia la Paris, ducând la înlăturarea regelui Ludovic Filip de Orleans. O amploare deosebită a cunoscut revoluţia şi în Imperiul habsburgic. Astfel la 11 martie are loc o adunare la Praga, iar la 13 martie a izbucnit revoluţia la Viena. La 15 martie 1848 a izbucnit revoluţia antihabsburgică la Pesta. Ştirile despre izbucnirea revoluţiei în Apusul şi centrul Europei au ajuns curând şi în Transilvania, unde încă din cursul lunii martie au avut loc manifestaţii revoluţionare la Arad, Timişoara, Lugoj, Cluj, Alba-Iulia, etc. Aşa cum am afirmat Şaguna a avut un rol important în desfăşurarea acestor evenimente.

Că Şaguna a fost mare o ştie toată lumea, chiar şi cei care încearcă să-i întineze numele şi memoria. De fapt tocmai pentru că a fost mare şi a aparţinut Ortodoxiei se încearcă să i se conteste meritele. Altfel ar fi stat lucrurile dacă ar fi fost de altă confesiune...

Pentru a ne face o imagine cât mai clară asupra complexei personalităţi a lui Şaguna ar trebui să ne oprim asupra întregii lui activităţi pe care a desfăşurat-o. Din păcate din lipsă de spaţiu ne vom opri foarte pe scurt doar asupra câtorva aspecte legate de activitatea lui politică şi culturală.

Aşa cum arăta istoricul american Keith Hitchins, mulţi dintre contemporanii săi au înclinat să-l vadă în primul rând ca un personaj politic, un strateg iscusit al cărui ţel principal a fost să domine mişcarea naţională. Şaguna însă nu a fost interesat de politică ca şi carieră. El nu a căutat să realizeze ţeluri politice deşi a fost figura principală a vieţii politice româneşti din vremea sa. Şaguna a considerat angajarea sa în mişcarea naţională ca pe o datorie. Situaţia politică a Transilvaniei a cerut adeseori ca ierarhii de aici să se implice şi în problemele politice ale vremii. Astfel la numai câteva zile de la hirotonirea sa ca episcop, a plecat la Blaj, unde a prezidat împreună cu episcopul unit Marea Adunare Naţională de pe Câmpia Libertăţii (3/15 mai 1848). Aici a fost ales în fruntea unei delegaţii să se deplaseze la Viena spre a prezenta Curţii imperiale revendicările naţiunii române. În 1849 a prezentat împăratului la Viena un memoriu prin care se cerea unirea tuturor românilor din imperiu într-o singură naţiune independentă, cu administraţie naţională şi autonomă, cu un şef politic şi unul bisericesc, cu un senat românesc şi cu folosirea limbii naţionale. Toate aceste cereri au rămas fără rezultat. În timpul revoluţiei de la 1848 Şaguna a avut diferite contacte cu personalităţi politice şi culturale din Principate. Astfel înainte de Adunarea de la Blaj din 15 mai 1848 a avut loc la Sibiu pe 26 aprilie o consfătuire prealabilă, la care au participat intelectuali şi ţărani din toate părţile Ardealului. Între participanţi s-au numărat şi unii fruntaşi moldoveni care erau în drum spre Blaj ca: Costache Negri, Lascăr Rosetti, Alecu Russo, Gheorghe Sion, poetul Vasile Alecsandri şi alţii. La Blaj, Şaguna s-a întâlnit şi cu alte personalităţi marcante ale vieţii politice şi culturale ale românilor din Principate cum ar fi: Alexandru Ioan Cuza, Petrache Cazimir, Dimitrie Brătianu etc. În amintirea acelor zile măreţe şi în semn de deosebit respect, în 1852, când îi apare volumul de poezii **„Balade"**, Vasile Alecsandri îi trimite un exemplar şi lui Şaguna. În perioada absolutismului (1849—1859) activitatea politică a lui Şaguna s-a restrâns la slabe acţiuni. Abia după 1860 când devine şi membru al Senatului imperial din Viena, îşi intensifică acţiunile politice. În calitatea de membru al Senatului imperial a rostit mai multe discursuri, cerând drepturi pe seama românilor transilvăneni şi a Bisericii lor. Tot în 1860 Şaguna împreună cu alţi fruntaşi ai românilor sibieni, a înaintat împăratului un memoriu prin care se cerea numirea unui român în funcţia de cancelar al Transilvaniei şi recunoaşterea limbii române ca a treia limbă oficială pe lângă germană şi maghiară. Toate aceste cereri au rămas fără urmări. A fost apoi copreşedinte la două Conferinţe naţional-politice ale românilor. În 1867 în urma creării statului dualist austro-ungar, majoritatea fruntaşilor vieţii româneşti (George Barţiu, Ioan Raţiu, Visarion Roman, etc.), au adoptat aşa numitul **pasivism**, refuzând să mai ia parte la viaţa politică a noului stat. Mitropolitul Andrei Şaguna s-a pus în fruntea curentului opus, al **activismului**, militând pentru continuarea luptei românilor în vederea obţinerii de drepturi în noile condiţii create după 1867. Viitorul a confirmat punctul de vedere al lui Şaguna. În 1905 chiar Partidul Naţional Român din Transilvania a proclamat politica activistă, recunoscând prin aceasta că viziunea lui Şaguna s-a dovedit în cele din urmă a fi fost cea mai bună.

Pe plan cultural o realizare remarcabilă a mitropolitului Şaguna a fost tipărirea Bibliei cu ilustraţii în 1856—1858, prima de acest gen la noi. O altă realizare remarcabilă a fost înfiinţarea ziarului **„Telegraful Român"**, care din ianuarie 1853 apare fără întrerupere până azi. De asemenea o contribuţie deosebită a avut mitropolitul Andrei Şaguna la constituirea **Asociaţiei transilvane pentru literatura şi cultura poporului român (ASTRA)** al cărei preşedinte a fost.

Aprecierea de care s-a bucurat Şaguna s-a concretizat şi în proclamarea lui în 1871 ca membru de onoare al Academiei Române. Deşi a lucrat într-un climat politic nefavorabil, mitropolitul Andrei Şaguna a izbutit să se remarce ca un om de înaltă cultură, întreprinzător, organizator neîntrecut al Bisericii, îndrumător al învăţământului şcolar şi un iscusit diplomat. Părintele profesor Mircea Păcurariu îl consideră pe mitropolitul Andrei Şaguna drept cel mai de seamă ierarh pe care l-a avut Biserica Ortodoxă din Transilvania în tot trecutul ei. Realizările sale epocale legate mai ales de emanciparea politică şi bisericească a naţiunii române, permanenta sa prezenţă în vâltoarea vieţii naţionale a românilor transilvăneni, l-au făcut pe Nicolae Iorga să-l numească un „cârmuitor de oameni şi un îndreptător al vremilor". Din păcate, aşa cum am afirmat, unii au încercat şi încearcă şi azi să arunce o umbră şi o pată asupra lui, pentru simplul fapt că apar-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. drd.
ION ALEXANDRU MIZGAN

Figura biblică a profetului Ilie

(Urmare din pag. 1)

unde a fost mutat. Există în literatura apocrifă scrieri în care este descrisă călătoria lui Ilie, cu trupul, la cer. Dar aceste scrieri nu sunt acceptate ca autoritative de către Biserică. În schimb, s-a păstrat foarte vie memoria prezenţei lui Ilie în diferite locuri de pe pământ, pe unde a poposit, precum: pârâul Cherit, din partea răsăriteană a ţării sfinte, muntele Carmel, de lângă Haifa de astăzi, muntele Horeb, unde a avut loc descoperirea Legii, de către Dumnezeu lui Moise, conducătorul şi eliberatorul evreilor din robia egipteană.

Într-o vreme în care prozelitismul se manifestă cu o deosebită agresivitate, Ilie ni se arată tuturor ca o pildă vie de fidelitate faţă de credinţă, ca un îndemn la unitate moral-spirituală. În textele biblice cu caracter eshatologic se spune că Ilie va reveni pe pământ la sfârşitul veacurilor, când sminteala lepădării de credinţă se va manifesta pe o arie extrem de întinsă. Văzând şi cunoscând o asemenea rătăcire, Ilie nu va putea suferi, ci cu voia Domnului, va reveni pe pământ şi se va implica din nou cu inegalabilul său zel în apărarea credinţei, plătind curajul său cu martirajul.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **1 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit pe arhid. Ezechil Oancea — consilier economic.
- **4 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit pe P. S. Andrei, episcopul Alba-Iuliei.
  — În aceeaşi zi a primit pe Prof. dr. Michael Hurst de la Colegiul „Sf. Ioan" din Oxford. Au luat parte P. S. Visarion Răşinăreanu şi P. C. Prof. Dr. Ioan Floca.
- **6 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit pe dl. Vasile Iacob, membru în Consiliul Eparhial Sibiu.
- **11 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
- **12 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a vizitat mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, prot. Sălişte, precum şi câteva biserici aflate în construcţie în oraşul Sibiu. (Cartierul Ştrand, bis. „Sf. Antonie", biserica „Sf. Constantin şi Elena" — Piaţa Rahovei).
- **13 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit pe dl. Sorin Dumitrescu de la Editura Anastasia — Bucureşti.
- **15 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a vizitat Şantierul Mânăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.
- **16 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit pe Prof. dr. I. Gheorghe din Tg. Mureş.
  — În aceeaşi zi Î. P. S. Sa a primit pe Î. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei.
- **19 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a vizitat canonic Schitul Păltiniş, jud. Sibiu.
- **20 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu, pe P. C. Pr. dr. Nicolae Dura, parohul parohiei ortodoxe române din Viena.
- **21 iulie a.c.,** — Î. P. S. Sa a primit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu pe P. F. Patriarh Teoctist al României, aflat în trecere prin Sibiu. P. F. Sa a fost însoţit de P. S. Gherasim al Râmnicului. P. S. Calinic al Argeşului, P. S. Casian al Dunării de Jos, P. C. Arhim. Dr. Ioasaf Popa, Arhim. Teofil (Albania). Au fost prezenţi: P. S. Visarion Răşinăreanu şi P. C. Pr. Valentin Sicoe — Secretar eparhial.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **16 iunie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Acatistul Mântuitorului în Catedrala din Sibiu.
- **18 iunie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Înălţarea Domnului" din Sălişte, înconjurat de un sobor de preoţi din protopopiat.
  — A prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din prot. Sălişte.
  — A vizitat şantierul de pictură de la biserica Sf. Ioan Botezătorul din Grui-Sălişte.
- **19 iunie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrala din Sibiu.
- **20 iunie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **21 iunie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — Seara tot acolo a participat la Slujba Vecerniei.
- **23 iunie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Litia în Catedrală.
- **24 iunie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — În aceeaşi zi P. S. Sa a plecat la Bucureşti.
- **25—30 iunie a.c.,** P. S. Sa s-a aflat la Verias (Grecia), unde a participat la Lucrările Congresului internaţional **„Sf. Ap. Pavel şi Grecia"**, precum şi la manifestările prilejuite de aducerea Brâului Maicii Domnului în oraşul Verias, şi de sărbătorirea Sf. Ap. Pavel întemeietorul Bisericii de aici.
  — P. S. Sa s-a întâlnit cu S. Sa Hristodulos, arhiepiscopul Atenei şi cu alţi ierarhi ai Bisericii Greciei.
- **1 iulie a.c.,** P. S. Sa a făcut o vizită la schitul „Sf. Maria" de la Bazna, precum şi la parohiile Laslea şi Floreşti, jud. Sibiu afectate de recentele inundaţii, unde s-a întâlnit cu credincioşii şi cu preoţii locali.
- **3 iulie a.c.,** P. S. Sa a primit pe dl. senator Paul Ghiţiu din Bucureşti.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **4 iulie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **5 iulie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Mediaş, jud. Sibiu, rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
  — În aceeaşi zi P. S. Sa a săvârşit slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Dumitru" ce se va construi în Cartierul Stejar din Mediaş, prin strădania P. C. Pr. paroh Dumitru Cărăbaş şi a credincioşilor din cartier.
  — În drum spre Mediaş a cercetat biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Copşa Mică, rostind un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la slujba Utreniei.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **6 iulie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de Te-Deum în Capela mitropolitană din Sibiu cu prilejul începerii cursurilor preoţeşti la Facultatea de Teologie din Sibiu.
- **7 iulie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba Sfinţirii Apei celei mici la Mânăstirea „Sf. Treime" Orlat, jud. Sibiu şi punerea pietrei de temelie la noua clădire a arhondaricului de aici.
- **8 iulie a.c.,** P. S. Sa a prezentat prelegerea „Combaterea prozelitismului sectar" în faţa preoţilor de la cursurile de îndrumare de la Sibiu.
- **9 iulie a.c.,** P. S. Sa a cercetat canonic mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roşu, prot. Avrig.
- **10 iulie a.c.,** P. S. Sa a prezentat o nouă prelegere legată de fenomenul sectar actual, preoţilor cursanţi de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
  — A luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, prezidate de **Î. P. S. Mitropolit Antonie.**
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrala din Sibiu.
- **11 iulie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **12 iulie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Arhangheli" din Buia, prot. Mediaş, şi Sf. Liturghie arhierească rostind un cuvânt de învăţătură. Au fost acordate acte de apreciere P. C. Pr. paroh Mircea Leb, precum şi Consiliului Parohial.
  — În aceeaşi zi P. S. Sa a cercetat şi biserica „Sf. Apostoli" din Şeica Mare, iar seara a săvârşit Vecernia în Catedrala din Sibiu.
- **13 iulie a.c.,** P. S. Sa a primit un grup de preoţi romano- catolici din Franţa.
- **15—16 iulie a.c.,** P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod şi ale Adunării Naţionale Bisericeşti.
- **17 iulie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrala din Sibiu.

Şedinţa Sf. Sinod al B.O.R. şi a Adunării Naţionale Bisericeşti

Potrivit rânduielilor statutare P.F. Părinte Patriarh Teoctist a convocat Sf. Sinod al B.O.R. în şedinţă de lucru, miercuri, 15 iulie a.c.

După obicei, şedinţa a fost precedată de Sf. Liturghie arhierească, oficiată în Catedrala Patriarhală din Bucureşti precum şi de Te-Deum-ul la care au luat parte toţi membrii Sf. Sinod.

La orele 10, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a deschis şedinţa printr-o scurtă alocuţiune după care s-a trecut la lucru pe cele patru comisii sinodale. După întocmirea referatelor de către Comisiile Sinodale, lucrările au fost reluate în plen fiind supuse deliberării şi hotărârii Sf. Sinod.

La **Comisia pentru doctrină, viaţă monahală şi misiune socială,** prezidată de către Î.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei au fost discutate următoarele probleme:

— comemorări bisericeşti ale anului 1998, cu referire la comemorarea celor trei mari patriarhi ai României: Nicodim Munteanu (50 de ani de la moarte), Justinian Marina (50 de ani de la întronizare), Miron Cristea (70 de ani de la Sfinţirea Mânăstirii Topliţa), iar în toamnă va fi comemorat şi Mitropolitul Andrei Şaguna, cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la trecerea sa în veşnicie.

— aspecte ale relaţiilor actuale ale Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Greco-Catolică;

— proiectul Legii salarizării bugetare a personalului bisericesc;

— rezultatul colectei pe întreaga Patriarhie Română pentru sinistraţii din zonele afectate de inundaţii;

— înfiinţarea unei noi mânăstiri în Eparhia Sloboziei şi Călăraşilor etc.

Temele prezentate la **Comisia Canonică, Juridică şi pentru disciplină,** prezidată de către Î.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei s-au referit la următoarele probleme:

— referatul Cancelariei Sf. Sinod privind ridicarea P.S. Episcop Andrei al Alba-Iuliei la rangul de arhiepiscop şi locul în dipticele Bisericii noastre;

— referat privind alegerea şi examinarea canonică a P.C. arhim. Vasile Fluieraş, ca cel de al doilea episcop vicar al Arhiepiscopiei Clujului cu titlul de „Someşanul";

— referatul Cancelariei Sf. Sinod cu privire la modificarea prevederilor statutare şi regulamentare bisericeşti referitoare la organizarea şi funcţionarea instanţelor disciplinare bisericeşti, ş.a.

Pe agenda **Comisiei învăţământului pentru pregătirea personalului bisericesc,** prezidată de Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei s-a aflat între altele şi Ordinul Ministerului Educaţiei Naţionale nr. 4051/1998 prin care Şcolile post liceale sanitare se transformă în Colegii Universitare Medicale începând cu anul şcolar 1999/2000.

La **Comisia Relaţiilor Externe,** prezidată de către Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului au fost prezentate referate privind participarea unor ierarhi şi teologi ortodocşi români la diferite întruniri şi conferinţe teologice interortodoxe sau interreligioase, apoi o informare privind organizarea în România de către Comunitatea San Egidio a întâlnirii internaţionale **„Oameni şi Religii"** (Bucureşti, 30 august — 1 septembrie a.c.) ş.a.

O problemă pusă în atenţia Sf. Sinod a fost şi eventualitatea unei vizite a papei Ioan Paul al II-lea în România. În acest sens a fost adoptat un comunicat, ce se publică în prezentul număr al T.R.

După încheierea şedinţei Sf. Sinod, a doua zi, joi, 16 iulie a.c. s-au desfăşurat lucrările ordinare ale Adunării Naţionale Bisericeşti privind constituirea acesteia pe o perioadă de 4 ani (1998—2002).

După oficierea Sf. Liturghii şi a slujbei de Te-Deum în Catedrala patriarhală, în rotonda Palatului Patriarhiei au fost deschise lucrările acesteia de către P.F. Patriarh Teoctist al României printr-o cuvântare adecvată.

S-a trecut apoi la procedura prevăzută de Regulament în cazul constituirii noii Adunări Naţionale Bisericeşti, iar după validarea mandatelor membrilor, s-a trecut la alegerea secretariatului acesteia (un cleric şi doi mireni). Din partea Arhiepiscopiei Sibiului a fost reales ca membru mirean în Secretariatul Adunării dl. avocat Ioan Morariu. S-a procedat apoi la alegerea Consiliului Naţional Bisericesc. Din patrea Arhiepiscopiei Sibiului din Consiliu face parte P.C. arhid. prof. dr. Ioan Floca.

În şedinţa de lucru propriu-zisă a noii Adunări Naţionale Bisericeşti au fost dezbătute şi aprobate două probleme:

— referatul Cancelariei Sf. Sinod pentru ridicarea Episcopiei Alba-Iuliei la rangul de Arhiepiscopie şi modificarea art. 5, par. III din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea B.O.R., şi,

— referatul Cancelariei Sf. Sinod privind modificarea prevederilor statutare şi regulamentare bisericeşti referitoare la organizarea şi funcţionarea instanţelor disciplinare bisericeşti.

Pe marginea referatelor au luat cuvântul mai mulţi membri ai Adunării Naţionale Bisericeşti.

Lucrările au fost încheiate prin cuvântul P.F. Părinte Patriarh Teoctist care a făcut un bilanţ al realizărilor din viaţa Bisericii noastre de până acum şi a schiţat pentru viitor programul de acţiune al Adunării Naţionale Bisericeşti, al clerului şi al credincioşilor în contextul actual al societăţii româneşti, implicarea Bisericii în toate domeniile vieţii sociale şi culturale potrivit misiunii sale divine primite de la întemeietorul ei, Hristos Domnul.

Participant

De ce a fost Şaguna mare?

(Urmare din pag. a 3-a)

ţine Ortodoxiei. Dacă unii nu reuşesc să-l compromită prin nedrepte insinuări, atunci îi justifică meritele şi realizările prin aceea că acestea li s-ar datora tot lor... (!?) Pentru cei care se întreabă: **„de ce a fost Şaguna mare?"**, a dat un răspuns cel puţin straniu redactorul şef-adjunct al revistei **„Vatra"** din Târgu-Mureş, **Dl. Al. Cistelecan.** Domnia sa consideră că Şaguna a fost mare pentru că **„a fost şcolit de catolici" ...(!?),** iar tot ce a făcut acest mare mitropolit al românilor ortodocşi din Transilvania pe plan social şi naţional **„a fost operă de contagiune", „rod al sistemului concurenţial"...** (vezi Vatra nr. 1/1997, pag. 76). Aşadar până şi Andrei Şaguna este tot un produs al „binefacerilor uniatismului" pentru români. După ce istoricul american Keith Hitchins şi-a petrecut ani buni de muncă asiduă în arhivele de la Sibiu, Cluj, Viena, Budapesta, etc., dând la lumină lucrarea: **„Ortodoxie şi Naţionalitate. Andrei Şaguna şi românii din Transilvania, 1846—1873"**, publicată în 1977 la editura Universităţii Harvard (apărută recent şi în limba română în traducerea Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, la editura Univers Enciclopedic), asemenea afirmaţii precum cele ale lui Al. Cistelecan, ieşite din seiful redacţiei „Vatra", nu dovedesc altceva decât o intenţionată derută. Revenind la afirmaţia lui Al. Cistelecan, cum că Şaguna a ajuns unde a ajuns datorită **competiţiei** cu greco-catolicii, ne întrebăm: care competiţie? Cu Ioan Lemeni? Iată ce scrie în lexiconul maghiar **„Revai Nagy Lexikona"** (Budapesta, 1912, vol. VI, pag. 559): **„Episcopul greco-catolic din Făgăraş, Ioan Lemeni, rămâne fidel unirii (cu Ungaria nn), dar Andrei Şaguna, episcopul ortodocşilor (...) în consens cu patriarhul sârb Raiacici, protestează şi e gata să declare război maghiarimii... Ioan Lemeni episcop greco-catolic de Făgăraş a ieşit în stradă cu drapelul naţional (maghiar n.n.) şi adresându-se mulţimii, a binecuvântat unirea".**

Oricât s-ar strădui unii să-i întineze memoria, Şaguna va rămâne un simbol al măreţiei neamului românesc. Orice istorie a acestor ţinuturi nu se va putea scrie fără istoria lui.

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

⊛ **Viaţa şi petrecerea Sfântului Antonie cel Mare,** de Î. P. S. Nicolae Corneanu, Editura „Amarcord", Timişoara, 1998, (pag. 161).

Este o carte care cuprinde tot ce se poate din viaţa Sfântului Antonie cel Mare; Mediul şi climatul duhovnicesc, naşterea, copilăria. Se ocupă apoi de: fuga de lume, primele ispite din viaţa monahală, cea dintâi biruinţă, slăbiciunile trupului. Un alt capitol e intitulat: Pe muntele Pispirului.

În continuare, îl prezintă pe Sfântul Antonie ca îndrumător al monahilor, ca începător al vieţii mânăstireşti şi ca îndrumător sufletesc. Capitolul VI are titlul: Pe Taborul desăvârşirii în Hristos.

Capitolul al VII-lea este intitulat „Activitatea păstorească a lui Antonie pe muntele Colzim". Se ocupă de grija faţă de creştini în general, de Sf. Antonie ca sfătuitor al călugărilor, de relaţiile Sf. Antonie cu Biserica, cu filozofii vremii şi împăratul Constantin. Mai are un subcapitol închinat urmaşilor Sf. Antonie. În capitolul al VIII-lea se vorbeşte de trecerea Sf. Antonie la cele veşnice. Pentru umplerea peisajului cu numele său, în anexă autorul mai adaugă încă patru aspecte asupra vieţii lui: 1. Farmecul pustiului, 2. Sfântul Antonie a fost anahoret sau cenobit? 3. Sf. Antonie şi evlavia credincioşilor, 4. Ecouri mai noi ale vieţii de toate zilele. Pentru înţelegerea şi mai exactă a rolului acestui mare sfânt ortodox, ne permitem să citâm cuvintele Î. P. S. Nicolae, Mitropolitul Banatului: „Marii pustnici din trecutul Bisericii, inclusiv Sfântul Antonie cel Mare, au fost prezentaţi multă vreme ca nişte apariţii stranii, extraordinare e adevărat, dar totuşi antipatice şi respingătoare. Astfel, modelul pe care admiratorii lor voiau să-l ofere doritorilor de desăvârşire rămânea până la urmă greu accesibil.

Lucrurile stau însă cu totul altfel. În cazul Cuviosului Antonie, ceea ce am încercat să evidenţiez, pe parcursul cărţii de faţă este nu atât extraordinarul existenţei unui suflet mare, cât umanul vieţii sale. Acesta e şi aspectul cel mai de preţ pe care m-am străduit să-l pun în lumină. Sub înfăţişarea aspră de schimnic a lui Antonie, descoperim omul împătimit după perfecţiune, dar în acelaşi timp dornic să-şi ajute semenii în descoperirea lui Hristos şi urmarea Lui".

* * *

⊛ **Cartea Psalmilor** sau **Psaltirea Profetului şi Regelui David,** versiune revizuită după Septuaginta, redactată şi comentată de **Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania,** tipărită cu aprobarea **Sfântului Sinod,** Arhidiecezana Cluj, 1998 (pag. 363).

Este o versiune a Psaltirii, tradusă cu pricepere de Î.P.S. Bartolomeu. Are în ea şi versiunea rugăciunilor de după fiecare catismă, tot aşa cum la început are o introducere la cartea Psalmilor (pag. 5-23).

Are un fragment din „Cuvântul la Psalmi al Sfântului Vasile cel Mare" (pag. 31—33), după care urmează Catisma întâi şi toate celelalte revizuite de Î. P. S. Bartolomeu.

Este o lucrare de mare îndrăzneală care pune la punct lipsurile prelungite din această carte, şi e bine ca lectura ei şi folosirea ei să se prelungească în toată Biserica.

Avem într-însa foarte multe cuvinte exprimate în limbajul vechi şi era nevoie de o verificare a lor care să o facă cu sens cititorului de azi. Ea capătă astfel valoarea exprimată de autor prin textul său. E o carte care se cere citită. Cu ea, timpul se câştigă.

O recomandăm tuturor preoţilor şi laicilor.

* * *

⊛ Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania republică **Cerurile Oltului,** Scoliile Arhimandritului Bartolomeu la o suită de imagini fotografice, Ediţia a II-a, cu o prefaţă de Acad. Răzvan Theodorescu. Din iniţiativa, cu binecuvântarea şi predoslovia la ediţia întâi ale P. S. Gherasim, Episcopul Râmnicului, Editura Pro, 1998, (pag. 369).

Este o carte minunată, plină de fotografii de o rară frumuseţe ale mânăstirilor şi schiturilor din Oltenia. De altfel, jumătate cartea e alcătuită din reproduceri ale icoanelor Maicii Domnului şi de comentarii asupra artei iconografice.

Iată ce scrie Acad. Răzvan Theodorescu: „Se vor împlini curând zece ani de când vâlceanul Valeriu Anania, devenit pe atunci arhimandritul Bartolomeu, poet şi dramaturg, teolog şi cărturar, scria acest dialog „platonician" despre sacralitatea spaţială a ortodoxiei româneşti.

Stăpânitor suveran al unei „teologii a nuanţelor", deschis deopotrivă spre patetismele istorice, spre adâncurile folclorului şi spre imprevizibilul filologiei, cărturar cu prea puţine asemănări în Biserica noastră după dispariţia lui Dumitru Stăniloae, arhiepiscopul de astăzi al Clujului ne face părtaşi la treptata, pasionanta sa descoperire a „cerurilor" din părţile Olteniei natale".

O recomandăm cu multă plăcere spre lectură.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 şi 15 august
Nr. 29—32
1998

Maica Domnului — Maica Vieţii

De aproape două milenii în fiecare an la 15 august în plină vară, creştinii ortodocşi alături de cei romano-catolici prăznuiesc cu aleasă bucurie praznicul Adormirii Maicii Domnului sau Sf. Maria Mare.

Este unul dintre cele mai iubite, mai cinstite şi mai venerate praznice ale lumii creştine. Grecii îl numesc „Paştile verii", prin faptul că la sanctuarele Maicii Domnului din întreaga Grecie în această zi, mii şi mii de pelerini sosesc şi-şi pleacă genunchii înaintea icoanelor făcătoare de minuni ale Maicii Preacurate, implorând mila, harul şi binecuvântarea celei ce s-a arătat cu adevărat în lume Maica vieţii, Maica Bisericii şi Maica noastră a tuturor.

Şi credincioşii ortodocşi români, mai ales cei din Transilvania au o evlavie deosebită faţă de aceas'ă sărbătoare. În aceste zile văzduhul se umple de cântările şi rugăciunile de laudă pe care dreptmăritorii creştini le înalţă împărătesei cerurilor şi Maicii Luminii cele neînserate.

Sanctuarele Maicii Domnului de la Nicula, Rohia, Bixad, Râmeţ şi Sâmbăta de Sus se umplu de mii de pelerini care participă cu evlavie la Sf. Slujbe şi mai ales la Sf. Liturghie unde se împărtăşesc cu trupul şi cu sângele Mântuitorului Hristos.

Cine a participat, măcar o singură dată în viaţa lui, la un astfel de pelerinaj rămâne cu impresii deosebite şi mereu are în minte şi în cugetul său cuvintele de laudă şi de preamărire pe care creştinii le adresează Maicii Domnului.

În zilele premergătoare praznicului şi în însăşi ziua lui, întreaga Românie devine o Biserică vie, un templu al dumnezeirii în care se preamăreşte „Născătoarea de Dumnezeu şi Maica Luminii", iar neamul românesc simte alevea deasupra lui omoforul binecuvântat al Maicii Domnului, ocrotitoarea şi ajutătoarea tuturor şi mai ales a celor aflaţi în nevoi şi în întristări sufleteşti.

La ceas de Vecernie, când pe bolta cerului se iveşte luceafărul de seară, în mănăstiri şi catedrale, dar şi la biserici de mir, credincioşii se adună în jurul epitafului şi a mormântului Maicii Domnului şi cu cântări dulci şi suave, pline de tristeţe, dar şi de nădejde, laudă trecerea la cele cereşti a Împărătesei cerurilor.

Praznicul Adormirii Maicii Domnului a fost sărbătorit se pare, mai întâi, la Ierusalim, unde se află până astăzi mormântul său, după care a fost preluat şi în Apus unde pentru prima dată este menţionat de către Sf. Grigorie, episcop de Tours, într-una din omiliile sale. Vechea dată a prăznuirii lui este de 18 ianuarie, aşa cum este sărbătorit până astăzi în Biserica Copită.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Seminar internaţional iudeo-creştin

(Durău — 20—23 iulie 1998)

În peisajul plin de frumuseţe al Ceahlăului, la Centrul ecumenic „Daniil Sihastrul" de la mănăstirea Durău, judeţul Neamţ, s-au derulat, între 20—23 iulie a.c., lucrările seminarului internaţional iudeo-creştin, cu tema: **„Spiritualitatea Psalmilor şi morala socială a profeţilor".** Manifestarea a fost organizată şi patronată de Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, Secretariatul de Stat pentru Culte, Ambasada Statului Israel la Bucureşti, Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România şi Banca Internaţională a Religiilor.

Au participat, din partea română: I.P.S. Dr. Daniel Ciobotea, mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, P.S. Petru Gherghel, episcop al Episcopiei Romano-catolice Iaşi, P.S. Virgil Bercea, episcop al Episcopiei greco-catolice Oradea, Dl. dr. Gheorghe F. Anghelescu, Secretar de Stat la Secretariatul pentru Culte, însoţit de consilieri de la acest Secretariat, Dl. Sorin Dimitriu, ministrul privatizării, care a transmis mesajul primului ministru şi al Guvernului României, Dl. George Cârstoiu, director, Banca Internaţională a Religiilor, profesorii de Lb. ebraică şi Vechiul Testament de la Facultăţile de Teologie din Bucureşti, Sibiu şi Iaşi, alte cadre didactice şi consilieri mitropolitani de la Iaşi.

Din partea partenerilor de dialog evrei au fost prezenţi: Excelenţa Sa Abraham Millo, ambasadorul Israelului la Bucureşti, Dl. Menahem Hacohen — rabin şef al României, Dl. Iulian Sorin, Secretar general al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, Dl. Shear Yashuv Cohen, rabinul şef al Haifei şi preşedinte al Prezidiului Rabinilor din Israel, Dl. Mordechai Piron, rabin şef emerit al Armatei din Israel şi şef rabin emerit din Zürich, Dl. Rene Samuel

(Continaure în pag. a 2-a)

Pr. proi. DUMITRU ABRUDAN

150 de ani de la publicarea imnului „Deşteaptă-te Române"

În 21 iunie 1848, în numărul 25 al revistei braşovene „Foaia pentru minte, inimă şi literatură", întemeiată şi editată de George Barijiu, apărea poezia „Un răsunet", sub semnătura poetului Andrei Mureşanu, în acelaşi număr fiind publicată şi „Proclamaţia de la Izlaz", precum şi poezia lui Vasile Alecsandri „Către români", devenită „Deşteptarea României".

De la apariţie s-a bucurat de un impresionant „răsunet", Mureşanu fiind socotit de Titu Maiorescu „poetul unei singure poezii" (în sensul celei mai mari valori), iar Nicolae Bălcescu o numeşte „Marseilleza românilor", în timp ce George Coşbuc o aşează în tripticul celor trei valori, alături de „Marşul oştirii românilor" a lui Vasile Cârlova; şi „Deşteptarea României" a lui Alecsandri, apreciindu-le drept creaţiile „Unirii", cu deosebirea că prima se referă la unirea partidelor unioniste muntene, cea de a doua Unirii Principatelor, în timp ce creaţia lui Mureşanu lansează sentimentul „unirii în cuget şi simţiri a românilor din patru unghiuri". Pe bună dreptate, mitropolitul Ardealului, dr. Antonie Plămădeală, poposind asupra valorii acestei poezii şi reflectând asupra aprecierii lui Maiorescu concluziona: „Câţi n-au scris volume peste volume din care poţi număra cu milioanele pe cei care nu ştiu măcar un vers, dar câţi români nu ştiu măcar o strofă din poezia lui Andrei Mureşanu?".

Monumentalitatea acestei creaţii s-a născut în conjunctura istorică creată de idealurile paşoptiştilor, în rândul cărora Mureşanu se integrase plenar, poezia însăşi realizându-se într-un asemenea moment concret: „Prin a doua jumătate a lunii mai 1848 erau adunaţi la Braşov mai mulţi fruntaşi ai românilor din Principate — declara soţia poetului, Suzana Mureşanu —, între care Bălcescu... fraţii Brătieni, Magheru, Cezar Bolliac, Alecsandri, G. Sion, Bolintineanu, fraţii Goleşti şi alţii din care unii se înapoiaseră de la Adunarea Naţională de la Blaj... De la o asemenea întrunire... s-a întors odată târziu, după miezul nopţii, Andrei Mureşanu — spunea în continuare soţia — fiind foarte agitat. El nu s-a culcat, ci s-a aşezat la masa de scris şi a scris până târziu". Aşa s-au născut primele versuri. În repetate întâlniri cu Barijiu, dar şi cu revoluţionarii, versurile s-au completat şi s-au îmbogăţit. Tot într-o conjunctură similară, la „un prânz de cereaşe", în urma invitaţiei protopopului şcheian Bonifatie Pitiş, dascălul de cântări de la şcoala bisericii Sf. Nicolae din Şchei, George Ucenescu a adaptat versurile poetului la melodia populară „Din sânul Maicii mele", care se cânta după unul din glasurile bisericeşti, pe care Ucenescu le cunoştea atât de bine, în calitatea sa de psalt al bisericii din Şchei. În aceeaşi efervescenţă patriotică s-a născut şi imnul „Deşteaptă-te Române", a cărui melodie, din greşeală, i s-a atribuit lui Anton Pann. (În repetate articole am reprodus autobiografia lui Ucenescu care clarifică acest adevăr, cunoscut din 1933 când în „Ţara Bârsei" s-a publicat textul de Sterie Stinghe).

Popularitatea poetului Andrei Mureşanu, după lansarea acestei poezii a fost fără margini. Mihai Eminescu îi dedică atât poemul „Mureşanu", cât şi versurile apreciative din „Epigonii", Iosif Vulcan (naşul onomastic al lui Eminescu) scrie în 1861 oda „Către Andrei Mureşanu", braşoveanul I.Al. Lapedatu îi dedică o altă odă („La Andrei Mureşanu" — 1876), culminând cu balada lui Ion Pillat, „Mureşanu". Sculptorii C. Medrea, Vl. Predescu, Ion Vlasiu şi pictorii Mişu Popp, Costin Petrescu, Florin Butnariu şi mulţi poeţi contemporani, i-au închinat poetului „deşteptării noastre" elogioase aduceri aminte. Ultima ediţie, „Andrei Mureşanu — poezii şi articole" (Editura Minerva, 198?) permite să-l păstrăm pe Andrei Mureşanu în flacăra nestinsă a simţămintelor noastre.

Epilog:

În ciuda faptului că atâtea mărturii dovedesc paternitatea imnului „Deşteaptă-te Române" — versuri Andrei Mureşanu — muzica George Ucenescu, iar sediul lansării imnului — Şcheii Braşovului, prin hotărâre guvernamentală s-a atribuit muzica lui Anton Pann şi sediu de lansare a imnului Râmnicu Vâlcea. Fundaţia Prima Şcoală Românească, a bisericii Sf. Nicolae" a luat atitudine organizând un simpozion şi o conferinţă de presă, invitând presa, televiziunea şi posturile de radio, precum şi autorităţile locale (prefect, primar, inspector cultură) pentru vineri, 7 august, orele 16, în urma cărora se va emite un act oficial solicitând să se acorde Braşovului dreptul istoric de a fi gazda acestei manifestări, „dând Cezarului ce-i al Cezarului".

Prof. VASILE OLTEAN

AUGUST 1940

Era în anul 1940, în luna lui august 30, zi în care trupul Ardealului a fost frânt în două prin nedreptul dictat de la Viena.

În dimineaţa acelei zile, Mitropolitul Nicolae Bălan, după Consiliul de Coroană, telefona din Bucureşti la Cluj, Episcopului Nicolae Colan, năpraznica veste a cedării Ardealului.

Dau mai jos textul acestei convorbiri.

— „Cu bine Prea Sfinţite... te-am chemat să-ţi spun... cauza noastră e pierdută... este un adevărat dezastru... Prea Sfinţia Ta ce vei face?

Răspunsul a fost rostit prompt şi ferm. Eu, înalt Prea Sfinţite, rămân aici, cu credincioşii pe care mi i-aţi încredinţat.

Cu vocea scăzută, doar atât a mai rostit Mitropolitul Nicolae Bălan: „Dumnezeu să-ţi ajute şi să te ocrotească!".

Comunicatul oficial s-a transmis la radio abia în după amiaza acelei zile.

La un interval de două zile după convorbirea telefonică, a poposit la Cluj Mitropolitul Nicolae Bălan, însoţit fiind de Pr. Prof. Grigorie Marcu. După o scurtă zăbavă, în aceeaşi noapte s-au reîntors la Sibiu. Despărţirea a fost grea şi duioasă.

Au urmat apoi zile grele de apocalips.

Când Horthy Miklós şi-a făcut intrarea triumfală în Cluj, celor doi ierarhi români, Nicolae Colan şi Iuliu Hossu, li s-a cerut să-i rostească un cuvânt de primire. Din momentul în care a apărut pe tribună Episcopul Nicolae Colan, să-şi rostească cuvântarea, a fost mereu întrerupt, scuipat şi ameninţat cu moartea. Dintre oficialii care se găseau pe tribună, nici unul n-a schiţat un semn de potolire a gloatei înfuriate.

Iată ce spune între altele, într-o scrisoare consilierul eparhial Ioan Ruşdea, despre întâmplările acelei zile şi despre Episcopul Nicolae Colan:

„A fost stâlp de granit şi sprijin tuturor românilor... şi mai ales, în anii de tristă pomenire de după verdictul de la Viena 1940, când a rămas aci, în Ardealul de Nord, ca împreună cu cei rămaşi, să sufere umilinţele de la vremelnica stăpânire...

Îmi aduc aminte din octombrie 1940, când Horthy a intrat în oraşul Cluj, au fost obligaţi la primire a se prezenta şi cei doi chiriarhi români şi unii din populaţia maghiară îndolentă i-a scuipat pe arhiereii noştri pentru a-i umili. La reîntoarcerea la reşedinţă, unde îl aşteptam cu înfrigurare cei de la consistor, ne-a grăit mâhnit: — „cu umilinţa de azi am plătit toate bucuriile celor 20 de ani de Românie Mare".

A doua zi — după ce Horthy a „cucerit" Clujul — cum se anunţa prin radio şi presă, cei doi ierarhi români, în fruntea unei delegaţii, s-au prezentat în audienţă, la primul ministru Teleki, I-au cerut să pună capăt prigoanei deslănţuite împotriva elementului românesc din Transilvania de Nord.

Demersul, firesc, a rămas fără nici un rezultat. Atunci, cei doi ierarhi au hotărât să caute ajutor peste graniţa vremelnică — Episcopul Nicolae Colan la Patriarhia din Bucureşti, iar Episcopul Iuliu Hossu la Roma.

Răspunsul Vaticanului nu s-a lăsat prea mult aşteptat. Episcopul Iuliu Hossu — relata cu multă amărăciune acest răspuns. Vaticanul dorea să fie supus şi să evite orice conflict cu autorităţile maghiare — Ungaria este o ţară catolică, cu milioane de credincioşi fideli, se spunea în scrisoarea de răspuns. Deci, nici o nădejde de ajutor, de alinare, pentru năpăstuiţii din Ardealul de Nord.

Am prins aici doar câteva momente de la începutul calvarului îndurat de cei ce au rămas sub urgia stăpânirii horthyste. S-a scris mult despre realităţile crude şi masacrele săvârşite de horthyşti în răstimpul celor patru ani şi se vor mai scrie, desigur, pagini dureros de triste pentru că, a fost prea multă suferinţă şi prea multe suflete jertfite.

E.A. LEUCA

Ajută-mă Doamne!

Ajută-mă, Doamne, dă-mi putere
Să trec peste boli, peste durere!
Să pot să-mi duc crucea,
Şi-n clipa cea mai grea!
Când simt că durerea mă apasă
Te chem din nou să-mi vii în casă!

Punându-Ţi mâna pe ochii-mi,
Să-mi usuci ale mele lacrimi!
Oricât ar fi de grea durerea
Ajută-mă, Doamne, să trec
peste ea!

IONUŢ STOIA

O mărturie despre legătura sufletească dintre Beiuş şi Sibiu

Aşa cum două pietricele care cad pe luciul apei unui lac creează două cercuri, care în lărgirea lor se ating şi se întrepătrund, fără a se anula unul pe altul şi care până la urmă formează unul singur, aşa cele două mari evenimente de la sfârşitul anului 1864: Naşterea Domnului şi reînfiinţarea vechii Mitropolii Ortodoxe a Transilvaniei (la Sibiu),, au avut darul de a crea două mari bucurii în sufletele tuturor românilor ortodocşi din Transilvania. Naşterea Domnului din acel an a fost trăită de toţi „Cu glas de bucurie şi de laudă şi în sunet de sărbătoare" (Ps. 41,5). Cu acelaşi „glas de bucurie" s-a răspândit şi vestea reînfiinţării Mitropoliei Ortodoxe din Transilvania, care a devenit pentru toţi românii care au „păzit cu sfinţenie pravila sfântă" (Înţ. Sol. 6,10) o sărbătoare a renaşterii lor religioase, a fost ca „ramura de măslin" din ciocul porumbiţei adusă în arca lui Noe.

Credincioşii ortodocşi din Beiuş n-au lăsat această bucurie să rămână doar o exaltare de moment, ci au scris-o „într-o carte, ca să fie pentru mai târziu mărturie veşnică" (Isaia 30, 8).

Această mărturie este o scrisoare întocmită de luminatul patriot beiuşan Partenie Cosma, protopopul Terentie Raţ şi alţii, în care se spune: „Fierbinteа noastră dorinţă seculară s-a împlinit. Ceea ce părinţii noştri nu cutezau să spere, astăzi e faptă. Providenţa divină a binecuvântat neobositele stăruinţe ale Excelenţei Tale şi le-a încoronat cu rezultatul dorit... Episcopia Transilvaniei ridicată la demnitatea de Mitropolie, va să zică vechea noastră Mitropolie în Transilvania reînviată, iar de Arhiepiscop şi Mitropolit Românesc a denumit pe bărbatul dorirîlor, pe acela, ce din adâncul inimei lui îl dorea tot românul ortodox, pe Luceafărul, înţeleptul conducător al Bisericii şi naţiunii, pe Excelenţa Ta!

Generaţiunea prezentă, dar nici părinţii, nici protopărinţii noştri de sute de ani n-au serbat Naşterea Mântuitorului lumii cu atâta fericire şi bucurie, cât ne-a căşunat nouă graţie prea naltă a Majestăţii Sale. Naşterea lui Hristos care a şters păcatul strămoşesc şi a mântuit omenirea de osânda cea eternă ne-a vestit frângerea cătuşelor sub care Biserica noastră osândită prin vitregia timpurilor, gemea de secoli şi renaşterea Autonomiei Bisericii noastre, mântuirea Bisericii noastre de osânda care numai Excelenţei Tale a părut a nu fi eternă. Subscrisa comunitate română ortodoxă din Beiuş, cu lacrimi de bucurie, dând mulţumită atotputernicului Dumnezeu pentru că i-a ajutat a ajunge şi această fericire, spre eternizarea acestui moment grandios în viaţa noastră în adunarea sa de astăzi, cu acest memorand act Majestatem, a decorat modestul său protocol...

Excelenţei Tale, ca acelui prea bun părinte cui avem singur a mulţumi... pentru neobositele fatigii puse pe altarul Bisericii şi a naţiunii, îţi aducem cea mai cordială mulţămită purcezătoare din adâncul inimii noastre, îţi urăm ca spre fericirea şi bucuria Bisericii şi Naţiunii, Povidenţa divină să-Ţi conducă paşii şi de acu înainte, urmăriţi de acelaşi noroc de care Te-ai bucurat până astăzi, să-Ţi ajute ca această demnitate nouă să o porţi lipsit de orice vifor şi neplăcere. Să-Ţi ajute, ca şi pe cealaltă parte a corpului nostru bisericesc şi naţional din Austria, pe fraţii noştri bucovineni să-i ocrotească sub mântuitorul scut al Arhipăstoririi Excelenţei Tale.

Rugându-Te totodată ca pe noi să binevoieşti a ne socoti mai devotaţi şi adânci fii ai Excelenţei Tale".[1]

La această scrisoare de felicitare şi de mărturisire a românilor ortodocşi din Beiuş, **Mitropolitul Andrei Şaguna răspunde imediat,** astfel: „Onorată şi mult iubită comună ortodoxă bisericească din Beiuş!

Nu mă îndoiesc nici cât de puţin despre adevărul acestei bucurii şi mângâieri, pe care aţi descris în hârtia Dumneavoastră din 27 Decembrie a trecut, că le simţiţi în inima D-voastră, pentru că Majestatea Sa... a deslegat cătuşele Bisericii noastre prin denumirea mea de Arhiepiscop şi Mitropolit.

Să mulţumim dară cu toţii lui Dumnezeu pentru mila ce a arătat spre noi, făcând ca din nou să se împlinească între noi ceea ce se zice în cântare: „Cercetatu-ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru, răsăritul răsăriturilor", să mulţumim cavalerescului şi iubitorului de dreptate Împăratului nostru pentru graţia prin care ne-au redat libertatea bisericească pierdută de secoli..., rugând pe Dumnezeu, ca să ne dea tăria şi puterea spre a servi opul spre mărirea Lui şi să ne arate vrednici de darul Său, rămân al D-voastre, Sibiu 4 Ian. 1865, de tot binevoitor Andrei Bar. de Şaguna m.p. Archiepiscop şi Mitropolit".[2]

Observăm că răspunsul Mitropolitului Andrei Şaguna n-a întârziat, el fiind unul de bucurie, de apreciere şi de „iubire frăţească" (Rom. 12, 10).

Scrisoarea trimisă de Mitropolitul Andrei Şaguna o putem socoti ca prima „pastorală" trimisă de un mitropolit ortodox la Beiuş.

Toţi cei amintiţi şi neamintiţi în cele două scrisori-document, vorba lui Constantin Noica: „Nu s-au substras timpului lor".

Cele două scrisori, pe bună dreptate, au fost socotite ca punţi de legătură sufletească dintre Beiuş şi Sibiu. Ele sunt şi rămân pentru generaţia din timpul nostru, care este mai puţin înclinată spre criterii spirituale, transcendentale, o pildă de căutare în istoria şi ortodoxia noastră bazele unui reviriment a vieţii religioase. Ele rămân şi un îndemn de a ne cerceta şi cunoaşte istoria şi de a-i învăţa şi pe alţii s-o cunoască, în virtutea îndemnului Sf. Scripturi: „Aduceţi-vă aminte de lucrurile părinţilor noştri, pe care le-au făcut întru veacurile lor" (I Macabei 2, 51).

Pr. TEODOR CIOS — Beiuş

1 Petru E. Papp, Legături sufleteşti dintre Beiuş şi Sibiu, Beiuş, 1937, p. 13.
2 Idem, p. 15.

RĂSPUNDEREA LIBERTĂŢII

„Pus-am înaintea ta viaţa şi moartea, binecuvântarea şi blestemul. Alege!" (Deut. 30, 19)

Există două mari taine în morala creştină: conştiinţa, adică glasul lui Dumnezeu în sufletul omului, şi libertatea.

Despre conştiinţă s-a spus că este un tribunal natural. Chiar dacă ea se poate întuneca ori adormi, totuşi, odată şi odată se trezeşte şi ne aruncă, în obraz, toate alunecările şi toate abaterile de la poruncile sfinte.

Libertatea omului este un titlu de măreţie dar şi o mare tragedie. Câtă luptă, câte ucideri, revoluţii şi războaie s-au dus şi se mai duc pentru idealul libertăţii. În ce constă misterul acestei tragedii?

Se înţelege, prin libertate, facultatea omului de a alege, de a săvârşi anumite fapte şi de a răspunde pentru ele. Prin libertate putem hotărî de bunăvoie, fie spre o faptă bună, fie spre una rea. Posibilitatea de a aproba sau respinge o faptă, presupune libertatea. A cântări binele în raport cu răul, a delibera, înseamnă, în acelaşi timp, şi răspundere personală, socială ori penală. Toţi furii şi criminalii de orice fel se pedepsesc, pentru că au lucrat conştient şi liber.

În cartea Sa de predici, „Tâlcuri noi la texte vechi", Î. P. S. mitropolit al Ardealului, Antonie, reliefează, printre multe alte subiecte fundamentale, şi valoarea libertăţii morale. „Dacă n-am fi liberi, n-am putea fi nici responsabili. Pedeapsa şi răsplata vin, totdeauna, după un act responsabil" (Pag. 30).

Autorul „Tâlcurilor", trecut prin penitenciarul de la Jilava, deşi în închisoare, are totuşi sentimentul libertăţii. De aici şi o altă carte, spre reflecţie şi meditaţie: „Libertate şi tradiţie în spiritualitatea ortodoxă". Libertatea este o realitate constitutivă a virtuţii. Ca şi conştiinţă, ea stă la temelia vieţii religios-morale, culturale şi sociale. „Cine se luptă pentru libertate se luptă pentru Dumnezeu." (Nicolae Bălcescu). Încurajarea ori descurajarea, mustrarea ori pedeapsa n-au nici un sens fără libertatea de voinţă.

Sfânta Scriptură şi experienţa vieţii confirmă existenţa libertăţii. Astfel, proorocul Moise se adresează poporului Israel zicând: „Pus-am înaintea ta viaţa şi moartea, binecuvântarea şi blestemul. Alege, deci, viaţa". (Deut. 30, 19). „Pus-am înaintea oamenilor foc şi apă, la orice vei vrea vei întinde mâna ta. Înaintea oamenilor este viaţa şi moartea. Şi oricare le va plăcea li se va da." (Iisus Sirah, 15, 14—17).

În libertatea morală stă toată măreţia, toată căderea şi toată mizeria omului. De ce? Pentru că omul este lăsat în voie să aleagă, să-şi croiască stilul de viaţă, să oscileze între bine şi rău, de la leagăn până la mormânt. Prin libertate omul se poate salva pe sine sau se poate osândi. Renaşterea şi mântuirea, demnitatea şi slava, pedeapsa sau osânda conştiinţei ori a justiţiei umane, sunt opera libertăţii.

Libertatea morală este o taină ascunsă cu Hristos în Dumnezeu. Adevărata libertate este condiţionată de adevăr. „De veţi păzi cuvântul Meu şi poruncile Mele, veţi cunoaşte adevărul şi adevărul vă va slobozi" (cf. In. 8, 31—36).

Sf. Ap. Pavel precizează: „Nu folosiţi libertatea voastră ca pe un prilej de a sluji trupului" (Gal. 5, 1, 13). „Cine trăieşte în virtute şi har este liber" (Gal. 5, 22—23). Iar pentru a preîntâmpina folosirea în rău a libertăţii, abuzul de libertate, acelaşi apostol al neamurilor subliniază: „Toate îmi sunt îngăduite dar nu toate îmi sunt de folos. Toate îmi sunt îngăduite, dar NU MĂ VOI LĂSA BIRUIT DE CEVA" (I Cor. 6, 12). Sf. Ap. Iacob atrage atenţia că: „TOŢI VOM FI JUDECAŢI PRIN LEGEA LIBERTĂŢII" (Iacob 2, 12). Sfinţii Părinţi filocalici ori din pateric, egiptean şi românesc, ne arată că sfinţenia este principiul dumnezeiesc izvorât din libertate şi lucrarea harului.

În toate scrierile sale, Dostoievski prezintă tragedia libertăţii omeneşti. Eroii săi întruchipează imperiul tuturor libertăţilor. Binele şi răul, iubirea şi ura, toate sunt în funcţie de libertate. Ortodoxia însăşi este religia libertăţii. Libertatea în adevărul iubirii şi adevărul în libertate. Când omul îşi permite înglodarea în patimi în numele libertăţii, ea, libertatea, devine sclavă. Omul însuşi devine sclav şi un fiu pierdut cu libertatea lui cu tot.

Adevărata libertate înseamnă nevinovăţie, bunăcuviinţă, puritate. Ea este o libertate spre bine, în bine. O libertate harică. La uşa inimii noastre Mântuitorul aşteaptă să-i deschidem cu voinţă liberă: „Iată, stau la uşă şi bat!..." (Apocalipsa 3, 20).

Biserica şi familia sunt menite să ocrotească libertatea. Copiii cresc liberi, dar sunt sub ocrotirea iubitoare a părinţilor şi sub supravegherea lor competentă.

În Biserică primim învăţătura corespunzătoare care educă voinţa în realizarea binelui. Şi tot în Biserică, în atmosfera de har a Sfintei Liturghii, înţelegem că omul este om şi în măsura în care este liber de orice răutate, de orice patimă şi viciu.

„Acolo unde este Duhul Domnului, tocmai acolo vieţuim în libertate." (cf. II Cor. 3, 17).

Ajută-ne, Doamne, să înţelegem măreţia omului în darul libertăţii. Auzi-ne Doamne, şi ne miluieşte!

Pr. protopop GH. RAŢULEA

Maica Domnului — Maica Vieţii

(Urmare din pag. 1)

„Toate tainele tale sunt minunate Născătoare de Dumnezeu", rosteşte un tropar din imnografia bisericească adresându-se Maicii Domnu'ui. Şi într-adevăr taină a fost venirea sa în lume din dreptii Ioachim şi Ana, taină a fost şi intrarea ei în Biserica Domnului, taină a fost întruparea Mântuitorului Hristos la Bunavestire, taină naşterea sa cea mai presus de fire şi tot taină şi plecarea sa din lumea aceasta către Fiul său preaiubit.

Troparul Adormirii pune în evidenţă faptul că Fecioara Maria, cea care „întru naştere fecioria a păzit", prin adormirea ei „cea fără de moarte", „lumea nu a părăsit", ci a rămas pe mai departe rugătoare pentru noi şi pentru lume, întărindu-ne şi mai mult în dragostea către Dumnezeu şi către semeni şi înlesnindu-ne şi nouă să trecem „de pe pământ la cer". Prin trecerea ei dincolo Sfânta Fecioară se mută la viaţă ca una ce a fost prin excelenţă „Maica Vieţii", şi care născându-l pe Hristos a deschis tuturor „uşa Împărăţiei lui Dumnezeu", de aceea pe drept cuvânt Imnul acatist îi acordă epitetul de „Cheia Împărăţiei lui Hristos".

Dacă prin neascultarea de Dumnezeu a strămoaşei noastre Eva, a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, prin ascultarea Sf. Fecioare Maria, la Buna Vestire, când a consimţit să devină Maica Izbăvitorului (Luca 1, 38), a venit în lume iertarea, Viaţa cea nouă şi adevărată, fericită şi veşnică. De aceea Sf. Părinţi o numesc pe Maria „A doua Evă", mama celor vii renăscuţi prin „apă şi prin Duh" în Împărăţia lui Dumnezeu.

De la peşt'era umilă a Betleemului şi până la Crucea de pe Dealul Căpăţânii, Sfânta Fecioară Maria L-a însoţit pe Fiul ei pe toate drumurile Ţării Sfinte, luând parte la toate durerile şi bucuriile oamenilor, începând cu prima minune a Fiului ei, făcută de altfel la rugămintea ei, la nunta din Cana Galileii, când apa a fost prefăcută în vin.

Cu acest prilej Sf. Fecioară Maria a rostit cuvintele simbol adresate celor ce slujeau atunci şi peste veacuri tuturor creştinilor: „Faceţi tot ce vă va spune El". Acesta este Testamentul Maicii Domnului pe care ni l-a lăsat nouă, să ascultăm pe Fiul Său şi să împlinim Voia Lui ca să dobândim mântuirea, scopul vieţii noastre pe pământ.

În timpul Răstignirii Mântuitorului, prin inima Maicii Domnului a trecut sabia durerii, după cum proorocise bătrânul Simeon cu prilejul prezentării la Templu (Luca 2, 35). Văzând-o lângă cruce, Mântuitorul a încredinţat-o purtării de grijă a Sf. Ioan Evanghelistul (Ioan 19, 26—27), deoarece dânsa nu avea pe nimeni mai apropiat să o sprijine şi să o ajute în viaţă.

Cuvintele prin care Iisus o încredinţează ucenicului său iubit: „Fiule, iată mama ta" şi „iată fiul tău", se pot înţelege şi în chip duhovnicesc că toţi creştinii, fii ai Bisericii, suntem Fiii duhovniceşti ai Maicii Domnului, iar Maica Domnului este aceea care ne ocroteşte şi ne iubeşte — ca o mamă cu rugăciunile Sale.

Plină de bucurie a fost inima Sf. Fecioare în Ziua Învierii Fiului lui Dumnezeu prin care Acesta a biruit moartea, apoi la Înălţarea Lui la cer şi la Pogorârea Sf. Duh în ziua Cincizecimii.

De atunci Maica Domnului a rămas în mijlocul credincioşilor şi al apostolilor „petrecând în post şi rugăciune" în mijlocul lor (Fapte 1, 14), fiind preacinstită de toţi, căci vedeau în chipul ei chipul Mântuitorului Hristos.

Sf. Fecioară Maria s-a mutat la cele veşnice în satul Ghetsimani, lângă Ierusalim.

Tradiţia Bisericii spune că Apostolii au fost aduşi în jurul sicriului ei în chip minunat, iar Fiul Său i-a primit sfântul său suflet în lăcaşurile pline de lumină ale sfinţilor, ca una care a fost Împărăteasă a Cerurilor şi Maică a Bisericii. Cu mare cinste i-a fost îngropat trupul său în mormântul dinainte pregătit, înconjurat de apostoli şi de credincioşi, plânsă de toţi şi învăluită în lumină cerească.

„Apostolii, de la margini adunându-vă în satul Ghetsimani, îngropaţi trupul meu, iar Tu, Fiul Meu, primeşte Duhul meu", rosteşte Fecioara prin glasul imnografului creştin.

Mari şi minunate sunt binefacerile şi darurile Sf. Fecioare Maria, pentru toţi aceia care, aşa cum e tradiţia milenară a Bisericii, „o cinstesc, se închină ei şi o cheamă într-ajutor, prin sfinte rugăciuni".

Dacă pe pământ ea a fost Maica Domnului, în cer ea este Maica noastră „grabnic ajutătoare", iar din Maica Durerilor pe pământ a devenit Maica Mângâierilor în veci pentru „tot sufletul cel necăjit şi întristat".

Biserica creştină i-a acordat un cult de supravenerare, concretizat în ridicarea de biserici în numele ei, în rugăciuni de o frumuseţe negrăită şi de Sărbători închinate ei în cursul anului bisericesc.

Icoana ei cu pruncul Iisus în braţe împodobeşte pretutindeni Sfintele Biserici şi Altare şi fiecare casă de creştin.

La Praznicul Adormirii Maicii Domnului, cea care s-a mutat din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, să ne plecăm genunchii înaintea Sfintei ei icoane şi să o rugăm pe cea care este „mai cinstită decât heruvimii şi mai preamărită fără de asemănare decât serafimii" să ne apere de uneltirile oamenilor răi dăruindu-ne nouă celor ce o cinstim viaţă paşnică, mântuire şi toate darurile cereşti ale Fiului Său.

Seminar internaţional

(Urmare din pag. 1)

Sirat, rabin şef emerit al Franţei şi preşedintele Conferinţei europene a rabinilor, Dl. David Rosen, rabin şef emerit al Irlandei, Director al Ligii Anti-Calomnie din Israel şi Legătura cu Vaticanul, preşedintele Consiliului de Coordonare interreligioasă din Israel, preşedintele Conferinţei Internaţionale despre Religie şi Pace, Prof. Naomi G. Cohen, de la Universitatea din Haifa, Dl. Michael Zvi Nehorai, profesor de filozofie la Universităţile „Bar-Ilan" şi „Ramat-Gan" din Israel.

Referatele şi discuţiile au fost susţinute în Lb. română şi ivrit.

Oficiul de translatori a fost îndeplinit de către Dl. rabin Eliezer Yossef Glantz din Bucureşti şi Dl. Noam Yaffe, directorul programului român de radio „Kol Israel".

Programul zilnic a fost structurat precum urmează:

— ora 7,30 — Rugăciunea de dimineaţă (organizată, pentru creştini, în capela Centrului ecumenic „Daniil Sihastrul", iar pentru evrei, într-o încăpere special amenajată).

— De la 9—13 — prezentare referate şi discuţii.

— De la 14—16 — pauza de prânz.

— De la 16—19 — prezentare referate şi discuţii.

Practic, tematica generală: **„Spiritualitatea psalmilor şi morala socială a profeţilor"** a fost defalcată, prezentându-se, în prima zi, referatele care au vizat spiritualitatea psalmilor, referenţi fiind, în majoritate evrei, cu intervenţii din partea creştinilor, iar a doua zi, referatele care au vizat morala socială a profeţilor, referenţii în majoritate fiind creştini (pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, pr. prof. Petre Semen, pr. lector Gheorghe Popa şi pr. prof. Emilian Cornilescu), cu intervenţii din partea evreilor.

În finalul lucrărilor a fost adoptat un „Comunicat", care cuprinde o sinteză asupra întregii desfăşurări a lucrărilor şi consideraţii privind perspectiva de apropiere, dreptate şi pace între oameni, pe care o deschid asemenea întruniri cu caracter interreligios.

Redăm, în continuare, cuprinsul acestui „Comunicat":

În perioada 20—22 iulie 1998, la Centrul „Daniil Sihastrul" de la mânăstirea Durău (jud. Neamţ) — România, s-a desfăşurat simpozionul internaţional iudeo-creştin cu tema „Spiritualitatea Psalmilor şi morala socială a Profeţilor".

Simpozionul a fost găzduit de Mitropolia Moldovei şi Bucovinei şi organizat de: Secretariatul de Stat pentru Culte, Ambasada Statului Israel la Bucureşti, Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România şi Banca Internaţională a Religiilor. Această întâlnire dintre reprezentanţi ai religiei mozaice şi teologi creştini ortodocşi a reunit importante personalităţi ale spiritualităţii iudaice din diferite ţări, reprezentanţi ai Guvernului României şi Ambasadei Israelului, reprezentanţi ai Bisericii Catolice din România, profesori de Teologie biblică de la Facultăţile ortodoxe din Bucureşti, Sibiu şi Iaşi.

Din referatele prezentate şi din dialogurile care au urmat, s-a constatat dorinţa de aprofundare a legăturilor care există între cele două mari tradiţii spirituale (iudaică şi creştină), căutarea posibilităţilor de dezvoltare a relaţiilor interumane şi interreligioase.

Au fost subliniate, în special, următoarele aspecte:

1. Întrunirea internaţională iudeo-creştină de la Durău din 20—22 iulie 1998 a fost un eveniment binecuvântat şi plin de semnificaţii, fiind prima de acest gen din România.

2. Tema acestei întruniri „Spiritualitatea Psalmilor şi morala socială a Profeţilor" a fost studiată într-o atmosferă de rugăciune, de gândire teologică, dialog şi prietenie.

3. Întrunirea iudeo-creştină din România a evidenţiat convingerea comună că spiritualitatea Psalmilor şi morala Profeţilor conţin Cuvântul lui Dumnezeu dătător de viaţă şi constituie o valoare şi o actualitate permanentă pentru viaţa religioasă, morală şi socială.

4. Reprezentanţii celor două religii (mozaică şi creştină), participanţi la această întrunire, au exprimat convingerea comună că Psalmii şi Profeţii ne cheamă să mărturisim şi să lăudăm totdeauna pe Dumnezeu cel veşnic viu, Făcătorul cerului şi al pământului, Domnul istoriei, să-L iubim pe Dumnezeu şi să respingem toţi idolii pe care-i naşte păcatul şi egoismul, dorinţa de stăpânire şi bogăţie. Cu cât ne apropiem mai mult de Dumnezeu, cu atât ne apropiem mai mult unii faţă de alţii.

5. Psalmii şi Profeţii ne cheamă să apărăm şi să promovăm demnitatea fiecărui om creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, să respingem extremismele, xenofobia, fundamentalismul fanatic şi violenţa, să căutăm pacea, să promovăm toleranţa, să ajutăm pe sărac şi pe văduvă, să căutăm dreptatea şi să arătăm iubire, în toate împrejurările, să căutăm pe Dumnezeu şi viaţa binecuvântată de El.

6. Psalmii şi Profeţii cheamă pe toţi oamenii şi pe toate popoarele la pocăinţă pentru păcate, la fapte bune, la mântuire şi viaţă veşnică. Psalmii şi Profeţii ne arată sfinţenia şi iubirea milostivă a lui Dumnezeu pentru oameni şi cer ca oamenii să caute sfinţenia, dreptatea şi pacea.

7. Întrunirea iudeo-creştină din România a constituit un moment important de afirmare a tradiţiei biblice comune, de cunoaştere reciprocă şi de apropiere între reprezentanţi ai religiei iudaice şi ai religiei creştine, de apropiere între România şi Israel. Această întrunire a mărit dorinţa multor creştini din România de a cunoaşte mai bine tradiţia iudaică şi locurile sfinte din Israel.

Eminescu şi Slavici la serbarea de la Putna

În viaţa sa de zbucium şi pribegie, Eminescu a ajuns să cunoască Ţara, încă din anii copilăriei. Necunoscând graniţe şi îngrădiri, a cutreierat tot pământul locuit de Români, cu suferinţele şi nedreptăţile răbdate de pământeni. Pornind din locul sfânt al credinţei sale de român (al Moldovei şi Bucovinei), s-a înfiorat de trecutul glorios şi s-a zbătut pentru viitorul luminos, visat de el pentru Ţara Românilor. Dezrădăcinat din locul său natal, a ştiut să se apropie de localnici şi să-şi facă legături de prietenie, pe care le-a preţuit şi de care a rămas legat până la urmă.[1]

În toamna anului 1869, Eminescu a fost trimis de tatăl său la Viena, pentru studii (1869—1872). Dintre bucovineni, acolo l-a regăsit pe Th. Ştefanelli, prietenul său de şcoală de la Cernăuţi şi pe Vasile Moraru. Prin Ioan Hosan, de pe Mureş, student la Medicină, a ajuns să-l cunoască pe Ioan Slavici, de fel din Şiria, de lângă Arad, de care s-a legat, ca dovadă a unei similare afinităţi sufleteşti. Ca student, Eminescu şi-a ales exclusiv prelegeri de Filozofie, dar mergea, poate cu mai multă plăcere, la prelegerile de Filozofia Dreptului şi de Drept roman, la cursul de Medicină legală şi de Anatomie, la care a reuşit să-l atragă şi pe Slavici. Ioan Slavici a fost înscris la Facultatea de Drept din Pesta, la care a stat vreo patru luni. Nevoit a-şi face anul de voluntariat, şi-a ales ca localitate Viena, unde s-a înscris la Universitate. Având cazarma, a treia casă de la Universitate, înainte de masă urma cursurile, iar după-masă făcea exerciţii militare.

Spirite deosebite, în ei se izbeau două lumi, pornite din aceeaşi obârşie, dar desfăşurate fiecare în felul său. Dacă, în aparenţă, viaţa lui Eminescu nu se deosebea de a colegilor săi, ea avea totuşi un sens interior ce nu se lăsa a fi cu uşurinţă dezvăluit. La rândul său, Slavici era un patriot onest; specificul lui era pasivitatea intelectuală şi culoarea locală. Eminescu şi Slavici au putut să-şi etaleze posibilităţile, pe un acelaşi teritoriu, prin preocupările amândurora pentru problemele de cultură naţională şi literară.[2] Ca dovadă a prieteniei, dimineaţa mergeau adesea împreună la cursuri, iar la douăsprezece Eminescu îl însoţea pe Slavici discutând, până la cazarmă. Nu arareori, Eminescu îşi aştepta prietenul în faţa porţii, până la terminarea exerciţiilor militare, spre a porni iar pe străzi sau prin grădina publică, încordaţi în discuţie.

Slavici mărturiseşte despre Eminescu că a cutreierat mereu în mijlocul poporului român, că citise cronicarii şi multe cărţi bisericeşti, cunoştea literatura română în toate fazele ei şi, la vârsta sa, n-a cunoscut om stăpânit ca el de gândul unităţii naţionale şi de pornirea de a se da întreg pentru ridicarea neamului românesc. La rândul său, Slavici şi-a petrecut copilăria în mijlocul Românilor, la Şiria, iar în şcoală şi în afară de şcoală a trăit în societate maghiară. Nu cunoştea nici trecutul poporului român, nici literatura română şi vorbea românească ştiută din copilărie. Eu — zice Slavici — voi fi fost pentru Eminescu un interesant obiect de studiu, iar el pentru mine un nesecat izvor de ştiinţă, de înţelegere şi de îndrumări bune. Chiar dacă unele stări de lucruri îi produceau uneori iritaţie lui Eminescu, cu toate acestea nu s-a renunţat la asocierea lor peripatetică.

Faţă de deosebirile dintre ei, au fost şi stări de lucruri care i-au legat pentru toată viaţa. Tot Slavici spune despre Eminescu că era naţionalist în cel mai concludent înţeles al cuvântului şi pornit spre intoleranţă, iar despre sine, că era mai mult sau mai puţin cosmopolit. Cunoşteam amândoi viaţa poporului român, în amănuntele ei pline de farmec şi eram încântaţi de ea, eu chiar mai mult decât Eminescu. Slavici cunoştea bogăţia vieţii sufleteşti şi destoiniciile de tot felul ale Românilor. Din convingerea despre posibilităţile poporului român, provenea nestrămutata credinţă în viitorul său strălucit, precum şi năzuinţa de a lua parte la realizarea lui. Alt element de legătură pentru ei doi era cultul trecutului. Gândul lui Eminescu zbura la marii domnitori români, care prin faptele lor s-au încununat de glorie. În trecutul apropiat, Eminescu şi Slavici se întâlneau în idei, când era vorba de Horea şi de Iancu.

La vârsta de 20 de ani, Eminescu nu cunoştea numai învăţăturile cuprinse în Evanghelie — cunoştea ideile lui Platon, învăţături despre confucianism, despre budism şi punea religiozitatea mai presus de toate. Slavici crescuse în biserică şi spunea că dacă ar fi cunoscut şi el lumea în care se zbătuse Eminescu, n-ar mai fi avut despre ce să discute. Aşa însă a trecut iarna şi primăvara şi n-a fost zi în care să nu se întâlnească şi să petreacă împreună orele lor libere.

În urma stăruinţelor lui Eminescu, Slavici a ajuns să citească românеşte, a deprins rostirea literară a vorbelor şi a ajuns la primele realizări literare. Nefiind în stare să scrie corect, Eminescu îi copia manuscrisele şi le trimitea la „Convorbiri literare", cu care avea legături.[3] Slavici însuşi nu ştia nimic despre scrierile lui Eminescu; numai din „Convorbiri literare" afla şi el, şi colegii, ce a mai scris Eminescu.

Loc de întâlnire cu prietenii le era cafeneaua. La discuţiile de ordin filozofic şi mai ales politic, Eminescu se dovedea a fi iritabil la contraziceri şi renunţa la moderaţie, pentru apărarea opiniei sale proprii.

În anul 1870, se împlineau patru sute de ani de la întemeierea Mânăstirii Putna. De Sf. Maria Mare, la 15/27 august, la hramul bisericii, era îndătinat a se strânge lume multă la Putna. Eminescu n-a fost între iniţiatorii serbării de la Putna, la mormântul lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, dar ideea congresului studenţilor români din toate părţile, cu ocazia serbării de la Putna, de la el a pornit.[4] Când era vorba despre durerile neamului românesc, el ardea în foc nestins, devenea om de iniţiativă şi de acţiune, care nu-şi dădea răgaz. Nu-i plăcea să iasă în frunte, dar îi urnea pe alţii înainte. Când alţii nu voiau să-l însoţească, era gata să meargă şi singur.

„Serbarea de la Putna — zice Slavici — am pus-o la cale mai ales noi amândoi", adică Slavici, ca preşedinte al comitetului care aranja serbarea, iar Eminescu ca secretar. Deşi tânăr, Eminescu ştia din proprie experienţă, cât de mult se deosebesc Românii unii de alţii, în felul lor de a gândi, de a simţi, de a vorbi şi cum pot fi determinaţi să acţioneze împreună. Din apelul adresat publicului pentru serbarea de la Putna, reiese că ideea serbării de la Putna a izvorât din conştiinţa naţională română. S-a dorit ca această serbare să fie începutul unei conştiente lucrări pentru restabilirea unităţii în viaţa culturală a Românilor, care „trebuie să fie omogenă la Prut şi la Someş, în sânul Carpaţilor cărunţi şi pe malurile Dunării bătrâne".

Comitetul de acţiune ales de adunarea generală a studenţilor din Viena a intrat în legătură cu comitetele formate la Bucureşti, la Iaşi, la Graz, la Pesta, la Paris, la Lipsca, la Liege şi s-au pornit agitaţiuni prin presă şi prin întruniri. Ideea a fost primită cu însufleţire şi, în scurt timp, comitetul din Viena a primit peste cinci mii de florini pentru cheltuielile serbării şi s-a stabilit programul serbării. O urnă de argint avea să fie aşezată drept prinos pe mormântul Marelui şi Sfântului Erou naţional. Femeile din Bucureşti şi cele din Cernăuţi aveau să aducă la Putna câte un epitaf în fir pe catifea, iar fiecare deputaţiune câte un steag cu inscripţiuni votive. În numele Olteniei s-a comandat un prapor, cu portretul Marelui Erou. S-au plănuit un portic festiv şi arcuri de triumf. Cu această ocazie s-a hotărât punerea la cale a unui congres general al studenţilor români de pretutindeni. Asistând dimineţile la cursuri, între lecţiuni, Eminescu şi Slavici discutau chestiunile ce urmau a fi rezolvate la congres. Căutau să-şi dea seama de neajunsurile prezentului, de cauzele lor şi de ceea ce trebuie făcut pentru înlăturarea lor. Din discuţii, s-a ajuns la constatarea, că desfăşurarea vieţii sociale are loc cu necesitate organică, iar timpurile viitoare sunt cuprinse în prezent ca pădurea în ghindă; deci zadarnice sunt silinţele celor ce voiesc să se întâmple, ceea ce nu este în firea lucrurilor. Căutau să se dumirească asupra modului cum trebuie să se desfăşoare lucrurile în viaţa poporului român. Gândind la neastâmpărul şi ideile pe care Emi-

(Continuare în pag. a 6-a)

1 Colorian Al., Viaţa lui M. Eminescu, în Poezii de M. Eminescu, ed. a III-a, Bucureşti, 1946, p. 13, 21.

2 Călinescu G., Viaţa lui Mihai Eminescu, Bucureşti, 1966, p. 132—133.

3 Slavici Ioan, Amintiri — Eminescu, Creangă, ..., Bucureşti, 1924, p. 16—19.

4 Călinescu G., op. cit., p. 136, 138, 154.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Mărturii uitate despre unul din întemeietorii Bisericii unite, cardinalul Leopold Kollonich

(I)

Istoricii, aproape în unanimitate, atribuie cardinalului şi primatului Ungariei, Leopold Kollonich, un rol decisiv în realizarea uniaţiei din Transilvania, afirmând că fără aportul acestui cardinal unirea unei părţi a românilor ardeleni cu Biserica Romei ar fi fost mai greu de înfăptuit, deoarece el a fost cel care a împletit în Transilvania interesele Bisericii Catolice cu politica de stat a Curţii din Viena, dând astfel uniaţiei un nou impuls. Toate lucrările istorice privind realizarea „unirii" din anii 1698—1701 se ocupă pe larg de protecţia acordată de cardinalul Kollonich înfăptuirii acesteia. Dar viaţa lui Leopold Kollonich până în anul 1698 este puţin cunoscută. Istoricul unit Gheorghe Bariţiu, în lucrarea sa **Părţi alese din Istoria Transilvaniei pre două sute de ani în urmă**, vol. I, Sibiu, 1889, p. 18—20 a prezentat doar unele date din biografia prelatului maghiar, însă şi acestea într-un mod incomplet, încercând, prin jumătăţi de adevăruri, să ascundă numeroase aspecte negative din viaţa şi activitatea protectorului uniaţiei, Leopold Kollonich.

Acesta s-a născut în anul 1631 în localitatea Komarom (aflată atunci la graniţa dintre Regatul Ungar şi Imperiul Otoman; azi la graniţa dintre Ungaria şi Slovacia). Tatăl său, Ernst Kollonich, deţinea funcţia de comandant al cetăţii din localitate. Născut protestant, el s-a convertit în anul 1621 la catolicism. În anul 1637 a fost ridicat de către Habsburgi la rangul de **Graf**. Iar cel de-al şaptelea fiu al său, viitorul prelat Leopold Kollonich, a fost botezat de însuşi primatul de atunci al Ungariei, Petru Pázmán, fapt care arată importanţa pe care o deţinea familia Kollonich în conducerea militară a Ungariei habsburgice.

Ernst Kollonich a murit în anul 1638, astfel că Leopold a rămas orfan la vârsta de şapte ani. După ce a împlinit 14 ani, a fost trimis la Curtea imperială de la Viena, unde s-a bucurat de deosebita protecţie a împăratului Ferdinand III. A intrat ca aprod în serviciul fiului acestuia, Ferdinand IV şi, în acelaşi timp, a urmat cursurile gimnaziului iezuit din Viena.

În anul 1650 a fost primit în Ordinul cavalerilor ioaniţi. Un an mai târziu a participat la luptele pentru apărarea cetăţii Candia (din Creta), asediată de turci. În anul 1655 Kollonich a fost ridicat la rangul de „castelan de Malta", iar în 1656 i-a fost acordată comanda cetăţilor Mailberg (din Austria) şi Eger (din Boemia).

Însă zece ani mai târziu, în 1666, Leopold Kollonich a părăsit cariera militară, fiind numit de tânărul împărat Leopold I episcop de Nitra (localitate aflată azi în Slovacia). În acest moment, Kollonich era doar laic, neavând nici măcar studii teologice. De aceea, la câteva săptămâni după numirea sa ca episcop, a plecat la Viena, unde a urmat, timp de doi ani, cursurile Facultăţii de Teologie. Abia în primăvara anului 1668 a fost hirotonit preot şi episcop. Totuşi, a rămas până la sfârşitul vieţii sale membru al ordinului Cavalerilor ioaniţi. Doi ani mai târziu, în 1670, a fost mutat într-o eparhie austriacă, la Wiener Neustadt, un orăşel la aproximativ 50 km sud de Viena, unde se afla o reşedinţă de vară a Habsburgilor. Kollonich a avut ocazia să se apropie mai mult de persoana împăratului, devenind unul dintre cei mai importanţi consilieri ai săi. În această calitate, întreaga sa viaţă şi-a dedicat-o slujirii intereselor de stat ale Curţii din Viena, cât şi întăririi şi consolidării Bisericii Catolice în detrimentul celorlalte confesiuni din Imperiul Habsburgic, utilizând, în acest scop, toate mijloacele, indiferent de aspectele morale. Astfel, precum se va vedea în continuare, întreaga viaţă a lui Leopold Kollonich a fost aceea a unui carierist fără scrupule.

O neaşteptată ocazie prin care a putut să dovedească împăratului Leopold I loialitatea sa, s-a ivit odată cu alungarea evreilor din Viena. În noaptea de 13 februarie 1668, printr-un accident, o aripă a palatului imperial a luat foc, dar incendiul a fost stins repede, iar aripa distrusă a putut fi reconstruită până în anul 1672. Întâmplarea a fost folosită de către locuitorii Vienei ca ocazie pentru a-i învinovăţi pe evrei de cele întâmplate şi a cere alungarea lor din oraş. Cu aprobarea împăratului, cei 1400 de evrei din Viena au fost expulzaţi din Austria în vara anului 1670, iar sinagogile au fost transformate în biserici catolice. Scrierile istorice evreieşti îi atribuie lui Leopold Kollonich o mare parte din vina pentru tratamentul la care au fost supuşi aceşti oameni, dat fiind că el a fost cel care a sărit în ajutorul împăratului, când acesta a dorit să justifice acţiunea în faţa poporului de rând. Măsura era o adevărată ipocrizie, fiind ştiut că întreaga masă populară fusese cuprinsă de o frenezie antisemită. Cu toate acestea, episcopul de Wiener Neustadt a ţinut în biserica ordinului carmelit din Leopoldstadt o predică la versetul Fac. 21, 10: „Izgoneşte pe roaba aceasta şi pe fiul ei", în care a justificat măsurile antievreieşti. Printre altele, a reluat vechile acuze (pe baza cărora avuseseră loc în Evul Mediu numeroase progromuri împotriva evreilor) că aceştia săvârşesc fapte de ruşine, că trăiesc în incest, că ucid în secret creştini, că le fură copiii, pe scurt, că s-ar face vinovaţi de toate nelegiuirile posibile.

În anul 1672 Leopold Kollonich a fost numit de către împărat preşedinte al **Camerei Aulice Ungare**, adică ministru de finanţe al Ungariei. A rămas în continuare şi episcop de Wiener Neustadt până în anul 1685, însă acest titlu a fost mai mult unul onorific, căci documentele istorice consemnează doar puţine vizite ale lui Kollonich în eparhia sa, majoritatea timpului petrecându-l la Viena, alături de împărat şi la Bratislava, capitala Ungariei.

Urcarea lui Kollonich pe treptele ierarhiei sociale a fost favorizată în mare parte şi de evenimentele politice din Ungaria. În anul 1663 a început un nou război între turci şi habsburgi. Armata turcească, condusă de marele vizir Ahmed Köpülü, a fost înfrântă de către generalul austriac Raimond Montecuccoli în bătălia de la Saint Gotthard din 1 august 1664. Cu toate acestea, la 10 august s-a semnat un tratat de pace între austrieci şi turci la Vasvár (Ungaria Inferioară), de avorabil austriecilor, ei cedând turcilor anumite teritorii ungureşti. Acest fapt a provocat indignarea conducătorilor politici ai Regatului Ungar care au organizat un complot, intrat în istorie sub numele de **conjuraţia magnaţilor**. Complotul a fost descoperit de autorităţile habsburgice, conducătorii lor fiind executaţi la 30 aprilie 1671 la Wiener Neustadt. In Ungaria a fost instaurat un regim de teroare militară. Au fost impuse noi impozite, cu colectarea cărora a fost însărcinat ministrul de finanţe Leopold Kollonich.

Ministrul de finanţe Leopold Kollonich — promotor al Contrareformei

Convingându-l pe împărat că protestanţii au purtat vina cea mai mare pentru complotul din Ungaria (ceea ce nu corespundea adevărului, deoarece toţi conducătorii conjuraţiei au fost catolici), Kollonich a obţinut mână liberă ca să transforme acţiunile de pedepsire a răsculaţilor în adevărate persecuţii la adresa protestanţilor. În noua sa funcţie de preşedinte al **Camerei aulice ungare**, Kollonich deţinea o mai mare autoritate, putând motiva că acţiunile pe care le-a luat împotriva protestanţilor erau o datorie pe care era nevoit să o ia în calitate de responsabil pentru finanţele Ungariei.

Începutul politicii anti-protestante fusese făcut încă la 1 februarie 1672, când primatul Szelepcsényi a cerut preoţilor de la catedrala protestantă din Bratislava (construită de ei între anii 1636—1638) să o predea catolicilor, pe motivul că terenul pe care se afla ar aparţine regelui Ungariei. Protestanţii au refuzat să predea cheile şi au alcătuit o comisie care a plecat în audienţă la împăratul Leopold. Când membrii acestei comisii au fost arestaţi de armata habsburgică, în Bratislava s-a iscat o revoltă populară. Atunci autorităţile au împânzit oraşul cu armată, convocându-i pe toţi cetăţenii protestanţi din localitate la un proces extraordinar în oraşul Trnava. Acest proces (primul dintr-o serie de mai multe procese religioase) s-a desfăşurat între 27 mai — 13 iunie 1672. Toţi cetăţenii protestanţi din Bratislava, împreună cu alte 400 persoane de rând, au fost condamnaţi la moarte şi la confiscarea averii. Au fost însă graţiaţi în schimbul plăţii unei amenzi considerabile, încasate de Leopold Kollonich la 3 septembrie 1672.

În timpul în care protestanţii din Bratislava se aflau în închisoarea din Trnava, Kollonich le-a ocupat bisericile. La 18 iulie a cerut predarea cheilor de la catedrala luterană. Fiindu-i refuzate, a poruncit celor 400 soldaţi care îl însoţeau, să deschidă porţile cu forţa. După ce acestea au fost deschise, unul din predicatori, într-o ultimă încercare de a-l opri pe Kollonich, i-a spus că s-ar fi pregătit un atentat împotriva sa, anume că în subsolul bisericii s-ar afla depozitată o mare cantitate de praf de puşcă, iar la intrarea lui Kollonich în biserică, aceasta va sări în aer. Episcopul-ministru de finanţe l-a luat pe predicator de mână şi l-a tras după el în catedrală, spunându-i „Vino! Tot voi lua eu biserica. Dacă praful de puşcă va sări în aer, eu voi găsi calea spre cer, iar tu spre iad" (Joseph Maurer, **Cardinal Leopold Graf Kollonich, Primas von Ungarn**, Innsbruck, 1887, p. 52). La 1 ianuarie 1673 a predat fosta catedrală luterană ordinului iezuit. În cursul aceluiaşi an, au fost răpite de la protestanţi numeroase alte biserici din întreaga Ungarie, biograful lui Kollonich, Joseph Maurer, spunând că acesta a fost de faţă în cele mai multe din cazuri.

Dintre cei patru preoţi de la catedrala din Bratislava, doar unul dintre ei a urmat citaţiei de a se prezenta la tribunalul extraordinar de la Trnava. Pe cei trei care nu s-au prezentat, Kollonich i-a arestat şi i-a închis în temniţa numită „Groapa cu lei". Maurer spune că episcopul Kollonich s-a îngrijit de bunul trai al celor întemniţaţi. Însă J. S. Klein, preot din Caşovia (Košice — azi în Slovacia), care a tipărit în anul 1789 o lucrare în două volume despre persecutarea protestanţilor din Ungaria din cea de a doua jumătate a secolului al XVII-lea, (**Nachrichten von den Lebensumständen evangelischer Prediger in Ungarn**), spune că episcopul s-ar fi adresat unuia dintre

(Continuare în pag. a 7-a)

PAUL BRUSANOWKI

Pe apă ca pe uscat

Minunea umblării lui Iisus pe mare o relatează doar trei dintre evanghelişti: Matei 14, 22—34, Marcu 6, 45—52 şi Ioan 6, 16—21, iar dintre ei doar Matei aminteşte episodul cu Petru.

Nu vom insista asupra faptului că Iisus a umblat pe apă ca pe uscat, ci vom spune doar că fiind Dumnezeu, nimic nu-I era cu neputinţă, şi, prin urmare, întâmplarea respectivă se înscrie într-o perfectă normalitate a divinului.

Cum să ne explicăm însă faptul că Petru a fost şi el în stare să umble pe apă, cel puţin până la un moment dat? Dacă în ceea ce-L priveşte pe Iisus întâmplarea îşi are logica ei, nu acelaşi lucru îl putem afirma în cazul lui Petru, pentru că dacă privim lucrul respectiv din perspectiva strictă a omenescului, un atare fapt ne apare de neconceput. Şi totuşi, ceea ce omeneşte ne apare drept irealizabil, s-a petrecut şi cu omul Petru.

Suntem tentaţi să spunem că totul a fost posibil întru cât Iisus se afla acolo, şi deci minunea era posibilă. Însă aceasta a durat doar puţină vreme, căci de la un moment dat încolo, ca şi cum s-ar fi trezit brusc dintr-o misterioasă vrajă Petru începe să se scufunde, ceea ce ne face să deducem că adevărata cauză care a făcut posibilă umblarea lui Petru pe mare n-a fost atât prezenţa lui Iisus, cât credinţa lui în Iisus, deoarece din momentul în care începe să se îndoiască, începe eşecul.

Petru cel asaltat de valuri se îndoieşte nu pentru că ceea ce se întâmpla în preajmă l-ar fi putut învinge, ci pentru că furtuna din afară a năvălit în sufletul lui. Angoasa şi moartea care planau în preajmă se mută în sufletul lui şi din acel moment începe drama. Dramă din care doar Iisus îl mai poate izbăvi. Şi îl izbăveşte, dar îl şi mustră. Nu cu asprime „Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?", după care luându-l de mână îl smulge din ghearele morţii, din furtună, peste care revărsând seninătatea Sa lăuntrică, o linişteşte.

Îndoiala lui Petru vine şi dintr-o anumită slăbiciune a firii omeneşti, pentru că fiinţe firave cum suntem, robi ai precarităţii şi determinismelor de tot felul, acestea ne împiedică să ajungem prea uşor la credinţa deplină. O dreaptă cunoaştere a lucrurilor ne va arăta de altfel că până să devină certitudine şi linişte, credinţa este o luptă aprigă cu îndoiala, care nu este nicidecum o lipsă a credinţei, dimpotrivă poate însemna chiar contrariul, anume că suntem în căutare, pentru că finalmente credinţa nu este ceva static, ci o permanentă confruntare şi luptă cu necunoscutul.

Privind astfel lucrurile, înseamnă că avem posibilitatea să ne smulgem şi să trecem dincolo de marginile cărora le suntem supuşi. Se spune că credinţa poate face minuni, iar afirmaţia poate fi perfect adevărată, dacă respectăm însă ierarhia şi mai ales logica lucrurilor. Minunile le săvârşeşte Dumnezeu, dar nu în pofida voinţei noastre sau în afara implicării noastre. Să ne aducem aminte că toţi cei care veneau la Hristos, erau în prealabil întrebaţi dacă **cred** că El poate face aceasta, iar minunile se săvârşeau într-o directă proporţionalitate cu credinţa acelora.

Există în Sf. Scriptură câteva cazuri în care ni se aminteşte chiar de un anumit „eşec" al lui Hristos, deci cazuri în care săvârşirea minunilor n-a fost posibilă. Aflându-se în patria Sa, Hristos **„n-a făcut** acolo nici o minune, din pricina necredinţei lor" (Mt. 13, 58). Marcu este şi mai tranşant, scriind că **„n-a putut face** acolo nici o minune, decât că şi-a pus mâinile pe câţiva bolnavi şi i-a vindecat, şi se mira de necredinţa lor" (Mc. 6, 5—6).

Departe de a indica un aşa-numit „eşec", sau o „neputinţă" a lui Dumnezeu, exemplele respective ne relevă faptul că minunile nu sunt nişte simple acte pe care Dumnezeu le săvârşeşte în pofida voinţei noastre, ci ele se întemeiază tocmai pe credinţa noastră, pe disponibilitatea noastră, de a ne deschide şi a ne face accesibili lui Dumnezeu. Din această perspectivă putem vorbi de o „neputinţă" a lui Dumnezeu, care în esenţa ei nu este altceva decât respectul lui Dumnezeu faţă de libertatea umană. Nu spunea, oare, Sf. Vasile cel Mare, că „Dumnezeu cel atotputernic se face **neatotputernic** în faţa libertăţii noastre?".

Un alt aspect care rezultă din minunile săvârşite de Iisus, este şi acela că ele n-au fost nişte acte antilogice, în sensul că prin ele s-ar fi anulat sau încălcat legile creaţiei, pe care Dumnezeu însuşi le-a rânduit, ci prin ele s-au îndreptat doar nişte carenţe apărute ulterior. Dincolo de aspectul lor miraculos şi inexplicabil, minunile n-au fost altceva decât acte de restaurare a fiinţei pervertite de păcat, deci acte de revenire la normalitate, şi deşi ele se operează cu mijloace din afara lumii noastre, scăpând puterii noastre de înţelegere, prin efectele lor ele se înscriu perfect în normalitatea lumii acesteia.

Dacă acceptăm că astfel de acte miraculoase se înscriu, prin finalitatea lor, în normalitatea lumii noastre, fără să putem explica cum s-au săvârşit, nu acelaşi lucru îl putem afirma despre faptul că Petru a fost capabil, chiar dacă pentru puţin timp, să umble pe apă. Din contră, faptul respectiv ne contrariază profund, pentru că aparent el nu se mai încadrează în nici un fel în aşazisa „normalitate" a lumii noastre. Suntem dispuşi să acceptăm finalmente că un orb din naştere care şi-a recăpătat vederea într-un mod inexplicabil, nu este ceva care trece dincolo de această „normalitate", dar ne apare absolut de neimaginat ca cineva să poată umbla pe apă.

Aşa s-ar părea că se prezintă lucrurile privite dintr-o perspectivă imediată, dar dacă vom încerca să pătrundem în profunzimea lor, vom constata că ele sunt cu mult mai complicate decât le percepem noi. Cât cunoaştem despre lumea înconjurătoare în care ne este dat să petrecem zi de zi, pentru că la o scrutare mai atentă, vom constata că în preajma noastră se întâmplă o serie infinită de lucruri şi fenomene miraculoase şi inexplicabile. Faptul că nu le observăm, nu face decât să indice o anumită cecitate din partea noastră. Însă ele există, fac parte din universul nostru, se petrec clipă de clipă sub ochii noştri, fără să le percepem întotdeauna. Ştiinţa se străduieşte să ni le apropie, să ni le facă cunoscute, fără să ni le poată însă şi explica. Mi-aduc aminte că acum câţiva ani, un om de ştiinţă român a scris o carte intitulată **„Inteligenţa materiei"** în care prezenta doar câteva dintre nenumăratele fapte şi fenomene din lumea înconjurătoare care demonstrau că dincolo de aparenta sa opacitate şi imobilitate, lumea minerală este una miraculoasă, care îşi are o „inteligenţă" inexplicabilă, în virtutea căreia se compune şi recompune într-un mod foarte armonios.

Aceeaşi „inteligenţă" o constata şi în privinţa regnului vegetal sau a celui animal. Reţin din cartea respectivă doar un singur exemplu. Un savant american a luat o cultură de ciuperci, a împărţit-o în două, aşezând fiecare cultură rezultată, sub câte un clopot de sticlă, perfect izolate între ele. A infestat apoi una dintre culturi cu viruşi. După un anumit timp a recoltat probe de la cultura infestată, constatând că aceasta îşi crease anticorpii necesari pentru a putea lupta împotriva viruşilor. Dar nu în aceasta constă senzaţionalul, ci în faptul că luând probe şi de la cultura neinfestată, a constatat că şi aceasta — deşi era absolut exclusă posibilitatea de a se fi putut contamina —, îşi crease anticorpii respectivi. Concluzia era una uluitoare: cele două culturi „comunicaseră" între ele, prima „avertizând-o" şi pe cea de a doua despre pericol.

Iată doar un fapt greu de explicat din universul în care trăim zi de zi, şi care aparţine unui regn inferior, celui vegetal. Ce să spunem însă despre propria noastră existenţă, despre propria noastră fiinţă, pentru că la urma urmei nu suntem, pentru noi înşine, decât nişte necunoscuţi. Părintele D. Stăniloae spunea că nu suntem decât taine, dar taine afundate în taina infinită a lui Dumnezeu, „omul fiind o fiinţă taină cu rădăcinile înfipte în nişte adâncimi spirituale care nu se poate şti până unde merg. Din această cauză omul nu poate fi niciodată complet cunoscut, rămânând mereu un mare mister. Profunzimea abisală ne-o descoperim doar atunci când ne deschidem în profunzimea infinită a lui Dumnezeu în care subzistăm" (în Filocalia, vol. 6, p. 72, nota 59 la Sf. Simeon Noul Teolog).

Cu siguranţă cunoaştem doar foarte puţin despre noi înşine. Există oameni care dispun de facultăţi cu totul deosebite, foarte greu de explicat. Acelaşi autor, de cartea căruia aminteam mai sus, relata cazul unei persoane care, printr-o concentrare maximă a privirii, putea să topească o bară de fier de o mărime considerabilă, depăşind cu mult rezul-

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot NICOLAE STOIA

...Iar pe alţii Dumnezeu i-a pus învăţători...

(I Corinteni 12, 23)

Sunt unele morţi care dincolo de a lăsa un gol în cotidian neaduc adevărata dimensiune a celui care tocmai a plecat dintre noi. Este cazul celei care a fost, dar ce zic a fost, care este roaba lui Dumnezeu Eugenia Stroia, Doamna de Pedagogie.

Cine ştia că este născută în Avrig la 18 aprilie 1931 şi că tinereţea, — marcată de lipsuri — şi-a petrecut-o ca studentă a Facultăţii de Psihologie-Pedagogie din Cluj? Cine ştia, dintre noi, studenţii ei teologi, că mâna aceasta de femeie, mereu iscoditoare şi mereu tainică, a fost pentru mulţi ani (zece) cea care a dăruit unor copii ce păreau fără speranţă (surdo-muţi), darul cel mai de preţ, vorbitul şi auzitul prin „tentaculele" iubirii umane, ridicate la rang de experienţă de zi cu zi? Cine ştia că cea care ne încânta, dincolo de curs, cu „arderea" ei pentru idealul pedagogic fusese directoare a Liceului — pe atunci — Pedagogic din Sibiu şi că dincolo de o funcţie seacă, administrativă, deţinea una sacră, de „Amma", a tuturor tinerelor ce porneau în viaţa de dascăl? Lumini arzând de dragoste într-o lume în care exacerba ura şi nespiritualul.

Cine bănuia însă că prezenţa ei între noi, oameni ai Altarului şi ai Catedrei, se va sfârşi atât de brusc şi de întristător pentru fiecare dintre cei care am urmat-o nu din teama notelor ci din dragostea de a fi cu una dintre cele mai sensibile SUPRAVIEŢUITOARE a zbaterii pentru formarea omului ca om.

A plecat în miez de vacanţă de vară. Ca să nu ne tulbure şi ca să se odihnească un pic de munca şi de gândul ei. Cu smerenia cu care a trăit.

O să ne lipsească chipul lui Nicolae Mărgineanu, sobru şi distins, cunoscut de Doamna la Bucureşti, la un curs postuniversitar. Sau Blaga cel supărat pe D.D. Roşca, atât de dragul profesor, că acesta din urmă, spirit mai puţin academic în discurs, atrăgea mai mulţi studenţi la cursurile lui... Imaginea care ne va lipsi însă va fi aceea a Domnului Noica, isihastul Păltinişului, faţă de care Doamna de Pedagogie avea o filiaţie spirituală de excepţie.

Ne vor mai vorbi şi alţii de Comenius şi Pestalozzi, de Jean Piaget sau de Freud, de Spiru Haret şi Onisifor Ghibu. Dar le va fi greu s-o facă. De nu vom zări lumina din ochii Doamnei de Pedagogie vom şti că dragostea lor e departe de a ei. Şi că cei enumeraţi şi alţii ca ei sunt doar nume cuprinse într-o fişă de bibliotecă. De bibliografie şi nu de biografie.

Smerită şi săritoare în toată vremea. De un bun gust intelectual desăvârşit modelul Doamnei de Pedagogie va fi greu de atins. Dar el rămâne ca o icoană în galeria celor pe care Dumnezeu i-a dăruit Neamului şi Bisericii spre slava Sa şi salvarea din întunericul necunoştinţei a sutelor de mii de copii care aşteaptă pe Domnul Hristos pe băncile şcolii cu ochii largi deschişi a cunoaştere. Şi a dragoste.

Într-o oarecare măsură, în ochii tuturor copiilor ce-i vom creşte întru Hristos vom pune un strop şi din dragostea şi inteligenţa acestei mame duhovniceşti.

Poate că acum şade în cercul celor pe care i-a stimat, între mai marii Pedagogiei şi ai spiritului uman. Le va fi spunând însă despre cum se poate dărui Hristos pruncilor români la sfârşit de veac XX. Şi ei, ştiind că Pedagogia este şi artă şi ucenicie şi mucenicie se vor bucura că în urma Doamnei noastre de Pedagogie am rămas fiecare dintre noi iconari ai chipului lui Hristos în conştiinţa copiilor ce ni i-a hărăzit Dumnezeu în Şcoala românească.

Vine toamna şi ne va cuprinde un dor adevărat de Doamna de Pedagogie. În toate victoriile noastre vor fi însă şi victoriile ei.

Dumnezeu s-o ierte! Dumnezeu s-o odihnească!

Pr. Asist. Univ.
CONSTANTIN NECULA

Ismaeliteanul care a aflat calea

Salah Mahdi este un irakian căruia poezia îi colindă sufletul aşa cum sângele ne umblă prin trup.

Vine dintr-o ţară asiatică paradoxală, cu o zestre spirituală veche şi fabuloasă. Poporul său îşi caută calea spre normalitate, aşa cum şi Salah şi-o doreşte atât de mult.

Dar Salah este şi el în felul lui un paradox. Născut în sânul unui popor musulman, s-a format ca intelectual în România, unde trăieşte de peste douăzeci de ani, unde a studiat dreptul şi filologia.

Cunoscând bine limba şi tradiţiile poporului român, a tradus în arabă Luceafărul, Mioriţa şi Surâsul Hiroşimei, care au apărut în Yemen.

Tot în română a publicat şi un superb volum de versuri intitulat Căderea stelelor în Babilon.

Cel mai mult l-a impresionat însă credinţa noastră ortodoxă în care consideră că Dumnezeu locuieşte deplin. Gândul pritocit de mai multă vreme a devenit realitate; omul nu s-a opus ci a dat curs voinţei divine primind Botezul întru Hristos după toată rânduiala ortodoxă. Faptul acesta unic în felul lui, al încreştinării unui musulman, s-a petrecut în capela Penitenciarului Satu Mare în sfânta zi de Duminică, 13 septembrie. Au fost învredniciţi să săvârşească această Taină pr. Alexandru Tincu, protopopul Sătmarului, starеţul Gherontie de la mânăstirea Mărius şi pr. Nicolae Stoia, de la Penitenciarul Satu Mare.

A fost ziua în care Salah a murit; a murit pentru a lăsa să se nască Ion, căci acesta a dorit să-i fie noul nume, şi noua identitate.

Nădăjduim ca de acum încolo, nou-născutul întru Hristos, fratele nostru Ion să slujească Logosului cu harul încredinţat lui de Dumnezeu.

Pr. N.S.

Biserica Română

Istoric şi arhitectură

A încerca să transpui în cuvinte întreaga istorie a unui aşezământ religios, reprezintă, înainte de toate, o încercare temerară, pentru că eşti pus în faţa unei întregi istorii ce duce cu ea mulţime de mărturii, scrise sau nu.

Biserica română din Ierusalim s-a născut din râvna creştinilor români, care au purtat în afara hotarelor ţării credinţa părinţilor noştri. Ea desfăşoară aici o întreită activitate: este reprezentanţa oficială a Patriarhiei Române pe lângă Patriarhia de Ierusalim şi Palestina, este centru monahal şi are misiunea de asistenţă religioasă pentru românii aşezaţi în Ţara Sfântă şi pentru pelerinii ce o vizitează an de an[1].

Cu toate că are o istorie relativ nouă, la început de secol XX, documentele care o atestă sunt păstrate, după mărturia actualului Superior, Arhimandritul Ieronim Creţu, în arhivele Patriarhiei Române, neexistând la Ierusalim nici o mărturie demnă de luat în consideraţie. Această lipsă sau neglijenţă duce la fel de fel de păreri, mai mult sau mai puţin întemeiate, despre originea şi rolul acestei biserici în cetatea Ierusalimului.

Singura lucrare mai concretă care face referire la Biserica Română din Ierusalim este cea a Prea Sfinţitului Irineu Pop, fost superior al acestei biserici timp de aproape doi ani. Sfinţia sa, în cartea „Aşezăminte româneşti de la Ierusalim şi Iordan" redă, în limita documentelor de care a putut dispune, istoria aşezământului, cu frumoase completări ce fac pe cititor să înţeleagă ochiul fin al eruditului monah. Deşi multe danii au primit locurile sfinte încă din secolul al XVI-lea de la voievozi, ierarhi sau pelerini, Biserica Ortodoxă Română nu avea în Ţara Sfântă nici o biserică în care să se înalţe rugăciuni şi slujbe în graiul credincioşilor ei. Sfârşitul secolului al XIX-lea este piatra de început când s-a pus problema înfiinţării unor aşezăminte româneşti la care un loc de frunte îl ocupa cel de la Ierusalim, capitala spirituală a creştinilor, a evreilor şi a musulmanilor deopotrivă.[2]

Profesorul Teodor Burada este renumitul om de cultură ce a depus eforturi admirabile în acest scop înţelegând importanţa locaşului nu numai ca loc de rugăciune ci şi ca loc de întâlnire şi comuniune a credincioşilor români. Ideea s-a născut în anul 1906 după vizita profesorului Burada la Ierusalim, unde „făcu cunoştinţă cu mai mulţi preoţi şi călugări români din România, precum şi cu un număr de români ce locuiesc acolo"[3] iar aceştia, „i-au arătat cu jale şi cu sufletul amărât că toate naţiunile creştine au biserici şi chilii pentru închinători, dar românii nu au".[4]

Profesorul înaintează memorii la forurile oficiale, propunând zidirea unor biserici româneşti la Ierusalim. La 3 octombrie 1906 „pelerinul" moldovean a autentificat la Tribunalul din Iaşi actul de „constituire în comitet" în baza căruia a obţinut de la Sfântul Sinod aprobarea de adunare a banilor prin colectă publică în vederea cumpărării terenului viitoarei biserici. În 1908 s-a închiriat la Ierusalim o casă ce servea ca paraclis românesc iar la 21 martie 1912 s-a însemnat locul pentru a pune temelia acestui lăcaş sfânt, de mult dorit de români. O fotografie îl înfăţişează pe Teodor Burada cu lopata în mână încadrat de ierodiaconul Savie Popa de la Mânăstirea Neamţ şi Fotie Oprea, preot originar din Dobrogea. Aceasta se găseşte azi în arhivele primăriei din Ierusalim cu o parte din documentele de atestare a lăcaşului. Din păcate construcţia nu a avansat aşa cum se preconizase, fapt care l-a determinat pe preşedinte să cedeze Casei Bisericii întreaga arhivă a aşezământului predându-i toate lucrările.

În anul 1914, un al doilea comitet de iniţiativă în frunte cu Regina Elisabeta, având printre membri pe arhitectul Nicolae Ghica-Budeşti, Teodor Burada şi arhimandritul Dionisie — Starețul Mânăstirii Sinaia — au început lucrările cu dorinţa de a construi chiar în apropierea Sfântului Mormânt lăcaş de închinare pentru români. Comisia a plecat la Ierusalim pentru a obţine hotărârea sinodală a Patriarhiei Apostolice, şi pentru a studia problema la faţa locului. Profesorul Dragomir Demetrescu şi arhimandritul Dionisie au prezentat Patriarhului Damian epistola Mitropolitului Primat Konon. La 28 aprilie 1914 Sfântul Sinod al Bisericii Ierusalimului a aprobat în unanimitate zidirea Bisericii Române, patriarhul oferindu-se să sfinţească locul. Însuşi guvernatorul afirma: „Noi ne bucurăm de venirea românilor aici. Noi salutăm cu entuziasm ridicarea unui aşezământ bisericesc a românilor aici, că suntem prieteni".[5] Statul român a subvenţionat construcţia cu 200.000 lei în speranţa că încheie lucrările în 1916. Totuşi, războiul a împiedicat finalizarea construcţiei la termenul fixat.[6]

În anul 1927, Patriarhul Miron Cristea (1925—1939), a făcut o vizită Patriarhiei Ierusalimului cu care prilej a cunoscut şi sfintele locuri din Palestina. Atunci s-a hotărât construirea şi a unei biserici la marginea râului Iordan, pe lângă cea de la Ierusalim.

Pentru întocmirea planurilor celor două biserici Patriarhia Română a trimis la Ierusalim în anul 1933 pe arhitectul Ionescu Berechet, iar lucrările au fost încredinţate, prin concurs, arhitectului arab Antony Baramchi din Ierusalim. Punerea pietrei fundamentale s-a făcut pentru ambele biserici la 28 martie 1935, de o delegaţie bisericească venită cu prilejul sărbătorilor Sfintelor Paşti, în frunte cu Episcopul Lucian Triteanul al Romanului şi delegat personal al Patriarhului Miron, Episcopul Cosma al Dunării de Jos şi Episcopul Gherontie al Tomisului. Evenimentul a fost marcat de prezenţa la Locurile Sfinte a unui număr impresionant de 150 de pelerini care au participat şi ei la întregul ceremonial, mai ales la Sfânta Înviere.[7]

Începute în anul 1935 lucrările bisericii şi ale Căminului românesc din Ierusalim s-au terminat în 1938. Suma de circa 7 milioane lei, la care s-a urcat preţul lucrărilor al ambelor biserici, a fost alocată de statul român şi Patriarhia Română, la care s-au adăugat şi contribuţiile mulţilor credincioşi români.[8]

În urma evenimentelor petrecute în Europa şi Orientul Apropiat, începând cu anul 1940, Patriarhia Română a întrerupt vremelnic legătura cu Bisericile de aici, pe care le administrase doar de patru ani. Începând cu anul 1963 s-au reluat lucrările de îmbunătăţire şi reparare a Bisericii Române. Atunci, lucrările de reparaţie, a celor două turnuri, au fost făcute sub îndrumarea fiului lui Antony Baramchi, pe nume Gheorghe. Astfel a fost pictată biserica, catapeteasma a fost complet recondiţionată cu piese sculptate şi icoane executate în atelierele patriarhiei alături de străinile, candelabrul şi uşile de la intrare.[9] Lucrările de restaurare, conduse de Arhimandritul Lucian Florea, au fost terminate în anul 1975. Sfinţirea bisericii s-a făcut la 28 mai 1975 de către o delegaţie a Bisericii Ortodoxe Române condusă de Prea Fericitul Patriarh Justinian Marina ce răspundea în acest fel, vizitei făcute de Patriarhul Benedict al Ierusalimului în anul 1968. Biserica poartă hramul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe şi a fost sfinţită în cadrul sfintei liturghii săvârşite de Î. P. S. Teoctist, Mitropolitul Olteniei, actualul Patriarh şi de P.S. Episcop Vasile Coman al Oradiei iar din partea Patriarhiei Ierusalimului de Î.P.S. Stefanos, Mitropolit de Gaza.

La sfârşitul anului 1989, în incinta sfântului aşezământ s-a organizat o mică colecţie de obiecte tradiţionale româneşti prin străduinţa superiorului de atunci Irineu Pop, azi episcop, şi a profesorului Victor Simion din Bucureşti. Colecţia, care însuma multe obiecte rare, a fost mutată, parţial, după 1992, într-unul din saloanele de primire, holul de la intrarea oficială fiind azi împodobit cu frumoase picturi, în tehnica tempera, ce înfăţişează panteonul sfinţilor români canonizaţi de Biserica noastră în 1950 şi 1992.

De-a lungul vremii, mulţimea evenimentelor şi a oamenilor au schimbat, puţin câte puţin înfăţişarea Aşezământului împodobindu-l sau refăcându-i o parte din frumuseţile pierdute. Aşa se explică faptul că fiecare superior ce a stat o vreme la Ierusalim şi-a lăsat numele încrustat nu numai pe „răbojul" atâtor documente ci şi pe zidurile Aşezământului sau în inimile celor ce au avut fericirea să-i cunoască. Ultimele „retuşuri" picturale s-au numit: trapeza, în care micul cin monahal îşi satisface nevoia zilnică de hrană şi **biblioteca**, punct de cultură şi spiritualizare prin lecturarea unor cărţi duhovniceşti. Ele au fost realizate în vremea arhimandritului Ieronim Creţu, actualul superior.

Biserica din Ierusalim, ca de altfel întregul complex românesc ce serveşte ca Reprezentant al Patriarhiei Române la Ierusalim, este amplasată în partea de nord-vest a vechii cetăţi, în cartierul „Mea-Şearim" în traducere „Cartierul celor o sută de porţi".

Păşind pragul acestei ctitorii româneşti, care se adaugă multor ctitorii făcute de înaintaşii noştri peste hotarele ţării, te izbeşte forma de cetate închisă, a întregului complex, în care este amplasat şi catoliconul. De fapt el e închis, în mijlocul complexului, amintind, la scară mai mică şi într-o formă diferită, de mânăstirile domneşti ce-şi au biserica înscrisă între ziduri, înconjurând-o. Călătorind prin Ţara Sfântă, pelerinul poate întâlni această formă de biserică tipică pentru creştinii de aici fie că sunt arabi, greci sau români. Chiar în Ierusalim, într-unul din cartierele arabe mărginaşe, pe drumul dintre Ierusalim şi Ierihon se poate vedea o Biserică creştină construită după modelul celei româneşti. Se poate vorbi, în acest context, de o arhitectură tipică pentru bisericile de aici influenţate nu numai de stil cât mai ales de condiţiile sociale.

La Ierusalim, catoliconul este fixat în interiorul aşezământului ca o parte componentă delimitată doar de zidurile chiliilor. Planul este dreptunghiular şi simplu, fără abside laterale, şi delimitează un spaţiu interior destul de mic faţă de nevoile actuale, asemănător celui din vechile paraclise voievodale, de la mânăstirile sau curţile domneşti.

Pentru a înţelege contextul acestui tip arhitectural în Cetatea Ierusalimului trebuie să spunem că sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea a adus renaşterea nu numai a stilului naţional în arhitectura civilă, prin arhitecţi ca Ion Mincu, ci şi a celui bizantino-românesc în arhitectura noastră bisericească, datorită arhitecţilor şi istoricilor de artă grupaţi în jurul fostei „comisiuni a monumentelor istorice" (Nicolae Iorga, Gheorghe Cerchez, N. Ghica-Budeşti). Sub conducerea lor se ridică din temelii sau din ruine şi se restaurează în formele lor originale monumente de preţ ale vechii noastre arte bisericeşti ca: Sfântul Nicolae din Curtea de Argeş, Mihai Vodă şi Curtea Veche din Bucureşti, o mare parte din bisericile molodoveneşti ale lui Ştefan şi multe altele. În acelaşi timp sub îndrumarea unor arhitecţi ca Petre Antonescu, Nicolae Ionescu-Berechet şi a altora se clădesc biserici catedrale şi parohiale monumentale, care revin la formele clasice bizantine sau reproduc monumentele cele mai izbutite ale stilului naţional muntenesc brâncovenesc ori moldovenesc.[10]

În acest context reformator şi renascentist se încadrează şi construcţia bisericii româneşti de la Ierusalim. Împletind ostilitatea construcţiei cu odihna picturii, arhitectura întregii biserici este inspirată din cele mai reprezentative realizări ale epocii brâncoveneşti prin împrumutarea coloanelor cu capiteluri şi sculpturilor în piatră care se pot vedea mai ales în partea frontală a bisericii. Cele două turle — cupola şi clopotniţa — care se înalţă deasupra Căminului ,predomină întreg ansamblul înscriindu-l în rândul celorlalte lăcaşuri de rugăciune aflate în preaima vechii cetăţi şi a Sfântului Mormânt.

Pentru a arăta profunda simbioză a elementelor brâncoveneşti cu cele moldoveneşti, în anul 1965 pictorii Gheorghe Popescu şi Niculina Dona din Bucureşti au pictat interiorul capelei cu o pictură în registrele celebrelor mânăstiri moldoveneşti, cu multe scene încadrate în spaţii restrânse. Aceste picturi sunt deosebit de expresive şi unice în regiune.[11]

La Mânăstirea Sfântul Gheorghe din pustiul Hozeva, acolo unde se află moaştele celui mai recent sfânt român, Sfântul Ioan Iacob se pot observa în al doilea paraclis, scene încadrate asemănător cu cele din biserica română. Nu putem concluziona, din lipsă de documente, că paraclisul românesc preia vreo influenţă de la această mânăstire, totuşi, facem această precizare că s-ar putea să nu le fi fost necunoscută pictura acestei mânăstiri pictorilor care au împodobit capela românească. Pictura executată în tehnica „fresco" este înnobilată adesea cu foiţă de aur, întâlnită în majoritatea bisericilor din Ierusalim, iar întreg ansamblul pictural te face să te gândeşti la o adevărată Capelă Sixtină orientală. Chiar un album de ediţie franceză, ce prezintă frumuseţile bisericilor creştine din Ţara Sfântă, aminteşte capela română sub denumirea de „Capelă Orientală".

Cupola Pantocratorului, pandantivii, arcele mari, pereţii de nord şi de sud cuprind reprezentări inspirate din ciclul hristologic — al vieţii şi patimilor lui Iisus — redate, în mare parte pe un fond albăstrui verzui, sau mai bine spus un verde voievodal, scenele de pe pereţii laterali ai bisericii, ca de altfel şi în altar, sunt încadrate asemeni celor de la bisericile moldoveneşti, prin chenare de un roşu cărămiziu (vezi Mânăstirea Gura Humorului din Moldova).

Respectând canoanele artei bizantine, pictorii au adăugat aici şi acea notă de somptuozitate pe care o regăsim în numeroasele ctitorii brâncoveneşti. Pe de o parte costume ornate cu ample motive decorative, sugerând grelele catifele veneţiene, pe de altă parte chenare ample cu un rol pur decorativ, dominând îndeosebi motivul palmei stilizate, aşa cum se întâlnesc în ctitoriile brâncoveneşti amintite.[12]

De remarcat că în friza interioară în care sunt reprezentaţi martirii, mucenicii şi părinţi ai bisericii, pictorii au introdus o serie de personaje din ambianţa vieţii ortodoxe româneşti. Este vorba de Sfântul Ioan de la Suceava, Cuviosul Nicodim, ctitorul Tismanei, Sfântul Dimitrie Basarabov, redaţi aici tocmai pentru a sublinia o dată în plus apartenenţa acestui lăcaş la tradiţia ortodoxiei româneşti. Pentru a întări parcă această dorinţă, pictorii o înveşmântează pe împărăteasa Elena într-un costum inspirat din cel popular (o frumoasă ie cu mânecile brodate, amintind aici de reprezentarea Domniţei Ruxandra din pictura de la Curtea de Argeş a zugravului Dobromir din vremea lui Neagoe Basarab), în timp ce Sfânta Filofteia poartă un veritabil costum ţărănesc cu ie şi fotă. Tot potrivit unei vechi tradiţii, pe peretele vestic, în dreapta intrării, este reprezentat ctitorul — Patriarhul Iustinian — care a încununat opera începută de doi înaintaşi ai săi, patriarhii Miron Cristea şi Nicodim Munteanu.

De aceeaşi bună tradiţie sunt legate şi celelalte elemente ale interiorului. Iconostasul, spre exemplu, este bogat împodobit cu motive decorative vegetale care ne amintesc de strălucitele exemplare aflate la Mânăstirile Hurezu, Govora, la Biserica Doamnei din Bucureşti, la Mânăstirea Sinaia sau la Biserica Sfântul Nicolae din Şcheii Braşovului. Vreji, frunze şi flori dispuse după complicate şi rafinate trasee, colonete în torsadă, tradiţionala reprezentare a arborelui lui Iesei, toate realizate în relief adânc, pentru a capta luminile şi umbrele, amintesc prin motivele decorative folosite şi prin modul de execuţie, de aceeaşi strălucită tradiţie a artei brâncoveneşti cu influenţă rococo de un mare efect artistic.[13]

Icoanele din cele trei registre ale iconostasului (al apostolilor, al praznicarelor şi icoanelor împărăteşti) contribuie şi ele, prin coloritul viu şi fondul aurit, la redarea unei imagini unice. În anul 1995—1996 iconostasul a fost repoleit de monahul Nicolae de la Curtea de Argeş. Icoanele iconostasului sunt pictate, în original, de pictorul Ioan Keber. Pentru a păstra linia impusă de iconostas, stranele laterale sunt realizate şi ele în atelierele mânăstireşti. Intrând în capelă ele lasă impresia unui coridor ce te poartă spre lumina învierii din sfântul altar. Vitraliile altarului şi ele de construcţie recentă aduc o luminozitate ce impune prin simplitate şi suplete.

Holul de la intrarea principală, a devenit astăzi pronaos, prin pictarea lui de către pictorii Liviu Dumbravă şi Dumitru Pascari în anul 1994, superior fiind atunci episcopul de astăzi Ioan Selejan. Deşi pictat în tehnica tempera şi fără vigoarea de exprimare a capelei propriu-zise pronaosul aduce în prim plan sfinţii români. Îi găsim aici pe sfinţii martiri şi mărturisitori Constantin Brâncoveanu cu fiii şi sfetnicul Ianache, Ştefan cel Mare, Sfântul Cuvios Antonie de la Iezerul Vâlcea, Sfântul Ierarh Ghelasie de la Râmeţi, Sfântul Ierarh Leontie de la Rădăuţi, Antim Ivireanul şi mulţi alţii.

Iar pentru a reda o imagine completă, pe peretele de apus al iconostasului, acolo unde de obicei se află uşa de ieşire din biserică, găsim pictat conturul României întregite, cu toate provinciile aflate sub ocupaţie şi azi: Basarabia, Bucovina şi Cadrilaterul, peste care tronează imaginea Sfintei Fecioare Maria cu Pruncul în braţe, binecuvântând ţara peste care este ocrotitoare. Sugestive sunt şi versurile eminesciene ce dau întregii imagini ideea de forţă:

Ce-ţi doresc eu ţie
Dulce Românie,
Ţara mea de glorii,
Ţara mea de dor,
Braţele nervoase
Arma de tărie,
La trecutu-ţi mare
Mare viitor.

Deşi are o istorie relativ recentă, Biserica Română din Ierusalim rămâne punctul de întâlnire a spiritualităţii româneşti într-un spaţiu dincolo de timp şi luminează prin întreaga prezenţă nevoia duhovnicească a celor ce se simt legaţi de neamul lor prin credinţă.

Programul iconografic

Pictura bisericilor ortodoxe nu este doar un simplu mijloc de decorare a locaşurilor sfinte pentru încântarea ochilor şi satisfacerea simţului estetic al privitorilor, ci constituie o întreagă „teologie în imagini" pentru a cărei corectă înţelegere sunt necesare cunoştinţe de dogmă creştină, de Sfântă Scriptură, de exegeză, de cult şi istorie bisericească, „Picturile dau glas monumentelor. Ele cristalizează idei, simţiri şi viaţă, reprezintă documente şi izvoare de istorie... Iconografia ne introduce în lumea de artă a trecutului nostru"[14].

Bisericile ortodoxe nu sunt pictate la întâmplare ci după o anumită rânduială. Există un sistem sau tipic ionografic care arată pictorilor biserieşti ce fel de scene se pot picta în fiecare din compartimentele interioare şi după caz, exterioare, în aşa fel ca întregul ansamblu unitar şi logic să dea imaginea reală a unei teologii ecleziologice.[15]

În ortodoxie icoana are un sens religios profund, ea nu e un simplu obiect de artă. Prin compoziţiile lor iconografice pictorii bisericilor bizantine caută să traducă vizual cugetarea bisericească, ideile teologice, sentimentele de evlavie ale clericilor şi credincioşilor.[16]

După secolul IX, adică în perioada post iconoclastă, s-au pus bazele unei noi ere a artei religioase, care se caracterizează în iconografie prin formarea unui tipic iconografic, mai mult sau mai puţin fix, ce va deveni obligatoriu pentru toţi pictorii şi ale cărui reguli vor fi înscrise şi în erminiile sau călăuzele „zugravilor bizantini"[17].

Principiul general sau ideea directoare care stă la baza acestui program iconografic este concepţia teologică. Cheia acestei concepţii teologice ne-au dat-o marii mistagogi sau exegeţi ai cultului ortodox dintre care cei mai semnificativi rămân: Sfântul Maxim Mărturisitorul, teologul de seamă al secolului VII, Sfântul Gherman, Patriarhul Constantinopolului şi Arhiepiscopul Simeon al Tesalonicului în secolul XV. Distribuirea picturii în ansamblul iconografic este determinată de funcţia specială a fiecărei părţi a bisericii în cult şi trebuie să fie în strânsă legătură cu arhitectura locului. Principiul acesta, care stă la baza programului iconografic a fost formulat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române astfel: „Cultul ortodox, având semnificaţie determinată şi precisă şi răspunzând la un scop bine ştiut, icoanele şi tablourile de pictură în biserici trebuie să ocupe locul anumit spre a fi în armonie cu ideea specială, avută la întocmirea cultului şi la alcătuirea planului pentru clădirea bisericilor"[18].

Biserica-lăcaş trebuie să ne dea, în ansamblul ei arhitectonic şi pictural, o viziune sau imagine sensibilă a bisericii cereşti, a „cerului pe pământ", cum spunea Sfântul Gherman al Constantinopolului, atât prin arhitectura ei cât mai ales prin modul cum este distribuită pictural pe suprafaţa pereţilor ce caută să ne sugereze în chip plastic rânduiala, ierarhia sau ordinea ideală care domneşte în acest univers creştin[19].

În acest context, Biserica Română din Ierusalim se încadrează în planul general al tipicului iconografic prezentând şi unele particularităţi ce nu influenţează programul iconografic formulat de Sfântul Sinod[20]. Dacă arhitectura este inspirată din cele mai reprezentative realizări ale epocii brâncoveneşti, pictura aduce în ansamblu modelul vestitelor mânăstiri moldoveneşti, cu scene multe, încadrate în chenare de un roşu cărămiziu. Deşi dă impresia unui ansamblu pictural încărcat, bogat în imagini, ele nu lasă senzaţia de oboseală ci aduc vigoarea expresivă a pictorului. Spaţiul este folosit la maxim. Influenţa orientală se întrezăreşte în minuţiozitatea detaliilor şi în bogăţia elementelor decorative ale brâielor de pictură ce delimitează scenele. La acesta se adaugă şi bogăţia variată a veşmintelor, cu grija de a umple fiecare spaţiu ce ar putea rămâne nefolosit. Întregul ansamblu adâncit într-un fundal odihnitor „verziu-voievodal", aduce în sufletul privitorului un răgaz de pace şi meditaţie interioară. Puţine biserici îţi lasă această impresie mai ales în Ţara Sfântă. Ca dimensiune interioară biserica română din Ierusalim se aseamănă cu cea pictată de fraţii Moroşanu la Nazaret: Biserica Izvorului Maicii Domnului. La această expresie de minuţiozitate orientală contribuie, în bună măsură şi iconostasul prin acea expresivitate sculpturală şi minuţiozitate a detaliilor icoanelor ce se adâncesc în planul general reflectat de sculptură, broderie a artei româneşti cu influenţă rococo. Altarul, partea cea mai tainică a lăcaşului divin, este locul unde se săvârşeşte jertfa sfântă a Liturghiei şi unde stă numai clerul sau „ceata sfinţilor slujitori ai tainelor". Sfinţenia şi caracterul lui tainic e sporit, în bisericile ortodoxe, de catapeteasmă, care îl fereşte de privirile credincioşilor, oprindu-i să pătrundă înăuntru.

Două categorii de scene şi personaje sfinte vom găsi ilustrate în iconografia altarului:

1. Scene istorice sau simbolice în legătură cu jertfa sfântă care se săvârşeşte aici;

2. Figuri de mari ierarhi şi clerici, autori de liturghii şi diaconi. De fapt toate subiectele care împodobesc bolta şi pereţii altarului se referă la jertfa liturgică, formând astfel un ansamblu de o mare unitate teologică[21].

În vechile biserici, pictate înainte de formarea programului iconografic actual, iconografia altarului era dominată de chipul Mântuitorului, care trona în absida altarului cum se vede în unele biserici din Capadochia şi Sicilia[22].

Biserica română din Ierusalim urmează tradiţionalul program iconografic al „Erminiei zugravilor". Pe bolta altarului (semicalota absidei) este pictată Maica Domnului ca împărăteasă a cerurilor — Platitera — adică cea mai înaltă, care tronează la hotarul dintre ierarhia cerească şi cea pământească, ca mijlocitoare între cer şi pământ, verigă de legătură între Dumnezeu şi oameni. Prezenţa chipului Maicii Domnului în iconografia altarului se explică şi prin faptul că Sfânta Fecioară a stat, după Tradiţie, în Sfânta Sfintelor din templu până la vârsta de 12 ani şi pentru că a fost numită deseori în iconografia bisericească „rai cuvântător" sau spiritual (Axionul „De tine se bucură"), Sfântul Altar întruchipând Raiul. Este totodată o personificare a bisericii însăşi ca mijlocitoare pentru lume. De fapt ce este cu totul deosebit în programul iconografic al altarului Bisericii româneşti din Ierusalim se transpune într-un adevărat brâu de scene din viaţa Maicii Domnului ce încadrează semicalota absidei. Pe bolta altarului, Sfânta Feicoară este înfăţişată stând pe tron ca împărăteasă

(Continuare în pag. a 5-a)

---

1 Ep. Vicar Irineu Pop, **Aşezămintele româneşti de la Ierusalim şi Iordan**, Ed. Sf. Arhiepiscopii a Vadului, Feleacului şi Clujului, 1994, p. 6—7.

2 T. Kollek..., **Jerusalime, ville sacre d'humanite, quarante siecle d'existance**, Paris, 1968.

3 Vezi **Evenimentul**, Iaşi, nr. 214, din 7 noiembrie 1906, după Irineu Pop, **Op. cit.**, p. 51.

4 **Ibidem.**

5 Vezi **Documente**, Arhivele Primăriei Ierusalim.

6 Beza Marcu, **Urme româneşti în Răsăritul Ortodox**, Bucureşti, 1935.

7 Vezi Irineu Pop Bistriţeanul, **Op. cit.**, p. 54.

8 **Ibidem.**

9 **Ibidem**, p. 55.

10 Prof. Ene Branişte, **Liturgica generală**, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1992.

11 Ep. Vicar Irineu Pop, **Op. cit.**, p. 57.

12 Ep. Vicar Irineu Pop, **Op. cit.**, p. 60.

13 Cândea Virgil şi C. Simionescu, **Prezenţe culturale româneşti**, vol. I şi II, Bucureşti, 1979—1982.

14 I. D. Ştefănescu, **Iconografia artei bizantire şi a picturii feudale româneşti**, Bucureşti, 1973, p. 9.

15 Vezi Dionisie de Furna, **Carte de pictură**, Editura Meridiane, Bucureşti, 1979.

16 Vezi Pr. prof. Ene Branişte, **Teologia icoanelor**, în rev. **Studii Teologice**, nr. 3—4/1952, pp. 170—202; Paul Evdokimov, **L'art de l'icone. Theologie de la beaute**, Paris, 1970 şi L. Uspenski, **La theologie de l'icone dans l'Eglise orthodoxe**, Paris, 1970.

17 Vezi Dionisie de Furna, **Erminia picturii bizantine**, ediţie îngrijită de C. Săndulescu — Verna, Timişoara, 1979.

18 Artic. VII, al **Regulamentului pentru zugrăvirea bisericilor**, publicat în rev. **B.O.R.**, octombrie 1912, pp. 703—709.

19 Vezi, Ch. Diehl, **Manuel d'art bizantin**, vol. I şi II, Paris, 1926, Dr. Elie M. Cristea, **Iconografia**, Sibiu, 1905 şi Dr. Sever Mureşanu, **Iconografia creştină**, Bucureşti, 1893.

20 Vezi, V. Grecu, **Cărţi de pictură bisericească bizantină**, Cernăuţi, 1936, **Iconografia. Arta de a zugrăvi templele şi icoanele bisericeşti**, manuscris cu o precuvântare, descris şi adnotat de Ghenadie al Râmnicului, Bucureşti, 1891, **Regulamentul...**, alcătuit de Sfântul Sinod al B.O.R.

21 Cf. Pr. prof. Ene Branişte, **Op. cit.**, p. 452.

22 I.D. Ştefănescu, **L'Evolution de la picture religieuse au Bucovina et en Moldovie, depuis les origines jousqu'a XIX siecle**, Nouveles Recherches. Etude iconographique, Paris, 1929, p. 81.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. drd. CRISTIAN MUNTEAN

din Ierusalim

a cerurilor, așa cum a văzut-o mai înainte proorocul David, în versetul pe care preotul îl rostește la slujba de pregătire a darurilor (Proscomidia): „De față a stătut împărăteasa de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată și prea înfrumusețată". Întreg fundalul este auriu, Maica Domnului purtând o îmbrăcăminte de culoare roșie având brațele deschise și pruncul Hristos pe genunchi care binecuvintează. În preajma tronului, de-a dreapta Maicii Domnului sunt Sfântul Ierarh Nicolae și Arhanghelul Mihail — puterea lui Dumnezeu — iar de-a stânga Sfântul Ierarh Grigore Teologul și Arhanghelul Gavriil, în veșminte bogat împodobite. Atitudinea de prosternare în fața tronului Sfintei Fecioare este redată prin poziția trupurilor, ușor înclinate și a capetelor ce privesc spre Maica Domnului în semn de milostivire. Sfântul Ierarh Nicolae poartă Biblia, Cuvântul lui Dumnezeu, iar Sfântul Grigore un hrisov pe care este începută o rugăciune: „Duhule cel Sfânt, carele întru sfinți Te odihnești, cela ce cu glasul întreit sfânt ești cântat de serafimi, de te-ai pus păstor peste turma de oi". Sfinții arhangheli mijlocesc alături de sfinții ierarhi pentru ca Maica Domnului să mijlocească și ea, la rândul ei, pe lângă fiul său.

Deasupra Maicii Domnului, trei îngeri veghează liniștea Fecioarei cu Pruncul, ca o adevărată cunună ce exprimă cununa primită de Maica Domnului prin jertfă.

Întreg tabloul te transpune în intervalul a două stări: de odihnă și jertfă, măreția cuminte ce odihnește întru sfinți. Arhanghelii poartă și ei hrisoave luminate de cuvintele unor rugăciuni. De fapt întreg altarul este dominat de profunde rugăciuni cuprinse pe hrisoavele ce le poartă în mâini sfinții ierarhi. La întreaga bogăție de rugăciuni se adaugă și cele două ce marchează al doilea brâu din arcul absidei altarului pe care începe tamburul cupolei. Nu putem să nu le redăm expresivitatea și frumusețea: „Cu acestе fericite puteri și noi strigăm și zicem Stăpâne, Stăpâne iubitorule de oameni"; „Cel ce binecuvintează Doamne și sfințești pe cei ce nădăjduiesc întru Tine".

Alegerea Sfântului Ierarh Nicolae și a Sfântului Grigore Teologul nu este întâmplătoare. Ea vine să ne arate că smerenia și râvna noastră spre cele bineplăcute lui Dumnezeu sunt condițiile esențiale ale mijlocirii Maicii Domnului pentru noi.

Lipsa de spații ample care să redea scene grandioase face ca organizarea acestora să aibe o definire originală. Scenele sunt mici, încadrate în chenare ce aduc aminte de frumoasele și migăloasele picturi ale mânăstirilor moldovenești. Este uimitoare această îmbinare de stil arhitectonic brâncovenesc cu stil pictural moldovenesc. Ele împletesc la Ierusalim epopeea întregului neam românesc.

Dacă, în general, erminia picturii prevede, pentru sfântul altar, unele scene care au fost redate și aici, deosebirea, care îi dă un aer cu totul aparte, am considera-o ciclul mariologic, ce lărgește imaginea Maicii Domnului ca împărătească a cerului și ocrotitoare a lumii. Scenele au denumiri sugestive și pline de adânc izvor teologic: „Vălul umbririi, Înțelegerea cea neînțeleasă, Vifor de gânduri" etc.

Ciclul mariologic este completat chiar la baza cupolei cu un rând de ierarhi ai bisericii lui Hristos ce mijlocesc de-a pururi pe lângă Maica Domnului către Milostivul Dumnezeu. Dintre ei amintim pe Sfântul Chiril al Ierusalimului, stâlp al catehismului universal prin catehezele sale atât de profunde.

Chiar deasupra iconostasului, pe arcada exterioară a cupolei, sunt trei imagini veterotestamentare ce marchează veșnica purtare de grijă a Sfintei Treimi asupra creației sale și în mod deosebit asupra omului: „Stejarul de la Mamvri, Facerea corabiei lui Noe, Arderea Sodomei și a Gomorei".

Omul atent poate sesiza bogăția de texte care înconjoară pe mulți din ierarhii pictați fie spre baza cupolei fie spre baza absidei. Hrisoavele lor sunt pline de rugăciuni și de învățături de credință ale Bisericii: **Sfântul Haralambie:** „Mulțumimu-ți Ție, împărate nevăzute care prin a Ta nemăsurată înțelepciune...", **Sfântul Spiridon:** „Încă îți aducem Ție prea cuvântătoarea cea fără de sânge dumnezeiască slujba aceasta", **Sfântul Vasile cel Mare** „Păzește foarte frumusețea sufletului că pe aceasta are a o cere Dreptul Judecător", **Sfântul Grigore Dialogul:** „De te-ai pus păstor peste turma de oi cuvântătoare fi drept, smerit, blând...".

Una din scenele care urmează întocmai „Erminia zugravilor" este numită „Cortul Mărturiei" ce se continuă, pe același nivel, cu o altă scenă „Ospățul mântuirii", dar, deși poartă nume diferit, este parte integrantă a primei scene.

Cortul Mărturiei sau Tabernacolul este simbolul sau preînchipuirea Sfintei Mese sau a Altarului Legii Noi, la care slujește Hristos însuși prin mâinile și limba preoților slujitori. Scena e inspirată din textul Epistolei către Evrei a Sfântului Pavel, ce ne explică în capitolele IX și X, legătura dintre Vechiul și Noul Testament. Prezența acestei scene în iconografia altarului este de altfel în legătură și cu Maica Domnului, care, în iconografia bisericească a fost adesea numită „cort, tabernacol, sicriu cuvântător" etc.

Tipul iconografic clasic al acestei biserici îl găsim în Biserica Domnească din Curtea de Argeș. Și scena din Biserica Română a Ierusalimului păstrează aceeași idee dar planurile sunt dispuse un pic diferit din cauza particularității absidei altarului ce nu a permis extinderea pe spații largi.

Prima scenă înfățișează altarul Cortului Mărturiei sub forma unei mese în interiorul templului iudaic. Acoperitoarea din față a mesei poartă la mijloc chipul Maicii Domnului într-un medalion. Pe masă se văd: sfeșnicul cu șapte brațe, chivotul în care se păstrau tablele legii și o amforă cu mană (hrană a poporului evreu în perioada trecerii prin pustiu spre țara promisă) sub formă de pâinișoare. Masa e încadrată în dreapta de Moise, în stânga de Aaron, înfățișați cădind, de aceea, uneori, această scenă poartă numele de „Liturghia lui Aaron".

Scena a doua „Ospățul mântuirii" continuă prima scenă și înfățișează un șir: cele doisprezece seminții ale lui Israel purtând fiecare pe brațe sau pe umeri daruri și ofrande: amfore uriașe și chivote de aur, îmbrăcați în veșminte strălucitoare.

„Împărtășirea Sfinților Apostoli" sau „Cina cea de Taină" sau „Liturghia arhierească" este o altă scenă influențată de erminie și-l înfățișează pe Mântuitorul ca Mare Preot sau Arhiereu. El slujește în fața Sfintei Mese, așezată sub un baldachin frângând și împărțind apostolilor Trupul Său, fiind asistat de un înger. Scena are ca temei Cina cea de Taină la care Mântuitorul a înființat Sfânta Euharistie iar tema ei a fost luată din comentariul Sfântului Chiril al Alexandriei la Epistola către Evrei, după cum afirmă părintele profesor Ene Braniște[23]. Tema este cunoscută încă din 1481[24]. Ea se potrivește bisericilor mânăstirești și mai ales catedralelor chiriarhale, în care se slujește în sobor, cu sau fără arhiereu. Scenele care încadrează aceste teme ocupă partea de răsărit a ferestrei absidei altarului — iată încă o asemănare cu bisericile moldovenești.

Tot în partea de răsărit sub scena a doua ce-i reprezintă pe Apostoli, putem vedea o scenă care apare mai rar în Sfântul Altar: „Cinstita spălare a picioarelor" și-L înfățișează pe Hristos cu un ștergar în mână iar apostolii stând desculți și nedumeriți de atitudinea învățătorului lor ce le dă cea mai înaltă pildă de smerenie spunându-le: „Cel ce vrea să fie mai mare între voi să fie tuturor slugă". Zona inferioară a peretelui hemiciclului, urmând modelul majorității bisericilor noastre românești, înfățișează un ciclu de ierarhi înveșmântați în odăjdii liturgice purtând în mâini fie hrisoave, cu texte din care am mai amintit, fie Evangheliile — cuvântul lui Dumnezeu. Acest șir de ierarhi este încheiat de doi arhidiaconi. Cel mai popular este Sfântul Arhidiacon Ștefan, întâiul martir creștin, care este zugrăvit și aici; particularitatea reprezentând-o, zicem noi, Sfântul Arhidiacon Lavrentie. Din șirul ierarhilor i-am putea enumera, alături de binecunoscuții dascăli: Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare sau Atanasie al Alexandriei, pe românii Iosif de la Partoș sau Calinic de la Cernica, ce întregesc impresionanta panoplie a ierarhilor binecredincioși.

Aprofundând caracterul de jertfă al sfântului altar mai apar două scene veterotestamentare: „Jertfa lui Cain și Abel" și „Jertfa lui Avraam" deschizând perspectiva Vechiului Testament ca legătură cu Noul Testament.

Iconostasul este donat de Patriarhul Elie Miron Cristea în anul 1938 și este repoleit în 1994. Se poate citi o parte din inscripția ce a fost făcută la acea vreme: „... I.P.S. Patriarh al României Dr. Miron Cristea, s-a făcut această tâmplă în atelierul Sf. Mânăstiri Căldărușani de Protosinghelul Ieronim Balinfoniu, anul 1938, arhitect Dem. Ionescu Berechet poleior Dumitru Rădulescu..." El păstrează elementele tradiționale ale Erminiei picturii prin încadrarea registrelor. Se detașează migala și frumusețea icoanelor ce împodobesc iconostasul și frolilegiul aurit al lemnului ce deschide perspectiva măreției cerului pe pământ.

Deasupra noasului bisericii se înalță turla cea mare, numită și „Pantocratorul" după figura care constituie elementul principal al Bisericii Ortodoxe, îndeosebi al bisericilor construite în plan de curce greacă, spre această turlă convergând toate liniile arhitectonice și îndreptându-se toate privirile credincioșilor din sfântul lăcaș. Ea reunește, oarecum, într-o unitate arhitectonică, tot interiorul bisericii înălțându-l în sus, spre cer. Cu timpul cupola a fost din ce în ce mai mult înălțată spre cer prin intermediul tamburului cilindric sau prismatic pierzând din mărime, suprafață și micșorându-se din ce în ce mai mult. Ea reprezintă imaginea cerului ce se „bolțește" deasupra pământului. Iconografia ei înfățișează pe locuitorii cerului, adică biserica cerească: pe Dumnezeu și sfinții îngeri, curtenii Săi, apoi pe aceia care sunt temeliile bisericii creștine și membrii cei mai de frunte: proorocii, care au prevestit-o și care l-au prevestit pe Hristos, apostolii care au fost colaboratorii Lui în viața pământească și evangheliștii care ne-au lăsat în scris viața și învățăturile lui.

În vârful turlei, pe bolta sferică este pictat Pantocratorul, adică chipul lui Dumnezeu Atotțiitorul, de tip oriental: un Hristos cu fața brună, cu ochii negri, barbă neagră, trăsăturile feței fine dar severe, privirea serioasă dar blândă. Faptul că e pictat doar bust, ținând într-o mână Evanghelia iar cu cealaltă binecuvântând, arată prin aceasta că noi nu cunoaștem decât în parte cele ale lui Dumnezeu. Chipul e zugrăvit într-un medalion circular ocolit de un brâu cu culorile tricolorului românesc. Mâna dreaptă cu care binecuvintează este într-o poziție incomodă iar culoarea veșmântului este fondul pe care îl întâlnim pictat în întreaga turlă. Modelul Pantocratorului, din Biserica Română din Ierusalim, poate fi identificat și cu cel din Biserica Învierii a Sfântului Mormânt.

Pereții tamburului, imediat sub Pantocrator, sunt împărțiți în patru zone orizontale circulare fiecare reprezentând câte o scenă sau chipuri sfinte.

Zona superioară, imediat sub Pantocrator ce ocupă îngerii, serafimii și heruvimii, împărțiți în cele nouă cete tradiționale ale ierarhiei îngerești ca la Pseudo-Dionisie Areopagitul; cetele înconjoară cele două figuri centrale ale tabloului: Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul. Zona imediat următoare încadrează, între ferestrele turlei, chipurile sfinților prooroci într-o atitudine de mișcare, cu fețele înclinate spre registrul superior, lăsând impresia rugăciunii.

Registrul inferior al tamburului este ocupat de clasica scenă a „Liturghiei cerești" sau „Dumnezeiasca liturghie" ce reprezintă slujba săvârșită în ceruri de către Mântuitorul nostru, ca mare Arhiereu, înconjurat de îngeri, preoți și diaconi. Tema aceasta ilustrează rânduiala Vohodului Mare din Liturghia ortodoxă, adică ieșirea cu cinstitele Daruri care închipuiesc Sfântul Trup și Sânge al Domnului. Ea ilustrează și cortegiul funebru din slujba Prohodului din Vinerea Patimilor. Mântuitorul e înfățișat de două ori: la stânga și la dreapta Sfintei Mese; de o parte binecuvintează plecarea procesiunii, de cealaltă o primește. Îngeri-diaconi poartă în mâini sau pe capetele lor discul acoperit cu văl brodat. Îngeri-preoți îi urmează înveșmântați în patrafire și feloane, ținând în mâini potire acoperite cu văluri brodate. Alți îngeri poartă Sfântul Aer. Toți merg în pas maestuos dând o impresie măreață.

Pandantivii sunt pictați cu cei patru Evangheliști împreună cu simbolurile ce-i reprezintă după viziunea din Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul: Matei cu un înger, Marcu cu leul Luca cu vițelul, Ioan cu un vultur. Plasarea Sfinților Evangheliști pe pandantivi simbolizează Biserica lui Hristos ce se sprijină pe Evanghelia Lui.

Suprafața de jos a arcurilor (intradosul) este zugrăvit în cele patru laturi ale sale cu scene din Vechiul Testament așa cum am amintit în descrierea Sfântului Altar. Dacă intradosul Sfântului Altar cuprindea scena Filoxeniei, a corabiei lui Noe și cea a distrugerii Sodomei și Gomorei, celelalte reprezintă scene din viața lui Moise care conduce poporul evreu spre Țara Făgăduinței, și din viața lui Isaac, Iosif, Iacov, Proorocul Ilie și împăratul David.

Dintre bisericile monumentale pictate sub influența curentului de revenire la programul bizantin putem aminti, alături de cea din Ierusalim pe cea din Ghencea (București), pictată de aceiași pictori: Gheorghe Popescu ajutat de Nuni Dona[25].

Naosul, rezervat credincioșilor, reprezintă după concepția exegeților sfintei liturghii Biserica pământească, de aceea programul iconografic este foarte variat și contribuie la cunoașterea vieții Mântuitorului Hristos și a istoriei Bisericii creștine.

Specific acestei biserici din Ierusalim este lipsa absidelor laterale ce-i conferă o anume suplețe. Totuși, această lipsă este suplinită, oarecum, de pictură, ce urmează programul iconografic prin cele două scene ce domină spațiile absidelor: la nord „Coborârea la Iad" iar la sud „Nașterea Domnului".

Din lipsă de spațiu și pentru a reda mai multe scene din viața și activitatea mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos, sub cele două scene mari, de o parte și de alta, sunt redate câte șase scene ce evidențiază misiunea și scopul „Fiului Omului" pe pământ.

Astfel sub „Coborârea la Iad" vom putea vedea scene sugestive amintind de alte momente ce au precedat sau au succedat marele eveniment al Învierii Domnului: „Rugăciunea din Grădina Ghetzimani", „Răstignirea Domnului", „Mironosițele la mormânt", „Petru și Ioan la mormânt", „Cina de la Emaus", „Pipăirea Tomei".

Tot astfel este însoțită și scena „Nașterii": „Fuga în Egipt", „Botezul Domnului", „Pescuirea minunată", „Iisus Hristos și samarineanca", „Schimbarea la față" sau „Intrarea în Ierusalim", amintindune, totodată, marile momente din istoria mântuirii. Scenele lasă impresia de migală artistică, de frumusețe cromatică și expresivitate.

Din nevoia de împăcare a lipsei de spațiu cu acest curent de revenire la programul bizantin, au apărut între sfinții ce alcătuiesc baza brâului noasului două scene importante: la nord Sfinții împărați și „întocmai cu Apostolii" Constantin cel Mare și mama sa Elena ținând în mâinile lor Sfânta Cruce a Mântuitorului Hristos. La sud scena Deisis având în centrul ei pe Mântuitorul Hristos pe tron în veșminte aurite străjuit de Fecioara Maria și Sfântul Ioan Botezătorul ce mijlocesc împreună pentru rugăciunile noastre. „Știm că Tatăl e drept, că Fiul e imparțial, dar poate că între dreptatea Tatălui și imparțialitatea Fiului se va interpune, mântuitoare, lacrima Maicii Domnului" avea să comenteze Arhiepiscopul Bartolomeu al Clujului, inspirat, această scenă Deisis. Brâul începe la nord cu Fecioara Maria în brațele maicii sale Ana iar la sud cu dreptul Simeon continuat de alți sfinți în picioare mărturisind frumusețea bisericii între luptă și biruință. Putem să-i amintim pe cei legați în chip deosebit de țara noastră: Sfânta Mucenică Filofteia de la Argeș, Sfântul Ioan de la Suceava, Sfântul Cuvios Nicodim de la Tismana sau Dimitrie Basarabov. Specifică zonei geografice de unde sunt amintiți este vestimentația, care poartă pecetea inconfundabilă a portului național.

Lipsa spațiului face ca scena „Adormirii Maicii Domnului" pe suprafața de jos a cafasului, să fie încadrată de două scene ce aduc în lumină puterea dumnezeiască dincolo de timp și spațiu. Este pictată după modelul construcțiilor ce se văd și azi pe Muntele Sion, în apropierea locului ei de adormire, înconjurată de câțiva apostoli și apropiați ai ei, în cadrul imaginii fiind reprezentat Hristos ținând-o în brațe pe Maria copilă înconjurat de îngeri și arătând alegerea ei prea minunată. Podul cafasului o reprezintă pe Maica Domnului în gest de orantă înconjurată de Sfinții: Ioan Damaschin, Cosma, Teofan, Iosif Melodul, Pimen, Ioan Scărarul, Eudochia și Irina.

Expresivitatea și ideea de capelă voievodală este redată de „friza votivă" în care e pictat ctitorul bisericii românești din Ierusalim: patriarhul Iustinian Marina.

Centrul întregului complex pictural din așa numitul pronaos îl constituie, după cum am amintit, harta României Mari având în centru pe Maica Domnului cu pruncul în brațe.

Programul iconografic al Bisericii Române din Ierusalim păstrează tradiția bizantină a secolelor XVIII—XIX prin cunoscutul „curent de revenire" la programul bizantin dând întregului complex o notă de distincție și eleganță.

Viața liturgică și simbolistica lăcașului

Capitolul de față are menirea de a trasa câteva linii fundamentale în înțelegerea expresiei liturgice în care se încadrează întreaga biserică. Departe de a prezenta un caracter particular al Bisericii Române din Ierusalim subiectul în cauză, deschide perspectiva cultică în profundă simbioză cu lăcașul sfânt.

Bisericile ortodoxe de astăzi păstrează neschimbat, indiferent de planul și formele arhitectonice, împărțirea interioară tradițională, a vechilor biserici creștine în cele trei compartimente: altar, naos, și pronaos. Funcția sau întrebuințarea liturgică a fiecăreia dintre ele, în ansamblul lăcașului de cult, era riguros determinată încă de la început: **altarul** încăperea cea mai dinăuntru, locul clerului slujitor, **naosul** locul credincioșilor, **pronaosul** „anticamera bisericii", locul catehumenilor adică al celor chemați să intre în sânul ei.

La Biserica Română din Ierusalim, rolul pronaosului a fost luat de salonul care adăpostea un mic muzeu, înainte de a intra în capela propriu-zisă.

O primă schițare a simbolismului bisericii-lăcaș și a funcției sacre în viața noastră religioasă, o găsim în cuvântarea, plină de avânt poetic, pe care istoricul Eusebiu de Cezareea o ține la sfințirea bisericii construită de episcopul Pauliu din Tyr. Între altele, el este printre primii care afirmă că Biserica „marele templu pe care Cuvântul etern l-a zidit în lume" este făcută după modelul templului celui mai presus de lume, pentru ca Părintele Ceresc să primească acolo cultul care I se cuvine, și că ea reflectă „frumusețea Ierusalimului ceresc, a muntelui Sionului, a cetății lui Dumnezeu care este în cer" unde „cete nenumărate de îngeri și de prunci creștini cântă lauda stăpânului lor"[26].

Ideile în legătură cu simbolismul Sfântului lăcaș le vor dezvolta mai târziu, marii mistagogi sau tâlcuitori ai cultului ortodox, dintre care cei mai de seamă sunt: Sfântul Maxim Mărturisitorul, marele teolog bizantin al secolului VII, Sfântul Gherman Patriarhul Constantinopolului în secolul VIII, Arhiepiscopul Simion al Tesalonicului și Sfântul Chiril al Ierusalimului.

Desigur, nu sunt singurii care pun în apreciere dimensiunea ecleziologică a Sfintei Biserici.

Biserica este deci locul unde se întâlnește cerul cu pământul, acea scară a lui Iacov ce înlesnește comuniunea divinului cu umanul, pe treptele căruia îngerii și sfinții coboară pe pământ, iar oamenii se urcă la cer, unindu-se într-un singur cor de mărire a lui Dumnezeu. Biserica lăcaș trebuie să ne dea, în ansamblul ei arhitectonic și pictural o viziune sau imagine sensibilă a bisericii cerești, a „cerului pe pământ", cum zice patriarhul Gherman al Constantinopolului sau cum ni se sugerează într-una din cântările Triodului adresate Maicii Domnului: „În biserica slavei tale stând, în cer ni se pare că stăm, Născătoare de Dumnezeu"[27].

Altarul este încăperea interioară dinspre răsărit cea mai sfântă, destinată clericilor slujitori spre săvârșirea Sfintei Liturghii și a Sfintelor Taine ale bisericii lui Dumnezeu. El corespunde Sfintei Sfintelor din locașul de cult al Vechiului Testament, inima întregului edificiu sfânt. Este locul de jertfă și simbolizează Golgota, locul pe care s-a adus o singură dată jertfă sângeroasă Mântuitorului Iisus Hristos.

Sfințenia încăperii altarului provine în primul rând de la faptul că în mijlocul ei se află obiectul cel mai sfânt din întreaga biserică: Sfânta Masă. Pe ea se așează Darurile de Jertfă la slujba Sfintei Liturghii și de aceea ea simbolizează și ieslea și mormântul Mântuitorului și Cina cea de Taină la care Domnul a întemeiat Sfânta Euharistie. Așa le explică și Episcopul Teodor de Andida în Comentariul său liturgic: „Sfânta și dumnezeiasca masă are și înțelesul foișorului de deasupra casei, așternut, este denumită și iesle și se mai cheamă și mormânt a lui Hristos Domnul nostru"[28].

Pe sfânta masă stă așezat obiectul cel mai de preț, fără de care nu se poate săvârși nici o sfântă slujbă în sfântul altar, mai ales Sfânta Liturghie. Acesta se numește Antimis și e o bucată de pânză care cuprinde la un colț, cusută într-un mic buzunărel moaște de sfinți. Antimisul simbolizează mormântul Mântuitorului precum și giulgiul iar **ilitonul,** în care stă învelit antimisul, închipuie nu numai giulgiul ci și mahrama cu care a fost înfășurat capul Domnului la punerea Lui în mormânt.

Iconostasul este denumirea dată acelui zid despărțitor făcut din cărămidă, lemn, metal, piatră sau marmură, acoperit de icoane, care desparte cele două încăperi principale ale interiorului bisericilor ortodoxe. Denumirea românească de Tâmplă derivă după unii de la grecescul **templu** și latinescul **templum** (loc sfințit), iar după alții de la **templa** (formă din latina populară, în loc de **tempora** — parte a feței omenești — devenită în română **tâmplă**)[29].

Naosul este locul în care stau credincioșii care participă la sfintele slujbe. Denumirea simbolică de naos sau corabie s-a dat acestei încăperi pentru că în vechime ea, fiind partea cea mai mare a bisericii, era considerată ca însăși biserica în care credincioșii se refugiază spre a se salva din furtunile și valurile vieții. Deasupra naosului se înalță de obicei turla cea mare. Ierusalimul ceresc arată în chip just interacțiunea cercului și al pătratului (Apocalipsă 21, 16): „Navă eshatologică, naosul surmontat de forma sferică a cupolei sintetizează unirea cercului și a pătratului, măsură și cifră a cerului și a împărăției"[30].

Locul pe care-i zidit altarul și e fixat iconostasul se numește solee. La Biserica Română din Ierusalim soleea e foarte aproape de iconostas nelăsând un spațiu real și foarte vizibil. Frumoase sunt cuvintele prin care Patriarhul Sofronie al Ierusalimului descria acest spațiu: „Locul cel mai înalt dinaintea catapetesmei este spre închipuirea fluviului de foc, care desparte pe păcătoși de drepți, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Fapta fiecăruia focul o va încerca" (I Cor. 3, 15). În naos se oficiază slujbele tainelor și ierurgiilor mai importante ca: nunta, maslul, sfințirea apei, tedeum-uri la diverse date și ocazii, înmormântarea clericilor, parastase etc.

A treia încăpere, pronaosul, este încăperea de la intrare unde stăteau la începutul creștinismului catehumenii și penitenții. Ea nu există în Biserica Română din Ierusalim decât într-o formă improvizată. Împărțirea de odinioară în pronaos intern și extern (atrium) nu se mai păstrează din punct de vedere arhitectonic decât la unele biserici moldovenești din secolul XVI și XVII care, în afară de pronaosul propriu-zis (interior) au și un pronaos exterior închis având intrarea prin latura de nord ori cea de sud (Voroneț, Putna, Sucevița).

Particularitatea așezământului românesc este susținută de poziționarea „cafasului", estrada înălțată a corului. Ea este construită în naosul capelei, deși este nefolosită având doar un rol decorativ.

Viață liturgică îmbină aici tipicul bisericilor de enorie cu tipicul călugăresc. Având necesități administrative programul de rugăciune cuprinde două părți ale zilei: dimineața și seara la care se mai adaugă zilele de sărbătoare. În fiecare sâmbătă și duminică se face sfânta liturghie pentru mulțimea de muncitori români care au venit aici pentru o viață mai bună. Numărul maicilor care îngrijesc bunul mers al așezământului este relativ mic, față de nevoile actuale, fiecare având roluri precise. Sunt conduse de un preot călugăr cu rang de arhimandrit ce întreține legăturile oficiale ale Patriarhiei Române cu Patriarhia Ierusalimului și cu celelalte Biserici și Reprezentanțe. Desigur nu este cazul să mai amintim ce semnificație cuprinde un astfel de lăcaș în ansamblul locurilor sfinte din Israel. Această firavă „prezență liturgică" la Ierusalim aduce Patriarhiei Române, nu doar un prestigiu de prezență ci și o recunoaștere a forței liturghisitoare a unui popor ce-și caută prin credință mântuirea.

A vizita azi Așezământul românesc de la Ierusalim înseamnă, înainte de toate a te îmbogăți spiritual descoperind rodnicia unei palme de pământ românesc în pustiul devastator a modernității care ne subjugă.

---

23 Vezi Ene Braniște, cap. **Pictura bisericească** din **Liturgica generală**, p. 457.

24 Vezi broderiile de la Putna și Salonic.

25 Vezi I.D. Ștefănescu, **Monumente de artă religioasă din București**, în rev. **Glasul Bisericii**, nr. 3/1957, p. 171 apud Ene Braniște, **Liturgica generală**, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1992, p. 479.

26 Eusebiu, **Istoria bisericii**, traducere romaneasca de Iosif Gheorghian, București, 1896, p. 319.

27 P. Evdochimov, **L'ortodoxie**, p. 216.

28 Teodor de Andida, **Comentar liturgic**, traducere de I.G. Bulat în rev. **B.O.R.**, nr. 3—4/1971, pp. 300—322.

29 S. Salaville, **Liturgies Orientales. Notions generales. Elements principaux**, Paris 1932, p. 103 (crede că grecescul **templi** poate fi o derivație de la **temno** (a tăia), arătând o separație între altar și naos ori chiar între clerici și credincioși).

30 P. Evdochimov, **L'art de l'icone. Teologie de la beaute**, Paris, 1970, p. 125.

Liniştea, cadru pentru exersarea vocaţiei monahului

Orice acţiune, ca să fie de bună calitate, presupune o retragere din lumea zgomotelor, a tulburărilor de tot felul; o interiorizare, o conştiinţă trează, care să-ţi stimuleze atenţia pentru a se concentra spre scopul propus. Cu atât mai mult atunci când creştinul vrea să-şi închine câteva momente din zi sau din noapte pentru suflet.

Chiar Iisus Hristos recomandă retragerea la loc liniştit, atenţionându-ne când voim să ne rugăm zicând: „Tu însă când te rogi, intră în cămara ta şi închizând uşa, roagă-te Tatălui tău, care este în ascuns" (Matei VI, 6), conştienţi fiind că suntem în faţa lui Dumnezeu, în orice timp şi în orice loc.

„Exemplul viu" este cel mai bun mijloc în materie de educaţie, cu o puternică influenţă, pe care ni-L dă Mântuitorul, retrăgându-se la loc de linişte. O linişte perfectă, care înalţă sufletul spre sferele cereşti, pe care ne-o oferă din plin muntele: „Iar după ce a dat drumul mulţimilor, S-a suit în munte, ca să se roage deosebi" (Matei XIV, 23).

Liniştea, nu numai cea exterioară, ci mai ales cea interioară, îndeosebi, cu tine însuţi, cu Dumnezeu şi cu cei din cercul de muncă, studiu şi de rugăciune, o recomandă Sfinţii Părinţi: „Închide trupului uşa chiliei şi cuvântului uşa limbii, iar duhului rău uşa dinlăuntru" (Filocalia IX, pag. 382).

Sfântul Isaac Sirul (sec. VII) un mare iubitor al liniştii, ne învaţă: „De iubeşti pocăinţa, iubeşte şi liniştea; căci în afară de linişte, nu se desăvârşeşte pocăinţa". Şi mai adaugă: „Liniştea omoară simţirile cele din afară şi trezeşte pe cele dinlăuntru" şi iarăşi: „Faptele bune şi ostenelile dăruiesc sufletului nepătimirea şi aduc odihnă gândurilor, numai când ne vom împărtăşi de linişte". În fine precizează că: „Cei ce au pătruns în zona liniştii, se află la un loc cu îngerii, uniţi prin linişte şi prin tăcere şi de aceea nimic nu-i atrage în afară, nimic nu-i tulbură pe ei". Subliniind importanţa deosebită ce o dă liniştea, spune: „Nu este cu putinţă să-şi supună cineva simţirile sale sub stăpânirea sufletului în afara liniştii" (Filocalia X, pag. 193, 435, 439 şi 473). Sfântul Ioan Scăraru (578—649) alt mare dascăl al liniştii, care a trăit 40 ani în pustiul Thola din Muntele Sinai, arătând cât de gingaşă este lucrarea celor ce se liniştesc, zice: „Un fir de păr mic tulbură ochiul şi o mică grijă pierde liniştea" (Filocalia X, pag. 392).

Mulţi s-au străduit să înveţe diferite ramuri ale ştiinţei veacului de acum, care sunt necesare neamului omenesc, spre folosul de obşte. Prea puţini sunt aceia care au reuşit să înveţe să-şi împace inima şi să trăiască în pace cu sufletul lor. Această filozofie duhovnicească au deprins-o prin trăire, cu multă osteneală şi îndelungă răbdare, toţi aceia care au iubit cu toată inima pe Dumnezeu şi din dragoste fără de margini pentru El, s-au lepădat de sine, au părăsit cele din lume şi s-au retras în liniştea pustietăţilor spre a se uni cu Dumnezeu, prin postiri, neîncetate rugăciuni şi cugetări sfinte, iar alţii chiar în mijlocul lumii au deprins această filosofie duhovnicească, dar nu fără grijă, osteneală şi multă luare aminte de sine.

Aşa a făcut Maria sora lui Lazăr, în plină pregătire a ospăţului, arătându-se pildă a liniştii, aşezată la picioarele lui Iisus Hristos, jos, să asculte cu nesaţ cuvintele Lui. Pentru aceasta Domnul a consfinţit liniştea zicând: „Maria partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la dânsa" (Luca X, 42).

De aceea şi monahismul creştin, chiar de la început, a căutat să-şi creeze mediul prielnic vocaţiei, retrăgându-se în locuri mai potrivite. Aşa au luat fiinţă primele mari aşezări monahale în deşertul Egiptului Inferior: Scete din regiunea Ouady Natrun, unde se află şi astăzi 4 mânăstiri copte în funcţiune, zona Nitriei din Delta Nilului la sud de Damanhaur şi Kellia la sud de canalul Nubariya şi rând pe rând, în toate părţile lumii, nu acolo unde sunt pustii, ci acolo unde el are putere lăuntrică de a se înfiripa, deoarece el nu trăieşte numai din coaja exterioară a vieţii sau din mediul exterior, ci din puterea tainică a vieţii lăuntrice.

Indiferent de motivele care au determinat apariţia monahismului creştin, su ţinute de unii istorici şi dezvoltarea acestuia de-a lungul veacurilor, aşa cum îl cunoaştem astăzi, are la bază „retragerea în locuri de linişte, pentru exersarea vocaţiei sale . Liniştea are darul de a facilita la maximum toate condiţiile necesare bunei desfăşurări a celor două îndeletniciri specifice monahului: „rugăciunea şi munca", care duc la omorârea patimilor.

Nu trebuie să se creadă că persecuţia i-a dus în pustie, ci dragostea de a sluji lui Dumnezeu, în cea mai perfectă linişte, pe care le-o oferea aceste locuri retrase. Persecuţia a grăbit sihăstria, dar nu a creat-o. Nu se poate concepe o comunitate creştină sau mai multe din primele veacuri, fără un nucleu de asceţi. Persecuţiile sângeroase, arderea cărţilor de cult, distrugerea obiectelor aferente, n-au permis păstrarea unor documente specifice, legate de apariţia monahismului creştin.

Scriitori din epoca apostolică, cum sunt: Sfântul Clement Romanul ucenicul Sfântului Apostol Petru, Sfântul Sfinţit Mucenic Policarp al Smirnei, ucenicul Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan, Sfântul Justin Martirul şi Filosoful, Tertulian (220), Sfântul Ciprian al Cartaginei, Metodiu de Olimp (311), în operele lor amintesc de existenţa acestuia. Ei nu vorbesc ca despre ceva nou introdus în viaţa creştină, ci de ceva existent şi necontrazis de nimeni, şi caută să adâncească o astfel de viaţă şi să-i arate măreţia, numindu-i printre altele: „Floarea vieţii creştine". (Asceza creştină, pag. 48).

Aşa ne putem explica că, la data „Edictului de la Milan" 313, existau deja mici nuclee de monahi, cunoscuţi sub denumirea de: fecioare, celibi, asceţi, sihaştri, care se caracterizau prin retragere din tumultul lumii, sau iubitori de linişte. Aceştia erau înzestraţi cu vocaţie. Aceasta presupune o înclinare puternică spre o anumită calificare; a unei predispoziţii sufleteşti. Ea este ascunsă în sufletul fiecărui om, care de multe ori este înăbuşită de năzuinţele materiale ale vieţii. În cazul pozitiv (Fapt. Ap. V, 39), vocaţia izbucneşte din străfundurile sufletului, care se aprinde şi cuprinde întreaga fiinţă omenească şi o determină spre eforturi duhovniceşti. Depinde şi de înclinările omului. Vocaţia tresaltă la chemarea Proniei Divine ca bucăţica de metal în faţa unui magnet. De fapt este o chemare a Providenţei care cunoaşte „ascunzişurile inimii" (Ps. 43 v. 23). Spre deosebire de chemarea la apostolie: „Veniţi după Mine...", (Matei IV, 19) sau chemarea obştească: „Veniţi la Mine toţi..." (Matei XI, 28), chemarea monahului este o iniţiativă proprie, supunându-se de bună voie vocaţiei lăuntrice, potrivit recomandării Mântuitorului: „De voieşte cineva, să vină după Mine, să se lepede de sine..." (Matei XVI, 24). Aşadar temeiul vieţii monastice este „Stăpânirea de sine". A-şi înăbuşi cineva propriile sale patimi ale firii răsvrătite, este un mare lucru. A se lepăda cineva de orice mângâiere, începând cu viaţa casnică şi până la cea mai îndepărtată prietenie, este cu adevărat „o jertfă neobişnuită", care se încununează ca şi mucenicii, cum ne asigură Sfântul Ciprian al Cartaginei. Deci vocaţia este elanul vital al binelui, al frumosului şi al progresului duhovnicesc, care tinde spre original, aşa cum fusese omul plăsmuit la început de Dumnezeu.

Din proprie iniţiativă, au fost persoane izolate, gata a se jertfi pe sine pentru a ajunge la starea de nepătimire. În felul acesta s-au ridicat oameni excepţionali, care au trăit o viaţă de adevăraţi „îngeri pământeşti". Călătorind pe calea cea strâmtă (Matei VII, 14), ei s-au născut mai întotdeauna în primejdii, au crescut în durere şi s-au nevoit în neînchipuite suferinţe, căci o viaţă sfântă se capătă prin răbdare a toată defăimarea, durerea şi umilinţa.

Fără lepădarea de sine, nu-i posibilă smerenia şi fără de smerenie nu este supunerea ascultării şi fără ascultare nu se poate concepe viaţa monastică, căci „fără ascultare, nimeni nu află altă (cale spre) mântuire" (Filocalia IX, pag. 375).

Asceza este lupta omului cu sine însuşi, cu patimile sale, în scopul de a se debarasa de ce este rău. De a se sfinţi pe sine întru virtuţile care se opun răului, prin efort propriu, care cere timp, voinţă fermă şi încredere în Dumnezeu. Deplina lăsare în voia lui Dumnezeu, este singurul mijloc ce ne duce către pacea şi liniştea sufletului. Dă tot pentru tot, nu alege, nu opri nimic pentru tine, dă-te întreg Mie şi Mă vei avea... De îndată ce te vei lepăda deplin de tine... dar peste dar se va revărsa în inima ta. (Urmarea lui Hristos, pag. 301—303).

În tot lucrul se cuvine să luăm seama „ce facem şi ce zicem". Să nu judecăm în grabă faptele şi vorbele altora şi în toate treburile ce nu ne sunt încredinţate, să nu ne băgam. Iar Sfântul Apostol Pavel ne recomandă: „Pe cât atârnă de voi, trăiţi în pace cu toţi oamenii" (Romani XII, 28) care procedeu aduce multă linişte şi în acest cadru te poţi ruga şi progresa duhovniceşte. Căci Sfântul Ioan Scăraru ne atenţionează că: „Atunci vei cunoaşte folosul liniştii când — pomenirea lui Iisus se va uni cu răsuflarea ta", ştiind din propria sa experienţă îndelungată că: „puterea celui ce se linişteşte, stă în bogăţia şi calitatea rugăciunii" (Filocalia IX, pag. 304 şi 403).

Desigur că liniştea fie exterioară sau interioară, acest cadru atât de necesar realizărilor duhovniceşti, pesupune multă atenţie şi tact pentru a o menţine. De aceea „cei ce iubesc liniştea, nu au atâta nevoie de hrană, cât de răbdare". (Filocalia IX, pag. 398), deoarece mai uşor se liniştesc greutăţile prin răbdare, decât prin lupta de a nu le primi sau de a le ocoli cu orice preţ.

În zilele noastre, când liniştea este grav afectată în toate domeniile vieţii, o interiorizare în taina sufletului nostru e mai mult decât necesar. Aici prin eforturi proprii, cu harul lui Dumnezeu, să menţinem liniştea şi să nu ne tulburăm de vacarmul zgomotelor exterioare. Să ne aplicăm noi înşine metodele ce ne aduc liniştea interioară şi să o păzim cu toată gingăşia sufletească, să nu o pierdem prin ceva, care să ne mustre conştiinţa. Chiar Psalmistul David consideră că liniştea porneşte din interiorul nostru, când zice: „Şi m-am făcut ca un om ce nu aude şi nu are în gura lui mustrări" (Ps. 37, v. 14). De aici necesitatea de a ne crea un cadru de linişte pornind de la starea sufletească interioară spre cea exterioară. Printr-o ţinută fermă cât mai adecvată cu numele de creştin în relaţiile cu ceilalţi oameni, prin mişcări şi vorbe controlate, vom contribui la liniştea noastră şi a celor din jur, reuşind să realizăm cele duhovniceşti cu mult spor.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA

Pelerinaj la Taizé

În perioada 21 august — 2 septembrie 1998, un grup de studenţi sibieni (18 de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", şase de la Facultatea de Medicină, trei de la Facultatea de Inginerie şi unul de la Facultatea de Litere), a participat la un pelerinaj în Franţa, organizat de Comunitatea de la Taizé, condusă de fratele Roger.

Taizé este o comunitate ecumenică de esenţă monastică, care primeşte anual tineri din întreaga lume, dând fiecăruia posibilitatea de a trăi experienţa vieţii comune cu tineri din alte ţări. Cei care vin la Taizé sunt invitaţi să participe la slujbe şi la programul organizat special pentru ei.

Studenţii sibieni au avut posibilitatea să opteze între mai multe grupuri: **Izvoarele credinţei** — o scurtă introducere biblică a unui frate, urmată de discuţii în mici grupuri; **Grupul biblic** — destinat îndeosebi studenţilor teologi; **Grupul de muncă** — la fel ca şi grupul „Izvoarele credinţei", dar cu două ore de muncă; **Grupul de linişte** — propus celor care doresc să petreacă săptămâna în linişte şi meditaţie.

Studenţii sibieni au participat la Vecernia şi Sfânta Liturghie oficiată de doi preoţi din Moldova cu prilejul praznicului Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul. În ziua de 24 august ei au fost vizitaţi de I. P. S. Arhiepiscop Iosif Pop de la Paris, fost student la Facultatea de Teologie din Sibiu, care a rostit un cuvânt de învăţătură.

Pe lângă săptămâna petrecută la Taizé, studenţii sibieni au vizitat trei capitale europene: Budapesta, Viena, Paris, precum şi alte oraşe, printre care Nürenberg.

Acest pelerinaj a constituit un prilej binevenit de a comunica cu tineri de alte naţionalităţi şi confesiuni.

NADIA IRIDON,
studentă în Teologie, an II

Eminescu şi Slavici

(Urmare din pag. a 2-a)

nescu a ştiut să le transmită şi altora, Slavici a ajuns la convingerea că era ceva profetic în acel neastâmpăr.

În timp ce se frământau astfel de planuri şi idei a izbucnit războiul franco-german şi comitetul central a fost nevoit să amâne serbarea până după război. „Iată, cum se pierde un an din viaţa noastră comună" — a exclamat atunci Eminescu. Pe lângă toate, a mai venit şi pierderea sumei de florini a comitetului.[5]

Bărbaţi de seamă ai timpului: V. Alecsandri, Kogălniceanu, fraţii Brătianu, Goleştii, C. A. Rosetti, au încurajat comitetul să stăruie ca serbarea să se ţină cu mijloacele de care vor putea să dispună.

Serbarea de la Putna s-a ţinut, un an mai târziu, la 15/27 august 1871. I s-a cerut lui V. Alecsandri un imn ocazional, iar lui Flechtenmacher şi lui Caudella, compoziţiune pentru acest imn.

De fapt, guvernul austriac nu i-a împiedecat pe Români de a se strânge la Putna pentru manifestaţiile proiectate; era interesat să cultive simpatiile Românilor şi nu de a-i jigni, oprind serbarea. Eminescu, moldovean, iar Slavici, ungurean, ambii şagunişti convinşi, nu admiteau ca cineva să se îndoiască de aceasta. Cu însufleţire şi-au pus amândoi serviciile pe teren: Eminescu în ţară, spre a conduce campania prin presă, iar Slavici în Bucovina. Acolo şi-a oferit concursul şi Silvestru Moraru (viitor mitropolit al Bucovinei), pe atunci membru în consistoriu, precum şi zeloşii colegi, Th. Ştefanelli şi Vasile Moraru, fiul părintelui Silvestru, cu care s-au deplasat la Putna.

Părintele arhimandrit Arcadie Ciupercovici, egumenul mânăstirii Putna, a fost unul dintre cei mai călduroşi sprijinitori şi povăţuitorul în executarea lucrărilor de pregătire a serbării, spre a putea face faţă greutăţilor întâmpinate la faţa locului. Demn de apreciere a fost zelul neobosit, îndelunga răbdare şi spiritul de disciplină, atât al seminariştilor din Cernăuţi, cât şi al băieţilor de la cele două gimnazii din Bucovina, mobilizaţi la lucru de către comitetul de organizare a serbării.

Mai presus de toată îndoiala, a fost convingerea că Românii adunaţi la mormântul lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, îşi vor manifesta în toată libertatea, simţămintele de pietate. Vor preamări împreună numele unuia dintre cei mai mari susţinători ai neamului românesc, îmbărbătându-se şi întărindu-şi astfel credinţa pentru viitor.[6]

Serbarea a început în ziua de Sf. Maria Mare, printr-o cuvântare a lui Slavici, în faţa porticului ridicat în faţa mânăstirii, după care s-a format procesiunea spre mânăstire.[7] S-au vărsat lacrimi de bucurie, când corul a intonat imnul: „Etern, atotputernic, o creator sublime, / Tu dai lumii viaţă şi omului cuvânt. / În tine crede, speră întreaga Românime. / Glorie ţie-n ceruri, glorie pe pământ! / Urna votivă a fost aşezată la căpătâiul mormântului, pe un piedestal de marmură neagră. Cele două epitafe au fost întinse pe mormânt, iar steagurile aduse de deputaţiuni au fost lăsate ca decoraţiune la mormânt. Asistenţii au îngenunchiat în faţa mormântului. Egumenului mânăstirii Putna i-a revenit rolul de a celebra sfinţirea urnei şi a steagurilor aduse la mormânt. Cuvântarea festivă a fost rostită de A. D. Xenopol, atunci student la Universitatea din Berlin.

Seara, s-a întrunit mult doritul congres al studenţilor români. Gândul vienezilor era să se aleagă un birou permanent, care să-i convoace pe studenţi, ici şi colo, spre a-i ţine strânşi la un loc. Scopul era de a se putea face o întinsă şi stăruitoare propagandă, pentru restabilirea unităţii în viaţa culturală a poporului român, cultura să fie naţională şi pretutindeni aceeaşi. Este de remarcat, că dorul de unitate culturală s-a ivit în toate inimile.[8]

La congres s-a dezbătut programul propagandei culturale al tinerimii române, pentru acţionarea prin conferinţe publice, prin reviste literare, prin biblioteci poporale, prin ziaristică, prin concerte şi reprezentaţiuni teatrale, păstrând disciplina intelectuală şi morală. Aşa gândea Eminescu şi aşa gândeau membrii vienezi care au împărtăşit vederile lui. La congres s-a încercat să-i dumirească şi pe ceilalţi membri să adopte acest program.

În virtutea desfăşurării firesti a lucrurilor, înainte de a se uni politiceşte, de căpetenie este pregătirea unităţii sufleteşti. De fapt, restabilirea unităţii în viaţa culturală a Românilor, era un mijloc adecvat, în vederea unirii politice a Românilor într-un singur stat.[9]

5 Slavici I., op. cit., p. 45—46, 48—52.
6. Ibidem, 59—64.
7 Călinescu G., op. cit., p. 157.
8. Slavici I., op. cit., p. 67—69, 80.
9. Ibidem, p. 115—116.

Monahi români cărturari
în mânăstirea athonită Sfântul Pavel

Mânăstirea Sfântul Pavel din Muntele Athos, fondată în a doua jumătate a secolului al X-lea de monahul Pavel Xiropotamitul, a avut relaţii trainice şi permanente cu poporul român.

Încă de la sfârşitul secolului al XV-lea, documentele menţionează ajutoare româneşti acordate acestui sfânt aşezământ monasal. Din Ţara Românească, sunt atestate cele ale voievozilor Vlad Călugărul şi Radu cel Mare, iar din Moldova, ale lui Ştefan cel Mare. Prin ianuarie 1501, egumenul Nicon călătorea pe la curţile voievodului moldovean şi muntean, colectând bogate danii. Atunci intră în legătură şi cu boierii Craioveşti, care îi oferă un sprijin de 2000 aspri anual, precum şi 100 pentru cheltuielile de drum ale monahilor veniţi să ridice suma. Cu ocazia sfinţirii Mânăstirii Curtea de Argeş, în anul 1517, voievodul Neagoe Banarab invită oficial, alături de ceilalţi proestoşi athoniţi, şi pe egumenul de la Sfântul Pavel, iar ulterior, ctitoria Craioveştilor de la Jitianu (Dolj) devine metoc al acestei Mânăstiri.

Ajutoarele româneşti, către Mânăstirea Sfântul Pavel, nu au fost numai de natură materială, ci şi cultural-spirituale. Biblioteca ei păstrează câteva manuscrise preţioase de provenienţă românească. Dintre ele, menţionăm **Mineiul pe luna August** din secolul al XV-lea, **Tetraevanghelul** scris la anul 1560 de Vasile din satul Martinţi, **Liturghierul** din 1612 semnat de arhimandritul Leontie de la Mânăstirea Potoc, precum şi **Liturghierul** dăruit în 1640 de mitropolitul Simion Ştefan de Alba Iulia preotului Mihail din Mânăstirea Cătăluiu (Ilfov).

De remarcat că, primul aşezământ românesc din Muntele Athos, Schitul Lacu — întemeiat în secolul al XVIII-lea de starеţul Daniil, ucenicul Sfântului Paisie Velicicovschi — este amplasat pe teritoriul Mânăstirii Sfântul Pavel. Relaţiile dintre cele două instituţii monahale au fost totdeauna bazate pe principiul dragostei creştine. Unii călugări din Schit găseau la bătrâneţe, sau în caz de boală, adăpost la Sfântul Pavel, unde erau îngrijiţi în bolniţa mânăstirească. Odată cu stabilirea lor acolo, duceau şi cărţile, păstrate astăzi în Biblioteca Mânăstirii, cum sunt renumitele **Antologii muzicale**, totalizând 30 de volume, compuse şi transcrise de monahii români de la Schitul Lacu, mari cunoscători ai muzicii psaltice, sau aduse din ţară.

La începutul secolului al XIX-lea, în Mânăstirea Sfântul Pavel desfăşura o intensă activitate culturală un grup de monahi români, în frunte cu viitorul arhimandrit Chiriac Râmniceanu. Dintre ei, cunoaştem pe ieromonahul Ştefan, schimonahul Gheorghe, monahul Antonie şi monahul Neofit, venit de la Mânăstirea Neamţ.

Ieromonahul Ştefan, un iscusit caligraf, îşi avea metania în Mânăstirea Tismana, unde scrisese mai multe manuscrise. Astfel, în 1811 copiază un **Miscelaneu de literatură monahală**, iar în 1813, **Pomelnicul Schitului Topolniţa**. Închinoviat în Mânăstirea athonită Sfântul Pavel, el transcrie în limba română numeroase lucrări, având conţinut ascetic şi isihast, cum sunt **Capetele** de Calist Patriarhul, **Cuvânt pentru păstoria duhovniceştilor păstori** de mitropolitul Dimitrie al Rostovului, **Cuvânt ca să nu osândim pe nimeni, iar mai vârtos pe preot, pentru Sfânta Împărtăşanie** al egumenului Anastasie de la Muntele Sinai, **Cuvânt pentru împărtăşirea cu Trupul lui Hristos** de Sfântul Ioan Damaschin, **Hotărârile şi aşezămintele** starеţului Paisie Velicicovschi, **Cuvinte pentru Sfânta rugăciune** de Grigorie Sinaitul, **Introducere la cuvintele Sfântului Grigorie Sinaitul** de schimonahul Vasile de la Poiana Mărului, **Întrebări şi răspunsuri, Din canoanele Sfântului Vasile cel Mare, Pravila călugărilor şi Pagini din Pravilă.** Într-un autograf, copistul precizează că: „S-au prescris de mine, în sfântul Munte al Athonului, la sfânta Mânăstire a Sfântului Pavel. Ştefan, smeritul ieromonah". Reîntors la Mânăstirea de metanie, scrie **Viaţa, Slujba şi Paraclisul Sfântului Nicodim,** în anul 1839, semnând: „Ştefan ieroschimonah şi duhovnic".

O remarcabilă activitate culturală desfăşoară ieroschimonahul Chiriac. Născut la Râmnicu Vâlcea, în anul 1787, era strănepot al marelui schivnic de la Iezerul (Vâlcea), Sfântul Antonie. Învaţă carte la Mânăstirea Bistriţa şi Mitropolia din Bucureşti, apoi se călugăreşte la Cernica. Retras în Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul (Bistriţa), îndeplineşte şi funcţia de schevofilax al Mânăstirii, ocazie potrivită pentru a cerceta hrisoavele şi documentele din arhivă. În această perioadă, descoperă **Pomelnicul Schitului Iezerul şi Viaţa Cuviosului Antonie,** despre care se credea că dispăruseră definitiv.

După o bogată experienţă monahală şi o intensă activitate cărturărească, ieroschimonahul Chiriac pleacă la Muntele Athos, stabilindu-se la Sfântul Pavel. În 1816 era duhovnic şi eclesiarh al Mânăstirii, iar în anul următor i se încredinţează conducerea unei procesiuni cu sfinte moaşte prin ţară. Când se afla la Bucureşti, copiază **Proschinitarul Muntelui Athos.**

Reîntors din procesiune, ieroschimonahul Chiriac este ales egumen al Mânăstirii Sfântul Pavel. În această calitate, transcrie câteva opere de spiritualitate monahală, necesare grupului de monahi români din obştea sa. În 1817 termină **Cuvinte pentru rugăciune** de Sfântul Nil Sinaitul, notând că „s-au prescris după o carte a unui părinte, Neofit, de la Mânăstirea Neamţu", iar în 1818 termină transcrierea celor **400 Capete** ale lui Talasie Libianul. Într-un autograf, citim că: „S-au isprăvit cu urmare de mult păcătosul între ieroschimonahi, duhovnicul Chiriac, cathigumenul de la Sfântul Pavel ot sfântul Munte, adecă în anul igumeniei miale la acea sfântă Mânăstire, în vremea când se făcea Mânăstirea cea nouă, ostenitor fiind şi noi, după putiare".

Adept al mişcării isihaste, ieroschimonahul Chiriac practică metoda recomandată pentru însuşirea Rugăciunii lui Iisus. În acest sens, copiază **Învăţătură pentru scurta rugăciune,** despre care spune că, „am urmat-o împreună cu ucenicul meu, Antonie monah, în sfântul Munte, în cathigumenia mia, când am şi scris această folositoare carte". Tot în scopul acestor preocupări, transcrie **Cuvânt pentru iscusirea liniştii** de Calist Tilicude, după un exemplar al schimonahului Gheorghe din sfântul Munte, frate de călugărie cu Iachint de la Robaia.

Monah cărturar, care a unit din tinereţe rugăciunea cu preocupările culturale, ieroschimonahul Chiriac a compus şi lucrări originale. Dintre ele, două sunt redactate la Muntele Athos: **Rânduiala cea bună a vieţii de sine,** text reprezentativ al Filocaliei româneşti (Filocalia, 1979, vol. 8, p. 610—617), şi **Despre mânăstirile de la Athos şi din Ţara Românească** pe care le semnează: „Arhimandritul Chiriac Râmniceanu", la 31 octombrie 1818. Menţionăm că, meritele sale cărturăreşti şi administrative au fost răsplătite cu rangul de arhimandrit, fiind hirotesit de „Chir Grigorie, proin patriarh, în sfânta şi marea Lavră a Sfântului Athanasie al Athonului", după cum însuşi mărturiseşte.

Pasionat colecţionar de opere patristice, arhimandritul Chiriac procură mai multe manuscrise, aduse ulterior în ţară. Dintre ele, unul cuprinde **Capete 100 către călugări,** iar altul **Cuvinte de învăţătură** ale Sfântului Efrem Sirul; acesta fusese copiat în anul 1772 la Mânăstirea Secu de Eustatie Popovici din Transilvania. Fiecare manuscris a fost cumpărat „în taleri 20 de la un părinte nemţean", anume monahul Agaton.

Revenind în ţară, arhimandritul Chiriac este numit egumen la Schitul Plăviceni-Argeş, apoi starеţ la Mânăstirea Călui (Olt). La anul 1828 era în Bucureşti, la Mânăstirea Antim; apoi s-a retras la metania sa, Mânăstirea Cernica, unde s-a stins din viaţă, lăsând în urma sa o bogată colecţie de manuscrise, dintre care se cunosc un număr de 14, cinci fiind autografe.

Trebuie precizat că, şi în alte mânăstiri athonite, numeroşi monahi români au desfăşurat activităţi culturale apreciabile, care contribuie la creşterea prestigiului acestor vrednici fii ai Bisericii noastre strămoşeşti şi ai obştei monahale române din Muntele Athos.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Traducere şi responsabilitate

Avalanşa de titluri din alte literaturi pe care o vedem în ultimii ani tinde să dobândească o tot mai vizibilă relevanţă culturală. Avem de-a face cu un fapt cultural pozitiv, în principiu, dar riscând, în acelaşi timp, o mulţime de pericole. O tendinţă regretabilă este a celor care, citind o literatură tradusă, se lasă aserviţi unor tipare prin care ei înşişi ajung să scrie într-o limbă... tradusă.

Limba este un dar divin pentru un popor, căci îi devine un element constitutiv, nu doar indispensabil. Există limbă fără popor (limbile „moarte"), dar nu există popor fără o limbă a sa.

La o lectură mai atentă a momentului Babel, limba este un dar de Sus. Un dar ce dobândeşte o nouă dimensiune în ziua Cincizecimii, fiind sfinţit şi transfigurat şi apoi împărţit oamenilor de Duhul Sfânt. Apostolul neamurilor aşează „tălmăcirea limbilor" între darurile Duhului. Prin traducere, Evanghelia devine eveniment universal. Şi, ca într-o particulară epicleză, tălmăcirea dobândeşte o reală dimensiune liturgică: este lucrare a Duhului Sfânt, aducându-L pe Hristos în viaţa unui popor.

Încă din antichitate, opera de traducere nu numai împărtăşea conţinuturi de conştiinţă de la un popor la altul, ci reprezenta o lucrare sacră, chiar inspirată. De ajuns să amintim de traducerea Sfintei Scripturi în limba greacă (Septuaginta, sec. III î.Hr.). Iar exemplele pot continua: traducerea Bibliei în limba unui popor a reprezentat dintotdeauna un eveniment unic, providenţial, profetic şi cultural. Graiul unui popor a devenit „limba Evangheliei". Limba acelui popor s-a „contaminat" de sfinţenia mesajului conţinut; căci a devenit calea prin care Dumnezeu Însuşi vorbeşte unui popor.

Literatura e un eveniment unic pentru persoană, ca şi pentru comunitate. Prin limbă, experienţa devine „dicibilă", găseşte cale de împărtăşire. Iar prin traducere, această „împărtăşire" devine universală. Şi conţine un mesaj de eliberare din non-experienţă, din ne-trăire. Transmiţând conţinuturi de conştiinţă, devine cale de ieşire din ne-cunoştinţă. E ca o „coborâre la iad" spre a elibera suflete ţinute în întuneric.

Se ştie că prin traducere se pierde o parte din informaţia din original (unii apreciază la 20%). Fiind însă un dar al Duhului Sfânt, El ajută pe traducător să transmită pe cât posibil mesajul dorit, dătător de mântuire, chiar dacă este aproape imposibil să redai emoţiile originalului, „parfumul" în care „s-a zis" un „cuvânt". De aceea, nu doar cel ce face literatură, ci şi cel ce traduce are nevoie de „inspiraţie".

Traducătorul, ca unul ce se angajează într-o astfel de lucrare de importanţă mântuitoare pentru cititori, e conştient de insuficienţele sale omeneşti, fapt pentru care, inevitabil, lasă să răzbată din paginile sale două aspecte sugestive. Întâi, într-un text tradus se resimte o „nostalgie" a originalului. Traducătorul caută să împărtăşească cititorilor ceea ce el a simţit citind originalul. Iar în al doilea rând, caută să transmită, cititorilor o „încredere" în el. Parcă ar vrea să spună: „eu am citit originalul şi vă garantez că...".

În alte cuvinte, traducătorul devine un garant asupra Duhului (sau duhului) ce l-a asistat la traducere. De aceea, opera de traducere poate avea o dimensiune liturgică, fiind rod al unui dar al Duhului Sfânt. Dar poate fi şi o pervertire a mesajului, o contrafacere aducătoare de moarte (cf. Apoc. 22, 18—19), o operă de demonizare, căci împărtăşeşte un duh nesincer.

Azi, vedem piaţa românească asaltată de o mulţime de traduceri din alte limbi. În multe cazuri, faptul e pozitiv, căci trecem printr-o perioadă de „recuperare" culturală. Dar adesea apar şi pericole. Unul din ele priveşte o regretabilă aservire culturală, ca rezultat al ispitei copierii de modele şi al compilaţiei. Altul ar putea fi un pueril mimetism cultural, manifestat ca tendinţă de adoptare acritică de conţinuturi care nu mereu sunt valori autentice. Apoi, dintr-un bolnăvicios interes pentru ceea ce e... străin — ca şi cum „autohton" ar fi echivalent cu „non-valoare" —, se induce o adevărată înstrăinare de propriile valori, un estrangement cultural, cu efecte păgubitoare, de dezrădăcinare din propria cultură.

Evidenţierea acestor aspecte ar putea fi un îndemn la o selecţie critică a textelor de tradus din alte limbi, ca şi pentru o moderare a traducerii în favoarea creaţiei autentice. Şi, în acelaşi timp, o încercare de sensibilizare a responsabilităţii majore a celui ce traduce: fidelitatea faţă de original îi va fi cel mai credincios avocat dinaintea lui Dumnezeu, a propriului popor şi a sa însuşi.

Ierom. Drd.
IUVENALIE ION IONAŞCU

Mărturii uitate

(Urmare din pag. a 3-a)

preoţii închişi, anume lui Christian Pihringer (născut în anul 1641), în felul următor: „Şi tu, ticălos mic! Pe tine te voi spânzura". Judecătorului oraşului i-a poruncit chiar ca să-l pregătească pentru spânzurare (vol. I, p. 301). Astfel, episcopul Kollonich aplica şi terorizarea psihică a prizonierilor. La 2 august, celor trei preoţi li s-a comunicat că au voie să părăsească ţările habsburgice.

La 25 septembrie 1673 a început cel de-al doilea proces al predicatorilor protestanţi din Ungaria. Au fost convocaţi la Bratislava clericii şi învăţătorii evanghelici şi reformaţi din trei comitate din Ungaria superioară. Membrii completului de judecată (din care făcea parte şi Leopold Kollonich) i-au îndemnat pe acuzaţi să treacă la Biserica Romei. Primatul Szelepcsényi le-a promis în schimbul convertirii lor la catolicism că vor putea rămâne în Ungaria şi că vor primi numeroase avantaje. Kollonich le-a declarat „Şi eu vă voi sprijini; eu vă voi da bani şi altele din vistieria Maiestăţii Sale dacă veţi ajunge să luaţi decizii mai bune" (Maurer, **op. cit.**, p. 78—79). Astfel înţelegea episcopul Kollonich să câştige suflete pentru Biserica sa — şantajându-le şi cumpărându-le. Puţini au fost cei care au urmat îndemnul înaltelor feţe bisericeşti, cei mai mulţi, după ce au refuzat târgul, au fost expulzaţi din Imperiul Habsburgic, găsindu-şi refugiul în Germania (cf. Maurer, **op. cit.**; I. A. Fessler, **Die Geschichte der Ungarn**, vol. IX, Leipzig, 1825, p. 245).

Însă cel mai vestit proces împotriva protestanţilor a avut loc la începutul anului 1674. Pentru ziua de 5 martie au fost convocaţi la Bratislava predicatorii şi învăţătorii din alte şapte comitate din nordul Ungariei (actuala Slovacie). S-au prezentat mai mult de 300 de persoane, în majoritate clerici (restul s-au sustras de la proces, ascunzându-se fiecare pe unde a putut). Toţi au fost acuzaţi că au participat la conjuraţia împotriva împăratului. Iar la sfârşit, toţi au fost condamnaţi la moarte şi la confiscarea averii dacă nu vor trece la catolicism sau dacă nu se vor arăta de acord să părăsească Imperiul Habsburgic. Mai mult de 150 de persoane au cerut emigrarea. Însă cei care au refuzat convertirea la catolicism sau emigrarea au fost aspru persecutaţi. Au fost mutaţi în cele mai crude închisori ale ţării, unde, o parte din ei, ca să scape de chinuri, au trecut la catolicism.

Pe cei mai rezistenţi, Kollonich, în calitatea sa de executor judecătoresc, i-a condamnat să fie vânduţi ca sclavi pe galere. Au fost organizate două transporturi. Primul cuprindea 41 de condamnaţi care au fost duşi la Neapole (unde au ajuns abia 30, restul murind pe drum). Aici au fost vânduţi pe galere spaniole în ziua de 15 martie 1675. Ei au fost eliberaţi la 22 ianuarie 1676 de către amiralul olandez Ruyter. Condamnaţii din cel de-al doilea transport au fost vânduţi pe galere la Triest la 1 iulie 1675 (cf. Maurer, **op. cit.**, p. 84—85; Fessler, **op. cit.**, p. 246).

Printre condamnaţii primului transport se afla şi Thomas Steller, rectorul Colegiului luteran din Banska Bistrica. El a fost dus mai întâi la închisoarea din Leopoldstadt, unde a fost torturat de călugări iezuiţi (i-au fost aplicate de către aceştia 600 lovituri de băţ). Necedând presiunilor de a trece la catolicism, a fost condamnat să fie vândut pe galeră (cf. J.S. Klein, **op. cit.**, vol. I, p. 399—407).

Aceste procese ale predicatorilor protestanţi din Ungaria au produs consternare la Curţile regale şi princiare protestante din Apusul Europei, cât şi în Transilvania. Numele lui Kollonich a ajuns să fie cunoscut în întreaga Europă, numeroşi istorici prezentându-l ca pe cel mai necruţător promotor al Contrareformei din cea de a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

RECENZIE

BISERICA ÎNTEMNIŢATĂ. ROMÂNIA 1944-1989, Bucureşti, 1998, 463 p.

Institutul naţional pentru studiul totalitarismului publică acest interesant volum, sub redacţia lui Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu şi Florin Stănescu. Cartea cuprinde date despre ierarhii, profesorii de Teologie, preoţii de mir, călugării, călugăriţele, pastorii unor culte protestante şi neoprotestante care au fost aruncaţi în închisorile comuniste. Potrivit unei statistici întocmite de cei trei autori, au fost întemniţaţi 1725 de preoţi ortodocşi, 226 greco-catolici, 165 romano-catolici, 65 pastori protestanţi, 25 pastori neoprotestanţi, 23 deserventi ai cultului musulman şi 13 ai celui mozaic. Cifrele sunt semnificative şi socotim că nu au nevoie de nici un comentar. Se adaugă la aceştia 16 ierarhi ortodocşi înlăturaţi din scaun, unul condamnat la moarte în contumacie, şase episcopi greco-catolici (în funcţie în 1948) închişi, sute de călugări şi călugăriţe aparţinând Bisericii Ortodoxe excluşi din monahism în 1959.

Se apreciază că numărul preoţilor ortodocşi care au fost împuşcaţi se ridică la 16(!). Fără îndoială că cifrele nu sunt complete. Mai sunt atâţia preoţi despre care nu se mai ştie nimic, ca şi despre preoţii şi călugării rămaşi în Basarabia şi Bucovina de nord care au fost închişi sau deportaţi de autorităţile sovietice.

Alături de broşura, editată de Arhiepiscopia Clujului (**Mărturisiri de după gratii — Slujitori ai Bisericii în temniţele comuniste**, Cluj-Napoca, 1996), cartea de faţă este un util instrument de lucru pentru toţi cei care doresc să cunoască suferinţele Bisericii Ortodoxe şi ale altor culte în perioada regimului totalitar. Păcat că lucrarea n-a fost revizuită şi de un teolog care ar fi putut înlătura uşor anumite erori, ca şi faptul că n-au fost înţeleşi corect anumiţi termeni de specialitate. Datele biografice ale multor teologi sunt redate greşit. De pildă, sunt date complet eronate despre părintele nonagenar Nicolae Grebenea din Răşinari, care trăieşte şi azi în Piatra Neamţ. Despre părintele Victor Ovezea de la Mânăstirea Măxineni (p. 318) se scrie că avea la arestare ca la 70 de ani; abia acum are această vârstă! Despre preotul Iosif Trifa, întemeietorul „Oastei Domnului", trecut la cele veşnice la 16 februarie 1938, se scrie (p. 433), că „a fost deportat în Bărăgan în 1956 şi condamnat în 1959 la 16 ani muncă silnică, eliberat în 1964". O simplă consultare a **Dicţionarului teologilor români** ar fi înlăturat multe greşeli privind viaţa şi anii de detenţie ai unor profesori de teologie sau preoţi.

Avem convingerea că autorii vor reedita lucrarea de care ne ocupăm, şi atunci vor ruga centrele eparhiale — prin consiliierii culturali sau alţi preoţi — să contribuie la înlăturarea unor erori şi la completarea listei slujitorilor lui Hristos care au suferit în timpul regimului comunist.

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

„Tineretul şi clerul: relaţie de încredere sau nesiguranţă?!"

Aceasta este tema Seminarului SYNDESMOS (Organizaţia Mondială a Tineretului Ortodox), care a avut loc în perioada 24—30 august a.c. în Alexandroupulis/Grecia şi găzduit de Mitropolia de acolo.

Pe lângă tema principală a Seminarului au fost abordate şi alte teme: problema avortului, lupta împotriva diferitelor anomalii care stigmatizează viaţa morală a societăţii, rolul tineretului în societate, în Biserică, etc. În ceea ce priveşte participanţii la acest seminar ei au fost în general doctoranzi şi studenţi teologi din următoarele ţări: S.U.A., Egipt, Israel, Uganda, Polonia, România, Germania, Olanda, Anglia şi bineînţeles Grecia. Între cei care au susţinut expuneri amintesc în primul rând pe Mitropolitul locului, **Anthimos**, care ne-a încântat sufletele prin cuvintele sale profunde şi, în acelaşi timp pline de speranţă în ceea ce priveşte viitorul ortodoxiei.

Mitropolitul Anthimos a accentuat foarte mult rolul şi, în acelaşi timp, necesitatea cunoaşterii în Hristos: „PRIN CUNOAŞTERE NOI PUTEM TRĂI ÎN ACEASTĂ LUME ŞI TOTUŞI SĂ FIM ÎN AFARA EI, CA O ICOANĂ A LUI DUMNEZEU". Abordând tema principală a Seminarului, Mitropolitul Anthimos a încheiat afirmând că: „MATURITATEA OAMENILOR ÎN BISERICĂ TREBUIE ARĂTATĂ ÎN COMPORTAMENTUL CU CEI TINERI".

Dintre invitaţii la acest Seminar mai amintesc pe: prof. dr. Michael Bakker din Olanda, pe prof. Nikitas Alimprantis din Tessalonic.

Atmosfera acelor zile a fost extraordinară. În numele prieteniei în Hristos, cu toţii, participanţi şi invitaţi la acest Seminar am simţit bucuria comuniunii, bucuria părtăşiei la SFÂNTA ORTODOXIE...

Acest Seminar s-a încheiat printr-o întâlnire cu SANCTITATEA SA PATRIARHUL ECUMENIC BARTOLOMEOS, la Patriarhia Ecumenică, în data de 1 septembrie a.c.

Am întâlnit oameni extraordinari, am vizitat locuri deosebite, pe care scurgerea timpului nu le va putea şterge niciodată din sufletul meu.

Student teolog ŞTEFAN TOMA, An III T.P.

Pe apă ca pe uscat

(Urmare din pag. a 3-a)

tatele obţinute de cele mai performante lăsere. După revenirea din starea de perplexitate, savanţii au luat cazul în serios trecând la studierea lui în foarte mare secret.

Astfel de cazuri sunt nenumărate, mijloacele mass-media semnalându-le aproape zilnic. Desigur că nu toate sunt reale şi demne de atenţia noastră, dar multe dintre ele ne dau de gândit la modul serios, demonstrând cât de puţin ne cunoaştem, dar şi de ce „puteri" dispun unii dintre noi.

Departe de a se înscrie în categoria unor astfel de fenomene, credinţa este **puterea** prin care fiinţa umană poate săvârşi minuni. Din această perspectivă, mersul lui Petru pe apă îşi are nu doar o explicaţie, apărându-ne chiar posibil.

Pentru puţină vreme, omul Petru a reuşit, prin credinţa sa în Iisus să-şi depăşească condiţia şi, aşijderea Învăţătorului său, să umble pe apă, după care, îndoindu-se, s-a scufundat. Prin aceasta Hristos n-a vrut decât să-i arate că biruinţa asupra propriei condiţii şi asupra legilor naturii este posibilă, fără să fie însă una prea lesnicioasă şi nici independentă de credinţa sa, care nu se naşte altfel decât din chinul îndoielii. Căci aceasta şi este în esenţa ei credinţa: în furtună fiind, nu strigătul tău să-l auzi, ci răspunsul Celuilalt, a Celui ce te poate izbăvi de furtună şi îndoială.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, P. S. Visarion Răşinăreanu — Episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **Duminică, 19 iulie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Adormire" din Săcele, prot. Braşov, păstorită de către P. C. preoţi Mircea Leb şi Ioan Cornea, rostind cuvânt de învăţătură.
- **Luni, 20 iulie a.c.,** P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor ce a oficiat Sf. Liturghie arhierească prezidată de **P. F. Patriarh Teoctist al României,** la mânăstirea „Sf. Ilie" din Topliţa, jud. Harghita, cu prilejul hramului şi a comemorării primului patriarh al României, **Miron Cristea.**
- **Marţi, 21 iulie 1998** — P. S. Sa a primit la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu pe P. F. Patriarh Teoctist al României.

  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Ilie în Catedrala din Sibiu.
- **Miercuri, 22 iulie a.c.** — P. S. Sa a făcut o vizită la Tabăra şcolară de pictură pe sticlă din Sibiel, organizată cu sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului. P. S. Sa s-a întâlnit cu micii iconari, în număr de 100, veniţi din toată ţara, le-a vorbit despre rostul icoanelor în viaţa creştină şi le-a dăruit tuturor câte o carte de rugăciuni.

  — În aceeaşi zi a cercetat şi biserica Sf. Treime din Sibiel, prot. Sălişte, precum şi şantierul de construcţie al noii biserici din Sibiu cu hramul Sf. Ioan Botezătorul — Hipodrom.
- **Joi, 23 iulie a.c.** — P. S. Sa a prezidat examenul de capacitate preoţească pentru candidaţii Arhiepiscopiei Sibiului.
- **Vineri, 24 iulie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrală.
- **Sâmbătă, 25 iulie a.c.** — P. S. Sa a cercetat biserica monument-istoric Sf. Nicolae din Fântânele, prot. Sălişte.

  — În aceeaşi zi a luat parte la festivitatea de premiere a tinerilor participanţi la tabăra de pictură pe sticlă „Icoana din sufletul copilului" de la Fântânele. P. S. Sa s-a întâlnit cu participanţii cărora le-a adresat un cuvânt adecvat.

  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **Duminică, 26 iulie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a subsolului bisericii cu hramul Sf. Vasile cel Mare şi Sf. Muc. Mina, nou zidită în parohia Spitale Tractorul II din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită P. C. diacon Ioan Ersiliu Pop a fost hirotonit întru preot. A fost acordat un act de apreciere P. C. Pr. paroh Albu Marius. În continuare P. S. Sa a vizitat saloanele Spitalului din apropiere întreţinându-se cu bolnavii şi cu cadrele medicale.

  — În aceeaşi zi, P. S. Sa a vizitat Şantierul noii biserici „Cuv. Paraschiva" din Braşov-Triaj, precum şi parohia Făgăraş Catedrală a cărei biserică de lemn a ars recent.
- **Marţi, 28 iulie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **Miercuri, 29 iulie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, prezidată de Î. P. S. Antonie.
- **Joi, 30 iulie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la festivitatea înălţării în grad a cadrelor militare de la Şcoala de Aplicaţie Făgăraş.

  — În continuare, P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Arhangheli" din cadrul acestei unităţi militare şi Sf. Liturghie arhierească rostind un cuvânt de învăţătură.
- **Vineri, 31 iulie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la festivitatea înălţării în grad a absolvenţilor Academiei de Aviaţie „Henri Coandă" din Braşov, săvârşind un serviciu religios. În aceeaşi zi, P. S. Sa a cercetat canonic bisericile „Buna-Vestire", „Adormirea Maicii Domnului" şi „Cuvioasa Paraschiva" din Braşov, aici rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la taina Sf. Maslu. A cercetat, de asemenea biserica Sf. Arhangheli din Perşani, Mânăstirea Bucium şi biserica parohială din Pojorta, prot. Făgăraş, aflată în şantier de pictură.
- **Sâmbătă, 1 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.

  — A vizitat via Mitropoliei de la Sărăcsău, jud. Alba.

  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **Duminică, 2 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ilie" din parohia Amnaş, prot. Sălişte (P. C. pr. Damian Mircea), cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la zidirea bisericii. A rostit cuvânt de învăţătură. Teologul Constantin Ciprian a fost hirotonit întru diacon.

  — Seara săvârşeşte Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrala din Sibiu.
- **3—7 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.
- **Joi, 6 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Schimbarea la faţă" de la Mânăstirea Bucium, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură. La vremea potrivită P. C. diac. Constantin Ciprian a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Netuş, prot. Agnita.

  — Seara săvârşeşte Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.
- **Sâmbătă, 8 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **Duminică, 9 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie în cartierul sibian Ţiglari, rostind cuvânt de învăţătură. A săvârşit slujba de punere a pietrei de temelie la viitoarea biserică de aici cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" (P. C. Pr. Marian Răduleţ).

  — Seara a săvârşit slujba Vecerniei şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală. A cercetat Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" de la Valea Hârtibaciului, prot. Agnita.
- **Luni, 10 august a.c.** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" de la Cârţişoara, prot. Avrig, mânăstire aflată în şantier de construcţie.
- **11—13 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.
- **Vineri, 14 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

  — Seara a săvârşit Vecernia, Litia şi Prohodul Maicii Domnului în Catedrala Mitropolitană.
- **Sâmbătă, 15 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură. A participat la cel de-al doilea festival de muzică corală religioasă, organizat acolo de Radiodifuziunea Română. S-a întâlnit cu Dl. Valeriu Stoica, ministrul Justiţiei şi cu un grup de parlamentari.

  — Seara a săvârşit Vecernia şi Litia în biserica „Sf. Martiri Brâncoveni" din mânăstire.
- **Duminică, 16 august a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Turnu Roşu, prot. Avrig, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", rostind un ales cuvânt de învăţătură creştinească.

  — În aceeaşi zi. P. S. Sa a cercetat schitul Păltiniş, unde s-a întâlnit cu un grup de 50 de copii din Zlatna, aflaţi la Schit şi cărora le-a vorbit despre binefacerile rugăciunii.
- **Marţi, 18 august a.c.** — P. S. Sa a luat parte la slujba de Te-Deum, în Capela Mitropolitană cu prilejul întâlnirii absolvenţilor Institutului Teologic din Sibiu, promoţia 1968.

  — A luat parte la primirea P. F. Patriarh Teoctist la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu.

  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **27.07.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit pe P. C. Preot Simion Săsăujan în legătură cu rezolvarea unor probleme cu caracter bisericesc.
- **29.07.1998** — Î. P. S. Mitropolit a prezidat Permanența Consiliului Eparhial Sibiu, care a avut loc la Reședința Mitropolitană;
- **30.07.1998** — Î. P. S. Mitropolit a vizitat Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus și s-a interesat de mersul lucrărilor de construcție a Academiei de la Sâmbăta.
- **05.08.1998** — Î.P.S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană pe P. S. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului.
- **06.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit pe dl. inginer Mihai Gavriș cu familia, din București.
- **08.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană pe d-na doctor Maria Șoaită din Târgu Mureș, care se afla în trecere prin Sibiu.
- **15.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit un grup de credincioși din localitatea San Mauro Pascoli — Italia, condus de dl. inginer Mihai Buda.
- **18.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană pe Prea Fericirea Sa Patriarhul TEOCTIST, însoțit de P. S. Calinic, Episcopul Argeșului, aflați în trecere prin Sibiu spre reședințele lor, venind de la înscăunarea P. S. Episcop Vasile Flueraș, Episcop vicar al Clujului, instalat la Mânăstirea Nicula cu ocazia hramului acestei Mânăstiri. La primire a asistat P. S. Visarion Rășinăreanu — Episcop vicar.
- **22.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană pe P. C. Protopop al Sibiului Luca Dănilă, însoțit de Arhid. Luca Dumitru.
- **23.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința Mitropolitană două familii de credincioși din Basarabia, aflate în trecere prin Sibiu.
- **24.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit pe P. C. Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus — Exarhul mânăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului.
- **25.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit l-a primit pe Arhim. Ilarion Urs, economul Mânăstirii „Brâncoveanu" de a Sâmbăta de Sus, în legătură cu continuarea lucrărilor de construcție la viitoarea Academie de la Mânăstire.
- **26.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit l-a primit la Reședința Mitropolitană pe P. C. Arhid. Ezechil Oancea, consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului.
- **27.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit l-a primit pe dl. doctor Suciu Nicolae din Mediaș, membru al Consiliului Eparhial și al Adunării Eparhiale a Sibiului și membru al Adunării Naționale Bisericești — București.
- **29.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit la Reședința mitropolitană pe P. C. Pr. prof. Mihail Milea de la Seminarul Teologic Ortodox Buzău și Președinte al Fundației „Sf. Sava" din Buzău aflat în trecere prin Sibiu, însoțit de trei elevi.
- **30.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit l-a primit pe dl. Sorin Dumitrescu, directorul Editurii „Anastasia" București.
- **31.08.1998** — Î. P. S. Mitropolit a primit pe P. C. Pr. Munthiu Adrian Dumitru, Eclesiarhul Catedralei Mitropolitane din Sibiu.
  — Î. P. S. Mitropolit a primit pe P. C. Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, în legătură cu rezolvarea unor probleme din cadrul Mânăstirii.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

CENTRUL EPARHIAL AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE SIBIU

ANUNȚĂ:

Examen-concurs pentru ocuparea a 8 posturi de Asistență-Socială la parohii din municipiul Sibiu.

Concursul se va ține în data de 12 octombrie 1998, la Centrul Eparhial Sibiu.

Se pot înscrie la concurs numai licențiații de Asistență Socială.

Dosarele se depun cu cel puțin o săptămână înainte de examen la Secretariatul Eparhiei.

Se vor depune următoarele acte:
— binecuvântarea Chiriarhului.
— cerere de participare la concurs.
— curriculum vitae.
— actul de studii.
— actul de naștere.
— actul de botez.
— fișa medicală.

CONCURSUL CONSTĂ DIN:

1. Probă scrisă cuprinzând câte un subiect din fundamentarea teologică a Asistenței-Sociale și legislația de Asistență-Socială.

2. Probă scrisă cuprinzând analiza studiului de caz.

Alte informații la secția ad-tiv-bisericească și cu probleme sociale.

Compartimentul de Asistență Socială

Prima biserică din Brașov, dată în folosință după Decembrie 1989

Credincioșii ortodocși din cartierul „ASTRA" au intrat duminică, 28 iunie a.c., într-o biserică nouă.

La data de 8 noiembrie 1943, Arhiepiscopia Sibiului a înființat o parohie ortodoxă pentru credincioșii din zona „ASTRA", ce se întindea de la Spitalul uzinei de azi al S.C. „ROMAN" S.A. și până la restaurantul „Ciucaș", unde orașul se termina spre Dârste.

În sala festivă a Liceului de pe Calea București a funcționat primul lăcaș de cult. Din anul 1948, Biserica a fost mutată într-un local vis-a-vis de Spitalul județean, într-o fostă cârciumă și a funcționat în condiții improprii până la Sfintele Paști ale anului 1981 când, prin osteneala și perseverența preotului Ioan Comșulea s-a putut realiza spațioasa și frumoasa Biserică „Sf. Arhangheli" de pe strada cu același nume de astăzi.

După Revoluția din 1989, chiar din luna ianuarie 1990, preotul Ioan Comșulea n-a avut odihnă până nu a obținut un nou teren pentru Biserică în B-dul Saturn, în parcul de la „Micșunica". La 12 august 1990 cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, P.S. Serafim Făgărășanu, Episcop-vicar de Sibiu, a pus piatra de temelie a actualei Biserici-Catedrale ce s-a dat în folosință acum și realizată numai din fonduri proprii.

Îl felicităm pe preotul Ioan Comșulea și pe credincioșii parohiei sale pentru frumoasa Biserică-Catedrală realizată, în care să poată sluji încă ani mulți.

Participant

◉ Semnalăm ◉ Semnalăm ◉

◉ Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania publică propria versiune a traducerii **„Cântarea Cântărilor"**.

Este o versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Î. P. S. Sa. După ce-i face o tălmăcire personală, o publică între pag. 27 și pag. 47, cu unele adăugiri editoriale care nu fac decât să-i sporească valoarea traducerii actuale.

Iată ce spune autorul însuși despre cartea sa:

„Prezență singulară și stranie în canonul Sfintei Scripturi, **Cântarea Cântărilor** e ca și cum Venus din Milo s-ar fi rătăcit cândva, statuară, printre mozaicurile Aghiei Sofia: un splendid poem de dragoste omenească, într-un univers al erosului candid, în care trupul omenesc, înveșmântat mai mult în miresme decât în haine, aproape că nu mai are ascunzișuri.

Ce caută ea, totuși, în Biblie? Creștinismul a preluat poemul nu numai în virtutea succesiunii nou-testamentare și nu numai pe temeiul autorității istorice, ci mai ales pentru că scriitorii și părinții bisericești au văzut în el metafora perfectă a legăturii intime dintre Hristos și Biserica Sa".

Fără îndoială, cartea își avea locul în Biblie și autorul a ghicit bine situația, ocupându-se și cu o mai bună a ei tălmăcire.

* * *

◉ **„Spovedanie și comuniune"** de P. S. Andrei, Episcopul Alba-Iuliei, 1998.

Spicuim din cuprinsul acestei cărți: 1. **Pocăința, Taina împăcării și refacerii comuniunii;** 2. **Duhovnicul;** 3. **Ucenicul.** Despre toate acestea Î. P. S. Andrei ne face o bună prezentare și cartea lui este vrednică de luat în seamă de toți acei care caută să pătrundă în tainele cele duhovnicești.

* * *

◉ Petru I. David, **„Ecumenismul — Factorul de stabilitate în lume astăzi"**. Editura Gnosia, București, 1998. Cartea are un cuvânt înainte de **Î. P. S. Antonie Plămădeală**, pag. XIII—XVII, după care urmează cuvântul autorului. Mai are un cuvânt de introducere de acad. *Răzvan Teodorescu*, intitulat: **„Un spațiu al ecumenismului mileniului III — Sud-Estul European"**, precum și o prefață de dr. *Ion Popescu*, președintele Băncii Internaționale a Religiilor din România, și un cuvânt introductiv al Pr. prof. dr. *Dumitru Popescu*.

Cartea părintelui David tratează toate problemele care se pun Ecumenismului, acum în pragul mileniului III. Se ocupă și de ecumenismul local de la noi în vremea Patriarhului *Teoctist* și a Patriarhului *Justinian Marina*.

Este o carte interesantă pe care o vor parcurge cei interesați și care nu cunosc îndeajuns problemele Ecumenismului de la noi.

* * *

◉ Ovidiu Moceanu, **Visul și Împărăția**, o teologie a viselor, cu o prefață de pr. Ioan Bizău, Editura Antim, Cluj, 1998, pag. 178.

„Susținută biografic printr-o vastă și bine selectată literatură de specialitate, ce merge de la textul Sfintei Scripturi până la cele mai importante tratate de teologie. Cartea **Visul și Împărăția** vine să întregească în chip fericit demersul Părintelui arhim. Ilie Cleopa de la Mânăstirea Sihăstria, dar și lucrarea savantă a grupului de cercetători coordonat de către Liviu Popoviciu. Inventatorul exhaustiv al viselor, vedeniilor, profețiilor, descoperirilor, nălucirilor, prevestirilor, parabolelor și altor fenomene similare din Vechiul și Noul Testament, ce alcătuiesc substanța tabelului-anexă, conferă acestei cărți un merit în plus, pe care mai ales specialiștii în științele biblice îl vor aprecia cu siguranță".

Cartea se ocupă de „Visul și dialogul omului cu Dumnezeu, de sacru și diabolic în vis și de onirologia creștină". Vise, vedenii, proorociri, profeții, străvederi, descoperiri, răpiri în duh, înainte-vederi, năluciri, arătări, prevestiri și parabole în Vechiul și Noul Testament.

* * *

◉ Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului publică lucrarea: **„Biserica întemnițată — România 1944—1989"**, alcătuită de Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu și Flori Stănescu, București, 1998.

Până la pagina 27 Cartea cuprinde mai întâi 13 dintre ierarhii ortodocși scoși din scaune și apoi începând cu litera A după alfabet, îi dă pe toți cei din țară până la Zugravu Ion I (preot ortodox), ceea ce înseamnă aproape 400 de pagini de eroi înscriși în acestă carte.

„Comunismul, acolo unde a reușit să se impună, a fost dușman de moarte al Bisericii.

În România teroarea s-a întins și a lovit toate confesiunile în aceeași dorință malefică de a distruge temeliile spiritualității românești.

Dedicăm această osârdie memorială tuturor celor care au suferit și au mărturisit fără teamă credința vie în fața dușmanului.

De asemenea, o dedicăm tinerei generații spre pildă".

Dintre arhierei, membri ai Sf. Sinod în prezent, sunt consemnați printre cei condamnați **Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania** și **Î. P. S. Mitropolit Antonie.** În continuare, lucrarea compune biografiile tuturor **clericilor ortodocși, catolici, greco-catolici și protestanți din România.** Sunt eroi a căror amintire e făcută aici să trăiască veșnic în memoria noastră, veșnic în memoria țării.

◉ Pavel Alexandrovici Florenski, **Perspectiva inversă și alte scrieri,** Traducere din limba rusă de: Tatiana Nicolescu, Alexandra Nicolescu și Ana Maria Brezuleanu, prefață de Nina Kauchtschischwili. Editura Humanitas, București, 1997, pag. 269.

Cartea aceasta este una din cărțile care așteptau pe cineva, după Revoluție, ca să le traducă. Și iată că i-a venit rândul acum.

„În Părintele Pavel s-au întâlnit dragostea pentru înțelepciune și dragostea pentru Biserică, Atena și Ierusalimul", spunea Serghei Bulgakov.

„Descoperit în Occident la câteva decenii după moarte și redescoperit în Rusia sa natală abia după 1990, Pavel Florenski e unul dintre cei mai originali și îndrăzneți gânditori ruși ai acestui secol. A fost o personalitate culturală eminamente eclectică: un preot interesat de matematicile pure, un teolog modern și erudit, preocupat de istoria artei, epistemologie și logica simbolică. Opera sa capitală, **La cumpăna gândirii** — rămasă în stadiul de proiect, căci Părintele Pavel a fost arestat de autoritățile staliniste în 1933 și împușcat patru ani mai târziu —, urma să fie sinteza acestor preocupări atât de diverse.

Volumul de față reconstituie acele secțiuni din vasta sinteză proiectată de Florenski referitoare la lingvistică și teoria artei. Din primul domeniu au fost alese studiile „Știința ca descriere simbolică" și „Antinomia limbii" — piesă centrală a contribuției gânditorului rus la cercetarea limbii —, iar din al doilea mult discutatul eseu „Perspectiva inversă și o serie de fragmente din prelegerile lui Florenski asupra problemei spațiului în opera de artă".

E o carte care se impune de la sine cititorului.

* * *

◉ Merită citită cartea lui Nicolai Berdiaev, **„Împărăția lui Dumnezeu și împărăția cezarului"**, colecție coordonată de Ion Ianoși, iar traducerea din rusă de Nina Nicolaeva (Ed. Humanitas, București, 1998, pag. 142). Este vorba de o ultimă carte a lui Berdiaev. Iată ce scriu editorii pe ultima pagină a cărții: „Această ultimă scriere a lui Berdiaev sintetizează ideile-forță prezente de-a lungul întregii sale opere. Filozoful creștin rus se oprește îndelung asupra conceptului de libertate și a consecințelor lui în plan social și uman. Libertatea e definită prin intermediul unor raporturi conflictuale: împărăția spiritului / împărăția cezarului, spirit / natură, spirit / societate statală etc. Subliniind tragismul condiției umane în genere, teza autorului este că atât colectivismul de tip socialist, cât și ideologia marxistă subiacentă lui duc la anihilarea personalității și creativității caracteristic umane".

E, fără îndoială, o carte care poate să intereseze pe oamenii de cultură. Trebuie să i se dea atenția necesară.

* * *

◉ Semnalăm o carte recentă **„Creștinismul în Occident 1400—1700"** de John Bossy, coordonată de P. C. Pr. Vasile Răducă, traducerea fiind făcută din engleză de Dorin Oancea, (Ed. Humanitas, București, 1998, 238 pag.). Este o carte interesantă despre **„Creștinismul din 1400—1700"** care se ocupă de: „Hristos, Maria și Sfinți, de rudele spirituale și de sânge, păcat și pocăință, miracolul social și dușmanii rasei umane". În partea a doua se ocupă de: „Tatăl, Cuvântul și Duhul Sfânt, instituția religiei creștine și peregrinările sacrului". Iată ce spune pe copertă, în textul de mai jos:

„John Bossy, profesor de istorie la Universitatea din York, face o remarcabilă sinteză, concepută în spiritul sfârșitului Evului Mediu și începutul epocii moderne. Creștinismul este privit nu atât ca religie, cât ca un organism viu, alcătuit din oameni legați prin credințe specifice și un mod anumit de viață.

Cartea este construită în jurul Reformei — moment de schimbare profundă a lumii creștine tradiționale, unde Sfintele Taine își îndeplinesc încă funcția augustiniană de coloană vertebrală a organismului social. Autorul examinează factorii care aveau să mineze vechile rituri de trecere, menite să confere sens și sfințire vieții umane. Sunt descrise noile dogme - protestantă și catolică - și sunt prezentate urmările dezintegrării creștinismului tradițional".

Sunt multe puncte de vedere care ar mai necesita cercetarea. Lăsăm însă autorului ordinea scrisă a temelor pe care și le-a ales el.

* * *

◉ „Fundația Dosoftei" ne pune la îndemână o carte a P. C. Arhim. Paulin Lecca **„Frumosul divin în opera lui Dostoievski"**, (Ed. Discipol, București, 1998, 330 pag.).

Adrian Popescu îi scrie o prefață foarte interesantă pentru că însăși Cartea este o operă dostoievskiană de mare importanță. Mai departe, autorul ne dă largi cunoștințe din Dostoievski pe care le cuprinde în această carte. Este foarte folositoare pentru oricine care vrea să pătrundă în opera celui ce a fost Dostoievski. Pe P. C. arhim. Paulin Lecca l-am cunoscut încă de pe vremea când scria această carte, și a dat în ea tot ce știa mai bun despre Dostoievski. Bine că l-a ajutat Dumnezeu să o poată oferi publicului cititor înainte de a muri.

* * *

◉ Ion Mircea, **„Poezii"**, ed. Vitruviu, București, 1996. E o interesantă carte de versuri pe care ne-o dă poetul Ion Mircea și pe care o recomandăm tuturor cititorilor români, care vor descoperi în ea un poet profund și o ardere a virtuților poetice, cum rar se mai găsesc în Ardealul nostru.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146

SIBIU

1 septembrie

Nr. 33—34

1998

Naşterea Preacuratei Fecioare Maria

Viaţa şi activitatea Domnului Hristos pe pământ, expusă în Sfintele Evanghelii, explicitează pe înţelesul credincioşilor, marea taină a creştinătăţii, a lui Dumnezeu, care s-a arătat în trup (I Tim. 3, 16), adică om s-a făcut şi „s-a sălăşluit întru noi şi am văzut mărirea lui, mărire ca a unuia născut din Tatăl, plin de dar şi de adevăr" (Ioan 1, 14). În schimb, la 8 septembrie a fiecărui an, Tradiţia Bisericii glăsuieşte creştinilor, prin imnele cărţilor liturgice, despre naşterea Preacuratei Fecioare Maria, prin care Dumnezeu Cuvântul „cel ce se odihneşte pe Scaune înţelegătoare, scaun sfânt pe pământ luişi mai nainte şi-a gătit" (la Vecernia sărbătorii), „scaun de Heruvimi Fecioara" (Irmosul naşterii Domnului). Dumnezeul minunilor, nădejdea celor fără de nădejde, prin iubirea de oameni, „cer însufleţit s-a făcut, că din rădăcină neroditoare, sad de viaţă purtător ne-a odrăslit, pe maica sa", care să aducă în lume pe Hristos, spre mântuirea sufletelor noastre.

Sfinţii Ioachim şi Ana sunt părinţii Preasfintei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, pomeniţi în otpustul fiecărei sf. liturghii şi mai cu osebire, în ziua de 9 septembrie. Ioachim se trăgea din neam împărătesc. Iubitor de Dumnezeu şi bogat ce era, îşi ducea darurile îndoite lui Dumnezeu. Ana se trăgea din Matan, care era a douăzeci şi treia spiţă din neamul lui David şi al lui Solomon. Matan a luat de soţie pe Maria, din neamul lui Iuda şi a născut pe tatăl lui Iosif, teslarul, şi pe trei fete: pe Maria, Sovi şi pe Ana. Maria a născut pe Salomi, iar Sovi pe Elisabeta. Ioachim, împreună cu soţia sa Ana, din Nazaretul Galileii, erau defăimaţi pentru nerodire, căci erau sterpi şi nu aveau copii. Pentru aceasta, deopotrivă s-au mâhnit la inimă, atât Ioachim în munte, cât şi soţia sa Ana, în grădină. Ei, adânciţi în zile, pioşi şi temători de Dumnezeu, cu lacrimi fierbinţi s-au rugat lui Dumnezeu să-i izbăvească de neajunsul lor. A ascultat Dumnezeu rugăciunea lor şi bine-a-voit a-i ridica pe ei din nenaşterea de fii. Le-a dat Dumnezeu rod sfânt; cea stearpă — zice condacul sărbătorii — a născut pe Preacurata Născătoare de Dumnezeu. Fecioara Maria este deci nepoata lui Matan şi a soţiei sale Maria. La rândul lor, Elisabeta, mama sf. Ioan Botezătorul şi Salomi erau nepoate de surori ale Anei şi verişoare cu Născătoarea de Dumnezeu.

Rugăciunea, împreună cu suspinul cel bineprimit pentru sterpiciunea şi nenaşterea de fii a lui Ioachim şi a Anei, în urechile Domnului au intrat şi a odrăslit Ana rod de viaţă purtător lumii. Prin darul oferit de sus, cea stearpă cu bucurie a născut pe hrănitoarea vieţii noastre. Preacurata Fecioară născându-se, s-a înscris cu bucurie un popas important în iconomia mântuirii celei de obşte, adică a tuturor neamurilor. Fecioara Maria din cei drepţi a ieşit şi ca un nor al Luminii, în această zi, ne-a strălucit nouă. Credincioşii serbează cu psalmi şi cu cântări naşterea Preacuratei Fecioarei Maria şi cu credinţă aduc mărire lui Dumnezeu, Celui ce s-a jurat lui David, că-i va da lui rod din coapsele sale. „Eu am făcut legământ cu alesul meu şi m-am jurat lui David sluga mea — zice Domnul — întări-voi seminţia ta în veac de veac şi scaunul tău îl voi clădi din neam în neam" (Psalm 89, 4—5).

Cântările bisericeşti de Sfânta Maria Mică vestesc negrăita bucurie, că Ioachim şi Ana au născut pe începătura mântuirii noastre, pe singura Născătoare de Dumnezeu, pe cea din rădăcina lui Iesei (tatăl regelui prooroc David), adică toiag din rădăcina lui Iesei şi dintr-însul floarea, Hristos Dumnezeul nostru a odrăslit. În această zi, din Ioachim şi din Ana cea înţeleaptă, s-a născut Preacurata Fecioară, de Dumnezeu Născătoare, care a încăput pe Dumnezeu-Cuvântul, care este lauda proorocilor, fiica lui David. Cât de sugestiv exprimă cântarea bisericească lucrarea lui Dumnezeu, prin cuvintele: „Tarina cea mai înainte neroditoare, pământ roditor naşte şi din pântece sterp, rod sfânt a răsărit.". Preasfânta Fecioară s-a născut din cea stearpă, spre a aduce înnoire firii noastre celei sterpe. Troparul zilei exprimă bucuria pe care naşterea de Dumnezeu Născătoarei Fecioare o vesteşte la toată lumea, căci dintr-însa avea să răsară Soarele dreptăţii Hristos Dumnezeul nostru, care a dăruit lumii viaţă veşnică.

Prin vrerea lui Dumnezeu, şi alte femei sterpe s-au fericit prin odrăslire, Fecioara Maria însă a strălucit mai presus decât toţi cei născuţi cu cuviinţă dumnezeiască. În chip preamărit, din maică neroditoare născându-se, Fecioara Maria avea să nască pe Dumnezeul tuturor mai presus de fire, cu trup, din pântece fără sământă, singură fiind uşă a Unuia-născut Fiului lui Dumnezeu, prin care trecând, încuiată a păzit-o.

Astăzi începe darul rodirii, arătând lumii pe Maica lui Dumnezeu, prin care cele pământeşti cu cele cereşti se împreună, spre mântuirea sufletelor noastre. Cea stearpă se arată maică a celei ce a rămas fecioară şi după naşterea Ziditorului a toate. Din aceea s-a întrupat cu firea cea străină, Cel din fire Dumnezeu.

Astăzi Ana cea stearpă naşte pe fiica lui Dumnezeu, cea mai înainte aleasă din toate neamurile, spre a fi locaş lui Hristos

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

„PACEA ESTE NUMELE LUI DUMNEZEU"

— Importantă reuniune interreligioasă la Bucureşti —

Sub înaltul patronaj al Preşedintelui României, dl. Emil Constantinescu, în colaborare cu Patriarhia Română, comunitatea Sant Egidio din Roma a organizat la Bucureşti, între 30 august — 1 septembrie a.c., cea de-a XII-a Reuniune Internaţională „Oameni şi Religii", având ca temă: „Pacea este numele lui Dumnezeu" — „Dumnezeu, Omul, Popoarele".

La această Reuniune au participat personalităţi de marcă ale lumii creştine şi necreştine reprezentând 30 de religii din aproape 50 de ţări ale lumii.

Au fost prezenţi S. S.-lor: Petru VII, papă şi patriarh al Alexandriei, Ignatie IV Hazim, patriarhul Antiohiei, Maxim, patriarhul Bulgariei, Chrisostomos, arhiepiscopul Ciprului, Anastasios, arhiepiscopul Albaniei, Dorotei, Mitropolitul Cehiei şi Slovaciei, Ioan, arhiepiscopul Finlandei, reprezentanţi ai patriarhiilor Ecumenice ale Ierusalimului, Moscovei, Serbiei şi ai Bisericii Poloniei.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au fost prezenţi toţi membrii Sf. Sinod în frunte cu Prea Fericirea Sa TEOCTIST, patriarhul României.

Din partea Bisericii Romano-Catolice au luat parte şapte cardinali în frunte cu Eminenţa Sa Cardinalul Edward Idris Cassydi, preşedintele Consiliului pontifical pentru Unitatea Creştinilor, mulţi episcopi din Europa, precum şi toţi ierarhii catolici şi greco-catolici din România.

Au fost prezenţi reprezentanţi ai Bisericii Orientale Necalcedoniene: S. Sa Abbuna Paulos, patriarhul Bisericii Ortodoxe Etiopiene, S. Sa Aram I, Catolicosul Armean al Ciliciei, precum şi reprezentanţi ai altor culte creştine şi necreştine din Europa, Asia, America şi Africa. Pentru prima dată Reuniunea „Oameni şi Religii" s-a desfăşurat într-o ţară majoritar ortodoxă. Invitaţia a fost făcută anul trecut la Padova de către Preşedintele României dl. Emil Constantinescu.

Deschiderea oficială a Reuniunii a avut loc duminică, 30 august a.c., printr-o Sf. Liturghie slujită în sobor de către şefii de Biserici Ortodoxe şi de delegaţii Bisericilor autocefale pe esplanada din dealul Patriarhiei din Bucureşti. Din Palatul patriarhal, soborul slujitor precum şi oaspeţii celorlalte Biserici şi denominaţiuni creştine au plecat în procesiune spre locul de celebrare a Sf. Liturghii, cu o oprire la moaştele Sf. Dimitrie Basarabov, ocrotitorul oraşului Bucureşti, scoase din Catedrală special cu acest prilej. Toţi participanţii s-au închinat cu evlavie la sicriul moaştelor Sf. Dimitrie. Sf. Liturghie arhierească a fost prezidată de S. Sa Petru al VII-lea, papă şi patriarh al Alexandriei, care la invitaţia P. F. Patriarh Teoctist a rostit şi cuvânt de învăţătură după citirea Sf. Evangheliii. La vremea potrivită au rostit cuvinte de salut: Eminenţa Sa cardinalul Edward Cassydi, S. Sa Abbuna Paulos, patriarhul Etiopiei, Ex. Sa Michael Turnbull, episcop de Durcham, prof. Andrea Ricardi, fondatorul comunităţii Sant Egidio din Roma, iar la sfârşit P. F. Patriarh Teoctist al României a rostit un înălţător cuvânt de învăţătură ară ând bucuria Bisericii noastre şi a credincioşilor ei de a avea în mijocul lor oaspeţi din întreaga lume creştină. La Sf. Liturghie au luat parte: dl. Emil Constantinescu, preşedintele României, precum şi alte persoane oficiale. Erau prezenţi membri ai Episcopatului Romano-Catolic şi Greco-Catolic din România, reprezentanţi ai cultelor religioase din ţară şi din străinătate.

La orele amiezii P. F. Patriarh Teoctist a oferit la Palatul Patriarhal din Bucureşti, o masă oficială, la care au luat parte toţi ierarhii ortodocşi şi vechi orientali prezenţi la festivităţi. Au participat şi dl. Emil Constantinescu şi d'. Ion Diaconescu, preşedintele Camerei Deputaţilor.

După masă, la orele 17, a avut loc la Palatul Parlamentului, ceremonia de deschidere a Reuniunii în prezenţa P. F. Patriarh Teoctist şi a d-lui Preşedinte al României Emil Constantinescu.

Au luat cuvântul prezentând mesaje: P. F. Patriarh Teoctist, dl. Emil Constantinescu, preşedintele României, dl. Andrea Ricardi, preşedintele Comunităţii Sant Egidio, Abbuna Paulos, Patriarhul Etiopiei, Israel Meir Lau, şef rabin al Israelului, cardinalul Silvestrini, prefect al Congregaţiei Bisericilor Orientale, Isma'il Daftar de la Universitatea Al Azhar — Egipt şi Cornelia Sommarunga — preşedintele Comitetului Internaţional al Crucii Roşii.

În aceeaşi zi, seara, la Palatul Cotroceni a fost oferită o recepţie oficială din partea preşedinţiei României.

A doua zi dimineaţa, luni, 31 august a.c., au început la Palatul Parlamentului (Casa Poporului) lucrările propriu-zise ale Reuniunii. Lucrările s-au desfăşurat pe cinci secţiuni, după cum urmează: I — Umanismul în Mileniul III, Religiile în confruntare; II — Drepturile omului şi religiile; III — România şi Europa; IV — Creştini şi musulmani: viitorul dialogului; V — Un apel pentru viaţă, împotriva pedepsei cu moartea.

În aceeaşi zi, după-masa, s-au desfăşurat alte cinci secţiuni ale Reuniunii: I — Religie şi naţiune între Est şi Vest; II — Poporul săracilor; III — Există un viitor pentru credincioşi; IV — Marea Mediterană între coabitare şi conflict; V — Ca'ea dialogului interreligios; Probleme şi perspective.

Masa de prânz precum şi recepţia de seara au fost oferite la Palatul Parlamentului de către comunitatea Sant Egidio din Roma, organizatoarea Reuniunii.

Marţi, 1 septembrie a.c., zi în care în Biserica Romano-Catolică este prăznuit Sf. Egidiu, patronul spiritual al Comunităţii, a avut loc în cursul dimineţii, tot la Palatul Parlamentului, a treia sesiune a Reuniunii, grupată tot pe 5 secţiuni, după cum urmează: I — A vorbi despre Dumnezeu în lumea contemporană; II — Monahismul între Orient şi Occident; III — Rugăciunea; IV — Ecumenism, şi V. — Religii'e japoneze în faţa întrebărilor Asiei.

La toate aceste secţiuni au susţinut comunicări interesante ierarhi ortodocşi, catolici şi protestanţi, precum şi reprezentanţi ai religiilor necreştine, lucrările fiind urmate întotdeauna de intervenţii sau de întrebări din rândul auditoriului.

În după masa zilei de marţi, 1 septembrie a.c., a avut loc Rugăciunea mondială pentru pace: „Pacea este numele lui Dumnezeu". După tradiţie, în diverse locuri din Bucureşti, creştinii şi necreştinii s-au rugat lui Dumnezeu pentru pace şi bună înţelegere între popoare.

Locul de desfăşurare al rugăciunii pentru creştini a fost în piaţa Sf. Gheorghe din Bucureşti la kilometrul „O", în faţa bisericii cu acelaşi nume, unde se odihneşte voievodul martir Constantin Brâncoveanu, ctitorul acesteia. Au fost citite pasaje din Sf. Evanghelie şi epistolele pauline, după care au urmat scurte meditaţii rostite de către şefi de Biserici, alternând apoi rugăciunile pentru pace rostite de creştini de toate confesiunile cu bucăţi corale cântate cu măiestrie de către corurile Simbol şi Divina Armonie.

După terminarea rugăciunii pentru pace, în Piaţa Universităţii din Bucureşti a avut loc ceremonia de închidere a Reuniunii la care au luat parte toţi cei aproape 800 de participanţi, precum şi numeroşi invitaţi şi o imensă mulţime de credincioşi.

Ceremonia a fost deschisă de către dl. Emil Constantinescu, preşedintele României, după care au urmat mesajele P. F. Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române al S. Sale Papa Ioan Paul al II-lea, precum şi mesajul Comunităţii Sant Egidio, prezentat de către prof. Andrea Ricardi. A fost lansat apoi solemn Apelul pentru Pace 1998, după care au fost aprinse făcliile de către reprezentanţii tuturor religiilor care au semnat apoi Apelul pentru Pace. Un moment emoţionant l-a constituit amintirea victimelor tuturor războaielor, fiind păstrat un moment de reculegere în memoria celor morţi în conflagraţii. În acordurile imnului Messia de Händel, Reuniunea s-a încheiat şi a dovedit întregii lumi că religiile au un rol deosebit în instaurarea păcii pe pământ şi că ele pot constitui un instrument puternic pentru apărarea marelui dar pe care Dumnezeu l-a făcut oamenilor: Pacea.

Bucureştiul a devenit pentru trei zile capitala religioasă a lumii şi oameni de pe toate meridianele au putut vedea laolaltă rugându-se şi discutând întreolaltă creştini de diferite confesiuni, musulmani şi mozaici, sintoişti şi budişti sau de alte religii, aducându-şi astfel fiecare aportul la realizarea şi păstrarea păcii lui Dumnezeu pe pământ.

Şi pentru Biserica Ortodoxă Română, Reuniunea a fost benefică şi ea, Biserica a demonstrat că în România există o Biserică vie, credincioşii fiind alături de ierarhi şi de cler întru împlinirea misiunii lor sacre ca membri ai Trupului tainic al Domnului.

† VISARION RAŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Nevoia de Dumnezeu

Omul zilelor noastre a atins înălţimi, pe care nici nu le bănuia altădată. De la legendarul Icar până la rachetele interplanetare de azi este un drum imens, parcurs de mii de generaţii, jalonat cu nenumărate victime şi eroi. Despre unii dintre aceştia aflăm câte ceva din istoria umanităţii, din istoria culturii şi civilizaţiei speciei umane. O neostenită străduinţă l-a animat în permanenţă pe Om de a cunoaşte, de a căuta adevărul, dreptatea, frumuseţea, fericirea, într-un cuvânt, valorile supreme ale existenţei. Niciodată nu a fost mulţumit de realizare, mereu s-au ivit noi şi noi ţinte, noi şi noi orizonturi. Ceea ce pentru un secol a fost ideal, pentru secolele următoare a devenit vechitură, non-valoare. În toate domeniile activităţii umane s-au înregistrat progrese greu de cunoscut şi de cuprins într-o viaţă de om. Cunoaşterea a privit atât macrocosmosul, cât şi microcosmosul. Omul a vrut mereu să înţeleagă ce este dincolo de pragul cunoaşterii sale de la un moment dat, a vrut mai multă înălţime, mai mult orizont. Este o formă de împlinire a destinului fiinţei umane rostit de ziditor dintru începuturi: „Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul!"

Dacă dimensiunile noastre trupeşti au rămas aproximativ aceleaşi cu ale strămoşilor noştri din vechime, creşterea în plan spiritual, mai precis al cunoaşterii, a fost imensă. Ştiinţa l-a transformat pe om într-un adevărat demiurg, care poate să distrugă planeta însăşi în câteva fracţiuni de secundă; dar tot ştiinţa l-a făcut să învingă nenumărate boli şi neputinţe, să cunoască taine şi legi ale naturii şi să le stăpânească, iar în unele cazuri să le folosească în propriul său interes. Omul a fost şi a rămas regele întregii creaţii divine, dar chipul său a avut când strălucirea aurei angelice, când întunecimea satanică. De multe ori creşterea fiinţei umane a căpătat dimensiuni aproape luciferice, aceasta generând orgolii nemăsurate, războaie şi distrugeri. Au existat şi creşteri interioare, spirituale, întru credinţă şi viaţă curată, întru sacralitate, care l-au făcut pe om să se ridice la nivel de sfinţenie, l-au făcut să ajungă în preajma lui Dumnezeu. S-au înmulţit oamenii, s-au înmulţit; i-au secerat războaiele, calamităţile naturale de tot felul, bolile şi primejdiile, accidentele şi crimele, dar, în ciuda acestor piedici, numărul lor a crescut la ordinul miliardelor. Intrăm în mileniul trei cu o populaţie de câteva miliarde la nivelul globului, cu perspective sigure ca aceste numere imense să se multiplice la nesfârşit în anii următori. A fost întotdeauna o forţă vitală a speciei umane, care a depăşit înţelegerea obişnuită. Au dispărut nenumărate specii de vieţuitoare, dintre care multe cu dimensiuni şi potenţe somatice net superioare celor umane. Gândiţi-vă numai la dinozauri şi alte fiinţe ancestrale şi veţi înţelege referinţa. Au dispărut specii agresive, dotate cu

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Avram Iancu şi românii din părţile crişene

Legăturile lui Avram Iancu, eroul legendar şi conducătorul revoluţiei din 1848/49 din munţii Apuseni, cu românii din Arad şi Bihor, sunt, desigur, mai vechi decât primăvara anului 1850, când acesta apare — după documente — pentru prima oară în părţile arădene. Pe când era student la drept în Cluj, prin colegii lui originari din aceste părţi, va fi cunoscut şi starea acestor români, frământările şi aspiraţiile lor. Dar, fie că era prea mult preocupat de organizarea şi înarmarea moţilor săi în cetatea Munţilor Apuseni, Iancu nu a trecut prin părţile crişene decât după înfrângerea acestei revoluţii, când toate popoarele din monarhie căutau să tragă cele mai mari foloase de pe urma constituţiei din 4 martie 1849.

Încă din februarie 1849, numeroase delegaţii româneşti băteau drumurile Vienei spre a cere noului monarh, Francisc Iosif, drepturi şi pentru români. Ceea ce monarhia a îngăduit, pentru români, au fost cele două adunări eparhiale, cea de la Sibiu, prezidată de Andrei Şaguna şi cea de la Arad prezidată de episcopul Aradului, Gherasim Raţiu. Aceste două adunări erau proiectate a se ţine deodată, dar aversiunea comisarului imperial pentru Arad, Ioan Atzel, faţă de români, a făcut ca adunarea de la Arad să aibă loc abia în 23 iulie 1850. Despre acest Atzel scrie un corespondent al ziarului **Bucovina**, de la Cernăuţi, că se purta la Arad ca şi cum românii ar fi făcut revoluţia. Prin toate mijloacele, el căuta să compromită pe fruntaşii românilor faţă de regimul austriac şi să tergiverseze întrunirea naţională-bisericească a acestora. (**Bucovina**, Nr. 6, 1/13 1850). Avram Iancu a participat la sinodul sibian, unde pentru prima oară a întâlnit pe cei mai de seamă fruntaşi ai românilor. Acelaşi lucru voia să-l facă şi la Arad; să întâlnească pe fruntaşii din aceste părţi cu ocazia sinodului proiectat. Autorităţile locale semnalizează prezenţa lui Iancu la **Cuvin**, jud. Arad, unde se afla retras episcopul Aradului şi Bihorului, în ziua de 7 aprilie 1850. Congregaţia comitatensă raportează imediat comandamentului militar din Oradea, iar pretorului din Radna i se încredinţează „să urmărească mişcările naţionale duşmănoase cu atenţie deosebită şi să se nizuiască a le potoli". Aceleaşi autorităţi raportează că „primarul şi mai mulţi fruntaşi români, în **cauza viitorului românimii**, întreţin agitaţii suspecte, (gyanitható lázadási körülmények, în original). (**Arhivele Statului, Arad**, Fond Prefectura Arad, **Acta Congregationum**, 1853, Nr. 1871). Între timp, de la Comandamentul militar Oradea se primesc „îndrumări cu privire la adunarea plănuită de Avram Iancu la Cuvin, pe ziua de 15 aprilie. Aceeaşi Congregaţie comitatensă ia la cunoştinţă intenţia episcopului Gherasim Raţiu de a ţine sinod în Arad, tot pe ziua de 15 aprilie 1850.

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. dr. GHEORGHE LIŢIU

Pentru o mai rodnică activitate religioasă în şcoală

Numai Dumnezeu a rânduit să intrăm în normalitatea educaţiei integrale ce se cere a fi făcută sufletului omenesc creat după chipul şi asemănarea Lui. Educaţia atee s-a străduit din răsputeri să scoată pe Dumnezeu din sufletul omului. N-a pus însă nimic în loc, ci l-a „golit" de esenţa sa definitorie, subjugându-l unei îndoctrinări forţate, privându-l de libertatea de gândire şi acţiune şi supunându-l dominaţiei instinctiv animalice. Dar şi „descătuşarea spiritului" în perioada post revoluţionară nu-i dă sufletului omenesc libertatea care să-i împlinească aspiraţiile lui autentice, ci „înecându-l în libertate" îl sufocă în „exploziile" instinctive ale îmbuibării, sexului şi violenţei, iar „educaţia" ce i se face nu dezvoltă dinamismul şi creativitatea spiritului, ci mai degrabă ajungem să constatăm că educaţia sexuală, făcută copiilor în şcoli, le suscită instinctul spre experimentare, devenind părinţi, iar prea multă artă poluată de violenţă şi difuzată sub multiple forme, aduce în faţa instanţei crima juvenilă...

În faţa acestor realităţi evidente, se ridică firească întrebare: unde vom ajunge? Biserica, ignorată şi marginalizată de regimul ateu, este chemată acum să dea răspunsul. Şi dacă ar fi să recunoaştem, fără să supărăm pe nimeni, dar nici să „lâncezim" pe mai departe, trebuie să începem cu constatarea că modul în care se face educaţia religioasă în şcoli, cel puţin până acum, nu-şi va putea îndeplini scopul şi obiectivul major de a crea caractere religios-morale, pe măsură să „încarce" sufletul omenesc cu energie creatoare, împlinindu-i aspiraţiile devenirii sale...

Nu e locul să facem o analiză detaliată, arătând ce s-a făcut, ce nu s-a făcut, sau ce ar trebui să se mai facă. Dorim doar să recunoaştem că trebuie mai mult... Se pot da mai multe cunoştinţe, se pot utiliza metode mult mai eficiente. Se poate şi se impune ca elevilor care învaţă religia în şcoală să li se creeze deprinderi pe măsură să valorifice în viaţa lor cunoştinţele ce li se predau. Nu e desigur vorba de crearea unor deprinderi automate, mecanice, de rutină, ci de direcţionarea naturii spirituale a omului spre dăltuirea caracterelor religios-morale-creştine. Se poate replica însă că noi suntem abia la început; că mai întâi trebuie să depăşim greutăţile

(Continuare în pag. a 3-a)

S. COSMA

O lucrare nouă închinată satului Bogata, jud. Olt

Cu prilejul aniversării a 600 de ani de la prima atestare documentară a satului Bogata, Fundația culturală ARANIA (președinte Daniel Drăgan) a publicat trei volume, o adevărată trilogie privind trecutul acestui sat, mai cu seamă al bisericii sale, sub titlul „File pentru monografia satului Bogata". Primul volum (116 pagini) cuprinde istoria satului, al doilea (150 pagini) cuprinde o parte din memoriile părintelui profesor dr. Spiridon Cândea (1902—1990), legate de zidirea bisericii noi din satul său natal, al cărui ctitor principal a fost, iar al treilea (94 pagini) memoriile arhitectului Nicolae Crețoiu, cel care a conceput planul noii biserici și a supravegheat zidirea ei.

Din memoriile celor doi oameni de cultură rezultă că inițiativa ridicării noii biserici a aparținut profesorului Spiridon Cândea de la Institutul teologic din Sibiu, sprijinit îndeaproape de Nicolae Crețoiu, „arhitectul fără de arginți", care a întocmit planurile ei, după modelul vechilor biserici moldovenești.

Zidirea bisericii a întâmpinat multe greutăți, fiind începută încă din 1946, iar sfințirea s-a făcut abia la 22 august 1982, deci în perioada cea mai întunecată din istoria neamului nostru. Părintele profesor Spiridon Cândea, în volumul său memorialistic, relatează doar o parte din numeroasele obstacole pe care le-a întâmpinat, până în anul 1968, când a fost arestat, și de atunci îndrumarea lucrărilor de construcție a rămas în seama arhitectului Crețoiu și a preotului paroh Ioan Neacșu. Iată cum prezintă succint arhitectul Crețoiu contribuția marelui profesor de teologie la zidirea bisericii: „Dr. Spiridon Cândea și-a luat cu îndrăzneală asupra lui greul acțiunii de mobilizare a forțelor sătești din Bogata și a altor factori care puteau contribui la crearea posibilităților material-financiare și de autoritate necesare realizării lucrării. Și a acționat, a răzbit oponențe, a convins, a strâns oameni, a polarizat în jurul lui forțe active, fără de care nu s-ar fi putut porni această lucrare, cu perseverență, an de an, s-a străduit și a reușit acolo unde alții ar fi renunțat" (vol. III, p. 16). La acest mare „ctitor" se adaugă și alții, precum patriarhul Iustinian, care — la rugămintea pr. prof. Cândea — a acceptat să se lucreze un splendid iconostas în atelierele Patriarhiei, familia general Paul Leonida din București, care a oferit subvențiile necesare în vederea executării picturii de către profesorul Costin Ioanid din București, în 1978, (deși profesorul Spiridon Cândea dorea să o realizeze în mozaic de Murano, făcând apel în repetate rânduri la oameni înstăriți din „diaspora" ca să-i vină în ajutor, dar fără rezultat). În ambele volume memorialistice sunt consemnați și alți „ctitori și binefăcători", ca meșterii pietrari Ștefan Constantin din Bunghea de Sus, jud. Argeș și Francisco Dibernardo, sculptorul în lemn Grigorie Dumitrescu, de la Patriarhie, care a făcut planul catapeteasmei și stranele (acestea fiind plătite de credincioși), meșterul Arpad Antal, care a realizat lucrările de construcție a clopotniței, credinciosul Nicolae Ștefan „mereu prezent, cu fapta și cu îndemnul, cu exemplul abnegației și dragostei de lucru la șantierul bisericii", timp de aproape 30 de ani (vol. III, p. 22), ca și toți ceilalți credincioși ai parohiei — bărbați și femei — care au contribuit cu munca lor necalificată și transporturi, la înălțarea bisericii și au oferit mese pentru meșteri și alți muncitori.

Exemplul regretatului preot profesor Spiridon Cândea — marginalizat peste două decenii de autoritățile comuniste și chiar arestat timp de un an — ar trebui urmat și de alți preoți din parohiile noastre: un exemplu de dragoste, dar mai cu seamă de dăruire față de satul natal, căruia i-a lăsat această îndrăzneață operă de artă autentic românească.

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Întâlnirea cu un om al lui Dumnezeu

Citind articolul Pr. I. Ionescu din „Telegraful Român" intitulat „O convorbire cu Petrache Lupu", apărut la 1 octombrie 1996, mi-a răscolit o amintire reală, întipărită ca o icoană care nu se va șterge niciodată, despre întâlnirea minunată cu omul trimis de Dumnezeu care, asemenea profeților, spunea oamenilor mesajul lui Dumnezeu de a se întoarce de la rătăcire, de la păcate și fărădelegi la dragoste și iubire față de Dumnezeu, la pace și bunăvoire între oameni.

Cum l-am cunoscut pe ciobanul Petrache Lupu? Părinții mei, preotul Ioan Vădeanu — iconom și mama Lucreția-Elena s-au transferat de la Parohia Poșaga-Orăști din Munții Apuseni (locul natal al subsemnatului și a sorei Ștefania, căsătorită cu pr. Vaida Daniel) la parohia Livada — colonie, județul Satu-Mare, prin 1937. În 1940 începând tragedia națională prin Dictatul de la Viena, intelectualii români din Nord-Vestul Transilvaniei, preoți, dascăli, profesori, medici, etc. au luat drumul pribegiei, au trecut dincolo de Carpați, în România, ca să-și salveze viața din cauza noilor ocupanți. Așa s-a întâmplat și cu părinții mei, care fiind avertizați de planurile ucigașe ale ocupanților, noaptea pe ascuns cu un geamantan ne-au luat pe noi cei doi copii mici, lăsând casa parohială nouă cu tot mobilierul și toată agoniseala părinților, și au luat trenul până la București. De aici au plecat în Banat, în județul Caraș-Severin, unde au primit ca parohie satul Biniș, la 5 km de fosta Bocșa-Română. Aici a păstorit tata și noi am crescut până în anul 1952 când părinții s-au hotărât să ne reîntoarcem pe meleagurile transilvane, în apropierea locurilor natale ale părinților, respectiv a Dejului, pe Valea Someșului.

În perioada refugiului, în străvechiul sat de olari vestiți în toată zona Banatului, satul Biniș mi-a lăsat în suflet minunate amintiri în cei doisprezece ani petrecuți aici împreună cu părinții mei.

Tocmai s-au împlinit 50 de ani, de când în anul 1946, fiind în clasa a patra primară, în satul Biniș era o vară deosebit de călduroasă și mai ales secetoasă de crăpa pământul în multe locuri. În acea vară tata s-a hotărât să meargă în pelerinaj la Mânăstirea „Sf. Ilie de la Izvor" în apropiere de Bocșa-Montană de atunci, o mânăstire de călugărițe, bine organizată.

În ziua de 20 iulie 1946, ziua Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul și hramul mânăstirii, tata împreună cu credincioșii din Biniș s-au organizat și pregătit pentru acest pelerinaj deosebit. O mare mulțime de oameni de toate vârstele, îmbrăcați în costumele tradiționale românești ale Banatului s-au adunat la casa parohială. Copiii în număr restrâns printre care mă aflam și eu, erau îmbrăcați în haine albe, ale bisericii, cu cruciulițe albastre cusute în spate și fiecare purta „ripide", sfeșnice și prapuri. Cei mai mulți n-au fost niciodată la mânăstire, dar când s-a răspândit vestea că vine și Petrache Lupu de la Maglavit la mânăstire, au lăsat toate venind și ei să se alăture celorlalți pelerini. Convoiul s-a pornit în frunte cu preotul, cântăreții din corul bisericii, care cântau cântece religioase. Mergând pe jos, prin văi, dealuri aride și pădure, pe drumul cel mai scurt, am ajuns la Mânăstire.

Tata a plecat să slujească Sf Liturghie în sobor cu o mare mulțime de preoți din Timișoara și Reșița. În timpul Sfintei Liturghii nu puteai să intri în biserică de supraaglomerația de oameni de toate vârstele, care se împingeau să intre să-l vadă pe ciobanul Petrache Lupu, ajuns celebru în toată lumea. M-am strecurat și eu cum am putut în mulțimea aceea și în căldura aceea sufocantă. Deodată am văzut la ușa din dreapta altarului, stând și privind peste mulțimea adunată în biserică, un chip blând, cu ochii ageri, părul tuns foarte scurt dat la o parte, îmbrăcat în haine noi populare românești, albe ca zăpada, cu frumoase cusături și broderii. Era încălțat cu opinci noi, cu nojițe răsucite după picior până la genunchi, iar la brâu, era încins cu o curea lată, cu multe ornamente. Mi-a produs o impresie profundă această prezență precum și bunătatea care degaja din chipul lui ,ca un om deosebit de curat la suflet și la trup. În timpul slujbei s-a produs un zgomot. Cineva din mulțime a căzut jos, urlând, cu spume la gură și dădea din mâini și din picioare. Cei din apropiere l-au scos afară din biserică în pridvor. L-am cunoscut. Era un om sărac. îl chema Moise, nu avea familie, trăia din mila binevoitorilor, dormea pe unde putea. Primea haine și bani de care de multe ori era jefuit. Călătorea cu trenul fără bani, era cunoscut de toată lumea. În acel moment l-am văzut pe Petrache Lupu cum s-a apropiat de Moise pe care luându-l de mână, l-a ridicat în picioare.

Slujba s-a terminat. Pe un platou de lângă mânăstire era pregătită o masă mare, cu un vas mare din lemn plin cu apă. Un mare sobor de preoți au început slujba sfințirii apei și rugăciunile speciale pentru ploaie, pentru că în anul acela era o secetă cumplită. Atunci toată acea mare mulțime de oameni s-a așezat în genunchi împreună cu tot soborul de preoți, lângă care era și Petrache Lupu. Se rugau cu toții lui Dumnezeu să trimită ploaie binefăcătoare pentru oameni, pentru pământul însetat și pentru animale. Fiind în apropiere am văzut că, în clipa când un preot mai în vârstă a luat busuiocul cu apă sfințită din vasul de lemn și a stropit mulțimea în cele patru puncte cardinale, s-au auzit tunete și cerul a început să se înnoreze, anunțând sosirea unei ploi torențiale. Apoi a vorbit Petrache Lupu spunând cum i s-a arătat „Moșu" la buturugi, cum i-a poruncit să meargă la autorități să spună oamenilor să se întoarcă de la păcate, să meargă la biserică și să facă voia lui Dumnezeu.

Ploaia torențială a împrăștiat mulțimea care-și căuta adăpost, dar toți erau cuprinși de teamă și de bucurie că Dumnezeu le-a auzit rugăciunea și le-a dăruit ploaia atât de mult așteptată.

După terminarea cuvântărilor, preoții au fost invitați să ia masa în sala mare a mânăstirii. Eu rămâneam singur, ca să nu mă rătăcesc în acele locuri, l-am căutat pe tata, pe care l-am găsit în sala mare stând de vorbă cu un grup de preoți.

În capul mesei era un loc liber pentru Petrache Lupu, pe care îl așteptau să sosească. După câteva clipe de așteptare apare și Petrache Lupu, care este oprit de tata să-i spună ceva. Eu m-am lipit de tata și priveam cu emoție la chipul și îmbrăcămintea nouă a lui Petrache Lupu care mi se părea cel mai frumos costum popular de ciobănaș pe care l-am văzut vreodată. La un moment dat s-a uitat la mine și-a pus mâinile pe cap, spunând ceva tatălui meu. N-am aflat decât peste ani de la mama că a spus că voi ajunge mai târziu un preot bun.

În 1952 s-a desființat Teologia Ortodoxă din Cluj-Napoca, mutându-se la Sibiu o parte din profesori. La Cluj a luat ființă Seminarul Teologic la care m-am înscris și terminând cursurile în 1956, am urmat cursurile Institutului Teologic de grad Universitar la Sibiu cu profesori eminenți de mare valoare academică, cărora le voi păstra un profund respect și o neștearsă amintire pentru toată viața. În 1959 mi-am luat licența la Drept bisericesc la prof. Dr. Iorgu Ivan. Tot în acel an tata ca și alți preoți și intelectuali de valoare ai țării a suferit detenția din partea vechiului regim. După grele suferințe, lipsuri și nevoi, după eliberare din detenție, tatăl meu a primit parohie la Lozna de pe Valea Someșului. Eu însumi am devenit preot la parohia Letca-Sălaj, apoi satul Cernuc, iar în prezent în al 17-lea an de pastorație, în orașul Cehu-Silvaniei, Jud. Sălaj. Mulțumesc lui Dumnezeu pentru toate. Așa l-am cunoscut acum cincizeci de ani pe ciobanul Petrache Lupu, omul lui Dumnezeu.

Pr. Ic. Stavr.
ȘTEFAN I. VĂDEANU

Naşterea Preacuratei Fecioare Maria

(Urmare din pag. 1)

Dumnezeu, Împăratul tuturor, spre plinirea dumnezeiești rânduieli. Preasfânta Fecioară este rugul cel din cea fără de foc, care nu s-a ars de Hristos, Focul cel fără materie, care curățește și luminează sufletele noastre.

Cea mai înainte rânduită a fi locașul lui Dumnezeu, împărăteasa tuturor, din pântecele cel neroditor al Anei a ieșit. De acum darurile lui Ioachim nu se vor mai întoarce înapoi, căci plângerea Anei întru bucurie s-a prefăcut. Prealăudata Fecioară, bucuria a toată lumea, din cei drepți ne-a răsărit nouă, din Ioachim și din Ana.

Biserica ortodoxă vede în Fecioara Maria ființa superioară oricărei făpturi omenești și o venerează, „mai cinstită (fiind) decât Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât Serafimii". Biserica îi adresează rugăciuni, cerându-i să mijlocească la Fiul ei și Dumnezeul nostru, pentru noi, în parte, pentru creștinătate, pentru neamul nostru, pentru întreg neamul omenesc. În cultul ortodox sunt orânduite zile de sărbătoare consacrate Preacuratei Fecioare Maria. În slujbele religioase sunt nenumărate rugăciuni ce îi sunt adresate. Fiecare set de imne și rugăciuni își are epilogul, în care numele Preacuratei Fecioare este pronunțat, alături de numele Mântuitorului. Venerația ce i se aduce constituie sufletul care încălzește evlavia ortodoxă, așa cum inima încălzește tot trupul. În această privință, protestantismul diferă total față de ortodoxie. Datorită sistemului său doctrinar, în protestantism Tradiția bisericii nu este criteriu sigur al credinței. Ca urmare, cultul îngerilor și al sfinților este considerat a fi nefondat și fapt regretabil îl constituie absența și a Fecioarei Maria din credință și din cult. Hristos este considerat a fi singurul mijlocitor între Dumnezeu și om.[1] Față de catolicism, Ortodoxia nu permite dogma imaculatei concepțiuni a Fericitei Fecioare (immaculata conceptio beatae virginis), în sensul că Sf. Fecioară s-ar fi zămislit și s-ar fi născut fără păcatul strămoșesc. Disputele pe această temă, în catolicism, au durat veacuri de-a rândul. Sărbătoarea zămislirii fără prihană a sf. Fecioare s-a introdus în catolicism mai întâi la Lyon, în 1140, cu toată opoziția celebrului abate mistic, Bernard de Clairvaux. Opoziție, față de această inovație catolică, a manifestat, în secolul al XIII lea, cu marea sa autoritate și celebrul teolog scolastic al Bisericii apusene, Toma d'Aquino.[2] Spre a legitima bigotismul antiprotestant, în 1814, papa Pius al IX-lea a promulgat dogma zămislirii fără păcatul strămoșesc a Sf. Fecioare Maria.[3] În Preasfânta Fecioară „Cea fără prihană", Ortodoxia nu admite nici un păcat individual, ceea ce ar fi incompatibil cu demnitatea de Maică a lui Dumnezeu. La Bunavestire, adusă de arhanghelul Gavriil Fecioara Maria a consimțit a fi maica lui Dumnezeu. După cum i s-a comunicat, Duhul Sfânt s-a pogorât asupra ei și puterea Celui preaînalt a umbrit-o; astfel a fost eliberată de păcatul strămoșesc, spre a fi sălaș adecvat — sălaș sfânt — pentru Fiul lui Dumnezeu. După adormirea ei, Iisus n-a lăsat ca trupul ei să vadă stricăciune; a ridicat-o la ceruri, în stare de aleasă preamărire. Acolo, ca Maică a lui Dumnezeu, Preacurata Fecioară se roagă pentru toți cei ce aleargă la ea și îi solicită ajutorul.[4] În biserică, icoana ei se află în stânga ușilor împărătești. Cu toată certitudinea, nu greșim dacă spunem, că icoana ei se găsește în casele tuturor credincioșilor

În colecția P. Codiță din București, este păstrată icoana pe sticlă a nașterii Precistei, adică a Preacuratei Fecioare, provenind de la Gherla, de la începutul sec. XX. Preacurata Fecioară este reprezentată înfășată, de o parte a ei fiind sf. Ioachim, iar de cealaltă s'. Ana, care își întinde brațele sale protectoare asupra fiicei sale. Pe fundal, este reprezentat îngerul (arhanghelul Gavriil), cu un clopoțel în mâna dreaptă, vestind începătura mântuirii noastre.[5]

Icoana pe sticlă a nașterii Precistei, de la Laz, Valea Sebeșului, din mijlocul sec. al XIX-lea, păstrată la Muzeul Brukenthal din Sibiu, prezintă în forme mai stilizate, aceleași personaje, în același aranjament; doar Preacurata Fecioară este, de această dată, în brațele susținătoare și ocrotitoare ale maicii sale.[6]

Icoana pe sticlă a nașterii Precistei, din Arpașul de Sus, datând din 1872, lucrată probabil de Savu Moga și păstrată la Muzeul din Făgăraș, prezintă pe prim plan, pe Preacurata Fecioară înfășată în leagăn, în fața mesei cu vase de preț. În imediata vecinătate, este sf. Ana torcând, iar lângă ea, sf. Ioachim, soțul ei, albit de zile. Într-un registru superior, pe un fundal frumos arcuit, sunt reprezentați sf. Zaharia proorocul, cu brațul drept ridicat spre binecuvântare și sf. Elisabeta, soția sa. Între ultimii doi, sunt reprezentate trei femei, care în mâinile lor aduc daruri nou-născutei Fecioare.[7]

Credincioșii, care prin mijlocirea maicii Precistei s-au îndumnezeit și din moarte s-au mântuit, trâmbițează duhovnicește, împreună cu arhanghelul Gavriil, grăind: „Bucură-te ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!" (Luca 1, 28). Și noi, împreună cu Luceafărul poeziei noastre, să-i ne adresăm Preacuratei Fecioare, rostind: „Din valul ce ne bântuie / Înalță-ne, ne mântuie. / Privirea adorată / Asupră-ne coboară / O, maică preacurată, / Și pururea ecioară / Marie! (Eminescu M., Rugăciune).

---

1. Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. IV, trad. de A. Mironescu, București, 1928, p. 12—13.
2. Ibidem, vol. III, 1927, p. 211.
3. Ibidem, vol. IV, p. 163.
4. Huonder A., La picioarele Mântuitorului, vol. II, prelucrare de I. Moșoiu, Sibiu, 1937, p. 213—214.
3. Irimie C. și Focșa M., Icoane pe sticlă, București, 1969, p. 29 și planșa 49.
6. Ibidem, p. 31 și planșa 76.
7. Ibidem, p. 31 și planșa 144.

Avram Iancu

(Urmare din pag. 1)

Intervine însă același Atzel, care, în aceeași zi face atent pe episcopul Rațiu, că sinodul amintit acum pe 23 aprilie, nu poate să-l țină din cauza stării de asediu, iar pentru o eventuală întrunire, fie la Arad, fie la Cuvin, numai episcopul va fi tras la răspundere". Întrunirea n-a putut avea loc decât abia în 23 iulie st. v. 1850. (Gh. Lițiu, **Românii arădeni în frământările anilor 1849—1850**, Diecezana Arad, 1947, p. 51). La acea dată, Iancu nu se mai afla în Arad. Va fi plecat cu aceeași durere în suflet care l-a cuprins de îndată ce și-a dat seama de perfidia habsburgilor și a regimului inaugurat după înăbușirea revoluției. Vizita la Arad din aprilie va fi avut loc la întoarcerea de la Viena, unde se afla în februarie 1850, împreună cu alți delegați. Drumul spre Viena a trecut prin Beiuș și Oradea. Biografui său, Silviu Dragomir, notează: „pe drum, țăranii români îl primesc pretutindeni cu manifestații însuflețite". În Oradea îl aclamă și poporul maghiar cu strigăte de **„Eljen Iancu"**, după ce au aflat de persecuțiile la care a fost supus de autoritățile vremii; plebea maghiară îi lua acum apărarea. „Dintre multele satisfacții de care a avut parte Iancu, omagiul acesta exprimat spontan de concetățenii unguri făcând parte din plebea orașului, trebuie să-l fi impresionat mai profund căci, lăsând la o parte orice alte considerații, în persoana lui, ei vedeau pe luptătorul pentru drepturile poporului și pe neînfricatul erou al iobagilor din Munții Apuseni".

În 10 august 1850 primarul Aradului, Heim Domocoș, raporta că „Avram Iancu, în a șaptea zi a lunei curgătoare (august), s-a prezentat în Arad într-o căruță țărănească și, după o oră de ședere aici, s-a depărtat". N-am putut afla dacă și cu acest prilej, s-a întâlnit cu episcopul Gherasim Raț u. Cert este că la această dată, episcopul era greu bolnav și, peste câteva zile, în 27 august, st. n. a și murit. Iancu va fi luat contact cu protopopul Aradului, Ioan Rațiu, inimosul luptător de la Arad, cu care a rămas în strânsă legătură și în anii următori. În 14 mai 1851, comandantul militar din Oradea îi refuză pașaportul pentru Ardeal, cu motivarea că „este în discuții cu Iancu și cu mai multe persoane ardelene suspecte și nu demult l-a vizitat pe primul".

Din alte acte, se constată că în același timp (31 mai 1850) sosise la Arad și generalul Gheorghe Magheru despre care se raportează că s-a dus la Cuvin (la episcopul Rațiu) însoțit de fruntașii arădeni Ioan Popovici, Grigore Popovici și Atanasie Șandor. Despre generalul Magheru se raportează că „este un membru uriaș al partidei revoluționare din Țara Românească". Scopul acestor întâlniri este dezvăluit de rapoartele autorităților locale către guvernul din Viena. Într-un astfel de raport se spune: „cine urmărește cu atenție vigilentă mișcările românilor de aici (Arad), vede că cei de aici, cu Avram Iancu și cu cei din Țara Românească și din Moldova sunt în contact pentru crearea din nou a unei țări dacoromâne". În alt raport se precizează că Vincențiu Babeș „stă în contact cu partidul lui Magheru al cărui țel este înființarea unui imperiu dacoromân". Alte rapoarte amintesc de publicații ale revoluționarilor români din Moldova și Țara Românească primite de mai mulți arădeni între care avocatul Ioan Popovici." (după cercetătorii arădeni Eugen Glück și Andrei Caciora). Toate aceste relatări confirmă participarea românilor arădeni și bihoreni la lupta pentru drepturile poporului român sub conducerea lui Avram Iancu. El a mai trăit două decenii după revoluție, cei mai triști ani din viața sa zbuciumată.

În ziua de 12 septembrie 1872, Iancu a trecut la cele veșnice, plâns de întregul popor român. Iată cum descrie periodicul arădean **Lumina** (Anul I, nr. 6 din 22/10 septembrie 1872), **„Înmormântarea Prefectului General al Legiunilor române din 1848/49, Avram Iancu**, după un reportaj din Baia de Criș.

„Astăzi dimineață, pe drumul de țară către Baia de Criș se îmbulzeau căruțele ce aduceau la Baia de Criș, damele și inteligența română din întregul comitat, precum și o mulțime de țărani; iar cam pe la 11 ore, de pe toți munții din jurul Băii de Criș se cobora mulțimea poporului, bărbați, femei, bătrâni, tineri, unii călare, dar partea mai mare pedestru, însă toți sărbătorește îmbrăcați. Nu trecu una oră și străzile orășelului nostru deveniră îndesate de damele române, de o mulțime de preoți și cu întreaga inteligență română din comitat, dar numărul poporului era gradios. Ce poate fi cauza acestei (ec)străordinare adunări? este oare ședință la comitat? Nu. Este doară târg de țară? .. va fi oare sărbătoare mare? Da, este o sărbătoare mare și tristă, însă nu numai bisericească după evhologiu (=după cartea înmormântării), ci și națională după înalta voie a Tatălui din Cer.. este înmormântarea rămășițelor pământești ale eroului prefectului general al legiunilor române din 1848/49, Avram Iancu, cel care, în 1848, din nimica a creat o armată română în 1848/49, cu care a domnit munții Ardealului și de a cărui vitejie, la auzul numelui se înfioară contrarii și cu care el s-a luptat pentru libertatea, egalitatea și naționalitatea poporului român într-un mod care a deșteptat admirația lumi,... care pentru serviciile sale (ex)traordinare n-a primit nici o bogăție din câte i s-au îmbiat, ci a pretins necontenit drepturi pentru națiunea română, dreptate pentru poporul român și, neputând ajunge la acel scop dorit, pentru care s-a luptat cu atâta bravură și a sacrificat atâta sânge românesc, văzându-se amărât și urât înșelat, din amoarea cea mare ce o nutrea către națiune și popor, căruia, pe lângă toate sacrificiile, nu i-a putut ajuta, — a decăzut cu inima și cu puterile, mintea cea genială i s-a înmurgit și astfel a devenit cel mai mare și adevărat martir". Autorul descrie ceremonia înmormântării cu treizeci de preoți, în frunte cu protopopul Bradului Nicolae Mihălțean. Drumul până la Țebea a fost un adevărat pelerinaj.

La rubrica de **varietăți**, autorul remarcă coincidența morții lui Iancu cu aceea a lui Bolintineanu (după ziarul **Trompeta Carpaților**), comparând măreția înmormântării lui Iancu, iar la București neparticipând autoritățile și publicul.

★

Amintirea „Craiului Munților", Avram Iancu, s-a păstrat puternică și vie în sufletele românilor de pretutindeni. Bihorul, prin care a trecut de multe ori, Oradea, unde a fost aclamat, precum s-a arătat, de cetățenii români și unguri deopotrivă, pot auzi și astăzi chemarea din cântecul lui Iancu, din turnul cel mai înalt al Primăriei: „Iancule mare, Bravule tare, cu noi să fii; tu însoțește și însuflețește pe ai tăi fii".

Homo videns

Semănând mai degrabă cu un fascicol, în mai puțin de 50 de pagini, cartea lui Giovanni Sartori — Homo videns. Televisione e post-pensiero* —, provocatorie și actuală, adună câteva reflecții, dense în conținut și adesea critice, asupra micului ecran. Teza principală a autorului e aceea că televiziunea ar modifica reductiv capacitatea cognitivă a lui homo sapiens. După autorul nostru, televiziunea „încurajează violența sau informează puțin și rău (...) Dar mai important este că televizorul schimbă natura omului (...) Prevalența vizibilului asupra inteligibilului duce la 'a vedea fără a înțelege'".

Referindu-se în special la copii, autorul subliniază că, prin televiziune, omul pierde capacitatea de sinteză, de a face conexiuni și deci de a înțelege. Limbajul omului e unul simbolic și abstract; cel televiziv rămâne adesea la un nivel mult inferior, senzitiv, „vizual".

Pornind de la această teză, autorul ajunge la câteva observații incisive.

Una privește modalitatea de a informa a televiziunii. Autorul recomandă reducerea informațiilor internaționale, spre a lăsa mai mult spațiu celor locale, mai concrete, perceptibile.

Altă observație privește tendința de a crea „evenimente" sau pseudo-evenimente (evenimente inventate de către televiziunea însăși). „Nu există argument, oricât de curios ar fi, care să nu angajeze întreaga lume, doar pentru că așa vrea televiziunea".

O altă observație privește deformarea opiniei publice. „500 de americani sunt continuu interogați, spre a spune celorlalți 250 de milioane ce anume trebuie să gândească".

În fine ,ceea ce ni se arată este doar o parte din ce nu ni se spune.

Desigur, nu tot ceea ce afirmă Sartori poate fi luat de bun. Pe cât de paradoxală, pentru unii, ar părea teza acestei cărți, rămâne valabilă invitația de a acorda mai multă atenție procesului formativ al opiniei publice și educației, mai ales în ce îi privește pe copii. Un creștin ar avea motive în plus pentru o receptare critică a tot ceea ce ne parvine pe cale televizată.

Ierom. Drd. IUVENALIE IONAȘCU

* Ed. Laterza, Roma, 1998.

Pe urmele lui Picu Pătruț din Sălișteа

În frumoasa așezare de la poalele Munților Cindrel dintre comuna Orlat și satul Sibiel, numită până în 1968 Cacova Sibiului, de atunci Fântânele, încet, încet și sigur cu ajutorul Bunului Părinte ceresc, al obștei acestei parohii și al fiilor satului, începând din 1995 au luat avânt manifestări spirituale care ne duc pe urmele lui Picu Pătruț din Sălișteа. Datorită fondului bogat de obiecte religioase și etnografice existente, la începutul anului 1988 — când am intrat în această parohie — și al unității de gândire și acțiune în anul amintit mai sus — cu sprijinul tuturor credincioșilor și al fiilor satului — a luat ființă Muzeul Parohial de Etnografie și Artă Religioasă „Dr. IOAN STROIA" (al doilea Episcop al Armatei 1925—1937 — fiu al satului), binecuvântat și sfințit de Înalt Prea Sfinția Sa Dr. Antonie Plămădeală, la 24 iunie 1995.

Pe lângă muzeu a luat ființă, la inițiativa Preotului paroh, (fost ucenic la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus — al P. Cuv. Păr. Timotei și Arhid. Calinic), un atelier de pictură pe sticlă și sculptură în lemn.

Din anul 1996, la inițiativa Muzeului „ASTRA" Sibiu, se ține anual — în luna iulie „Întâlnirea iconarilor" din zona Sibiului. Anul acesta, la a III-a ediție, ce a avut loc în 26 iulie a.c. au participat și premianții concursului „Icoana din sufletul copilului" — inițiat de suplimentul pentru copii și tineret „Chemarea Credinței" al Revistei Patriarhiei Române „Vestitorul Ortodoxiei". Tot la noi, în anul școlar 1997—98, Școala de Arte Sibiu a înființat clasa de pictură pe sticlă cu copiii existenți în clasele I—IV — doar 9 copii sub îndrumarea preotului paroh.

În luna iulie a.c. s-a ținut la noi între 23—26, tabăra de creație numită: „Icoana din Sufletul Copilului" și concursul cu același nume, cu scopul de a încuraja și stimula pe tinerele talente să continue această artă populară de mare valoare spirituală a poporului nostru.

În perioada taberei, copiii și tinerii prezenți (din Chirpăr — Agnita, Sibiu, Gura Râului Orlat, Cristian) au fost îndrumați în morala creștină de preotul paroh și în arta picturii de iconarii Ion Onuc Nemeș, Vlaje Benonia, Buhescu Nicolae, Matei Alexandra, Popa Ștefania și Preotul Aurel Hârșan. Ei au fost cazați și ospătați la pensiuni agroturistice locale autorizate.

În 25 iulie, a treia zi a taberei, s-a ținut concursul amintit „Icoana din Sufletul Copilului", juriul prezidat de Prea Sfinția Sa Visarion Rășinăreanu, Episcop-vicar al Sibiului, fiind compus din: domnul Dinulescu — Inspectoratul Județean pentru Cultură Sibiu, P. C. P. Protopop I. Ciocan — Sălișteа, d-ra A. Marcu — Muzeul ASTRA și Preotul paroh Aurel Hârșan, reprezentând pe sponsorii concursului care din binecuvântate pricini n-au putut fi prezenți.

După prezentarea concurenților și a lucrărilor lor, s-au jurizat lucrările, constatându-se următoarele lucrări premiate:

— Premiul I — Tarcea Iulian, clasa a V-a, Cristian;

— Premiul II — Iuonaș Cornel, clasa a II-a, Orlat;

— Premiul III — Jogărean Paraschiva, clasa a IV-a, Cacova;

— Premiul special al juriului — I. Iulia Pascu, clasa a XI-a Sibiu; II — Pârvu Sergiu, clasa a VI-a Chirpăr;

— Premiul Tribunei Sibiului — Cazan Ioan, clasa a II-a, Fântânele.

S-au acordat și 3 premii pentru cel mai cuminte, mai isteț, mai harnic, mai atent concurent, și anume:

— I — Parotă Elena, clasa a II-a, Cacova/Fântânele;

— II — Dulca Laura, clasa a VI-a, Sibiu;

— III — Manițiu Raveca, clasa a III-a Gura Râului.

Tuturor concurenților li s-au dat un cadou de stimulare compus din cărți și dulciuri oferite de Arhiepiscopia Sibiului, Muzeul ASTRA și Parohia Sfântul Nicolae Cacova/Fântânele, iar premiile au fost oferite în bani de domnul inginer Ilie Carabulea, fiu al satului, patronul S.C. Atlassib S.R.L. și domnul Munteanu, S.C. ELCO S.A.

Premianții concursului au fost incluși între iconarii din 26 iulie, care au fost prezenți în număr mare, ca și-n anii precedenți, la primele 2 ediții.

După prezentarea iconarilor și a lucrărilor lor și discuțiile care au avut loc sub forma unei „mese rotunde", s-au împărțit darurile.

Parohia Sfântul Nicolae — Cacova/Fântânele a oferit o icoană pe sticlă și un buchet de flori Prea Sfinției Sale în semn de recunoștință și cinstire cuvenită unui ierarh, apoi iconarilor câte un exemplar din „Cartea de Aur a Satului Cacova/Fântânele", editată de Parohie în acest an. Apoi iconarii au donat câte o icoană parohiei pentru constituirea viitorului muzeu de artă contemporană, ca o replică a muzeului de icoane pe sticlă din Sibiel, unic în lume.

Sponsorii principali au fost: S. C. ATLASSIB S.R.L., S.C. CAPA PROD S.R.L., S.C. ELCO S.A. prin GRIGORUȚ M., Arhiepiscopia Sibiu, Muzeul ASTRA Sibiu, S.C. ARCHIM S.R.L., S.C. LOTUS — POPA S.R.L., Fundația Româno-Germană Sibiu, toți credincioșii Parohiei Sfântul Nicolae — Cacova/Fântânele, cărora le mulțumim pentru gestul nobil și înțelegerea de care au dat dovadă și pe această cale, pentru realizarea acestui scop înălțător de a stimula tinerele talente spre a îndrăgi și continua această artă tradițională în Mărginime din moși-strămoși ca și de la Picu Pătruț —, invitându-i pe toți de pe acum la a II-a ediție a taberei și concursului „Icoana din Sufletul Copilului" și la „Întâlnirea iconarilor", a IV-a ediție, anul viitor 1999.

Invităm de asemenea pe toți iubitorii de frumos, de bine și drumeții să viziteze satul turistic Cacova Sibiului/Fântânele, cu toate punctele de vizitare care sunt: Biserica Sfântul Nicolae (monument istoric din 1774), Monumentul Eroilor — „În Zăvoi", Muzeul Parohial de Etnografie și Obiecte Religioase, Mormântul comun al celor 75 eroi din Regimentul II al Vâlcii (1918).

Pr. AUREL HÂRȘAN

Pentru o mai rodnică activitate religioasă

(Urmare din pag. 1)

începutului, că nu suntem totdeauna înțeleși și susținuți; și mai ales că nu avem mijloace didactice. Nu sunt manuale de religie decât pentru clasele I—IV. Lipsesc materialele intuitive, nu avem nici aparatele necesare pentru a le valorifica, în cazul în care ne „confecționăm" singuri materialele pe care le-am putea utiliza... Nu avem apoi materiale, care să stimuleze simțirea religioasă, precum: lecturile moralizatoare și religioase, poezii religioase și mai ales cântece religioase.

Într-adevăr, greutățile „începutului" sunt multiple și nu pot fi depășite dintr-odată, toate... Dar trebuie să se facă „oficial", totuși, mai mult, sau ceea ce se face „neoficial" să fie sprijinit și încurajat.

Și pentru a veni cu un exemplu concret, vom arăta strădania inimosului profesor și director de seminar, părintele Ionel Popescu de la Caransebeș, care a dat la lumină cartea intitulată „Creatori și creații muzicale"; 145 p., care cuprinde cântece și coruri religioase pentru copii și tineret, 48 la număr, din care 32 piese muzicale vocale, adnotate și selectate de regretatul profesor de muzică de la seminar. Prot. Ioan Teodorovici; iar 16 cântece la unison și în canon au fost adunate de actualul profesor de muzică, Dumitru Jompan. Acestea se continuă cu coruri la două și trei voci egale, încheind cu compozițiile muzicale destinate ansamblurilor mixte.

P. C. Părinte Ionel Popescu și dl. prof. Dumitru Jompan au redactat „Portrete de muzicieni", profesori, interpreți, compozitori, muzicologi, care au activat la Caransebeș și în tot Banatul, de-a lungul vremii. Se menționează biografia, lucrările și activitatea muzicală, pe baza unei bibliografii exhaustive, iar în încheiere sunt prezentate două schițe istorice: Școala de cântăreți bisericești și corul „Timotei Popovici" al Seminarului Teologic Liceal „Ioan Popasu".

Cartea, tipărită de Editura Banatica, Reșița-Caransebeș, 1997, apare cu binecuvântarea și precuvântarea P.S. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului, cu sprijinul financiar al prof. univ. dr. Philipp Harnoncourt și al Fundației Pro Oriente, secțiunea Graz și este închinată foștilor profesori și studenți ai Academiei Teologice din Caransebeș, la 70 de ani de la întemeierea ei.

Cunoscută fiind importanța și necesitatea muzicii pentru stimularea și cultivarea simțământului religios, această carte — apărută într-o ținută grafică deosebită — constituie un adevărat material didactic-educativ menit să sprijine și să facă mai rodnică activitatea moral-religioasă din școli, așa încât o recomandăm călduros tuturor celor ce îndeplinesc misiunea sacră de formare a caracterelor religios — morale creștine în școală.

Căutăm o viață, un prieten

Căutăm o viață întreagă,
Un om care să ne-nțeleagă.
Ne căutăm unii în alții,
Cu aceleași pasiuni, calități.
Când îți fac un bine
Eu mă simt bine.
Când faci un bine
Câștigul sufletesc mie-mi revine.
Te caut pe tine prietene
Căci cu tine mi-e bine,
Nu mă mai simt singur,
Mă simt mai sigur.
Aș vrea ca toți oamenii
Să-mi fie precum prietenii.

IONUȚ STOIA

Povață

De vrei să vindeci o rană ce doare,
Dăruiește-ți sufletul ca o floare!
Bucură-te de bucuria tuturor
Și nu spune cuvinte ce dor!
Răspunde la iubire cu iubire,
La ceartă caută-mpăcare!
Mâna-ntinsă nu o privi cu dispreț,
Ci pune-ntr-însa ceva de preț!
Apără-ți prietenul și de rău nu îl vorbi
Cu dușmanul te-mpacă, nu-l lovi.
Să ai gândul curat,
Cuvântul adevărat!
Iartă chiar dacă nu poți uita,
În ochii oameni'or să te poți uita!
Ce este al altora
Respectă-l și nu-l fura!
Ori de câte ori greșești,
În oglinda conștiinței să te privești!
Privește-i pe vecini
Ca pe niște prieteni!

Respectă-i pe cei mai în vârstă,
De vorba lor înțeleaptă ascultă!
Crește-ți copiii oameni buni
Ajută-ți părinții acum bătrâni!
Nu regreta dacă faci un bine,
Câștigul sufletesc ție-ți revine!
Bucură-te de poți s-aduci bucurie,
Acestea sunt gesturi de omenie!
Gândește înainte și abia apoi vorbește,
Vorba înțeleaptă a altora sorbește!
Nu trece indiferent pe lângă eroi,
Ei au murit pentru a trăi mai bine noi!
Cu dragoste sărută acest pământ,
Ce este al strămoșilor veșmânt!
Lasă măcar un fiu sau un copil după tine,
Prin el vei trăi după mâine!
Ajută-i pe orfani, pe săimani,
La toți cei loviți de soartă
Să le fii alean!

IONUȚ STOIA

Nevoia de Dumnezeu

(Urmare din pag. 1)

mijloace de atac și apărare deosebit de periculoase pentru toți cei din jur, dar a supraviețuit omul, deși n-a avut niciodată coarne, copite, colți sfâșietori blană cu ace, dinți otrăvitori. Numai el a avut un destin aparte, neîmpărtășit de celelalte viețuitoare ale planetei. El, cel atât de firav și, aparent, fără apărare, a ajuns să stăpânească întreaga planetă și mai mult decât atât. El a ajuns să fie temut de toate celelalte viețuitoare; el a ajuns să scormonească sânurile pământului în căutare de minereuri, să cutreiere cerul cu milioanele lui de stele în căutare de alte lumi și existențe, să inventeze tot felul de mașinării și aparate, care să-i ușureze viața. Pumnul acesta de țărână, care a găzduit în el o scânteie dumnezeiască a fost în stare să creeze mașinării capabile să comunice la distanțe enorme cu viteze neexprimabile în cuvinte, să creeze computere de mari performanțe, mijloace de transport rapide și confortabile, uzine gigantice, arme sofisticate. Tot „boțul acesta de lut", cum îi zicea Creangă, a fost în stare să creeze opere nemuritoare din toate domeniile artelor: poezie, pictură, sculptură, muzică, arhitectură etc. „Trestia aceasta gânditoare", cum o numea Blaisse Pascal, a fost capabilă de gândire înaltă și creatoare, de sentimente superioare și de voință. Singur el a reușit să se ridice deasupra trebuințelor biologice propriu-zise și să caute spre înălțimi valori nerâvnite de celelalte viețuitoare. Singur omul a avut conștiința propriei existențe, singur el și-a pus întrebări și, în parte, a găsit răspunsuri. Întrebări fundamentale l-au frământat și-l vor frământa întotdeauna. Dintre acestea ar fi suficient să menționăm câteva: „Ce e viața?", „Ce e moartea?" „De unde venim?", „Unde ne ducem?" „Care e rostul nostru în lume?" și multe altele. La asemenea întrebări au încercat să dea răspunsuri numeroase filozofii, religiile, oamenii de știință, artiștii și gânditorii în general. S-au scris cărți, s-au alcătuit biblioteci cu milioane de volume. Toate aceste tone de scrieri de până acum nu sunt altceva decât încercări de a da răspunsuri la marile probleme și întrebări ce au frământat lumea dintotdeauna. Și totuși, răspunsurile ultime și definitive încă nu s-au dat și nici nu se vor putea da vreodată. Mereu cunoașterea umană va descoperi noi orizonturi, mereu se vor ivi noutăți în oricare domeniu de cercetare. Putem spune că în mare parte omul zilelor noastre stăpânește pământul. Facem însă precizarea că stăpânirea lui se bazează însă în mare parte pe forță, ci nu pe cunoaștere. Prin forță, omul răstoarnă munții, schimbă cursul apelor, sfredelește adâncurile, cutreieră mările și văzduhul, face ca timpul și spațiul să nu mai constituie probleme nerezolvabile. Poate face ca prin forță, prin arme tot mai puternice și sofisticate, să distrugă planeta parțial sau în totalitate cu multă ușurință. Printr-o simplă apăsare pe buton se poate declanșa o catastrofă planetară. Distruge specii, distruge flora și fauna prin acțiuni nerezonale și urmare unor interese meschine, otrăvește pământul și apele cu substanțe chimice de tot felul, folosește toate resursele planetei pentru satisfacerea propriilor nevoi biologice. Cu toate acestea, planeta mai păstrează încă multe, foarte multe taine pentru om. Generații după generații de acum încolo se vor strădui să le descifreze sensul și e greu de crezut că vor reuși întru totul. Putem spune, așadar că stăpânește pământul prin forță, dar nu prin cunoaștere.

Cu toate progresele înregistrate în majoritatea domeniilor sale de activitate, dar mai cu seamă în cel al științei, culturii, civilizației în general, omul ca individ și specia în general se simte tot mai singură în contextul existenței. Alergătura aceasta de zi cu zi, lupta pentru supraviețuire îl face pe om să devină individualist, egoist, să aibă permanent în fața lui propriile nevoi și interese și să neglijeze pe ale semenilor săi. Aceasta îl izolează tot mai mult. Întâlnim soți înstrăinați în mijlocul propriilor familii, copii înstrăinați de părinți, frați înstrăinați de frați. Specia umană însăși se simte singură în contextul existenței. Mai mult ca oricând, atât individul, cât și specia simt nevoia de comunicare. Deși mijloacele moderne de comunicare au făcut ca planeta să semene cu un sat ceva mai mare, omul nu este mulțumit. El știe, ori uneori doar bănuie, că dincolo de orizontul cunoașterii lui de la un moment dat se mai află ceva și acel ceva îl dorește, acel ceva vrea să-l cunoască.

La creație, Dumnezeu l-a creat pe om după chipul Său, adică i-a dat suflet cu gândire, sentimente și voință, i-a dat suflet nemuritor. Nu l-a creat însă după **asemănarea** Sa, adică nu i-a dat nemurirea. Asemănarea a rămas o aspirație, spre nemurire, o permanentă căutare de înălțare, o permanentă sete de cunoaștere. În virtutea acestui lucru, omul a devenit o ființă religioasă. Așa a fost dintru începuturi, căci nu a fost vreun moment în existență și nu a fost vreun spațiu în care omul să nu fi fost ființă religioasă. El a căutat întotdeauna Absolutul, perfecțiunea, Binele Suprem, Frumusețea, Armonia, Totul. I-a dat cele mai diverse nume, dar întotdeauna a fost conștient că acel Ceva este o forță uriașă, creatoare și pronietoare a lumii, care diriguiește viața fiecăruia în parte și a tuturor laolaltă. Spre această Forță, spre această Ființă a tins fără încetare, indiferent cum a numit-o. A tins cum tinde fierul spre un magnet, fiindcă în acea Ființă supremă a simțit că-și regăsește obârșiile, idealul și împlinirea. A tins spre asemănare cu Divinitatea. Pe cât s-a apropiat mai mult de Dumnezeu, pe atât și-a cunoscut mai bine sensul existenței, rosturile în viață. Atunci când, stăpânit de patimi și orgolii, a vrut să fie asemenea cu Dumnezeu, a declanșat catastrofe de tot felul, iar el s-a risipit ca o bășică de săpun. Imperii și împărați, pe care lumea nu putea să-i mai încapă, s-au spulberat mai devreme sau mai târziu și, peste veacuri, abia de li se mai știe numele. Pe treptele răului au încercat să se urce spre înălțimi, dar s-au prăbușit. Au existat de-a lungul vremii nenumărați eroi ai spiritului, care au încercat în felul lor propriu să-l caute pe Dumnezeu. Unii dintre ei s-au retras în munți și în peșteri, în crăpăturile stâncilor și acolo și-au petrecut întreaga viață în post și în rugăciune, în asceză severă; alții s-au retras în mânăstiri și schituri, dar cei mai mulți l-au căutat pe Dumnezeu în viața obișnuită de zi cu zi, în mijlocul familiei lor, la locul lor de muncă. Cu cât și-au făcut datoria de cetățeni, de părinți, de fii, de oameni, cu atât au simțit că se apropie de Dumnezeu. Cu cât au încercat ca prin rugăciune, prin post și prin fapte bune să se apropie mai mult de Dumnezeu, cu atât Dumnezeu le-a ieșit în cale și le-a întins mâna. Întotdeauna a fost o permanentă colaborare divino-umană, o căutare reciprocă. Și Dumnezeu ne-a căutat pe noi, după cum însuși Mântuitorul ne spune: „Iată, Eu stau la ușă și bat. De va auzi cineva glasul Meu și-mi va deschide, voi intra și voi cina cu el" Și omul L-a căutat și-L caută în permanență pe Dumnezeu, cu mai multă sau mai puțină intensitate și perseverență. Adevărat ni se pare cuvântul Fericitului Augustin, care spune: „Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne, și neliniștit este sufletul nostru, până când se va odihni întru Tine!"

Omul care ajunge să intre în comunicare cu divinitatea, cu Dumnezeu, se transformă în plan spiritual în chip structural. În primul rând el nu va mai fi singur. Nici nu va mai avea această senzație. Dimpotrivă. Prin rugăciune permanentă și prin trăire în spiritul voinței lui Dumnezeu, El îl va simți pe Dumnezeu în el, cu el și pentru el. Dumnezeu îi va fi reazim și ideal, călăuză și apărător. Omul care se apropie de Dumnezeu reușește să biruie cu mai multă ușurință greutățile vieții și să supraviețuiască în situații extreme. Ateul cade ușor în deznădejde; omul religios rezistă, fiindcă are puterea de a spera. El este convins că toate, bune sau rele, sunt date de Dumnezeu, cu știrea și cu voia Lui. Toate faptele, vorbele și gândurile lui le pune sub semnul divinului, fiind conștient că ochiul lui Dumnezeu veghează asupra lumii în general și asupra sa în special. Omul religios are conștiința că el nu a apărut întâmplător în existență, că are un rost și o țintă, că are o menire, pe care trebuie să și-o îndeplinească. Omul religios vorbește cu Dumnezeu, îl socotește Tată al tuturor, iar pe semenii săi îi socotește frați, fii ai aceluiași Tată. Omul religios se comportă cu semenii săi ca atare, asemenea unui frate. Omul religios se simte în mijlocul societății ca-ntr-o adevărată familie. El își ajută semenii cu convingerea că prin ei îl ajută pe însuși Dumnezeu. Omul religios își pune rânduială în viață, urmărește valorile eterne și nu se sinchisește de răul ce-l întâlnește în cale. Omul religios știe că nu este o apariție spontană, întâmplătoare pe pământ, că este și el o rotiță în marea mașinărie a Universului, de care Creatorul știe. Omul religios vorbește cu Dumnezeu și-I spune bucuriile și necazurile lui. Îl ia părtaș pe Dumnezeu la bine și la rău, la bucurii și la necazuri. El știe că nu e singur. Știe că Dumnezeu se bucură când face binele și se întristează când omul face răul. Tocmai de aceea, omul religios caută să-I fie bineplăcut lui Dumnezeu, să-i facă voia, să-i împlinească poruncile. El are sen.nătate în fața morții. Mormântul pentru el nu mai este loc de dispariție, ci doar simplă poartă a trecerii între două lumi, între două tărâmuri. Omul religios știe că fiecare faptă a lui este cântărită și înscrisă undeva, în cartea vieții. El știe că nimic din ceea ce face bine în viața lui nu va rămâne fără răsplată din partea lui Dumnezeu, precum cele rele nu vor rămâne fără pedeapsă. Omul religios este conștient de boala sa, știe s-o trateze și poate s-o vindece. Viața omului religios este ca un cântec, ca o adiere de vânt primăvăratic. Moartea nu-l mai înspăimântă, chiar dacă ar fi provocată de dușmanii credinței, fiindcă știe că are astfel prilejul de a se întâlni mai curând cu Dumnezeu. Omul religios devine pe-ncetul cu adevărat „templu al Duhului Sfânt", așa cum spunea Sf. Apostol Pavel, locaș al îngerilor, al credinței, al dragostei și nădejdii.

ITINERAR PASTORAL

din încredinţarea şi cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE, P. S. Sa Visarion Răşinăreanu — Episcop-vicar, a săvârşit următoarele:

- **20 august 1998** — P. S. Sa s-a întâlnit în biserica din Gura Râului, prot. Sălişte, cu un grup de 40 de copii din ţinutul Herţa (Ucraina), care şi-au petrecut vacanţa în această localitate şi cărora le-a rostit un cuvânt de învăţătură creştinească şi patriotică.
- **21 august 1998** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Simpozionului cu tema: „Biserica şi Şcoala", organizat la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov;

  — S-a întâlnit cu P. S. Laurenţiu, episcopul Caransebeşului şi cu o delegaţie de preoţi şi călugări greci de la Mitropolia de Edessa (Grecia);

  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **22 august 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu;

  — Seara săvârşeşte Vecernia în Catedrală.
- **23 august 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Nicolae", din parohia Nemşa, prot. Mediaş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Au fost acordate Acte de apreciere P. C. pr. paroh Traian Mehedinţiu, Consiliului parohial şi altor sponsori.

  — Seara a săvârşit Vecernia în biserica „Sf. Nicolae" din parohia Pelişor, prot. Agnita;

  — În aceeaşi zi a cercetat bisericile „Sf. Nicolae" şi „Buna-Vestire" din Moşna, prot. Mediaş precum şi biserica „Cuv. Paraschiva" din Caşolţ, prot. Sibiu.
- **26 august 1998** — P. S. Sa a cercetat schitul Foltea din prot. Sălişte.
- **28 august 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Patriarhală din Bucureşti şi slujba de Te-Deum, cu prilejul deschiderii lucrărilor Sf. Sinod al B.O.R.;

  — a luat parte la lucrările Sf. Sinod.
- **29 august 1998** — Din încredinţarea P. F. Patriarh Teoctist a săvârşit, împreună cu P. S. Gherasim Putneanu, Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Gheorghe de la Mânăstirea Cernica, rostind un cuvânt de învăţătură.

  — La Sf. Liturghie a fost de faţă S. Sa Hrisostom, arhiepiscopul Ciprului, aflat în ţara noastră.
- **30 august — 1 septembrie 1998** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Reuniunii Internaţionale „Oameni şi religii", organizată la Bucureşti de către comunitatea Sant-Egidio din Roma cu sprijinul Preşedenţiei şi Patriarhiei Române.
- **2 septembrie 1998** — P. S. Sa a întâmpinat la Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov pe S. Sa Abbuna Paulos, patriarhul Bisericii Ortodoxe Etiopiene, aflat în vizită în ţara noastră. S. Sa a fost însoţit de I. P. S. Nicolae al Banatului.
- **4 septembrie 1998** — P. S. Sa a primit pe dl. Ghiorghios Bitis din Atena;

  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **5 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba cununiei tinerilor Seician Olimpiu şi Daniela în Capela Mitropolitană.

  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- **6 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din parohia Ruşi, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Paroh Ioan Coşa a fost distins cu rangul de sanchelar.

  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **7 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi a Litiei în Catedrală;

  — A acordat un interviu postului Radio România Actualităţi.
- **8 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" — Valea Hârtibaciului cu prilejul hramului. A rostit cuvânt de învăţătură după care a săvârşit în sobor taina Sf. Maslu de obşte.
- **9 septembrie 1998** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
- **11 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **12 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană;

  — P. S. Sa a cercetat canonic bisericile cu hramul „Sf. Arhangheli" din Loamneş, „Sf. Gheorghe" şi „Sf. Arhangheli" din Haşag, prot. Sibiu şi „Sf. Arhangheli" din Şoroştin, prot. Mediaş;

  — a săvârşit un trisaghion la catafalcul pr. pens. Miron Mihăilescu din Ocna Sibiului;

  — Seara slujeşte Vecernia la Catedrală.
- **13 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii monument istoric din Voivodenii Mari, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Au fost acordate Acte de apreciere P. C. pr. paroh Mihai Fogoroş, Consiliului şi Comitetului Parohial.

  — A cercetat bisericile parohiale din Sâmbăta de Jos, Luţa şi Ludişor, rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi.

  — Seara săvârşeşte Vecernia şi predică în biserica „Sf. Gheorghe" din Făgăraş — Catedrală (Pr. Ioan Ciocan).

  — A acordat un interviu postului TV Făgăraş.

  — S-a întâlnit la Sibiu cu dl. Traian Negrei, consilier prezidenţial.
- **14 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală. La orele amiezii săvârşeşte slujba de Te Deum la Colegiul „Gh. Lazăr" din Sibiu, cu prilejul începerii anului şcolar. Erau de faţă dl. Emil Constantinescu — preşedintele României, dl. Andrei Marga — Ministrul Educaţiei Naţionale, miniştri, alţi invitaţi.

  — Seara săvârşeşte Sf. Maslu de obşte cu un sobor de preoţi în parohia Ernea, prot. Mediaş (pr. paroh Lupu Olimpiu), rostind cuvânt de învăţătură.
- **15 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Semnalăm un foarte interesant studiu şi cu un bogat conţinut: **„Cartea de aur"** a satului Cacova/Fântânele, judeţul Sibiu, cu binecuvântarea **P. S. Visarion Răşinăreanu,** episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, editată de Parohia Ortodoxă Română din satul Cacova/Fântânele, 1998, 243 pag., cu un **Cuvânt înainte** de dr. Lucian Ţeposu-Marinescu şi Postfaţă semnată de **P. C. Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu,** decan al Facultăţii de Teologie Ortodoxă Sibiu.

Este o carte care ne vorbeşte de trecutul ei istoric şi de oameni de elită pe care i-a dat ţinutul cacovenilor.

În 1995, **Î. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Antonie Plămădeală** a vizitat comuna, biserica şi Muzeul. Foarte impresionat de cele văzute acolo a lăsat scris în registrul Muzeului: „Am săvârşit Sfânta Liturghie în parohia Fântânele, la protopopiatul Sălişte, am binecuvântat o troiţă ridicată în memoria episcopului **Dr. Ioan Stroia,** general al Armatei (1925—1937), fiu al satului. Tot azi am deschis **Muzeul de artă populară şi bisericească al satului,** în prezenţa foarte multor credincioşi şi a reprezentanţilor Armatei, Primăriei, ca şi a multor fii ai satului care s-au adunat de pretutindeni ca să fie astăzi prezenţi aici.

Felicităm pe P. C. Pr. Aurel Hârşan, parohul satului, pentru toate aceste realizări. I-am acordat cu acest prilej rangul de sachelar (brâu albastru).

A fost o zi memorabilă, aici în inima dealurilor împădurite, într-un sat vechi de secole (din sec. XIV), în care apele curate curg cântând pe drumuri, iar pădurile par a se apleca peste sat să-i ţină umbră şi să-l fericească!"

Doresc P. C. pr. Aurel Hârşan tot succesul pe care-l merită alături de credincioşii săi din Cacova/Fântânele.

* * *

● A apărut anul trecut la Editura „Bunavestire", cartea **Sfântul Isaac Sirul „Cuvinte despre nevoinţă",** tipărită cu binecuvântarea P. S. Justinian, Episcopul Maramureşului, (Bacău, 1997, 447 pag.). Iată ce scria P. C. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae despre această carte: „Sfântul Isaac se ocupă în mod deosebit de intens cu patru teme capitale, legate însă de o mulţime de altele subordonate acestora: a) importanţa nevoinţelor şi a greutăţilor pentru desăvârşirea omului, temă în care manifestă o înrudire cu Marcu Ascetul; b) importanţa smereniei, în a cărei descriere e, poate, cel mai mare maestru; c) rolul cunoscător al „simţirii", în care este un predecesor al sfântului Simeon Noul Teolog; d) descrierea insistentă a stării de linişte, strâns legată cu cea a rugăciunii neîncetate şi a dragostei".

Despre smerenie Sf. Isaac Sirul zice: „A vorbi despre smerenie înseamnă a vorbi despre Dumnezeu însuşi". „Smerenia întrece toată zidirea". „Smerenia e o putere ce îmblânzeşte fiarele şi anulează veninul şerpilor" (Cuv. XX).

„Smerenia e haina lui Dumnezeu", spune în alt loc.

Este o carte minunată, cu mult conţinut interesant pentru cititori. La noi în mânăstiri a fost o carte de căpătâi pentru călugării care se formau acolo. Iată de ce Sfântul Isaac Sirul a constituit, prin lucrările sale, dintru început pentru noi românii un eveniment extraordinar, pentru că prin el propriu-zis, şi prin alţi mari sfinţi părinţi, noi am stat în legătură cu Sfinţii cei mari ai spiritualităţii ortodoxe.

Cartea aceasta constituie, fără îndoială, o carte de temelie şi astăzi pentru cei care îmbrăţişează viaţa monahală. Pentru că de toate se găsesc în ea: despre felurile virtuţilor, despre lepădarea de lume, despre credinţă şi smerenie, despre privegherea în timpul nopţii, despre rugăciunea cea curată, despre metanii şi, cu alte cuvinte, ea cuprinde tot atâtea metode de auto-cunoaştere şi de verificare a sinelui fiecăruia. Viaţa monahală fără toate acestea nici nu e posibilă astăzi.

Deci, cei ispitiţi azi de viaţa monahală să o citească şi să-şi facă din ea, asemenea celor din trecut, cărarea lor duhovnicească.

* * *

● Sub titlul **„Coroana contra secera şi ciocanul"** Arthur Gould Lee publică Povestea Regelui Mihai al României, traducere din engleză de Maria Bica, lucrare coordonată de Sorin Antohi. (Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, 318 pag.). Este o carte cu conţinut istoric, dar iată ce ni se spune:

„Pentru cititorul român, Povestea Regelui Mihai scrisă de Arthur Gould Lee va fi o surpriză. Nici studiu de istorie, nici roman, cartea îmbină calităţile ambelor genuri: este chiar o... poveste, însă una adevărată, spusă cu simplitate şi evidentă simpatie pentru personajul principal, dar nicidecum lipsită de obiectivitate. Nota aceasta aparte provine din împrejurările în care s-a născut cartea. Autorul — vicemareşal de aviaţie britanic şi scriitor — l-a cunoscut pe Regele Mihai în 1944, când a venit la Bucureşti ca membru al Comisiei de Control a Armistiţiului: îi va lega o lungă prietenie, precipitată de răsturnările politice din România şi întărită de pasiunea comună pentru pilotaj. În 1948, autorul discută în detaliu cu Regele şi Regina Mamă aflaţi în exil, ceea ce va deveni substanţa cărţii de faţă. Cunoaşte astfel poziţia lor faţă de evenimentele istorice din România anilor 1940—1948 şi are acces la informaţii de culise care le completează pe cele diplomatice şi confirmă situaţia din ţară, ştiută direct de autor.

Versiunea creditabilă a biografiei private şi a carierei politice a Regelui Mihai, cartea lui Arthur Gould Lee este citată adesea de istoricii occidentali ai perioadei postbelice".

Cartea lui Arthur Gould Lee este una din cărţile ce se voieşte a apăra poziţia, dacă poate sau nu aceasta, e o problemă istorică. Noi vom lăsa să se pronunţe istoria.

* * *

● Editura „Humanitas" scoate o carte foarte interesantă: **„322 de vorbe memorabile ale lui Petre Ţuţea"**, cu o prefaţă de Gabriel Liiceanu, (Bucureşti, 1997, 124 pag.). Nu e o carte de demonstraţie. E o carte în care gândurile lui Petre Ţuţea sunt prinse pe scurt, ca pentru un om care nu a avut timpul să şi le scrie pe toate. Sunt toate foarte interesante: „Libertatea e partea divină din el" (din om), spune Ţuţea la litera L. Sau, iată, să dăm la întâmplare doar o vorbă tipărită la litera O: „Originali, vorba lui Heidegger, nu sunt decât idioţii. Altminteri doar Dumnezeu e original, iar Aristotel nu e original, că nu face decât să descrie opera lui Dumnezeu. Dar Aristotel, nu încape îndoială, e un geniu, pentru că descrie genial opera lui Dumnezeu" (pag. 79).

Este o carte destul de interesantă şi cugetările pe care le cuprinde sunt parcă cugetări de pe marginea mormântului. Aşa le şi vede Petre Ţuţea, ca fiind lucrări ale unei minţi care aşteaptă să moară. Avea, de altfel, o vârstă destul de înaintată când a scris toate acestea.

Cartea se recomandă oricărui cititor modern care vrea să fie la nivelul întrebărilor din vremea noastră.

* * *

● Merită să fie citită cu mare atenţie cartea lui Michel Foucault, **„A supraveghea şi a pedepsi", „Naşterea închisorii".** Traducerea din franceză şi note de Bogdan Ghiu, cu o bogată prefaţă de Sorin Antohi. Cartea este editată cu sprijinul: **Central European University Press** şi al **Fundaţiei Soros pentru o societate deschisă.** (Editura „Humanitas, 1997, Bucureşti, 445 pag.). Iată ce ne spune Sorin Antohi despre această carte: **„A supraveghea şi a pedepsi"** a avut la apariţie un ecou comparabil cu lucrarea din 1972 a lui Delauze şi Gauttari, Anti-Oedipe, iar chestiunea puterii a înlocuit în analiza societăţilor moderne tema marxistă a exploatării. Treptat, s-au constituit o vulgată Foucault, un efect Foucault, care cunosc versiuni destul de diferite în diverse culturi. [. . .] Receptarea şi posteritatea lui Foucault sunt idiosincretice şi contextuale: există un Foucault „francez", unul „italian", unul „anglo-american", unul „feminist", cum începe să se profileze şi unul „românesc" [. . .] Ca afirmaţie generală, se poate considera că Foucault a fost în genere primit cu ostilitate în mediile profesionale care se simţeau vizate mai direct de critica sa. [. . .] Aceste reacţii, în fond previzibile, erau potenţate de dificultatea de a-l încadra pe Foucault într-un curent clar, într-o **coterie** ştiinţifică, în vreo reţea a cunoaşterii-putere. Era el istoric? Era psihiatru? Era criminolog? Era filozof? Şi aşa mai departe: polemici oţioase, la limită stupide, fiindcă este ştiut că impactul cel mai mare asupra evoluţiei ştiinţei îl au întotdeauna marginalii, inclasabilii, rebelii. La douăzeci de ani de la apariţie **„Surveiller et punir"** este o carte esenţială pentru ştiinţele omului şi societăţii, prezentă în bibliografiile mai multor discipline, citită în maniere diferite".

Merită citită fiindcă e plină de învăţături.

* * *

● Asociaţia Filantropică Creştină „Christiana", a tipărit cartea Părintelui Amedée Hollier, dr. Dominique Megglé **„Monahul şi Psihiatrul — Convorbiri despre fericire".** Traducerea aparţine Sorei Eugenia Clad. Prefaţa este semnată de Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, iar Cuvântul înainte de dr. D. Megglé (Bucureşti, 1997, 180 pag.).

Dintre autori, Părintele Amédée Hollier este călugăr cistercian la Bricquebec. Acolo este audiat de foarte mulţi tineri care-i solicită sfaturi. I se mai zice „turbo-călugărul", pentru modul cum ştie să pună şi să dezlege problemele mari ale existenţei. El avea 82 de ani la scrierea cărţii.

Dr. Dominique Megglé are 41 de ani, este căsătorit, şi este tată a şase copii. Este medic psihiatru la Spitalul militar din Toulon, preşedinte al Institutului Milton H. Erickson Mediterranée şi specialist în terapii de scurtă durată.

„Această carte este rodul întâlnirii a doi oameni care, de n-ar avea acelaşi gust pentru aventura umană, ar putea fi cu totul diferiţi, unul fiind călugăr şi celălalt psihiatru. Cufundaţi, primul în singurătatea mânăstirii, celălalt în trepidanta activitate lumească, iată-i acum confruntându-şi ideile despre omul de astăzi şi suferinţele care îl macină. În centrul acestui dialog se află problema sensului vieţii umane, atât de grea şi greu de prins, şi cea a dezgustului de viaţă, atât de bine exprimat în obsedantul „la ce bun?", — o adevărată maladie modernă — care ne subminează de atâtea ori existenţa. Nu lipseşte nici problematica întâlnirii bărbat-femeie şi, bineînţeles căutarea fericirii, permanentă şi arzătoare preocupare a omului dintotdeauna şi de pretutindeni.

Autorii trăiesc şi integrează în aventura umană, fiecare în felul său, credinţa şi nădejdea care fac ca viaţa să fie pasionantă şi pasionată. O carte lucidă, tonică, neaşteptată".

Felicitări editorilor şi autorilor.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută. B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 septembrie
Nr. 35—36
1998

SIBIU

ÎNȚELESURILE SFINTEI CRUCI

Deși ne este întru totul transcendent, Dumnezeu se află într-o permanentă comunicare și deschidere spre noi, prin anumite semne și arătări care ies din ordinea firească a lucrurilor, și care au menirea să ne indice, să ne facă să vedem dincolo de ele tocmai prezența Lui în planul istoric, precum și purtarea Sa de grijă față de noi, ele având în același timp rolul de a ne călăuzi spre scopul suprem și ultim pentru care am fost creați — mântuirea.

Crucea și jertfa de pe cruce a Fiului lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, nu sunt altceva decât semnul, arătarea iubirii divine față de om.

Despre cruce și sensurile sale, despre ce a însemnat și ce înseamnă ea pentru noi creștinii, aflăm mărturii încă din perioada vetero-testamentară, de nu ch ar dintru începutul creației, chiar dacă nu într-un mod explicit, ci mai degrabă ascuns, aceste mărturii fiind doar prefigurări, care se vor împlini însă cu adevărat, dezvăluindu-și întreaga lor bogăție de înțelesuri abia în Noul Testament. O încercare de cuprindere exhaustivă a înțelesurilor sf. cruci în Sf. Scriptură presupune o cunoaștere temeinică a celor două Testamente în unitatea lor indisolubilă.

Deși, așa cum afirmam mai sus, crucea și înțelesurile sale, n-a fost descoperită în mod explicit în Vechiul Testament, ea a constituit totuși obiectul multora dintre profețiile sale, însă fără lumina adusă asupra lor de Mântuitorul acestea ar fi rămas lipsite de sens.

În genere, teologia patristică a susținut constant, bazându-se pe o tradiție venind din adânc de istorie, că pomul cunoașterii binelui și răului din grădina Edenului, era în fapt o prefigurare a crucii, identificând dealul Golgota, pe care avea să se înalțe crucea mântuirii, cu însuși locul pe care se afla acel pom.

Ca semn și mijloc de binecuvântare, crucea o întrevedem în binecuvântarea patriarhului Iacob, prin „punerea mâinilor încrucișate" (Fac. 48, 14) peste nepoții săi Efraim și Manase, fii lui Iosif. Toiagul cu care Moise a săvârșit minunile, este și el, la rându-i, tot o prefigurare a crucii și a puterilor sale. Aceeași putere tămăduitoare a crucii ni se relevă prin stâlpul pe care Moise a înălțat în pustie șarpele de aramă „și a făcut Moise un șarpe de aramă și l-a pus pe un stâlp, și când un șarpe mușca vreun om, acesta privea la șarpele cel de aramă și trăia" (Num. 21, 9), fapt care, ținând seama de contextul istoric în care s-a petrecut, ar fi putut să contrarieze și să smintească, adevărata sa valoare însă, se descoperă abia prin asimilarea cu actul răstignirii lui Hristos pe cruce „și precum Moise a înălțat în pustie șarpele, tot așa trebuie să se înalțe Fiul Omului, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viața veșnică" (In. 3, 14—15).

O altă prefigurare a crucii, mult mai evidentă de data aceasta, o găsim în cartea profetului Iezechiel, care ne oferă amănunte inedite, prin faptul că vorbește despre aspectul său grafic, amănunte pe care le găsim într-o profeție a sa, în care ne prezintă forma crucii. Iată contextul în care găsim această evidență: datorită înstrăinării aproape totale de Dumnezeul cel adevărat, poporul evreu va fi aspru pedepsit prin ucidere cu sabia. Profetul primește poruncă să însemneze pe frunte cu semnul tau ( ) pe cei care au rămas fideli lui Dumnezeu „treci prin mijlocul cetății, prin Ierusalim, și însemnează cu semnul † pe frunte, pe oamenii care gem și plâng din cauza multelor ticăloșii care se săvârșesc în mijlocul lor" (Iez. 9, 4—6).

Înțeleasă în Vechiul Testament mai degrabă ca o prefigurare, Crucea își va descoperi înțelesurile sale abia în Noul Testament, prin asumarea ei de către Mântuitorul, precum și prin faptul că ea a fost sfințită de sângele Său vărsat pe ea pentru mântuirea lumii.

Distingem mai multe înțelesuri ale sf. cruci în pag nile Noului Testament, și de bună seamă, cel mai direct și mai evident este cel material, înțelegând prin aceasta însuși obiectul de tortură pe care a fost răstignit Mântuitorul, ea devenind altarul jertfei supreme și totodată mijlocul care a făcut posibilă mântuirea noastră.

Prin analogie cu crucea pe care Mântuitorul a fost răstignit, noi confecționăm și păstrăm la locurile cele mai de cinste: pe biserici sau pe casele noastre — crucea, fără să o venerăm în ea înșăși, ca pe un idol, așa cum greșit, și mai ales rău-intenționat interpretează cei care s-au rupt de la sânul Bisericii. Dacă noi ne în-

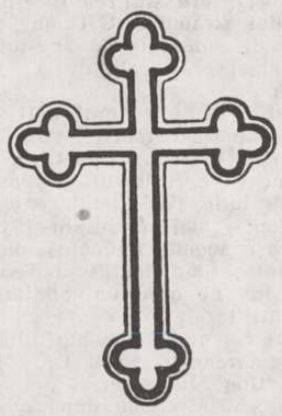

semnăm sau ne închinăm înaintea sfintei cruci, aceasta nu echivalează cu săvârșirea unui act idolatru, care ar împieta în vreun fel asupra adorării pe care I-o datorăm în totalitate lui Dumnezeu ci, dimpotrivă, în acest fel îl adorăm și ne închinăm Celui care S-a răstignit de bunăvoie pe ea pentru mântuirea noastră. Asupra acestui lucru au stăruit cu adâncă pătrundere toți Sf. Părinți ai Bisericii, înlăturând orice confuzie pe care am fi dispuși să o facem între cinstirea crucii ca obiect cultic, și adorarea pe care I-o datorăm în exclusivitate lui Dumnezeu. Însemnându-ne sau închinându-ne sfintei cruci, nu cinstim materia din care este ea confecționată (lemn, metal, etc.), ci noi o privim ca pe o mărturie care ne vorbește despre Hristos, și care ne ajută să ne înălțăm cu mintea și cu sufletul la Dumnezeu. Sf. Ioan Damaschin, spre exemplu, în lucrarea sa Dogmatica evidențiază necesitatea firii omenești de a se folosi de cele materiale, ca prin intermediul lor, să poată urca spre cele spirituale, spre Divinitate, „crucea și icoana nu reprezintă dumnezeirea, ele indică participarea omului la viața divină".

Așa după cum icoana a devenit posibilă și își justifică existența prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, care S-a făcut „icoana Dumnezeului celui nevăzut" (Col. 1, 15), tot așa crucea a devenit demnă de cinstirea noastră, pentru faptul că însuși Mântuitorul Hristos a făcut-o, prin jertfa Sa pe ea, demnă de cinstirea noastră.

A refuza cinstirea sfintei cruci, nu înseamnă în fond altceva decât a refuza și a nega însuși actul răstignirii, și odată cu aceasta refuzarea esenței creștinismului. Este de neconceput un creștinism fără cruce, care în acest fel n-ar mai fi decât o teorie searbădă. Forța creștinismului izvorăște tocmai din cruce, care atâta timp cât va sta înfiptă în inima creștinismului îi va conferi viabilitate și trăinicie. Fără cruce, creștinismul nu mai este decât o teorie.

A te însemna, în smerenie și credință, cu semnul sfintei cruci, nu este altceva decât a-ți aduce aminte mereu de jertfa sfântă prin care ai fost izbăvit de păcat. Acolo unde se mai găsește o sfântă cruce, acolo este prezent Dumnezeu în chip tainic, ea îndemnând la reculegere și rugăciune „aceasta să fie ca uitându-vă la ea, să vă aduceți aminte de toate poruncile Domnului și să le împliniți și să nu umblați după inima voastră care vă îndeamnă la desfrânare" (Num. 15, 39).

Un alt înțeles al crucii, mult mai profund, este acela de suferință fizică și morală, de sacrificiu de sine, așa cum aflăm la Sf. Ev. Marcu 8, 34 „cel ce vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze Mie", înțelegând prin aceasta că fiecare dintre noi are de purtat o „cruce" în viață. Prin acest îndemn Mântuitorul n-a vrut pur și simplu să ne spună că trebuie să luăm pe umerii noștri o cruce. S-au întâmplat și se mai întâmplă încă și astăzi astfel de situații aberante, care vin dintr-o înțelegere mult prea îngustă a creștinismului. Nu aceasta avea în vedere Mântuitorul.

Îndemnându-ne să ne „luăm crucea", Mântuitorul ne îndeamnă de fapt să ne asumăm condiția noastră, destinul hărăzit fiecăruia dintre noi de către Dumnezeu. Dar nu acceptarea lui în resemnare, ci căutând să faci tot ce-ți stă în putință să te înscrii, să ajungi cât mai aproape de scopul pentru care ai fost creat. Chiar și suferința, și moartea, suntem îndemnați să le primim cu încredere în Dumnezeu, ele fiind în fapt mijloacele prin care trebuie să ne desch dem și să ne apropiem cât mai mult de El. Altfel, ele se vor dovedi cu adevărat absurde.

În sensul său cel mai spiritual însă, crucea este semnul jertfei de sine, fără de care nu putem

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Promisiunea instituirii Tainei Sf. Euharistii

În expunerea vieții și activității lui Iisus, evanghelistul Luca a știut să pună evenimentele în legătură sincronică și cu faptele istoriei profane. Cele comunicate despre Iisus sunt fapte concrete, istorice, ce s-au petrecut cu câteva decenii în urmă, în Palestina, în fața multor martori oculari care trăiau și puteau să mărturisească toate cele ce au văzut și au auzit. Ca urmare, știm despre tetrarhul Irod, că l-a internat pe Ioan Botezătorul în cetatea Machaerus, unde l-a și decapitat. De îndată, ucenicii lui Ioan l-au înștiințat pe Iisus despre moartea năpraznică a dascălului lor, fapt care — cu certitudine — l-a zguduit pe Iisus în întreagă ființa sa. A vărsat lacrimi pentru el și s-a rugat Părintelui ceresc pentru odihna sufletului acestui devotat și prea umil înaintemergător și botezător al său. Mustrat de cuget, pentru nelegiuitele sale fapte, Irod a auzit despre prodigioasa activitate a lui Iisus în Galileia și îl socotea a fi Ioan Botezătorul, care ar fi înviat din morți. Se interesa de el și căuta să-l vadă (Luca 9 7—9).

Istoricul profan Iosif Flaviu (născut în anul 37), în ale sale „Antichități iudaice" (18, 5, 2), spune despre Ioan Botezătorul că era om drept și-i îndemna pe Iudei la dreptate și pietate față de Dumnezeu, invitându-i să se boteze. Potrivit unei concepții fariseice, Iosif Flaviu reducea rolul botezului lui Ioan la curățirea trupului, holărât potrivnică concepției creștine; Ioan boteza pentru iertarea păcatelor. Tot Iosif Flaviu spune, că unii dintre Iudei socoteau nimicirea oștirii lui Irod, în lupta din Arabia, ca pedeapsă divină pentru uciderea lui Ioan (Gheorghiu V., Introducere în Sf. Cărți ale N.T., Cernăuți, 1929, p. 210—211).

În aceste stări de lucruri, spre a nu se lăsa prins de Irod, căci nu sosise încă ceasul său, Iisus s-a decis să lase Galileia, pentru clipe de liniște și odi nă. A luat cu sine pe apostolii săi și s-a dus într-un loc pustiu, înspre orașul Betsaida Iulias, din nord-estul Mării Tiberiadei. Plecarea lui din Capernaum n-a rămas neobservată. Mulțimile au prins de veste și uitând de foame, de sete și de oboseală, au înconjurat partea de nord a Mării Tiberiadei și căutându-l pe Iisus, l-au aflat, spre a-i asculta cuvintele despre împărăția lui Dumnezeu și spre

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Documentul final al Reuniunii interortodoxe de la Tesalonic asupra temei:

„Evaluare a noilor probleme în raporturile Ortodoxiei cu Mișcarea ecumenică"

Între 29 aprilie și 2 mai 1998 a avut loc la Tesalonic, în Grecia, o reuniune interortodoxă, la care s-a căutat a se defini raporturile pe care le are astăzi Ortodoxia cu Mișcarea Ecumenică, în împrejurările în care aceasta din urmă a deviat îngrijorător de la principala ei misiune, aceea de a sluji cauza refacerii unității creștine și de a favoriza credibilitatea mărturiei creștine în lume.

S-a adoptat, cu acel prilej, următorul Document:

„Noi, delegații tuturor Bisericilor ortodoxe canonice ne-am reunit, prin puterea lui Hristos cel Înviat, în cetatea istorică a Tesalonicului (Grecia) din 29 aprilie până în 2 mai 1998, ca urmare a invitației Sanctității Sale patriarhul ecumenic Bartolomeu, răspunzând inițiativei Bisericilor rusă și sârbă și din cauza retragerii Bisericii Georgiei din Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Întâlnirea a fost găzduită de către Organizația „Tesalonic — capitala culturală a Europei 1997" și a beneficiat de generoasa ospitalitate a mitropolitului de Tesalonic.

Întâlnirea a fost prezidată de mitropolitul Hrisostom al Efesului (Patriarhia ecumenică); sesiunile s-au derulat într-un spirit de dragoste creștină, de comuniune frățească și de înțelegere mutuală. Delegații au cerut rugăciunea și binecuvântarea Sanctității Sale patriarhul ecumenic Bartolomeu și a tuturor celorlalți venerabili întâistătători ai Bisericilor ortodoxe. Participanții au primit telegrame de salutări din partea tuturor întâistătătorilor. Ei, la rândul lor, au exprimat cele mai bune urări Prea Fericirii Sale Hristodulos, noul arhiepiscop al Atenei și al întregii Elade, cu ocazia alegerii sale.

Mitropolitul Hrisostom de Efes a prezentat un document de introducere asupra temei întrunirii, urmat de o prezentare din partea tuturor delegaților, prin care au descris, pe de o parte, relațiile Bisericilor lor cu Mișcarea ecumenică și cu Consiliul Ecumenic al Bisericilor, în particular, și au evaluat, pe de altă parte, problemele critice cărora ei trebuie să le facă față. În discuțiile care au avut loc, ei au examinat participarea Bisericilor ortodoxe la lucrările organelor de decizie ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

În mod unanim, delegații au denunțat grupele schismatice ca și câteva grupe extremiste din sânul Bisericilor ortodoxe locale, care se servesc de tema ecumenismului pentru a-i critica pe responsabilii Bisericii și a le submina autoritatea, cu riscul de a crea, prin aceasta, diviziuni și schisme în Biserică. Aceștia utilizează astfel o documentație falsificată și informații false pentru a susține criticile lor nedrepte.

Delegații au subliniat de asemenea că participarea ortodoxă la mișcarea ecumenică a fost totdeauna fondată pe Tradiția ortodoxă, pe deciziile sfintelor sinoade ale Bisericilor ortodoxe locale și ale reuniunilor panortodoxe, ca a III-a Conferință preconciliară din 1986 și reuniunea Întâistătătorilor Bisericilor ortodoxe locale din 1992.

Participanții sunt unanimi în a recunoaște necesitatea de a continua participarea la diverse forme de activitate între creștini.

Noi nu avem dreptul de a abandona misiunea încredințată de către Domnul nostru Iisus Hristos,

(Continuare în pag. a 2-a)

Preluare și traducere din Lb. franceză după „Episkepsis", nr. 557 din 31 mai 1998
Pr. prof. D. ABRUDAN

PARTENIE COSMA

Un model exemplar de viață filantropică

În urmă cu 75 de ani, la 22 septembrie 1923, la Călimănești, părăsea lumea pământeană trecătoare și intra în cea veșnică, după 86 de ani de viață dăruită Binelui social, o viață încununată cu mari realizări și traumatizată de decepții și dezamăgiri, juristul, economistul, politicianul, publicistul și omul de cultură Partenie Cosma.

Cel ce a intrat în istorie ca strălucit ctitor al organizării economice — juridice — financiare în Transilvania, ca inițiator al organizării vieții bisericești pe temeiuri juridice, ca sprijinitor al culturii, publicist, om politic, mare și generos filantrop, și-a modelat personalitatea în mediul cultural de veche tradiție românească din ținuturile bihorene unde s-a născut și a crescut.

Bihoreanul Partenie Cosma stabilit în Sibiu din anul 1876, s-a format intelectual și spiritual urmând cursurile liceale în ținuturile natale, cursuri ale Facultății de Teologie din Arad, stud ind dreptul la Budapesta, unde și-a luat licența. Ucenicia în cancelaria omului de cultură și filantropului Emanoil Gojdu, colaborarea cu marele Șaguna, cu Nestorul presei românești — George Barițiu, cu personalități marcante ale ASTREI, cu politicieni de vază pr cum Iuliu Maniu, i-au dimensionat și direcționat coordonatele vieții profesionale, politice și culturale.

Ca jurist de marcă și deputat în Congresul Național al Bisericii, Partenie Cosma a participat la toate congresele și sinoadele bisericești. Recunoscându-i competența juridică și abilitatea pragmatică, marele ierarh al Bisericii Ortodoxe Române Andrei Șaguna i-a încredințat conducerea comisiei însărcinate să redacteze Statutele Organice, contribuind la fundamentarea organizării pe baze juridice a vieții bisericești.

Bogata activitate publicistică ca redactor al revistei „Concordia" și ca autor de articole publicate în presa timpului, multe articole au apărut în „Telegraful român", dovedește reala implicare a lui Partenie Cosma în viața social-economică și politică a țării. Ca om politic — deputat în Parlamentul de la Budapesta, fondator și reprezentant al Partidului Național Român, ca membru activ în conducerea Asociațiunii ASTRA, ca senator în primul Parlament al țării întregite, Partenie Cosma s-a dovedit un devotat și tenace purtător de cuvânt al neamului său.

Ca avocat și apoi ca director executiv al Institutului de credit și economie „Albina", înființat în anul 1872 de Visarion Roman, Partenie Cosma a conceput și a realizat o politică economică-financiară de exemplară eficiență. Timp de trei decenii cât s-a aflat la conducere, a făcut din „Albina" o instituție de credit model, competitivă cu celelalte instituții săsești și maghiare, devenită o adevărată forță financiară a Transilvaniei. O dovadă a eficienței politicii financiare a fost emanciparea românilor și prosperitatea lor economică, sprijinindu-se împroprietărirea țăranilor și ridicarea clasei țărănești de mijloc. Autoritățile oficiale austro-ungare s-au scandalizat și au declanșat persecuții cărora le-a replicat ferm în presă.

La inițiativa conducerii Institutului „Albina" s-au înființat sucursale și reuniuni de credit în diferite localități ale Transilvaniei. În anul 1900 erau peste 100 de instituții de credit în Ardeal. În colaborare cu Cornel Diaconovich, astrist de frunte și autor al „Enciclopediei" în trei volume, lucrare de referință și astăzi, a inițiat și a finalizat federalizarea băncilor prin crearea Asociației „Solidaritatea", al cărei președinte a fost. Sub îndrumarea și controlul lui s-au înființat și au funcționat „Banca Generală de Asigurări" și Casa de împrumut pe amanet „Muntele de pietate".

Om al faptelor și al gândirii de perspectivă, Partenie Cosma, cu intuiție, simț practic și inteligență socială, și-a exprimat vocația de constructor și generos filantrop. El a știut într-un mod profesionist să strângă, să înmulțească dar și să cheltuiască banii în folosul comunității și, prin aceasta, să intre în istorie ca unul dintre cei mai mari investitori — filantropi. Filantropia ca stare de spirit fundamentată pe sentimente de iubire generoasă și dezinteresată, în temeiul valorii morale a iubirii de Dumnezeu și a iubirii aproapelui, s-a obiectivat în mari acte de binefacere culturală și caritabilă. De aceea, îl putem considera pe Partenie Cosma, fără să exagerăm, un adevărat Maecenas român. Amintim, cu acest prilej comemorativ, principalele acte și fapte filantropice culturale și de caritate.

● A organizat strângerea fondurilor și a susținut construirea Bisericii Mitropolitane din Sibiu. Institutul „Albina" a subvenționat lucrările de construcții cu 10 000 de coroane, personal a oferit 1 000 de coroane, inițiativă urmată de basarabeanul Vasile Stroiescu, prietenul său. Numele celor doi filantropi se află pe placa fondatorilor acestei însemnate construcții de cult pentru elevarea spirituală a credincioșilor ortodocși.

● A aprobat subvenționarea construirii de biserici în diferite localități ale Transilvaniei, având convingerea că întemeierea bisericilor este modul fundamental de afirmare a ființei noastre naționale. Ca semn de recunoștință a devotamentului său, a primit în dar inelul-sigiliu al lui Andrei Șaguna cu care s-a mândrit toată viața. Cu Mitropolitul Miron Romanul a colaborat permanent în realizarea unor inițiative culturale și filantropice — caritabile.

● A supravegheat colectele și a oferit donații personale pentru construirea „Școlii civile superioare de fete" din Sibiu, în localul căreia funcționează azi „Școala pentru deficienți de auz" și pentru care se dispută azi atribuirea numelui unui sponsor german. Prin același sistem al colectelor s-au construit și alte școli de fete, după modelul celei din Sibiu, s-au construit de asemenea școli confesionale, școli elementare și gimnaziale.

● A înființat, în anul 1895, și va dura trei decenii, „Masa studenților", considerată prima cantină din Transilvania. Anual 50 de tineri, elevi și studenți merituoși din familii nevoiașe primeau prânzul gratuit și o frumoasă educație din partea doamnei Maria Cosma și a întregii familii. S-au acordat burse tinerilor, viitori intelectuali și mari oameni de cultură: Octavian Goga, Ioan Lupaș, Andrei Oțetea, D.D. Roșca ș.a.

● A susținut financiar construirea din temelii a localului destinat Facultății de Teologie din Sibiu, una dintre ctitoriile lui Andrei Șaguna pe care Slavici l-a definit „începător a toate".

● A susținut financiar, alături de băncile săsești, construcții de modernizare a Sibiului: căile ferate Sibiu — Turnu Roșu, Sibiu —Vințul de Jos, apeductul, instalații de canalizare moderne.

(Continuare în pag. a 4-a)

Conf. univ. dr. ELENA MACAVEI

Lecţia Apusului

Atunci când susţinem o idee care ni se pare adevărată, de care suntem convinşi (eventual de alţii), riscăm uneori să ne situăm pe o poziţie extrem(ist)ă şi să ne manifestăm ca atare.

Cam aşa par să stea lucrurile şi în România acestor ani (în curând un deceniu) de după 1989, în legătură cu problema atât de mult vehiculată a „întoarcerii" (în)spre Apus, înspre lumea mai „civilizată", adică înspre Europa (de Vest) mai ales şi, pe cât se poate, şi înspre America (de Nord) — eventual Australia.

Graba „extremă" a unora de a „cârmi" istoria naţională de la Est la Vest, printr-o „reformă" generală a României, seamănă ciudat de mult cu graba altora, a acelora care în urmă cu câteva decenii au sucit invers „macazul" istoric, de la Vest la Est, în anii de după 1944—45.

Ca şi atunci, „înclinarea" unora, chiar până la „răsturnare" (adică „extremă", chiar „extremistă", dacă vrem), într-o parte ce apărea ca fiind mai „oportun(ist)ă" istoric, a dat naştere la disconfortul şi reacţia adversă a celorlalţi, pentru care „înclinarea" în partea cealaltă era (sau părea) mai profitabilă. — A nu se confunda „înclinarea" cu „închinarea", deşi în cazul nostru e cam acelaşi lucru, în lipsa unei „înclinări" şi **închinări adevărate** înspre „Răsăritul cel de sus, care (...!) s-a vestit şi la Apus (tot „de sus"? oricum, şi până dincolo de Berlin)" — vorba colindei „Toată Legea creştinească"...

Şi, la fel, motoarele schimbării au fost de fiecare dată, pe de o parte, săturarea unora de ceea ce a fost mai înainte (şi cu puţin „sprijin" de la Est, respectiv Vest, că întotdeauna când începe să se „încline" turnul, trebuie „ajutat", eventual măcar ca să cadă de tot), iar pe de altă parte au fost promisiunile foarte-foarte „colorate"; odinioară promisiunea unui viitor „roş' luminos", acum cea a unuia „roz" (fără nici o aluzie voluntară, deşi...), apoi „bunăstare materială" etc. — promisiuni perfecte, cum au fost şi sunt mai toate promisiunile „omeneşti", adică rămase **numai**... promisiuni, adică... deşarte (adică „goale"), la fel ca orice iluzie.

Rămânând la „culorile" dinainte, acum se poate recunoaşte că idealul (promis al) egalităţii comuniste între oameni (materialist până-n cultură), era până la urmă la fel de „cenuşiu" ca toate „variantele" totalitariste, cel puţin faţă de atât de colorata şi tentanta „împestriţeală" a **libertăţii** democraţiilor apusene. În cazul acestora din urmă, în (bine!) declaratele drepturi ale omului mai este loc chiar şi pentru **egalitate** — subtila egalitate a şanselor de la „loteria" calităţilor prin naştere ale fiecăruia (şi gata „bursa" de „valori") — şi chiar pentru **„fraternitate"** (fie şi cinic -condescendentă) pentru „handicapaţii" societăţii (sau ai lumii), cei care au dat „faliment" în „concertul concurenţei"...

În fapt, şi mai înainte şi mai acum, cum se mai spune uneori, unii au fost „mai egali" decât alţii, şi mai liberi şi mai „fraterni" (câteodată ca „fraţi sau surori mai mari"), adică mai îndemânatici în a-şi adjudeca materializarea promisiunilor „bunăstării lumeşti" şi a proclama celorlalţi egalitatea umani(tari)stă a şanselor (cum s-ar putea parafraza astăzi: „dacă vrei, poţi, frate, da' brânza-i pe bani")...

Oricum ar fi, este vorba despre încă un moment („istoric", doar) în care Apusul mai propune — prezintă sau „dă" (cu polivalenţa corespunzătoare lui **„dă-mi şi mie!" şi „aoleu, nu mai da!")** — o **„lecţie"**, care trebuie **bine** învăţată şi înţeleasă. **Trebuie** bine înţeleasă pentru a nu ne lipsi de partea bună care există în orice lecţie, şi în orice lucru în general, şi totodată pentru a ne feri de ispita „neghinei" pe care cel rău o amestecă de asemenea în toate lucrurile acestei lumi, şi care poate strica şi partea cea bună şi ne poate duce şi pe noi la pieire — aşa, legat de subiectul nostru, comunismul a fost **doar un** ultim exemplu de „implementare" tristă şi distrugătoare a unei „lecţii apusene" în Răsăritul cam naiv...

Putem porni în această înţelegere chiar de la caracterul atât de **„pestriţ"** (eclectic) al civilizaţiei actuale de tip occidental, caracter mai înainte amintit, şi care poate fi observat la toate nivelurile. El pare a fi determinat de „globalizarea" **circulaţiei** informaţiilor, ca şi a unor componente materiale sau chiar a unor reprezentanţi ai culturilor întregii planete, împreună cu propunerea unei „toleranţe" foarte „democratice" (şi cam sincretice) pentru „libertatea" şi împreuna vieţuire a aproape orice fel de idei şi obiceiuri, civilizaţii şi religii etc.

Această stare de lucruri ne avertizează însă încă de la început că este vorba despre un fenomen cu aparenţă **complicată**, care nu poate fi atât de uşor (cu)prins într-o analiză sumară şi de aceea trebuie ajuns foarte rep.de la „rădăcinile" determinante, esenţiale pentru toată această complicaţie pestriţă — altfel riscând să ne pierdem, înglodaţi într-o „mare" de nimicuri.

O primă impresie mai generală este cea de „bogăţie". „Apusul este bogat" — de unde concluzia grăbită că pentru a deveni bogaţi nu trebuie decât urmat exemplul. Dar „graba strică treaba"... şi să vedem cum e „treaba" cu „bogăţia". Cel care doreşte „bogăţie", cel care doreşte, în general, arată că îi lipseşte „ceva". „Bogăţia" atât de dorită a lumii acesteia însă este destul de problematică. Astfel, ea e valabilă numai în cadrul „construcţiei" unei civilizaţii oarecare şi de aceea e foarte „relativă": un „sac de aur", sau un „card" de bancă oricât de „plin", chiar toată banca poate să nu însemne nimic pe lângă o gură de apă în deşert. Iar „deşerturile" sunt mai aproape de noi decât credem: o calamitate, un război, un „crah" bancar..., în fine moartea fiecăruia poate oricând să ne arate că încă „ceva ne lipseşte"... Da, există şi „soluţia" cinică „trăieşte cât poţi (că pe urmă potopul)", dar nevoia de mai mult, de fapt „nevoia de veşnicie şi de nemărginire" a omului nu poate fi astfel (decât) „amăgită", şi ca în orice amăgire, doar pentru **scurt timp. Chipul** adânc, dumnezeiesc, din noi nu se poate linişti doar cu „părticele" de bogăţie, de timp, de viaţă. Şi ce **hrană** poate sătura nesaţiul omului după „necuprins"? — dar asta este de acum altceva decât ceea ce pot oferi bogăţiile şi „împărăţiile lumii (acesteia) şi slava lor" (Mt. 4, 8)...

Insatisfacţia implicită (sau satisfacţia relativă, foarte săracă până la urmă) a acestor bogăţii are drept consecinţă, după cum explica încă Sfântul Maxim Mărturisitorul, goana foarte „stressantă" după o „corectură" a acestei situaţii. Care „corectură" poate fi, de la caz la caz, atât o acumulare **cantitativă** (cât mai „mare"), cât şi o diversificare **calitativă** a valutelor „forte" de cumulat. Aşa tezaurizează băncile „cât mai mult" aur şi hârtii de valoare (uneori chiar cât „hârtiile" mai valorează), muzeele colecţionează opere de artă, bibliotecile cărţi, cei ce se simt ameninţaţi strâng arme, iar unii grâu în hambare, când a rodit prea mult ţarina..., „şi trupuri şi suflete de oameni" (Apoc. 18, 13).

Revenind la observaţiile cu caracter general, se mai poate remarca cum colectarea **exagerată**, „peste măsură", a „bogăţiilor" — a „valorilor" şi a „mărfurilor" — de prin unele locuri pentru a fi adunate în **alte** locuri generează tot felul de probleme. Se modifică prin aceasta echilibrul şi ordinea organică a Creaţiei, apărând o „nouă (dez)ordine mondială", lipsită de „ecologie" — de asemenea la toate nivelurile ... Îngrămădirile haotice şi amestecate („babilonice") de valori materiale şi/sau spirituale le transformă cel mai adesea pe toate în gunoaie, prin anularea reciprocă (şi atunci nu mai e mare deosebire între „prea pestriţ" şi „cenuşiu") — gunoaie plutind la suprafaţă, care şi-au pierdut adâncimea identităţii, unicităţii lor. Iar „redistribuirea" mercantilă (inevitabil vicioasă şi viciată) a resurselor valorice nu poate suplini circulaţia vie şi firească a Spiritului („Vistierul bunătăţilor"), a Harului Duhului ce dă în sufletul a tot omul lumina valorii oricărei valori...

Problema este şi teologică. Intervenţia „pe scară largă" în rânduiala dumnezeiască a Creaţiei exprimă **neîncrederea** (mai arhaic spus, lipsa de **credinţă**) în înţelepciunea şi bună-voinţa Creatorului, căruia I se pro-pune (sau I se contra-pune) un alt „plan" (pro.ect) al „lumii", dacă s-ar putea şi al „cosmosului", după „ştiinţa deşteptăciunii" umane — această „deşteptăciune" nu are neapărat doar o nuanţă persiflantă, ci este în legătură şi cu „deşteptarea" omului în Rai, după mâncarea din pomul oprit. Deci, un „alt fel" de lume — „mai bună" decât cea pe care Dumnezeu a făcut-o şi în care toate „iată erau bune foarte" (Fac. 1, 31) — la o adică o a doua sau mai multe lumi, „paralele", mai nou „virtuale" (încă o variantă tehnică „de ultimă oră", şi mai „posedantă", a vechilor utopii ideale sau materiale)...

Cei care au cercetat originile neastâmpărului actual întru cercetare şi căutare de „altfel" a culturii occidentale le-au descoperit în urmă cu mai multe secole mai ales în **Re-naşterea** culturală a spiritului păgânismului antic — pe teritoriile a late sub „jurisdicţia" creştinismului apusean — urmată apoi de **Re-forma** în planul credinţei creştine şi de multele **Re-voluţii** social-politice sau de alt fel. În toate aceste evenimente caracterizate cu particula „re-" s-a manifestat aceeaşi atitudine de ne-ascultare de o rânduială pre-existentă sau pre-stabilită ca şi la protopărinţii biblici, chiar dacă aceeaşi particulă „re-" încerca să ascundă neastâmpărul neascultării sub pretenţia **re-venirii** „legitime" prin „re-formă", „renaştere", „re-voluţie" etc., la o situaţie mai „originară", considerată mai normală... Că singura

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Pr. prof. IOAN POP

— vicar administrativ —

Unul dintre vicarii administrativi ai Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului, care au apărat cu multă dârzenie Ortodoxia transilvăneană, a fost Pr. Prof. Ioan Pop (1971—1973), cel de-al şaselea din şirul acestora.

A văzut lumina zilei la 9 august 1921, în satul Idicel-Pădure, jud. Mureş, din părinţii Gheorghe şi Ioana Pop, ţărani cu stare materială bună.

A urmat şcoala primară în satul natal, între anii 1929—1933, iar cursurile gimnaziale şi liceale la diferite şcoli (greu acomodabil, în căutare de noutate, de satisfacţie spirituală şi de împlinire intelectuală) şi anume: la Liceul „Petru Maior" din Reghin (Cl. I—II, 1933—1935); clasele III—VI la Şcoala Normală din Cluj (1936—1940), clasa a VII-a la Şcoala Normală din Gherla (1940—1941), cu examen de diferenţă la Liceul Ortodox din Cluj în 1945; cu bacalaureatul la Liceul „George Barițiu" din Cluj, în primăvara anului 1945.

Dragostea faţă de religie, precum şi de Istoria Patriei îl îndrumă înspre slujirea Bisericii şi a gliei străbune. Cel mai bun mod de înfăptuire a acestui nobil ideal era acela de a urma Teologia.

Astfel că, între anii 1941—1945 frecventează cursurile Academiei teologice Ortodoxe din Cluj, unde obţine şi certificatul de absolvire în iulie 1945, iar licenţa în Teologie, mai târziu, în 1949, la aceeaşi şcoală teologică devenită, între timp, Institu ul Teologic Ortodox de grad universitar; subiectul tezei de Licenţă a fost: **Omul cel nou,** temă alcătuită sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu.

La scurtă vreme după absolvirea Academiei pomenite, s-a căsătorit cu tânăra Eugenia Luca Nicola (educatoare) cununia religioasă având loc în biserica din Sânpetru Almaşului (jud. Sălaj), la data de 20 ianuarie 1946. Au avut împreună trei copii: Radu-Ioan (decedat de mic), Monica-Ioana (ingineră) şi Ioan (inginer)

În martie 1946 tânărul teolog Ioan Pop a fost hirotonit diacon şi preot de către Episcopul de atunci al Clujului, academicianul Nicolae Colan.

A funcţionat mai întâi ca preot în parohia **Zimbor** (jud. Cluj), între 15 septembrie 1946 — 31 mai 1949, într-o perioadă în care a trebuit să vindece mai ales rănile sufleteşti lăsate de urgia celui de al doilea război mondial şi în această parte a ţării. S-a dovedit a fi un preot destoinic, fapt concretizat şi în terminarea bisericii din această parohie, s inţită de Episcopul Nicolae Colan, în 14 noiembrie 1948.

Realizările pe plan duhovnicesc şi administrativ l-au îndreptăţit să fie promovat într-o altă parohie şi anume la **Hida** (între 1 iunie 1949 — 31 decembrie 1950), unde a funcţionat o bună vreme şi ca protopop al Plasei Hida.

Din cauza arondării administrative a ţării în raioane şi regiuni, Sf. Sinod a hotărât (în octombrie 1950) ca organizarea Bisericii noastre să se acomodeze celei de stat. Astfel că, prin desfiinţarea vechii împărţiri administrative au dispărut şi unele protopopiate din centrele de plasă, între care şi cel de la Hida.

Din motive obiective, s-a reîntors la prima sa parohie, **Zimbor**, unde a păstorit vreme de aproape doi ani de zile (1 ianuarie 1951 — 30 noiembrie 1953).

Fire dârză şi exigentă, bun orator şi administrator, iată câteva din calităţile ce l-au făcut cunoscut autorităţilor superioare bisericeşti de la Cluj şi care l-au numit preot în parohia **Aiud I** (1 decembrie 1951 — 1 aprilie 1959). Aici s-a izbit de o solidă opoziţie greco-catolică în comportare, mentalitate şi limbaj liturgic. A fost un adevărat apostol în acest orăşel, prin slujire, ţinută preoţească şi forţă de convingere, reuşind să readucă la „Izvoarele Ortodoxiei", nu numai o bună parte din preoţii foşti uniţi, dar mai ales, marea masă de credincioşi.

Pentru zelul său pastoral pentru succesele în ogorul Bisericii străbune, precum şi pentru afirmarea pe deplin a Ortodoxiei în Aiud, a fost numit apoi preot în parohia **Aiud II** (1 aprilie 1959 — 30 aprilie 1964). Şi în această parohie continuă cu succes munca de reînrădăcinare a credinţei străbune. A purtat mereu un dialog strâns între el şi credincioşi, realizând un evident proces educativ-religios în sânul păstoriţilor săi.

A fost un adevărat misionar, model luat din istoria creştinismului primar, în care trimişii lui Dumnezeu, prin exemplul personal, cuvânt şi faptă au întors lumea la Hristos.

Din această perioadă se cunosc câteva memorii pe care le-a adresat vrednicului Patriarh Justinian, cerându-i sfaturi pentru consolidarea Ortodoxiei în Transilvania, sau făcând sugestii în ce priveşte implicarea cu succes a Patriarhiei Române, în revigorarea credinţei străbune în partea de nord a ţării.

Spiritul său ascuţit şi calitatea de apologet al Dreptei Credinţe reies cu evidenţă din numeroasele articole, note, impresii ş.a., apărute în diferite publicaţii religioase şi laice ale vremii: **Viaţa Ilustrată** — Cluj; **Tribuna Ardealului** — Cluj; **Telegraful Român** — Sibiu; **Mitropolia Ardealului** — Sibiu; **Biserica Ortodoxă Română** — Bucureşti.

I-au rămas în manuscris predici şi cuvântări ocazionale, încercări de roman, poeme, schiţe, eseuri, în ele abordând un limbaj lirico-liturgic şi îndeosebi apologetic.

Toate aceste calităţi l-au impus din nou în faţa Episcopului Teofil Herineanu de la Cluj.

La începutul anului 1964, Şcoala de cântăreţi bisericeşti şi Seminarul Teologic Ortodox din Cluj au trecut printr-o grea cumpănă a vieţii; se căuta un nou director de Şcoală teologică la Cluj, care să-i ofere o nouă forţă, prestigiu şi prestanţă în faţa celorlalte şcoli din oraş. Şi acesta a fost găsit în persoana vrednicului preot Ioan Pop din Aiud.

Numirea sa ca profesor şi director la Şcolile teologice pomenite din Cluj s-a făcut în data de 5 septembrie 1964 (Cf. Actului nr. 4765/1964).

Crezul şi obligaţia sa în noua misiune nobilă şi le-a exprimat cu prilejul deschiderii anului şcolar 1964—1965. Iată ce a spus între altele: **„Mă voi strădui să corespund acestei chemări, promiţând stăruinţă în muncă şi o continuă activitate pentru cauza Cuvântului Domnului Hristos".** Pe de altă parte, adresându-se elevilor, le-a cerut să stăruiască în **„muncă şi rugăciune".** Însă pentru a putea deveni buni slujitori ai lui Iisus Hristos, a arătat în continuare noul director „trebuie să fiţi mereu prezenţi în faţa Creatorului prin **rugăciune** şi **meditaţie".** Aceste două lucruri: muncă înfrăţită cu rugăciunea vi le cerem, pentru că dorinţa noastră este să dăm Bisericii preoţi adevăraţi, iar Patriei cetăţeni devotaţi".

Sub conducerea sa (1964—1971), Şcoala de cântăreţi bisericeşti şi Seminarul Teologic Ortodox din Cluj au prosperat. A fost refăcută clădirea, sălile de curs, dormitoarele şi celelalte anexe ale şcolii. A fost instaurată o disciplină „de fier", respect reciproc, dar mai cu seamă o viaţă duhovnicească aleasă. Au fost iniţiate concursuri, gen: **Cine ştie câştigă,** pe teme biblice, pentru a-i impulsiona pe elevi să cunoască cât mai bine Sfânta Scriptură. Au fost organizate numeroase serbări cu caracter bisericesc sau laic, între care, la loc de frunte a fost introducerea prăznuirii hramului Şcolilor Teologice, Sfinţii Trei Ierarhi (Vasile, Grigore şi Ioan, din anul 1965). A făcut ca elevii anului V să predice liber în faţa clasei sau a întregii şcoli ori uneori în catedrala eparhială din Cluj.

Era un dascăl sobru, exigent cu elevii şi cu sine însuşi (ţinută exterioară şi mod de comportare), întotdeauna bine pregătit la cursuri şi mereu preocupat de o exprimare aleasă, accesibilă însă elevilor; predica sa era întotdeauna temeinic pregătită (fundamentată biblic şi patristic), beneficiind şi de un deosebit dar oratoric. Când predica, conştientiza masele de misiunea lor de creştin, îi întărea în credinţă şi le insufla nădejdea în viaţa în Hristos, în mântuirea veşnică.

Activitatea deosebită din cadrul şcolilor teologice din Cluj, concretizată prin buna pregătire profesională a seminariştilor, ordine, disciplină şi punctualitate în şcoală, i-au oferit o nouă şansă de promovare, în cea de **vicar administrativ** al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului, la 1 februarie 1971.

În vremea sa toate sectoarele de activitate ale Episcopiei Clujului au fost atent supravegheate, s-a realizat o mai strânsă colaborare între clerici şi Centrul Eparhial, a fost revigorată viaţa duhovnicească din parohii, relaţiile dintre Biserică şi Stat au cunoscut un curs ascendent.

Păcat însă că, slujirea sa, în acest post a fost de scurtă durată (de doi ani), deoarece o boală nemiloasă l-a trecut prea repede la Domnul (în 13 iulie 1973), la numai 52 de ani.

Pentru activitatea sa aleasă în slujba Bisericii străbune a fost cinstit cu rangul de **iconom stavrofor.**

Pr. Prof. Dr.
ALEXANDRU MORARU

Documentul final al Reuniunii interortodoxe

(Urmare din pag. 1)

misiune de a mărturisi adevărul înaintea lumii neortodoxe. Noi nu trebuie să suspendăm relaţiile cu creştinii altor confesiuni care sunt dispuşi a lucra cu noi.

Consiliul Ecumenic al Bisericilor a constituit forumul în care credinţa Bisericii ortodoxe, misiunea sa şi punctele sale de vedere asupra a numeroase teme precum: pacea, dreptatea, dezvoltarea şi ecologia au fost pe larg prezentate lumii neortodoxe. O colaborare fructuoasă s-a stabilit cu alţi membri ai Consiliului pentru a răspunde la provocările civilizaţiei moderne. Prozelitismul a fost denunţat şi o susţinere adecvată a fost acordată Bisericilor ortodoxe locale — aflate în situaţie dificilă, pentru a le ajuta să continue împlinirea misiunii lor. Interesele ortodoxe au fost apărate, în special acolo unde ortodocşii, minoritari, au suferit o discriminare. Punctele de vedere ortodoxe în ceea ce priveşte integrarea politică, economică şi culturală au fost exprimate şi au fost realizate contribuţii ortodoxe în raport cu alte credinţe.

Cu toate acestea, în acelaşi timp, unele curente de gândire ale Bisericilor protestante, membre ale Consiliului, se reflectă în dezbaterile Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi sunt considerate ca inacceptabile de către ortodocşi. Pe parcursul a numeroase reuniuni ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, ortodocşii au fost obligaţi să intre în discutarea unor chestiuni cu totul străine de tradiţia lor. La a şaptea Adunare, de la Canberra, din 1991 şi la reuniunile Comitetului central începând cu 1992, delegaţiile ortodoxe au luat poziţie cu fermitate împotriva intercomuniunii cu neortodocşii, contra limbajului inclusiv, hirotoniei femeilor, drepturilor minorităţilor sexuale şi unor tendinţe de sincretism religios. Declaraţiile lor asupra acestor teme au fost considerate întotdeauna ca declaraţii ale minorităţilor şi ca atare, n-au putut influenţa tendinţele generale şi etica Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

După un secol de participare ortodoxă la mişcarea ecumenică şi cincizeci de ani în Consiliul Ecumenic al Bisericilor în special, noi n-am observat un progres suficient în dialogul teologic multilateral între creştini. Din contră prăpastia între ortodocşi şi protestanţi a devenit mai însemnată în măsura în care tendinţele menţionate mai sus au devenit mai accentuate în unele denominaţiuni protestante.

Pe parcursul a numeroase decenii de participare ortodoxă la mişcarea ecumenică, Ortodoxia n-a fost niciodată trădată de vreun reprezentant al vreunei Biserici ortodoxe locale. Din contră, aceşti reprezentanţi au fost întotdeauna şi în totalitate fideli şi supuşi autorităţilor lor eclesiale, ei au acţionat în acord total cu normele canonice, învăţătura sinoadelor ecumenice, a Părinţilor Bisericii şi a Sfintei Tradiţii a Bisericii ortodoxe.

Pentru aceste considerente, venim să sugerăm o radicală restructurare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor care să permită o participare ortodoxă mai adecvată. Adevărata noţiune de participare a Bisericii ortodoxe ca membră a unui corp mai larg este în prezent pusă în discuţie în mai multe Biserici ortodoxe.

Noi recomandăm cu fermitate ca toate Bisericile ortodoxe să trimită delegaţi oficiali la a opta Adunare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, cu misiunea de a exprima preocupările lor de o manieră precum urmează:

1. Delegaţii ortodocşi la Harare vor prezenta împreună acest document al întâlnirii interortodoxe de la Tesalonic.

2. Delegaţii ortodocşi nu vor participa la serviciile ecumenice, la rugăciunile comune, la cult şi alte ceremonii religioase ale Adunării.

3. Delegaţii ortodocşi nu vor participa la vot decât în caz de interes particular. În plenare şi în grupele de discuţie, dacă va fi nevoie, ei vor prezenta punctele lor de vedere şi opiniile ortodoxe.

4. Aceste dispoziţii vor fi menţinute atâta timp cât o radicală restructurare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, permiţând o participare ortodoxă adevărată, nu va fi efectuată.

Declarăm că nu suntem defel satisfăcuţi de modul actual de participare a Bisericii ortodoxe ca membră a Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Dacă structurile Consiliului Ecumenic al Bisericilor nu vor fi radical schimbate, alte Biserici ortodoxe, în afară de cea a Georgiei se vor retrage din Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Delegaţii ortodocşi la a opta Adunare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Harare, din decembrie 1998, vor fi constrânşi de a protesta dacă reprezentanţi ai minorităţilor sexuale vor fi admişi să participe de o manieră structurală la adunare.

În final, delegaţii subliniază că deciziile majore privind participarea Bisericilor ortodoxe la mişcarea ecumenică trebuie să fie în acord cu deciziile panortodoxe şi că ele trebuie să fie luate de către fiecare Biserică ortodoxă locală în consultare cu toate celelalte Biserici ortodoxe locale.

Delegaţii sugerează de asemenea cu fermitate ca o Comisie teologică mixtă să fie creată, compusă din membri ortodocşi desemnaţi de către Bisericile lor respective şi din persoane numite de către Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Comisia mixtă îşi va începe activitatea după Adunarea de la Harare, discutând formele acceptabile de participare ortodoxă la mişcarea ecumenică şi la restructurarea radicală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Fie ca Domnul cel înviat să ghideze paşii noştri pentru împlinirea voinţei Sale şi slava sfântului Său Nume".

Tesalonic, 1 mai 1998.

Înţelesurile Sf. Cruci

(Urmare din pag. 1)

urca spre Dumnezeu. Aceasta e singura cale către împărăţia lui Dumnezeu, alta nu există „calea spre Dumnezeu e crucea, iar crucea e poarta tainelor", spune Sf. Efrem Sirul. Prin cruce intrăm în ordinea lui Dumnezeu, îi suntem mereu apropiaţi.

Desigur că nu în ultimul rând, când vorbim despre cruce ne gândim la semnul însuşi cu care ne însemnăm. Deşi acest act nu este menţionat în mod clar în paginile Sf. Scripturi, el poate fi totuşi recunoscut, prin asociere cu multele gesturi de binecuvântare săvârşite de Mântuitorul, fie prin „punerea mâinilor" (Mc. 10, 16), fie „prin ridicarea mâinilor şi binecuvântare" (Lc. 24, 50). Aceleaşi gesturi le practicau şi apostolii Domnului Iisus, atunci când hirotoneau episcopi sau preoţi, iar gestul s-a păstrat în Biserică până astăzi cu aceeaşi semnificaţie.

Mult mai evidentă ne apare practica însemnării cu sfânta cruce în operele părinţilor postapostolici, spre a nu aminti decât un singur exemplu. Sf. Ipolit, care a trăit în sec. III, îi îndemna pe contemporanii lui „imitaţi-L întotdeauna pe Hristos, însemnând sincer fruntea, căci acesta este semnul suferinţelor Lui. Când eşti ispitit, pecetluieşte-ţi întotdeauna cu smerenie fruntea cu semnul sfintei cruci. Căci acest semn al suferinţei este expus şi prezentat împotriva diavolului, dacă îl faci cu credinţă, nu ca să fi văzut de oameni ci, ca în mod voit să-l pui înainte ca o pavăză". La fel cu Sf. Ipolit susţineau toţi ceilalţi Sf. Părinţi, precum Sf. Vasile cel Mare, Tertulian, Sf. Ioan Gură de Aur, etc., care vorbeau despre cruce ca despre semnul care îi distingea pe creştini şi îi ajuta în încercări.

Crucea a fost semnul sfânt întru care au adormit strămoşii noştri în nădejdea dobândirii vieţii veşnice, ea străjuindu-le mormintele de-a lungul veacurilor. Că este aşa o dovedesc mormintele lor vegheate de cruce, ca semn al credinţei lor în Hristos Iisus, Domnul vieţii.

Ieroschimonahul transilvănean Dometie, caligraf din schitul athonit Prodromu

După fondarea pe la mijlocul secolului al XIX-lea a Schitului Prodromu din Muntele Athos, monahii români stabiliți acolo au început o activitate foarte diversificată. Pe lângă slujbele bisericești, oficiate potrivit tipicului athonit, și ale vastelor activități gospodărești, prin care au ridicat acest așezământ la nivelul unor mânăstiri locale, o parte dintre ei s-au consacrat creațiilor artistice, culturale și duhovnicești.

În acest domeniu, pe lângă sculptură și pictură, un loc prioritar s-a acordat muncii cărturărești, atât de necesară monahilor care își desfășurau viața departe de țară. Pentru a dezvolta o literatură monahală în limba română, călugării s-au organizat potrivit culturii și însușirilor specifice: unii traduceau intens opere patristice și de spiritualitate, alții cercetau bibliotecile mânăstirilor și ale schiturilor, adunând bogate informații documentare, pe temeiul cărora au redactat opere monumentale, păstrate până astăzi ca unicate în arhiva Schitului, iar alții, iscusiți caligrafi și miniaturiști, le-au transcris și împodobit cu frumoase chenare și ilustrații, fiind admirate de toți vizitatorii care cercetează acest sector al Prodromului.

Un vrednic caligraf din obștea prodromită, remarcat prin bogata sa activitate, este ieroschimonahul Dometie. Originar din Transilvania, s-a născut la anul 1845, în comuna Turcheș, județul Brașov, din familia Șeitan (Biblioteca Schitului Prodromu, Ms. nr. 213, f. 273). Tatăl său, Ioan (Idem, Ms. nr. 181, f. 140), este probabil scriitorul care copiază un **Miscelaneu** (B.A.R., Ms. nr. 938), semnat de „cel mai mic Ioniță sin Șeitan ot satul Turcheș. La ani de la mântuirea lumii 1810, fevruarie 10 dni" (Ibidem, f. 5), iar într-un autograf se precizează că: „Această carte iaste a lui Ion sin Sto'ca Șeitan" (Ibidem, f. 355).

Părinții viitorului ieromonah l-au numit Dimitrie, la botez. Când avea 28 de ani, tânărul Dimitrie pleacă la Muntele Athos și se închinoviază în Schitul Prodromu, la 13 iulie 1873. Atunci, credem că și-a schimbat și numele de familie, potrivit unei însemnări personale: „D(imitrie) I(oan) Șeitan fost, 1873" (B.S.P., Ms. nr. 213, f. 266), devenind Dimitrie Ionescu.

Provenind dintr-o familie de cărturari, fratele Dimitrie a fost introdus în scriptoriul Schitului Prodromu, chiar de la închinoviera sa. Astfel, la 30 ianuarie 1875 termină de copiat un manuscris **Miscelaneu** (Idem, Ms. nr. 64, 143 p.). În anul 1876 este tuns în monahism, probabil la 3 martie, când semnează: „Dometie, păcătos monah" (Ibidem, p. 1). Hirotonit ierodiacon, își continuă activitatea caligrafică; în 1890 termină de copiat un manuscris ce cuprinde **Învățături ascetice din scrierile patristice** (Idem, Ms. nr. 81, 281 f.), iar peste doi ani, un **Miscelaneu religios** (Idem, Ms. nr. 84, 244 f.), pe care notează: „Această carte, scrisă de Dometie ieromonahul, este a Schitului chinoviu românesc din Sfântul Munte Athos; cine va citi pe dânsa, să pomenească pre Dometie păcătosul, 1892" (Ibidem, f. 4v).

Seria manuscriselor copiate de caligraful Dometie ieromonahul continuă cu un **Miscelaneu** (Idem, Ms. nr. 149, 302 f.), despre care spune că „s-a scris cu mâna de țărână a ieromonahului Dometie, cel plin de prostie, în anul 1904, decembrie" (Ibidem, f. 258), apoi un **Acatistier** (Idem, Ms. nr. 152, 180 f.), între anii 1907—1912, cuprinzând numeroase acatiste, unele traduse din limba greacă de schimonahul prodromit Chiril Lambrino, al cărui „secretar" poate fi considerat, întrucât copiază multe dintre manuscrisele acestui neobosit traducător în limba română.

Cea mai bogată activitate caligrafică o desfășoară ieromonahul Dometie începând din anul 1912; de atunci se păstrează **Umilința** de Simeon Metafrast (Idem, Ms. nr. 166, 177 f.), **Tesaur manuscript** (Idem, Ms. nr. 167, 253 f.) și un **Miscelaneu religios** (Idem, Ms. nr. 176, 230 f.), iar din anul următor, **Povățuitorul** de Sfântul Anastasie Sinaitul (Idem, Ms. nr. 170, 158 f.) și **Cuvinte folositoare pentru deasa cuminecare** (Idem, Ms. nr. 171, 125 f.).

În anul 1914, Cuviosul Dometie era ieroschimonah; atunci termină de copiat un **Miscelaneu** (Idem, Ms. nr. 213, 286 f.), în care include și **Umilința** Sfântului Simeon Metafrast, precizând că este „tradusă din elinește în românește de Cuvioșia Sa Părintele Chiril schimonah prodromit, și prescrisă de Dometie ieroschimonah" (Ibidem, f. 25v). În 1916 transcrie **Psaltirea prescurtată și rugăciuni** (Idem, Ms. nr. 181, 181 f.).

Deși înaintat în vârstă și suferind de o boală necruțătoare, ieroschimonahul Dometie nu-și încetează activitatea. Ultimul manuscris, intitulat **Din Cronograful Sfântului Dimitrie al Rostovului** (Idem, Ms. nr. 182, 362 f.), datează din 1923, anul morții sale. Chiar de la începutul scrierii apelează la ajutorul lui Dumnezeu, al Maicii Domnului și al Sfântului Ioan Botezătorul, ca să-l întărească, după cum zice: „Spre a putea să scriu, ca o prescurtare din Chronograful Sfântului Dimitrie,

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Promisiunea instituirii Tainei Sf. Euharistii

(Urmare din pag. 1)

a le tămădui pe cei bolnavi. Ajungând la locul unde a debarcat Iisus cu apostolii, era acolo mulțime de popor, căci pe cale li s-au alăturat mulți alții din localitățile prin care au trecut.

De pe colina pe care s-a suit spre a se odihni (Ioan 6, 3), căutând spre mulțime, lui Iisus i s-a făcut milă de ei, „căci erau ca niște oi fără păstor și începu să-i învețe" ... (Marcu 6, 34). A coborât apoi Iisus la popor și le-a tămăduit bolnavii. Când ziua a început să se plece spre seară (Luca 9, 16), au venit apostolii la Iisus și i-au cerut să dea drumul mulțimii să meargă prin așezările din împrejurime, să-și procure de mâncare, căci erau în loc pustiu. „Dați-le voi să mănânce" — le-a zis Iisus (Matei 14, 16). După spusele ap. Filip, de două sute de dinari, de care dispuneau ei atunci, nu se putea procura pâine, ca să ia fiecare ins măcar câte o bucățică, spre a-și potoli foamea. La rândul său, ap. Andrei, cunoscut ca mijlocitor în relații le cu Iisus, a spus că un băiat dn mulțime are cinci pâini de orz și doi pești. Apostolii și-au dat seama că e o cantitate mult prea redusă și de calitate săracă, spre a putea sătura mulțimea prezentă. Pentru Domnul Hristos însă pâinea și peștii erau îndeajuns. De îndată, apostolii i-au invitat pe oameni să se așeze pe iarbă, în cete de câte cincizeci și de câte o sută de inși. Aceasta era înainte de sărbătoarea Paștilor și deși pământul nelocuit de oameni era arid, totuși iarba nu se uscase. Luând apoi Iisus cele cinci pâini și cei doi pești, și-a îndreptat ochii spre cer, a mulțumit Părintelui ceresc, a binecuvântat, a frânt și a dat apostolilor să împartă mulțimii de oameni. Prin binecuvântarea sa, Iisus a scos pâinile și peștii de sub blestemul căzut asupra întregii naturi, odată cu păcatul primei perechi de oameni. Alimentele au crescut atunci și s-au înmulțit în mâinile apostolilor, încât toți au primit îndeajuns și s-au săturat căci și puterea nutritivă a acestor alimente a fost deplină, spre a-i putea sătura pe toți (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. II, Cernăuți, 1927, p. 464-465). Risipă nu s-a făcut; s-au strâns douăsprezece coșuri de fărâmituri, al căror volum întrecea pe cel al pâinilor și peștilor împreună, avut la început.

Minunea înmulțirii pâinilor și peștilor a fost evidentă. Iisus a oferit din plenitudinea puterii sale divine, spre a săvârși minunea pe măsura trebuințelor. Mulțimea de cinci mii de bărbați, afară de femei și copii, a putut să fie apreciată, datorită grupării în cete de câte cinci zeci și de câte o sută. Văzând minunea săturării mulțimii, poporul a recunoscut atunci, că Iisus este Proorocul care avea să vină în lume (Matei 6, 14), adică cel prezis de Moise (Deut. 18, 15). In marele extaz, poporul era gata să-l ia cu sila ca să-l proclame împărat (Ioan 6, 15), căruia să-i jure credință și să-i dovedească ascultare. Cunoscând gândurile celor de față, Iisus a știut cum să dea drumul mulțimii. În faptul serii, apostolii s-au întors cu corabia la Capernaum, în vreme ce Iisus s-a retras în liniștea muntelui, ca să se roage.

Înmulțirea pâinilor și peștilor, pentru săturarea minunată în pustie, este unicul episod, înainte de patimile Domnului, istorisit de toți cei patru evangheliști.

A doua zi, cei ce fuseseră la înmulțirea pâinilor, reîntorcându-se cu bărcile și căutându-l, l-au regăsit pe Iisus la Capernaum. „Mă căutați — a zis Iisus — nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat. Agonisiți-vă nu mâncarea cea pieritoare dar mâncarea ce rămâne spre viața veșnică și pe care vă va da-o Fiul Omului ... și să credeți în acela pe care Dumnezeu l-a trimis ... Părinții voștri au mâncat mana în pustie, dar au murit ... Nu Moise v-a dat pâinea cea din cer, ci Tatăl meu vă va da, din cer, pâinea cea adevărată ... Pâinea lui Dumnezeu este aceea care se pogoară din cer și dă viață lumii ... Eu sunt pâinea vieții, cine vine la mine nu va flămânzi și cine crede în mine nu va înseta niciodată ...

Pâinea ce se pogoară din cer este aceea, din care, dacă mănâncă cineva, nu mai moare. Eu sunt pâinea cea vie care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care eu voi da-o este trupul meu pe care-l voi da pentru viața lumii ... De nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață întru voi. Cela ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu, are viață veșnică și eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi. Căci trupul meu este adevărată mâncare și sângele meu adevărată băutură. Cela ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu rămâne întru mine și eu întru el ... Cel ce mă mănâncă va fi prin mine viu ... Cine mănâncă această pâine va fi de-a pururi viu. Acestea le-a grăit Iisus, pe când învăța în sinagoga din Capernaum" (Ioan 6, 26—59). Pericopa aceasta exprimă cu claritate și precizie, întru totul neîndoielnic, promisiunea făcută de Domnul Iisus Hristos, pentru instituirea Sfintei Euharistii, ca Taină eternă a Noului Testament. În Sf. Taină a Euharistiei, însuși Domnul Hristos este prezent, sub chipul pâinii și al vinului. Prin prezența reală a Domnului Hristos, Sf. Euharistie este o continuare a misterului întrupării, constituind astfel, împreună cu dogmele Sf. Treimi și respectiv a întrupării, misterul cel mai înalt și mai sfânt al religiei noastre creștine (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae Sibiu, 1930, p. 367—368).

Iudeii însă au cârtit, pentru că Iisus le-a zis: „Eu sunt pâinea ce s-a pogorât din cer" și gâlceavă s-a iscat între ei, căci nu puteau să înțeleagă „cum poate acesta (adică Iisus) să ne dea trupul său să-l mâncăm?" Ei nu s-au putut ridica mai presus de pâinea pe care au mâncat-o și s-au săturat. Nu puteau să cugete la mâncarea cea nepieritoare pe care o promitea Fiul Omului că o va da, pâinea care s-a pogorât din cer. Aceasta — zice Iisus — „nu este ca mana pe care au mâncat-o părinții voștri și au murit. Cine mănâncă această pâine va fi viu de-a pururi".

Mai mult decât aceasta, chiar și unii dintre ucenicii lui Iisus au spus că și pentru ei „grea este această vorbă!" și se întrebau zicându-și: „Cine poate s-o asculte?" Hristos însuși i-a întrebat dacă aceasta îi smintește? El știa, că unii dintre ei, prea pământești fiind, nu se puteau ridica la cuvintele care sunt duh și sunt viață, pe care Duhul o dă. Ca urmare, unii ucenici ai lui Iisus s-au dat înapoi și n-au mai umblat cu El. Firește, Iisus n-a ținut cu de-a sila să meargă cu El; le-a respectat pe deplin libertatea lor morală, spre a acționa fiecare, așa după cum îi dictează cugetul.

Și celor doisprezece apostoli ai săi le-a solicitat Iisus să se verifice, grăind: „Nu vreți și voi să vă duceți? căci știa cine sunt cei care nu cred și — în mod cert — știa „cine este cel ce avea să-l vândă". „Doamne, la cine ne vom duce? — a grăit atunci Simon Petru, în numele apostolilor — Tu ai cuvintele vieții celei veșnice. Și noi am crezut și am cunoscut, că tu ești Sfântul lui Dumnezeu" (Ioan 6, 60—69).

Domnul Hristos a întemeiat pe pământ o împărăție spirituală, spre mântuirea și sfințirea oamenilor. Despre această împărăție a vorbit Iisus mulțimii de oameni, în acel loc pustiu, înainte de înmulțirea pâinilor. Ca și trupurilor, și sufletelor le este foame și sete. Le este foame sufletelor după o hrană spirituală, după pâinea care s-a pogorât din cer, dătătoare de viață veșnică. Nimeni nu-și poate da singur viața; aceasta trebuie să-i fie dată de Cel ce este izvorul vieții și dătătorul de viață (Bougaud L., Iisus Hristos, trad. de C. Ceruleanu, ed. II, București, 1938, p. 252—253).

La fântâna din Sihar, Iisus i-a zis femeii samaritence: „Oricine bea din apa aceasta va înseta din nou. Cel ce va bea însă din apa pe care i-o voi da Eu, nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va preface în el izvor de apă izvorâtoare întru viața veșnică" (Ioan 4, 14).

În ziua cea de pe urmă — ziua cea mare a sărbătorii corturilor — Iisus a stat între Iudei și cu glas puternic a rostit: „De însetează cineva, să vină la mine și să bea. Celui ce crede în mine, râuri de apă vie vor curge din inima lui — precum a zis Scriptura" (Ioan 7, 37—38). „Celui ce îi este sete, să vină; cine vrea, să ia în dar din apa vieții!" (Apoc. 22, 17).

Pe când israelitenii rătăceau prin pustie și cârteau împotriva lui Moise, Domnul Dumnezeu a făcut să cadă mana din cer, deci le dete să mănânce pâine din cer (Ieșire 16, 2—4). Oricât de minunată a fost înmulțirea pâinilor în loc pustiu, aceasta a fost doar un semn prevestitor a ceea ce avea să fie. Iisus Mântuitorul a făcut să vină din cer o mâncare mai aleasă, pâinea lui Dumnezeu, care se pogoară din cer și dă viață lumii (Ioan 6, 33).

Lecția Apusului

(Urmare din pag. a 2-a)

venire (fără „re-") **legitimă** (de la „lege", chiar **logos**, care este de la Dumnezeu) în economia istorică și respectiv în Iconomia Mântuirii **este** cea a Mântuitorului, aceasta e iarăși cu totul altceva ...

În paranteză fie spus, „re-" luarea unor lucruri care au „fost" (deci care nu mai „sunt") descoperă **lipsa de putere de creație** și **de viață** (de susținere, „sus-ținere" la viață, fără a parazita cele deja **existente**) a duhului ce s-a rupt de Izvorul Creației și al vieții.

Aceste **„re-ciclări"** istorice, mimând noutatea (mai mult „combinatorică"), au adus unele noutăți pe măsură. Modificarea experimentală, **in-conștientă** (adică lipsită de „lumina cunoștinței"), a ordinii materiale a creației („să combinăm, să amestecăm altfel lucrurile, ca să vedem, cu orice preț, ce iese") a dus la „știința"(?) și, mai ales, la **tehnica** actuală, cu etimologia ei de obicei antică (ce nu lasă îndoieli asupra originii sale „reciclate") și marile ei „realizări": aducerea focului din soare pe Pământ, adică înlocuirea căldurii soarelui cu pârjolul atomic, apoi otrăvirea progresivă (dacă tot trebuie să fie „progres") a aerului, a apei, pustiirea „podoabei" („cosmosul") Creației. Să nu uităm „crearea" (vorba vine) de „homunculi" în eprubetele genetice ... Și altele, și altele ...

Aplicarea spiritului tehnic (combinator) în domeniile mai spirituale a încercat stricarea ordinii dumnezeiești a „ierarhiilor" (cerești și bisericești, după descrierea Sfântului Dionisie Areopagitul) prin înlocuirea cu tot felul de „făcături" „re-forma"-toare și „sectante", care să „secționeze" Trupul lui Hristos și să schimbe Duhul Cuvântului din Sfintele Scripturi cu o carte „de hârtie" și cu „litera" tehnicii tipografice (pare „normal" să „re-descopere" Gutemberg anticul tipar chinezesc în patria Reformei). Iar productivitatea și eficiența „la bandă" (sau „de serie") a tiparului se poate vedea cum au căpătat o nouă dimensiune odată cu „înlocuirea"(?) icoanei cu gravura mecanică, apoi de tehnică fotografică, iar dacă hocus-pocus mișcăm puțin poza iată și iluzia vieții cinematografice, băgată în fiecare casă „tele-vizionic" ... și ajungem în plină „lume a mass-mediilor", în care și „lemnul sfânt" („holywood" devine Hollywood, Hollywood și) poate fi confundat cu o „pădure" (sau o dumbravă) a iluziilor idolatre ...

Odată câștigată „egalitatea" în fața interpretării Dumnezeiești Scripturi — și ce dacă s-a reușit aceasta cu prețul ruperii de **Duhul** comuniunii ecleziale și a **rătăcirii** singuratice a fiecăruia de capul său (sau în „căpățâna", „Golgota" sa, sisific și labirintică, uneori psihiatrică; o, „suflete al meu"!) — sunt „de la sine" înțelese și egalitatea și libertatea democratică a fiecăruia în experimentele combinatorice de „tehnică socială" (mai pompos, „sicio-logică") ... Ei, ce să-i faci, se mai întâmplă câteodată ca libertatea câte unora în construcțiile „democratice" să „abordeze" în câte vreo tiranie, dictatură sau totalitarism de o speță sau alta ...

Și pentru că viața autentică lipsește în tehnică, ea trebuie măcar mimată, dacă nu poate fi suplinită, ceea ce se face prin „viteză" și nerăbdare a schimbărilor neîncetate, care ne aruncă însă în „ziaristică" („jour-nalistică", de când latinitatea noastră a devenit francofonie), adică „perisabil", „consumabil", „derizoriu", găoșenie a falsei „bogății" spirituale și nevoia de „altceva", de ceva „de senzație" (să-ți dea „senzația" că „trăiești", că ești, că mai ești viu), de ceva „extra-ordinar" („transcendența metafizică" e pe aproape, dar atât de departe de apofatismul Tainei) etc. Lipsa de încredere în „durabilitatea" celor lumești, ce caracterizează totuși spiritul „de consum" — idolatrizând totodată „consumul" ca singură soluție de suplinire a „consumabilității" celor lumești („la modă") — poate fi și o perversiune a spiritului **ascetic**, ce „calcă" pe cele trecătoare, însă „urcând" pe ele și peste ele către cele netrecătoare.

Iar când și „tehnica politică" dă inevitabil faliment în satisfacerea aspirațiilor **umane** — pentru că în folosirea ei orice „tehnică" are o ispită **depersonalizantă**, de uitare (alienantă) a persoanei umane concrete, unice, de uitare a semenului, a „aproapelui" nostru — urmează un „holocaust" sau altul a unor „mase". Și e ciudat cum cei „sacrificați" de-a lungul anilor sunt pe rând, după momentul istoric, când milioane de „piei roșii" ce trebuie să facă loc expansiunii albe, când milioane de sclavi „negri", sau milioane de „asiatici" bombardați atomic ori foarte „clasic", sau „evrei" sau „slavi", sau „germani" sau „arabi" ... Cui îi vine rândul?

După câte un dezastru al „înstrăinării" noastre, unii față de alții și cu toții față de Dumnezeu, mai urmează apoi uneori câte o căință târzie, ce încearcă prin efuziuni „caritabil(ist)e" să mai repare dacă se mai poate repara ceva.

★

Toate acestea la un loc (și multe altele) alcătuiesc „țesătura măiestritei lucrături" a civilizației de azi a Apusului, ce se propune (**im-pune**, uneori) lumii întregi. Ce rămâne după „cernerea" printr-o **judecată** serioasă (mai există totuși, și o Judecată ...)?

Nu se poate da la o parte, mai ales, o **bogăție a experienței** (un alt fel de „experiență a bogăției") celor care au încercat nenumărate **alte** căi ... Și se poate desluși și o **parte bună** sau care a fost întoarsă înspre bine a acestei experiențe. Astfel, chiar dacă neascultarea și nesupunerea (spirituală) a celor care au căutat drumuri mai frumoase și mai ușoare decât dureroasa **via crucis** („drumul crucii") nu au dat decât de „căi" și „scurtături" („salturi calitative") ce s-au dovedit a fi fundături amăgitoare ...; și chiar dacă „Lumea nouă" nu a fost un „cer nou și pământ nou" (Apoc. 21, 1) ..., e și aceasta o (uneori) tragică demonstrație, „experimentală" și „negativă", a **singurei** Căi Adevărate spre Viață (Ioan 14, 6) ...

Și nu poate fi disprețuit curajul și chiar eroismul, adesea în fața morții și a disperării, a atâtor „pionieri" ai umanității, fie și numai pentru a arăta că încă un drum „promițător" este doar o mlaștină, sau o prăpastie, sau un pustiu ucigător ... Ei au făcut aceasta **și** pentru cei mai cuminți ... sau mai lași, mai „călduți"? (Așa poate vom înțelege și însemnătatea „luceafărului Eminescu" pentru noi, românii ortodocși). Căci fariseismul triumfalist (și cu minciuna adânc ascunsă) este păcatul celor „(prea) curați" și „(prea) cuminți", cei care din „ascultare" de „litera Legii" l-au răstignit pe Însuși Logosul întrupat, Cel care cu adevărat „ascultător făcându-se până la moarte" (Filip 2, 8) s-a jertfit pentru mântuirea **tuturor** ...

Dar, iarăși, și pe de altă parte, problema foarte serioasă a „cercetașilor" și „căutătorilor" este că atunci când încerci nenumărate drumuri, „harta" se încurcă într-atât încât nu mai poți recunoaște drumul adevărat ... Iar când călăuza își „pierde (și ea) busola" se poate ajunge la situația limită (potențial înspăimântătoare) în care vreun „păstor", care a mers după oaia pierdută până în străfundurile celor mai periculoase prăpăstii (și aceasta este o atitudine și o **realitate eroică**), nu mai găsește drumul, chiar dacă știe sigur că acel drum există — și atunci trebuie să mimeze (cât de bine?) siguranța, ca să nu sperie copiii pe care îi are în grijă ... — Chiar Sfântul Apostol Petru, cel pe care civilizația creștină apuseană îl consideră oarecum o paradigmă a sa, este și cel care, fără ajutorul dumnezeiesc, s-ar fi înecat în valurile mării pestre care, la porunca dumnezeiască, dar cu puțină tate de credință, a încercat să pășească, după chipul Mântuitorului (Mt. 14, 25—32) — chipul „Pietrei celei vii din capul unghiului" (I Petr. 2, 4—7) și „umblând pe mare" (Mt. 14, 25 s.u.) în „piatra mărturisirii" (Mt. 16, 16) șovăielnice până la „înecarea" în „nu cunosc pe omul acesta" (Mt. 26, 69—75) ... Și ne tâlcuiesc cărțile de slujbă **„valurile** (ca fiind cele) ale patimilor celor potrivnice" și **„marea** cea sărată a acestei vieți" (Molitelnic, Aghiazma mică) ... Ce ridicare ar mai fi fost, fără iertarea dumnezeiască, din căderea **repetatelor** lepădări (Ioan 18, 17—27; 21, 15—17)? — Dar, iarăși, cât de repetat îl poți ispiti pe Dumnezeu, fără a deveni precum „câinele (ce) se întoarce la vărsătura lui", după cuvintele aceluiași Apostol (II Petr. 2, 22)? A-l tot scoate pe „Deus ex machina" pentru salvarea din tot felul de impasuri este încă o „invenție" apuseană discutabilă ...

Revenind la „lecția" prin care Apusul misionarizează cu multă vocație mondială (nu doar „catolică") și fervență „civilizatorie" tot „restul lumii" (mai mult decât „ecumenice") — între care și „polul (creștin) răsăritean" — este interesant cum urmașii celui chemat (Sf. Petru) de fratele său „cel dintâi chemat la Apostolie" (Sf. Andrei) au ambiția să-i „re-evanghelizeze" (iarăși ispita „re-ului) în nenumărate feluri „re-formatoare" și pe urmașii acestuia din urmă, care au rămas totuși **orto-docși**, adică „drept-credincioși", „peste" secole. Dar poate mai este aceasta și încă o încercare — și o șansă — pentru Apus, în căutările sale, de a se mai re-găsi pe sine însuși, prin cei și cele ale Răsăritului?

Pentru că se poate arăta și felul cum experiența istorică, de fapt istoria efortului (spiritual, **cultural** într-un sens larg și profund) de mântuire, atât a unora cât și a altora, nu se **valorizează** decât **împreună**, în relația reciprocă, a tuturor, a unora cu ceilalți. **Răspunsul** unora către ceilalți, (doar) răspunsul cel **adevărat** poate deschide poarta comuniunii necesare, care este și poarta Împărăției comuniunii cu Dumnezeu. Însă până când nu vom simți sincer și din toată ființa noastră că ajutând la salvarea, la mântuirea (și a) celuilalt ne salvăm de fapt (și) pe noi, „ajutorul" spiritual sau/și material al unora pentru alții va fi doar fie afacere, fie hoție-cerșetorie (șmecherie, tot un fel de „bisnis"), rod al disprețului și al orgoliului, chiar dacă bine „mascate".

Și poate este și un ceas de eroism al Răsăritului (ortodox) celui „cuminte", dar nu de eroism al căutării și iscodirii aiurea, ci acela de **a sta neclintit** în credința strămbunilor (cât de înțelept sună „străbuni"!), ca un „stâlp al adevărului" și o „piatră" neclintită împotriva ispitelor de tot felul ale „valurilor" și „vânturilor" („împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri" — Ef. 6, 12), ale acestor veacuri, fiind o pildă și celorlalți și un liman de scăpare rătăcirii lor ...

În sfârșit, poate părea caraghios și ridicol, în ochii lumii de azi, „să poarte săracul (răsăritean și subdezvoltat) grija bogatului (apusean și prea „bine mersi")", dar ce le rămâne altceva de făcut urmașilor Celui care spunea că „Fiul Omului ... nu are unde să-Și plece capul" (Mt. 8, 20) — oare ceilalți, care **„au"**, „fiii" cui vor fi fiind? — învățând că „fericiți (sunt) ... cei săraci" (Lc. 6, 20) și „vai ... bogaților" (Lc. 6, 24) care își iau pe pământ mângâierea lor, pentru că „un bogat cu greu va intra în împărăția cerurilor" (Mt. 19, 23); iar în patimile Sale de moarte **purta El grija** celor care-l plângeau, spunându-le: „nu Mă plângeți pe Mine, ci pe voi plângeți-vă ... Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi?" (Lc. 28—31).

Și de aceea, rezumând cele de până acum, s-ar putea spune că, **învățând din lecția Apusului**, avem șansa nu să mai bântuim și noi pe tot felul de coclauri pustii și poteci înșelătoare, ci mai degrabă **să stăm neclintiți** în legea noastră adevărată, cea a bunilor noștri părinți — fiindu-le datori cu aceasta și fraților noștri mai de la soare-apune, deoarece așa cum rătăcirea lor vremelnică ni s-a putut face nouă spre învățătură și ferirea de multe căderi pe calea mântuirii, și noi la rândul nostru să le putem fi lor de folos prin **mărturia** noastră **orto-doxă**, astfel ca și ei, atunci când vor avea nevoie, să găsească, prin noi, calea cea adevărată a mântuirii.

Pentru că, cel puțin noi românii, așezați aici, la „Porțile Orientului", dar latini europeni și creștini ortodocși prin rădăcini și naștere, suntem — vrând-nevrând, și nu doar geografic — **Răsăritul Apusului.**

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, P. S. Visarion Răşinăreanu — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

- **16 septembrie 1998** — P. S. Sa s-a întâlnit cu dl. Dumitru Neamţu, de la Inspectoratul şcolar Sibiu în legătură cu predarea religiei în liceele din judeţ.
- **18 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **19 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" din Penitenciarul Codlea, judeţul Braşov, rostind cuvânt de învăţătură deţinuţilor prezenţi la Sf. Slujbă. Din sobor au făcut parte P. C. Pr. Mărginean Adrian capelan şef al Penitenciarelor din România şi P. C. Pr. Şerban Dorin capelanul Penitenciarului Codlea. La Sf. Liturghie au luat parte deţinuţi, cadre ale unităţii în frunte cu dl. colonel Emil Fabri, comandantul Penitenciarului Codlea. Deţinuţilor le-au fost oferite cărţi de rugăciuni din partea Î. P. S. Mitropolit Antonie.

  — Seara P. S. Sa săvârşeşte slujba Vecerniei în Catedrala din Sibiu.
- **20 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii de lemn „Înălţarea Domnului" din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură.

  — P. C. pr. paroh Victor Neamţu a fost hirotesit întru ic. stavrofor. În aceeaşi zi, P. S. Sa a săvârşit slujba de punere a pietrei de temelie la viitoarea Catedrală din Braşov, cu hramul „Înălţarea Domnului".

  — A cercetat parohia Toderiţa, prot. Făgăraş.

  — A slujit Vecernia în Capela Mitropolitană.
- **22 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **23 septembrie 1998** — P. S. Sa a cercetat canonic biserica „Sf. Arhangheli" din parohia Râul Sadului, prot. Sibiu, precum şi şantierul noii biserici aflate în construcţie din localitatea Sadu, jud. Sibiu.
- **26 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.

  — În aceeaşi zi a primit la Mânăstirea „Brâncoveanu": Sâmbăta de Sus, un grup de români stabiliţi în America şi Canada şi care au participat la Festivalul „Romfest" '98 desfăşurat între 17—20 septembrie la Bucureşti.
- **27 septembrie 1998** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Nicolae" din Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească cu prilejul împlinirii a 300 de ani de la zidirea bisericii. La această Sf. Liturghie festivă P. S. Sa a coliturghisit împreună cu Î. P. S. Arhiepiscop Vasile Costin al Târgoviştei şi P. S. Laurenţiu Streza Episcop al Caransebeşului.

  — P. C. pr. parohi Bârsan Vasile şi Dobre Marcel au fost hirotesiţi întru iconom-stavrofor.

Ieroschimonahul transilvănean Dometie

(Urmare din pag. a 3-a)

mitropolitul Rostovului din Rusia, însă nu de-a rândul, ci numai care le-am cunoscut că sunt de sus suflet folositoare" (Ibidem, f. 1 nepag.).

Ieroschimonahul Dometie s-a stins din viaţă de tuberculoză în Schitul Prodromu, unde i se păstrează osemintele.

Trebuie remarcat că, manuscrisele ieroschimonahului Dometie sunt copiate caligrafic. Textul, redat cu cerneală neagră şi roşie, este încadrat în chenare, unele mai simple, formate numai din două linii, având flori la colţuri, altele mai bogate, fiind ornamentate cu frunze de palmier stilizate şi cruci. Ele constituie un tezaur nepreţuit de cultură şi spiritualitate pentru obştea monahală din Schitul Prodromu, care le păstrează cu sfinţenie alături de celelalte comori româneşti din Muntele Athos.

Partenie Cosma

(Urmare din pag. 1)

S-a finanţat sistematic formarea şi perfecţionarea personalului Institutului „Albina" şi al celorlalte instituţii de credit, s-a editat „Revista economică" în anul 1899, prima revistă cu acest profil din ţară. Prin fondul cultural ce-i poartă numele din anul 1910, s-au acordat burse şi ajutoare, s-au susţinut cheltuielile de deplasare şi perfecţionare a personalului administrativ bancar.

Au fost finanţate societăţile culturale din ţară şi din străinătate: „Societatea Academică" din Cluj, „Petru Maior" din Budapesta, „România Jună" din Viena, „Carmen Sylva" din Graz, „România" din München ş.a. A fost sprijinită „Societatea pentru fondul de teatru român", s-au susţinut cheltuielile pentru ridicarea bustului lui Visarion Roman, ctitorul „Albinei", cel al lui Aurel Vlaicu — aviatorul-erou din Binţinţi.

Ca membru activ al Asociaţiunii ASTRA, Partenie Cosma a contribuit la construirea Casei de Chirii a ASTREI, în perioada 1903—1904, a Muzeului etnografic al ASTREI ce se va inaugura în anul 1905 cu o impresionantă expoziţie a economiei de casă. A organizat expoziţii cu produse ale economiei casnice, recomandând munca productivă şi creatoare a autorilor.

Au fost susţinute financiar reuniunile de femei, reuniunile agricole, asociaţiile de ucenici. Ca membru al ASTREI a decis susţinerea financiară a activităţilor ASTREI: reuniunile de cântări, serbările, expoziţiile economiei de casă, expoziţiile de copii, publicaţiile ASTREI.

De numeroase acte filantropice — caritabile au beneficiat Societatea „Crucea Roşie", „Reuniunea moaşelor" din Sibiu, Spitalul civil „Francisc Iosif", pentru a face la rândul lor acte caritabile. Orfelinatele, azilurile, coloniile de copii au fost întreţinute material. Presa timpului, în special „Telegraful român", „Revista Transilvania", „Foaia poporului", „Observator" ş.a. au consemnat aceste acte filantropice. Săracii, văduvele, răniţii de război şi familiile lor, indiferent de naţionalitate, au beneficiat în mod constant de ajutorul material al Institutului de credit „Albina" şi de instituţii asemănătoare.

Datorită autorităţii morale recunoscute, i s-a încredinţat de către marele filantrop basarabean Vasile Stroiescu, prietenul său, dreptul de a administra şi distribui donaţiile pentru construirea bisericilor, şcolilor, pentru cheltuielile culturale ale ASTREI.

Partenie Cosma şi-a construit cu râvnă şi perseverenţă destinul de investitor — filantrop. Dacă dorim, găsim explicaţii ale palmaresului său social: educaţia solidă, şansa formării în spirit şăgunian, experienţa dobândită în preajma lui Emanoil Gojdu, a marilor oameni de cultură: Zaharia Boiu, George Barijiu; însuşirile lui de om: sensibil, altruist, perseverent, tenace; calităţi de manager: talent organizatoric, intuiţie, clarviziune, simţ practic, inteligenţă socială, forţă decizională, autoritate, exigenţă şi autoexigenţă, disciplină severă şi autodisciplină, dreptate; virtuţile de bun român, tactul lui de om politic, caracterul ferm şi integru.

Pentru aceste argumente se cuvine să-l luăm pe Partenie Cosma de model, un model de investitor practic, de filantrop, să-l pomenim, după 75 de ani de la plecarea lui în lumea veşnică. Şi ne întrebăm, dacă pentru asemenea fapte de binefacere culturală şi acte caritabile, nu se cuvine ca o stradă importantă din Sibiu şi o sală de clasă din Facultatea de Teologie Sibiu să-i poarte numele?

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

Editura „Dacia" a scos în 1998 cartea *„Poeme alese"* de Valeriu Anania (Cluj-Napoca, 1998, pag. 143), cu o prefaţă de Liviu Petrescu.

E vorba de o carte de versuri alese ale Î. P. S. Bartolomeu Anania. De versuri frumoase. Iată ce scrie Tudor Arghezi despre autor: „Valeriu Anania stăpâneşte versul şi limba magistral şi măiestriile lui cresc înalt, sporite de un talent desfăşurat în sus. Nimeni nu l-a aşteptat să vie şi el a venit, de unde, de ne-unde, aşa cum s-a ivit zvâcnind, din fulgere şi piatră, fără să fie pus, printre şoimi şi piscuri, bradul la tulpina căruia se înşiră şi notele de creion acestea. Mă uit peste o sută de văi şi ceruri şi închid manuscrisul poetului, împăcat.

Îl cunosc şi-l preţuiesc nu de azi. Îi citesc de ani de zile versurile, cu emoţie şi bucurie. Nu e un scriitor grăbit. În literatura poeziei e nou, ca o efigie de aur, scoasă din pământul oltenesc".

„Valeriu Anania s-a născut la 18 martie 1921, în comuna Glăvile, judeţul Vâlcea.

În perioada 1941—1948 a urmat studii complete de teologie la Bucureşti, Cluj şi Sibiu. De asemenea, a efectuat studii incomplete de medicină şi muzică instrumentală la Sibiu şi Cluj. În iunie 1946, fiind student al Universităţii din Cluj şi preşedinte al Centrului Studenţesc „Petru Maior", a condus greva studenţească antirevizionistă şi anticomunistă.

Între anii 1948—1958 a ocupat diferite funcţii în cadrul Patriarhiei Române. După un lung şir de arestări şi expulzări, a urmat condamnarea şi detenţia în închisorile comuniste (1958—1964).

După eliberarea din închisoare, în perioada 1965—1976 a activat în cadrul Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din America şi Canada.

În anul 1967 a fost hirotonisit întru ieromonah, acordându-i-se apoi, din partea Sfântului Sinod, rangul de arhimandrit.

Din 1976 până în 1982 a fost directorul Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

În 21 ianuarie 1993 a fost ales de Colegiul Electoral Bisericesc ca arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului şi Clujului.

Creaţia literară a scriitorului Valeriu Anania însumează 17 volume (poezie, proză, teatru, memorialistică şi eseuri) publicate pe parcursul a 25 de ani.

În anul 1982 obţine premiul pentru dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România, al cărui membru este".

Cartea este excepţională, o culegere de poezii, pe care, bineînţeles, autorul o merită acum şi o merita şi mai de demult.

* * *

Sub titlul *„Moştenirea Iancului"*, autoarea Laura Vega publică acest volum de versuri. (Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea 1998). Prefaţa este semnată de Ion Soare.

Este o carte de poeme închinată Crăişorului Munţilor Apuseni.

„Sfios mi-apropii umerii de ceaţă,
Pentru a culege fructe din grădina ta,
Iancule."

Iată ce scrie Ion Soare despre poetă:

„Asemenea firului de iarbă lăsat la margine de drum, Laura Vega a năzuit permanent spre cer şi lumină. Rădăcini(le) puternice şi energii(le) nebănuite au ajutat-o să supravieţuiască şi biologic (floarea ei se numeşte Simona — o fată, un om şi profesoară de excepţie), iar sensibilitatea şi dragostea pentru frumos i-au smuls cel puţin zâmbete binevoitoare din partea Euterpei, a lui Erato şi chiar a lui Caliope. Mărturii în acest sens stau cele două volume publicate, precum şi numeroasele articole publicate în periodicele vremii".

* * *

O carte de mare frumuseţe *„Arta aromaterapiei"* de Robert Tisserand. Traducere din engleză de biol. Nicoleta Macovei şi dr. Mihail Mihălcioiu. (Editată de Asociaţia filantropică medicală creştină Christiana, Bucureşti, 1998). Cartea se bucură de un bogat Cuvânt înainte şi o Introducere la prima ediţie care este semnată de autor.

Iată ce spune dr. Pavel Chirilă despre cartea lui Robert Tisserand: „Robert Tisserand este fondatorul Institutului Tisserand, principala organizaţie de cercetare şi de educaţie în arta şi practica aromaterapiei. Este consultantul celui mai important furnizor de uleiuri esenţiale, autor al multor articole publicate în presă, lector în Europa şi Statele Unite şi o prezenţă la radio şi televiziune pe ambele continente.

Aromaterapia este un capitol cu totul special în arsenalul terapeutic contemporan. Despre această metodă se poate spune că este foarte veche şi, în acelaşi timp, foarte modernă.

Robert Tisserand — reputatul terapeut englez — a înţeles această dimensiune a aromaterapiei. El reuşeşte să convingă apelând la corelaţii holistice care decurg din observaţia empirică, dar şi la cele mai moderne cercetări făcute cu instrumentele performante ale ştiinţei. Oscilaţia între metafizici ciudate — uneori străine de spiritualitatea europeană — şi rigoarea carteziană care încântă orice om de ştiinţă fac, de altfel, sarea şi piperul acestei cărţi.

Studiul lui Robert Tisserand este o contribuţie valoroasă în dramatica luptă a omului cu boala şi — de ce nu — cu conformismul ştiinţelor medicale".

E o carte care ne dă cunoştinţe despre trup, despre masaj, cu sfaturi practice şi reţete pentru întreţinerea sănătăţii. Să sperăm că va putea avea audienţă şi în România.

* * *

Merită citită cartea lui Amos Funkenstein *„Teologie şi Imaginaţia ştiinţifică" Din Evul Mediu până în secolul al XVII-lea.* (Colecţia Istoria Ideilor, Ed. Humanitas, 1998, Bucureşti, 374 pag.). Traducere din engleză din Walter Fotescu, control ştiinţific al traducerii H.R. Patapievici. Iată ce scrie autorul despre lucrarea sa: „Am petrecut mulţi ani încercând să găsesc o modalitate de a defini cât se poate de exact diferitele aspecte ale tranziţiei de la modurile de gândire medievale la cele de la începuturile epocii moderne în diferite domenii ale cunoaşterii... În timpul studiului, mi-am dat seama nu numai de legăturile dintre teologie şi ştiinţă, ci şi de împrejurarea deosebită că, pentru numeroşi gânditori din secolul al XVII-lea, teologia şi ştiinţa au fuzionat într-un idiom, parte a unei adevărate teologii laice cum nu a existat niciodată înainte sau după aceea".

Despre eseul lui Funkenstein scrie J. H. Brooke următoarele: „Eseul lui Funkenstein aparţine acelui gen de istorie intelectuală care se adresează fundamentelor metafizice ale ştiinţei moderne. Ca atare, se ocupă aproape exclusiv de afinităţile şi tensiunile dintre idei. Iar ideile sunt urmărite cu desăvârşită măiestrie... Eliberarea de concepţiile naive ale continuităţii istorice îi permite lui Funkenstein să se concentreze asupra unei exegeze fin nuanţate aparţinând acelor filozofi care intră în câmpul lui de observaţie. Rezultatul: o lucrare plină de discernământ şi erudiţie".

Merită citită cartea.

* * *

Casa de Editură „Petru Maior" publică sub titlul *„Un nume pentru istorie — Patriarhul Elie Miron Cristea"*, de Ilie Şandru şi Valentin Borda (Târgu Mureş, 1998, 293 pag.). Au mai colaborat: Dorel Marc şi Ioan Lăcătuşu. În această lucrare se face o privire amănunţită asupra vieţii şi activităţii Patriarhului Miron Cristea. În general, e bine privită viaţa lui şi e exprimat întregul registru de viaţă şi realizări al patriarhului. Foloseşte în mare şi date din cărţile noastre, cum ar fi: *„Pagini dintr-o arhivă inedită"*, apoi *„Românii din Transilvania sub teroarea regimului austro-ungar (1867—1918) după documente, acte şi corespondenţă de la Elie Miron Cristea"* (Sibiu, 1986), şi altă carte a subsemnatului *„Contribuţii istorice privind perioada 1918—1939 Elie Miron Cristea"* (Sibiu 1987). La urmă are un album cu câteva fotografii din viaţa sa. Este înmormântat în Catedrala Patriarhală din Bucureşti.

A fost un mare patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

* * *

Al. Stănciulescu Bârda, *„Lumini şi umbre"* (Ed. Cuget Românesc — Bârda, 1998). Această carte este alcătuită din povestiri scurte, dar interesante. Autorul scrie nedespărţit de ceilalţi.

„Cuvântul mi-a fost cale către oameni şi către Dumnezeu. Prin el mi-am spus bucuriile şi necazurile, durerile şi speranţele; el mi-a fost lacrimă şi zâmbet, armă de apărare şi scară spre înălţimi; cu el am învăţat şi-am liturghisit, cu el am iubit, cu el am trăit; el mi-a fost început şi tot el îmi va fi sfârşit, iar când m-oi călători pe celălalt tărâm, el mă va pomeni de pe o cruce, dintr-o inimă, ori de pe fila unei cărţi. Prin el am fost mai mult decât o vieţuitoare pe pământ; el mi-a fost binecuvântare şi uneori blestem, el mi-a fost însuşi sensul de a fi. Dacă cea dintâi grijă a creştinului este de a se mântui, cea dintâi grijă a omului este de a se zidi şi a zidi prin cuvânt".

* * *

Editura *„Viitorul Românesc"* publică romanul *„Piramida"* de Alecu Ivan Ghilia, cu o postfaţă de Romul Munteanu (Bucureşti, 1997). Romanul lui Alecu Ivan Ghilia se deschide ca o imensă panoramă asupra lumii moarte, dar gândirea lui este însă proactivă. Spiritul imaginar este în găsirea unei alte faceri şi, astfel, forţele creatoare imaginează şi descriu aflarea celei mai bune lumi dintre toate lumile posibile, făcându-ne să trăim în mijlocul acestei vieţi halucinate şi totuşi atât de credibile. Pictor şi prozator cu valenţe latente de poet, Alecu Ivan Ghilia, dispunând de bogate resurse cultivă un discurs literar variat, cu largi pendulări între descripţia colorată, eseul de idei, incursiuni în istorie şi mitologie, adăugându-se divagaţiile moderne, ştiinţifice, speculaţiile mitico-filozofice şi teologice. Putem observa că în lucrare autorul nu evită nici o formă literară posibilă. Pentru el lumea este văzută dintr-o goană năucitoare, de undeva din zborul păsărilor, sau din interiorul unor imobile scufundate sub cenuşa atomică, unde viaţa s-a oprit în numeroase feluri: „Lumea vălurea peste valuri de cristale pudrate cu luciri stinse, depărtările se mişcau subţiindu-se-n abisuri albastre, pădurile de cleştar stăteau pe loc... peste tot, înainte şi-n urmă rămâneau cimitirele statuilor de gheaţă".

„Scriitorul român propune în *Piramida* sa o utopie atrăgătoare de care simte nevoia să se distanţeze. Trebuie să remarcăm că autorul este un credincios, un adept fidel al ortodoxismului". Romanul merită citit.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146

SIBIU

1 şi 15
octombrie

Nr. 37—40

1998

La Alba Iulia, cetatea Marii Uniri şi a Reîntregirii

S-au împlinit, în toamna acestui an, din voia lui Dumnezeu, 50 de ani de la măreţul act din 21 octombrie 1948, când fraţii greco-catolici din Transilvania s-au întors acasă la sânul Bisericii strămoşeşti.

S-au împlinit cinci decenii de la acea zi binecuvântată de octombrie când sub bolta Catedralei Reîntregirii din Alba-Iulia s-au regăsit într-o sfântă îmbrăţişare fraţii de aceeaşi credinţă şi acelaşi neam, despărţiţi de vitregia vremurilor şi a soartei.

A comemora astăzi acest eveniment deosebit din viaţa Bisericii înseamnă a privi înapoi la cele cinci decenii de viaţă bisericească trăită în duhul adevărului şi al dragostei în Hristos, a încresta câteva măcar din realizările de excepţie ale acestor ani şi a prevedea, pentru anii ce vor urma, ceea ce trebuie făcut şi ceea ce trebuie ţinut cu străşnicie ca legătura aceasta dintre fiii aceluiaşi neam să dăinuiască veşnic, întru slava sfintei noastre Biserici şi a poporului celui binecredincios.

A consemna astăzi 50 de ani de la Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania înseamnă a aduce mai întâi de toate prinos de laudă şi de mulţumire marelui Dumnezeu, Care guvernează istoria neamurilor şi Care a adus poporului nostru unitatea de credinţă şi de neam, după care au însetat şi pentru care au luptat până la sacrificiul suprem sfinţii noştri înaintaşi.

Însemnează apoi această comemorare un fericit prilej de a ne reaminti „iară şi iară", ca într-o ectenie lină, de toţi cei care au năzuit de-a lungul vremii la temeluirea şi dăinuirea pe pământul patriei a Bisericii lui Hristos cea „Una, sfântă, sobornicească şi apostolească" şi la păstrarea cu sfinţenie a „Legii româneşti" de către toţi cei care au simţit bătând în trupurile lor inima de român şi de creştin ortodox.

Comemorând cei 50 de ani de la Reîntregirea Bisericii transilvănene nu săvârşim nicidecum un act triumfalist, prin care am căuta o anumită satisfacţie faţă de suferinţele unei alte Biserici, ci săvârşim un act liturgic prin care ne exprimăm mulţumirea şi bucuria noastră de a fi una în casa Tatălui Ceresc, după cuvântul Mântuitorului Hristos (Ioan 17, 21).

Evenimentul de acum 50 de ani are o importanţă deosebită, atât din punct de vedere istoric cât şi religios, iar Reîntregirea Bisericească are o aureolă strălucitoare şi unică în felul ei şi am putea spune că el se constituie în evenimentul major pe care l-a trăit în secolul nostru întreaga suflare ortodoxă românească.

Cuvintele rostite atunci, de către marele patriarh Justinian Marina, sunt tot atât de actuale şi în conştiinţa noastră, a celor de astăzi, cu atât mai mult cu cât ele se constituie în pietre de hotar la temelia vieţii Bisericii româneşti din vremea noastră.

„Trăim — spunea fericitul întru adormire patriarhul Justinian — cea mai frumoasă zi din viaţa noastră şi a Bisericii Ortodoxe Române strămoşeşti care a săvârşit cel mai mare act din Ortodoxie. Este vorba de întoarcerea la sânul Bisericii mame a fraţilor greco-catolici... Actul acesta istoric a cărui însemnătate nu poate fi încă măsurată de contemporani... Marea minune aşteptată de toată suflarea românească vreme de 250 de ani s-a înfăptuit. Prin revenirea foştilor greco-catolici în rândurile noastre, s-a realizat una dintre cele mai mari înfăptuiri ortodoxe din ultima vreme" **(Apostolat Social vol. III, vol. VI, vol. IV).**

Aniversarea celor 50 de ani se constituie în acelaşi timp şi ca un omagiu adus pătimirii Bisericii Transilvănene şi tuturor celor care au luptat pentru păstrarea integrităţii credinţei şi a legilor străbune. Acelaşi patriarh Justinian spunea referitor la acest lucru următoarele: „Aduc un pios omagiu tuturor acelora care prin jertfa lor, ne-au păstrat neştirbită credinţa şi fiinţa neamului românesc... timp de 250 de ani". **Faptul că** „au păstrat toată legea strămoşească, ritualul bisericesc ortodox, liturghia, posturile, calendarul, cântarea la strană şi toată tradiţia ortodoxă, este cel mai mare merit al clerului şi poporului greco-catolic... Am binecuvântat ca părinte spiritual al acestui popor pe toţi aceia care s-au jertfit pentru a ne păstra neştirbită credinţa străbună" **(Apostolat Social, vol. III, p. 137 şi 142).**

Ca români şi ca creştini ortodocşi se cade să preţuim după cuviinţă sfinţenia acestei zile a Reîntregirii, zi în care Biserica a rânduit să se facă pomenirea sfinţilor ardeleni luptători pentru Ortodoxie: Sf. Visarion Sarai, Sf. Sofronie de la Cioara, mucenicul Nicolae Oprea din Săliştea, preoţii mărturisitori Moise Măcinic din Sibiel şi Ioan din Galeş, la care se adaugă atâţia şi atâţia sfinţi necunoscuţi, luptători şi ei pentru dreapta credinţă. Potrivit cuvintelor aceluiaşi patriarh al neamului Justinian Marina că: „aureola acestui act istoric trebuie să fie sporită şi să fie din ce în ce mai strălucitoare" (Apostolat Social, vol. IV, p. 251), este de datoria noastră, a fiecăruia, de a lucra şi de a ne ruga ca darul unităţii pe care Dumnezeu l-a revărsat asupra noastră acum 50 de ani să rămână de-a pururea lucrător în viaţa şi credinţa noastră, iar prin tot ceea ce facem să consolidăm unitatea şi frăţietatea Bisericii Ortodoxe Române reîntregite şi a poporului nostru celui binecredincios.

★

Potrivit hotărârii Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la cererea Arhiepiscopiei Alba-Iuliei, ziua de 21 octombrie 1998, zi în care s-au împlinit 50 de ani de la actul Reîntregirii noastre bisericeşti, a fost sărbătorită în chip festiv.

În această zi în Catedrala Arhiepiscopală din Alba-Iulia, în faţa unei imense mulţimi de credincioşi şi preoţi veniţi din întreaga Transilvanie, a fost oficiată o Sfântă Liturghie solemnă, prezidată de către însuşi Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, P. F. Părinte Patriarh Teoctist.

Din soborul slujitor au făcut parte 10 ierarhi din Transilvania, dar şi de dincolo de munţi, un impresionant sobor de preoţi, protopopi şi diaconi. Răspunsurile liturgice au fost date de către corala Seminarului Teologic din Alba Iulia.

După citirea Sf. Evanghelii Î. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei a rostit un cuvânt de învăţătură legat de semnificaţia zilei de 21 octombrie pentru credincioşii din Transilvania. „Dacă în luna octombrie Moldova cinsteşte pe ocrotitoarea ei Sf. Paraschiva, iar Bucureştiul tot în această lună pe patronul său spiritual Sf. Dimitrie Basarabul, întreaga Transilvanie îşi cinsteşte la 21 octombrie, în fiecare an, pe sfinţii săi apărători de neam şi de credinţă" — **a spus I. P. S. Sa.**

După otpustul Sf. Liturghii la care au asistat reprezentanţi ai autorităţilor locale şi ai Bisericii Greco-Catolice, a urmat ceremonia ridicării la rangul de arhiepiscopie a Episcopiei de Alba-Iulia. Din încredinţarea P. F. Patriarh Teoctist, P. S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a dat citire, în numele Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Gramatei Sinodale prin care Episcopia

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAŞINĂREANU
episcop-vicar
Sibiu

Întrunire pregătitoare pentru cea de-a VIII-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor

Între 7—13 mai 1998, la Institutul Teologic „Sf. Efrem" de la Ma'arat Saydnaya, de lângă Damasc, a avut loc întrunirea unor reprezentanţi ai Bisericilor Ortodoxe care vor participa la următoarea Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor de la Harare, Zimbabwe, din decembrie, cu tema „Întoarceţi-vă la Dumnezeu — Bucuraţi-vă în speranţă".

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au fost prezenţi la această întrunire I. P. S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, Pr. Prof. Aurel Jivi de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi Pr. Ioan Sauca, membru al staff-ului de la Geneva al Consiliului Mondial al Bisericilor.

Întrunirea s-a desfăşurat sub patronajul Sanctităţii Sale Patriarhul Ignatie Zakka I Iwas, întâistătătorul Patriarhiei Ortodoxe Siriene (necalcedoniene) a Antiohiei, care a găzduit această conferinţă şi a Sanctităţii Sale Patriarhul Ignatie IV Hazim, întâistătătorul Patriarhiei Ortodoxe Siriene a Antiohiei.

Cei doi patriarhi au inaugurat lucrările de la Ma'arat Saydnaya prin cuvântări în care au descris propria lor experienţă ecumenică şi şi-au exprimat punctele lor de vedere cu privire la viitorul participării Bisericilor Ortodoxe în mişcarea ecumenică. Aceasta are loc într-o vreme în care Bisericile Ortodoxe îşi reevaluează participarea în Consiliul Mondial al Bisericilor iar câteva dintre ele au hotărât să se retragă din acest organism ecumenic. Doar cu câteva zile înainte de întrunirea din Siria avusese loc la Tesalonic o conferinţă a Bisericilor Ortodoxe Răsăritene, convocată de către Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartholomeu I, la care s-a reafirmat participarea ortodoxă în mişcarea ecumenică, dar s-au făcut şi o serie de propuneri privind felul participării ortodoxe la viitoarea Adunare Generală de la Harare.

După citirea referatelor pe marginea temei viitoarei Adunări Generale şi a participării ortodoxe la mişcarea ecumenică, cei prezenţi le-au dezbătut în cadrul a trei secţiuni şi au făcut recomandări, pe baza cărora s-a alcătuit Declaraţia finală.

În cadrul acesteia au fost prezentate, mai întâi, elemente ale contribuţiei ortodoxe la tema Adunării Generale de la Harare. Întoarcerea la Dumnezeu este un act de libertate. Tradiţia ortodoxă învaţă că această libertate este un dar dumnezeiesc, care fiind folosit greşit omul s-a îndreptat spre păcat şi s-a înstrăinat de Dumnezeu.

Tradiţia noastră accentuează şi dimensiunea vindecării în chemarea lui Dumnezeu de a ne reîntoarce la El. Mântuitorul Hristos, spre deosebire de judecătorul care condamnă pe cei vinovaţi, a venit la noi ca doctor pentru a restaura integritatea naturii umane. Pocăinţa se înscrie pe această linie. Spiritualitatea ortodoxă

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. AUREL JIVI

Î.P.S. Dr. Antonie, Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului - Doctor Honoris Causa al Universităţii din Oradea

În data de 12 octombrie 1998, cu prilejul festivităţilor dedicate împlinirii a 35 de ani de învăţământ universitar la Oradea, Senatul universităţii Oradea a acordat Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală titlul de Doctor Honoris Causa, pentru bogata activitate pe tărâm pastoral, misionar, teologic, ecumenic şi cultural. Aceeaşi distincţie a fost acordată şi altor înalte personalităţi ale vieţii noastre culturale şi de peste hotare, care au sprijinit şi apreciat instituţia de învăţământ superior din oraşul de pe malurile Crişului Repede.

Înalt Prea Sfinţia Sa va intra în curând în cel de-al 50-lea an de slujire a Bisericii şi neamului (a fost hirotonit în 1949, la scurtă vreme după ce a promovat la Cluj, examenul de licenţă).

Neocolit de dificultăţi şi încercări dintre cele mai grele (refugiat din Basarabia natală, ocupată de Armata Roşie, condamnat la închisoare de către Tribunalul Militar din Bucureşti), Î.P.S. Sa va reuşi totuşi, prin stăruitoare eforturi şi ajutor dumnezeiesc, să-şi desăvârşească pregătirea personală şi să îndeplinească responsabilităţi dintre cele mai înalte pe tărâmul bisericesc şi cel al culturii româneşti.

După ce a obţinut titlul de doctor în Teologie la Heythrop College, Oxford, din Anglia (1970), a îndeplinit, rând pe rând, înaltele funcţii de episcop vicar patriarhal, rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, episcop al Buzăului şi mitropolit al Ardealului.

A desfăşurat şi o bogată activitate în cadrul organismelor internaţionale creştine (Conferinţa Bisericilor Europene şi Consiliul Mondial al Bisericilor); a susţinut conferinţe la diverse universităţi şi comunităţi creştine de peste hotare; a făcut parte din Comisia pregătitoare a Sfân-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

Momente şi învăţăminte din istoria relaţiilor dintre cele două Biserici româneşti, ortodoxă şi greco-catolică

Se apropie momentul în care se va aniversa, probabil, împlinirea a trei sute de ani de când în sânul poporului român nu mai există o singură Biserică, precum a fost dintr-un început, ci două: una, cea ortodoxă şi alta, cea greco-catolică. Dorinţa, aproape unanimă, de a se reface unitatea lor deplină, a preocupat şi continuă să preocupe nu numai spiritele cele mai avizate dar şi masele credincioşilor din tot timpul acestor trei secole. Ei şi-au dat seama cât de necesară şi benefică ar fi realizarea „unităţii credinţei", prin care nădăjduim a primi şi „împărtăşirea Duhului Sfânt", atât de necesară, mai ales acum în vremea noastră atât de greu încercată.

Ne propunem să parcurgem istoria relaţiilor dintre cele două Biserici româneşti, alegând câteva momente semnificative din cursul acestor secole. Ele au fost şi rele şi bune, şi triste şi îmbucurătoare, după vremi şi după oameni, dând speranţe că unitatea credinţei se va putea realiza odată. După aceste **momente** alese, ne vom permite să tragem şi **învăţături** potrivite pentru realizarea sau cel puţin

(Continuare în pag. a 6-a)

Preot prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

SF. MARE MUCENIC DIMITRIE

În ziua de 26 octombrie a fiecărui an, toată creştinătatea dreptmăritoare, cu laude şi cântări, prăznuieşte cinstita pomenire a marelui mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir. În ale sale Didahii, Antim Ivireanul mărturiseşte că nu îndrăzneşte a-i împleti, după cuviinţă, cununi de laudă şi nici spre a-i vesti, cum se cuvine, măririle minunilor lui. S-a socotit pe sine a nu fi în stare să-i evoce mucenicestile lui lupte, luminatele lui nevoinţe, cea peste fire omenească bărbăţie a sufletului său şi lasă ca alţii să spună vitejia cu care a răbdat rănile şi moartea de martir.

Sf. Dimitrie a trăit în zilele împăratului Diocleţian şi a colegului său de domnie, Maximian, în a doua parte a sec. al III-lea şi începutul sec. al IV-lea. Aceşti împăraţi, prin sălbăticia şi cruzimea inimilor lor, s-au dovedit a fi perechea diavolului, punând la grea încercare credinţa celor ce-l mărturiseau pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Sf. Dimitrie s-a născut în Tesalonic (azi Salonic), oraş ce a început a înflori din timpurile regelui Alexandru cel Mare al Macedoniei. Biserica din Tesalonic a luat fiinţă cel mai târziu în vara anului 52, prin predica, timp de trei săptămâni, a sf. ap. Pavel. Tesalonicul, capitala regiunii a doua a Macedoniei, era cel mai mare oraş comercial, din acele părţi. Bogăţia şi luxul tesalonicenilor au atras şi o mare corupţie morală. Creştinii din Tesalonic, în număr mare, erau proveniţi mai ales dintre păgâni şi anume, bărbaţi şi femei, dintre cei mai distinşi în Macedonia şi Ahaia.

Sf. Dimitrie, proconsul în Tesalonic, era vestit pentru credinţa sa. Dintru început era blagocestiv şi învăţător al credinţei în Hristos,

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

COMUNICAT

În data de 28 octombrie 1998, la Palatul Patriarhiei din Bucureşti a început dialogul de reconciliere dirtre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia Ortodoxă Română este compusă din: Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei (preşedinte), Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Î. P. S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei (vicepreşedinte), P. S. Episcop Ioan al Oradiei, P. S. Episcop Timotei al Aradului, P. S. Episcop Ioan al Covasnei şi Harghitei, P. S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar patriarhal, P. S. Episcop Visarion Răşinăreanu, Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului şi P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureşului.

Comisia Greco-Catolică este compusă din: Î. P. S. Mitropolit Lucian (preşedinte), Î. P. S. George, Arhiepiscop de Cluj-Gherla (vicepreşedinte), P. S. Episcop Ioan de Maramureş, P. S. Episcop Alexandru de Lugoj, P. S. Episcop Virgil de Oradea, P. S. Florentin, Episcop Auxiliar de Cluj-Gherla.

Din partea Vaticanului a asistat Excelenţa Sa Mons. Francesco Pio Tamburrino.

Înainte de începerea şedinţei de lucru, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a salutat, la Reşedinţa Patriarhală, cele două comisii de dialog şi, împreună cu Î. P. S. Mitropolit Lucian, a exprimat speranţa că dialogul va contribui la reconciliere şi cooperare între cele două Biserici româneşti.

În timpul lucrărilor, cele două părţi au subliniat importanţa noului climat de înţelegere reciprocă şi necesitatea dialogului drept cale de reconciliere între cele două Biserici, dar şi dificultăţile care există pe teren privind locaşurile de cult.

Principalele puncte de orientare pentru continuarea dialogului au fost:

1. dialogul fiind calea de reconciliere, el trebuie continuat într-un climat de sinceritate, respect reciproc şi frăţietate, renunţându-se la ocuparea cu forţa a bisericilor, la acţiunile juridice sau legislative, la limbajul polemic din mass-media, precum şi la orice formă de prozelitism;

2. rezolvarea folosirii locaşurilor de cult se va face prin dialog, analizând la nivel eparhial şi parohial cazurile în care minoritatea nu are locaş de cult;

3. până la proxima şedinţă comună a comisiilor de dialog, ierarhii ortodocşi şi greco-catolici din fiecare eparhie se vor întâlni şi vor analiza pe plan local fiecare caz în parte, ţinând seamă de posibilităţile reale de rezolvare a problemelor, în consultare cu clerul şi credincioşii; datele de pe teren vor fi prezentate la viitoarea şedinţă comună a comisiilor de dialog, care va avea loc în ziua de joi, 28 ianuarie 1999, la Blaj;

4. Acum este mare nevoie de instaurarea unui climat de încredere reciprocă, la nivel de episcopat, cler şi credincioşi, astfel ca episcopii care poartă dialogul să fie sprijiniţi de preoţii şi credincioşii pe care-i reprezintă în această lucrare de reconciliere.

Rugăm pe Dumnezeul păcii să binecuvinteze acest dialog.

Semnal la o aniversare

ASTRA, la 137 de ani

Călătorul care poposește la Sibiu, poate vedea pe zidul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", o placă de marmoră albă cu următoarea inscripție: „În această clădire s-au întrunit la 23 oct./4 nov. 1861 reprezentanții românilor transilvăneni pentru constituirea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român" — ASTRA.

Deci, Asociațiunea ASTRA a luat ființă în 4 nov. 1861 (s. t.v.), din dorința celor 176 de cărturari ardeleni; Șaguna, Pușcariu, Cipariu, Barițiu, Bologa ș.a., printre care mulți participanți la Marea Adunare de pe Câmpia Libertății din Blaj (1848). Primul președinte al Asociațiunii a fost marele teolog Andreiu baron de Șaguna, viitor mitropolit al Ardealului. După evenimentele din Dec. '89, coincidența a făcut, ca în aceeași clădire să renască Asociațiunea și tot ca o coincidență, primul ei președinte post-decembrist, să fie ales, tot un distins teolog, profesorul universitar dr. Dumitru Abrudan.

Țelul Asociațiunii a fost și este acela de a „răspândi lumină și a ține pururea viu" sentimentul național în rândurile poporului, dar mai ales „a educa mintea, a îmbărbăta inima și a îndruma națiа pe calea unității și progresului". Această adevărată Academie transilvană a avut drept scop, după mărturia lui George Barițiu, „să fericească pe popor".

Până în anul 1918, toate marile înfăptuiri ale ASTREI au fost puse sub semnul împlinirii mărețului ideal al desăvârșirii unității naționale, înfăp uit la 1 Decembrie 1918. Aceasta a fost cea dintâi și cea mai de preț „ctitorie" a ASTREI și în ideea aceasta a fost construită, în 1905, Casa Națională a Asociațiunii și apoi sutele de școli, biblioteci la sate, pentru care s-au întocmit și tipărit manuale școlare, au fost acordate burse pentru tineri (elevi, studenți, meseriași); a fost construită, în anul 1886, Școala Civilă de Fete cu internat (prima de acest gen din țară), au fost editate reviste: „Transilvania" (1863), „Foaia poporului" (1892), „Țara noastră" (1907), „Gând românesc" (1933); a fost editată prima Enciclopedie Română (în trei volume) între anii 1898—1904, sub îngrijirea lui Cornel Diaconovich.

După Marea Unire din anul 1918, Asoc ațiunea și-a continuat „lucrarea", extinzându-și aria de acțiune, până în Basarabia și Dobrogea, urmărind consolidarea unității spirituale a românilor și căutând să rămână „scutul mulțimii celei obidite".

Dar, în anul 1948, Asociațiunii noastre I SE FRÂNGE elanul: printr-un act samavolnic se hotărăște „statutar" autodesființarea ei, de către un comitet impus, iar bunurile sale (clădiri, muzee, sedii, biblioteci, tipografii, cinematografe etc.), trecute în administrarea operativă a Comitetelor Provizorii.

După evenimentele din decembrie '89, un grup de 56 de persoane (vechi astriști și alți intelectuali), întruniți într-o ședință, ce a avut loc în Aula Facultății de Teologie, au hotărât reactivarea Asociațiunii ASTRA. Rând pe rând au renăscut Despărțămintele (filialele) ASTRA în multe localități din țară și peste hotare. De la începuturile ei, Asociațiunea ASTRA a avut 14 președinți, dintre care 12 au fost până în anul 1948, iar doi după Decembrie 1989.

Dar, iată, că în ultima vreme, dar mai ales, după Adunarea generală ce a avut loc la Blaj, cu câteva luni în urmă, (8—10 mai 1998), Asociațiunea noastră a început să primească noi lovituri. Astfel, la Blaj s-a încercat scoaterea sufixului -TRA din corpul cuvântului ASTRA; tot aici au fost înlăturate din conducerea Asociațiunii Centrale, elemente de bază, legate prin înaintași de Asociațiune și înlocuite cu „cadre" care n-au „încăput în altă parte" (expresia aparține unui distins eminescolog), iar mai nou, în loc să se intensifice acțiunea de recuperare a patrimoniului pierdut în 1948, îl pierde și pe cel „naționalizat" (Școala Civilă de Fete, Biblioteca ASTRA).

Să zicem STOP acestor abuzuri!

ST. MUNTEANU — Săcele
Desp. Central Sibiu al ASTREI

„Liturghia după Liturghie — credința trăită în instabilitatea societății moderne"

Sub acest titlu s-a desfășurat la Leipzig în perioada 21—27 septembrie 1998 cea de-a V-a ediție a Dialogului teologic interconfesional pentru tineret, în organizarea Bisericii Evanghelice din Germania.

La manifestări au luat parte 16 tineri teologi ortodocși români și evang elici germani. În rândurile delegației române s-au aflat Pr. Prof. Dr. Petre Semen, decanul Facultății de Teologie din Iași; Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan, decanul Facultății de Teologie din Arad; Diac. Dr. Mihai Săsăujan, lector la Facultatea de Teologie din Arad; Adriana Roșioru, studentă în anul III la Facultatea de Teologie din Timișoara. Instituția sibiană de învățământ teologic universitar a fost reprezentată de Iuliana Streza, absolventă și bibliotecară; Lucian Chițu, student, anul IV și Alina Pătru, studentă, anul II.

Lucrările s-au desfășurat sub forma unor discuții antrenante având ca punct de pornire două referate succinte la temă alcătuite de fiecare din părți.

S-a analizat în primul rând viziunea fiecăreia dintre Biserici asupra „Liturghiei după Liturghie", a misiunii creștinești extra muros care decurge implicit și este susținută de integrarea în ritmurile vieții cultice. Demn de remarcat este consensul la care s-a ajuns în această privință: viețuirea creștinească autent că izvorăște din slujbele Bisericii, ca urmare a metamorfozei lăuntrice a individului participant, în mod natural și necesar în același timp.

A urmat o expunere critică a actului cultic și a urmărilor sale în practica bisericească a partenerilor de dialog. Cunoscător al Bisericii Ortodoxe Bulgare, referentul evanghelic a apreciat profunzimea insondabilă a Liturghiei ortodoxe, menite să confere securitate și structură într-o lume a haosului și a dezorientării tot mai pregnante. El a enumerat însă și unele carențe care marchează spiritualitatea răsăriteană. Între acestea ar fi: folosirea în cult a limbilor vechi, nemaiînțelese de masa credincioșilor (slavona bisericească), predicile lipsite de actualitate, simbolica imperială vizibilă în slujbe și modul uneori individualist de a înțelege relația mântuitoare cu Hristos, trecând cu vederea aspectul comunitar al Bisericii. Acesta din urmă are ca rezultat neglijarea în bună parte a practicilor sociale și a activității caritative de către Biserica Ortodoxă, în opinia vorbitorului.

În continuarea discuțiilor s-au abordat trei teme de interes social: problematica avorturilor; cea a căutării omului modern după religie și a concurenței religioase generate de numărul mare al sectelor și importanța căsătoriei religioase într-o lume secularizată. Tinerii teologi sibieni au apărat cu mult zel viața nenăscută, insistând asupra faptului că nu există nici un motiv care să justifice o crimă și prezentând ca posibil mod de soluționare a cazurilor speciale sistemul de ocrotire organizat de părintele Nicolae Tănase de la Valea Plopului. Între cauzele slăbirii simțului religios în societatea contemporană, cercetătorul german a amintit orientarea scopului vieții exclusiv spre reușitele profesionale sau bucuriile familiei, închiderea în sfera mereu nesatisfăcută a consumului egoist și întreprinderea unor acțiuni spectaculoase, adeseori antisociale. Neglijarea căsătoriei religioase, ca urmare a secularizării tot mai acute, este un flagel care macină societatea modernă, îndeosebi pe cea occidentală. Participanții au concluzionat că se impune ca o necesitate explicarea de către oamenii Bisericii a tuturor comorilor pe care aceasta le deține, propovăduirea adevărurilor supra-temporale ale credinței într-un limbaj accesibil oamenilor de azi, misiune stăruitoare și pertinentă după cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „tuturor toate m-am făcut, ca în orice chip să mântuiesc măcar pe unii" (I Cor. 9, 22).

Manifestările au prilejuit cunoașterea realităților sociale cu care se confruntă Biserica Evanghelică din Germania. În program au fost incluse recepțiile oferite de superintendentul orașului Leipzig, pastorul E. Vollbach și de primarul orașului Markleeberg; vizitele la Școala Evanghelică cu clasele I—XIII, organizată de Biserica Evanghelică, la sediul parohiei pentru tineret a orașului Leipzig, la Târgul Internațional și la Muzeul Securității din aceeași localitate. Excursia la Wittenberg și Halle i-a situat pe participanți în centrul istoriei bisericești, pe urmele lui Luther, Melanchton și August Francke. Impresionantă a fost emoția cu care colegii germani pomeneau numele și faptele întemeietorilor credinței lor. Locurile îmbibate de trecut au conferit vizitatorilor o perspectivă diacronică asupra realităților contemporane, benefică atât teologului teoretician, interesat de cercetare, cât și celui practic, căutător de soluții.

Cadrul liturgic compus din rugăciuni comune zilnice, alternativ ortodoxe și evanghelice, din slujbe ecumenice, înnobilat și de Liturghia ortodoxă săvârșită în biserica rusă din Leipzig, și-a adus contribuția la mersul înainte al discuțiilor, la înțelegerea voii lui Dumnezeu pentru noi, oameni și Biserici și, nu în ultimul rând, la construirea punților de legătură între suflete.

În ansamblu, dialogul a fost agreabil și intens, ducând la o mai bună cunoaștere reciprocă și înțelegere de sine și îmbogățindu-i spiritual pe toți cei care au participat cu mintea trează și inima largă.

ALINA PĂTRU,
student teolog, anul II

La Alba-Iulia

(Urmare din pag. 1)

de Alba-Iulia era ridicată la rangul de Arhiepiscopie, iar P. S. Episcop Andrei i se conferea rangul de arhiepiscop.

A luat apoi cuvântul P. F. Patriarh Teoctist, care, într-o amplă și documentată cuvântare, a făcut un elogiu al eroismului și martirajului vieții creștine pe aceste plaiuri ale Transilvaniei. P. F. Sa a reliefat rolul cultural, bisericesc și național al Alba-Iuliei și faptul că ziua de astăzi se înscrie ca un corolar al marilor evenimente desfășurate în bimilenarul oraș Apulum. Salutând prezența delegaților Bisericii Greco-Catolice, P. F. Sa a chemat la un dialog sincer, bazat pe dragoste și pe realitățile existente, pe ierarhii Bisericii surori și i-a îndemnat pe toți la pace și bunăviețuire întreolaltă și la rugăciune fierbinte pentru a se ajunge la unitatea creștină dorită de către toți. Adresând felicitări Î. P. S. Arhiepiscop Andrei pentru înălțarea Sa în rang, Prea Fericirea Sa a binecuvântat mulțimile de credincioși veniți din satele lor în această zi în Catedrala Reîntregirii din Alba-Iulia.

O agapă creștinească oferită de Arhiepiscopia Alba-Iuliei a încheiat această frumoasă și binecuvântată zi a pomenirii Sf. Români mărturisitori și a comemorării a 50 de ani de la Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

Fie ca bunul Dumnezeu să reverse harul său peste noi toți, iar sfinții români să ne fie călăuzitori și sprijinitori în apărarea cu strășnicie a credinței noastre ortodoxe și a unității noastre naționale.

Întrunire pregătitoare

(Urmare din pag. 1)

este profund marcată de ideea **metanoiei**, acea întoarcere deplină la Dumnezeu în credință, speranță și dragoste. Întreaga viață umană este concepută ca o permanentă mișcare spre Dumnezeu, izvorul vieții. Pocăința are menirea de a restaura comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii.

Întregul an bisericesc, în tradiția ortodoxă, este în așa fel orânduit, pornind de la evenimentele vieții lui Hristos, încât pocăința și bucuria, reînnoirea și restaurarea sunt legate de viața sacramentală, de Euharistia Bisericii. Postul Mare, de pildă, este o perioadă de intensă pocăință. Lecturile biblice și rugăciunile îndeamnă mereu pe credincioși să caute reconcilierea în propria lor viață și în lume ca să se poată bucura de misterul pascal al Învierii lui Hristos.

Cea de a doua parte a documentului de la Saydnaya conține observații și preocupări în legătură cu viitorul participării ortodocșilor în mișcarea ecumenică.

S-a reafirmat, mai întâi, importanța angajării ortodoxe în căutarea reconcilierii și a unității între creștini. În același timp, s-a notat faptul că Bisericile Ortodoxe au început să-și reevalueze angajamentul ecumenic în contextul intensificării, în unele părți, a acțiunilor prozelitiste și a faptului că se observă o criză morală, exprimată și de pozițiile inacceptabile luate de unele grupuri creștine chiar dinăuntrul Consiliului Mondial al Bisericilor.

Participanții la această întrunire au fost de acord că Bisericile Ortodoxe trebuie să fie reprezentate la cea de a VIII-a Adunare Generală de la Harare. Au existat, însă, păreri diferite în legătură cu nivelul participării. O opinie exprimată acolo a fost ca delegații ortodocși să nu ia parte la procesul de votare sau să voteze prin abținere. Potrivit altei opinii, participarea la vot este importantă dacă se dorește continuarea prezenței ortodoxe în acest organism.

S-a arătat nevoia unor schimbări în cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor, care să facă posibilă o prezență și o mărturie mai eficientă, împreună cu o participare mai constructivă din partea ortodocșilor. Aceasta într-un timp în care ortodocșii găsesc tot mai dificil să-și aducă o contribuție la agenda Consiliului Mondial al Bisericilor.

O diferență față de adunările generale precedente, observată de participanții la întrunirea pregătitoare, este aceea că la Harare nu va mai exista o adunare euharistică generală ci servicii religioase confesionale la diferitele biserici locale din oraș. Cât privește rugăciunea ne-euharistică, aceasta devine tot mai dificilă pentru ortodocși datorită tensiunilor pe care ea le-a provocat în unele Biserici Ortodoxe cât și pentru că în anii din urmă slujbele ecumenice și-au schimbat caracterul înregistrându-se o scădere sensibilă de interes față de tradițiile liturgice ale Bisericilor.

Problemelor moralității creștine nu li se dă aceeași importanță de către toate tradițiile reprezentate în Consiliul Mondial al Bisericilor. Reprezentanții Bisericilor Ortodoxe și-au exprimat nedumerirea în legătură cu introducerea unor probleme ca avortul și homosexualitatea în categoria „drepturilor omului", sub această etichetă încercându-se legit marea lor în cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor, acestea fiind, de fapt, stiluri de viață și practici care nu sunt rânduite de Dumnezeu.

Participanții la întrunirea de la Saydnaya au exprimat speranța că prin conștientizarea acestor probleme se va ajunge la o mai mare atenție acordată vocilor ortodoxe și, în consecință, la îmbunătățirea mărturiei și participării ortodoxe la lucrarea Consiliului Mondial al Bisericilor.

Sf. Mare Mucenic Dimitrie

(Urmare din pag. 1)

fapt ce i-a atras oprobiul din partea împăratului. Mergând Maximian la Tesalonic, sf. Dimitrie a fost prins și pus în temniță. „Împăratului veacurilor bineplăcând — zice cântarea bisericească — de către sfatul împăratului celui fărădelege te-ai ferit, mărite Dimitrie, și celor ciopliți n-ai jertfit". Lăudându-se împăratul cu un om al său, pe nume Lie, i-a îndemnat pe oamenii cetății să se prindă la luptă cu el, căci îl știa cu o deosebită tărie fizică și-i întrecea pe toți cei de vârsta lui. Un tânăr creștin, pe nume Nestor, vrând să se lupte cu Lie, s-a dus la sf. Dimitrie în temniță, cerându-i să se roage pentru el. Sfântul l-a însemnat pe frunte cu semnul crucii glăsuindu-i: „Pe Lie îl vei birui și pe Hristos îl vei mărturisi". Troparul sfântului Dimitrie arată, că mare apărător l-a aflat întru primejdii lumea, pe el care a biruit pe păgâni; prin rugăciune și binecuvântare, îndrăznet la luptă pe Nestor l-a făcut. Într-adevăr, îmbărbătat fiind și încredințat că nebiruită este puterea sfintei cruci, a pornit Nestor la luptă cu Lie, doborându-i nemăsurata semeție și l-a răpus. Auzind de aceasta, împăratul s-a mâhnit, dar s-a și rușinat și s-a mâniat. Aflând apoi, că Nestor a pornit la luptă, încurajat fiind de Dimitrie, împăratul a trimis ostași, cu poruncă aspră, ca în temniță să-i străpungă trupul sfântului cu sulițele, spre a răzbuna înfrângerea și uciderea lui Lie. În acest chip și-a dat sf. Dimitrie sufletul său în mâinile Domnului. Din aceeași poruncă, lui Nestor i s-a tăiat capul. Multă vreme, din mormântul sf. Dimitrie a izvorât mir făcător de minuni. De asemeni și moaștele lui s-au dovedit a fi făcătoare de minuni. „Jertfă pe tine te-ai adus Cuvântului — spune sedealna — Celui ce s-a jertfit, prea tare pătimind. Cu sulița în coastă fiind împuns, tămăduiești patimile celor ce vin la tine cu credință, purtătorule de chinuri, Dimitrie! Ca un strugure copt, cules ai fost din dumnezeiasca viță și stors în teascurile muceniciei, ca niște must curgând, te-ai făcut dumnezeiesc izvor de mir. Focul dumnezeiești dragoste în inimă primind, ai stins focul nedumnezeiești nebunii idolești, Dimitrie".

Marele păstor al Tesalonicului, salvatorul cel prea ales întru primejdii, apărătorul cel prea tare al Bisericii, cel ce mărit a fost în oaste, sfântul Dimitrie, împuns a fost în coastă, urmându-i cu smerenie lui Hristos, împăratul tuturor. Purtătorul de chinuri, Dimitrie, cu patima urmând patimii lui Hristos, de la El a luat lucrarea minunilor. „Ca un adevărat rob al lui Dumnezeu Cuvântul — se spune la litie — pe cruce nu te-ai suit, dar curatul tău trup înmiit rănit l-ai arătat de împungerile sulițelor ... pentru aceasta minunat este numele tău în tot pământul".

Având în sânul său, ca pe o vistierie, pe sf. Dimitrie, întru tot măritul pătimitor și mărturisitor al adevărului, Tesalonicul este chemat să se veselească, cu credință luminată îmbrăcându-se. Într-adevăr, Tesalonicul saltă la pomenirea sfântului Dimitrie și cheamă cetățile de primprejur, ca împreună să săvârșească prăznuirea celui de lumină purtător, a ostașului lui Hristos.

Cumplita persecuție — a zecea — începută în anul 303 sub Dioclețian, a fost ultima mare persecuție împotriva creștinismului, din imperiul roman. Sf. Dimitrie, proconsulul din Tesalonic, face parte dintre celebrii, mari mucenici și martiri creștini din această persecuțiune. Contemporanii spun că sute de mii de creștini au devenit atunci victime ale persecuției și cu toate acestea, creștinismul n-a slăbit, dimpotrivă, a dovedit în mod strălucit, că este o forță vie. Răspândirea și consolidarea Bisericii, în ciuda acestor piedici care păreau a fi de netrecut, este dovada eclatantă despre divinitatea religiei creștine. Răspândirea creștinismului s-a putut realiza numai cu ajutorul supranatural al lui Dumnezeu, ceea ce constituie o mărturie unică și fără egal în istorie.[2]

Ca dovadă evidentă pentru venerarea sfântului Dumitru (Dimitrie), de către poporul nostru dreptcredincios sunt locașurile de închinare cu hramul acestui sfânt. Unele dintre ele au fost ctitorite de unii dintre cei mai vrednici domnitori ai noștri, apărători nu numai ai gliei străbune, ci și ai creștinătății. Acestea adăpostesc strălucite opere religioase, care sunt totodată și valoroase realizări cultural-artistice.

La mânăstirea Jitianu, din jud. Dolj, potrivit tradiției, prima biserică, având hramul sfântului Dumitru, a fost ctitorită de domnitorul Mircea cel Bătrân, în amintirea eroilor căzuți la Rovine, în luptele cu turcii. Această mânăstire are o importantă colecție de artă bisericească, iar la intrare protejează plantația lui Cuza, declarată monument istoric.[3]

La Pângărați, jud. Neamț, pustnicul care în 1432 a ctitorit o sihăstrie, în 1461, cu încuviințarea dată de Ștefan Vodă cel Mare, a ridicat prima biserică din lemn, cu hramul „Sf. Dimitrie", întemeind schitul care în 1476 a fost incendiat de turci.[4] Mânăstirea de astăzi este ctitoria lui Alexandru Vodă Lăpușneanul, din anul 1560. Cronicarul Grigore Ureche, în Letopisețul Țării Moldovei, spune că mânăstirea Pângărați a fost ridicată de Alexandru Vodă mai mult de frică, decât de voie bună, pentru că de multe ori i s-a arătat în vis sf. mucenic Dimitrie, îngrozindu-l ca să-i facă biserică pe acel loc. Astfel, s-au apucat și cu osârdie o au făcut, după sfințirea mânăstirii Slatina, din 14 octombrie 1557.[5]

Același cronicar, G. Ureche, ne spune că în 19 octombrie 1497, s-a întors craiul Ioan Albert cu Leșii de la Suceava, dar nu pe calea pe care venise, ci pe altă cale, spre Codrul Cozminului. În 26 octombrie au ajuns în pădure. Ștefan Vodă a luat în ajutor pe Dumnezeu și cu rugile Precistei și ale sfântului marelui mucenic Dimitrie, i-a lovit pe Leși din toate părțile și au coborât copacii asupra lor și multă oaste leșească a pierit. După izbânda la acest război, s-a întors Ștefan Vodă la scaunul său de la Suceava și a zidit biserica pe numele sfântului mucenic Dimitrie, în târgul Suceava. Unii spun că în acest război i s-ar fi arătat lui Ștefan sfântul mucenic Dimitrie, călare și într-armat ca un viteaz; i-ar fi fost în ajutor, dând vâlvă oștirii, ceea ce este de crezut, de vreme ce a zidit biserica ce trăiește și până astăzi. (Cronica s-a scris înainte de 1646).[6]

La Căldărușani, jud. Ilfov, mânăstirea este ctitorită de evlaviosul domn Matei Basarab, în anul 1638. Biserica mare a mânăstirii are hramul sfântului Dumitru și este o combinație de stiluri arhitectonice, după modelul celei domnești de la Curtea de Argeș și a celei de la mânăstirea Dealu. Aici a existat o școală de pictori bisericești, frecventată și de Nicolae Grigorescu. Valoroasa colecție muzeală a mânăstirii are și șase icoane pictate de N. Grigorescu. În mânăstire este respectat întru totul tipicul de la Sf. Munte.[7]

Între temele icoanelor pe sticlă din Transilvania, sunt și acelea care îi reprezintă pe sfinții care îi protejează plugarului munca și roadele ei, respectiv din cele patru anotimpuri. Sfântului Dumitru îi revine anotimpul de toamnă, reprezentarea lui fiind asociată cu frecvente elemente de legendă.[8] Considerat a fi patron al caselor, al gospodăriilor și al recoltelor, una dintre legende l-a personificat pe sf. Dumitru într-un bătrân păstor, vajnic și înțelept care-și paște turma pe tărâmuri necălcate de picior de om.

Icoana pe sticlă din Arpașul de Sus, lucrată de Savu Moga, datând din 1884 și păstrată în colecția C. Brăiloiu, din București, îl reprezintă pe sf. Dimitrie în chip de ostaș, viteaz, călare, înarmat și acționând cu abilitate asupra vrăjmașului, călcător de lege, pe care îl răpune. Împreună cu el sunt reprezentați sfinții: Gheorghe, Teodor Tiron, Pantelimon și Trifon, contemporani cu el, care au răbdat chinuri mucenicești, și au suferit moarte de martiri, în timpul lui Dioclețian.[9]

Sărbătorit în pragul negurilor de toamnă, creștinătatea dreptcredincioasă vede în sf. Dumitru pe păzitorul cetății față de năvălirile cele potrivnice, pe folositorul credincioșilor întru multe și adesea cumplite primejdii și pe apărătorul pe care l-a aflat întru pericole lumea, căruia îi cere să mijlocească la Hristos Dumnezeu pentru izbăvirea de vrăjmașii văzuți și nevăzuți.

---

1. Antim Ivireanul, Opere, ediție critică, de Strempel G., București, 1972, p. 156.
2. Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. I, trad. de A. Mironescu, ed. a II-a, București, 1925, p. 243—245.
3. Vlasie Mihai, Drumuri spre mânăstiri, Bacău, 1997, p. 177.
4. Ibidem, p. 87.
5. Cartea cronicilor, texte alese de Sorohan E., Iași, 1986, p. 203—204.
6. Ibidem, p. 176—179.
7. Vlasie M., op. cit., p. 11—12.
8. Irimie C. și Focșa M., Icoane pe sticlă, București, 1969, p. 17 și 20.
9. Ibidem, p. 35 și planșa 145.

„Iubiţi pe vrăjmaşii voştri!"

Istoria spiritului uman până la Hristos nu este decât istoria orbecăirii omului prin labirintul rece şi întunecos al necunoaşterii lui Dumnezeu şi al trăirii în singurătatea urii şi a răzbunării. Toate religiile care au precedat creştinismul, indiferent de nuanţa lor (animiste, totemiste, politeiste etc.), sunt în general străine de porunca iubirii sau care o cunoşteau doar într-o foarte mică măsură.

Un moment aparte în evoluţia religioasă a umanităţii, îl constituie poporul evreu, poporul ales al lui Dumnezeu, la care într-o primă fază a istoriei sale spirituale, întâlnim porunca iubirii, dar exprimată într-o formă restrictiv-negativă, indicând mai degrabă ce nu trebuie să faci semenului tău: „Nu fă altora ceea ce n-ai vrea să-ţi facă ţie" (Tobit 4, 15), iar mai apoi, într-o formă superioară, în care este afirmată îndatorirea de a-l iubi pe aproapele tău, însă şi această poruncă era exclusivistă, răsfrângându-se doar asupra celor de acelaşi neam „Să nu ai ură asupra fiilor poporului tău, ci să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi". (Lev. 19, 18).

În creştinism, lumea şi omul îşi justifică existenţa prin actul suprem al iubirii divine, iubire concretizată prin întruparea şi jertfa pe cruce a Fiului lui Dumnezeu: „Aşa de mult a iubit Dumnezeu lumea încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3, 16). Prin Hristos cel făcut om asemenea nouă, Dumnezeu ne-a făcut pe noi oamenii, fii Săi şi fraţi între noi, din acest fapt decurgând obligaţia de a ne iubi şi respecta unul pe altul. Dacă în Vechiul Testament porunca iubirii avea aplicabilitate numai asupra celor de acelaşi neam cu tine, Mântuitorul Hristos îi lărgeşte conţinutul, arătându-ne că datorăm iubire tuturor oamenilor, necondiţionaţi de motive de ordin etnic sau indiferent de orice altă natură sau nuanţă. Nota specifică a creştinismului însă, o constituie iubirea pe care omul ca fiul lui Dumnezeu, o datorează vrăjmaşilor săi, având chiar obligaţia morală de a se ruga pentru ei: „Eu însă vă spun vouă: iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc pe voi şi rugaţi-vă pentru cei ce vă supără şi vă prigonesc" (Mat. 5, 44).

Suntem legaţi unii de alţii prin mii de fire tainice, depindem unii de alţii şi nu ne putem câştiga mântuirea decât prin împreuna noastră lucrare. Închis în sine, omul devine neroditor pentru împărăţia lui Dumnezeu, şi numai în conlucrare cu semenii săi, în iubire şi înţelegere, îşi poate realiza dezideratul spiritual suprem. Iubirea vrăjmaşilor este proba de foc a sufletului creştin „Dacă zice cineva iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este, pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care îl vede, cum poate să iubească pe Dumnezeu pe care nu-L vede? Şi noi această poruncă avem de la dânsul: cel ce iubeşte pe Dumnezeu să iubească şi pe fratele său" (1 Ioan 4, 20—21).

Cum trebuie să iubim pe vrăjmaşii noştri ne învaţă însuşi Mântuitorul Hristos, Cel ce s-a dat pe Sine pildă oamenilor. El şi-a pus sufletul pentru noi — şi noi datori suntem să ne punem iubirea pentru fraţi (1 Ioan 3, 16). Cuvintele sale însângerate de pe cruce răsună şi astăzi la fel de cutremurător: „Părinte, iartă-le lor că nu ştiu ce fac". În Hristos Cel răstignit pe cruce, vedem ilustrarea supremă a iubirii jertfelnice, a iubirii care dăruindu-se pe sine izvoreşte binele, iubirea care se dăruieşte dezinteresat, la fel cum lumina soarelui ne învăluie cu căldura ei pe noi toţi.

De ce trebuie să-i iubim şi să-i iertăm pe vrăjmaşii noştri? Este în logica cea mai elementară a lucrurilor că niciodată răul nu se poate stinge cu rău, iar ura nu va putea fi niciodată stăvilită prin ură. Urăşti, dar ura ta va naşte la rându-i ură în sufletul celuilalt, şi ura se va întinde ca o plagă, şi te va îmbolnăvi şi pe tine şi pe el, şi liniştea nu-ţi va mai fi linişte, nici tihna, tihnă. Cel ce urăşte a intrat într-un joc periculos, care-l va măcina încetul cu încetul. Singura ieşire din labirintul urii, este ca tu să te întorci asupra aproapelui tău cu îngăduinţă şi cu dragoste, căci făcând astfel, vei omorî în sufletul tău răutatea, iar în conştiinţa duşmanului tău vei trezi scânteia credinţei: „Dacă vrăjmaşul tău este flămând, dă-i de mâncare; dacă îi este sete, dă-i să bea, căci, făcând acestea, vei grămădi cărbuni pe capul lui" (Rom. 12, 20).

Porunca iertării şi iubirii vrăjmaşilor noştri nu înseamnă însă, consimţirea la fapta lor, nici nu exclude sancţionarea corespunzătoare atunci când realitatea impune acest lucru. De foarte multe ori, însăşi iubirea pe care le-o purtăm ne obligă la aplicarea pedepsei. Astfel, pentru fapte care împietează buna desfăşurare a mersului societăţii, sau pentru orice alte fapte care învenineză relaţiile interumane, ei trebuie aduşi în faţa legii, ca astfel să realizeze gravitatea faptei lor, şi, prin ispăşirea pedepsei să poată fi redaţi iarăşi comunităţii: „Fiul meu, nu dispreţui certarea Domnului şi nu simţi scârbă pentru mustrările lui. Căci Domnul ceartă pe cel pe care îl iubeşte şi ca un părinte pedepseşte pe feciorul care-i este drag" (Pilde 3, 11—12), însă toate acestea făcute nu în duhul urii sau al răzbunării, nu din dispreţ sau desconsiderare faţă de persoana umană, ci urând păcatul care este în el, respectându-l ca pe un frate al nostru bolnav „Oricine urăşte pe fratele său este ucigaş de oameni, şi ştiţi că, oricine este ucigaş de oameni nu are viaţă veşnică dăinuitoare în el" (1 Ioan 3, 15).

Pr. N. STOIA

Festivităţi aniversare la Huşi

În lunile noiembrie/decembrie 1598 domnitorul Ieremia Movilă, în înţelegere cu fratele său, mitropolitul Gheorghe Movilă, au „ctitorit" Eparhia Huşilor (ei fiind şi ctitorii Suceviţei, împreună cu celălalt frate al lor, Simion, viitor domnitor, tatăl celui ce va deveni mitropolitul Petru Movilă al Kievului). Episcopia a funcţionat timp de 350 de ani, până în februarie 1949, când a fost desfiinţată de autorităţile comuniste de la noi.

La 14 februarie 1996, Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât să reactiveze istorica eparhie a Huşilor, desfiinţată de autorităţile comuniste la 5 februarie 1949. La 4 iulie 1998, Adunarea Naţională Bisericească Electorală alegea în fruntea eparhiei pe Prea Sfinţitul Arhiereu vicar al Eparhiei „Romanului şi Huşilor", Ioachim Mareş Vasluianul, care devenea, astfel, cel de-al 51-lea cârmuitor al eparhiei. Înscăunat la 15 septembrie 1996, în cadrul unor festivităţi tradiţionale, Prea Sfinţia Sa a trecut de îndată la lucru, urmărind, în primul rând, refacerea şi pictarea catedralei episcopale. Astfel, în decurs de mai puţin de doi ani, catedrala ctitorită de Ştefan cel Mare şi Sfânt în anul 1495 — cu hramul „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel", — refăcută din temelie de marele episcop Inochentie (1752—1782), prin 1756, apoi de alţi episcopi, între care şi Grigorie Leu (1940—1949), era rectitorită de noul episcop.

Catedrala a fost împodobită cu o nouă pictură în frescă, s-au făcut strani noi, sculptate în lemn, iar masa sfântului altar, tetrapoadele cu icoana Mântuitorului şi a Maicii Domnului, ca şi pardoseala au fost lucrate din marmură la Simeria, în judeţul Hunedoara.

Împlinindu-se acum 400 de ani de la acest moment istoric din viaţa Moldovei, — înfiinţarea Episcopiei de Huşi — s-a organizat un Simpozion istoric, cu participarea mai multor istorici din ţară şi din Basarabia, oameni politici, între care şi dl. deputat Mircea Ciumara, fost ministru al Finanţelor. Lucrările Seminarului au fost deschise în dimineaţa zilei de 9 septembrie 1998 de către Prea Sfinţitul Episcop Ioachim, care a făcut o expunere detaliată privitoare la trecutul eparhiei pe care o conduce. În continuare au prezentat comunicări Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu: **Episcopia Huşilor la 400 de ani de existenţă;** Prof. Boris Gorgeag: **Personalităţi ale culturii şi spiritualităţii româneşti din zona Huşilor,** D-na Prof. Elena Manu: **Un portret necunoscut al mitropolitului Veniamin Costachi, fost episcop de Huşi;** Prof. Costin Clit: **Istoria Huşilor şi istoria Seminarului teologic de la Huşi;** Arhim. Ştefan Guşe: **Rolul monahismului în viaţa Bisericii Ortodoxe reflectat în spiritualitatea ortodoxă a Episcopiei Huşilor,** Prof. Dr. Dumitru Zaharia de la Bacău: **Date noi despre catolicii din Moldova.**

În ziua următoare, lucrările Simpozionului au continuat sub conducerea Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, cu prezentarea unor comunicări de către istorici şi cercetători din Chişinău: Ion Dron: **Mărturii arheologice, documente istorice şi toponimice privind unitatea şi continuitatea neamului românesc în nordul Basarabiei,** Petru Ganenco: **Relaţii agrare în Moldova în sec. XVIII după documente basarabene privind moşiile Episcopiei Huşilor,** Mariana Şlapac: **Lăcaşuri de cult ale unor cetăţi moldoveneşti;** Ion Şpac: **Profesorul Constantin Tomescu — animator al Ortodoxiei şi al spiritului românesc în Basarabia;** Alexandru Magola: **Noua stemă a Mitropoliei Basarabiei.**

În încheiere au luat cuvântul Dl. Deputat Prof. Mircea Ciumara şi Dl. Primar al municipiului Huşi, care au adresat însufleţite cuvinte participanţilor, mai ales celor din Basarabia.

Seara a sosit de la Iaşi Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei, fiind întâmpinat de P. S. Episcop Ioachim, de preoţi şi de un mare număr de credincioşi. S-a săvârşit o slujbă de mulţumire pe un podium special amenajat pe latura de miazăzi a catedralei. Elevii Seminarului teologic au susţinut un frumos concert de cântece bisericeşti şi patriotice. Î. P. S. Mitropolit Daniel a vorbit credincioşilor.

Duminică, 11 octombrie, s-a făcut resfinţirea bisericii catedrale de către un sobor de arhierei, preoţi şi diaconi, urmată de Sfânta Liturghie. Au slujit: Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Damaschin de la Chambesy — Geneva (din partea Patriarhiei ecumenice), Daniel al Moldovei şi Bucovinei şi Petru al Basarabiei, Prea Sfinţitii Episcopi Ioachim al Huşilor, Casian al Dunării de Jos şi Gherasim Putneanu, vicarul Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor. Au fost prezenţi demnitari de stat, reprezentanţi ai autorităţilor locale, preotul romano-catolic din Huşi, un pastor evanghelic-luteran din Heidelberg, protopopii şi un mare număr de preoţi din eparhie. Predica zilei — după Evanghelie — a fost rostită de Î. P. S. Mitropolit Damaschin în limba franceză (tradusă de Pr. Cons. Neculai Dascălu de la Iaşi). La sfârşitul Sfintei Liturghii au rostit cuvântări Î. P. S. Mitropolit Daniel, care a citit şi mesajul Prea Fericitului Părinte Teoctist, Dl. Mircea Ciumara, care a citit un mesaj din partea D-lui Emil Constantinescu, preşedintele României, Dl. Prof. Gheorghe Anghelescu, secretar de stat pentru Culte, Dl. primar al municipiului Huşi, care a adus la cunoştinţă participanţilor hotărârea Consiliului Municipal de a acorda P. S. Episcop Ioachim titlul de „Cetăţean de onoare al municipiului Huşi". Ultimul vorbitor a fost P. S. Episcop Ioachim, care a mulţumit tuturor ierarhilor şi preoţilor slujitori, ca şi miilor de credincioşi din Huşi şi din împrejurimi, prezenţi la aceste festivităţi, în frunte cu preoţii lor; a mulţumit, de asemenea, tuturor instituţiilor şi credincioşilor care au contribuit la refacerea şi resfinţirea catedralei episcopale.

La agapa frăţească oferită de Centrul Eparhial au luat cuvântul mai mulţi participanţi, între care Dl. Deputat Mircea Ciumara, Î. P. S. Mitropoliţi Damaschin din Geneva şi Petru al Basarabiei, Dl. Prof. Virgil Petrescu, **fost ministru al Educaţiei** Naţionale, Dl. Prof. Gheorgne Anghelescu, Dl. Iurie Roşca din Chişinău, Pr. Decan Mircea Păcurariu de la Sibiu şi alţii.

Cu prilejul acestor festivităţi, Episcopia Huşilor, prin osteneala P. S. Ioachim şi a Protos. Corneliu Onilă, consilier cultural, a editat volumul IV din „Cronica Huşilor", cu un conţinut foarte bogat, cu peste 40 de studii şi articole cu caracter teologic şi istoric, cu 636 pagini. Volumul a fost oferit tuturor oaspeţilor de seamă şi colaboratorilor de la Simpozionul amintit, împreună cu o frumoasă medalie comemorativă din bronz.

Festivităţile aniversare şi resfinţirea catedralei Episcopiei din Huşi au constituit un bun prilej de cunoaştere a trecutului nostru bisericesc, a realizărilor bisericeşti actuale, un mijloc de consolidare a credinţei ortodoxe şi de evidenţiere a ecumenismului în ţara noastră. Bunul Dumnezeu să răsplătească pe toţi ctitorii şi binefăcătorii Sfintei Episcopii a Huşilor, în frunte cu vrednicul ei cârmuitor, Prea Sfinţitul Episcop Ioachim.

Pr. prof. M. PĂCURARIU

Arhimandritul Symeon — Spiritualitate şi frumuseţe

PARTEA ÎNTÂI

INTRODUCERE

Aş dori, înainte de toate, să exprim mulţumirile mele Surorii Myriam, Superioara Comunităţii Diaconeselor de la Reuilly, Surorii Evangéline şi, mai pe larg, tuturor celor care au organizat acest colocviu pentru onoarea ce mi-o fac permiţându-mi a mă găsi aici, în această seară, şi a mă adresa Dumneavoastră.

Tema care mi s-a propus este: **Spiritualitate şi frumuseţe.** La început, acest subiect m-a neliniştit atât prin amploarea sa cât şi prin caracterul său puţin abstract şi filosofic. De vreme ce nu mă simt inspirat să-l abordez din acest punct de vedere, voi încerca să-l tratez într-un mod subiectiv, pornind de la ceea ce îmi este mai apropiat şi mai familiar: cu alte cuvinte, voi vorbi despre spiritualitate din perspectiva tradiţiei ascetice ortodoxe. În ceea ce priveşte frumuseţea, mă voi raporta, înainte de toate, la aceea care se degajă din cult, deci la frumuseţea liturgică, ceea ce mă va orienta, în mod cu totul natural, să vorbesc despre icoană. Voi schiţa fundamentul teologic al icoanei, după care voi prezenta şi comenta pe scurt câteva icoane reprezentative.

A vorbi despre **spiritualitate monastică,** şi despre **teologie a icoanei** într-un mediu ivit din Reforma protestantă ar putea părea unora ceva îndrăzneţ şi chiar provocator. De aceea, cer iertare anticipat, dacă, prin vreo exprimare stângace din partea mea, aş ofensa o sensibilitate religioasă diferită de a mea. Cred, în acelaşi timp, că trebuie să putem vorbi deschis şi franc.

Îmi împropriez opinia exprimată acum câţiva ani de un profesor de la facultatea de teologie protestantă din Lausanne, Pierre Gisel, care scria: „Credem că dezbaterea Orient-Occident în interiorul tradiţiei creştine este de mare importanţă teologică... Va fi vorba de a lua aminte la cuvântul Bisericilor Orientale aşa cum se trăieşte şi se înţelege el... Mărturie care nu va ascunde divergenţele marcante cu privire la tradiţia occidentală — atât catolic-romană cât şi protestantă... Într-adevăr, noi nu dorim o dezbatere escamotată, nici un ecumenism „de doi bani".[1]

ÎNTOARCEREA SACRULUI

Înainte de-a intra în miezul subiectului, aş vrea să precizez puţin ceea ce înţeleg eu prin „spiritualitate".

Acum 25 sau 30 de ani — anii '60, care au fost ani de tranziţie în multe domenii — ţările noastre au văzut dezvoltându-se o formă specific occidentală a materialismului, „societatea de consum", care a modificat profund modul nostru de viaţă şi de gândire. În acelaşi timp, un curent de teologie — mai mult zgomotos decât profund — proclama „moartea lui Dumnezeu". În ţările de Est, unde materialismul dialectic impunea legea sa, persecuţia Bisericii era dublată de violenţă, deşi cu metode mai viclene, dar nu mai puţin eficace. Te puteai întreba pe drept cuvânt ce viitor avea religia, de vreme ce orientarea generală a societăţii şi statisticile dădeau mărturie despre un abandon progresiv şi aparent ireversibil al lui Dumnezeu şi al religiei. Era perioada în care mănăstirile de la Muntele Athos se goleau tot mai mult prin lipsa de vocaţie, şi în care se evoca deja posibilitatea de a fi transformate în centre de turism.

Or, iată că de 10—15 ani a răsunat „vestea cea bună" a întoarcerii religiosului, a întoarcerii sacrului. Această întoarcere se manifestă printr-o proliferare a grupărilor şi mişcărilor deseori foarte străine, prin căutări „spirituale" la marginea Bisericii, neavând nimic sau foarte puţin în comun cu creştinismul. Acest fenomen n-a scăpat ochiului scrutător al sociologului contemporan Gilles Lipovetsky, care scrie: „Nimic mai străin în aceste timpuri globale decât ceea ce se desemnează prin „întoarcerea sacrului": succes al înţelepc unilor şi religiilor orientale... al ezoterismelor şi tradiţiilor europene... înmulţirea sectelor; incontestabil, este vorba de un fenomen pur post-modern, în ruptură declarată cu „Luminile", cu cultul raţiunii şi al progresului".[2] Trebuie adăugat că acest curent merge mână-n mână cu o diminuare însemnată a practicii religioase tradiţionale.

Ne confruntăm aici nu cu una ci cu mai multe spiritualităţi, fiecare având ideologia sa, fundamentele sale doctrinare proprii. Chiar dacă prin unele aspecte exterioare ele au puncte comune, de exemplu posturile, meditaţia, rugăciunea şi chiar caritatea, aceste practici pot lua o semnificaţie foarte diferită după viziunea doctrinară care le inspiră. Marile religii (hinduism, buddhism, zen, islam), ca şi creştinismul, au fiecare concepţia lor proprie despre Absolut şi despre lume, despre relaţia omului cu acestea şi despre ţinta sa finală.

Unii apropie aceste tradiţii diverse în unicitatea proprie fiecăreia şi subliniază ceea ce le diferenţiază, pe când alţii, dimpotrivă, cred că pot percepe, deasupra şi dincolo de toate tradiţiile spirituale ale umanităţii, o „unitate transcendentă a religiilor".[3] De câţiva ani, această din urmă viziune s-a extins din plin prin valul **New Age,** care anunţă, în zorii erei Vărsătorului, venirea la putere a unei noi conştiinţe şi a unei noi religiozităţi. Aceasta ar succeda toate religiile anterioare, făcând sinteza a tot ceea ce au ele mai bun. Creştinismul, ca atare, îşi va fi pierdut raţiunea de a fi.

Acest gen de speculaţie este de temut, căci creează o stare de spirit difuză care penetrează conştiinţele fără chiar ca aceştia să-şi dea seama. Mai înainte, dacă se credea, de exemplu, în reîncarnare, aceasta se întâmpla aderând în mod expres la un cerc a cărui doctrină (spre exemplu antroposofia), face din reîncarnare un element constitutiv al concepţiei sale despre om şi devenirea lui. Astăzi, statisticile afirmă că o proporţie deloc neglijabilă de creştini cred în reîncarnare fără să realizeze că această credinţă este incompatibilă cu cea creştină. Fiind lipsiţi adeseori de bazele unei credinţe şi ale unei spiritualităţi autentic creştine, ei se lasă foarte uşor seduşi. „Sunt credincios, dar «ca la carte», ţin o anumită dogmă, o elimin pe alta... Spiritualitatea s-a supus epocii caleidoscopice a supermarket-ului şi a autoservirii".[4] În faţa evantaiului larg deschis al spiritualităţilor cu promisiuni din cele mai ademenitoare (ajunge să aruncăm o privire în compartimentul „Religie şi spiritualitate" al unei librării), omul contemporan este derutat. Unde este adevărul? Care îi este criteriul?

Pentru mine, nu există ezitare: criteriul absolut este Hristos. El a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine" (Ioan 14, 6). Despre El, sfântul Petru zice: „Întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub cer nici un alt Nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi," (Fapte 4, 12).

În mod contrar tuturor celorlalţi fondatori de religie sau „maeştri" spirituali ai umanităţii, Hristos nu este simplu un om, El este **Dumnezeu-Om,** şi nu există altul ca El. Piatra cea din capul unghiului pe care este construită Biserica este Dumnezeul întrupat. (Cf. Matei 16, 16). Theantropia, divino-umanitatea

(Continuare în pag. a 5-a)

Traducere de **Daniel POPA,**
stud. anul II, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna"

Nota traducătoru'ui: articolul de faţă reprezintă textul uşor retuşat al conferinţei susţinute de Arhim. Symeon la 21 martie 1992, la Paris, în cadrul colocviului teologic organizat cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la fondarea Comunităţii Diaconeselor de la Reuilly (comunitate protestantă). Arhim. Symeon este cel mai vârstnic vieţuitor al mănăstirii ortodoxe „Sf. Ioan Botezătorul" din Maldon (Essex / Anglia), întemeiată de Arhim. Sofronie (†1993), ucenicul sfântului Siluan de la Athos (†1938). De origine elveţiană, s-a convertit la Ortodoxie acum 40 de ani, a vizitat ţara noastră în 1993 într-un turneu de conferinţe a'ături de Părintele Rafail Noica (publicate în volumul „Celălalt Noica", ed. Anastasia, 1994), mărturisind atunci că: „ceea ce m-a atras în mod special în Biserica Ortodoxă este ideea sfinţeniei şi drumul care duce la această sfinţenie... Sfinţenia nu este o desăvârşire morală, ci unirea omului cu Dumnezeu".

Citatele biblice au fost redate în cea mai mare parte după versiunea revizuită, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, în afara câtorva cazuri în care traducerea franceză sau cea românească sinodală se potrivea mai bine.

O problemă de metagenealogie: „naşterea de sus" şi „naşterea din nou"

În cadrul discuţiilor angajate cu interlocutorii săi, Socrate a recurs la o metodă proprie, numită **maieutică,** şi care s-ar putea traduce prin „priceperea de a moşi". Luând ca subiect doar un fragment al **Convorbirii lui Iisus cu Nicodim,** cel din **Ioan** 3, 1—7, încercăm să abordăm tema de aşa manieră încât s-o putem „moşi" ca pe **o problemă de metagenealogie.**

Numele Nicodim are o dublă conotaţie lingvistică. În ebraică, sub varianta **Naki-dam,** înseamnă „Sânge nevinovat", iar în greacă înseamnă „Victoriosul"[2]. Semnificaţia ebraică a numelui său ne duce cu gândul la **Ps.** 17, 28—29: **Cu cel cuvios, cuvios vei fi; şi cu omul nevinovat, nevinovat vei fi, / ... şi cu cel îndărătnic Te vei îndărătnici.**

Având în vedere limba în care a fost scrisă Evanghelia ioaneică — greacă — termenul „Victoriosul" i se potriveşte lui Nicodim, pentru că el va face parte, ulterior, dintre cei „amăgiţi" (**În 7,** 47) de cuvintele lui Iisus din ziua cea mare — ultima — a sărbătorii corturilor **(sukkot),** iar mai apoi, după Răstignire, îl vom întâlni, alături de Iosif din Arimateea, de **au luat trupul lui Iisus (In** 19, 40).

Din versetul 2, aflăm că Nicodim a venit noaptea la Iisus. Dat fiind faptul că Evanghelia ioaneică este încărcată de simbolism, **noaptea** poate să însemne şi faptul că vizitatorul a sosit din noaptea neştiinţei (Adevărului). Conotaţia este însă, în acest caz, oarecum pozitivă, deoarece, pe de-o parte, Nicodim se află în situaţia de a putea exclama: **cercetat-ai inima mea, noaptea ai cercetat-o; (Ps.** 16, 3), iar pe de alta, ştiind că nu ştie, dar încrezător în cuvintele **păcatele... neştiinţei mele nu le pomeni (Ps.** 24, 7), a venit la Cel **care învaţa-va pe cei blânzi (Ps.** 24, 10). Îl va învăţa şi pe el, deoarece **bun şi drept este Domnul (Ps.** 24, 8), mai mult chiar, **bun şi blând ... şi multmilostiv** (Ps. 85, 4), drept pentru care nu-l va lăsa pe **Naki-dam** doar la starea de fruntaş al legii celei vechi.

De altfel, Nicodim este convins că nimeni nu poate face minunile pe care le face Iisus dacă nu este Dumnezeu **cu** el. Încă nu poate pricepe că Dumnezeu S-a întrupat şi, în consecinţă, nu poate înţelege nici conotaţiile sintagmei Fiul Omului **(In.** 3, 13—14), despre care Cel de Sus a spus: **Fiul meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut** (Ps. 2, 7) **din pântece mai înainte de luceafăr Te-am născut** (Ps. 109, 3). De aceea, fruntaşul iudeilor **(In.** 3, 1) confundă **naşterea de sus (In.** 3, 7) cu **naşterea din nou.** El se dovedeşte a fi un „nepriceput", dacă ar fi să-i cântărim cuvintele după **Luca** 24, 25: „O nepricepuţilor" **(anoetoi,** lipsiţi de **nous)**[3]. Este adevărat că în dialectul aramaic din ţinutul Ierusalimului cuvântul putea avea ambele sensuri[4].

Momentul venirii (noaptea) precum şi explicaţia lui Iisus, din v. 5 — **De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre în împărăţia lui Dumnezeu** — ne duce cu gândul la **Facere** 1, 2, unde citim: **Întuneric era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor.** Avem acum de-a face cu o nouă „facere" a omului, care prin Botez **(naştere de sus),** cunoaşte o stare de înnoire **(Tit** 3, 5).

Dr. CONSTANTIN ITTU

---

1. **Dicţionar de filozofie,** Bucureşti, 1978, p. 430.
2. N. Moldoveanu, **Dicţionar biblic de nume proprii şi cuvinte rare,** Bucureşti, 1995, p. 265.
3. J. Magne, **Logica dogmelor,** Bucureşti, 1995, p. 18. Cât despre **nous,** acesta este definit ca „inteligenţă, intelect, spirit" (F. E. Peters, **Termenii filozofiei greceşti,** Bucureşti, 1993, p. 190).
4. F. Comte, **Marile figuri ale Bibliei,** Bucureşti, 1995, p. 168, astfel, în 1 **Petru** 1, 23 întâlnim **Fiind născuţi din nou.**

Ava Şenute de Atripe

— 1650 ani de la naştere —

Printre primii monahi egipteni, care ne-au lăsat scrieri în limba copţă, dialectul saidic, cu caracter duhovnicesc şi administrativ, pentru orientarea monahilor în viaţa de obşte, este şi Ava Şenute de Atripe.

Marele reorganizator al vieţii monahale de obşte (calea de mijloc) s-a născut în anul 348, într-o familie de ţărani din Panopolisul Tebaidei al Egiptului de Sus, în sânul căreia plana o puternică evlavie creştină.

În apropiere de Atripe (Atribis) era o chinovie numită Mânăstirea Albă, care funcţionează şi în prezent, unde era stareţ Pgol, unchiul său după mamă. Acolo mergea adesea în copilăria sa, să se roage şi să asculte Sfintele Slujbe. Atmosfera de linişte, organizarea şi frumuseţea slujbelor, l-au înflăcărat puternic şi l-au determinat să se facă monah. Unchiul său îi facilitează intrarea în chinovia sa, povăţuindu-l părinteşte, cum trebuie să fie un bun monah, după care îl introduce în rândul personalului monahal.

Fiind înzestrat cu temeinice cunoştinţe teologice, prin studierea Sfintelor Scripturi şi din scrierile marilor asceţi din secolul anterior, precum şi din îndrumările primite de la iscusiţii monahi cu experienţă duhovnicească, dotat cu minte ageră, voinţă de fier, curând a deprins toată rânduiala impusă de disciplina monahală, este călugărit şi ajunge apoi conducătorul acelei mânăstiri.

Din fire foarte activ şi energic, cu voinţă excepţională, rezideşte întreaga aşezare monastică a lui Pgol pe mari dimensiuni, cu materiale trainice din piatră de la un templu idolesc părăsit din Atripe, înconjurând-o cu ziduri de incintă înalte, pentru a rezista invaziilor dese ale saracinilor şi vlemilor.

Cum era şi firesc, cu timpul obştea şenutiană număra 2 200 de monahi şi într-o altă aşezare separată 1800 monahi, toţi sub oblăduirea sa duhovnicească, pe care Ava Şenute a fost în măsură să le conducă, cu bune rezultate, spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea fraţilor.

Pentru buna desfăşurare a vieţii de fiecare zi, din ambele chinovii şenutiene, pe baza Regulilor Monahale Pahomiene, stabileşte reguli mai complexe şi mai severe, în care primează reorganizarea vieţii de obşte, sub toate aspectele ei, pe care monahii le respectau cu stricteţe.

Din evlavia însuşită din copilărie, care nu l-a părăsit nici acum, se mai retrăgea uneori în pustia adâncă din apropiere, pentru post şi rugăciune, de unde conducea obştile prin scrisori, care căpătau autoritate de canoane.

Ajuta în tot chipul şi populaţia din zonă, care la rândul ei l-a ajutat să ridice aşezămintele mânăstireşti, adăpostind-o deseori în caz de boli, foamete şi invazii, în incinta mânăstirii fortificate.

Catehizarea vieţuitorilor celor două aşezăminte de monahi, se făcea cu regularitate. A luat parte la Sinodul al III-lea Ecumenic de la Efes (431), unde a combătut energic pe ereziarhul Nestorie, datorită evlaviei deosebite ce o avea către Maica Domnului.

În fine, ajungând la frumoasa vârstă de 118 ani, a trecut la cele veşnice, la Iisus Hristos, pe care L-a iubit, căruia I-a slujit cu umilinţă şi pentru care s-a nevoit toată viaţa sa, neprecupeţind nimic, pentru progresul duhovnicesc şi mântuirea ucenicilor săi din cele două chinovii, în anul 466.

Opera sa scrisă în limba coptă şi tradusă în arabă, etiopiană şi siriacă, a fost mult căutată de generaţiile următoare, circulând pe o mare zonă geografică, populată de monahi. Vesa, biograful său, ne relatează că Ava Şenute are scrieri tratând probleme monahale în stil înflăcărat, scrisori adresate monahilor şi Patriarhului Timotei al Alexandriei (+385), contra ereticilor nestorieni şi a idolatrilor păgâni încă puternici din zonă, predici şi reguli monahale, în care recomandă cele trei voturi monahale, sărăcia, ascultarea şi fecioria.

Potrivit acestora, candidatul la călugărie depunea un jurământ, în care se obliga pe lângă voturile specifice monahismului creştin: să nu fure, să nu jure strâmb, să nu mintă şi să nu săvârşească nimic în ascuns. Atenţia în întregime, să fie îndreptată către lupta cu omul din lăuntru păcătos şi spre învingerea patimilor trupeşti, spre a deveni un om nou, duhovnicesc (Efeseni IV, 22—24).

În obştea şenutiană, toţi erau egali, ceea ce nu-i scutea de ascultare. Lectura Sfintei Scripturi era rânduită în aşa fel, ca toţi să beneficieze de ea. Unii învăţau pasaje întregi, pe care le rosteau în timpul lucrului. Munca era obligatorie şi organizată tot aşa de strict, ca în comunităţile pahomiene. Vieţuitorii mânăstirii nu aveau voie să se viziteze reciproc, să vorbească unul cu altul în întunerec, să se întreţină cu mirenii. Nici un monah nu putea ieşi singur din mânăstire, ci numai însoţit. Plecarea din mânăstire, după Ava Şenute, echivala cu renegarea. Pedepsele pentru abateri de la disciplina monahală, erau foarte aspre, pentru a stăvili extinderea lor, de la dojană în faţa obştei, până la excluderea din mânăstire. Prin rânduielile şenutiene, se urmărea uniformizarea vieţii, un singur fel de trăire, fie că e vorba de hrană, fie că e vorba de îmbrăcăminte. Cu toţii la biserică, la masă, la muncă şi la catehizare. (Patrologie Vol. 3, pag. 469—471).

La cei 1650 ani de la naşterea marelui părinte din pleiada monahismului primar, noi urmaşii săi, îi suntem recunoscători, ca şi celorlalţi mari asceţi, care au contribuit la cristalizarea monahismului creştin, căci nu avem decât să aprofundăm învăţătura lor şi să ne însuşim experienţele lor. (II Tesaloniceni III, 9).

Privind şi imitând viaţa acestora (Evrei XIII, 7), ne asigurăm cu Harul lui Dumnezeu călătoria pe drumul cel bun, care ne poartă paşii cu încredere, spre ţinta ce ne-am propus.

Dâra de lumină ce radiază din epoca patristică, de-a lungul veacurilor, până în zilele noastre — cu aceeaşi putere — denotă că monahismul se înfiripează şi se dezvoltă, sub ochiul Providenţei Divine din fărâmiturile ce se desprind din experienţa şi opera lor.

Slavă lui Dumnezeu şi mulţumire deplină, că ne-a hărăzit un mare făclier, o călăuză sigură, un purtător de nevoinţă spre desăvârşire, prin exemplul său de viaţă înaltă duhovnicească şi formele sale reorganizatorice a vieţii monahale de obşte, prin muncă şi rugăciune, recomandate cu toată căldura sufletului său.

Ierodiacon TEOFILAT CIOBĂCA

Pr. Florian Geomolean

— vicar administrativ —

Cel de-al cincilea vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului a fost Părintele **Florian Geomolean** (1964—1971).

S-a născut la 6 octombrie 1915, în localitatea Cricău, jud. Alba, din părinţii Ioan şi Carolina Jomolean; dintre cei patru copii ai familiei amintite numai Florian îşi va modifica structura numelui (de familie) din Jomolean în Geomolean, după cel al localităţii de origine a strămoşilor săi, Geomal, tot din jud. Alba.

Deşi familie de ţărani, părinţii lui Florian au făcut eforturi considerabile pentru a-şi putea purta copiii la şcoală, toţi reuşind să urmeze cursuri superioare şi să ajungă, mai apoi, oameni de seamă în societatea românească.

Tânărul Florian a urmat cursurile primare de cinci clase (1922—1927) în comuna natală (Cricău), apoi Liceul „Mihai Viteazul" din Alba Iulia (1927—1933), obţinând bacalaureatul în sesiunea septembrie 1933, la Blaj (Cf. Diploma nr. 1285/1933).

Fire deschisă şi comunicativă, a legat multe prietenii cu colegii săi mai mari, între care remarcăm pe cele cu Tiberiu — ajuns mai apoi student la Teologie şi cu Radu, de la Şcoala de Ofiţeri.

Credem că Tiberiu a avut o mare influenţă asupra sa în ceea ce priveşte orientarea lui de mai târziu, tot spre Teologie.

După o pregătire serioasă, ajutat de Tiberiu, tânărul Florian a fost admis la Academia Teologică Ortodoxă din Cluj, unde a frecventat cursurile acesteia, între anii 1933—1937, absolvind şcoala teologică pomenită, cu calificativul „**Mare laudă**", în sesiunea iunie 1937 (Cf. Certificat de absolvire, Nr. 235/28 iunie 1937).

La scurtă vreme după absolvire, este zguduit de moartea prematură (într-un accident) a prietenului său Radu, ceea ce îl determină să îmbrăţişeze grabnic misiunea preoţească.

Astfel că, în 22 februarie 1938 se căsătoreşte la starea civilă în Chintelnic, jud. Bistriţa-Năsăud, cu tânăra Rozalia (născută Maier), tot din aceeaşi localitate; cununia religioasă a avut loc însă în comuna Cricău, jud. Alba, în 28 februarie 1938 (Cf. Actul Oficiului Parohial al Com. Cricău, Nr. 70/1938).

Soţia dânsului, născută tot dintr-o familie de ţărani (în 15 iunie 1910) a absolvit cursurile Institutului de Artă din Cluj, Secţia pedagogică, fiind un bun cadru didactic la Şcoala de surdo-muţi din acelaşi oraş.

În urma rezultatelor bune obţinute la Academia Teologică a fost hirotonit diacon (în 3 martie 1938) şi preot (în 4 martie 1938), pe seama Parohiei Beclean, protopopiatul Dej, azi în jud. Bistriţa-Năsăud, de către Episcopul Nicolae Colan al Clujului.

În urma căsătoriei lui Florian cu Rozalia au rezultat doi băieţi: Florin-Radu (născut în 8 iulie 1940) şi Horea-Alexandru (născut în 15 decembrie 1942), amândoi cu studii superioare: primul, Matematică-Fizică şi cel de-al doilea, Chimie.

De la absolvirea Academiei, a îndeplinit următoarele funcţii: şef de echipă pe Şantierul C.F.R. Ilva Mică — Vatra-Dornei (1 august — 15 septembrie 1937); profesor la Şcoala de cântăreţi bisericeşti din localitatea Nuşeni, azi jud. Bistriţa-Năsăud, aparţinătoare Eparhiei Clujului (17 noiembrie 1937 — 11 martie 1938) — Cf. Dosarul III—123—923, Actul nr. 8202/037 şi Dosarul III — 115—931, Actul nr. 2137/938.

În urma hirotoniriii (din martie 1938) ajunge preot activ la Beclean (11 martie 1938 — 30 septembrie 1940). remarcându-se atât pe tărâm administrativ-gospodăresc, cât şi din punct de vedere pastoral şi cultural.

Pentru buna desfăşurare a Sf. Slujbe alcătuieşte un Manual de **Tipic bisericesc ortodox**, necesar atât pentru studenţii teologi, dar, în acelaşi timp, pentru preoţi şi cântăreţii de la strană; a fost tipărit la Cluj, în tipografia Eparhială, în anul 1940.

Acest manual se remarcă prin claritate, logică şi conciziune.

Credem că o reeditare a lui ar fi de mare folos pentru slujitorii Bisericii noastre.

În urma Dictatului de la Viena (din august 1940) a fost nevoit să se refugieze din Beclean la Alba Iulia. Popularitatea şi activitatea sa în folosul neamului românesc au fost de fapt motivele principale ce l-au făcut incomod în faţa autorităţilor maghiare.

Între timp, la Alba Iulia, tot datorită Dictatului pomenit s-a înfiinţat Vicariatul Ortodox Român, pentru credincioşii ce aparţineau Episcopiei Clujului, dar rămaşi dincolo de graniţa vremelnică de pe Feleac, adică în Transilvania liberă.

La Alba Iulia, vreme de un an (1 octombrie 1940 — 1 octombrie 1941) a primit un post mai puţin însemnat, cel de casier (Cf. Actului Nr. 4345/1941), dar cu dreptul de a sluji în parohiile unde era uneori nevoie de sprijinul său.

După un an de muncă intensă (de birou) i se oferă prilejul de a sluji ca preot paroh în localitatea Râmeţ-Sat, cu detaşare de la Vicariatul de la Alba Iulia (1 octombrie 1941 — 1 august 1942) — Cf. Actului nr. 2772/1942.

Aici şi-a putut reîncepe cu adevărat activitatea misionar-pastorală, mânat de dorul de slujire efectivă în „Ogorul Domnului", dar şi de forţa spirituală ce iradia de la Mânăstirea Râmeţ, din apropiere, şi trebuia să-i răspundă printr-o ţinută preoţească superioară. Au fost luni de împlinire sufletească, ce aveau să îmbogăţească experienţa sa pastorală dar şi slujirea lui preoţească.

La scurtă vreme însă, din raţiuni superioare bisericeşti, a fost rechemat la Vicariatul Ortodox din Alba Iulia, unde i s-a încredinţat funcţia de **şef de birou** al acestuia (1 august 1942—31 martie 1945) — Cf. Actului nr. 802/945. A fost perioada cea mai grea pentru românii din Transilvania de Nord, ocupată, când era nevoie şi la Alba Iulia de oameni cu experienţă pastorală şi administrativă, care să poată ţine relaţii serioase cu Centrul Eparhial din Cluj. Şi părintele Florian Geomolean îndeplinea aceste condiţii. Dar nu numai atât, a fost omul care a sprijinit elementul românesc şi ortodoxia din părţile transilvănene oprimate.

După eliberarea Transilvaniei de Nord de sub stăpânirea străină, Vicariatul Ortodox Român din Alba Iulia a fost desfiinţat (în 1945), deoarece acesta nu-şi mai avea rostul, toate parohiile de sub jurisdicţia sa revenind la sânul Eparhiei Mame din Cluj.

Între cei ce s-au reîntors spre „casă" s-a numărat şi Pr. Florian Geomolean. Lui i s-a încredinţat la Centrul Eparhial din Cluj acelaşi post pe care l-a deţinut vreme de aproape trei ani la Alba Iulia, adică de **şef de birou** (1 aprilie 1945 — 1 aprilie 1949) — Cf. Actului nr. 5158/1945.

Experienţa acumulată în acest post la Alba Iulia a fost de mare folos Centrului Eparhial din Cluj, greu încercat sub stăpânirea horthystă (1940—1944).

Spirit organizatoric, ales diplomat, fire prietenoasă sunt calităţi ce au ajutat la bunul mers al problemelor organizatorice şi administrative ale Centrului Eparhial din Cluj, într-o vreme când o altă stăpânire, cea comunistă şi-a făcut simţită forţa de luptă împotriva Bisericii lui Hristos.

În acelaşi timp era şi un bun slujitor şi ales cuvântător al Evangheliei lui Iisus Hristos.

De fiecare dată îşi pregătea cu multă atenţie predicile, majoritatea fiind de un profund caracter dogmatic.

Şi aceste calităţi au făcut să fie promovat pe un post de preot la Catedrala Eparhială din Cluj, unde a funcţionat timp de patru ani (1 aprilie 1949 — 1 mai 1953) — Cf. Decizia Ministerului Cultelor nr. 9845/1949.

La câteva luni, după numirea sa la Catedrală şi-a luat licenţa în Teologie la acelaşi Institut Teologic din Cluj (în 15 septembrie 1949), cu tema: **Dogma Sfintei Treimi în imnologia Penticostarului,** sub îndrumarea Pr. Conf. Dr. Dumitru Bodea, obţinând calificativul „foarte bine" (cu media 9,00).

Bogata experienţă administrativă şi misionar-pastorală, încununată de succese, îndeosebi la Cluj, unde a avut ocazia să ia contact cu personalităţi de seamă ale culturii româneşti, a atras atenţia Episcopului Nicolae Colan, care l-a avansat în postul de protopop al Clujului. A condus cu multă înţelepciune protopopiatul amintit vreme de şase ani (1 mai 1953 — 1 octombrie 1959) — Cf. Deciziei Ministerului Cultelor nr. 6537/1953.

În plină perioadă comunistă schimbările din posturi au fost dese şi se făceau de cele mai multe ori din motive minore. În aceeaşi situaţie a fost pus şi Pr. Florian, care a fost transferat din nou preot la Catedrala din Cluj, unde a mai funcţionat aproape patru ani (1 octombrie 1959 — 1 februarie 1963) — Cf. Deciziei Departamentului Cultelor nr. 17535/1959.

În urma acestei perioade de „ascultare" este din nou avansat în postul de protopop al Clujului, conducând acest protopopiat aproape un an de zile (1 februarie 1963 — 1 ianuarie 1964) — Cf. Deciziei Departamentului Cultelor nr. 1828/1963.

După câteva luni de funcţionare în acest post, pentru buna gospodărire a protopopiatului Cluj a fost înaintat în funcţia de vicar administrativ al Eparhiei Clujului — Cf. Actului nr. 810/1964.

În această calitate (1 ianuarie 1964 — 31 ianuarie 1971) a dat dovadă de competenţă, spirit de echilibru, coordonând bine activitatea sectoarelor bisericeşti din Eparhie; au fost întreţinute şi relaţii bune între Biserică şi Stat.

După şapte ani de înaltă slujire bisericească este transferat la misiunea sa de bază, ca preot la parohia „Sf. Nicolae" din Cluj (Cf. Actului nr. 550/1971), unde a funcţionat până la moarte, întâmplată la 27 iulie 1979.

Pe linie culturală, în afară de Manualul de Tipic amintit, a mai publicat câteva articole în „Renaşterea" — Cluj, altele rămânând în manuscris.

Pentru întreaga sa activitate, în decursul vieţii a fost distins cu dreptul de a purta **brâu roşu** (Cf. Actului nr. 1122 din 26 februarie 1950), apoi cu cel de **iconom stavrofor** (Cf. Actului nr. 4473 din 18 iunie 1957), iar din partea Statului cu „**Steaua Republicii Populare Române**", **Clasa a IV-a** — Cf. Decret nr. 500 din 10 august 1964.

Nădăjduim că slujirea de aici îi va fi răsplătită, după vrednicile sale, în viaţa de veci.

Pr. Prof. Dr. AL. MORARU

Trash sau nevoia de a se simţi mai oameni

Am fost întrebat odată de un tânăr dacă **trash** e o modă sau dacă nu cumva are rădăcini mai adânci, într-o dramă a unor tineri victime ale unui anume tip de societate.

Nu ne vom ocupa de arta trash, deşi ar merita atenţie. Vom încerca să înţelegem un fenomen, chiar dacă o definiţie ar fi prea temerară. Etimologic, trash înseamnă gunoi, murdărie, rebut; ca fenomen social, se încadrează mentalităţii mai largi numită New Age. De la tatuaje la serbări rave (cu toate excesele din discoteci), de la soft-porno la forme de expresie figurativă pe ziduri şi maşini, de la îmbrăcăminte zgomotoasă şi fluorescentă la piercing (bumbi şi inele agăţate cam peste tot pe trup), toate ţin de moda trash. Dacă vrem, trash e încercarea de a exalta tot ceea ce în mod normal e ignorat, de a exagera banalul, urâtul, ordinarul, respingătorul. Trash e tot ceea ce televiziunea transformă dintr-o absolută nulitate în obişnuinţă. Căci, privit mai atent, trash-ul există numai prin televiziune şi prin presa ce o secondează îndeaproape: prin potenţialul lor de a oferi „vizual". Trash-ul există tocmai pentru că e vizibil; astfel, trezeşte interes în telespectator. În acest fel, trash-ul a dobândit, dacă nu o conotaţie pozitivă, cel puţin una demnă de înţelegere binevoitoare din partea publicului.

Moda aceasta, care dizolvă graniţele între frumos şi urât, între real şi imaginar, între adevăr şi fals, chiar între bine şi rău, priveşte nu doar pe tineri şi adolescenţi, ci şi o bună parte dintre adulţii nostalgici parcă după adolescenţă.

E o modă, dar are raţiuni profunde. Şi preocupă pe ecologişti, pe sociologi, pe filosofi şi pe teologi în egală măsură.

Unii pornesc de la un aspect ... ecologic, spre a înţelege trash-ul în contextul realităţilor marilor oraşe. Omul de azi produce cantităţi enorme de gunoi, care contaminează totul: natura, ambientul urban şi casnic şi chiar pe cetăţeni, încât nimeni nu mai ia în seamă acest fenomen. Sunt însă tineri care se revoltă împotriva dezordinii devenită ... ordine şi, folosindu-se de ceea ce e mai banal, afirmă valori pe care societatea le calcă în picioare. Reevaluează propriile vieţi banale, caută sens existenţei, chiar dacă se mulţumesc cu fărâmituri de sens. Refuză ordinea, rânduiala, sfidează bunul simţ al unei societăţi ce i-a marginalizat. Se simt „piatra nebăgată în seamă" şi se vor în „capul unghiului". Şi prin stridenţă, prin excesul de „vizibil" caută să iasă în evidenţă.

Departe de a-i judeca pe adepţii săi, vedem în „subcultura" trash un simptom al unei lumi bolnave, în care persoana umană nu mai are valoare. Lumea e ca o imensă ladă de gunoi: totul se consumă, apoi se aruncă. Inclusiv omul.

Credem că în spatele trash-ului se află nevoia unor tineri de a se simţi mai puţin ... gunoaie şi mai mult persoane, demne de iubire.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

Sfârşitul lui Badea Gheorghe Cârţan, legendă şi simbol al unirii românilor

La 7 august 1911, în Poiana Ţapului, în casa Lahovary, s-a stins ultima scânteie de viaţă din trupul ciobanului, tribun al libertăţii şi unirii tuturor românilor, care a fost BADEA GHEORGHE CÂRŢAN, din Ţara Făgăraşului, satul Cârţişoara.

În iarna anului 1910—1911 Badea Gheorghe Cârţan se încumeta să treacă pe jos Carpaţii din România Veche spre Ţara Oltului din Transilvania lui dragă, prin locuri numai de el călcate, ferindu-se să nu fie prins de grănicerii şi jandarmii Austro-Ungariei, care îl urmăreau să-l aresteze şi să-i confiste cărţile scrise în Limba Română, pe care le trecea în Ardeal, pentru luminarea neamului său, lipsit de această hrană sufletească.

A fost surprins de o avalanşă puternică de gheaţă şi zăpadă, care l-a ţinut în straturile ei timp de trei zile.

Cu voinţa lui de om al munţilor, s-a smuls din încleştarea morţii, cu toate că îl mistuia o congestie pulmonară, şi învingând foamea şi febra, s-a târât până la gospodăria lui din Cârţişoara.

Aici îngrijit de nepoţii şi de babele satului, săptămână după săptămână, Badea Gheorghe Cârţan, cu voinţa lui de fier, învinse moartea.

În lunile în care s-a zbătut între viaţă şi moarte şi-a amintit toată strădania lui de a căra din Vechiul Regat al României cărţi tipărite în Limba Română spre satele transilvănene, pentru şcolile confesionale, (învăţământul în Limba Română la şcolile de stat fiind interzis în Imperiul Austro-Ungar) după care să poată învăţa în limba strămoşească tineretul român şi chiar cei mai vârstnici. Era captivat de ideea luminării transilvănenilor, pentru a înţelege necesitatea luptei pentru realizarea unirii tuturor românilor şi mai ales a celor din monarhia Austro-Ungară, care erau lipsiţi de drepturi şi de orişice urmă de libertate.

S-au derulat prin mintea lui imagini din cele trei drumuri făcute pe jos până la Roma.

Şi-a amintit de marchizul Pandolfi, care în calitatea lui de senator l-a prezentat prietenilor ca pe un dac, coborât de pe Columna lui Traian, lângă care a dormit câteva nopţi.

Tot senatorul Pandolfi l-a prezentat şi la curtea regelui Umberto I-ul, pe care l-a impresionat cu cunoştinţele lui din istoria Romei şi care l-a dăruit cu un tablou înfăţişând columna şi mai multe valoroase cărţi.

Şi-a amintit de primirea pe care i-a făcut-o Papa la Vatican.

Îl îneca oful că statuia lui Mihai Viteazul din Bucureşti, lângă care dormise în zăpadă, e aşa de mică, faţă de faptele lui mari şi mai ales realizarea primei uniri a tuturor românilor într-un singur stat.

Drumul de la Cârţişoara la Viena, Bologna, Florenţa, Genova, Marsilia, Lyon, Paris unde a ajuns la 22 august 1896 şi pe care l-a făcut mai mult pe jos.

I-au apărut imagini din cele peste o sută de drumuri făcute la Bucureşti considerat „izvorul de lumină şi îmbărbătare pentru toată suflarea românească".[1]

S-a însufleţit când i-a venit în minte demonstraţia pe care a făcut-o în faţa invitaţilor marchizului Pandolfi în Italia, cu portocala şi cele cinci degete de la o mână, fiecare deget reprezentând o ţară latină, care numai împreună pot să ţină bine portocala „dacă s-ar înţelege şi sprijini popoarele latine, ar fi „frăţietate şi putere".[2]

Necazurile şi peripeţiile prin care a trecut, pe drumul până în ţara sfântă, unde a fost prins de tâlhari şi arestat de poliţie, până să ajungă la Ierusalim. Se credea nou-născut după ce s-a scăldat în apele Iordanului şi ale Mării Moarte.

Îi veneau în gând miile de cărţi româneşti, cărate în desagi cu trenul până la Buşteni şi mai departe pe Valea Cerbului unde se odihnea o noapte în casa din „Poiana de Arini", a lui Nestor Ureghea. Pornea în zori pe cărări numai de el ştiute până la Bran şi de aici se oprea la Cârţişoara.

Toate aceste drumuri făcute pentru a căra cărţile primite în dar de la mai-marii timpului şi de la Liga Culturală, îi umpleau sufletul de mândrie că a contribuit după puterile şi mijloacele lui, pentru a umple golul de carte şi limbă românească a asupriţilor Transilvaniei.

Îl îneca un năduf, că ţara îi tăiată-n două de graniţa de pe lanţul Munţilor Carpaţi.

„Oh Doamne cine a mai văzut graniţă în mijlocul ţării!"

Spre sfârşitul primăverii anului 1911 Badea Cârţan s-a mai înzdrăvenit, dar dorul de „ŢARĂ" şi de prietenii lui marii istorici: V.A. Urechea, Grigore Tocilescu, Dimitrie Onciul, Nicolae Iorga ş.a., nu-i dădea pace întărindu-i dorinţa să-i mai vadă şi apoi să moară liniştit în România lui dragă.

Plecat la sfârşitul lui iulie 1911, cu gândul la ceasul eliberării şi al Marii Uniri, ajunge cu greu la Poiana-Ţapului, unde e primit şi îngrijit în casa familiei Lahovary.

Aici neîntrecutul drumeţ, asemănat cu un Glob-Trateur, fericit că a ajuns în România, cum îşi dorise, adresează doamnei Lahovary şi prietenilor veniţi în grabă la patul său, ultima dorinţă, „să fie îngropat în Sinaia, de unde să simtă mereu Transilvania iubită din pământul sfânt al României libere".

Scriitorul Gheorghe Mugur căuta să-l încurajeze spunându-i: „Bade Gheorghe ai fost un erou, ai luptat ca nimeni altul pentru poporul nostru, pentru ardeleni, ai pus o cărămidă la temelia zilelor de mâine. Poporul nu te va uita".[3]

În zorii zilei de 7 august 1911, „dacul" Cârţan s-a stins.

Înmormântat de „Liga Culturală", filiala Sinaia", e condus spre locul de veci de sute de cetăţeni, de pe plaiul superior al Prahovei.

Pe crucea ridicată la mormântul său, s-a dăltuit inscripţia: „Aici doarme Badea Cârţan visând întregirea neamului".

Odihneşte-te în pace, Bade Gheorghe, neamul românesc nu te va uita niciodată. El va desăvârşi unitatea naţională, cum ai dorit.

ION VLĂDESCU MARCEL

---

1. Octavian Metea — „Prin vama Cucului" — Bucureşti, 1968, p. 119.
2. idem, p. 123.
3. idem, p. 174.

Învăţământul Teologic

Noutăţi la început de an universitar

Noul an universitar 1998/1999 a venit cu o schimbare în viaţa Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". Împlinind frumoasa vârstă a psalmistului de 70 de ani, doi dintre dascăli au trecut la pensie. Este vorba de P. C. Arhid. prof. dr. Ioan Floca, fost titular al postului de Drept bisericesc şi P. C. pr. prof. dr. Ilie Moldovan, fost titular al postului de Teologie Morală şi Spiritualitate ortodoxă.

Într-o şedinţă a Consiliului profesoral al Facultăţii, părintele decan, pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, le-a adresat mulţumiri pentru aportul neprecupeţit pe care cei doi l-au adus la formarea a generaţii şi generaţii de preoţi şi profesori de religie. Cei în cauză îşi vor continua activitatea şi în noul an universitar, în calitate de profesori consultanţi, cu atribuţii la cursurile de Studii aprofundate şi doctorat.

1. P. C. arhid. prof. dr. **Ioan Floca** s-a născut într-o familie de preot, la data de 3 aprilie 1928, în Răhău, jud. Alba, localitate de baştină şi a unui alt ilustru dascăl al Facultăţii sibiene — P. C. pr. prof. dr. Nicolae Neaga, ajuns astăzi la vârsta patriarhală de 97 de ani.

Studiile liceale le-a făcut la Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăştie (absolvent în 1947), după care a frecventat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu, între 1947—1951, şi pe cele de doctorat la specializarea „Drept bisericesc şi Administraţie parohială", de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti (1951—1954). Între 1956—1961 a frecventat cursurile Facultăţii de Ştiinţe Juridice şi Administrative a Universităţii din Bucureşti. A obţinut titlul de doctor în Teologie, la Bucureşti, în 1969, şi în Drept, la Cluj, în 1980.

Referitor la activitatea profesională se cuvine a arăta că începând cu anul 1954 a îndeplinit diferite funcţii administrative în cadrul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, până în 1968 când a fost numit în funcţia de consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

În toamna anului 1970 este promovat în învăţământul teologic universitar, la secţia practică, de la Institutul Teologic Universitar Sibiu, unde, în 1971 este titularizat ca profesor la catedra de Drept bisericesc şi Administraţie.

Paralel cu activitatea didactică a desfăşurat şi o stăruitoare muncă de cercetare, publicând, în revistele de specialitate, numeroase studii din domeniul Dreptului canonic. Spre a ilustra acest aspect, vom aminti doar cărţile care poartă semnătura de prestigiu a părintelui profesor dr. Ioan Floca: 1. „Originile dreptului scris în Biserica Ortodoxă Română" (Studiu istoric — canonic), Sibiu 1969 (XV+212 p.); 2. „Vechile legislaţii transilvane: Aprobate Constitutiones, 1653". Studii şi traducere. Sibiu, 1976, în colaborare cu Dr. Alex. Herlea şi Dr. Valeriu Şotropa (190 p.); 3. Drept canonic ortodox. Legislaţie şi Administraţie bisericească, vol. I, (572 pag.), vol. II (472 pag.), Bucureşti 1990; 4. Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note şi comentarii, Bucureşti 1991, 478 pag.

În calitate de specialist în drept canonic şi civil a participat la câteva congrese internaţionale de istoria Dreptului (Constanţa, Varşovia, Budapesta, Berlin şi Napoli).

După revoluţia din decembrie 1989 îndeplineşte şi funcţia de Consilier juridic al Arhiepiscopiei Sibiului şi este membru în Adunarea eparhială şi delegat al Arhiepiscopiei Sibiului în Adunarea Naţională Bisericească.

De asemenea, a sprijinit organizarea noilor facultăţi de Teologie din Cluj-Napoca şi Alba Iulia unde a predat disciplina de Drept bisericesc.

Ca o recunoaştere a multilateralei sale activităţi a fost distins cu rangul de iconom stavrofor (crucea patriarhală).

2. P. C. pr. prof. dr. **Ilie Moldovan** s-a născut în data de 18 mai 1928, în Albeşti, jud. Mureş. A absolvit Liceul teoretic din Sighişoara, în 1947, precum şi Facultatea de Agronomie din Cluj (1952). În paralel cu studiile de la această facultate a început şi studiile de Teologie, frecventând doi ani la Institutul Teologic Universitar din Cluj-Napoca (1950—1952) şi alţi doi ani la Institutul Teologic Universitar din Sibiu (1953—1955), unde şi-a luat şi licenţa.

Între 1953—1955 a activat ca inginer agronom, iar din 1955, fiind hirotonit preot, a păstorit în parohiile Lisa (Protopopiatul Făgăraş) şi Daneş (Protopopiatul Sighişoara). Concomitent s-a înscris la cursurile de doctorat de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti (1964—1968), obţinând titlul de doctor, la specialitatea Dogmatică, în 1974.

Pentru scurtă vreme (octombrie 1975 — februarie 1976) a îndeplinit funcţia de redactor la revista „Mitropolia Ardealului", trecând apoi ca spiritual la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, unde între 1980—1983, a suplinit şi catedra de Teologie Dogmatică şi Simbolică.

Din 1 noiembrie 1983 s-a transferat pe post de profesor titular la catedra de Morală şi Etică creştină de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, activând până la pensionare.

A desfăşurat şi o bogată activitate publicistică, scriind studii de specialitate. Amintim cu titlu informativ cărţile pe care le-a publicat recent:

1. „În Hristos şi în Biserică", vol. I: Iubirea — taina căsătoriei, Teologia iubirii I, 248 p., Vol. II Adevărul şi frumuseţea căsătoriei, Teologia iubirii II, 246 pag., Alba Iulia, 1996.

2. Credinţa strămoşească în faţa ofensivei antihristice sectare, Beiuş, 1998, 435 pag.

După decembrie 1989, părintele profesor dr. Ilie Moldovan s-a angajat cu toată dăruirea în activitatea Asociaţiei „Pro Vita", care are drept obiectiv combaterea flagelului avorturilor şi ocrotirea vieţii. Este de asemenea iniţiatorul şi animatorul Seminarului de ecoteologie şi bioetică, la lucrările căruia antrenează intelectuali, de toate nuanţele şi tineret universitar şi liceal.

Şi-a adus aportul la înfiinţarea şi organizarea Facultăţii de Teologie din Alba Iulia, fiind primul decan al acesteia.

La alegerile, din acest an, pentru organele eparhiale, a fost desemnat ca membru în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului.

*

Prin temeinica lor pregătire, ca şi prin laborioasa şi competenta activitate desfăşurată până în prezent, cei doi dascăli au sporit prestigiul Instituţiei de învăţământ teologic de la Sibiu, fapt pentru care li se cuvine prinosul nostru de aleasă cinstire.

Suntem încredinţaţi că îşi vor aduce şi pe mai departe acelaşi neprecupeţit aport la formarea candidaţilor de la studiile postuniversitare şi de doctorat.

Pr. prof. D. ABRUDAN

(Urmare din pag. a 3-a)

Arhimandritul Symeon

este fundamentul credinţei noastre şi al spiritualităţii noastre. Creştinismul este absolut unic şi nu poate fi amalgamat cu nici o altă religie sau spiritualitate străină, oricât de elevată ar părea aceea. Absolut nimic nu-i lipseşte Revelaţiei lui Hristos şi noi nu avem nevoie să căutăm în alte părţi „condimente" pentru a face creştinismul nostru puţin mai pe gustul nostru.

Chiar dacă, în Simbolul Credinţei, credincioşii mărturisesc: „(Cred) într-unul Domn, Iisus Hristos... Dumnezeu adevărat... **prin Care toate s-au făcut"**, ei nu realizează îndeajuns că Iisus Hristos nu este numai Dumnezeu-Mântuitorul, ci şi Dumnezeu-Creatorul. Prologul Evangheliei după sfântul Ioan ne spune la fel: „Întru-nceput era Cuvântul... şi Cuvântul Dumnezeu era... **Toate printr-Însul s-au făcut** şi fără El nimic nu s-a făcut". (Ioan 1, 1—3). La rândul ei, Epistola către Evrei subliniază cu aceeaşi insistenţă că Fiul este Cel „prin Care şi veacurile le-a făcut (Tatăl)" (Evrei 1, 2).

Creştinii gândesc adesea că Dumnezeul Care se revelează în Vechiul Testament este Tatăl sau „Dumnezeu în general" şi că Fiul nu se revelează decât în iconomia Întrupării Sale, în Iisus Hristos. Or, pentru tradiţia patristică, manifestările lui Dumnezeu (teofanii) în Vechiul Testament sunt în realitate manifestări ale Logosului, ale Cuvântului lui Dumnezeu (logofanii). În Vechiul Testament, Tatăl rămâne invizibil şi neauzibil. Când un profet primeşte o revelaţie, Cuvântul este Cel care vorbeşte, care i se adresează prin Duhul Sfânt sau Care i se arată. (cf. Ieşire 3, 14).

Identitatea dintre Dumnezeul Vechiului Testament şi Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos, constituie tema centrală a textelor liturgice ale sărbătorii Întâmpinării Domnului (2 februarie). La rândul ei, tradiţia iconografică este cu totul explicită. Astfel, spre exemplu se pot vedea, în Capella Palatină din Palermo (Sicilia), superbe mozaicuri din secolul al XII-lea, ilustrând cele şase zile ale creaţiei după referatul biblic al primului capitol din Facere. De fiecare dată când textul biblic menţionează: „Dumnezeu a zis....", acest Dumnezeu este reprezentat cu toate trăsăturile caracteristice ale lui Hristos, aşa cum apare El în icoane. Acest lucru este adevărat nu numai în ceea ce priveşte creaţia, ci şi celelalte figuraţii ale „întâlnirilor" lui Dumnezeu cu omul; de exemplu, arătarea lui Yahve lui Avraam la stejarul Mamvri (cf. Facere 18).

Acest mod de a-L reprezenta pe Dumnezeul Vechiului Testament cu trăsăturile lui Hristos este comun Orientului şi Occidentului creştine. Astfel, am sub priviri reproducerea unui vitraliu medieval (catedrala din Sens, Franţa) ilustrând teofania Rugului aprins. Apărându-i lui Moise şi descoperindu-i Numele Său: „Eu sunt Cel ce sunt" (Ieşire 3, 14), Dumnezeu este reprezentat aici, după modul tradiţional, ca în icoanele lui Hristos.[5] Desigur, nu trebuie pierdut din vedere faptul că Dumnezeu nu e niciodată divizat: cele Trei Persoane ale Sfintei Treimi sunt totdeauna împreună în lucrare. „Eu şi Tatăl una suntem" (Ioan 10, 30), zice Hristos.

Toate acestea explică rezervele mele cu privire la „vestea cea bună" a întoarcerii unui religios care nu este centrat pe Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos, ci care, dimpotrivă, se depărtează de El sau îl apropie deformându-L complet.

Nu tot ceea ce este „spiritual" vine în mod necesar de la Duhul Sfânt. Există, într-adevăr, multe duhuri în lucrare sub cer şi noi trebuie să operăm, cu necesitate, un radical **discernământ al duhurilor:** „Întru aceasta să cunoaşteţi voi Duhul lui Dumnezeu; fiece duh care-L mărturiseşte pe Iisus Hristos ca venit în trup, este de la Dumnezeu; şi fiece duh care nu-L mărturiseşte pe Iisus, nu este de la Dumnezeu; el este al lui Antihrist" (I Ioan 4, 2—3).

VA MÂNTUI FRUMUSEŢEA LUMEA?

Noţiunea de frumuseţe este dificil de cuprins, poate chiar imposibil. Or, Dostoievski ne zice: „Frumuseţea va mântui lumea"[6]. Această afirmaţie are succes: este citată din plin; fără prea mult efort, ea nutreşte speranţa. Dar imediat se pune întrebarea: care frumuseţe? Nu toată frumuseţea mântuieşte în mod necesar lumea; ba mai mult, se pare că sfârşitul nostru de secol nu prea e deloc bogat în frumuseţe; din contră, urâţenia şi diformitatea domină. Dar Dostoievski continuă în contrapunct: „Frumuseţea este un lucru teribil şi de temut. Teribil, pentru că e indefinibilă, nu se poate defini".[7] În faţa frumuseţii, criteriile noastre raţionale — dacă există — nu mai funcţionează; frumuseţea ne emoţionează, ne atinge la un nivel la care noi suntem vulnerabili, fără control şi fără apărare. Şi atunci, frumuseţea devine într-adevăr de temut, căci dacă ea nu este „purtătoare de Dumnezeu", riscă să ne fascineze prin puterea ei de seducţie.

Când omul este unit cu Dumnezeu şi inima sa este plină de Duhul Sfânt, harul divin se comunică sufletului său, trupului său şi chiar mediului său înconjurător. El este atunci invulnerabil, în afara atacului influenţelor din exterior. El însuşi transformă mediul printr-o influenţă binefăcătoare. Din contră, când omul este privat de această lumină, se desfăşoară procesul invers: influenţele exterioare acţionează puternic asupra simţurilor noastre şi, prin „reprezentările" pe care le nasc în noi, alimentează bolile spirituale ale sufletului nostru, patimile. Frumuseţea, dacă nu este sfântă, poate deveni o energie ce ne deturnează de la Dumnezeu. Arta în serviciul unei astfel de frumuseţi tinteşte un ideal estetic prizonier lumii decăzute, devine un scop în sine şi alimentează patimile umane care-l aservesc pe om şi-l separă de Dumnezeu.

Prima oară când cuvântul grecesc „kalos" (frumos) apare în Biblia-Septuagintă este la Facere, capitolul întâi, versetul 4. „A văzut Dumnezeu lumina că este bună". Textul zice „kalon", frumoasă. Frumuseţea este împreunată aici ideii de bunătate: lumina este frumoasă, şi bună. Frumuseţea şi bunătatea merg mână-n mână. Regăsim acest dublu sens al lui „kalos" în **Filocalie** (vastă compilaţie de scrieri ascetice ale Părinţilor) — „iubire de bun şi de frumos". Frumuseţea reflectă o calitate divină în planul creat, este deci, în acelaşi grad, adevărată. Frumuseţea este simultan **bună** şi **adevărată.**

Totuşi, ştim bine că de-a lungul istoriei empirice a umanităţii, lucrurile nu stau totdeauna astfel. Foarte des frumuseţea este privată de dimensiunea ei spirituală, reflecţie luminoasă a lui Dumnezeu, şi nu mai manifestă decât realitatea carnală a acestei lumi. În ceea ce priveşte arta, mai cu seamă arta sacră, ea încearcă să păstreze amintirea frumuseţii primordiale a Paradisului pierdut. În primele veacuri ale istoriei sale, Biserica creştină a creat arta sa proprie, vizând să exprime inexprimabilul prin intermediul exprimabilului, să arate invizibilul prin intermediul vizibilului. Această artă se află în plină armonie cu teologia: în limbajul său simbolic elaborat puţin câte puţin, ea dezvăluie realitatea empirică, istorică, transfigurată de prezenţa slavei necreate a lui Dumnezeu. În acest sens, arta aceasta — mă refer mai ales la arta romană, gotică primitivă şi bizantină — dă mărturie în felul ei propriu despre caracterul divino-uman al Bisericii. Cu toate acestea, aşa cum notează Olivier Clement, „orice cultură se detaşează încetul cu încetul de sursa sa spirituală... pentru a deveni o realitate autonomă şi separată".[8] În Occident, începând cu Evul Mediu şi, mai cu seamă, cu Renaşterea, se dezvoltă naturalismul ce se impune chiar şi în arta sacră. Umanismul triumfă, ceea ce face ca „frumuseţea spre care tinde civilizaţia noastră să aibă părtăşie cu moartea"[9].

Astăzi, la acest sfârşit de secol XX, se află în criză arta pe de-a-ntregul şi, în particular, arta religioasă. Aceasta din urmă e incapabilă de a uni, aşa cum o face icoana, temporarul cu eternul, finitul cu infinitul, creatul cu increatul. Criza nu este înainte de toate estetică, ci spirituală. Acest lucru este valid şi în ale domenii: politic, economic, social... Omul s-a îndepărtat de Dumnezeu. Trăim acum nu numai într-o lume descreştinată şi secularizată, ci profund demonizată. Ameninţarea pe plan ecologic nu vizează bunăstarea umanităţii, ci fiinţarea ei numai-decât, adică suntem ameninţaţi de un suicid colectiv. Poate gravitatea acestei crize ne va face să ieşim din amorţeala noastră şi va provoca o trezire spirituală radicală, căci suntem cu adevărat confruntaţi cu cele mai de pe urmă dileme.

SPRE CE NE ÎNDREPTĂM?

Unii vor crede că tabloul pe care l-am conturat este mult prea sumbru... Este adevărat că omniprezenţa Răului poate să ne orbească şi să ne facă chiar să ne îndoim de existenţa lui. E exact ca şi cum nu am mai şti nici ce este el şi nici dacă există încă. „Am trecut prin războaie îngrozitoare, trăim într-o eră de violenţă şi de viol al conştiinţei fără precedent; şi iată-ne instalaţi ca într-o burtă de monstru, pe jumătate digeraţi şi stând la taifas cu el conform unei viziuni din cele mai grosolane şi naive, sub pretext că nu mai putem — şi aceasta nu fără justificare — să-l percepem".[10]

Să revenim la Dostoievski. După pasajul citat mai sus, el precizează gândirea sa: „Frumuseţea nu e numai teribilă ci şi tainică: aici, diavolul luptă cu Dumnezeu şi câmpul de bătălie este inima omului"[11]. Noi suntem angajaţi într-o bătălie propriu-zis metafizică ce se desfăşoară nu numai în jurul nostru, ci înainte de toate în forul nostru interior, în propria noastră inimă. La limită, avem de ales între Hristos şi Antihrist — şi când spun „noi", mă gândesc la fiecare dintre noi, personal, dar şi la toţi, colectiv.

În momentul de faţă, umanitatea pare să fi ajuns la un punct în care, după ce a trăit fără Dumnezeu, după ce a explorat tot ceea ce este explorabil, înţelegându-se aici şi iadul, după ce a profanat tot ceea ce este profanabil, nu mai ştie cum să-şi continue marşul. Idolii au căzut... e deşert! Şi iată că, ajuns la capătul coborârii sale în iad, omul contemporan pare a se trezi dintr-o lungă hibernare şi a căuta nostalgic drumul care duce către acel „paradis sădit în mijlocul lumii", care este Biserica. Vedem acest lucru, în mod izbitor, în ţările de Est, şi în special în Rusia. Cei ce au urmărit evoluţia vieţii religioase a fostei U.R.S.S. de-a lungul ultimilor ani, au putut observa cum, după o persecuţie fără precedent în istoria creştinismului, durând 70 de ani, — durata captivităţii în Babilon! —, Biserica se reînalţă din propria-i cenuşă. Acum când libertatea religioasă poate să se exercite fără piedici, există un irezistibil aflux de credincioşi la porţile bisericilor redate săvârşirii cultului. Peste tot se restaurează biserici şi mânăstiri. Într-o măsură, firească, mai mică, dar totuşi sesizabilă, acelaşi lucru se produce şi în Occident.

După părerea părinţilor duhovniciţi ortodocşi contemporani (între care şi fondatorul mânăstirii noastre, Arhimandritul Sofronie), renaşterea creştinismului este inevitabilă, fără numai în cazul unui cataclism nuclear care ar mătura totul. Da, am ajuns la un moment în care redresarea necesară este posibilă; metoda este următoarea: „să cinstim trecutul pentru a construi viitorul". Renaşterea spirituală creştină trece prin fidelitatea noastră faţă de tradiţia Bisericii. Deja Decalogul prescrie: „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta **ca să ... trăieşti ani mulţi** pe pământul pe care Domnul Dumnezeu ţi-l va da". (Ieşire 20, 12). Dacă vrem să avem un viitor, trebuie să ne ancorăm în trecut pentru a-i stoarce forţă şi inspiraţie, dacă nu, avem astfel nostalgia unui trecut idealizat. Viitorul nostru este „înaintea" noastră: „Adam pierduse Raiul pământesc şi îl căuta plângând: Raiul meu, Raiul meu, Raiul meu minunat! Dar Domnul, prin iubirea Sa pe Cruce, i-a deschis un alt Rai, mai bun decât primul, un Rai în ceruri unde străluceşte lumina Sfintei Treimi".[12]

---

1. Basile de Stavronikita, Chant d'entrée, Genève, Labor et fides, 1980, p. 130, nota editorului.
2. Gilles Lipovetsky, L'ere du vide, Paris, Gallimard, 1983, p. 169.
3. Cf. Frithjof Schuon, De l'unité transcendante des religions, Paris, Gallimard, 1948; L'unité transcendante des Traditions, Arvillard, Ed. Prajna, 1989.
4. Gilles Lipovetsky, op. cit., p. 170.
5. Acelaşi lucru îl întâlnim şi în frescele bisericii Saint-Savin-sur-Gartempe (Vienne).
6. N. Berdiaev, Vision du monde de Dostoievski, (în rusă) Praga, YMCA-Press, 1923, p. 56.
7. Ibidem.
8. O. Clement, Questions sur l'homme, Paris, 1972, p. 182.
9. Ibidem, p. 174.
10. Jil Silberstein, La promesse et le pardon, Lausanne, L'Age d'Homme 1986, p. 48.
11. Cf. supra, nota 6.
12. Archim. Sophrony, Starets Silouane, Sisteron, 1989, p. 412 (trad. rom., Ed. Deisis, Sibiu, 1994, p. 214).

Conferinţa Bisericilor Creştine din România

„Întoarcerea creştinilor dinspre sine către lumea pentru care a murit Hristos", BUCUREŞTI, 15—17 octombrie 1998

În perioada 15—17 octombrie 1998 s-a desfăşurat la Bucureşti, în excepţionalul cadru oferit de Palatul Parlamentului, sub patronajul WORLD VISION şi cu larga participare a Bisericilor Creştine din România, precum şi a unor Ministere implicate în procesul Asistenţei Sociale — factori decizionali şi nu numai — conferinţa cu titlul: „Întoarcerea creştinilor dinspre sine către lumea pentru care a murit Hristos".

Lucrările desfăşurate atât în plen cât şi în 9 (nouă) secţiuni au reliefat conştiinţa comună a participanţilor că problemele majore ale României nu sunt rezolvabile doar prin eforturi materiale şi mai mult profesionalism (sublinia mesajul domnului Christopher Shore — Director WV România) ci şi cu o implicare mai amplă a creştinilor în viaţa celor care au nevoie de Evanghelie şi de fapta evanghelică.

Dispunând de doi moderatori de excepţie — în plenul adunării P. S. Teofan Sinaitul din partea B.O.R. şi Dr. Paul Negruţ din partea Bisericii Baptiste — Conferinţa a unit în rugăciune creştină, meditaţie biblică şi lucrare de analiză şi proiectare în domeniul asistenţei, reprezentanţi ai Bisericii Ortodoxe Române, Bisericii Romano-Catolice, Bisericii Evanghelice Lutherane S. P. şi Lutherane C.A., Bisericii Greco-Catolice Unite cu Roma, Bisericii Baptiste, Bisericii Reformate, Bisericii Armene, Bisericii Penticostale, Bisericii Creştine după Evanghelie precum şi o serie de invitaţi.

Cele nouă secţiuni în care s-au purtat discuţii au fost: „Bi-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. CONSTANTIN NECULA

Cuvinte de demult despre „Telegraful Român"

Ziarul „Telegraful Român", înfiinţat la 3 ianuarie 1853 a fost nu numai o „gazetă politică, industrială, comercială şi literară", nu numai un mijloc de culturalizare, ci şi flacăra ortodoxismului şi românismului în Ardeal prin susţinerea intereselor poporului român şi a Bisericii ortodoxe. Acest lucru reiese şi dintr-o corespondenţă de acum 130 de ani, pe care fostul preot al parohiei Sâncraiu de Mureş (fostă Egerszeg sau Cornăţel) din judeţul Mureş — Ilie Fulea, a purtat-o cu protopopul ortodox al Tg. Mureşului, Partenie Trombaţaş, scrisoare păstrată la Arhivele Statului din Tg. Mureş, fondul Protopopiatului, Dosar 5, fila 136, pe care o redăm în întregime:

„Pria Cinstite Domnule Protopoape!

Primindu poruncha Pria Cinstitu Domnii Tale din 10 Iuly nro. 100/858 prin chare îmi porunciesci ca pănă în 13 Iuly a.c. pe 8 ciasuri ale dimineţiei negreşiitu seti trimitu 2 f. 30 kr. arg. ca prenumeraţie pe semestrul all 2-lia pentru Telegraful Român.

Cu durere trebue săţi mărturisescu chă acuma odată nu am nici unu modru, vadăm D(umne)zeu inima chă eu pria bucuros aşi cetii şi de aici innainte numitul Journal, chă dulciaţia suptă din acela — vrea a-mi stoarce lacrămi din ochi, vězind chă pe semestrul all doilia nu ami putinţie a me prenumera — dara ce se facemu dachă sărecia ne duce unde noi bucuroşi nu am vrea se mergem — chă bănişiorii ce iam avutu eri o trebuitu sei dau pentru buchate — chă copii(i) imi ceru pane — cha sě vend n-am ce, — chă după cum ştii Domna ta Domnule Protopoape — nu am fere numai vacuţiele cele doo — din a cherora lapte treim — din chare la una e şi fachutu locul — pentru arenda pamentului de cucuruz cumperat dela D. Iuri — apoi ce e mai intristători pentru mine şi a mea familie, chă tocma astědi o venit un dragon dela M. Pretura ca executor pentru chă în anul trecut am fost menat vitele în contenitul de noi cuperat şi zice chă astězi de nu voi plătii 2 f. arg. de aici inainte pe toată ziua voi plătii diurnum 7 kr. arg. —

Aşia dară din sus zisele judechă Prea Cirnstite Domnule de cumva am von modru cha semi prenumer şi pe semestrul all doilea — după cum imi aducu aminte închă cu începutul anului în scris v-am fost însc iniţiatu chă eu la vecinu cu Daschalul Michael Oroian purtăm amîndoi numai un numěr — după poruncha P. Cinstitu Domiei Tale — şi banii pentru unu numer 5 f. arg. iam fostu şi trimis de numitul Daschăl — însě noi nu pre 2 numere neamu fost prenumeratu — dar acest nu ar fi nimicha,. — Iarě va mai fi vreme Domnule, şi anul viitoriu nu va fi doară aşea de aspru ca acesta, pe carele mai multă vreme îl vom simţii, — şi atunci fěrě poruncha închă ne vom ruga — a ne îndulci de stimpěrătoriul de inimi izvor all Telegrafului Român.

Pe lengă care rěman — All Pria Cinstitu Dom(n)iei Tale,

Plechata sluga

Ilie Fulia — Paroch gr. oriental M, Egerszeg 1858 Iuly 11.—"

Vedem din scrisoare că Telegraful Român era considerat de cititor „izvor stâmpăritor de inimi, cu care-şi îndulceau existenţa".

Pr. HOREA SEPTIMIU BORDEAN,
Parohia Sâncraiu de Mureş

(Urmare din pag. 1)

apropierea de realizare, a unității creștine.

1. Mai întâi, ca un preambul al acestei expuneri, credem că trebuie să se renunțe la unele aserțiuni cu privire la începuturile creștinismului la români, după care aceștia au primit învățătura de credință creștină nu de la Sfântul Apostol Andrei și de la misionarii creștini din sudul Dunării, cum atestă istoria, ci târziu, prin mijlocirea slavilor așezați aici, după secolele VIII—IX; la afirmații neîntemeiate după care numai uniația din secolul al XVIII-lea ne-a scăpat de calvinizarea poporului nostru, în secolele XVI—XVII. Se știe că, cu mici excepții, românii au rezistat atât prozelitismului catolic din secolele XII—XV, cât și celui calvin din secolele următoare, păstrându-și credința ortodoxă. Se știe că etnogeneza poporului român, încheiată în secolele VIII—IX, a mers paralel cu ceea ce am putea numi cristogeneza, adică zămislirea și creșterea întru Hristos a acestui popor. Astfel, unirea unei mici părți din clerul și poporul român cu Biserica Romei (1701) n-a însemnat „reîntoarcerea" acestui popor la pretinsa jurisdicție a Romei, ci începutul unei noi epoci în viața românilor ortodocși din Transilvania, epocă de dezbinare și de grele suferințe.

2. Un cronicar contemporan străin a numit uniația un **„malum bene positum"**, vrând, probabil, să spună că răul dezbinării a venit bine românilor pentru a primi avantagiile promise de inițiatorii actului unirii cu Roma. Cât de puține au fost „bunurile" promise și cât de grele au fost relele care au urmat, istoria nepărtinitoare le-a consemnat și sunt cunoscute. Profesorul Silviu Dragomir le-a cuprins în monumentala sa lucrare **Istoria Dezrobirii religioase a românilor din Ardeal,** două volume mari de studii și documente (Vol. I cu 150 documente, Sibiu 1929; Vol. II, cu 75 documente, Sibiu 1930) un adevărat martirologiu al suferințelor îndurate de cei ce-au refuzat să-și lapede credința strămoșească. Le-au descris și alți istorici de mare competență, din ambele Biserici, de la Aron Densușianu, Ioan Lupaș, Dumitru Stăniloae, Ștefan Lupșa și până la profesorul Mircea Păcurariu. Acesta din urmă le-a cuprins în monumentala lucrare **Istoria Bisericii Ortodoxe Române,** (Vol. II, București 1981, p. 312), în următoarele concluzii: „Urmările actului nefericit încheiat de Atanasie au fost dintre cele mai dureroase; s-a pierdut independența Bisericii românești din Transilvania, în locul vechii Mitropolii ortodoxe cu sediul la Alba Iulia creându-se o Episcopie unită supusă arhiepiscopului catolic maghiar din Estergom..., s-au rupt legăturile culturale-bisericești cu Mitropolia Ungrovlahiei; s-a produs ură și dezbinare între fiii aceluiași popor român, care a putut astfel să fie mai ușor stăpânit de Habsburgi". Adăugând aceste urmări la șirul suferințelor îndurate de cei rămași statornici în credința ortodoxă, putem aprecia cât de scump au fost plătite „bunurile" primite.

3. Bunul Dumnezeu, care a îngăduit aceste suferințe, a trimis mângâiere poporului român prin marele episcop **Inochentie Micu,** „cea mai puternică personalitate politică a poporului nostru în secolul al XVIII-lea" (D. Prodan). A fost omul care, deși episcop al unei părți a poporului român, a început lupta pentru recunoașterea națiunii române ca națiune politică în Transilvania, în totalitatea ei. Una din numeroasele acțiuni întreprinse de acest vrednic episcop, pentru care a suferit grele pătimiri, demn de reținut este „soborul cel mare" de la Blaj (1754), la care au participat 150 de persoane, protopopi, preoți și mireni din ambele confesiuni românești, din toate stările. Astfel „soborul părea o adevărată adunare națională românească" simbolul unității spirituale pe care dezbinarea de la 1701 n-a putut s-o dărâme cu totul. Episcopul Inochentie Micu a pus temelia pe care s-a clădit mai târziu ideologia corifeilor **Școlii Ardelene** și întreaga luptă națională a românilor transilvăneni, inclusiv celebrul **Supplex Libellus Valachorum.** La această luptă au participat fiii ambelor Biserici.

4. Un moment trist din istoria relațiilor dintre cele două Biserici îl constituie opunerea îndârjită a episcopului unit Moise Dragoș în contra ridicării bisericii „cu Lună" din Oradea. În cadrul acestei opuneri, episcopul unit cere autorităților comunale, județene și chiar Consiliului Locotenențial din Buda să oprească lucrările de construcție începute deoarece **„biserica cu turn, orologiu și clopote miroase a exercițiu religionar public, ceea ce ortodocșilor nu le compete. O biserică monumentală aici în cel mai catolic oraș... nu se putea imagina; confesiunea lor până mai ieri a fost numai tolerată".** Disputa s-a încheiat cu biruința ortodocșilor. Însuși regele ordonă ca „de acum înainte credincioșii ortodocși să nu mai fie vexați și conturbați în acțiunile lor" (Cf. N. Firu, **Monografia bisericii cu Lună** (Oradea, 1934, p. 58). Controversa rămâne ca o pagină tristă în istoria relațiilor dintre cele două Biserici românești care, se știe că nu au fost întotdeauna rele. Urmașul lui Moise Dragoș, episcopul Samuil Vulcan, deși angajat și el în acțiunea de trecere a românilor la uniație, a participat personal la sărbătoarea măreață a sfințirii acestei biserici.

5. Flacăra aprinsă în poporul român de ideile lansate de Inochentie Micu nu s-a stins niciodată, în secolele următoare. Ne oprim asupra **momentului Revoluției din 1848.** „Aici trebuie să relevăm hotărârea celor două Biserici surori de a ține împreună Marea Adunare națională de la Blaj din 3/15 mai 1848, împotriva opoziției guvernatorului care insista ca cele două Biserici să țină Adunări separate. „Buna înțelegere și colaborare între ortodocși și greco-catolici a continuat să se manifeste și în pregătirea Adunării, cum s-a întâmplat în ședința Consistoriului ortodox de la Sibiu. La această ședință au participat și canonici greco-catolici, între care și Timotei Cipariu, stând toți, după expresia lui Al. Papiu-Ilarianu, în „unire frățească". **Gazeta de Transilvania** nota și ea: „Duminica după sfânta liturghie, d.d. episcopi Ioan Lemeni și Andrei Șaguna, mărturisind că prea sfințiile lor sunt frați, nu din vreo fățărie ci frați întru Hristos, frați români care provoacă pe tot românul a uita orice neplăceri trecute și a se privi cu toții de frați precum sunt ai lor episcopi". O inscripție în centrul Blajului avea următorul conținut: „Episcopilor Lemeni și Șaguna, mândria românilor" (Citat după Gelu Neamțu, **Tendințe de unitate religioasă la românii din Transilvania în timpul revoluției din 1848 (Extras din Acta Nusei Devensis,** Sargetia XXV, 1992—94, p. 507).

În tot cursul anilor de la 1848 până la 1918, tendința de unitate națională și religioasă a fost reală. Tendințele de prozelitism religios manifestate în unele părți au fost osândite de Simion Bărnuțiu cu cuvintele: „crime împotriva păcii naționale".

6. Binecuvântata zi de 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, a adus împlinirea visului de veacuri al poporului român, unitatea națională într-un singur stat independent, cuprinzând între hotarele sale pe toți românii din provinciile istorice. Se cerea atunci, ca și la 1848, ca unitatea națională să fie completată cu unitatea religioasă, ca una din temeliile României Mari. Atunci, în loc de a se pune capăt dezbinării, poporul adunat la praznicul încoronării primului rege al tuturor românilor, a putut vedea cu tristețe, pe ierarhii Bisericii greco-catolice stând afară de zidurile bisericii încoronării. Era porunca venită din afară la care au trebuit să se supună. Nori întunecați se profilau de pe atunci peste poporul român, cu deosebire pentru ortodocși. Noua stăpânire cerea statificarea școlilor confesionale. Ortodocșii se supun, în timp ce alte confesiuni reușesc să și le păstreze pe ale lor având chiar sprijinul material al statului. Neuitatul episcop Roman Ciorogariu a lansat cu acest prilej, cunoscuta metaforă: Avea și Biserica ortodoxă din Ardeal o fiică dragă, Școala ei confesională, susținută cu mari strădanii și jertfe, atunci când stăpânirea străină făcea tot ce-i sta în putință spre a o desființa. Când a venit Făt-Frumosul, România Mare să i-o ceară, a dat-o de dragul lui, nu fără strângere de inimă, de teama că dând-o, nu va mai avea intrare în ea. Ce grozavă previziune! S-a întâmplat tocmai așa. În 1928 se cerea scoaterea religiei din învățământul muncitoresc, mai întâi, urmând apoi și din celelalte școli. A fost preludiul loviturilor suferite de Biserica ortodoxă în timpul dintre cele două războaie mondiale.

7. În anul 1929, guvernarea de atunci a creat o situație nemaiîntâlnită în ce privește relațiile interconfesionale. În loc să promoveze o politică de echidistanță între confesiuni, prin unele măsuri luate în defavorul Bisericii ortodoxe, în cadrul măsurilor de austeritate, nu s-a sfiit să aplice măsuri excepționale despuind această Biserică de drepturile oferite cu generozitate de către înaintași, ca s-o pună într-o situație de inferioritate și să deschidă apoi largi porțile prozelitismului religios; același regim de renunțare n-a fost impus și Bisericii fraților uniți". În cadrul Congresului preoțimii ortodocse, din 19 noiembrie 1929, profesorul Silviu Dragomir, în cadrul discursului rostit cu acest prilej, arăta că „în Ardeal s-a înstăpânit o legitimă îngrijorare" provocată de măsurile discriminatorii luate de conducerea țării favorizând peste măsură Biserica greco-catolică, în timp ce Biserica ortodoxă a fost tratată mai rău decât în anii trecuți. Broșura cu titlul **Nedreptățirea elementului ortodox din Ardeal,** cuprinde foarte multe cazuri în care această Biserică a fost nedreptățită. Din mulțimea lor reținem doar câteva. Astfel, catedralei din Sibiu, având nevoie urgentă de reparații, îi este refuzată cererea de ajutor; în acest timp pentru cea din Roma s-a înscris în bugetul statului pe 1929, trei sute mii lei. Pentru refacerea seminarului din Blaj cinci sute mii lei. Oratorul, cu binecuvântat lui simț de măsură și respect, declară: „este departe de mine gândul de a contesta Bisericii fraților noștri uniți dreptul de a se împărtăși de ajutorul statului"; dar cere și pentru Biserica ortodoxă sprijinul material la care este îndreptățită; altfel favorizarea unei Biserici în detrimentul celei ortodoxe, va produce în chip firesc, resentimente pe deplin justificate. Alt caz, la Sibiu se cere avansarea functionarilor mai vechi și cererea este refuzată. La Blaj sunt avansați toți funcționarii, fără excepție, adăugându-li-se salarii considerabile. În problema împroprietăririi Bisericilor, după reforma agrară, după statistici oficiale, revine „câte un jugăr de pământ la 1777 suflete, pe când la românii greco-catolici le revine un jugăr la 7 suflete, iar la romano-catolici un jugăr la șase suflete. Guvernul a început a numi cu preferință funcționari aparținători Bisericii greco-catolice, la toate nivelurile. Un canonic de la Blaj nu se sfiește a contesta prezența intelectualilor din Regatul Vechi, mai ales la școlile lipsite de cadre didactice. Același canonic scrie: „Tot mai mult se invederează deci, că singura scăpare pentru români o constituie **trecerea lor în masă** la Biserica Romei, o problemă eminamente națională a cărei afișare nu poate să mai întârzie. Însăși Ortodoxia noastră română trebuie s-o facă".

În tot cursul anilor premergători celui de al doilea război mondial, relațiile dintre cele două Biserici n-au fost dintre cele mai bune. Din nou amestecul puterii de stat, influențe venite din afară, au dat naștere la conflicte, mai ales prin mijlocirea presei. Cu toate acestea, dorința de refacere a unității religioase era puternică.

În anul 1935, canonicul unit Ioan Georgescu de la Oradea, organizează o anchetă printre intelectuali, „publiciști, profesori de toate gradele, avocați, medici, oameni de știință pură, academicieni, etc.". Punctele anchetei sunt astfel formulate încât să legitimeze poziția Bisericii greco-catolice. Se întreba asupra oportunității unirii celor două Biserici; a „sensului" spre care să se facă această unire: „spre orientul greco-slav sau spre occidentul latin"; asupra consecințelor acestui act și, în sfârșit, asupra piedicilor înfăptuirii acestei uniri și mijloacele pentru înlăturarea lor. Nu e greu de descoperit scopul acestei anchete. Precum era de așteptat, anchetații dintre greco-catolici au răspuns în cor că singura soluție este trecerea Bisericii ortodoxe la unirea cu Roma. Cei anchetați dintre ortodocși, deși se declară pentru realizarea unității religioase, sunt mai prudenți și parcă anticipând cele ce au urmat, răspund, ca fostul prefect de Bihor, Vasile Băncilă: „mă tem că dorind unirea religioasă să nu se dorească în secret o devorare reciprocă, gândul nemărturisit dar real de a înghiți uniții pe ortodocși și aceștia de a înghiți pe uniți". Cuvintele din răspunsuri sunt cu adevărat frumoase, dar istoria dovedește că, precum în epoca încercărilor de unire care au urmat după 1054, niciodată în Apus unirea n-a fost concepută decât ca o supunere necondiționată, prețul ce trebuia plătit pentru obținerea ajutorului militar în luptele contra turcilor, tot așa și în timpurile mai apropiate a dominat ideea unirii ca supunere necondiționată.

În duelurile dintre presa bisericească a ambelor Biserici, ne-a prins tristul an 1940. România ciuntită în partea de Răsărit, a pierdut și partea de nord-vest a Transilvaniei, în urma dictatului de la Viena (30 august 1940). Stăpânirea horthistă n-a făcut deosebire între cele două Biserici românești, trecându-le pe amândouă prin focul umilințelor și suferințelor îndurate. În două vagoane de marfă din gara Oradea au fost expulzați fruntașii românilor din județ în frunte cu episcopul martir Nicolae Popovici, alături de el părintele Coriolan Tămâian, vicarul ordinariu al Episcopiei unite. Poate că atunci ne-am simțit mai aproape unii de alții, ca oricând înainte, în acei ani de robie, căci „întru smerenia noastră și-a adus aminte de noi Domnul".

8. Îndată după terminarea războiului a avut loc unul dintre cele mai semnificative momente din istoria relațiilor dintre cele două Biserici românești, **momentul înfrățirii studenților români,** ortodocși și greco catolici de la Cluj, în momentul anunțării comunicatului Conferinței de la Paris, cu privire la retrocedarea Ardealului de Nord. Ne folosim de un articol din ziarul „România Liberă" (9 martie 1991), semnat de arhimandritul Bartolomeu, fost student medicinist și teolog, intrat încă de atunci în legendă, în care-și deapănă amintirile acelui an. „În parcul sportiv al Universității clujene era o bisericuță de lemn, un paraclis mai degrabă, ridicată de marele profesor și rector Iuliu Hațegan... un lăcaș pentru slujbe în aer liber... Ilustrul profesor era greco-catolic, creștin credincios" și a încredințat tânărului student medicinist și teolog grija acestei bisericuțe care a fost cumplit profanată de horthiști. Preoții clujeni, ortodocși și greco-catolici, slujeau alternativ la același altar, fiecare cu antimisul său „și nimânui nu i-ar fi trecut prin minte că prezența unui antimis ar însemna profanarea celuilalt".

„Era îndată după vacanța de Paști — continuă autorul — când într-o seară, pe la vremea cinei, posturile de radio au anunțat, în preliminariile Conferinței de Pace de la Paris, că Ardealul de Nord îi aparține de drept și de fapt României. Studențimea a ieșit în stradă și trecând pe la catedrală, au ovaționat mai întâi pe episcopul ortodox Nicolae Colan, apoi, trecând pe la reședința episcopului greco-catolic, Iuliu Hosu, dânsul și câțiva colegi, s-au urcat în balconul reședinței și au venit să „steargă scuipatul șovin" de pe obrazul episcopului Hosu. Așa i-a spus tânărul medicinist îmbrăcat în haină de călugăr ortodox. Drept răsplată „poterele polițienești" l-au condus pe drumul surghiunului, asigurându-l „că nu va mai vedea Clujul în veac". N-a fost însă după voia stăpânilor de atunci, căci, iată, Pronia divină, după noi suferințe, l-a adus să vadă Clujul, nu în postura din anii aceia de tristă amintire, ci pe scaunul arhieresc al istoricei Arhiepiscopii a Vadului, Feleacului și Clujului. Înalta semnificație a acelor zile nici nu mai trebuie demonstrată. Arhiepiscopul Bartolomeu este același om de bine, care și azi, ca și în 1946, se străduiește să realizeze unitatea credinței și pacea între fiii celor două Biserici românești. Se pare însă că inițiativele dânsului în acest sens nu sunt întâmpinate cu aceeași bunăvoință cel puțin până acum, evenimentele petrecute anul trecut la Cluj, la biserica „Schimbării la Față" dovedesc faptul că se merge și acum pe linia forței și a solicitării amestecului Puterii de stat, în rezolvarea unei situații în care numai poporul credincios este chemat să-și spună cuvântul.

9. Relațiile dintre cele două Biserici românești trebuie văzute și prin prisma relațiilor dintre Biserica Ortodoxă și Biserica romano-catolică, a dialogului început încă din 1980. A șaptea sesiune plenară a avut loc în zilele de 7—14 iunie 1993 la Balamand (Liban). Dacă sesiunile anterioare — șase la număr — au dat speranțe lumii creștine în rezolvarea unor divergențe dintre cele mai importante, sesiunea de la Balamand, precum și câteva întâlniri ce au urmat, a făcut un pas mare admițând că „cele două Tradiții, orientală și occidentală, au aceeași valoare; că Tradiția autentică este cea păstrată în Orient; dar că, din motive pastorale locale, în timp s-a impus în Occident o altă Tradiție". Cu toate acestea s-a admis că cele două Tradiții pot coexista fără să constituie motive de separare ireductibile. Aceste Biserici s-au recunoscut astfel ca „Biserici surori". De reținut este faptul că în această sesiune s-a proclamat adevărul că „uniația nu mai poate fi metoda de regăsire a unității creștine între cele două Biserici, ci trebuiesc căutate noi metode „care să facă posibilă o unire reală și sănătoasă între cele două Biserici".

Revista **Irénikon,** a monahilor din Chevetogne (Belgia), cunoscută pentru ținuta ei irenică, publicând **Documentul de la Balamand,** ajunge la aceeași concluzie că „uniatismul, mai ales după Conciliul Vatican II, a încetat de a mai putea fi metoda potrivită pentru reconcilierea și unirea Bisericilor" (Cf. Hervé Légrand, **Irénikon,** nr. 1/1993, p. 7—37). Vorbind despre originea Bisericilor uniate, autorul afirmă că „unele dintre acestea au fost create artificial într-o intenție de prozelitism; altele s-au unit în bloc cu Roma, ca maroniții; altele, în sfârșit, au dorit să joace un rol de punte între Biserica catolică și Biserica ortodoxă și, uneori, au reușit. Autorul atrage atenția, pe bună dreptate, asupra „asaltului islamismului fundamentalist (sunt 20 milioane, numai în Europa); asupra sectelor extremiste, pseudoreligioase, de inspirație indiană, dar mai ales asupra secularismului și a desacralizării create de ignoranța religioasă.

Amintim că propunerile și hotărârile sesiunii de la Balamand au fost respinse de ierarhii Bisericii greco-catolice, fapt care a indispus Vaticanul, autoritatea supremă a Bisericii romano-catolice, care a trimis acolo pe cei mai distinși teologi, cardinali, și alți cunoscători ai problemelor discutate, alături, iarăși, de cei mai distinși ierarhi și teologi ai Bisericii Ortodoxe.

La sfârșitul acestor câteva momente din istoria comună a celor două Biserici românești, credem că se impun câteva constatări și învățăminte.

1. O primă constatare este aceea că de câte ori străinii au intervenit pentru a opera dezbinarea între frați a fost rău pentru toți, pentru tot neamul românesc. De asemenea, de câte ori ne-am aflat împreună luptând pentru unitatea și idealurile scumpe neamului nostru, a fost bine și Dumnezeu ne-a ajutat; „c-am fost robi de atâtea ori, și-am ajuns biruitori", a fost bine pentru toți.

Un străin care ne cunoștea bine, în anii de după primul război mondial, spunea: „ați fost minunați în anii robiei voastre; sunteți de condamnat în anii libertății voastre". Străinul se referea, desigur, la stările din țara noastră de atunci când demagogia și luptele dintre partidele politice slăbeau puterile firave încă, ale Statului român. Se confirmau și cuvintele **Răsunetului** de la 1848: „Pe voi vă nimicirăa pizmei răutate și oarba neunire".

2. Unirea Bisericilor române, sau cel puțin apropierea lor în iubire și respect reciproc, nu pot fi realizate prin acte de forță, ca cele semnalate la Cluj-Napoca și în alte câteva locuri, de calomnii și recurs la puterea de stat, ci numai prin edificarea unui climat de pace, de iubire și înțelegere frățească, la care Statul să contribuie cu sprijin material pe măsura trebuințelor firești ale fiecărei comunități.

Să dăm posibilitate credincioșilor, fără presiuni, de a-și alege calea pe care vor s-o urmeze.

Momente și învățăminte

Evenimente cu caracter ecumenic la Sibiu

Oraș cu tradiție ecumenică, care nu a cunoscut războaie fratricide între confesiunile creștine, ci mai degrabă relații armonioase, Sibiul a găzduit în ultimele zile ale lunii octombrie un eveniment cu profundă semnificație ecumenică. Universitatea „Lucian Blaga", la propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna", a decis să acorde titlul de **„Doctor Honoris Causa"** unor personalități ale teologiei contemporane: mitropolitului Panteleimon Rodopoulos din Tesalonic (Grecia), pr. prof. dr. Philipp Harnoncourt din Graz (Austria), prof. dr. Friedrich Heyer din Heidelberg (Germania) și prof. dr. Ulrich Luz din Berna (Elveția). Cu alte cuvinte, unui ortodox, unui catolic, unui evanghelic și unui reformat — act ce se constituie într-un simbol al ecumenismului creștin la sfârșitul secolului XX. Deoarece mitropolitul Panteleimon, din binecuvântate motive, nu a putut fi în aceste zile în orașul nostru, ceremonia a cuprins doar trei acordări ale înaltei distincții academice, urmând ca distinsului ierarh grec să-i fie dat titlul pe deplin meritat în luna noiembrie.

Marcate de spiritul ecumenismului, evenimentele din 26—28 octombrie s-au derulat pe trei direcții: ceremonia triplei decernări a titlului de **„Doctor Honoris Causa"**, întâlniri în cadrul **parteneriatelor** existente între facultățile teologice și desfășurarea **simpozionului** interconfesional și internațional „Biserică și politică".

Parteneriate între facultăți teologice

Oaspeții din Graz au sosit în Sibiu în 24 octombrie, seara, fiind întâmpinați de arhidiac. conf. dr. Dorin Oancea, secretar științific al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", căruia îi revin în mare parte meritele pentru buna desfășurare a evenimentelor amintite mai sus. A doua zi fiind duminică, au asistat la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană, după care au vizitat mânăstirea Sâmbăta. Dimineața zilei de Sf. Dumitru au petrecut-o la Sibiel, unde după Sf. Liturghie au vizitat muzeul de icoane pe sticlă.

După amiază, după o scurtă rugăciune comună în Capela Facultății de Teologie, are loc întâlnirea oficială dintre profesorii și studenții de aici, reprezentantul Facultății de Teologie Evanghelică din Berna și delegații Facultății de Teologie Romano-Catolică din Graz. La întâlnire sunt de asemenea prezenți decanul și profesorii Institutului Teologic Evanghelic din Sibiu, precum și prof. dr. Hahn, din partea Facultății de Teologie Evanghelică din München. Delegația din Graz e formată din profesori, studenți, vicarul Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Graz și membri ai fundației „Pro Oriente".

Discuțiile au avut ca subiect parteneriatele existente între cele două facultăți reprezentate de oaspeți și cele sibiene, trasarea liniilor generale, precum și a modalităților de concretizare ale lor. Parteneriatul cu facultatea din Graz a fost încheiat cu un an în urmă. „Părintele spiritual" al acestui demers, cum a fost numit pr. prof. dr. Philipp Harnoncourt de către colegul său prof. dr. Larcher, prodecan al Facultății din Graz, este o cunoștință mai veche a teologilor sibieni. După cum mărturisește chiar Domnia Sa, atracția față de Răsărit a început în vremurile tragicei rupturi pe care a produs-o ridicarea Zidului din Berlin, vremuri pe care le-a trăit la fața locului.

Profesorul Ulrich Luz este titularul catedrei de Studiul Noului Testament la Facultatea de Teologie Evanghelică din Berna. Trebuie să menționăm aici că de mai bine de doi ani există un parteneriat între cele două facultăți teologice sibiene (ortodoxă și evanghelică), de-o parte, și cele două din Berna (evanghelică și vechi-catolică) de cealaltă parte, parteneriat ce are în vedere schimbul de profesori și doctoranzi pentru perioade scurte. Ce propune profesorul Luz acum este un proiect de înzestrare a bibliotecilor celor două facultăți teologice sibiene. Se știe că mai toți doctoranzii care beneficiază de studii de specializare în străinătate se văd confruntați cu o greutate comună la reîntoarcerea în țară: lipsa bibliografiei, a lucrărilor care, deși atât de necesare, nu se găsesc în bibliotecile noastre. Alături de alți bibliofili, constituiți în asociația **Amici Bibliothecae Clasicae Petropolitanae,** profesorul Luz a înființat deja o întreagă bibliotecă în Rusia. Consecvent în această direcție, el a trimis deja o serie de cărți pentru bibliotecile din Sibiu și dorește să-și vadă proiectul materializat, ceea ce ar fi spre folosul nostru în primul rând. Căci după cum afirma și decanul Institutului Teologic Evanghelic, prof. dr. Hans Klein, în Biblioteca Mitropoliei din Sibiu s-au găsit mereu cărți de valoare, fapt pentru care ea era frecventată și de teologii evanghelici care nu găseau multe dintre aceste lucrări în biblioteca lor. Ar fi păcat ca această tradiție să nu se perpetueze, păstrându-se renumele bibliotecii într-o perioadă în care, din păcate, achiziționarea unei cărți a devenit un lux.

Se are în vedere și un viitor parteneriat cu Facultatea de Teologie din München, în cadrul căreia funcționează de anul acesta și o secție de teologie ortodoxă.

În intervențiile lor, pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, pr. prof. dr. Aurel Jivi și arhidiac. conf. dr. Dorin Oancea au subliniat în repetate rânduri fondul ecumenic al întâlnirii, dorința de apropiere și cunoaștere reciprocă fiind „centrul de gravitație" al acestui eveniment.

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. prep. CONSTANTIN OANCEA

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

(Urmare din pag. a 6-a)

Decernarea titlului de „Doctor Honoris Causa"

Marți, 27 octombrie, a avut loc ceremonia decernării titlului de „Doctor Honoris Causa" teologilor apuseni amintiți. Pentru a sublinia în mod simbolic deschiderea sa ecumenică, Universitatea „Lucian Blaga", la propunerea Facultății de teologie, se gândise la o singură ceremonie de decernare a patru titluri „Doctor Honoris Causa", celor patru teologi. Cum menționam mai sus, înalt Prea Sfințitul Panteleimon nu a putut veni cu această ocazie în Sibiu, astfel că titlul îi va fi dat pe 12 noiembrie 1998, în cadrul unei ceremonii separate.

Festivitatea s-a desfășurat în Aula „Avram Iancu" a Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", într-o atmosferă festivă, de înaltă ținută academică. Ea a fost condusă de prof. dr. Dorin Stoicescu, secretar științific al Universității.

Cele trei „Laudatio" — elogieri ale personalităților celor trei teologi, au fost rostite de pr. prof. dr. M. Păcurariu, pr. prof. dr. V. Mihoc și arhidiac. conf. dr. D. Oancea.

Nonagenarul profesor **Friedrich Heyer** se numără printre teologii străini de prestigiu care au publicat importante studii și cercetări despre Ortodoxie. Profesor de Istorie a confesiunilor creștine la Facultatea de teologie din Heidelberg, s-a remarcat nu numai prin prodigioasa sa activitate științifico-didactică ci și prin deschiderea sa ecumenică, el fiind inițiatorul „Seminarului Teologic Sud-Est European" și al „Societății Sud-Est Europene", la întrunirile cărora au participat mari teologi români, cum ar fi regretații profesori sibieni Dumitru Stăniloae, Nicolae Balca, Teodor Bodogae sau profesorii Mircea Păcurariu, Sebastian Șebu, Ioan Vasile Leb și alții. Prof. Heyer a îndrumat munca unor tineri teologi români care și-au făcut studiile de doctorat la Heidelberg, iar în cele câteva rânduri în care a vizitat Sibiul a ținut conferințe și la facultatea de teologie ortodoxă de aici.

„Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat darul apropierii de Ortodoxie" — cu aceste cuvinte și-a început distinsul profesor alocuțiunea sa, mulțumind apoi celor ce i-au acordat această înaltă distincție și celor prezenți la festivitate. Domnia Sa a povestit apoi cum, cu ocazia unei călătorii la Muntele Athos, a participat la slujba Miezonopticii într-una din mânăstirile de acolo. Atmosfera mistică, sentimentele înălțătoare încercate, i-au sădit în suflet atracția pentru Ortodoxie. Mai târziu, fiind prizonier de război în Rusia, a cunoscut îndeaproape viața Bisericii Ortodoxe din Ucraina, căreia i-a dedicat un spațiu larg în activitatea științifică ulterioară. A avut de asemenea, cinstea să cunoască teologi renumiți români: părintele Dumitru Stăniloae, părintele Liviu Stan, părintele Nicolae Balca.

Profesor de Liturgică la Facultatea de Teologie din Graz, dr. **Philipp Harnoncourt** s-a născut în anul 1931. Lucrările sale de liturgică și mai ales cele despre ecumenism, contactele pe care le-a avut cu Europa de Est în general și cu Sibiul în special, apropierea sa de Ortodoxie și de teologii ortodocși — toate acestea l-au impus ca model în ochii celor pentru care frățietatea și comuniunea creștinilor reprezintă un ideal.

Ca semn al apropierii sale de Biserica Ortodoxă Română, de Sibiu, de cei prezenți la ceremonie, pr. prof. dr. Harnoncourt și-a rostit scurta alocuțiune în limba română, mărturisind că apreciază inițiativa Universității din Sibiu ca pe o recunoaștere a caracterului ecumenic al activității sale și a dragostei sale pentru Ortodoxie.

La cele menționate mai sus despre prof. dr. **Ulrich Luz** vom adăuga meritele ce îi revin în sprijinirea și relansarea studiilor biblice la nivel înalt în țările Europei de Est. De altfel numele său este bine cunoscut în Apus, unde a publicat un număr impresionant de studii și lucrări în domeniul teologiei biblice, precum și comentarii la cărțile Noului Testament. Domniei sale îi revine un merit deosebit în organizarea „Simpozionului de studii biblice Est-Vest", al cărui prim seminar a avut loc anul acesta la mânăstirea Neamț.

Evenimente cu caracter ecumenic

Simpozionul „Biserică și politică"[1]

Atmosfera academică a zilei a continuat și după amiază. Simpozionul „Biserică și politică" a focalizat atenția tuturor prin comunicările și referatele prezentate. Primele conferințe au fost susținute de prof. dr. U. Luz și de pr. prof. dr. V. Mihoc. Deoarece numele teologilor români care au prezentat referate — prof. dr. **Hans Klein** și pr. prof. dr. **Vasile Mihoc** — ne sunt binecunoscute, ambii fiind recunoscuți ca doi teologi de valoare ai teologiei biblice din România, vom prezenta în continuare cu precădere referatele și conferințele prezentate de teologii din Berna și Graz. Amintim însă că cele două contribuții venite din partea teologilor sibieni s-au bucurat de aprecierea celor prezenți.

Conferința susținută de prof. dr. **Ulrich Luz** poartă titlul „Biserică și politică din perspectivă neotestamentară". După opinia Domniei Sale, relația dintre Biserică și Stat, așa cum se prezintă ea azi în lume, nu se întemeiază direct pe date biblice sau patristice. Mai degrabă trebuie să căutăm sensul afirmațiilor biblice și patristice, pe care să-l „conciliem" cu situația politică și socială a lumii de azi. Propovăduirea lui Iisus Hristos viza în primul rând Împărăția lui Dumnezeu, promulgată în Predica de pe Munte (Mt 5—7), iar esența mesajului etic al acesteia este porunca iubirii. Ca ceea ce actualizează predica Domnului Iisus Hristos, Biserica nu datorează lumii în primul rând o politică creștină. Sarcina ei, mai întâi de toate, este să propovăduiască Evanghelia Împărăției. Este de asemeni sarcina Bisericii ca ea să se roage pentru lume în slujbele sale. Susținătorii unei activități creștine, fie ea și o activitate creștin-politică, sunt în primul rând creștinii, nu Biserica. Funcția ei pe tărâmul politicului este doar una subsidiară — adună oameni laolaltă, mijlocește comunicarea între ei și creează posibilitatea unei activități politice comune a creștinilor.

Cum era de așteptat, discuțiile pe marginea referatului au fost și ele interesante. În intervenția sa, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan a precizat amploarea cu care este redată problematica relației dintre creștini și Stat în Evanghelii, ea depășind cadrul Predicii de pe Munte. Iar profesorul Gregorios Laranzakis s-a referit la formularea echivocă: „susținătorii unei activități politice sunt creștinii, nu Biserica", formulare ce ar introduce o deosebire între creștini și Biserică.

Miercuri, 28 octombrie, ședința a debutat cu conferința susținută de prof. dr. **Philipp Harnoncourt,** având ca subiect calendarul creștin. După cum mărturisește distinsul profesor, studiul calendarului creștin l-a preocupat o viață întreagă. Interesul pentru această problemă a apărut la începutul carierei sale, când i-a fost încredințată misiunea de revizuire și reactulizare a calendarului creștin al diocezei din care făcea parte. Atunci și-a dat seama de caracterul definitoriu pe care îl are calendarul creștin asupra unei biserici sau culturi locale. Trecând în revistă diferitele calendare din vechime și modul în care ele au influențat creștinismul, Domnia sa a scos în evidență caracterul cosmic al calendarului creștin, ce reiese pe de-o parte din aspectul său ciclic, iar pe de altă parte din aspectul liniar, cuprins în cel ciclic — exemplul cel mai la îndemână fiind săptămâna, cea care revine mereu, dar la capătul căreia se situează Duminica, ziua Învierii, ziua a opta, prefigurare a timpului eshatologic.

Astăzi, într-o societate din ce în ce mai secularizată, Biserica trebuie să știe să așeze granițe acolo unde Statul, din motive economice, are tendința să intervină pe nedrept: sărbătorile trebuie respectate, iar Duminica trebuie să rămână ceea ce de la început a fost pentru creștini: Ziua Domnului. Referitor la discuțiile pe marginea referatului s-a remarcat intervenția P. S. Laurențiu Streza pe tema calendarului creștin, a situației lui în Biserica Ortodoxă.

Cel de-al treilea oaspete distins cu titlul „Doctor Honoris Causa", profesorul **Friedrich Heyer,** a prezentat un referat despre Biserica din Ucraina după cucerirea sovietică și în timpul Perestroicăi, a cărei dramă a cunoscut-o parțial, în timpul prizonieratului său. Dezbinările dintre creștinii de aici, cauzate de interese politice din trecut, au fost urmate de lungi suferințe în timpul prigoanei roșii, când Biserica a fost silită să accepte de multe ori intervenția nelegitimă a unui stat totalitar în propria ei viață.

În continuarea celor două referate am remarcat comunicarea Eminenței Sale, episcop. prof. dr. **Christian Klein** și cea a domnului dr. **Gheorghe Anghelescu,** secretar de Stat la Secretariatul pentru Culte.

Deosebit de interesant a fost referatul prezentat de prof. dr. **Gregorios Laranzakis,** profesor de teologie sistematică ortodoxă la facultatea din Graz.[2] Contribuția Domniei Sale la problema poziției mitropolitului Marcu Eugenicul[3] față de ecumenism reprezintă o noutate. După cum afirmă prof. Laranzakis, figura mitropolitului Marcu al Efesului a preocupat pe mulți teologi și istorici, el fiind de regulă prezentat de opozanții unirii, precum și de adversarii ecumenismului de azi drept un model demn de urmat. Studiind cele două izvoare istorice principale despre sinodul de la Ferrara-Florența — **Acta Graecorum** și **Memoriile lui Syropoulos** — profesorul îl propune, la rândul său, pe mitropolit drept model de urmat, dar nu împotriva, ci pentru mișcarea ecumenică actuală. În sprijinul acestei teze, Domnia Sa face referire mai ales la **atitudinea principială** a mitropolitului atât înaintea, cât și în timpul conciliului. El a înfruntat toate dificultățile pe care le implica călătoria la Ferrara în acea vreme: **„... n-am luat în seamă oboseala și pericolele pentru a realiza lucrarea sfântă a unității, dacă îi place lui Dumnezeu".** Bisericile răsăritene și cele apusene sunt desemnate de mitropolitul Marcu al Efesului ca **„Biserici surori".**[4] Bun cunoscător al propriei învățături de credință, ca și al teologiei scolastice, el a fost mereu adeptul dialogului care trebuie purtat **„cu dragoste",** mai ales atunci când este vorba de probleme teologice dificile. Deși adept al 'unității în diversitate' îl vedem neîndurător atunci când e vorba de puncte esențiale ale credinței. Sfătuit de împărat să accepte doar o mărturisire verbală, mitropolitul a răspuns astfel: **„Dacă noi avem concepții diferite în credință, atunci nu ne putem uni".** De altfel, el a accentuat în repetate rânduri că adaosul 'Filioque' la Simbolul Credinței este singurul motiv teologic al divizării. Dacă el nu este anulat, atunci unirea nu este posibilă.

În ceea ce privește receptarea conciliului, profesorul Laranzakis subliniază, că din moment ce el nu a fost receptat, cel puțin în Răsărit, este nedrept ca hotărârile sale să fie mereu citate, chiar invocate în cadrul altor acțiuni uniate în Răsărit. „Știu că Biserica Romano-Catolică regândește lista conciliilor ei ecumenice. Nu trag nici o concluzie, dar sper".

Ce poziție trebuie să adopte Biserica în problema drepturilor omului? La această întrebare a căutat să răspundă referatul prezentat de prof. dr. **Otto König,** profesor de teologie sistematică la Graz. Analizând situația în Biserica Romano-Catolică, prof. König atrage atenția asupra schimbării aduse de Conciliul II Vatican. Dacă în secolul trecut un papă rostea cuvinte grele despre **„falsul și absurdul principiu conform căruia suntem datori să asigurăm fiecărui individ libertatea de conștiință",** iar libertatea presei o privea ca pe o libertate **„ce nu poate niciodată să provoace suficientă scârbă",**[5] lucrurile s-au schimbat radical după conciliul amintit. Confruntată cu o lume pluralistă, Biserica Rom.-Catolică a renunțat la logica conform căreia Statul promovează binele comun atunci când proclamă religia catolică religie de stat. Enciclica **Pacem in Terris,** care enumeră drepturile ce i se cuvin omului, reunește atât drepturile ce izvorăsc din libertatea individuală, pe care le accentuează democrațiile occidentale, cât și drepturile social-economice, așa cum apar ele subliniate în tradiția socialismului marxist. Într-o societate pluralistă, Biserica trebuie să ceară Statului să respecte cu precădere drepturile celor asupriți, ale celor privați de drepturi politice sau economice.

În încheiere, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", pr. prof. dr. **Mircea Păcurariu,** a trecut în revistă aspecte din trecutul legăturilor Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte confesiuni creștine, subliniind spiritul de toleranță manifestat față de acestea, deschiderea ecumenică pe care Biserica noastră a arătat-o de-a lungul istoriei și felul în care Ortodoxia românească s-a afirmat ca fiind parte a culturii și civilizației europene.

Întrunirea cu caracter ecumenic din Sibiu s-a încheiat acolo unde, de altfel, a și început — în Capela Facultății de Teologie — unde alături de părinții profesori și de studenții sibieni, oaspeții s-au rugat pentru apropiere și dragoste frățească între creștinii din lume.

---

1. Vom prezenta pe scurt referatele și conferințele susținute. Textul lor va fi publicat integral într-unul din numerele viitoare ale Revistei Teologice.
2. Domnia sa este originar din Cipru, ortodox, cu studii la Constantinopol, apoi în Austria și Germania.
3. Reprezentant de seamă al Bisericii Ortodoxe la sinodul unionist din Ferrara — Florența (1438—1439), sinod ce avea ca scop refacerea unității între Biserica Ortodoxă și cea Catolică. Contextul istoric nu trebuie uitat-presiunea turcilor devenea tot mai apăsătoare, Constantinopolul tot mai amenințat.
4. Exprimarea aparține mitropolitului Marcu, deși ea a fost exclusă intenționat în unele ediții ulterioare ale izvoarelor menționate, afirmă prof. Laranzakis.
5. Cuvinte rostite în anul 1832 de Papa Gregor al IX-lea.

Conferința Bisericilor Creștine

(Urmare din pag. a 5-a)

serica și copiii în situații de risc: copii orfani, copii bolnavi de SIDA, copii handicapați"; „Rolul Bisericii în reducerea instituționalizării copiilor. Plasamentul familial"; „Biserica și educația copiilor: prevenirea abandonului școlar"; „Biserica și copiii în situații de risc: copii abandonați, copii neglijați și abuzați, copii în familii sărace, uciderea copiilor înainte de a se naște"; „Biserica și dezvoltarea comunitară: prevenirea sărăciei ciclice, dezvoltarea satelor, dezvoltare economică-microcredite"; „Rolul Bisericii în prevenirea abandonului copiilor"; „Biserica și asistența primară a stării de sănătate. Sănătate publică"; „Biserica și problemele celor în vârstă: bătrâni neglijați, bătrâni abandonați, starea de sărăcie cronică a celor de vârsta a treia"; „Biserica și ajutorul umanitar în situații de urgență: dezastre naturale, oameni afectați de conflicte". Toți cei 450 de participanți au încheiat lucrările pe secțiuni cu regretul timpului limitat dar și cu dorința fermă de a menține dialogul în vederea unor planuri comune.

De altfel printre cele mai dese sublinieri din lucrările pe secțiuni au fost cele cu privire la excelentul schimb de experiență pe care l-a constituit Conferința precum și la necesitatea instituționalizării unei astfel de Conferințe a Bisericilor Creștine pe comisii și teme ale teologiei practice la care să fie invitați să participe cei realmente implicați în lucrare. S-au făcut numeroase referiri cu privire la relația asociațiilor și organizațiilor non-guvernamentale cu Statul (relație extrem de dificilă și uneori obstrucționistă) precum și a organizațiilor între ele. Frații s-au redescoperit în ceilalți frați, subliniindu-se — fapt consemnat și în documentul final — că ajutorarea aproapelui nu trebuie să constituie spațiul unui prozelitism confesional precum și că ajutorarea nu are nuanță confesională. Multiple exemple au dovedit că așa este.

Conferința a adus în prim-plan experiența creștină și, uneori, fiecare dintre participanți era mirat de experiența excepțională a celuilalt de care nu auzise. Auzind acum, experiența putea fi pusă în comun la dispoziția celor care au nevoie. (Ca o paranteză, fie spus, pentru reprezentanții Bisericii Ortodoxe multe din experiențele Bisericii Ortodoxe — prin preoții și monahii săi sau prin acțiunea de excepție a unor laici erau noutăți, mai ales prin lipsa de informație care se face tot mai simțită).

Dintre referatele susținute în plenul Conferinței se cuvin a fi amintite cele ale lui Samuel Kamaleson (metodist indian, vicepreședinte al WVI, pastor al Bisericii metodiste din Madras, stabilit actualmente în Atlanta/SUA) — „Chemarea care conferă o identitate", „Compasiunea care obligă la implicare" sau „Mandatul care clarifică viitorul" precum și referatul Părintelui Profesor Vasile Mihoc (la București aflându-se și în calitatea sa de vicepreședinte al WVI pentru România) „Dacă Mă iubește cineva..." (Ioan 14, 23), unanim apreciat de către auditoriu. O contribuție ortodoxă la această conferință a marcat-o și prezența coralei „Timotheos" a tinerilor din Asociația „Oastea Domnului" din cadrul B.O.R. care au prezentat un program de cântări duhovnicești.

Răspuns practic la preocupările societății românești în ceea ce privește asistența defavorizaților sociali, această Conferință a Bisericilor Creștine s-a cerut a fi instituționalizată. Atât pentru ca lucrurile să meargă mai bine, cât și pentru a se dovedi că România, dincolo de tot și de toate, rămâne o țară eminamente creștină. Adică cu Hristos.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE, P. S. Sa Visarion Rășinăreanu — Episcop-vicar, a săvârșit următoarele:

- **29 septembrie — 6 octombrie a.c.** — P. S. Sa s-a aflat la Atena (Grecia).
- **8 octombrie a.c.** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu;

  — A luat parte la ședința Permanenței Eparhiale Sibiu prezidată de Î. P. S. Mitropolit Antonie.
- **9 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **10 octombrie a.c.** — P. S. Sa a cercetat canonic mânăstirea Sf. Treime din Orlat și schitul Sf. Ilie din Sibiel, aflate în șantier de construcție.

  — Seara a săvârșit Vecernia în Catedrală.
- **11 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu, iar seara Vecernia tot acolo.
- **14 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Paraschiva din Brașov (Groaveri, păstorită de P.C. Pr. Florin Gârlonța), rostind cuvânt de învățătură cu prilejul hramului bisericii.
- **17 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a noului pangar construit recent în curtea Catedralei mitropolitane.

  — A oficiat taina căsătoriei unei perechi de tineri în Catedrală, iar seara oficiază Vecernia tot acolo.
- **18 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Ev. Luca din Sibiu (str. Lungă) cu prilejul hramului rostind un bogat cuvânt de învățătură. A oficiat parastasul de obște pentru ctitorii și credincioșii parohiei, iar seara a luat parte la Vecernie în Catedrală.
- **19 ocombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu.
- **21 octombrie a.c.** — P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor condus de către P. F. Patriarh Teoctist al României care a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române și a zilei Sf. Ardeleni. În aceeași zi seara P. S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Sf. Mărturisitori Visarion, Sofronie și Oprea în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
- **2 octombrie a.c.** — P. S. Sa a cercetat canonic mânăstirea Turnu Roșu, biserica Sf. Nicolae din aceeași localitate și biserica „Pogorârea Sf. Duh" din Mârșa, prot. Avrig.
- **23 octombrie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu iar seara a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **24 octombrie a.c.** — P. S. Sa a cercetat canonic bisericile parohiale din Tohanul Vechi, Bran-Poartă, Moeciu de Jos și biserica Reginei Maria din Bran, prot. Brașov. Seara săvârșește Vecernia în Catedrală.
- **25 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit slujba de resfințire a bisericii parohiale din Calvaser (prot. Mediaș) și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură. P. C. pr. Ioniță Paraschiv, parohul locului, a fost hirotesit iconom-stavrofor. A fost acordat un Act de apreciere Consiliului Parohial. P. C. diacon Nicolae Orzea a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Strand — Sibiu.

  — Seara slujește Vecernia în Catedrală.
- **26 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii cu hramul Sf. Nicolae și Toți sfinții din Porumbacu de Sus (Apusean) și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură creștinească, hirotesind întru iconom pe P. C. Pr. paroh Bobeș Nicolae-Dan.
- **28 octombrie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Comisiei mixte de dialog dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică din România desfășurate la Palatul Patriarhiei din București.
- **30 octombrie a.c.** — P. S. Sa s-a întâlnit cu dl. Teodor Maghiar, rectorul Universității din Oradea.

  — Seara a slujit Vecernia și Acatistul în Catedrală.
- **31 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Lupu Paul.

  — A cercetat biserica „Buna-Vestire" din parohia Topârcea, prot. Sibiu, iar seara slujește Vecernia în Catedrală.

Noi dispoziții privind predarea Religiei

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
Direcția Generală a Învățământului Preuniversitar

Către
INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN

Potrivit Ordonanței de Urgență Nr. 36 din 10.07. 1997, pentru modificarea și completarea Legii nr. 84/1995, art. 9, al. 1, a fost reformulat având următorul cuprins:

„Planurile învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ religia ca disciplină școlară. Elevul, cu acordul părintelui sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea".

Planul de învățământ, aprobat prin Ordinul Ministrului Învățământului nr. 4634/1995 este conform cu prevederile Legii 84/1995, ceea ce generează în momentul de față o neconcordanță între acest plan de învățământ și prevederile Ordonanței nr. 36/1997, ordonanța în vigoare.

Pentru aplicarea efectivă a prevederilor ordonanței în planurile de învățământ, pentru clasele liceale și clasele de școală profesională, se va introduce o oră de religie pe săptămână, profesorii fiind remunerați conform Legii nr. 128/1997.

Consiliile de administrație ale școlilor vor decide modul în care se va desfășura predarea religiei în școli, în funcție de spațiul existent, de numărul de elevi pe confesiuni, de resursele umane și în concordanță cu Precizările nr. 9715 din 10.04. 1996 privind predarea religiei (cu mențiunea că art. 2, 3 și 4 din aceste Precizări au fost anulate de Ordonanța nr. 36/1997).

Frecvența la orele de religie este obligatorie, la fel ca și pentru celelalte discipline.

La solicitarea scrisă a părintelui sau a tutorelui legal instituit, elevul poate să nu frecventeze ora de religie. În acest caz, situația școlară se încheie fără această disciplină. În mod asemănător se procedează și pentru elevul căruia, din motive obiective, nu i s-au asigurat condițiile pentru frecventarea cursurilor la această disciplină.

Pentru clasele I—IV evaluarea se va face cu calificative, iar pentru clasele V—VIII și IX—XII (XIII) evaluarea se va face cu note.

Începând cu anul școlar 1999—2000, Religia, în licee și în școlile profesionale, se va preda în concordanță cu planurile cadru, care vor fi aprobate în ianuarie 1999.

DIRECTOR GENERAL, **Liliana Preoteasa**

INSPECTOR GENERAL, **Nicolae Iordăchescu**

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **2 SEPTEMBRIE 1998** — **Înalt Prea Sfinţia Sa Mitropolitul ANTONIE** a primit la Reşedinţa Mitropolitană pe P. C. Ieromonah Cleopa de la Schitul „Sf. Maria", Jercălăi.
- **3 SEPTEMBRIE 1998** — A primit pe **Î. P. S. Dr. Serafim Joantă**, Mitropolitul Ortodox al Românilor din Europa Centrală şi Germania.
- **4 SEPTEMBRIE 1998** — A primit pe dl. prof. pensionar Năstase Constantin, din Piteşti, aflat în trecere prin Sibiu.
- **8 SETEMBRIE 1998** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe P. C. Pr. Nicolae Bordaşiu împreună cu familia acestuia, preot slujitor la biserica „Sf. Silvestru" Bucureşti;
  — În după-masa aceleiaşi zile a vizitat Mânăstirea Orlat unde s-a interesat de lucrările de construcţie a clădirilor anexă şi la întoarcere, a vizitat în municipiul Sibiu bisericile din cartierele Calea Poplăc i, Valea Aurie şi Ştrand, aflate într-un stadiu avansat de execuţie.
- **9 SEPTEMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu;
  — În după-masa aceleiaşi zile a primit pe stareţa Mânăstirii Predeal monahia Adriana Năstăsoi, însoţită de alte două maici din obştea mânăstirii.
- **13 SEPTEMBRIE 1998** — A primit vizita dl. economist Gheorghe Bistriceanu, contabilul şef al Arhiepiscopiei Bucureştilor, aflat cu familia la Sibiu.
- **14 SEPTEMBRIE 1998** — A primit pe maica Benedicta Chirobocea, stareţa mânăstirii „Christiana" din Bucureşti.
- **25 SEPTEMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial, la Reşedinţa Mitropolitană.
- **26 SEPTEMBRIE 1998** — A efectuat o vizită de lucru la Schitul Păltiniş, unde s-a interesat de construcţia noii case a Stăreţiei şi de alte lucrări gospodăreşti.
- **28 SEPTEMBRIE 1998** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe P. C. Irineu Duvlea, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi Exarhul mânăstirilor, rezolvând probleme ale mânăstirii Sâmbăta şi ale vieţii monahale din Eparhie.
- **6 OCTOMBRIE 1998** — A vizitat şantierele de construcţii ale bisericilor din cartierele „Valea Aurie", „Calea Poplăcii" şi „Ştrand", unde s-a interesat de mersul lucrărilor construcţiei fiecărei biserici. În după-masa aceleiaşi zile a vizitat gospodăria anexă şi biserica care se construieşte acolo.
- **7 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe P. S. Episcop Irineu Popa, Vicarul Eparhiei de Râmnicu Vâlcea cu ocazia începerii activităţii ca pro esor la disciplina Morală la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
- **8 OCTOMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
  — A cercetat Mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
- **14 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe P. Cuv. Arhimandrit Arsenie Papacioc de la Mânăstirea Techirghiol.
- **15 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe dl. jurist pensionar Sârbu G eorghe din Bucureşti, fost coleg de Seminar al I. P. S. Sale.
- **20 OCTOMBRIE 1998** — A pr mit vizita Prea Fericitului Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române, însoţit de P. S. Episcop Gherasim al Râmnicu-Vâlcei, care se aflau în drum spre Alba-Iulia pentru a participa la sărbătoarea Sf. Români Trans lvăneni.
  — În după-masa aceleiaşi zile a primit vizita P. S. Episcop Epifanie Norocel al Buzăului, însoţit de dl. dr. Dobrescu.
- **22 OCTOMBRIE 1998** — A primit pe dl. conferenţiar Ioan Dur de la Facultatea din Sibiu, cu care a discutat despre mişcarea „Rugul Aprins".
- **23 OCTOMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
- **26 OCTOMBRIE 1998** — A primit vizita Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop al Clujului, Bartolomeu Anania.
- **29 OCTOMBRIE 1998** — A primit vizita Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, a Prea Sfinţitului Episcop Ioan Mihălţan al Oradiei şi a Prea Sfinţitului Episcop Iustin Sigheteanul, episcop-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.
- **30 OCTOMBRIE 1998** — A pr mit pe dl. prof. ing. dr. Teodor Maghiar, Rectorul Universităţii din Oradea, însoţit de pr. drd. Cristian Munteanu, care cu această ocazie au înmânat I. P. S. Sale Diploma şi Titlul de DOCTOR HONORIS CAUSA al Universităţii din Oradea. A fost de faţă P. S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiu.
- **31 OCTOMBRIE 1998** — La cererea d-nei Lili Lemnaru, redactor al Emisiunii „Eclesiastul" a acordat un interviu pe tema „Rugului Aprins".

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Î.P.S. Antonie - Doctor Honoris Causa

(Urmare din pag. I)

tului şi Marelui Sinod al Ortodoxiei de la Chambesy — Elveţia; a făcut parte din delegaţii oficiale ale B.O.R. care au vizitat şefi de b serici din alte ţări; a primit şi condus numeroase delegaţii străine care au vizitat B.O.R.

Alte demnităţi şi responsabilităţi cu care a fost investit:

— Director general al Departamentului pentru credinţă, tradiţie religioasă şi cultură în cadrul Institutului Naţional pentru Românitate şi Românistică;

— Membru al Asociaţiei „Pro Basarabia şi Bucovina";

— Membru al Ligii culturale-creştine „Andrei Şaguna" a românilor din jud. Covasna;

— M mbru de onoare al Societăţii Bisericeşti-Culturale „Mitropolitul Varlaam" din Chişinău;

— Membru fondator al Fundaţiei culturale „Vasile Lucaciu" din Satu Mare;

— Membru al Societăţii culturale aromâne „Andrei Şaguna" din Constanţa;

— Membru fondator al „Institutului Basarab'a-Bucovina";

— Membru în Consiliul Ştiinţific al Institutu ui Naţional pentru Studiul Totalitarismului, de sub egida Academiei Române.

Este de asemenea membru de onoare al Academiei Române şi membru în Academia de Ştiinţe a Mo'dovei.

A prim't numeroase premii, medalii şi distincţii în ţară şi străinătate.

Fişa biografică, practic imposibil de înfăţişat aici, fie şi doar ilustrativ, este alcătuită din sute şi sute de titluri (studii, articole, recenzii, cronici şi cărţ).

Lucrările publicate în volum depăşesc cifra de 30.

Nu vom putea ignora realizările pe plan administrativ gospodăresc (restaurarea palatului b âncovenesc de la reşedinţa episcopa'ă din Buzău; renovarea şi construirea unui nou corp de c'ădiri la Schitul Păltiniş; noua clădire din inc nta reşedinţei mitropolitane; corpul de ch lii şi noua biserică de la Sâmbă'a; Academia duhovnicească de la Sâmbăta — în curs de finisare).

Am amintit o parte din realizările Î.P.S. Mitropolit Antonie spre a pune mai ales în lumină prezenţa şi lucrarea Bisericii noastre în viaţa poporului credincios şi spre a sublinia faptul că Un versitatea din Oradea, tocmai aspectul acesta al spri ini.ii de către Biserică a eforturilor poporului nostru spre democraţie, dreptate, pace le-a luat în considerare atunci când a decis să-i acorde I.P.S. Sale înaltul titlu academic.

Semnalăm Semnalăm

Am primit de curând o carte: *„Mărturisitorii Sfintei Treimi"* de P. C. Arh m. Felix Dubneac, Michigan, U.S.A., 1997. Cartea se bucură de un Cuvânt înainte semnat de P. S. Nathaniel, Episcopul Episcopiei Române Ortodoxe din America. Iată ce frumos spune despre autor: „Prea Cuviosul Arh m. Felix Dubneac a scris din nou o carte pentru credincioşii care înţeleg limba română intitulată „Mărturisitorii Sfintei Treimi", a cărei temă este viaţa monastică, mărturisitoare Atot-Sfintei Treimi".

Introducerea este semnată de autor.

Este o carte minunată, plină de gânduri teologice, despre toţi Sfinţii mari ai Ortodoxiei, şi de amintiri personale ale părintelui Felix, despre monahismul de astăzi pe care îl priveşte cu simpatie.

E foarte frumoasă şi meritată citită în întregime. Felicit autorul în persoana P. C. Arhim. Felix Dubneac.

* * *

O carte de mare frumuseţe **„Grai şi suflet românesc"** de Florea Mureşanu (Editura „Arhidiecezana", Cluj-Napoca, 1997, 384 pag.). Volum îngrijit de Preot lector univ. Dorel Man. Cuvântul înainte aparţine Î. P. S. Bartolomeu.

Volumul este alcătuit dintr-o mulţime de studii ale autorului aranjate probabil de către părintele Man sau de altcineva în capitole, după cum urmează:

1. De ziua Domnului;
2. Sărbători;
3. Pagina Bisericii;
4. Meditaţii;
5. Cartea;
6. Pagina studenţilor în Teologie;
7. Mărturisiri.

E o carte plină de idei, încât greu ar fi cuiva să le selecteze, de aceea cel mai bine ar fi, să fie citit fiecare capitol cu un gând de pioşenie şi de recunoaştere, deoarece părintele Florea Mureşanu a murit la Gherla, fiind condamnat împreună cu alţi preoţi.

Cartea are, de altfel, un subtitlu: „Colecţia Mărturisitorii de după gratii".

* * *

„Capcanele Iadului", Despre visuri, noroc, ghicire, vrăji, farmece, descântece, superstiţii, preziceri, destin, zodii. (Ed. Agapis — 1997, Protos. Nicodim Mândiţă). Se tipăreşte cu binecuvântarea P. S. Calinic, episcop de Argeş şi Muscel. Este una din cărţile scrise pe vremuri de protos. Nicod m Mândiţă. E tot atât de valoroasă ca şi atunci când a fost scrisă.

* * *

A apărut un amplu studiu intitulat **„Seminarul Teologic Licean Ortodox din Cluj-Napoca"** (1952—1997), de Pr. prof. dr. Alexandru Moraru (Presa Unversitară Clujeană, 1997, 480 pag.). Este o carte care ne vorbeşte despre Seminarul Teologic Licean Ortodox din Cluj-Napoca. Ne dă toate datele despre profesori, despre organizarea programului şi despre promoţiile formate aici. Lucrarea P.C. Pr. prof. dr. Alexandru Moraru este de mare succes. Se dovedeşte a fi un bun autor.

* * *

Conf. univ. dr. G. D. Iscru publică ediţia a II-a sub titlul: **„Istoria Medie a României"**. Începutul renaşterii naţionale (Bucureşti, Casa de editură şi librărie „N. Bălcescu", 1998, 143 pag.).

Această lucrare merită citită cu toată atenţia de către toţi.

O recomandăm şi noi ca fiind o lucrare de valoare.

Remarcăm că studiul este serios informat.

* * *

Semnalăm volumul de poezii **„Armonia clipei"** de Olivian Rodneanul (Ed. Ando Tours, Timişoara, 1998, pag. 87). Este un volum de poezii în română şi engleză. E destul de interesant.

* * *

Ascuţimea şi arta ingeniozităţii, se intitulează cartea lui Baltasar Gracián, traducere din spaniolă, prefaţă, note şi comentarii de Sorin Mărculescu (Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998, 573 pag.). Iată ce scrie autorul despre cartea sa: „Dacă perceperea ascuţimii certifică un vultur, producerea ei chezăşuieşte un înger: slujbă de heruvimi şi înălţare a oamenilor ce ne ridică într-o ierarhie ieşită din comun. Este o fiinţă dintre acelea cunoscute mai mult în mare şi mai puţin îndeaproape, se lasă percepută, nu definită; şi, într-un subiect atât de vag, preţuiască-mi-se orice descriere: ceea ce e frumuseţea pentru ochi şi armonia pentru urechi, pentru intelect este conceptul".

„Intelectul fără ascuţime şi concepte e soare fără lumină, fără raze, şi toate câte strălucesc în corpurile cereşti, sunt grosolane pe lângă cele ale ingeniozităţii".

Cartea a fost scrisă de un autor care a trăit între anii 1601—1658. Este cu atât mai interesantă, cu cât vine de la un asemenea autor din secolul al XVII-lea.

* * *

S-a tradus recent din franceză: **„Istoria infernurilor"** de Georges Minois (Editura Humanitas, Bucureşti, 1998), traducere de Alexandra Cuniţă. Această lucrare face parte din Colecţia „Istoria ideilor" coordonată de H. R. Patapievici.

Iată ce spune despre această carte însuşi editorul ei: „De-a lungul unei naraţiuni captivante subtil asezonată cu informaţii erudite, Georges Minois, adept al curentului „noua istorie", coboară în trecutul unei idei născute odată cu conştiinţa răului. Ideea de infern a fost anterioară dogmei creştine, însă infernul creştin, o dată instituit de doctrina oficială a Bisericii, se va dovedi cel mai crunt şi durabil. În secolul al XIX-lea infernul devine o construcţie intelectuală, ideea ajungând astfel la apogeu. Ea îşi pierde definitiv în veacul nostru trăsăturile tradiţionale, dar nu dispare, ci împrumută „culoarea conştiinţei moderne". În succesiunea de infernuri ale istoriei se regăsesc fantasmele fiecărei epoci.

Cititorul acestei cărţi are impresia că parcurge — cu mult profit spiritual — întreaga istorie a umanităţii, înţelegând-o pentru prima oară din interior, ca istorie a propriei noastre vulnerabilităţi".

O recomandăm spre lectură celor interesaţi de istoria infernurilor.

* * *

A apărut **„Românismul Braşovenilor"** Documente, 1916—1919, ediţie, studiu introductiv şi note de lt. col. conf. univ. dr. Ioan Vlad (Editura „Transilvania Expres" Braşov, 1998, pag. 520). Această lucrare cuprinde documente braşovene de largă importanţă, cu privire la populaţia oraşului. Adună în ea tot felul de documente care stau în sprijinul românităţii românilor din Braşov.

Este o carte deosebită pe care am dori s-o citească toţi cei interesaţi.

* * *

Ne face plăcere să semnalăm în volumul **„Poemele Arcadiei"** de Ioan Tudor, Editura „Dealul Melcilor", Braşov, 1998, un volum de poezii frumoase şi scurte, datorate unui poet mare. Domnul Ioan Tudor, colonel de profesie, se dovedeşte un astfel de poet. Iată ce scrie despre dânsul un braşovean foarte cunoscut Ion Topolog Popescu: „Un poliţist — dl. colonel Ioan Tudor — scrie versuri. Ceva neobişnuit? Parţial, da, fiindcă poeţii venind din această profesiune nu sunt de ordinul sutelor, chiar în literatura universală. Autori poliţişti de proză poliţistă, da, sunt mai mulţi, şi celebri, dar poeţi în uniformă albastră sunt mai puţini, de aceea, atenţia asupra lor ne e, desigur, mai mare. Fiindcă poezia e, totuşi, poezie, adică e un produs mai special şi improvizaţiile, simplele versificări, nu prea au trecere, chiar dacă mai apar pe ici-pe colo. Colonelul Ioan Tudor scrie versuri bune, venind în linia poeţilor noştri-militari, ştiu şi eu, de la Cârlova şi Alexandrescu la Ion Neniţescu sau Nicolae Tăutu, pe nedrept uitat. Şi-apoi, un mare romantic, Mihail Lermontov, n-a fost ofiţer? Deci nu aici e restricţia şi motivaţia de mai sus, sperăm să fie concludentă, ci e sau nu produs poetic? Pentru a vă convinge, iubiţi cititori, deschideţi acest volum la câteva poeme: „Departe peste inima nopţii", „Confesiuni", „Puntea", „Amnezie", „Pacea", „Toamnă târziu în noiembrie", şi altele, citiţi-le cu răbdare şi-ncet, încet, vă veţi da seama că Arcadia e însăşi inima noastră. Acolo, în Arcadia — acel spaţiu al sufletului — veţi afla un om. E puţin? Et in Arcadia ego — şi eu am fost în Arcadia, şi eu m-am ridicat în zonele acelea înalte ale visării şi iubirii. Ţinutul mirific venind din Elada şi luminile ei — frumos transfer metaforic — se întrupează în ideal şi simbol, prin luminile Pietrii Craiului, descoperind inefabilul feminin şi pe poeţii confraţi: Bacovia, Nichita, Sorescu. Căci dl. colonel Ioan Tudor nu scrie doar dintr-un capriciu. Şi-a creat o stare de veghe: poezia, adică o responsabilitate pentru toţi semenii săi. Frumos, nu?"

Starea de veghe se vede că e bine susţinută.

* * *

Semnalăm studiul lui Petru Creţia **„Catedrala de lumini"** Homer, Dante, Shakespeare (editura Humanitas, Bucureşti, 1997, pag. 267). Sunt studii asupra acestor trei mari scriitori, făcute la nivel universitar. „Cele trei studii cuprinse în acest volum, toate inedite, se întemeiază pe o cercetare personală şi adâncită a textelor originale (Iliada şi Odiseea, Divina Commedia, Furtuna). Firește, acolo unde lucrul a fost posibil, m-am confruntat şi cu spusele altor cercetători, atâtea câte am putut să cunosc din cărţile şi articolele de specialitate care se găsesc la noi. Cărturarul român se află silit să suplinească lipsurile de informaţie cu strădania lui şi cu atâta cuget cât i-a dat soarta. Pe de altă parte, aceste studii ar fi putut să aibă forma tehnică tradiţională în lumea savantă şi să se înfăţişeze drept contribuţii originale la cunoaşterea domeniului în care se înscriu. Dar n-am dorit să fie aşa, socotind mai potrivit rolul de mijlocitor între asemenea zone mai greu accesibile ale culturii şi publicul larg de limbă română".

Această carte este foarte interesantă şi ştie cum să pună problemele. Se recomandă de la sine şi se citeşte uşor.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 noiembrie
Nr. 41—42
1998

Lumea nevăzută a îngerilor

În a Sa bunătate fără de margini, Dumnezeu nu s-a mulţumit cu propria contemplare şi pentru împărtăşirea din bunătatea Sa şi din binefacerile sale, a adus din neexistenţă în existenţă pe cele nevăzute şi pe cele văzute. A creat mai întâi natura spirituală şi apoi pe cea sensibilă şi în sfârşit, din ambele, omul. După cuvântul sf. Grigorie de Nazians, întâi a cugetat Dumnezeu puterile îngereşti şi cereşti şi aceasta a devenit faptă, prin Dumnezeu-Cuvântul — prin care s-au făcut toate, „din tot ce s-a făcut" (Ioan 1, 3) — şi s-a desăvârşit prin Duhul Sânt. Îngerii au fost creaţi înainte de crearea stelelor, după cum zice Scriptura: „Când tresăltau laolaltă stelele, îngerii Domnului se bucurau foarte" (Iov 38, 7).[1]

Pe baza Sf. Scripturi, Biserica ne învaţă că îngerul este o fiinţă spirituală, liberă, necorporală. Zidit după propriul chip al Creatorului său, îngerul este un fel de duh şi de foc imaterial, după cum spune psalmistul: „Cel ce faci pe îngerii tăi duhuri şi pe slugile tale pară de foc" (Psalm 103, 5). În raport cu oamenii, îngerii sunt duhuri curate, deci necorporale şi imateriale. După învierea sa din morţi, stând Iisus în mijlocul ucenicilor săi, aceştia s-au înfricoşat şi credeau că văd un duh. Iisus le-a grăit: „Pipăiţi-mă şi vedeţi că duhul carne şi oase nu are, precum mă vedeţi pe mine având" (Luca 24, 39). Care este însă natura fiinţei îngerului, numai Ziditorul său o ştie, El care pe toate le ştie.[2]

Ca fiinţe care servesc lui Dumnezeu, îngerii se caracterizează prin sprinteneală, ardoare, căldură, agerime în devotament şi promptitudinea cu care îşi îndeplinesc serviciul lor. Prin fire, îngerii n-au fost nemuritori, dar şi-au dobândit imortalitatea prin har de la Duhul Sfânt.

Ca soli ai lui Dumnezeu, îngerii au luat o formă omenească, de bărbat sau de tânăr, spre a apărea astfel pe pământ, în faţa celor învredniciţi de Dumnezeu ca ei să li se arate. În soliile lor, îngerii nu sunt limitaţi de pereţi, de uşi, de încuietori sau de peceţi. Ei sunt prezenţi în chip spiritual acolo unde li s-a cerut a se duce, fără însă a fi prezenţi, simultan, în două locuri deosebite.

Proorocul Isaia s-a învrednicit să vadă că „Serafimi stăteau înaintea lui (Dumnezeu), fiecare având câte şase aripi: cu două îşi acopereau feţele, cu două picioarele, iar cu două zburau. Şi strigau unul către altul, zicând: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de mărirea lui!" (Isaia 6, 2—3).

În chipul a doi bărbaţi, în veşminte strălucitoare, s-au arătat femeilor mironosiţe venite la mormânt, să ungă trupul lui Iisus (Luca 24, 4). Când Maria Magdalena şi cealaltă Marie au venit la mormânt, îngerul Domnului, pogorând din cer, a venit, a rostogolit piatra şi a stat deasupra ei. Înfăţişarea lui era luminoasă ca fulgerul şi îmbrăcămintea lui albă ca zăpada" (Matei 28, 2—3).

Ca fiinţe mărginite, îngerii se găsesc în fiecare moment în vreun loc, dar nu pretutindeni, ca Dumnezeu. În Sf. Scriptură, cerul este considerat a fi loc al îngerilor. Vorbindu-le ucenicilor despre a doua venire, le-a spus că „despre ziua aceea... nimeni nu ştie, nici îngerii din cer..." (Marcu 13, 32). De fapt, întregul univers este la dispoziţia lor; îngerii nu sunt legaţi de vreun loc anumit, după cum sunt legaţi oamenii de pământ.

După cum s-a văzut în diferite ocazii, puterea îngerilor este mare. Ap. Pavel le spune Tesalonicenilor că la judecată „Domnul Iisus se va ivi din cer, cu îngerii puterii sale" (II Tes. 1, 7). Pentru binevestirea Evangheliei lui Hristos şi pentru minunile săvârşite prin ei în popor, apostolii Petru şi Ioan au fost puşi în temniţă. În timpul nopţii, un înger al Domnului le-a descuiat porţile temniţei şi i-a eliberat, poruncindu-le să meargă în templu şi să propovăduiască pe Hristos (Fapte 5, 19—20). Era firesc deci ca acelaşi ap. Petru, în epistola sa, să aprecieze, că „îngerii sunt mai mari în tărie şi în putere" (II Petru 2, 11).

În comparaţie cu nemărginirea lui Dumnezeu, mintea îngerilor este mărginită, dar o întrece pe a omului. Voinţa lor este totdeauna înclinată spre bine, neputând fi îndreptată spre rău, spre păcat. Ca fiinţe libere, îngerii buni au rămas credincioşi lui Dumnezeu, păstrându-şi sfinţenia naturală. Prin harul divin s-au desăvârşit, ajungând astfel la fericita stare în care nu mai pot fi mişcaţi înspre păcat.

Aşa după cum ne-a arătat proorocul Isaia, un prim serviciu al îngerilor este lăudarea şi preamărirea lui Dumnezeu. Îngerii sunt prezenţi în iconomia mântuirii neamului omenesc, la întemeierea şi propăşirea împărăţiei cerurilor.

Arhanghelul Gavriil i-a spus preotului Zaharia, că Elisabeta, soţia lui, va naşte un fiu care se va numi Ioan (Luca 1, 13). După şase luni, acelaşi arhanghel i-a binevestit sf. Fecioare Maria, că va naşte pe Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 35). Prin harul divin li s-a dat îngerilor darul profeţiei. La naşterea lui Iisus, îngerul Domnului i-a

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Implicarea profetică a creştinilor în viaţa lumii şi darul deosebirii*

Ne-am obişnuit, în aceşti ultimi ani, de după revoluţie, să-i vedem pe liderii noştri politici pe la slujbele televizate, să vedem **Te-Deum**-uri şi sfinţiri cam peste tot pe unde se întâmplă ceva care ţine mai degrabă de sfera politicului decât de cea propriu-zis religioasă. Faptul acesta îi contrariază pe majoritatea cetăţenilor, chiar şi pe cei credincioşi, care au simţământul că, prin astfel de manifestări, Biserica este folosită în scopuri, străine misiunii ei.

Pentru mulţi dintre cetăţeni, impresia pe care o lasă astfel de manifestări este că se face uz, pur şi simplu, de faptul că Biserica este un factor de stabilitate şi că, cel puţin de la Constantin cel Mare încoace, ea a apărut, în general, ca fiind susţinătoarea ordinii constituite. Afirmaţia din urmă este valabilă nu numai pentru Bizanţ şi pentru Biserica Ortodoxă, adeseori acuzată de cezaro-papism. Ea se aplică în aceeaşi măsură Catolicismului, cu concepţia sa despre Sfântul Imperiu Roman, Luteranismului cu teoria sa despre cele două împărăţii, teorie care, de fapt, venea în sprijinul **establishment**-ului politic, Calvinismului, care, deşi mai dinamic în teorie, a impus un control destul de ferm împotriva oricărei înnoiri mai radicale, şi Anglicanismului în care regele a devenit şi conducătorul Bisericii.

Biserica are însă o dimensiune care o situează mai degrabă împotriva unui astfel de rol de susţinătoare a **statu-quo**-ului. Este vorba de dimensiunea ei profetică.

1. Profetismul în Vechiul Testament

În Vechiul Testament, preoţii (şi mai ales marii preoţi sau arhiereii) apar, în general, ca susţinători ai ordinii politice stabilite. Era oarecum firesc acest lucru, deoarece arhiereii, dată fiind poziţia lor importantă, erau puşi în funcţie de conducătorii politici (când nu erau ei înşişi astfel de conducători). De aceea se şi află ei adeseori într-o situaţie care contravine misiunii lor religioase, ceea ce-i face nepopulari în rândurile mulţimii de credincioşi. Putem constata acest lucru, mai mult sau mai puţin, pe parcursul întregii istorii israelite, de la preotul Ţadoc din vremea lui David, până la Iason, care şi-a cumpărat slujba cu bani (2 Mac 4, 8—9) şi care, «păgân, şi nu arhiereu», «întărea elenismul» (2 Mac 4, 13) împotriva tradiţiilor strămoşeşti, şi până la Ana şi Caiafa din vremea Mântuitorului.

Nu acelaşi lucru se poate spune despre profeţi. Profeţii aprofundează înţelegerea voii lui Dumnezeu, pe care înţeleg să o aplice la situaţiile vremii lor. Profetul apare ca mesagerul direct al lui Iahve şi exprimă cu curaj voia Sa. Într-o situaţie dată, profetul vine şi spune răspicat: «Aşa zice Domnul!» Nu se sfieşte să-l mustre în faţă pe regele însuşi. Aşa face Natan cu David, după ce acesta îl ucisese pe Urie şi-i luase nevasta, ceea ce-l determină pe rege să-şi recunoască păcatul şi să se pocăiască (2 Regi 12). La fel face Ilie cu Ahab, după ce acesta îl ucisese pe Nabot şi-i luase via (3 Regi 21). Practic, toţi profeţii se manifestă în acelaşi fel, critica lor aspră necruţând pe nimeni. Oameni profund credincioşi misiunii lor, profeţii joacă un rol inestimabil la păstrarea şi aprofundarea credinţei şi moralităţii mozaice.

Este necesar să relevăm aici un aspect extrem de important al activităţii profeţilor. Ei îşi adresează mesajul lor nu numai iudeilor, ci şi popoarelor dimprejur, care profesau credinţe politeiste. Este destul să deschidem cărţile profeţilor ca să vedem cum denunţă ei păcatele — politice, am putea spune — ale Damascului, Feniciei, Edomului, Amonului, Moabului, Babilonului, Persiei etc. Bineînţeles că, adresată acestor popoare politeiste, sau mai degrabă conducătorilor lor, critica profeţilor nu poate avea drept criteriu morala biblică. Ceea ce cer ei, în numele lui Iahve, acestor conducători nemozaici este aderenţa la o moralitate fundamentală, la ceea ce se va numi mai târziu «legea morală naturală». Căci, într-adevăr, după Vechiul Testament, şi cei care nu cred în Iahve sunt fiinţe morale. Moştenitor al iudaismului, Sf. Apostol Pavel va putea să spună că «păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii», căci aceştia, «neavând lege, îşi sunt loruşi lege, ceea ce arată fapta legii scrisă în inimile lor» (Rom 2, 14—15).

Profeţii condamnă cu vehemenţă păcatul, oricine l-ar săvârşi. În ce-i priveşte pe conducători — fie ei regi, preoţi sau profeţi —, acestora cuvântul profetic le vădeşte unele păcate specifice, cum sunt diferitele forme de oprimare a celor sărmani, încrederea în puterea militară şi, în general, în acţiunile omeneşti etc. La conducătorii popoarelor din jur, care şi ei sunt, chiar fără s-o ştie, slujitori ai lui Iahve, în împlinirea scopurilor Sale (uneori, pur şi simplu, de pedepsire a păcatelor lui Israel), ei condamnă, în general, atitudinea lor faţă de poporul ales, aroganţa cu care-şi depăşesc mandatul de Sus, anunţând pedeapsa care nu va întârzia să vină. Astfel, de pildă, Isaia 14 este o „cântare" despre coborârea în şeol a regelui Babilonului.

Profetismul încetează practic odată cu exilul babilonean. Prezicerile lor despre gloria viitoare a Ierusalimului şi a poporului Legii apar contrazise dureros de realitatea exilului. Israeliţii nu numai că nu-şi văd împlinite visurile de libertate şi mărire, ci dimpotrivă. Chiar întoarcerea din Babilon nu se dovedeşte deloc glorioasă. A durat ani de zile numai chiar refacerea modestă a zidurilor Ierusalimului. Templul refăcut după exil era de o sărăcie care nu mai reamintea nimic din gloria sa de odinioară. Nu se vedeau deloc semne ale revenirii în actualitate a strălucitei epoci a lui David sau Solomon. Acesta este contextul istoric în care apare şi se dezvoltă demersul apocaliptic. Deşi, cum s-a spus uneori, apocalipsa este fiica profeţiei, perspectiva acesteia din urmă este destul de diferită. În scrierile apocaliptice speranţa realizării unei societăţi ideale pe pământ face locul unei totale neîncrederi în lumea de aici. Mesajul apocaliptic îi este acela al perseverenţei în suferinţă, cu speranţa că în curând o intervenţie directă şi definitivă a lui Dumnezeu Însuşi va pune capăt stării de lucruri prezente, pedepsindu-i pe cei păcătoşi şi răsplătindu-i pe cei drepţi într-o lume nouă, cerească.

Creştinismul apare ca moştenitor tradiţiei iudaice în ansamblul ei, această moştenire înglobând nu numai profetismul sau apocalipticismul, ci pe amândouă. E adevărat că au existat întotdeauna — şi există şi astăzi — curente sau grupări creştine care înclină spre o viziune a lucrurilor exclusiv apocaliptică, cu tendinţa de negare a lumii prezente şi a oricărei implicări în îmbunătăţirea realităţilor politico-sociale. Chiar şi o succintă explorare a datelor noutestamentare ne va arăta cât de eronată este o astfel de poziţie.

E adevărat că Împărăţia lui Hristos nu e din lumea aceasta (Ioan 18, 36). Dar chiar dacă «nu sunt din lume», creştinii trăiesc în această lume şi eforturile lor ar fi cu totul fără obiect dacă n-ar viza transformarea acestei lumi prin puterea Evangheliei şi a harului lui Iisus Hristos.

2. Profeţia în Noul Testament

Secole de-a rândul nu s-a mai arătat profet în Israel. Ioan Botezătorul, care anunţă zorii împlinirii profeţiilor vechitestamentare, vine să reînnoade tradiţia profetică. Iisus Însuşi este un profet. Numai că, spre deosebire de profeţii Vechiului Testament, El vesteşte Împărăţia lui Dumnezeu ca pe o realitate prezentă în însăşi persoana şi lucrarea Sa. Toţi sunt chemaţi să intre în această Împărăţie a harului lui Dumnezeu. Nu mai e vorba nici de vestirea iminentei pedepse a păcătoşilor, în sensul în care făceau acest lucru profeţii vechi. Cei ce refuză harul lui Dumnezeu oferit în Hristos se judecă ei înşişi, prin însuşi acest refuz, şi suportă consecinţele învârtoşării inimii lor.

Hristos-Profetul nu este pur şi simplu vizionarul apocaliptic al unei desăvârşiri viitoare, în eshaton. El are un mesaj clar pentru lumea prezentă. Mustrarea severă de către Iisus a conducătorilor iudei (în Mt. 23, de pildă) reaminteşte criticismul exprimat de vechii profeţi la adresa conducătorilor din vremea lor. În acelaşi capitol 23 de la Matei găsim aceste cuvinte de regret pentru refuzul Ierusalimului de a accepta mesajul Său de pace şi de a fi astfel izbăvit de catastrofa care se anunţă: «Ierusalime, Ierusalime..., de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu aţi voit; iată, casa voastră vi se lasă pustie» (Mt 23, 37—38).

După învăţătura creştină, slujirea profetică a Mântuitorului se prelungeşte până la sfârşitul veacurilor, prin Biserică. Biserica însăşi este chemată să exercite în lume această misiune profetică.

Din Noul Testament aflăm cât de important este profetismul creştin, reeditare şi împlinire a vechiului profetism israelit (cf. Fapte 2, 17—18, care citează Ioil 3, 1 şi urm.). Sf. Apostol Pavel îşi dă multă silinţă, în 1 Cor 14, să demonstreze superioritatea harismei profeţiei faţă de alte harisme mai ales faţă de glosolalie. «Căutaţi dragostea, zice el. Râvniţi însă cele (darurile) duhovniceşti, dar mai ales ca să proorociţi» (1 Cor 14, 1). În Fapte 11, 27—30 ni se vorbeşte despe un profet creştin, Agav, care, venind de la Ierusalim la Antiohia, a profeţit despre foametea care avea să bântuie în Imperiul roman în timpul lui Claudiu, ceea ce i-a şi determinat pe credincioşii din această localitate la realizarea unei colecte pentru Biserica din Ierusalim. În Fapte 21, 10—12, acelaşi Agav profeţeşte arestarea S. Pavel şi, pe linia tradiţiei profeţilor lui Israel, face acest lucru şi printr-un gest profetic.

Este de notat faptul că, în Noul Testament, misiunea profeţilor apare în strânsă legătură cu cea a apostolilor şi a învăţătorilor. În Biserica veche, pe măsura aprofundării şi sistematizării doctrinei şi a tot mai bunei organizări a comunităţilor, manifestarea profetismului în formele sale de la început se estompează, această harismă fiind integrată din ce în ce mai mult în misiunea învăţătorească. Biserica, prin chemarea ei, nu rămâne însă mai puţin profetică. Ceea ce implică din partea ei un rol întotdeauna dinamic şi critic. Sfinţii Părinţi şi lupta lor neabătută pentru afirmarea adevărului creştin şi pentru ferirea acestui adevăr şi a Bisericii, în general, de orice compromis cu păcatul ilustrează cum nu se poate mai bine acest rol.

Dacă vorbim de rolul profetismului de critic al **statu-quo**-ului, se ridică, firesc, unele dificultăţi fundamentale. Am în vedere mai ales două astfel de probleme: aceea a criteriilor adevăratei profeţii, şi aceea a funcţionării profetismului într-o societate secularizată.

3. Criteriile adevăratei profeţii

O primă dificultate: Cine garantează autenticitatea profetului sau a profeţiei în fiecare caz în parte? Care sunt criteriile adevăratei profeţii?

Problema s-a pus dintotdeauna. Pe lângă profeţii inspiraţi, autentici trimişi ai lui Dumnezeu, au existat dintotdeauna şi profeţi mincinoşi. În 3 Regi 22, Miheia, profet al lui Iahve, se confruntă cu nu mai puţin de pa-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. VASILE MIHOC

* Referat prezentat la Simpozionul cu tema «Biserica şi politica» — Facultatea de teologie «Andrei Şaguna» din Sibiu, 27—28 octombrie 1998.

Te rog, Doamne!...

Am socotit că-n viaţă de-ajuns e să doreşti
Şi totu-apoi decurge aşa precum gândeşti;
Dar am greşit, că omu-ntru puterea sa,
Nimic nu dobândeşte fără voinţa Ta!

De Te-aş cunoaşte bine, ca un pios creştin,
Aş îndrăzni să-Ţi cer din harul sfânt puţin,
Te-aş îndrăgi Stăpâne, din ce în ce mai mult,
Dorind să-Ţi urmez calea şi glasul să-Ţi ascult!

Ca să Te pot urma, ţa-ma sa tina spre Tine
Şi dă-mi gândul curat pornit numai spre bine;
Precum cerbul doreşte izvorul cristalin,
La fel sufletu-mi cere de Tine a fi plin!

Îndreaptă-mi, Doamne, paşii spre Tine cât mai mult
Să-Ţi pot cunoaşte slava din care să-mi fac cult;
De am în cuget beznă şi nu Te pot vedea,
Revars-a Ta lumină mereu în calea mea!

Tu eşti ziua senină ce nu cere apus,
Din care-ntunecimea în hău adânc s-a dus;
Deschide-mi, Doamne, ochii să sorb lumina Ta,
Nemărginirea-Ţi sfântă să-nceapă a mă-ncânta!

Doamne, nu-mi da mai mult, decât mi-i de folos,
Nu mă lăsa s-adun ce-mi este de prisos;
Tu eşti adevărat, iar eu deşertăciune,
Eu, omul mărginit, Tu, marea-nţelepciune!

Înţelepciunea Ta de mine-i nepătrunsă,
Măsura bunătăţii rămâne necuprinsă,
De aceea, eu smerit, Te rog binevoieşte
Pe robul ce-ai zidit de rele mântuieşte!

VASILE A. PLEŞU
Câmpulung-Muscel

BIOETICĂ:

Pentru o întâlnire mai umană între medic şi pacient

Sunt mulţi pacienţii care, în zilele noastre, manifestă nu doar reţinere, ba chiar neîncredere, ce ajunge uneori la stări conflictuale cu lumea spitalelor. Pare paradoxal că, odată cu creşterea nevoilor şi a numărului de solicitări (vizite, consultaţii etc.) din partea populaţiei, creşte adesea un insidios sentiment de nesiguranţă, neîncredere şi incomprensiune. E o dramă pentru bolnavi, dar, în egală măsură, este şi pentru personalul medical.

E vina medicilor sau a pacienţilor? E vina structurilor sanitare sau a statului? E vina unei mentalităţi, a unei culturi care apără tot mai puţin viaţa şi demnitatea persoanei umane? Un răspuns exhaustiv ar risca să fie la fel de reductiv.

E adevărat că ştiinţa, în general, şi cea medicală, în particular, tinde azi către o ultra-specializare şi, în acelaşi timp, către o „fragmentare" a omului, ignorând adesea unitatea originală, unică şi irepetabilă a persoanei umane, ce se prezintă în identitatea sa cu trup şi suflet, nu doar ca „subiect social". Se construieşte o reducţionistă distincţie între medici şi pacienţi, care ajung uneori să nu mai găsească limbajul comun, interpersonal.

Asaltaţi de informaţii de tot felul şi de îndemnuri la auto-medicaţie şi urmăriţi de mirajul sănătăţii şi frumuseţii, devenim, de fapt, tot mai „dependenţi". Ispita „autodeterminării", din partea bolnavilor, şi cea a zisei „neutralităţi ştiinţifice", din partea medicilor, dizolvă comunicabilitatea — şi aşa foarte fragilă — dintre aceştia.

Poate că uneori sfera politicului contribuie neiertat de mult în acest raport, atunci când consideră sănătatea drept un apendice al administraţiei publice şi obligă medicul să caute un echilibru între echitate şi comprensiune, pe de o parte, şi puţinătatea resurselor, pe de altă parte. Probă devine însuşi limbajul, care-i tot mai impersonal şi mai fiscal. În spital, prevalează adesea raportul pacientului cu structura, decât al bolnavului cu medicul. Constrâns la o mulţime de procedee birocratice, bolnavul ar vrea să vadă totuşi în medic persoana de încredere şi specialistul competent, care să-i poarte de grijă în suferinţa sa.

Se aud voci ce solicită tot mai insistent o nouă „cultură a relaţiei" dintre medic şi pacient. E nevoie să redescoperim valoarea personală a acestui raport. Un „pact" de conştiinţă sau, mai corect, o refondare antropologică creştină, pe linia identificării unei valori supreme în fiecare om, a chipului lui Hristos ce străluceşte atât în medic, cât şi în omul bolnav. Întâlnirea dintre bolnav şi medic să fie aceea dintre o adevărată încredere şi o adevărată conştiinţă.

În actul medical, se întâlnesc, la nivel de conştiinţă, medicul şi Hristos — „Doctorul sufletelor şi al trupurilor". Doar atunci actul medical este complet, iar boala înţeleasă în ambivalenţa sa şi nu redusă doar la o disfuncţie fiziologică. Întâlnirea între pacient, ca persoană, şi medic, ca persoană, devine un raport „reflexiv": bolnavul citeşte în ochii medicului reflexele omului sănătos, iar medicul citeşte pe faţa bolnavului caracterele chipului Omului deplin, ale umanităţii desăvârşite a lui Hristos. Actul medical ar putea deveni astfel o sărbătoare şi nu izvor de teamă. Iar lungile aşteptări din holurile spitalelor noastre n-ar mai fi „drumul de la Ierusalim la Ierihon", ci întâlnirea cu samarineanul milostiv şi odihna în casa de oaspeţi.

Ierom. Drd. IUVENALIE IONAŞCU

PARTEA A DOUA

Adevărul este o Persoană

Oamenii caută adevărul. Se poate z ce chiar că — în felurite chipuri, fără îndoială — toți caută adevărul. Dar ce este adevărul? Unde se găsește el? Cum să-l găsim? Puțin numeroși sunt cei ce știu aceasta. Noi, creștinii, am auzit cu toții pe Hr stos zicând: „Eu sunt Adevărul" (Ioan 14, 6), dar cu toate acestea, foarte adesea, nu înțelegem toate implicațiile pe care această afirmație le comportă pentru modul nostru de ex stență în toate manifestările sale. Printre cei ce au subliniat imensa importanță a acestei afirmații — revelație a lui Hristos, îl citâm pe marele teolog sârb, Pr. Iustin Popovici, care scrie: „În creștinism, Adevărul nu este o idee filosof.că, nici o teorie, nici o învățătură, ci Persoana divino-umană vie, Iisus Hr stos istoric. Cu Hristos, Dumnezeu-Cuvântul întrupat, Adevărul dumnezeiesc veșnic intră pe de-a-ntregul în această lume. [13]

Dacă Adevărul este o Persoană, căutarea adevărului va tinde spre o întâln re, spre o comuniune existențială cu această Persoană și deloc spre o cercetare intelectuală de tip filosofic sau chiar metafizic. Ea nu va consta, înainte de toate, în a „cerceta Scr pturile" (Ioan 5, 39), cu întreg arsenalul instrumentelor exeget.ce pe care știința teologică ni le pune la dispoziție. În acest punct, din Evul Mediu, Orientul și Occidentul creștine au urmat drumuri divergente, mai ales în domeniul teologiei școlare. Poziția scolastică a fost exprimată tipic prin formula „Credo ut intelligam" („Cred ca să înțeleg" sau „Cred în vederea sesizării pe cale intelectuală", Anselm de Canterbury, 1033—1109). Acest demers caută, plecând de la credință, să sesizeze pe cale intelectuală, să înțeleagă adevărul, în mod necesar abstract, deci impersonal, când e conceput rațional; adevărul se reduce atunci la formularea sa exactă, iar cunoașterea, la înțelegerea individuală a acestei formulări. Logica este ridicată la rang de criteriu suprem. Din contră, „când Biserica ne invită să primim adevărul, ea ne invită la o relație personală, la un mod de viață care constituie o relație cu Dumnezeu".[14] Din această perspectivă, îl înțelegem mai bine pe Dostoievski zicând că, dacă ar avea de ales între Hristos și adevăr, L-ar alege pe Hristos.

Acest mod de viață este calea ascetică de purificare în vederea i uminării venite de Sus: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5, 8). Școala, în care se învață această metodă, e Biserica, a cărei slujire învață că „în practica virtuților se află calea ce duce la dumnezeiasca contemplație."[15]

Făcând lectura scrierilor Starețului Siluan, nu putem să nu fim surprinși de insistența sa constantă asupra rolului Duhului Sfânt în relația noastră cu Hristos, deci cu Adevărul. El afirmă categoric că „nu prin știință, ci prin Duhul Sfânt îl cunoaștem de Domnul"[16]: Nu-L putem cunoaște pe Iisus Hristos ca Dumnezeu dacă nu o facem prin Duhul Sfânt. Propriu-zis vorbind, taina Sfintei Treimi, ca și cea a divino-umanității lui Hristos, se află radical în afara posibilității intelectului nostru. Orice încercare de a pătrunde rațional taina ne plasează pe o cale fără ieșire, ce nu ne conduce către o întâlnire vie cu Hristos, către o comun une existențială cu El.

Din toate acestea, înțelegem distanța care separă calea creștină de spiritualitățile de tip gnostic. Ele, toate, tind către un Absolut, dar acest Absolut este — ca să concludem —, o abstracție impersonală (mă gândesc mai ales la hinduism și la buddhism). A tinde d'n toată ființa ta spre un Absolut impersonal pentru a realiza (în dublul sens de „a lua cunoștință de" și de „a împlini") identitatea ta esențială cu El este, în fond, o sinucidere metafizică.

Evocând caracterul fundamental personalist al spiritualității creștine, n-aș dori să omit de la menționare, chiar și numai în trecere, rolul „celuilalt" și în particular al părintelui duhovnic. Se cunoaște expresia biblică „Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacob" (Matei 22, 32) — El este Dumnezeul părinților noștri. Noi ajungem la Dumnezeu prin intermediul oamenilor. Întâlnim un om purtător de Dumnezeu, care ne inspiră încredere și, prin el, sesizăm ceva din taina lui Dumnezeu. Convertirea primilor creștini, în timpul persecuțiilor, se făcea foarte adesea prin contactul cu martirii. Când aceș'a erau martirizați și trimiși la moarte, credința lor trezea în inima celor prezenți convingerea că Dumnezeul pentru care acești bărbați și aceste femei erau gata a muri, era adevăratul Dumnezeu. E necesar, p'ntru ca lumea să subziste, să existe întotdeauna bărbați și feme „purtători de Dumnezeu", acționând ca un ferment în firea umanității. Și de fapt, de-a lungul veacurilor, sfinții n-au lipsit niciodată în Biserică, iar aceasta se întîmplă până în zilele noastre. Foarte aproape de noi îl avem pe sfântul Siluan. Ne este aproape contemporan, adormind în Domnul în anul 1938. S'rălucirea și influența sa cresc pe zi ce trece. Numeroși sunt cei ce găsesc în el un izvor de inspirație și vin sau revin prin el la credința creștină.

Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină dumnezeu

Formula care rezumă cel mai bine întreg mesajul creșt'n este maxima patristică: „Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să poată deveni dumnezeu". Aproape la fel, regăs m aceeași expresie la Irineu de Lyon, la Atanasie al Alexandriei, la Augustin de Hippona și la mulți alți Părinți ai Orientului și Occidentului.

Nu ajunge să proclamăm divino-umanitatea lui Hristos, trebuie să o și afirmăm cu referire la om, căci aceasta este vocația sa, sensul vieții sale: toți oamenii sunt chemați să devină, ei înșiși, fii ai lui Dumnezeu, dar prin adopție. „Unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu", zice Hristos (Ioan 12, 26). Unde este El? „La dreapta Tatălui" (Fapte 7, 55). Expresia aceasta, „la dreapta Tatălui", înseamnă egalitatea cu Dumnezeu, intrarea totală în sfera divinului. Sfântul Grigorie Palama (sec. XIV) nu ezită să spună: „Cei ce se împărtășesc de energii (necreate) și lucrează în comuniune cu ele sunt făcuți, de Dumnezeu, dumnezei fără început și fără sfârșit, prin har."[17] Conform Părintelui Iustin Popovici[18], omul, simplu om, nu este cu adevărat om, ci un sub-om, un semiom, în cele din urmă un non-om. Singurul om adevărat este Hristos, Dumnezeu-Om, și cel ce în Hristos a devenit „dumnezeu prin har". Această idee, că omul poate deveni „dumnezeu prin har" se găsește la numeroși Părinți, dar în particular la sfântul Maxim Mărturis torul (sec. VII). Aceasta înseamnă mântuirea, ultima treaptă a devenirii omului.

Chip și asemănare

Care îi este punctul de plecare? Crearea omului **după chipul și asemănarea lui Dumnezeu** (Facere 1, 26). În acest „chip" se află posibilitatea pentru om de a-L reflecta în mod adecvat, în ființa sa, pe Dumnezeu datorită lui, omul poate avea cu Dumnezeu o unire din cele mai intime. A fost creat în acest scop. Omul nu e un animal precum celelalte, superior doar prin inteligența și destoinicia sa, și căruia să-i fi fost supraadăugat „prin har" un dar spiritual supranatural.[19] El poartă la rădăcina ființei sale această conformitate cu divinul, care este chipul lui Dumnezeu în el. Chipul face parte d'n definiția omului. Natura umană poartă într'nsec, în ea însăși, „codul genet'c" al **chipului** lui Dumnezeu. Dar trebu'e, încă, să se poată dezvolta până la deplina **asemănare** cu Dumnezeu. E o „eroare" să delim tăm între chip și asemănare precum între început și sfârșit. A fost chemarea lui Adam, de a ajunge, plecând de la chipul lui Dumnezeu, la plenitudinea asemănării.

Tragedia căderii în păcat a făcut ca acest proces, care nu depindea numai de Dumnezeu, ci și de libertatea omului, să nu se poată realiza în Adam. A trebuit ca Dumnezeu Însuși să devină om pentru ca promisiunea să devină realitate; El l-a mântuit pe om. Cu alte cuvinte, doar în Hristos, omul a ajuns la deplina asemănare, a fost total îndumnezeit. Ne rămâne să-L urmăm (cf. Ioan 12, 26).

În tradiția spiritua'ă a Bisericii, viața de creștin este, înainte de toate, o viață a poruncilor Evangheliei.

O moarte-înviere

În starea sa decăzută, omul nu poate ajunge la plenitud nea asemănării printr-o creștere — să-i zicem — naturală. Oricât de dură ar fi asceza sa, eforturile individuale nu sunt suficiente. „A vrea binele se află în m'ne, dar pe a face nu-l a'lu", suspină sfântul Pavel (Romani 7, 18). Acum, drumul mântuirii trece prin moarte. Trebuie să murim pentru a trăi. „De nu se va naște c'neva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (Ioan 3, 5). Tema centrală a vieții în Hristos o reprezintă Paști'e: acestea sunt **o trecere** prin moarte pentru a intra întru înviere, în viața veșnică. Cel ce întîpărește în noi acest program este Botezul. Viața unui botezat va consta în actualizarea harului botezului său. El va trebui, de-a lungul întregii sale vieți, să aprofundeze, să se străduiască să împlinească ceea ce s-a petrecut la botezul său, ceea ce a experimentat sacramental, adică:

1. Lepădarea de Satana.
2. Unirea cu Hristos-Dumnezeu printr-o moarte-înviere simbolizată de trei afundări totale în apa baptismală;
3. Primirea peceții darului Duhului Sfânt prin mirungere (ungere cu sfântul Mir), adevărată Cincizecime (Rusalii) personală.
4. În sfârșit, recapitulând și încoronând totul, împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos.

Asceza

Taina inițierii creștine este cea care, odată creat omul „după chipul lui Dumnezeu", restabilește baza pe care se va desfășura întreaga viață spirituală a neofitului și îi precizează cadrul. Către sfârșitul slujbei botezului preotul se roagă pentru noul botezat, cerând „să rămână **ostaș nebiruit** împotriva diavolilor ce poartă în zadar dușmănie asupra lui și asupra noastră; și cu cununa Ta cea nepieritoare arată-ne pe toți biruitori până la sfârșit".[20] Tainele nu acționează automatic printr-un fel de virtute magică; pentru a deveni un „ostaș nebiruit", omul trebu'e să dea dovadă de buna sa voire, cooperând liber cu harul primit la botez. Această cooperare se va exprima printr-un stil de v'ață mai mult sau mai puțin ascetic.

Asceza este ind spensabilă dacă vrem să progresăm pe calea mântuirii. Ea are o dimensiune pozitivă și una negativă. Partea pozitivă constă în a se pune sub ascultarea plină de supunere a poruncilor lui Hristos, care sunt esențial pozitive: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, d n tot sufletul tău și din tot cugetul tău" și „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei 22, 37—39).

Porunca de-a iubi pe aproapele ca pe tine însuți ne învață că aparținem aceluiași corp al umanității care este unul. În planul lui Dumnezeu, umanitatea este una: păcatul a introdus divizarea, ne-a transformat în indivizi izolați, egoiști și egocentrici. „Nu cumva sunt eu paznicul fratelui meu?" (Fac re 4, 9), întreabă ironic Cain după uciderea lui Abel.

Porunca de-a iubi pe aproapele ca pe tine însuți vizează vindecarea d vizării și restaurarea unității; ea ind că atât gradul de iubire, cât ne face să înțelegem că „viața fratelui nostru este viața noastră însăși" (sfântul Siluan Athonitul). Cea care are chemarea de-a realiza această unitate „după chipul Sfintei Treimi", de-a aduna într-un singur trup, Trupul lui Hristos, pe fiii lui Dumnezeu împrăștiați pe fața pământului, este Biserica. Pentru ca aceasta să se împlinească, trebu'e să încetăm a fi indivizi narcisiști spre a deveni persoane-în-comuniune, ceea ce implică o întorsătură completă a modului nostru de existență.

Partea negativă a ascezei privește lupta împotriva păcatului, împotriva pat milor. Părinții apreciază păcatele drept boli ale facultăților sufletului. Ei au și analizat, cu o mare finețe, diversele patimi ale sufletului pentru a putea prescrie tratamentul adecvat. D mersul lor nu e n ci juridic, nici moralizator, ci existențial: este vorba de o luptă împotr'va duhurilor răului care încearcă să ne aservească. Această luptă ne liberează de influența lor. Dând năvală asupra patim'i, noi vom suprima rădăc'na ce naște păcatul.* Pentru a conchide este vorba de o vindecare în profunzime a întregii noastre ființe.

Pocăința, calea mântuirii

Luptând împotriva pat'milor, străduindu-se să trăiască conform poruncilor lui Hristos, omul ia cunoștință de eșecul său: el nu ajunge să împlinească pe deplin aceste porunci ce îl depășesc. Cine poate pretinde că-L iubește pe Dumnezeu din toată inima sa, din tot sufletul său, din tot cugetul său? Omul descoperă din ce în ce mai mult distanța ce-l separă de Dumnezeu, „l'psa de as'manare" a sa cu El; atunci se naște în el **metanoia**, pocăința. Asceza ia tot mai mult aspectul unei profunde pocă.nțe. „Tu ai pus pocăința spre mântuire", se mărturis'ște preotul lui Dumnezeu, cu recunoștință, în timpul Liturghiei.[21] Adevărata pocă.nța este, ea însăși, un dar al lui Dumnezeu, și noi i-L cerem prin rugăc'une: „Dă-mi să-mi văd greșel.e mele și să nu osândesc pe fratele meu."[22]

Când se vorbește de chemarea omului de-a deveni întru totul asemănător lui Dumnezeu, de îndumnezeire, aceasta provoacă adesea teamă, poate părea exagerat de ambițioasă sau manifestarea unei trufii propriu-z's luciferiene. În realitate, ea înseamnă indicarea țintei către care trebuie să tindă eforturile noastre, aspirațiile noastre, ca steaua Polară pe care o contemplăm într-o noapte adâncă: ea se află la o d'stanță incalculabilă, chiar inaccesibilă, și totuși ne indică direcția de urmat. Dar „cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu", zice Domnul (Luca 18, 27).

Cunoscând țința finală, pășim cu încredere pe calea înfr.coșătoare dar dulce a pocăinței, calea **cenozei** pe urma lui Hr'stos Care „S-a golit pe S ne luând chip de rob, devenind asemenea oamenilor; și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte-și încă moarte de cruce!" (Filipeni 2, 7—8). Omul coboară în iadul pocăinței, al autoacuzării și acolo, în acea smerenie extremă, Dumnezeu v'ne de-l caută spre a-l face să urce și a-i insufla o viață nouă: darul Sfântului Duh.

În viziunea Sfântului Serafim de Sarov, dobândirea Duhului Sfânt constitu'e țelul vieții creștine. Astfel, omul pătrunde într-o pro.undă comun'une existențială cu Dumnezeu însuși, căci „acest har îndumnezeitor al lui Dumnezeu este necreat; el este veșnic și vine de la veșnicul Dumnezeu."[23] Omul devine tot ceea ce este Dumnezeu, în afara identității după fire, prec'zează sfântul Maxim Mărturisitorul.[24] Pentru a sugera ceea ce re,rezintă această unire „Fără despărțire și fără amestecare" a omului cu Dumnezeu, Părinții recurg la diverse imagini. Una d'nre ele este cea a unei săbii introdusă în foc. Sabia, obiect de fier, având o formă, greutate și o lamă ascuțită, rămâne ceea ce es.e, dar dobândește un lucru care nu-i aparține ființial și care îi este străin: focul. Fierul și focul vor intra în cea mai strânsă unire, ch.ar dacă fierul va arde iar focul se va eg.ta, fără ca focul să devină fier sau invers.

Rugăciunea

Omul intră în relație cu Dumnezeu prin rugăciune. Rugăciunea îl însoțește pe tot parcursul vieții sale și se adaptează tuturor circumstanțelor, tuturor nevoilor. Ea este personală, rostită în singurătate, în tainicul inimii, dar și comun tară când credincioșii se reunesc pentru a se ruga împreună „într-un singur loc laolaltă" (Fapte 2 44).

Mărturisirea unui pelerin rus[25] a făcut cunoscut în Occ.dent un mod de rugăciune foarte răspândit în lumea ortodoxă, Rugăciunea lui Iisus. Ea se rostește prin cuvintele: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul". Este o rugăc'une personală, centrată pe invocarea Numelui lui Iisus, Dumnezeu-Om. Se utilizează fie ca o rugăciune intensă, rostită o dată sau de două ori, fie în mod repetitiv, într-un timp mai mult sau mai puțin prelungit, adesea cu ajutorul unor mătănii. Între Persoana divină și Numele Său există o relație atât de strânsă încât o anumită „prezență" a Persoanei se manifestă în Numele Său. Aceasta explică interdicția vechitestamentară: „Să nu iei num'e Domnului (YAHVE) Dumnezeului tău în deșert" (Ieșire 20, 7). Pe de altă parte, această rugăciune este prin excelență una ce exprimă pocăința celui ce se roagă. Când am înțeles importanța pocăinței în spiritualitatea creștină, nu vom fi surprinși de locul pe care această rugăc'une îl ocupă în ea.

Afară de rugăciunea personală, noi practicăm și rugăciunea liturg'că comunitară. Dacă nu suntem indivizi izolați (lumea decăzută) ci persoane-în-comun'une (lumea răscumpărată a Bisericii), sesizăm ușor necesitatea de a exprima această comuniune printr-o rugăciune comună ce culminează în Liturghia euharistică. B serica își întemeiază existența sa în Euharistie; în aceasta ea devine o r'alitate concretă. Datoria Biser'cii este de-a restaura unitatea ontologică a neamului omenesc, fărâmițată de păcat. În Biserică suntem membri ai unui singur Trup. Cel ce z'ce: „Sunt credincios, dar nu practicant; nu merg la biserică deoarece nu am nevoie de ceilalți", nu înțelege că, izolându-se în acest fel, se îndepărtează de Izvorul Vieții și se împietrește într-un mod de existență moștenit de pe urma decăderii și a păcatului.

Dacă am încerca să ne închipuim Împărăția Cerur'or, nu ne-am imagina-o niciodată populată de indivizi izolați, fiecare trăind de-o parte, în colțul său. Nu, ne-o vom concepe ca o adunare de fericiți reuniți în „cor" și cân'ând „într-un glas", fără ca această unitate să aboleasă caracterul absolut ireduct bil al persoanei și al liber'ății sale. La antipodul acestei concepții se găsește iadul, așa cum și l-a imaginat un autor anglican, C.S. Lew's (1898—1963). În lucrarea sa The Great Divorce (Marele Divorț),[26] el începe, în maniera sa umoristică însă foarte profundă, prin a descr'e un oraș imens în care cititorul recunoaște încetul cu încetul iadul. Noii veniți în aceste locuri se instalează începând din centrul orașului, încadrați în străzi normale; dar, cum se ceartă constant cu vecinii lor, ei se mută fără încetare stabilindu-se din ce în ce mai departe. Acest oraș sfârșește pr'n a avea dimensiunile Universului și de departe se poate zări cutare sau cutare astru locuit de Iulius Cezar, Napoléon sau altă celebritate a Is'oriei... într-o însingurare absolută!

Traducere de **DANIEL POPA,**

stud. anul II, Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" Sibiu

---

1. Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 135.
2. Ioan Damaschin, Dogmatica, ed. a III-a, trad. de D. Fecioru, București, 1993, p. 47.
3. Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. III, Cernăuți, 1933, p. 548.
4. Andrutsos H., op. cit., p. 138.
5. Ioan Damaschin, op. cit., p. 48.

Arhimandritul Symeon — Spiritualitate și frumusețe

Lumea nevăzută a îngerilor

(Urmare din pag. 1)

îmbărbătat pe păstori și le-a binevestit bucurie mare, că li s-a născut Mântuitor, care este Hristos Domnul" (Luca 2, 10—11).

În pustie, după ce a postit patruzeci de zile și nopți, Iisus ispitit a fost de către diavol prin întreită încercare. Categoric l-a respins Iisus pe diavol, cu cuvintele: „Mergi înapoia mea, Satano! (Retro, Satana!)... și iată, îngerii venind (la Iisus) îl slujeau" (Matei 4, 10—11).

În amarul suferințelor din Ghetsimani, când „cu mare stăruință se ruga, iar sudoarea lui cu picături mari de sânge, picura pe pământ, un înger d n cer s-a arătat lui Iisus și-l întărea" (Luca 22, 43—44).

Am arătat că îngerii au fost prezenți și la învierea din morți a lui Iisus. La înălțarea lui la cer, doi îngeri, în chipul a doi bărbați, au stătut lângă apostoli, îmbrăcați în haine albe, îmbărbătându-i (Fapte 1, 10).

Ca un al doilea serviciu, îngerii sunt încredințați să ocrotească și să conducă pe cei puși sub ocrotirea lor. Pe copii, pe cei mici, cu sufletul curat și nevinovat, deci fără răutate, fără v cleșug, model de sinceritate, Iisus i-a dat ca exemplu pentru toți cei ce se nizuiesc să dobândească mântuirea sufletului lor în împărăția cerurilor. „Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici — le-a zis Iisus ucenicilor săi —; îngerii lor în ceruri, pururea văd fața Tatălui meu, Care este în ceruri" (Matei 18, 10). Acest verset biblic a fost considerat a fi un loc clas.c, care ne certifică existența îngerilor păzitori.[3]

În profeția mesianică, privitoare la ispita diavolului în pustie, așa grăiește psalmistul: „Îngerilor săi le va porunci Domnul să te păzească în toate căile tale; te vor ridica pe mâini, ca să nu se izbească de piatră piciorul tău" (Psalm 91, 11—12).

În V.T. ni se arată, că popoarele și țările cele mai diferite își au îngerii lor păzitori. Ca să înțeleagă ce va veni peste poporul lui Israil, solul divin i-a zis proorocului Daniil: „Îngerul păzitor al Persiei mi-a stat împotrivă douăzeci și una de zile, dar iată că Mihail, voievodul îngerilor păzitori a venit într-ajutorul meu și eu l-am lăsat acolo la îngerul păzitor al împăratului Perșilor" (Daniil 10, 13).

Îngerii sunt ocrotitori și ajutători pentru cei drepți și evlavioși în diferitele situații di icile din viață. Câți binecredincioși n-au simțit în primejdii, că s-au salvat, ca prin minune, datorită mâinii ocrotitoare a îngerului păzitor, trimis de Dumnezeu! O, dar îngerii sunt trimiși și spre a pedepsi gravele nelegiuiri ale păcătoșilor. Pe Irod Agripa, care l-a ucis cu sabia pe Iacob, fratele apostolului Ioan și care a căutat să-l piardă și pe ap. Petru, „pe loc, îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu a dat mărire lui Dumnezeu și mâncându-l viermi, a murit". (Fapte 12, 23). De fapt, îngerii sunt în slujba Providenței divine.[4]

Marele teolog, Pseudo-Dionisie Areopagitul, împarte lumea îngerească în trei ierarhii, fiecare dintre acestea împărțită fiind în câte trei cete. Prima ierarhie o formează ceata Serafimilor, a Heruvimilor cu ochi mulți și a Tronurilor celor prea sfinte, care este unită de aproape și nemijlocit cu Dumnezeu. A doua ierarhie o formează ceata Domniilor, a Puterilor și a Stăpânilor. A treia ierarhie este a Începătoriilor, a Arhanghelilor și a Îngerilor.[5]

În Sf. Scriptură sunt indicați cu numele lor arhanghelii Mihail și Gavriil, pe care Biserica ortodoxă îi sărbătorește în ziua de 8 noiembrie. Mihail (cu înțelesul: Cine e ca Dumnezeu?) este conducătorul și ocrotitorul poporului lui Israil. „Iată, eu voi trimite înaintea ta pe îngerul meu — i-a zis Dumnezeu lui Moise — ca să te păzească pe tine în cale și să te ducă în pământul pe care l-am pregătit" (Ieșire, 23, 20). Gavriil (are înțelesul: Dumnezeu este puternic) este prezent în opera mesianică, prin rolul de binevestitor al veniri lui Hristos în lume. Cartea lui Tobit ne oferă numele îngerului Rafail. Tobie a aflat un tovarăș de călătorie, care — fără a fi r cunoscut — era de fapt îngerul Rafail. În sfârșit, pentru bunele servicii aduse, au voit să-i ofere daruri. Atunci el le-a spus că este „Rafail, unul din îngerii care duc rugăciunile celor sfinți și intră în fața slavei Celui Sfânt". Nu după a sa voie a venit, ci după voia lui Dumnezeu, care se cade a fi proslăvit. Pe dată apoi, îngerul Rafail a dispărut de la vedere (Tobit 12, 15—21).

În încheierea parabolei cu drahma pierdută, alături de bucuria pentru aflarea drahmei, a arătat Iisus că „bucurie este înaintea îngerilor lui Dumnezeu, pentru un păcătos care se pocăiește" (Luca 15, 10). Dacă îngerii se interesează și se bucură de căința unui păcătos, fără a-i putea procura ceva de la ei, dar se roagă pentru el, de fapt nu lezează meritul Domnului, care este izvorul Harului și a tot binele. Îi revine credinciosului îndatorirea de a le solicita îngerilor ocrotirea și mijlocirea la Tronul ceresc, aducându-le totodată venerarea ce li se cuvine. Biserica dreptmăritoare îi venerează pe sfinții îngeri ca slujtori ai dumnezeiești măriri, precum și ca ocrotitori și ajutători pentru izbăvirea din nevoi.

---

13. Pr. Iust'n Popovici, L'Homme et le Dieu-Homme, Lausanne, L'Age d'Homme, 1989, p. 120—121.
14. Christos Yannaras, La Foi vivante de l'Eglise, Paris, Cerf, 1989, p. 31.
15. Grand Livre d'Heures, Roma, Diaconie Apostolique, 1989, p. 237.
16. Archim. Sophrony, op. cit., p. 325.
17. Jean Meyendorff, Introduction à l'étude de Grégoire Palamas, Paris, 1959, p. 247.
18. Op. cit., p. 146.
19. Cf. Vladimir Lossky, Essai sur la Théologie mystique de l'Eglise d'Orient, Paris, Cerf, 1990, p. 126; Henri de Lubac, Surnaturel, Paris, 1991.
20. Baptême, Roma, Diaconie Apostolique, 1979, p. 55 (rom. Molitfelnic, Ed. IBM, București, 1992, p. 41).

* Cf. Dorothée de Gaza, Oeuvres spirituelles, Paris, 1963, Sources chrétiennes, 92, p. 153.

21. Dumnezeiasca Liturghie a sfântului Ioan Gură de Aur, Rugăciunea cântării celei întreit-sfinte.
22. Rugăciunea sfântului Efrem Sirul.
23. Grigorie Palama în Philocalie, Bellefontaine, Fascicule 10, p. 306. El îl c tează aici pe Maxim Mărturisitorul. Răspunsuri către Talasie 16, PG 90, 644 D.
24. Maxim Mărturisitorul, Ambigua, PG 91, 1308 BC.
25. Récits d'un pèlerin russe, Paris, Ed. du Seuil (trad. rom. Mărturisirea unui pelerin despre lucrarea plină de har a rugăciunii lui Iisus, Chișinău, Ed. Axis Mundi, 1992).
26. C. S. Lewis, The Great Divorce, Glasgow, 1976, p. 19—20 (trad. franc. L'autobus du Paradis, Paris, Ed. du Cerf).

Un mare nedreptăţit, **mitropolitul VASILE MANGRA al Ardealului**

(Optzeci de ani de la moartea lui, 14 octombrie 1918)

Se împlinesc în acest an optzeci de ani de la moartea mitropolitului Vasile Mangra, profesorul, istoricul, aprigul luptător naţional — până în 1910 — vicar şi preşedinte al Consistoriului ortodox român din Oradea, şi mai pe urmă mitropolit al Ardealului.

Personalitatea lui, atât de controversată, ca toate vieţile omeneşti, îşi are luminile şi umbrele ei, care nu pot fi despărţite. Trebuiesc revăzute atât luminile — care-l situează pe culmile cele mai înalte ale istoriei şi culturii poporului român, dintre anii 1850—1918, cât şi „umbrele" cauzate mai ales de ura, gelozia şi necunoaşterea împrejurărilor din acei ani şi, mai ales, de cauza morţii sale. A fost etichetat „trădător", ca „vânător" după o mitră arhierească, şi — ceea ce e şi mai trist ca „sinucigaş" — pe urma unei afirmaţii neîntemeiate a lui Constantin Kiriţescu care, în a sa **Istorie a primului război mondial** scrie, că s-ar fi sinucis „consumând o doză de veronal". Afirmaţia este reluată şi de d.stinsul academician Gabriel Strempel (desigur din necunoaşterea documentelor aduse de noi de la Budapesta, împreună cu pro.esorul Eugen G.ück de la Arad, care atestă adevărata cauză a morţii lui Mangra, cunoscută şi de ep.scopul Roman Ciorogariu şi cuprinsă în cartea **Zile trăite** (Oradea, 1926, p. 147—149).

Argument.

În anul 1956, lucrând la Episcopia Aradului, am primit într-o zi vizita a doi învăţători bihoreni trimişi la mine de profesorul Dr. Ştefan Lupşa, de la Sibiu, bihorean, unul dintre cei mai mari istorici ai Bisericii noastre. Erau nepoţii mitropolitului Vasile Mangra. Între altele, mi-au spus (citez din memorie): „Părinte vicar, ştim că sunteţi bihorean şi că vă ocupaţi de istoria Bihorului; vă rugăm să ne ajutaţi să obţinem reabilitarea unchiului nostru. Cu puţin înainte de a muri, l-am vizitat la hotelul din Budapesta unde se afla. Cu glas slăbit de boală şi de bătrâneţe, ne-a arătat nişte scrisori pe noptieră şi ne-a spus: Păstraţi aceste scrisori, ele mă vor desculpa". Invitaţia celor doi bătrâni învăţători am primit-o cu destulă emoţie, mai ales că, încă în 1947, neuitatul preot Dr. G.eorghe Ciuhandu, bihorean şi el, consilier la Episcopia Aradului, istoric şi om de cultură aleasă, mi-a încredinţat un manuscris cuprinzând un număr de 74 scrisori, copiate de dânsul, cu titlul **Din corespondenţa lui Vasile Mangra — Eugen Brote — Ioan Slavici şi alţii** (primită de la protopopul E. Cioran, Sibiu). Erau 147 pagini, cu scris mărunt, cu un indice de nume ale persoanelor în corespondenţă. Pentru legăturile mele cu Dr. Gheor.he Ciuhandu, menţionez că în anul 1947, cu puţine zile înainte de a muri, a scris pe genunchi, în pat, o măgul.toare **Prefaţă** la lucrarea mea de doctorat (parte din ea) cu titlul **Românii arădeni în frământările anilor 1849—1850**, prin care mă îndemna să continui preocupările dânsului de istorie a Bihorului şi Aradului. Mi-a dăruit aceste scrisori şi de atunci m-am hotărât să mă ocup şi de cazul lui Vasile Mangra, încercând, în mai multe rânduri să sensibilizez autorităţile bisericeşti în sensul reabilitării acestui om atât de nedreptăţit, atât în viaţă cât şi după moartea lui, până astăzi.

Deoarece reabilitarea lui ca istoric şi fost membru al Academiei Române s-a făcut, de oameni competenţi, m-am oprit asupra cercetărilor privind împrejurările şi cauza morţii sale; cu atât mai mult cu cât acuza de „sinucigaş" conjugată cu cea de „trădător", au dus la scoaterea numelui său din pomelnicul mitropoliţilor Ardealului, ca pe un eretic, măsură cu totul neîntemeiată şi nedreaptă, inspirată de duşmanii săi aflaţi la putere în anii de după 1920. Am publicat în revista **Familia**, din Oradea (Nr. 10/1978, An. 23), împreună cu profesorul Dr. M.rcea Păcurariu de la Sibiu, cu profesorul Constantin Mălinaş şi alţii, materiale privind oportunitatea reabil.tării lui Vasile Mangra. Cu sprijinul de mare însemnătate al profesorului arădean Eugen G.ück, făcând cercetări în Arhivele de stat de la Budapesta, de la Oficiul stării civile şi, mai ales, de la parohia ortodoxă română de acolo, am reuşit să elucidăm, fără nici o posibilitate de îndoială adevărata cauză a morţii mitropolitului Vasile Mangra.

Anticipând concluzia acestor cercetări, putem afirma că acest om nu a fost nici „trădător", poate depăşit de evenimente, cum n-au fost trădători nici mitropoliţii Ardealului, Sava Brancovici, Ilie Iorest, sau Simion Ştefan, din secolele stăpânirii principilor calvini, care, siliţi a primi „punctele calvinizante" impuse au împlinit din ele cele ce erau de folos, nici urmaşii lor Ioan Meţianu, Miron Romanul şi ceilalţi, care au căutat să apere instituţiile fundamentale ale românilor, prin colaborare cu autor.tăţile vremii, şi, poate ar trebui să amintim şi de ierarhii noştri din timpul stăpânirii comuniste, care s-au străduit să salveze existenţa Bisericii în condiţiile de atunci, fără a trăda credinţa strămoşească.

Pentru a cunoaşte împrejurările în care Vasile Mangra a trebuit să primească, să colaboreze cu guvernul de la Budapesta, ca deputat, este necesar să c.tăm scurte ex.rase din declaraţiile unor contemporani: între aceştia cele ale episcopului Roman Ciorogariu care i-a fost unul dintre cei mai apropiaţi prieteni. În cartea **Zile trăite**, spune între altele: „A fost o vreme când numele lui Vasile Mangra, profesor de teologie în Arad, însemna erou naţional, pentru că el sintetiza apostolie naţională. Cu el împreună am mâncat pâinea amară a persecuţiilor, împreună am întemeiat **Tribuna** din Arad... împreună am organizat congresul naţionalităţilor la Budapesta în 1895; împreună am făcut din Arad un centru cultural şi politic în care clocotea viaţa românească... El era bihorean. De când a venit la Oradea, în 1900, ca vicar episcopesc vedea cu ochii cum se stinge sufletul românesc în Bihor în lipsa de şcoli româneşti şi sub bătaia prozelitismului catol.c, nu află altă mântuire decât reînfiinţarea vechii episcopii ortodoxe din Oradea. Ştia că aceasta nu o poate face fără învoiala şi sprijinul material al guvernului. Aceasta l-a determinat la hotărârea fatală de a intra în partidul „muncii" (de fapt al mar.lor moşieri) sub şefia lui Tisza, ca deputat în cercul Ceica". Roman Ciorogariu s-a aflat pentru întâia oară în dezacord cu prietenul său Vasile Mangra. Într-o scrisoare datată 26 iunie (9 iulie) 1910, la invitaţia de a-l urma, Ciorogariu îi răspunde: „Pe tine te poate justifica un singur fapt, reale concesiuni din partea guvernului şi inaugurarea unei noi politici de naţionalitate în favorul nostru" (**Zile trăite**, op. cit., p. 65). Mangra a urmat acest sfat şi, precum vom arăta, a reuşit să aducă b.ne servicii poporului român, Bisericii şi şcolii, precum şi multor persoane particulare care i-au cerut ajutor.

Într-o scrisoare a lui Ioan Slavici către Eugen Brote, amb.i prieteni ai lui Mangra, acesta declară: „Ceea ce l-a determinat, nu sunt nici interese, n.ci calcule (aluzie la acuza ce i se aducea că urmăreşte să fie episcop; ar fi putut ajunge să fie episcop, în 1902, când a fost ales la Arad, dar neconfirmat din cauza activităţii sale politice) ci un fel de impulsiune instinctivă şi neprecizată... Un om care s-a expus atât de adeseori, a umblat adeseori în România, e bun prieten cu fruntaşii români (e vorba de Brătianu şi de ministrul Sturza, care i-a şi transmis mesajul curţii regale, acela de „a salva, ceea ce se poate salva, în cazul când puterile centrale vor câştiga războiul a socotit că poate aduce servicii Bisericii şi şcolii române confesionale primind mandatul de deputat cu program guvernamental".

De o deosebită importanţă ni se pare declaraţia profes.rului **Ioan Lupaş**, din 28 mai 1959, dată nepoţilor lui Vasile Mangra, care încercau să obţină reab.litarea unchiului lor Vasile Mangra (pentru care au obţinut numeroase declaraţii de la personalităţi distinse în favorul lui) în care scria: „În ce mă priveşte personal, i-am păs.rat o bună amintire, ca unuia care în toamna

anului 1916, şi în primăvara anului următor, a făcut **repetate intervenţii** la ministrul de interne ungar, Sandor, pentru reîntoarcerea mea în sânul familiei (de notat că ministrul ştia că Lupaş, după alegerea lui Mangra ca mitropolit, a scris un violent articol în „Telegraful Român" contra lui Mangra şi se mira de această intervenţie, la care Mangra a răspuns, „Vin pentru omul de ştiinţă, nu pentru omul politic"; **Zile trăite**, p. 81), şi Lupaş continuă: „asupra atitudinii lui politice nu am scris nicăiri nici un cuvânt; academicienii Vasile Pârvan şi Alexandru Lapedat, Nicolae Iorga, care a scris atunci, în timpul războiului, că „Vasile Mangra ar trebui să-şi reia locul de membru activ al Academiei Române, şi să i se ceară iertare pentru jicnirile ce i se aduseseră" (Cf. Anexa nr. 4 din dosarul întocmit de cei doi nepoţi ai lui Mangra). Ioan Lupaş îşi încheie declaraţia cu aceste cuvinte demne şi de omul savant istoric, dar şi de preot: „După ce politica militantă şi istoria şi-au rostit cuvântul de reabilitare, nu va mai fi nici un obstacol să şi-l rostească şi ierarhia Bisericii, prin forul competent, ştiind prea bine că rostul Bisericii nu poate fi acela de a condamna fără apel, ci de a înţelege şi de a se grăbi să ierte greşala oricui ca să se îndrepte şi să fie viu. Altfel ar răsuna în deşert cuvintele rugăciunii cotidiene, şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri".

Roman Ciorogariu consemnează în cartea sa **Zile trăite**, testamentul scris cu trei luni şi jumătate înainte de moarte, oglinda cugetării sale din urmă, în care, după ce enumeră rudeniile şi ce lasă fiecăruia din foarte modesta lui avere, încheie cu aceste cuvinte memorabile: „În sfârşit las şi iert pe toţi cei ce mă urăsc şi m-au nedreptăţit, rugând pe milostivul Dumnezeu să-mi ierte şi mie păcatele mele cele de voie şi cele fără de voie...". Roman Ciorogariu, relatând ultimele lui cuvinte, arată că „după ce a fost distrus omul politic, a urmat să fie distrus şi omul creştin...". Se citează cartea lui K.riţescu, **Istoria războiului**, în care se spune că „şi-a pus singur capăt vieţii înghiţând o puternică doză de veronal". Afirmaţia a prins şi duşmanii lui s-au folosit de ea până şi în prezent. Dr. Gheorghe Popa, care „i-a ţinut lumina", a povestit lui Roman Ciorogariu cum a chemat pe preotul Bogoievici să-l cuminece şi acesta, întârz.ind, a rostit singur rugăciunea cuminecării. Ultimul cuvânt i-a fost: „continuaţi lupta pentru Biserică cu lăpădare de sine". Pe drept cuvânt, Roman Ciorogariu încheie scriind: **„sinucigaşul nu moare aşa"**. Cauza morţii lui Vasile Mangra este acum pe deplin elucidat.ă. Atât în condica morţilor aflătoare la parohia ortodoxă română din Budapesta cât şi cea de la Oficiul stării civile, stă scris „infarct miocardic". Moartea lui a fost anunţată de ziarele româneşti şi maghiare, cu aceeaşi explicaţie a cauzei morţii sale. Astfel, insinuarea de „sinucigaş" cade şi trebuie eliminată din motivarea „ştergerii" numelui său din pomelnicul mitropoliţilor Ardealului. În acelaşi timp trebuie respinsă acuza de trădare, Declaraţia cerută de contele Tisza în contra anexării Ard.alului la România, cu data de 1 februarie 1917, a fost semnată mai întâi de episcopul greco-catol.c Dimitrie Radu, ca şi cea din 12 februarie 1917, semnată de 180 fruntaşi ai românilor. Era, scrie Ciorogariu, „ca funia de mătasă ce o trimiteau sultanii celor osândiţi la moarte ca să se strangulez.e ei înşişi cu ea". Au semnat-o ca să-şi salveze viaţa; cu toate acestea, numai Mangra a fost etichetat ca „trădător". „Sub asemenea presiuni fruntaşii politici, între care membrii Partidului Naţional Român, Teodor Mihali şi Alexandru V.ida, unii clerici, între care cei doi mitropoliţi Vasile Mangra şi Victor Mihali, au fost siliţi să facă declaraţii de dezaprobare a războiului românilor, din oportunitate, pentru a salva viaţa celor închişi" (Ştefan Pascu, **Făurirea statului naţional unitar român**, Ed. Academiei, Bucureşti, 1978, vol. I, p. 387).

La împlinirea celor optzeci de ani de la moartea lui Vasile Mangra înălţăm rugăc.uni către Dumnezeu, Jud.cătorul Cel drept, să odihnească sufletul lui cu dreptii, să-i dea iertarea păcatelor pe care le-a săvârşit ca om.

Preot prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

Facultatea de Teologie a Universităţii Oradea

Pilda semănătorului — o tipologie a omului cunoscător

Faptul că trăim într-o lume pe care nu o putem explica doar prin propriile noas.re capacităţi intelectuale, dar care ne provoacă în permanenţă să ne punem întrebări, face ca toate acestea să ceară un răspuns. A trăi într-o lume a întrebărilor fără răspuns ar însemna că suntem condamnaţi la o existenţă lipsită de sens. Fiind structural finit, omul este condamnat să nu poată oferi singur răspunsuri atât în ceea ce-l priveşte pe el însuşi, cât şi lumea în care îi este hărăzit să trăiască. Asal.at de întrebări, doreşte să le poată oferi o dezlegare, să le dea un răspuns, însă răspunsurile pe care le oferă nu sunt nici complete, şi nici definitive, deci departe de a-l mulţumi.

Răspunsurile la întrebările, la tainele existenţei sale le află doar atunci când se găseşte în ordinea divină, când se raportează la Dumnezeu, când se deschi.de chemării Sale, pentru că numai Dumnezeu ne poate oferi răspunsul şi numai El poate da un sens existenţei noastre, iar răspunsul lui Dumnezeu este Cuvântul Său, pr.n care ne cheamă la Sine, ne vrea ai Lui, vrea să ne mântuiască din bezna păcatului şi a morţii. Cuvântul este viu şi lucrător, este Cuvântul vieţii, este sămânţa dătătoare de viaţă acolo unde găseşte pământ bun.

Cuvântul lui Dumnezeu se adresează tuturor, dar nu la toţi aduce roade, pentru că sunt şi din aceia care refuză şi se dovedesc nedemni de chemarea adresată lor.

Astfel, unii se aseamănă cu drumul. Pământ bătătorit de ploi, ars de soare, refrac.ar la orice formă de viaţă, drumul îi înch.puie pe cei lips.ţi complectamente de interes faţă de cele spirituale, cei care nu au şi care refuză orice atingere cu metafizica.

Într-o tipologie a omului cunoscător, în care identifica.nci tipuri: misticul, filosoful, sceptic.ul, indiferentul şi imbecilul, Petre Ţuţea îl definea pe indiferent drept imbecilul făcut sau imbecilul prin opţiune, cel care singur îşi asumă această condiţie existenţială, dovedindu-se totalmente lips.t de interes faţă de aventur.a cu.aşterii. Închistat în el însuşi, în propriu-i un vers sărăcit cu bună ştiinţă, ignoră până şi cel mai elementar adevăr, anume că, indiferent de rel.gia la care ne referim, fiinţa umană este principial orientată spre Divinitate, neputând exista decât în măsura în care se raportează şi se regăseş.e în Dumnezeu, iar atunci când pierde această orientare îşi pierde însuşi sensul umanităţii sale.

Cei asemenea pietrei sunt cei care rămân de obicei doar la suprafaţa lucrurilor, la aparenţe, nereuşind sau refuzând să înainteze înspre adâncul lor. Dacă se vor arăta totuşi interesaţi şi chiar dispuşi să facă o cât de mică concesie, să se deschidă spre cele spirituale, nu vor avea tăria să ducă lucrurile până la capăt. Stăpâniţi de superficialitate, se mulţumesc să trăiască într-un univers pe care ei înşişi îl săracesc, restrângându-l doar la marginile lumii acesteia. Drama lor constă tocmai în această neinspirată raportare la Adevăr, pe care-l confundă cu aparenţele, de aci senzaţia de neputinţă şi eşec. Incapabili să se deschidă spre Adevăr, dar stăpâniţi de orgoliu, încearcă să găsească un sens la ceea ce prin sine este lipsit de sens şi care îşi dobândeşte un sens doar atunci când se raportează la sensul unic care este Dumnezeu.

Fie că ne referim la univers, la istorie, la natură, sau la fiinţa umană însăşi, toate acestea se dovedesc lipsite de sens atunci când sunt privite doar în ele însele, pentru că sensul lor se găseşte mai presus de ele, şi el ni se relevă doar atunci când sunt privite din perspectiva acestui Sens suprem. În afara acestui sens, omul nu va face altceva decât să se zbată în vidul creat de propriile sale întrebări cărora nu le va putea răspunde niciodată, fie că oferă o serie infinită de soluţii şi răspunsuri care se contrazic şi se anulează reciproc, iar o logică elementară ne spune că mai multe adevăruri înseamnă de fapt nici un adevăr, fie că va eşua în scepticism, care nu este altceva decât semnul raţiunii înfrântă de propria-i neputinţă.

Cei asemuiţi cu sămânţa căzută între spini sunt cei care, deşi au un fond sufletesc bun, sunt lipsiţi însă de consecvenţă, lăsându-se cu prea multă uşurinţă copleşiţi de cele materiale. Mereu preocupaţi de cele pământeşti, sunt totuşi conştienţi că au suflet şi că au datoria de a-l îngr.ji. Ar vrea însă, să se chivernisească aici, dar să se pună bine şi dincolo, pentru că cine ştie, poate că există totuşi ceva, şi nu e rău să laşi o portiţă deschisă şi pentru dincolo.

Apocalipsa îi numeşte „căldicei" (3, 16), cei care „deşi trăiesc, sunt morţi" (3, 1), mult mai periculoşi chiar decât cei „reci", care îşi au totuşi o poz.ţie bine delimitată şi pe care au curajul să şi-o asume, pe când căldiceii amestecă valorile cu bună ştiinţă, convenindu-le de minune să trăiască în confuzie. Susţin că-L iubesc pe Dumnezeu dar atunci când circumstanţele se dovedesc neprielnice, nu ezită să se dezică de El. Chiar şi-n astfel de situaţii însă, găsesc o soluţie rezonabilă — z.c ei. Da, ne dezicem de Hristos, dar asta numai aşa de formă, căci în ta.na sufletului nostru îi rămânem pe mai departe credincioşi. Îşi confecţionează şi argumente întru propria lor apărare şi justif.care: important este ceea ce credem în forul nostru lăuntric, ceea ce simţim în s.nea noastră, restul sunt vorbe, care, nu-i aşa, sunt trecătoare, lipsite de importanţă.

Este aceasta, unul dintre cele mai pernicioase moduri de a concepe lucrurile, pentru că prin aceasta intrăm în domeniul absurdului şi al confuziei absolute. Biserica a fost nu o dată confruntată cu astfel de situaţii în decursul istoriei sale. În perioada creştinismului primar, era problema lapsilor, a celor care neputând rezista prigoanelor, se lepădau de Hristos, apostaziau, şi care în vremuri mai faste erau reprimiţi doar cu foarte mare greutate. Sub o altă formă problema s-a repetat şi în perioada regimurilor comuniste. Erau mulţi atunci care susţineau că în taină se consideră creştini, dar în afară se declarau part.zani ai doctrinei oficiale materialist-atee doar aşa de formă. Raţionamentul face însă parte din sfera unei logici perverse. Cuvântul sfânt nu lasă nici o umbră de îndoială în această privinţă **„nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va alipi şi pe celălalt îl va dispreţui"** (M.. 6, 24), iar religia creştină, care este religia unor delimitări clare şi a valorilor temeinic aşezate şi limpede conturate, nu lasă nici un dubiu în această privinţă **„cuvântul vostru să fie: Da, da; Nu, nu; iar ceea ce este mai mult decât atâta, de la cel-rău este"** (Mt. 5, 37).

În zadar vii şi spui că-L iubeşti pe Hristos, că-l eşti credincios în inima ta, şi că în afară, doar aşa, de ochii lumii, mărturiseşti altfel. Biserica creştină a răzbătut prin veacurile adesea os.ile nu prin cei care au stat pitiţi în umbră, încercând să se furişeze în îm.ărăţie. Pentru că în împărăţia lui Dumnezeu se intră dând asaltul pe faţă şi înfruntând cu curaj toate obstacolele care vin din partea lumii sau din partea potrivnicului **„împărăţia cerurilor se ia cu asalt, iar cei ce dau asaltul o cuceresc"** (Mt. 11, 12), şi nu pe furiş.

Rezumând, trebuie să spunem că este bună mărturisirea interioară, însă mântu.rea cere neapărat şi o mărturisire exterioară, cu gura, căci **„cu inima crezi în vederea-ndreptăţirii, iar cu gura mărturiseşti în vederea mântuirii"** (Rm. 10, 10). Aşa-z.sa credinţă în inimă, fără mărtur.sirea în afară este moartă. Mărturisim credinţa cu gura, pentru că numai aşa arătăm ceea ce suntem în real.tate, unde şi de partea cui ne situăm, cum ne definim şi mai ales, ce sens dăm prezenţei noastre în lume.

Credem cu adevărat doar atunci când exteriorizăm ceea ce simţim, şi nu atunci când doar credem că credem. Din starea de părelnicie şi subiectivitate a lui „credem că credem" ieşim atunci când dovedim pr.n vorba, şi mai ales prin fapta noas.ră că credem. Pentru că vorba şi fapta sunt învelişul credinţei, forma pe care o imprimăm fondului şi, se ştie, fondul nu poate ex.sta fără o formă adecvată. Sunt complementare şi nu pot e.ista decât împreună. Când procedăm altfel, alunecăm în absurd.

Deşi de o aparenţă simplă şi uşor accesibilă, bucurându-se faţă de alte parabole şi de o tâlmăcire oferită de Mântuitorul însuşi, pilda semănătorului ne pune în faţa unei probleme asupra căreia trebuie să insistăm. Este vorba de responsabilitatea celor cărora li s-a adresat cuvântul şi care au rămas totuşi neroditori. Cauza s-ar părea că le este una exterioară, căci în ce măsură mai poate fi cineva răspunzător d.n moment ce a fost făcut de „p.atră", sau sămânţa nu li s-a adresat în mod direct, ci a căzut fie „lângă drum", fie „între spini"?

Tendinţa este în genere aceea de a pune totul în seama lui Dumnezeu care i-a creat aşa, apelându-se la predestinare, doctrină asupra căre.a protestanţii şi neoprotestanţii insistă, încercând astfel să dea o rezolvare acestei chestiuni aparent insolvabile.

Ieşirea din dilemă este totuşi una s.mplă. Suntem finalmente fiinţe libere şi conştiente că depinde în exclusivi.ate de noi să ne mântuim sau să ne pierdem mântuirea, totul dep.nde de felul în care ştim să ne deschidem şi să răspundem chemării divine, altfel cum să înţelegem că Hr.stos ni se adresează ca unor parteneri liberi („cel ce vrea să vină după mine"), şi nu ca unor fiinţe căzute în ghearele necesităţii oarbe?

Că este aşa, stă dovadă faptul că sunt şi oameni care **„aud învăţătura şi o price.", aceştia sunt roditori"** (Mt. 13, 23). Ceea ce trebuie să remarcăm în acest verset, şi care se dovedeşte a fi însăşi cheia parabolei, este faptul că accentul cade pe două verbe **pricep** şi **sunt roditori**, or aceste două part.cule definesc şi evidenţiază tocmai partic.parea şi implicarea nemijlocită, deci semne ale libertăţii şi responsabilităţii.

Preot NICOLAE STOIA

Stemele Mitropolitului Andrei Şaguna

După cum este bine ştiut, cel pe care istoria îl va cunoaşte, ulterior, drept Mitropolitul Ortodox al Ardealului, a fost ridicat, în cursul anului 1850, la rangul de baron, primind cu acel prilej şi o stemă personală. Mai apoi, după ce marele bărbat a reuşit reînfiinţarea Mitropoliei Ardealului, în 1864, stemei personale i se va adăuga o alta, de arhiereu. În concordanţă cu regulile heraldice, stema personală poate fi folosită fie singură, fie în combinaţie cu cea a demnităţii, în cazul acesta, cu cea de mitropolit.

Dator.tă faptului că o stemă respectă un sistem ordonat de simbolism personal şi de comunitate, ea urmează nişte reguli precise, astfel că principalul obiect vehiculat pentru etalarea elementelor heraldice este scutul.

Cu aceste minime informaţii, să purcedem la descrierea, mai întâi, a stemei personale, mai apoi, a celei de demnita.e oficială îndeplinită de posesor. Prima stemă se compune dintr-un scut albastru împodobit cu un cocor de culoare albă („de argint" în limbaj heraldic), numit vigilenţă, datorită faptului că ţine într-un picior o pietricică ce s.mbolizează sfera, în vreme ce piciorul celălalt stă pe (şapte) dealuri verzi. Cocorul are ciocul şi picioarele roşii.

Încercând — în limbajul lui Umberto Ecco — o **semioză hermetică**,[1] **prec.zăm** că albastrul heraldic reprezintă aerul şi este simbolul blândeţii, frumuseţii, nobleţii şi al bunei-credinţe. Sub raport religios, albastrul se distinge de toate celelalte culori prin faptul că se aseamănă cu marea, aceasta cu firmamentul, care, la rându-i, seamănă cu tronul gloriei Divine (**Isaia** 24, 10). În limbajul vizual al epocii, **vigilenţa** reprezenta elementul vizibil al unui serviciu invizibil, în cazul nostru, acela de **b.un păstor** (**Ioan** 10, 1—6) al arhiereului cu rezidenţa la Sibiu.

Stema are deasupra o coroană baronială cu opt perle. După cum este ştiut, coroanele au fost folosite atât pentru calitatea lor de ornamente propriu-zise ale unei steme, cât şi ca o mărturie a demnităţii posesorului şi, implicit, a domeniului — funciar, social ori relig.os — pe care acesta îl reprezintă. Simbolismul coroanei ţine de trei factori princ.pali: locul ei pe creştetul capu-

1. Sintagma **semioză hermetică** este definită de autorul ei drept un anumit gen de practică interpretativă (U. Ecco, **Limitele interpretării**, Constanţa, 1996, p. 11).

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit urmatoarele:

● **1 NOIEMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Treime (Tocile) din Braşov, păstorită de P. C. pr. Ioan Bădiţoiu şi Aurel Colceriu, rostind cuvânt de învăţătură. Teologul Gabriel Molocea a fost hirotonit întru diacon, iar P. C. diacon Lupu Paul întru preot pe seama parohiei Văleni, prot. Făgăraş. P. C. Pr. Aurel Colceriu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor. A fost acordat un Act de apreciere şi Consiliului Parohial.

● **5 NOIEMBRIE a.c.** — P.S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Agnita. A cercetat canonic bisericile „Sf. Apostoli" şi „Adormirea Maicii Domnului" din Alţâna şi „Sf. Vasile" din Nocrich, prot. Agnita.

● **8 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii voievodale din Turnu-Roşu, jud. Sibiu, recent împodobită cu pictură nouă, şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. La Sf. Liturghie au fost hirotoniţi: P.C. diacon Gabriel Molocea întru preot pe seama parohiei Augustin, prot. Rupea şi teologul Bulgariu Cezar Teodor întru diacon; P. C. Pr. paroh Mihai Vrânceanu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.

— În aceeaşi zi în drum spre Turnu Roşu, P. S. Sa a cercetat biserica Sf. Arhangheli „Mihail şi Gavriil" din Sibiu (Trei Stejari) şi biserica parohială din Şelimbăr.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Arhangheli „Mihail şi Gavriil" în catedrală.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Sibiu.

— A cercetat Schitul Foltea-Sălişte, iar seara a slujit Vecernia în Capela Facultăţii de Teologie.

● **10 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a prezidat Lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Braşov.

● **12 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de Te-Deum în Capela mitropolitană după care a luat parte la decernarea titlului de Doctor Honoris Causa Î. P. S. Mitropolit Panteleimon de Tyroloi - Grecia, în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu. A rostit un cuvânt ocazional.

● **13 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Facultăţii de Teologie, iar seara a luat parte la slujba Vecerniei în Catedrala din Sibiu, însoţindu-l pe Î. P. S. Mitropolit Panteleimon de Tyroloi - Grecia, pe care l-a şi prezentat credincioşilor prezenţi la slujba Vecerniei, după care Î. P. S. Sa s-a adresat cu un cuvânt de învăţătură.

● **14 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale din Măgura, prot. Braşov şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură creştinească. Parohul Virgilius Urzică a fost hirotesit întru sachelar.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN ALBA IULIA (id est I.P.S. ANDREI):

DE LA SUFERINŢA DESPĂRŢIRII LA BUCURIA ÎNTREGIRII,

ALBA IULIA, 1998, 75 pag.

Volumul de care ne ocupăm, tratează un capitol de mare zbucium din istoria Bisericii noastre: înstrăinarea unei părţi a românilor din Ardeal prin unirea cu Roma, în 1700 şi revenirea acasă în anul 1948.

Cartea cuprinde următoarele capitole:

Î. P. S. Arhiepiscop Andrei, Suferinţa stării de despărţire; Dr. Gheorghe Anghel, Alba Iulia, oraşul simbol al Unirii tuturor românilor; Prof. Dr. Teodor Popescu: Uniaţia în lumina adevărului istoric; D.V. Sădeanu: 1 octombrie 1948 — ziua reîntregirii Bisericii româneşti din Ardeal. Adunarea bisericească de la Alba Iulia.

Alba Iulia este oraşul multor evenimente istorice: Intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul în Alba Iulia, la 1 noiembrie 1599; Adunarea naţională a românilor din Transilvania la 1 decembrie 1918, pentru unirea cu Patria mamă; Ziua întregirii Bisericii ortodoxe, prin revenirea acasă a românilor înstrăinaţi, în 1700. Era firesc ca fraţii cei înstrăinaţi să se reîntoarcă acasă şi să fie bine primiţi de cei pe care i-au părăsit.

Zilele pe care le trăim au nevoie de unitate pentru a stimula noul ideal de viaţă.

Autorii cărţii de care ne ocupăm, sunt încredinţaţi că revenirea este totală şi definitivă. Î.P.S. Andrei, Dr. Gheorghe Anghel şi Teodor Popescu, aduc argumente istorice dovedind cât de bine este să fim iar totuna şi toţi împreună. Acestea o dovedesc cauzele sociale şi politice.

În paginile 48—74, D.V. Sădeanu strânge materialul şi indică modul cum s-a desfăşurat revenirea acasă a fraţilor înstrăinaţi, la sânul Bisericii mamă, după o înstrăinare de 250 de ani.

Participă la acest eveniment preoţi şi laici fruntaşi dintre cei înstrăinaţi, Traian Belaşcu, Nicolae Geangalău, Brumboiu şi alţii.

Participă şi binecuvintează acţiunea patriarhul Bisericii noastre Justinian, mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan şi ceilalţi membri ai Sfântului Sinod.

Într-o atmosferă de înalt entuziasm, Adunarea de la Alba Iulia a redat Bisericii strămoşeşti unitatea religioasă frântă atât de nedrept acum 250 de ani.

Noi, cititorii cărţii dăm expresie sentimentelor noastre de gratitudine pentru elevarea sufletească pe care ne-a ocazionat-o Î. P. S. Arhiepiscop Andrei.

Pr. Prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Stemele mitropolitului Andrei Şaguna

(Urmare din pag. a 3-a)

lui îi conferă o semnificaţie eminentă; ea include nu numai valorile capului, culme a trupului omenesc, ci şi valorile a ceea ce se află mai presus de cap, un dat venit de sus, marcând caracterul transcendent al unei împliniri; forma circulară a coroanei sugerează perfecţiunea şi participarea la natura celestă, al cărei simbol poate fi cercul.

A doua stemă, cea de arhiereu, este redată în mai multe variante, motiv pentru care nu vom face o descriere strictă a ei, ci ne vom opri doar la mesajul pe care îl transmite, mesaj incifrat în codul simbologic şi cromatologic heraldic. Stema aceasta, în toate variantele ei, cuprinde mai multe diviziuni (cartiere), unul împodobit cu o biserică — ce semnifică realizarea mult dorită a construcţiei propriu-zise, reînfiinţarea Mitropoliei Ortodoxe din Ardeal, dar şi ideea de „ekklesia" (de adunare a credincioşilor) —, un altul cu o cruce, a cărei rol, rost şi semnificaţie sunt cunoscute oricărui creştin, iar (de obicei) ultimul, având ca element central soarele, redat cromatic prin aur galben. Mircea Eliade scria undeva că Sf. Ioan Gură de Aur a fost supranumit aşa, nu pentru că vorbea frumos, ci pentru că rostea adevărul. La fel cred că a grăit şi Şaguna.

Implicarea profetică

(Urmare din pag. I)

tru sute de falşi profeţi. Ieremia va avea mereu de luptat cu unii din aceştia. El se va apăra, în primul rând, spunând că adversarii săi n-au nici un fel de mandat şi n-au primit nici un cuvânt de la Domnul, şi că sunt corupţi şi apostaţi (Ier 14, 14, 28, 15; cf. Is 28, 7). Dacă aceasta putea fi o simplă afirmaţie, Ieremia oferă în schimb şi un criteriu: nu este profeţie autentică cea care se abate de la credinţa în Iahve — căci existau şi profeţi care se prezentau în numele lui Baal (Ier 2, 8) — sau de la morala mozaică (Ier 23, 9—11). Un alt criteriu era cel al împlinirii profeţiei (Ier 28, 9). În Deut 13, 1—5 se atrage însă atenţia că chiar dacă prezicerea unui fals profet s-ar împlini, criteriul fundamental îl constituie calitatea mesajului său religios: dacă va îndemna la umblarea după alţi dumnezei, este un semn evident că nu este profet autentic. Astfel, prima condiţie pentru ca un profet să fie acceptat ca atare este ca el să vorbească în numele lui Iahve. Această condiţie strict necesară nu este însă şi suficientă. Astfel problema criteriilor pentru recunoaşterea profetului autentic nu-şi găseşte o rezolvare deplină în Vechiul Testament.

În Noul Testament regăsim această problemă, în legătură, de data aceasta, cu profeţii creştini. În Mt. 7, 15 apare îndemnul: «Feriţi-vă de profeţii mincinoşi, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori». Şi imediat este dat şi criteriul prin care să se poată face distincţia între adevăraţii şi falşii profeţi: «După roadele lor îi veţi cunoaşte», afirmaţie ilustrată apoi prin pilda pomului şi a roadelor sale şi prin pilda celor două case (Mt 7, 16—17). Astfel de criterii oferă şi Didahia (11—13), care învaţă că profetul trebuie primit ca un trimis al Domnului, dar care atrage atenţia că, dacă acesta va sta mai mult de trei zile sau dacă va cere bani sau altceva pentru sine însuşi, atunci înseamnă că este un fals profet.

Astăzi, problema criteriilor este nu mai puţin actuală. Cu atât mai mult cu cât Biserica nu mai este «o singură voce» şi cu cât demersul profetic al Evangheliei este pus în discuţie de o mulţime de curente, care şi ele se prezintă, într-un fel sau altul, ca fiind profetice. Această situaţie pare că a complicat problema atât de mult, încât adeseori dimensiunea profetică pare absentă din demersul actual al Bisericilor sau, în orice caz, lăsată pe un plan cu totul secundar.

4. Discernământul duhovnicesc (darul deosebirii)

O a doua dificultate: profetismul Vechiului Testament îşi putea exercita funcţia critică în societatea israelită în care «biserica» şi statul erau una, fiind vorba de o teocraţie. Cum însă îşi mai poate Biserica manifesta rolul ei profetic în lumea noastră secularizată? Ce incidenţă mai poate ea avea în sfera politică, de pildă?

Prin Biserică, Împărăţia lui Dumnezeu îşi manifestă prezenţa în lumea noastră. Creştinii au conştiinţa comuniunii lor cu Dumnezeu în Hristos, au conştiinţa unei cunoaşteri adecvate a lui Dumnezeu, care-i deosebeşte de restul lumii. Aceasta nu-i face însă mai puţin conştienţi de iubirea şi de grija lui Dumnezeu faţă de întreaga lume, de lucrarea Sa spre binele şi a celor care nu fac parte din Biserică. Biserica este în relaţie nu numai cu Împărăţia lui Dumnezeu, ci şi cu o «împărăţie» a structurilor vieţii prezente. Aşa cum spuneam, există o ordine morală fundamentală valabilă pentru întreaga umanitate. Dar există şi morala Împărăţiei lui Dumnezeu, concentrată în porunca cea nouă a iubirii **(agape)**, acea morală «a Duhului» la care se referă mai ales Sf. Apostol Pavel (Gal. 5 ş.a.), care, deşi nu lipsită de relevanţă pentru «împărăţia» de aici, nu poate fi totuşi aplicată direct şi integral în viaţa politică şi socială a lumii. Desigur că şi un necreştin va putea experimenta ceva din valorile pe care le implică iubirea. Orice părinte, fie şi necredincios, poate atinge ceva din autenticitatea dragostei în raport cu copiii săi. Un creştin însă, pe măsura progresului său în viaţa de sfinţenie, îşi va simţi cu tot mai multă acuitate lipsurile în raport cu cerinţele iubirii şi se va sili să le depăşească. Acest lucru este valabil nu numai pe plan individual, ci şi pe planul vieţii colectivităţilor umane. În lumea secularizată de astăzi, Biserica poate fi factorul cel mai important de revelare a valorilor iubirii.

Care este însă raportul iubirii agapice cu dreptatea şi cu puterea? Biserica nu poate evita să-şi pună o astfel de întrebare. Funcţia ei profetică îi impune o atitudine de critică profetică a oricărui abuz de putere împotriva celor slabi şi săraci şi de implicare în realizarea concretă a dreptăţii în lume.

Bineînţeles, aceasta înseamnă, în primul rând, o privire profetică asupra ei înşişi, în lumina Evangheliei. Fiind ea însăşi organizată în comunităţi umane, cu unele structuri pământeşti, Biserica este mereu confruntată cu pericolul ca chiar în sânul ei să apară tendinţe şi manifestări împotriva iubirii. Astfel, Biserica trebuie mereu să-şi exercite misiunea profetică în primul rând asupra ei înşăşi.

Cum vom putea însă să discernem care este voia lui Dumnezeu într-o situaţie dată, astăzi? Biserica nu mai aşteaptă manifestări directe ale lui Dumnezeu, ca în Vechiul Testament, prin vedenii, de pildă, sau extaze. Desigur că nu este exclusă posibilitatea acestora, dar ele pot inspira cel mult unele gesturi profetice, dar nu atitudini consecvente şi care să angajeze Biserica în ansamblul ei. Tradiţia creştină evidenţiază un mijloc care este cum nu se poate mai actual: acela al actualizării darului deosebirii, al discernământului duhovnicesc. Creştinii trebuie să judece tot ceea ce se întâmplă în lumea în care trăiesc. Criteriile acestui discernământ sunt cele ale Evangheliei. Exercitarea acestui discernământ pretinde o profundă angajare creştină, dar totodată o cât mai bună informaţie în ce priveşte realităţile vieţii. Există astăzi domenii extrem de specializate, unde un astfel de discernământ nu poate fi exercitat cu uşurinţă sau de oameni neavizaţi (să ne gândim, de pildă, la bioetică). Să mai adăugăm că nu este de ajuns cunoaşterea simplă a datelor, ci că acestea trebuie văzute într-un context de semnificaţie. Aceleaşi fapte au semnificaţii diferite după, de pildă, perspectiva filozofică din care sunt ele privite. Creştinul, întărit şi luminat de credinţa sa în Hristos, se va sili să facă întotdeauna o cât mai clară deosebire între bine şi rău. Cum însă îi va putea el convinge pe ceilalţi că are dreptate?

Revenim aici la ideea exprimată mai înainte, aceea a unei moralităţi fundamentale, comună tuturor fiinţelor umane responsabile şi de la care nu te poţi abate fără a-ţi compromite existenţa însăşi ca fiinţă umană. Este un nivel minim, unde creştinul poate şi trebuie să-şi afle aliaţi din afara sferei propriu-zise a Bisericii. Pornind de aici, el poate sugera şi poate promova căi care să conducă, treaptă cu treaptă, la o situaţie tot mai apropiată de exigenţele evanghelice. Ar fi greşit pentru un creştin să încerce a realiza transcenderea lumii lucrând numai cu creştini sau numai în cadrul unor instituţii creştine. Aceasta nu înseamnă însă a relativiza în vreun fel mesajul evanghelic sau a renunţa să te exprimi fără echivoc prin acel «aşa zice Domnul» al profeţilor. Şi, mai ales, aceasta nu înseamnă că Biserica poate absenta de la chemarea ei de a trăi profetic, prin membrii ei, ca şi prin instituţiile ei. Şi nu putem trăi profetic fără înfângerea inimii, fără pocăinţă, fără o continuă înnoire a vieţii. Adică fără permanenta contestare a **statu-quo**-ului pe care diavolul şi păcatul tind să-l instaleze în viaţa omului şi a lumii.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● A apărut cartea **„Istoria constituţională a României 1859—1991"** de Eleodor Focşeneanu, ediţia a II-a (Humanitas, Bucureşti, 1998, 191 pag.).

Analizează toate Constituţiile care au apărut în România şi care desigur sunt necesare specialistului.

„Lucrarea lui Eleodor Focşeneanu, apărută prima oară în 1992, este singura tratare a istoriei noastre constituţionale de care dispunem.

Autorul şi-a propus, pe de-o parte, să restabilească adevărul istoric într-un domeniu prin excelenţă supus falsificării comuniste şi, pe de alta, să clarifice sensul noţiunilor fundamentale de drept constituţional, începând chiar cu noţiunea de constituţie. Teza cărţii este că statul unitar român s-a caracterizat prin continuitate constituţională; drept consecinţă şi în virtutea unei logici juridice corecte. Constituţia din 1923 rămâne şi astăzi în vigoare.

Actuala ediţie a fost completată de autor cu fapte şi documente noi".

* * *

● Editura „Humanitas" publică: *„Scurtă Istorie a Revoluţiei Ruse"* de Richard Pipes, traducerea de Cătălin Pârcălabu, (Bucureşti, 1998, 382 pag.).

E bine să se ştie ceea ce este notat pe spatele cărţii: „Chiar dacă Nürnberg-ul comunismului nu va avea loc niciodată, dosarul unui altfel de proces începe să capete consistenţă. Pe măsură ce arhivele sistemului se deschid, probele se acumulează. Cei care le adună nu sunt reprezentanţii justiţiei, ci ai ştiinţei şi conştiinţei morale: istorici, politologi, jurnalişti, scriitori. Cu toţii sunt convinşi că adevărul trebuie ştiut, că vinovaţii — oameni şi idei — trebuie identificaţi, că mecanismul terorii trebuie analizat pentru ca reproducerea lui să nu mai fie cu putinţă.

Colecţia „Procesul comunismului" reuneşte o bună parte din filele acestui dosar: cărţi devenite „clasice" sau apărute de curând în lume şi cărţi-document de autori români; volume întemeiate pe explorări în arhive, pe mărturii orale şi scrise; studii istorice şi lucrări memorialistice; reconstituiri şi analize din cele mai diverse perspective — pe scurt, pagini ce luminează, rând pe rând, faţetele comunismului mondial sau românesc, recompunând adevăratul chip al infernului roşu spre a-l restitui memoriei colective.

Vreme de decenii, Revoluţia rusă n-a fost cunoscută în spaţiul est-european decât în versiunea, mai exact versiunile succesive acreditate de Kremlin. Că lucrurile nu au stat aşa cum le prezenta „istoria oficială" era, desigur, uşor de bănuit. Cu neputinţă de închipuit se dovedesc încă, pe zi ce trece, proporţiile mistificării.

Richard Pipes face parte dintre cercetătorii fascinaţi de evenimentele începutului de veac din Rusia. Cartea sa se înscrie în tentativa tot mai stăruitoare a istoriografiei occidentale de a oferi un tablou realist al acestor evenimente, un tablou ferit de distorsiunile sistematice suferite de scrierea istoriei sub brutala ingerinţă a politicului. Beneficiind de informaţii de ultimă oră scoase la lumină din arhivele sovietice, istoricul american amendează viziunea apocaliptică asupra Rusiei ţariste, redă personajelor până mai ieri demonizate, sau dimpotrivă canonizate, adevărata lor dimensiune şi restabileşte ierarhia evenimentelor pe baza însemnătăţii lor reale.

Scurtă istorie a Revoluţiei ruse nu este o carte de istorie între altele. Ea oferă celui ce vrea să înţeleagă istoria veacului nostru cunoaşterea păcatului originar care a făcut cu putinţă comunismul".

* * *

● A apărut cartea *„Pro şi Contra"*. Între idolatrie şi pamflet, de Emil Cioran, (Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998, 460 pag.), antologie, cuvânt înainte şi note de Marin Diaconescu.

Este bineînţeles încă o carte, care face din Cioran un erou cultural, ceea ce ne bucură.

„De la debutul lui Cioran şi până după moartea sa, puţini au fost intelectualii români pe care articolele sau cărţile lui să-i fi lăsat indiferenţi. „Cazul Cioran" a cunoscut din admiratori împătimiţi şi detractori înverşunaţi. După reacţia spontană a presei interbelice a urmat campania comandată ideologic, pentru ca, o dată cu a doua jumătate a deceniului şapte, să înceapă, cu mari precauţii, recuperarea filozofului".

Se citează în carte texte din diferiţi autori scrise în România în perioada 1934—1989. Printre acestea nu lipsesc marii noştri scriitori pe care îi vom pomeni cu numele: Şerban Cioculescu, Constantin Noica, N. Steinhardt, Zaharia Stancu, Mihail Sebastian, Arşavir Acterian, M.R. Paraschivescu, Nichifor Crainic, Mihail Ralea, Jeni Acterian, Mircea Eliade, George Călinescu, Lucreţiu Pătrăşcanu, Lucian Blaga, Eugen Simionescu, Marin Sorescu şi Nicolae Manolescu".

E o lectură care îşi cere cititori.

* * *

● Ne face plăcere să semnalăm cartea lui Alexe Mateevici, *„Opere"*, scrieri în limba rusă, ediţie critică de Ioan Nuţă, Efim Levit, Sava Pânzaru, vol. 2, (Chişinău, Ştiinţa, 1993, 723 pag.). Sunt Opere publicate sau nepublicate în limba rusă. O anunţăm doar pentru cunoscătorii de limba rusă.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA ... SIB...

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 noiembrie
Nr. 43—44
1998

POSTUL
— urcuşul nostru duhovnicesc spre Sărbătoarea Crăciunului

După Sf. şi Marele Post al Paştilor, al doilea post ca mărime şi ca importanţă în viaţa şi cultul Bisericii lui Hristos este Postul Crăciunului.

Este al doilea ca mărime, cuprinzând o perioadă de 40 de zile, de la 15 nov. — 25 dec., în amintirea postului proorocului Moise înainte de primirea legii pe muntele Sinai şi în acelaşi timp a postului cu care proorocii şi dreptii Vechiului Testament aşteptau venirea Mântuitorului Hristos la *„plinirea vremii"* **(Gal. 4, 4).**

În acelaşi timp este al doilea ca importanţă, deşi este mai nou, după Postul Sf. Paşti, având menirea de a ne curăţi sufleteşte dar şi trupeşte în vederea participării noastre la marele eveniment al Naşterii Domnului *„singurul lucru nou sub soare"* **de la întemeierea lumii, după cuvântul Sf. Ioan Damaschin.**

Ca vechime, acest post al Crăciunului este amintit încă din secolele IV-V, de către fericitul Augustin şi episcopul Leon cel Mare al Romei, acesta din urmă rostind şi un număr de nouă cuvântări închinate lui. În anul 1166 Sinodul Patriarhiei de Constantinopol sub conducerea patriarhului Luca Hrysoverghi a decretat durata acestui post de 40 de zile, având în vedere că lungimea lui nu era unitară în toată Biserica.

Suntem chemaţi în acest Post să lepădăm *„toată grija cea lumească"* **şi să ne luăm din nou crucea vieţii, la unii mai grea, la alţii mai uşoară, pentru a urma drumul care duce spre peştera Betleemului** *„unde S-a născut Cel fără-de-nceput"*, **Hristos Domnul.**

Este o perioadă de reculegere şi de transformare duhovnicească în care ne străduim să fim mai buni unii faţă de alţii, mai iertători, mai milostivi, mai rugători pentru binele nostru şi al întregii lumi, într-un cuvânt, mai drepţi şi mai apropiaţi de Dumnezeu şi de semenii noştri.

Dacă în răstimpul Postului Mare ne pregătim să-l urmăm pe Hristos pe drumul Golgotei, să suferim împreună cu El Crucea şi moartea ca mai apoi să trecem prin înviere într-o altă sferă a existenţei noastre, în timpul Postului Crăciunului, ne pregătim asemenea patriarhilor Vechiului Testament să-L primim în sufletele noastre pe *„Mesia cel din veac dorit"*, **ne pregătim să poposim în noaptea sfântă a Crăciunului lângă staulul unde Dumnezeu s-a făcut om şi să-i aducem împreună cu magii daruri spirituale, aurul credinţei, smirna dragostei şi tămâia rugăciunii înmulţite, să ne plecăm cu păstorii în faţa** *„tainei celei din veac ascunse"*, **iar cu îngerii să slavoslovim zicând:** *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire"* **(Luca 2, 14).**

De fapt există o perfectă analogie dintre cele două evenimente, respectiv Învierea şi Naşterea, pe care le anticipăm printr-un post deosebit. La Paşti Hristosul umilinţei, Care trece prin moarte întru slavă, Hristosul biruitor asupra morţii prin Înviere, iar la Crăciun, Hristosul prunc, Care vine la noi să ne cerceteze, El *„Răsăritul cel de Sus"*, **pentru a ne preface în dumnezei, după cuvântul Sf. Atanasie cel Mare. Postul Crăciunului are însă şi o nuanţă de bucurie aparte, căci pe cine nu-l fascinează zilele premergătoare Crăciunului, când prin colinde ne împreunăm cu îngerii şi cu** *„strămoşii cântăm în cor"* **preamărind minunea petrecută acum aproape 2000 de ani.**

Postul Crăciunului prin colindele noastre strămoşeşti ne transformă pe fiecare dintre noi într-un *„misionar"* **în accepţiunea integrală a cuvântului, un** *binevestitor*, **am putea spune, într-un** *„evanghelist"* **în sensul bun al termenului, având fiecare menirea de a-l anunţa, de a-l vesti pe Hristos cel care vine în lume pentru mântuirea ei.**

Iată deci în puţine cuvinte la ce lucrare duhovnicească suntem chemaţi cu toţii pe parcursul acestui Sfânt Post.

În el ne vom desfăta duhovniceşte, prăznuind o pleiadă de sfinte momente din viaţa Bisericii: vom întâmpina pe prunca Maria intrând în Templul din Ierusalim, vom lăuda apoi serbarea Sf. Apostol Andrei, Cel dintâi chemat la lucrarea apostoliei, Ocrotitorul României, ne vom întâlni cu *„Chipul blândeţelor"* **al Ierarhului Nicolae şi apoi cu proorocii Vechiului Testament: Naum, Avacum, Sofonie, Daniel, pentru ca apoi să ne bucurăm duhovniceşte de marele praznic al Crăciunului preamărindu-L pe Hristos** *„Soarele dreptăţii"*.

Să străbatem aşadar, fiecare după puterile noastre, această sfântă perioadă a Postului Crăciunului, să căutăm să ne înmulţim rugăciunea şi fapta bună, să căutăm să fim mai curaţi sufleteşte şi cât mai des să ne apropiem de harul Sf. Taine care ne dau tuturor viaţă şi încă din belşug.

Făcând aşa şi observând postul cel adevărat (Isaia 58), vom avea folos sufletesc şi trupesc de pe urma lui iar în noaptea sfântă a Crăciunului, călăuziţi de stea împreună cu păstorii, cu magii şi cu îngerii ne vom aduna în jurul ieslei sfinte şi vom preamări pe Iisus cel venit în lume *„să se nască, şi să crească, să ne mântuiască"*. **Şi ne vom întoarce la casele noastre cu cel mai de preţ dar al sufletelor noastre, acela de a petrece împreună cu Hristos în toate zilele vieţii noastre.**

Acestei bucurii şi acestui dar să ne facă Dumnezeu părtaşi pe toţi prin harul şi iubirea sa de oameni acum şi în vecii vecilor.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Mai lasă-mă

Atunci când răsare, atunci când apune
Mai lasă-mă-n rele, mai lasă-mă-n bune,
Mai lasă-mă-n plânset, mai lasă-mă-n cânt,
Atâta cât am şi atâta cât sunt.

Cu-atâta cât am, cu-atâta cât sunt,
Eu vin din niciunde, plec în nicicând,
Iubind din durere, urând din iubire,
Trăind prin moarte, murind prin trăire.

Atunci când apune, atunci când răsare,
Mai lasă-mă spin, mai lasă-mă floare,
Mai lasă-mă frunză, mai lasă-mă ram,
Atâta cât sunt, şi-atâta cât am.

C-atâta cât sunt şi cu-atâta cât am,
Mi-ajunge de-o viaţă, mi-ajunge de-un neam.

VASILE TĂRÂŢEANU

Mântuirea prin ceilalţi

„Săracul şi cel ce asupreşte pe cel sărac se întâlnesc" (Pilde 29, 13).

Fără îndoială că „chinurile iadului" cărora le este destinat bogatul din pericopa evanghelică de la Luca 16, 19-31, ne vor apare multora dintre noi ca o pedeapsă mult prea severă. Şi poate chiar nemeritată. În fond în ce a păcătuit el aşa de grav încât să i se aplice o asemenea sancţiune? Oare nu râvnim fiecare dintre noi la bunăstare şi prosperitate, şi nu dorim toţi să fim cât mai bine situaţi materialiceşte? Însăşi porunca divină adresată primilor oameni le spune să „stăpânească pământul" (Fac. 1, 28) venind parcă să confirme tocmai aceste lucruri.

Bogatul de care aminteşte Mântuitorul în parabolă n-a făcut altceva decât să se bucure de bunurile sale, totul apărându-ne cât se poate de firesc, căci finalmente fiecare dintre noi ar fi procedat aşijderea, ba am îndrăzni a spune că nu aflăm nici un motiv care să ne îndreptăţească să-l condamnăm.

Judecate faptele din această perspectivă imediată, cu totul alta ar fi trebuit să fie urmarea şi în nici un caz „chinurile iadului", care ne apar aproape ca o ruptură nefirească în desfăşurarea lor. Aparent aşa s-ar părea că stau lucrurile: bogatul n-a făcut altceva decât să se bucure de bunurile sale, n-a lezat pe nimeni, n-a pricinuit nimănui vreun rău (Evanghelia nu ne spune că era un om rău sau că şi-a câştigat averea în detrimentul celorlalţi), şi totuşi el este atât de aspru sancţionat.

Lucrurile se prezintă însă cu totul altfel decât le percepem noi după logica noastră omenească, iar cheia parabolei consider că se găseşte în versetele 20—21: *„Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porţii lui, plin de bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului..."*. Deci un sărac, un semen al celui bogat, copleşit de suferinţă şi care se găsea în imposibilitatea de a-şi câştiga hrana zilnică, zăcea la poarta casei sale, tânjind după o fărâmă de pâine, fără să-l fi învrednicit vreodată măcar cu o privire, darămite să-l mai şi miluiască cu ceva. Nimic altceva nu vedem în atitudinea bogatului decât indiferenţă, nici măcar acel elementar şi preaomenesc sentiment de compasiune izvorât până şi din cel mai câinit suflet.

Dar bogatul din parabolă nu este condamnat pentru simplul fapt că era bogat, pentru că religia creştină nu osândeşte pe nimeni doar pentru asemenea considerente, ba există chiar bogaţi care se mântuiesc (să ne amintim de Zaheu spre exemplu) ci, el este condamnat pentru faptul că s-a închis cu totul în propriu-i egoism, dovedindu-se complet nepăsător la suferinţa semenului său.

Dacă într-o primă fază am fost încercaţi de gândul de a-l considera chiar un personaj pozitiv, va trebui finalmente să recunoaştem că aceasta nu este decât o falsă părere. Pentru a fi cu adevărat un om al binelui nu este suficient să nu faci răul, ci să fii un om al faptei bune într-un mod efectiv. Răul nu îmbracă doar aspectele pe care ne aşteptăm noi să le întâlnim, ci de multe ori el ni se

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Jocurile pe roluri sau experienţa demonicului

Auzim adesea vorbindu-se printre tineri de jocuri, ce par, la prima vedere, inocente, dacă nu chiar folositoare, în măsura în care ele dezvoltă fantezia. Sunt numite, de regulă, „jocuri pe roluri". Inventându-se atmosfere medievale, cu personaje din istorie sau literatură, se organizează mici scenete de teatru, în care rolurile sau pedepsele finale sunt distribuite prin tragere la sorţi. Aici imaginaţia găseşte câmpul său de manifestare. Şi nu-i curios că adesea ne întâlnim cu astfel de jocuri şi prin reţelele internet.

După părerea psihologilor, aceste jocuri, când sunt corect folosite, au efecte benefice în dezvoltarea sociabilităţii persoanelor. Sunt unii care le folosesc chiar în terapii de grup.

Dar uneori aceste jocuri alunecă în lumea de dincolo, în demonic, încadrându-se unor ritualuri de „liturghii negre", în magie. Pericolul apare când persoana e „dusă" de personajul său în afara realităţii acestei lumi, sondând zone periculoase, de dezmărginire a conştiinţei, de abandonare a simţurilor, în experienţe de trans[illegible] şi magie, în care libertatea, ca dar suprem, e redusă sau suprimată. În aceste situaţii, persoana în cauză nu doar că devine instrument al unor puteri demonice, punându-se pe sine în pericol, ci pierzând controlul asupra propriului comportament, poate ajunge la acte necontrolate. Uneori, cei ce fac aceste experienţe sfârşesc în stări cvasi-patologice, comatoase, halucinante sau recurg la auto-mutilări, agresiuni sau chiar sinucideri. Pentru a-i scoate din aceste stări e nevoie de intervenţii prompte ale medicului şi din (păcate, de multe ori se ignoră importanţa intervenţiei) duhovnicului. De multe ori, doar preotul poate aduce liniştea: prin spovedanie şi prin rugăciuni de exorcizare. Căci, prin aceste „jocuri", se produc aşanumitele fenomene de „contaminare demonică" — prima fază a îndrăcirii.

Ne-am oprit asupra acestui subiect dată fiind frecvenţa sa în mediile de tineret. Adesea, căminele studenţeşti devin adevărate „şcoli" în care se deprinde spiritismul şi o mulţime de alte practici înrudite.

În primul rând, apelul la astfel de practici este un act antiuman. Crezând că pe această cale se accede cu uşurinţă la „sacru", eliminând sau contestând natura umană, e un sacrilegiu. „A sustrage umanului umanitatea, spre a facilita ascensiunea spre divinitate, e inuman: iar inumanul e o coborâre către satanic" (Igino Giordani). Ca şi creştini, suntem chemaţi nu să dezumanizăm viaţa noastră, ci să umanizăm existenţa: să „contaminăm" întreg creatul de nestricăciunea umanităţii desăvârşite a lui Hristos-Omul şi astfel să eliminăm satanicul din firea noastră şi din natură. Avem datoria „să luptăm împotriva ispitei — zicea Andrei Tarcovski — acolo unde am fost chemaţi să trăim; noi, dimpotrivă, plecăm aiurea, imaginându-ne că vom găsi un loc în care diavolul să lipsească". Facem, în alte cuvinte, „politica struţului", căci un astfel de loc nu există. Noi trebuie să începem o lucrare de exorcizare a lumii, pornind de la inima noastră. Instaurând aici Împărăţia lui Dumnezeu, o vom putea extinde şi în afară.

Aici, curiozitatea tinerilor se dovedeşte a fi morbidă. Întâlnirea „faţă către faţă" cu demonicul nu se face oricum, ci după o îndelungă pregătire duhovnicească, după ani de asceză şi rugăciune şi sub îndrumarea duhovnicilor cu experienţă.

Jocurile pe roluri nu sunt simple ... jocuri. Ele pot avea efecte dureroase pentru restul vieţii. Întâlnirea cu diavolul poate fi tragică; el „dintru început a fost omorâtor de oameni". De aceea, e bine ca tinerii să-şi stăpânească curiozitatea în faţa acestor „jocuri", oricât de insistente sau ispititoare ar fi propunerile prietenilor sau colegilor.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

Sihastrul Visarion Sarai

Declaraţi a fi uniţi cu biserica Romei, la 1700, fără cunoştinţă şi fără consimţământul lor, Românii din Ardeal aşteptau mereu sosirea unui izbăvitor. Cu toată lupta lui politică, de care se interesa, mai ales clerul, în persoana episcopului Ioan Inochentie Klein n-a văzut poporul de rând a fi izbăvitorul aşteptat. Memorabile au rămas cuvintele privitoare la armonia cu biserica rom.-cat., rostite în anul 1737 de acest episcop, care şi-a mistuit zilele la Roma: „Eu şi clerul meu, cu adevărat suntem şi vom rămânea uniţi, numai să ni se dea şi nouă acele beneficii şi imunităţi, de care se bucură romano-catolicii... altminteri, dacă nu ni se dau, ne-am face chiar şi Turci".[1] De fapt, la 1700, Atanasie Anghel şi-a călcat credinţa strămoşească, unindu-se cu biserica latină, de dragul unui bob de linte. Cel ce avea să deştepte însă nădejdea izbăvirii, a fost călugărul sârb Visarion Sarai. Prin acţiunea sa, acest agitator religios de foarte mare efect, avea să umple un an întreg — 1744 — din istoria bisericii ortodoxe din Ardeal, în dauna faptului de a fi fost considerat de către unii cronicari ca fiind un bărbat mai puţin capabil.[2]

Ca o furtună năpraznică a fost apariţia lui Visarion la marginea Banatului şi în sudul Transilvaniei, în primăvara anului 1744. Deosebit de mişcătoare a fost ivirea acestui călugăr în orăşelul Dobra, de pe marginea Mureşului. Iată cum o prezintă istoricul Petru Maior: „... Fu adusă la protopopul G. Pop în Dobra o epistolă, din marginea Banatului, iscălită de Ober-kneazul Petco şi trimisă în Dobra la vice-ductorul, în care se scria, că după două-trei ceasuri va să vină acolo un sihastru, căruia numai sălaş să-i rânduiască, pentru că de altele nu are lipsă; şi să spună protopopului locului, ca să iasă cu litia înaintea sihastrului şi aşa să-l petreacă în rânduitul sălaş. Ci protopopul răspunse vice-ductorului, că de vreme ce nu are poruncă de la mai marii săi, nici nu ştie cine este acela, nu-i va face acea cinste. Într-aceea veni sihastrul de mulţi călăreţi şi pedestraşi înconjurat şi intrând în sălaşul rânduit, mulţi din popor se adunară acolo a-i săruta picioarele şi mâinile. După aceea, sihastrul prin tălmaci (că ei spun că nu ştia altă limbă fără cea sârbească) începu a grăi către popor, că foarte rău îi pare că atâtea suflete, câte priveşte înaintea sa, vor să piară în veci, însă nu atâta îl doare de sufletele acestea precum de pruncii, care au a creşte în unirea aceasta. Şi altele mai multe a grăit de acestea... Pentru aceea pe protopop, căci nu i-a făcut poftita cinste, l-a blestemat".[3] Protopopul unit nu a îndeplinit dorinţa primarului din Căpâlnaş, nici după ce a fost rugat şi din partea altor doi călăreţi care au sosit la Dobra înaintea sihastrului.

Ceata celor care l-au înconjurat pe acest călugăr simplu, a crescut mereu, la Dobra şi — în continuare — spre Deva, pe drumul mare, însoţiţi fiind şi de călăreţii grănicerilor. Pretutindeni, călugărul a vorbit poporului — prin ziceri scurte — despre abaterea de la credinţa strămoşească şi ascultătorii priveau la el ca la un trimis din cer.[4] Trecând apoi prin Orăştie, potrivit scripturii latineşti, „fost-a şi în Bălgrad sihastrul acesta Visarion".[5]

Din istoria Sebeşului, protopopul N. Dănilă relatează, că în drumul spre Sibiu al călugărului Visarion Sarai, liniştea parohiei Sebeş a fost tulburată. Călugărul s-a oprit în acest „sat românesc", agitând poporul împotriva Unirii, încât în noiembrie 1748 locuitorii din Sebeş şi din scaunul cu acelaşi nume scriu contelui Haller, guvernatorul din Sibiu, că nici nu au fost şi nici nu vor să fie uniţi. În documentul din 8 aprilie 1791, sunt amintiţi cu numele românii sebeşeni (probabil ortodocşi): Limbean, Tecău, Androne, Lăpădat, Filimon, Muntiu, Chirca, Muntean, Radu, Tincu, Cristea, Henegar, Gherman, Vintilă, Dicu, Târlea, Berghian, Dăian, Dumitreasă, Lupşe, Santei, Pădure, Stanciu, Miga, Pătraşcu etc."[6] După propaganda făcută de călugărul Visarion, toţi aceştia — în mod cert — au fost ortodocşi, ca şi alţii omişi (exemplu Moga, din familia căruia s-au ridicat protopopul Zaharie Moga şi Vasile Moga, primul episcop ortodox din Ardeal, după 1700, „cu sufletul şi cu inima română"). Asemeni Românilor din mărginime, nici aceştia n-au mai părăsit niciodată legea veche ortodoxă.

În drumul său spre Sibiu, călugărul Visarion a poposit câteva zile în Sălişte, unde prin propaganda sa entuziastă a recoltat cel mai mare succes, readucându-i pe Românii din acest centru al mărginimii la ortodoxie, pe care au cinstit-o cu credinţă neşovăielnică şi de care nu s-au mai despărţit niciodată.

Plecat din Sălişte, călugărul Visarion a fost arestat la intrarea în Sibiu, împreună cu cei trei negustori greci: Dimo, Nino, alias Dimo Grec, George Nicola şi Gavrila Bistro, găsiţi în Căpâlnaş şi care l-au servit ca interpreţi. În Sibiu, Visarion a fost închis într-o casă din str. Cisnădiei, aproape de poarta oraşului şi apoi — pentru mai multă siguranţă, dar nu pentru mult timp — a fost dus în str. Iernii.

În închisoarea din Sibiu, călugărul a fost supus unui interogatoriu din ordinul contelui Czernin, comandantul general din Ardeal. La acest interogatoriu a fost de faţă şi episcopul Klein, şi el având rol de inchizitor al lui Visarion. Textul interogatoriului luat la data de 27 aprilie 1744, ne oferă o privire mai adâncă asupra fiinţei lui Visarion, completează datele despre viaţa lui, desluşeşte scopul venirii lui în Ardeal şi modul în care s-a desfăşurat agitaţiunea lui.[7]

Visarion s-a născut în localitatea Costainiţa, din Slavonia şi avea vârsta de 30 ani (deci s-a născut în anul 1714). Tatăl său se numea Maxim, iar mama sa Maria. Pe el îl chema Nicolae Sarai şi a primit numele de Visarion la intrarea în cinul monahal, la Ierusalim, în mânăstirea sf. Sava, în anul 1732, la vârsta de 18 ani. El a vădit o predispoziţie timpurie pentru călugărie, pentru peregrinajuri şi pentru viaţa ascetică. În 1740 a fost într-un peregrinaj la Athos. În 1741 ar fi fost în Viena. Un cronicar relatează, că ar fi umblat şi prin Veneţia.

În 1744, Visarion a venit în Ardeal, având asupra sa „cartea pasuală" datată din februarie 1742, dată de patriarhul Arsenie IV Iovanovici. Nu ştim însă ce a făcut în anii 1742—1744. În Ardeal a venit plecând din mânăstirea sa, Pačra din Slavonia, în 1744, la două săptămâni după sărbătorile Crăciunului. A trecut prin Esseg, Petruvardin, Carlovit, unde a dat faţă cu patriarhul şi apoi prin Timişoara, s-a îndreptat spre Lipova, nefiind tulburat de nimeni. După cum a mărturisit la interogatoriu, cartea pasuală i-a fost dată de patriarh, spre a nu fi socotit spion.

Visarion era om umblat, care cunoştea Orientul. Din interogatoriu însă n-a reieşit, că ar fi fost şi tot atât de cult. În Ardeal a susţinut, că numai în religiunea în care te-ai născut poţi să fii fericit. La interogatoriu, Visarion n-a recunoscut că ar fi predicat împotriva Unirii, deşi singurul interpret al său la interogatoriu, Gavrila Bistro, a mărturisit aceasta, fără a fi făcut referire la falsele doctrine ale Unirii. Visarion şi-a vădit antipatia sa faţă de combinaţia uniată, făcută din două religii, apuseană şi orientală. A pretins că din punct de vedere religios este cazul să fii sau catolic sau oriental, dar nu unit. Provocat fiind în chestiuni mai subtile, nu s-a lăsat a fi angajat, ocolindu-le sau recurgând la exemple doveditoare de puţină fineţe în cugetare.

S-a lepădat ca de o „minciună a oamenilor" de acuzarea ce i s-a adus, că în cuvântările sale s-ar fi socotit inspirat de Sf. Fecioară Maria. A ştiut să nu se

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, mitropolitul Banatului

— la 75 de ani —

Prăznuirea acestui eveniment este un prilej de a ne îndrepta atenţiile către iubirea părintelui nostru sufletesc.

Pentru a actualiza prezenţa I.P.S. Sale în mijlocul nostru amintim că Î.P.S. s-a născut la Caransebeş, la 21 noiembrie 1923, dintr-o prestigioasă familie de preot. A urmat liceul la Caransebeş, iar Facultatea de teologie la Universitatea din Bucureşti, unde în anul 1949, a obţinut doctoratul, la secţia Patrologie. A fost, rând pe rând, profesor la Seminarul teologic şi la Academia de teologie din Caransebeş, Profesor la Institutul teologic universitar din Sibiu, Secretar şi consilier eparhial, la Mitropolia Banatului, episcop la Arad şi mitropolit al Banatului.

A dezvoltat o largă activitate administrativă şi gospodărească, a fost reprezentantul Bisericii la conferinţele ecumenice şi de altă natură.

În această calitate a străbătut toate continentele. A fost în America, în Egipt, Etiopia, Siria, Rusia, Grecia, Belgia, Serbia, Armenia, Italia, Canada, Australia, Noua Zeelandă, Cehoslovacia etc.

Pe lângă numeroasele articole şi studii din presa bisericească a publicat în volum lucrările:

Biserica românească din nord-vestul ţării în timpul prigoanei hortiste, Timişoara 1980, Temeiurile învăţăturii ortodoxe, Timişoara 1981, Aspecte din vechea literatură creştină, Timişoara 1984, Scara Raiului de Sf. Ioan Scărarul, Învăţătura ortodoxă despre mântuire, Viaţa Sfântului Antonie cel Mare, Sfântul Iosif cel Nou de la Partoş, mitropolitul Banatului, Timişoara 1994, etc., etc.

A mijlocit tipărirea de cărţi precum: Toma de Kempis, Urmarea lui Hristos, traducere de Dumitru Vizan, Timişoara, 1982, Prof. Univ. Dr. Ioan Coman: Frumuseţile iubirii de oameni, în spiritualitatea patristică, Timişoara 1982, Dr. P. Rezeş, Teologia Ortodoxă contemporană, Timişoara, 1988, şi altele.

Menţionăm cărţi apărute în biblioteca Bunului creştin, întemeiată de Î.P.S. mitropolit Nicolae, precum: Luminiţa Niculescu, În ce credem noi ortodocşii?, Timişoara 1994, şi de aceeaşi: Cum să citim Biblia?, Timişoara 1994, De ce cinstim pe Maica Domnului?, Timişoara, 1994.

E membru al Academiei Române, a iniţiat şi dirijează reviste şi ziare, „Altarul Banatului", „Învierea" şi suplimente pentru studenţi, şi Asociaţia Oastea Domnului, tipăreşte anual calendare de perete şi portative, e ctitorul Facultăţii de teologie cu interesul căreia s-a identificat. Modest şi bun ca miezul alb de pâine, este un om care a dat o strălucire Bisericii. Dragostea faţă de patristică o adeveresc sutele de articole şi studii. Deţine un rol important în viaţa noastră publicistică, e o comoară de experienţă, a dat mult poporului credincios şi Ţării pe care le iubeşte.

În relaţia cu străinii Înalt Preasfinţitul e un excepţional. În zilele de praznic la reşedinţă sunt unguri, nemţi, sârbi, evrei şi de alte naţionalităţi, pentru că are în gând spusele Mântuitorului: „O turmă şi un Păstor".

Istorici consacraţi, precum Mircea Păcurariu, găsesc în opera Înalt Preasfinţitului multe împliniri dăruite perenităţii.

Fie-ne îngăduit să ne asociem toţi la lungul şir de adoratori ai Înalt Preasfinţitului cu urarea: „LA MULŢI ANI!"

Pr. Prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Părintele Galeriu
la vârsta patriarhală

În ziua de 21 noiembrie împlineşte Părintele Galeriu binecuvântata vârstă de 80 de ani. În ziua de praznic: Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, intrase Părintele în această lume, ca într-o „Biserică", pentru slujirea şi înfrumuseţarea ei. Părintele este primul din neamul său care întrerupea o lungă tradiţie de „clăcaşi", dar sacerdoţiul lui Hristos şi ştiinţa de carte l-au atras total şi definitiv. De 55 de ani slujeşte jertfelnic la altarul Mântuitorului Hristos şi al Neamului nostru, ca unul ce s-a născut şi s-a dăltuit pe stânca puternică a unei rare vocaţii sacramentale.

După ce a urmat şcoala primară în satul natal: Răcătău, judeţul Bacău a urmat 8 ani Seminarul teologic de la Roman, apoi Facultatea de Teologie din Bucureşti (1938—1942) şi cursurile de doctorat, încununate cu supremul titlu academic de Doctor în Teologie. A slujit 30 de ani ca preot paroh în Podul Văleni, Prahova şi la Biserica Sf. Vasile din Ploieşti. Prin darul preoţiei sale — hrănit permanent la izvorul vieţii şi la veşnicul Arhiereu Hristos-Domnul — a întărit, liniştit şi a odihnit multe generaţii. A dat sens de viaţă şi putere celor care se aflau în disperare şi aceasta nu doar în liniştea divină a locaşului sfânt ori în sălile de cursuri universitare şi în cadrul multelor conferinţe. ci şi în vremea de experienţă de excepţie de 15 luni (1952—1953). ca deţinut politic la Canal. Poate acolo a cunoscut şi a primit asa de profund această viziune divină şi cosmică a lumii, încât simte profund şi vesteşte cu certitudine, vocaţia pascală a făpturii.

Din anul 1973 a îmbinat atât de armonios altarul şi amvonul Bisericii Sf. Silvestru cu catedra de Omiletică, Catehetică şi de Pedagogie creştină de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, dar şi cu alte numeroase participări la conferinţe teologice de acasă şi din străinătate, interviuri radio şi TV, unde Părintele Galeriu se simţea chemat de Hristos-Domnul sau de credincioşii Bisericii ori de diferite instituţii de învăţământ academic. Oamenii cunosc că Părintele Galeriu este acel slujitor al Bisericii lui Hristos, care nu refuză pe nimeni, ci se străduieşte să împlinească chemările celor mulţi, să se facă **„tuturor toate"**.

În galeria iluştrilor profesori de Teologie, Părintele Galeriu are un rol deosebit reuşind să îmbine în mod ideal calitatea de Dascăl-Învăţător cu vocaţia de Părinte duhovnicesc care oferă viaţă în duhul şi puterea lucrării bisericeşti. Întărit mereu în duhul rugăciunii, hrănit constant cu cuvântul lui Dumnezeu, păstrat în dumnezeiasca Scriptură, dar şi cu învăţăturile Sfinţilor Părinţi, Părintele s-a bucurat şi s-a luminat mereu cu cărţile marilor spirite ale lumii. Orice dialog sau cuvântare a Părintelui este presărată cu texte biblice, patristice, dar şi cu referiri concrete din istorie ori din grai'ul oamenilor de cultură ai lumii. Acestea împreunate cu o inteligenţă nativă strălucită au ajutat pe Părintele Galeriu să-şi formeze şi să susţină o concepţie integratoare şi globală a istoriei lumii şi a vieţii omeneşti. Ilustrul Dascăl de Teologie, Preotul Profesor Dr. Constantin Galeriu este cunoscut în lumea noastră românească, dar şi în afara graniţelor Patriei sub genericul profund şi plenar: Părintele Galeriu. Prea Cucernicia Sa a îmbinat armonios si ideal cele trei sluiiri ale preoţiei de vocaţie: învăţătura, slujirea sacramentală şi conducerea spre împărăţia lui Dumnezeu.

Preotul duhovnic: Părintele a înţeles slujirea preoţească ca o lucrare de naştere în duh, de reînnoire şi înfrumuseţare sufletească a fiilor duhovniceşti. Chipul patristic, bunătatea angelică şi cuvântul îmbibat cu duhul Scripturii tămăduia răni cronicizate, dădea nădejde şi oferea sens înălţător vieţii omului doborât uneori sub povara crucilor vieţii. A înţeles mai bine ca oricine că tema jertfei este un act **„de la întemeierea lumii"** (Apoc. 13, 8). Acest act este tocmai pentru întemeierea existenţei, pentru mântuirea şi neîncetata ei înnoire. Dar jertfa aşezată la picioarele crucii Mântuitorului şi racordată la jertfa Domnului conduce mereu la biruinţă, la transfigurarea suferinţei, la înviere. Harul lucrării preoţeşti — ca duhovnic iscusit — este o realitate plenară şi vădită în toată activitatea Părintelui.

Preotul profesor: Cuvântul cald şi mereu proaspăt al Dascălului ce luminează dar şi povăţuieşte pe ucenici a întărit 25 de generaţii de preoţi ai Bisericii noastre. A ajuns să onoreze o catedră universitară după ce agonisise o bogată activitate pastorală, încât Părintele Profesor Galeriu vorbea studenţilor nu doar din studiul profund al Scripturii, Părinţilor şi al ştiinţelor profane, ci şi din viaţa reală a credincioşilor. Studenţii teologi şi preoţii cursanţi audiau şi sorbeau prelegerile şi conferinţele Părintelui cu interes şi cu dragoste.

Preotul predicator: Cuvintele de învăţătură ale Părintelui Galeriu au răsunat nu doar la bisericile unde a sluijt, ci şi peste tot unde a ajuns să liturghisească: Ierusalim, Sf. Munte Athos Iaşi, Timişoara, Sibiu, Cluj, Arad, Paris, Geneva, Viena şi în îndepărtata Americă. Predicile sale sunt mereu ascultate şi puse ca pietre tari întru zidirea cea duhovnicească a credincioşilor ascultători. Cei care le-au ascultat cândva sau cei care nu le-au auzit, aşteaptă cu interes apariţia celor trei volume de predici, rostite de Părintele cel „cu darul predicării", de către predicatorul iscusit.

Preotul teolog: în cazul Părintelui Galeriu se potriveşte atât sensul de teolog ca om al rugăciunii, adică în reală şi directă legătură cu Divinitatea, cât şi de

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Dr. NICOLAE DURA, Viena

Mântuirea prin ceilalţi

(Urmare din pag. 1)

poate înfăţişa chiar sub forma unui bine aparent, dar care finalmente se dovedeşte a fi doar o altă ipostază a răului. Binele nu poate exista prin sine însuşi, nici nu este doar o noţiune abstractă şi lipsită de conţinut, el există şi se defineşte doar în măsura în care se raportează la ceva anume şi mai ales se săvârşeşte. Binele este *ceea ce trebuie să se facă*, nu ceea ce este sau credem noi că este. Contează apoi, la fel de mult, şi intenţia sau scopul cu care săvârşim binele, pentru că există şi situaţii în care binele poate să aibă finalmente un scop rău „Dumnezeu nu caută la cele făcute de noi, ci la scopul pentru care le facem" (Sf. Antonie cel Mare, Filoc., vol. 2, pag. 37).

Iată însă că Dumnezeu îi întinde bogatului, prin săracul Lazăr, o punte spre mântuire, vrând să-l scoată din egoismul şi autosuficienţa în care se complăcea, el refuzând cu bunăştiinţă această şansă, căci refuzându-l pe sărac, el l-a refuzat în realitate pe Dumnezeu cel ce s-a identificat pe sine cu săracii „toate împrejurările şi persoanele prin care ne grăieşte Dumnezeu sunt apeluri şi chipuri vii şi transparente ale lui Dumnezeu; Dumnezeu cel simplu se coboară la noi într-o multitudine de forme şi situaţii ale vieţii noastre" (Pr. Dumitru Stăniloae, TDO, vol. I, p. 144).

Dar în ce măsură este răspunzător bogatul pentru suferinţa şi sărăcia celuilalt? Aparent el nu îi este îndatorat în nici un fel şi nici răspunzător pentru condiţia lui. Ba suntem chiar tentaţi să afirmăm că atitudinea lui se justifică printr-o anumită prudenţă în ceea ce priveşte starea celuilalt, pentru că trebuie să spunem şi lucrul acesta, nu toţi dintre cei săraci sunt avizaţi la fapta noastră caritabilă. Ne referim prin aceasta la acea stare de sărăcie care provine din lene, şi care nu este în nici un caz agreată în creştinism. Nici Mântuitorul nu s-a referit la astfel de situaţii, ci ori de câte ori s-a referit la cei săraci, i-a avut în vedere pe cei care din motive întemeiate au ajuns în braţele sărăciei, altfel Sf. Scriptură este foarte tranşantă în această privinţă „cine nu vrea să lucreze, acela să nu mănânce pâine" (II Tes. 3, 10).

Privită însă dintr-o perspectivă strict creştină, sărăcia nu înseamnă a nu avea nimic, ci *a vrea să ai ceea ce nu ai* (Sf. Ioan Gură de Aur). Esenţa sărăciei nu constă în faptul că avem sau nu avem ceva, ci mai ales cât de mult dorim să avem ceea ce nu putem obţine. Cel care tinde să aibă ceva devine robul a ceea ce doreşte să aibă. Atunci când posezi ceva eşti de fapt tu cel posedat, în acest fel nu faci altceva decât să-ţi pierzi libertatea interioară. „Sărăcia cu duhul" propovăduită de Mântuitorul este de fapt starea în care ai ajuns să-ţi dobândeşti libertatea interioară, ai ajuns la capacitatea de a vedea că nimic din ceea ce ai nu-ţi aparţine, nefiind decât un dar al dragostei lui Dumnezeu. Deci „fericiţi cei ce nu pretind nimic" am putea spune, fericiţi cei care nu tind să posede, pentru că abia în momentul în care încetăm să mai tindem spre a avea ceva, devenim cu adevărat liberi.

Un astfel de sărac era Lazăr cel din parabolă. El ne apare ca un om bun, resemnat cu propria-i suferinţă, fără să cârtească împotriva lui Dumnezeu. De altfel nu sărăcia ca atare l-a învrednicit pe Lazăr să dobândească raiul, ci tocmai calităţile sale sufleteşti, bunătatea, răbdarea în suferinţă şi credinţa nestrămutată în Dumnezeu.

Revenind la bogatul din Evanghelie, vom spune că el devine cu adevărat responsabil de soarta celuilalt doar dacă vom privi lucrurile mai în profunzimea lor. Sf. Părinţi spun că tot ceea ce prisoseşte celor bogaţi este tocmai ceea ce le lipseşte celor săraci, arătând că „măsura proprietăţii trebuie să o dea trebuinţa trupului (Nil Ascetul, Filoc., vol. I, p. 264), iar ceea ce este „peste măsura necesităţii este de la diavolul" (Pateric, p. 448).

Socotindu-se pe sine proprietarul unor bunuri care în realitate nu-i aparţineau, bogatul n-a făcut altceva decât să se substituie lui Dumnezeu. A crede că tu eşti proprietarul acestor bunuri, sau a crede că numai tu ai dreptul să te bucuri de ele, excluzându-i pe ceilalţi, aceasta nu-ţi va oferi decât satisfacţii mărunte şi de scurtă durată. Excluzându-i pe ceilalţi de la părtăşia cu bunurile pe care Dumnezeu ţi le-a dat, te excluzi de fapt pe tine însuţi de la mântuire „cel ce nu oferă nici un bine aproapelui său, nu poate să şi-l ofere nici sieşi" (Teoclit Dionisiatul, Dialoguri la Athos, vol. I, p. 54).

Bunurile cu care suntem învredniciţi de Dumnezeu unii dintre noi, trebuie să ne facă să-L vedem pe Cel care ni le-a dăruit „lumea cu darurile sale e cuvântarea coerentă a lui Dumnezeu către om" (Pr. Dumitru Stăniloae, op. cit., p. 340). Într-o astfel de viziune, în care ai reuşit să-ţi depăşeşti propriul egoism, va trebui să recunoşti că aceste bunuri îşi vor afla justificarea doar în măsura în care îi vei face părtaşi şi pe ceilalţi la ele „orice dar are cineva nu-l are doar pentru sine, ci în primul rând pentru alţii" (Sf. Vasile cel Mare).

Suntem şi ne definim ca oameni numai în măsura în care suntem în comuniune cu ceilalţi, în măsura în care ştim să ne asumăm lipsurile şi suferinţele lor, iar în afara acestei relaţii nu facem decât să ne negăm pe noi înşine. Înstrăinându-ne de ceilalţi, ne înstrăinăm de propria noastră realitate. Înstrăinându-ne, nu facem decât să anticipăm şi să trăim încă de aici iadul. Dostoievski defineşa iadul ca lumea izolării totale, a răcelii absolute, în care doar singurătatea şi lipsa de comunicare domnesc suverane.

Celălalt nu este decât semenul, aproapele meu în suferinţă în care mă regăsesc de fapt pe mine însumi. De ceilalţi nu mă leagă doar o simplă relaţie sau un imaginar sentiment de compasiune, ci sentimentul că eu nu pot fi fericit când alţii suferă alături de mine „eu însumi nu-mi sunt obiect de iubire ideal, ci numai Dumnezeu. Iubirea aproapelui e conştiinţa că celălalt, care suferă, e făptura lui Dumnezeu care nu e făcută pentru aceasta" (M. Vulcănescu, Eros şi Logos, p. 51).

Aceasta este de fapt esenţa parabolei rostită de Domnul Hristos. Mântuirea ca scop final al existenţei noastre se temeluieşte aici, ea nefiind un act solitar. Nimeni nu se poate mântui singur, ci numai în comuniune cu ceilalţi. Ne vom mântui pe noi înşine doar în măsura în care suntem părtaşi la mântuirea semenilor noştri „va fi mântuit cel ce mântuieşte pe alţii" (V. Soloviov). Calea spre Dumnezeu trece prin aproapele, spuneau Sf. Părinţi, iar a pretinde că eşti cu Hristos şi a-i ignora pe ceilalţi înseamnă de fapt a te exclude pe tine însuţi de la mântuire.

Un mare făcător de minuni

— SFÂNTUL GRIGORIE DECAPOLITUL —

Unul dintre marii sfinţi, făcători de minuni, ai Bisericii noastre Ortodoxe, este Sfântul Grigorie Decapolitul. Născut în Decapolia Asiei Mici, a trăit între anii 780—842. Ascet cu viaţă sfântă, a vieţuit potrivit învăţăturii Evangheliei lui Iisus Hristos, în post şi rugăciune, manifestând o dragoste sinceră faţă de Dumnezeu şi de aproapele. Practicând principalele virtuţi ale moralei creştine, s-a eliberat progresiv de toate slăbiciunile firii omeneşti, motiv pentru care Dumnezeu şi-a revărsat harul Său din belşug peste el, încât ajunge un mare făcător de minuni chiar în timpul vieţii, iar sfintele sale moaşte păstrează şi astăzi aceeaşi putere miraculoasă, tămăduind tot felul de neputinţe sufleteşti şi trupeşti ale credincioşilor care i se roagă.

Primele minuni ale Sfântului Grigorie s-au manifestat asupra vrăjmaşilor diavoli care încercau să-l întoarcă de pe calea mântuirii prin tot felul de ispitiri. Văzând că aparitiile lor întunecate le biruie prea uşor, s-au gândit să-l încerce în chip de lumină. Astfel, în ajunul sărbătorii Sfinţilor 40 de Mucenici, luând înfăţişare strălucitoare, au zis Sfântului: „Bucură-te, Grigorie! Noi suntem cei 40 de Mucenici ai lui Hristos; am venit să te încununăm şi să-ţi dăm har şi putere dumnezeiască asupra diavolilor care pururea te necăjesc". Cunoscându-i, Sfântul a ripostat: „N-am nevoie de încununarea voastră, ci numai de a Stăpânului meu Hristos! Voi pieriţi din faţa mea şi încetaţi de a mă mai ispiti cu vicleniile voastre copilăreşti!".

Primind poruncă de la Dumnezeu, Sfântul Grigorie devine misionar şi apărător al sfintelor icoane, călătorind mult, din Asia Mică, prin sudul Europei, până la Roma, apoi la Constantinopol. În aceste împrejurări, mereu şi-a arătat cu milostivire puterea sa făcătoare de minuni. Ocroteşte de pirati corabia care îl transportă de la Efes spre Europa; îmbogăţeşte un binecredincios sărac din Proconez, care i-a acordat găzduire; converteşte un tânăr eretic iconoclast, care a tăbărât asupra sa, bătându-l fără milă; salvează de la înec pe un călugăr care îi slujea; trece nevăzut prin tabăra unor ostaşi saracini; vindecă mâna uscată a unui păgân care voia să-l ucidă ş.a.

Sfântul Grigorie avea de la Dumnezeu şi darul de a vedea faptele ascunse, precum şi de a prevedea viitorul. Astfel, vădeşte pe unul care ascunsese din milostenia rânduită săracilor; prevesteşte moartea unui stâlpnic, a unui duhovnic şi a doi fraţi după trup; vede cu duhul pe un om care nu a îngropat un mort găsit pe cale; anunţă apropiata năvălire a barbarilor. De asemenea, s-a dovedit a fi şi un mare vindecător al neputinţelor trupeşti. În acest sens, tămăduieşte pe monahul Petru, muşcat de vipere; pe o fecioară, de durerea ochilor; pe o femeie, de boala capului.

Cunoscând că avea să treacă la cele veşnice, Sfântul Grigorie a vestit ucenicilor săi cu 12 zile mai înainte data morţii sale, stingându-se din viaţă la 20 noiembrie, când este sărbătorit de întreaga creştinătate ortodoxă. Cinstitele sale moaşte s-au arătat făcătoare de minuni chiar pe drumul spre îngropare, fiind tămăduit un gârbov de neputinţa sa. Mormântul i-a devenit un loc de pelerinaj şi tămăduiri pentru toţi suferinzii din Constantinopol şi împrejurimi. Din această cauză, au deshumat sfântul său trup şi l-au aşezat în biserica Mânăstirii Sfinţilor Serghie şi Vah. Minunile ce au urmat nu se pot număra. Biograful său contemporan, diaconul Ignatie, scrie: „Dacă vom voi a povesti toate minunile câte a făcut, depăşesc mintea noastră; cuvântul nu poate să le cuprindă, vremea nu ajunge pentru povestire". Ele erau asemănătoare celor săvârşite în timpul vieţii: alungarea duhurilor necurate, vindecarea bolilor incurabile, împlinirea tuturor bunelor dorinţe, care pot fi citite în Sinaxare şi Vieţi de sfinţi, tipărite de-a lungul secolelor.

Mai puţin cunoscute sunt minunile săvârşite de Sfântul Grigorie Decapolitul după aducerea în ţară a sfintelor sale moaşte, în anul 1497; ele au fost publicate într-un volum abia acum la împlinirea a cinci secole de când se află în Mânăstirea Bistriţa. Remarcabilă este prefacerea uşoară a sfintelor moaşte în faţa lăcomiei turcului care, voind să câştige aur mult, a promis banului Barbu că atunci i le va da când „le va cumpăni cu galbeni". Punând boierul o sumă mică — unii susţin că doar un galben — îndată a stătut balanţa la acelaşi nivel. Văzând minunea, turcul a exclamat: „Vezi, vezi, cum creştin la creştin trage!", şi le-a dat cum fusese învoiala.

Documentele vremii păstrează informaţii deosebit de valoroase despre unele minuni săvârşite de Sfântul Grigorie, atât în localităţi calamitate, cât şi la nivelul ţării. Un manuscris **(Acad. Rom., Doc. nr. 30/XLIV)** relatează despre ducerea sfintelor moaşte la Bucureşti, în anul 1765, unde făcea ravagii o cumplită epidemie de ciumă, adusă de la Constantinopol, încât mii de oameni erau zilnic secerati de moarte. După procesiunea făcută pe străzile capitalei, cu rugăciuni şi sfeştanii, boala a început să scadă, până a dispărut cu totul. Ca recunoştinţă, voievodul Ştefan Racoviţă (1764—1765) scuteşte Mânăstirea Bistriţa de taxele cuvenite pentru întreţinerea dascălilor de la Şcoala grecească şi slovenească, precum şi a medicului. În 1779, sfintele moaşte izbăvesc oraşul Craiova de secetă şi de invazia lăcustelor **(B.A.R., ms. nr. 2126);** boierii şi negustorii craioveni donează Mânăstirii două renumite sfeşnice de argint. Tot moaştele Sfântului Grigorie salvează bucureştenii de la „ciuma lui Caragea". Dionisie Fotino scria că boala „era atât de cumplită, încât mureau câte o sută de oameni pe zi". În luna septembrie 1813 s-a organizat procesiune la Bucureşti. Cronicarul Ioan Dobrescu relata că „victimele s-au rărit", iar într-un act din arhiva Bistriţei citim că: „S-a cunoscut în faptă ajutorul; a început boala a scădea până ce s-a contenit de tot". Pentru binefacerea Sfântului, domnitorul Gheorghe Caragea (1812—1818) acorda Mânăstirii privilegiul de a lua de la toate viile ei cinci bani de la fiecare vadră de vin din vama domnească.

Alte documente menţionează minuni ale Sfântului, ca salvarea Craiovei de „cholera morbus" (1831), a Olteniei întregi de molima holerei (1848), a oraşului Râmnicu Vâlcea de „secetă şi boli, cu morţi grele în dobitoace şi oameni" (1863).

Sfântul Grigorie Decapolitul este recunoscut ca mare aducător de ploaie în vreme de secetă. De aceea, credincioşii păstrează multe amintiri legate de acest fenomen. Generalul în rezervă V. Georgescu din Foleştii de Sus relatează că, la o jumătate de oră după terminarea rugăciunilor, „au început să cadă primii stropi mari şi rari de ploaie. Pământul mirosea a cărămidă arsă în foc şi stropită cu apă, la scoaterea ei din cuptor; a urmat ploaia binecuvântată fără grindină şi fără vijelie. A plouat bine până s-a întunecat; apoi ploaia s-a împuţinat, până a încetat de tot" (1900). Despre ploile din judeţele Olteniei urmate procesiunii cu sfintele moaşte, consemnează un martor ocular, protoiereul Meletie Răuţu, mărturisind: „Aceasta nu o scriu pentru cei de acum, care nu au nevoie de noi confirmări, ci pentru cei care urmează ... Nu aduc mărturii din timpuri vechi şi greu de controlat, ci aduc martori pe creştinii din judeţele Vâlcea, Argeş, Olt şi Romanaţi ... Zeci de mii au văzut personal săvârşirea minunilor; toţi aceştia vor povesti pretutindeni şi tuturor; iar povestirile lor se vor înveşnici din părinţi în copii, până în cel mai îndepărtat viitor" (1904). Arhimandritul Ambrozie Bosânceanu raporta, cu privire la procesiunea de la Coteana-Slatina, că: „Am făcut priveghere şi litanie, Nu se vedea nici un nor să dea semne de ploaie; dar, noaptea s-a pornit o ploaie liniştită şi abundentă, care a adus mare bucurie credincioşilor" (1909). De asemenea, conducerea primăriei din comuna Costeşti, solicitând sfintele moaşte, scria starețului Mânăstirii: „În orice timp când am venit cu rugăciuni, Sfântul Grigorie ne-a ascultat cu ploi bine întocmite" (1929), iar la 9 iunie 1945. preotul Alexandru Marin din Lăpuşata spunea că: „Ori de câte ori a fost adusă în trecut, în această parohie, sfânta raclă, bunul Dumnezeu ne-a trimis ploi dătătoare de rod".

Avem mărturii scrise de la numeroşi credincioşi contemporani care s-au vindecat la moaştele Sfântului Grigorie de epilepsie, paralizie, meningită, alienare mintală, muţenie, cancer ş.a.

Întrucât cancerul este boala cea mai înfricoşătoare, consemnăm mărturia unei credincioase din Sibiu, care scrie: „Eu personal am mare evlavie la Sfântul Grigorie care, în anul 1971, a vindecat-o pe mama mea de cancer la sân". De asemenea, o creştină din Bucureşti a venit cu fetiţa sa la Mânăstire în luna august 1995. Preotul i-a citit rugăciunile cuvenite, s-a atins de racla Sfântului, urmând a i se face 40 de Sfinte Liturghii. La 15 decembrie s-a primit o scrisoare în care, printre altele, se spune: „Fetiţa mea, în vârstă de opt ani şi jumătate, avea tumoare la nervii optici şi exista riscul de a-şi pierde vederea. A fost operată, iar medicii nu au putut face nimic ...: I-am făcut tomografia după 40 de zile, şi tumoarea nu mai există, fapt constatat de medici".

Acestea sunt numai câteva dintre minunile săvârşite de Sfântul Grigorie; celelalte pot fi citite în cartea **Minunile Sfântului Grigorie Decapolitul,** care poate fi procurată de la Mânăstirea Bistriţa din Oltenia.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Mărturii uitate despre unul din întemeietorii Bisericii Unite, cardinalul Leopold Kollonich

II.

Ca răsplată pentru zelul de care a dat dovadă în apărarea intereselor habsburgice, Leopold Kollonich a fost numit de către împărat, la 21 martie 1685, episcop de Györ. Un an mai târziu, la 2 septembrie 1686, în aceeaşi zi în care a fost cucerită şi cetatea Buda de sub stăpânirea otomană, papa Innocentiu XI (1676—1689) l-a numit pe episcopul Kollonich cardinal al Bisericii Romane.

În următorii doi ani, armatele habsburgice au continuat ofensiva antiotomană, cucerind, pe rând, paşalâcurile turceşti din centrul şi sudul Ungariei. În aceste condiţii, se impunea luarea unor măsuri pentru reorganizarea din temelie a Regatului Ungar. De aceea, la 29 iulie 1688 a fost instituită o **Comisie pentru rânduirea Regatului Ungar,** în fruntea căreia a fost numit Kollonich, a cărui autoritate a crescut şi mai mult după ridicarea sa, la 20 august 1688, pe scaunul arhiepiscopal de la Calocea (unii autori prezintă ca dată a numirii sale ca arhiepiscop de Calocea anul 1691).

La 15 noiembrie 1689 Kollonich a înaintat împăratului, în numele comisiei, un document-propunere intitulat **Opera de rânduire a Regatului Ungariei în probleme politice, financiare şi de război,** şi care cuprindea, după cum arată şi titlul, viziunea celor mai importanţi oameni de stat habsburgici cu privire la modul în care ar trebui reorganizate atât noile teritorii cucerite de armata imperială, cât şi teritoriile vechiului Regat Ungar de după 1526.

În ceea ce priveşte problemele religioase, Kollonich considera, mai întâi, că Biserica din teritoriile cucerite se afla într-o stare deplorabilă, datorită lipsei de organizare din timpul ocupaţiei turceşti. O mare problemă o constituia aici prezenţa în număr mare a necredincioşilor şi a „schismaticlor" (citeşte: ortodocşilor). Aceştia din urmă, urmau să fie aduşi la credinţa cea adevărată, „per unionem cum ecclesia Romana catholica", adică prin unire cu Biserica Romei.

Cel mai potrivit mijloc pentru realizarea acestei uniri îl considera a fi numirea unor episcopi capabili, învăţaţi, cu purtări morale care să fie adevăraţi păstori ai credincioşilor.

Kollonich deplângea prevederea din dreptul canonic răsăritean, potrivit căruia arhiepiscopii şi mitropoliţii nu deţin prerogativa de a-i inspecta pe episcopii din subordine. Această prevedere din dreptul canonic răsăritean ar urma să fie înlăturată deoarece ea ar constitui cauza „degenerării şi greşelilor" care există în Biserica răsăriteană.

De aceea, Kollonich propunea ca Biserica Unită din Ungaria să fie condusă de trei episcopi cu reşedinţe la Muncaci, la Svidniţa şi la Belgradul sârbesc. Însă aceşti episcopi trebuiau să fie supuşi unei duble ierarhii. Mai întâi trebuiau să depindă de câte un episcop latin. Ierarhul unit de la Muncaci ar trebui subordonat episcopiei latine de Eger; cel din Svidniţa episcopului latin din Zagreb şi în fine, cel din Belgrad arhiepiscopiei din Calocea. Totodată, ierarhul unit din Belgrad ar urma, potrivit propunerilor lui Kollonich, să fie mitropolitul celorlalţi episcopi uniţi din Ungaria.

O altă problemă care urma să fie soluţionată în teritoriile nou cucerite era dotarea episcopiilor, dar şi a preoţimii. De aceea, fiecărui preot ar trebui să i se dea anumite sesii parohiale (48 jugăre). Interesantă este însă propunerea lui Kollonich ca „preoţii greci (citeşte: ortodocşi) şi ceilalţi uniţi să se mulţumească să li se dea jumătate din ceea ce se dă preoţilor catolici".

Tot în toamna anului 1689 a participat la Roma la conclavul de alegere a noului papă Alexandru VIII. Cu acest prilej, Kollonich s-a străduit să hirotonească şi să instaleze doi episcopi uniţi în teritoriile nou cucerite din Ungaria, unul în Slovenia, iar cel de al doilea la Muncaci. Nu a avut succes decât parţial, obţinând acordul noului papă pentru hirotonirea lui Iosif de Camillis ca episcop unit pentru eparhia Muncaciului. Cu acel prilej, Kollonich i-a dat lui Camillis instrucţiuni pentru viitor, pomenindu-i şi de mitropolia de la Alba Iulia şi îndemnându-l să încerce atragerea românilor ardeleni la uniaţie.

Camillis a colaborat strâns cu Leopold Kollonich. Cunoscând soarta ortodocşilor din nordul Ungariei, dar în special a clerului, ei au gândit o nouă strategie pentru atragerea lor la uniaţie — aceea a eliberării clerului de sarcinile iobăgeşti. În urma intervenţiilor lui Kollonich, împăratul Leopold I a dat la 23 august 1691 o importantă diplomă, scutindu-i de dări şi de celelalte sarcini iobăgeşti pe preoţii care s-au unit sau se vor uni cu Biserica Romei şi acordându-le dreptul de a primi teren pentru biserici, şcoli, cimitire.

Camillis a urmat sfatul lui Kollonich de a se interesa de românii ortodocşi din Transilvania. A cerut permisiunea autorităţilor ardelene de a răspândi printre români ideea unirii cu Biserica Romei, cerere respinsă însă de Dieta de la Tg. Mureş din 19 decembrie 1693 — 6 ianuaie 1694. De aceea episcopul de Muncaci şi-a îndreptat atenţia asupra românilor din comitatele de margine ale Transilvaniei, numind un vicar pentru Bihor (pe ieromonahul Isaia). Dar măsura nu a dus la trecerea românilor bihoreni la uniaţie, ba mai mult, vicarul Isaia a fost ucis la mânăstirea Bixad în anul 1701, datorită prozelitismului său uniat.

În acelaşi timp, Kollonich i-a însărcinat pe călugării iezuiţi aflaţi în Transilvania să îndemne clerul Bisericii Ortodoxe să primească unirea cu catolicismul. În acest scop a cerut să fie alcătuit „un catalog al erorilor grecilor", în total găsindu-se 40 de „greşeli şi abuzuri" ale ortodocşilor. Acest catalog a fost dat misionarilor iezuiţi din Transilvania şi Ungaria.

Datorită condiţiilor politice şi constituţionale din Transilvania unirea unei părţi a românilor ardeleni cu Biserica Romei s-a putut realiza, cum de altfel este cunoscut, doar după anul 1700.

Dar până atunci, ca răsplată pentru tote meritele pe care şi le-a câştigat în problemele politice, financiare şi bisericeşti ale Imperiului Habsburgic şi, în special ale Ungariei, Leopold Kollonich a continuat să urce pe treptele ierarhiei sociale. În anul 1692 i-au fost însărcinate finanţele tuturor ţărilor aflate sub stăpânirea dinastiei de Habsburg, dobândind funcţia de Director al **Camerei Aulice** din Viena. Astfel, Kollonich a revenit la o veche îndeletnicire de-a sa. În această funcţie a reuşit să facă mai multe economii, să asigure resurse financiare pentru armata imperială care continua războiul împotriva vecinilor turci de la graniţele de sud. Nu a deţinut această demnitate decât un an şi câteva luni, căci la începutul anului 1694 a fost chemat de împărat ca prim consilier al său (adică preşedinte al **Consiliului aulic secret).** A deţinut acest post până la moartea lui Leopold I.

La 18 februarie 1695 a murit, la o vârstă de 97 de ani, primatul Ungariei şi arhiepiscopul de Strigonium, Szecsenyi. La 14 iulie Kollonich a fost numit de împărat în funcţia de primat al Ungariei, devenind acum conducătorul treburilor bisericeşti din Regatul Ungar şi **de jure,** nu doar **de facto.** La 11 septembrie a fost confirmat şi de papă.

În această funcţie, Kollonich s-a putut dedica într-o mai mare măsură problemelor bisericeşti din Ungaria. A arătat o deosebită preocupare faţă de Seminarul înfiinţat de predecesorul şi naşul său de botez Petru Pázmán la Viena. A continuat persecutarea confesiunilor protestante. Astfel, în anul 1701 l-a determinat pe împărat să dea o lege prin care libertatea religioasă era restrânsă doar la teritoriile care făcuseră parte în anul 1681 (când a avut loc dieta de la Sopron) din Regatul Ungar. Prin urmare, protestantismul era interzis în noile teritorii cucerite după anul 1683. La fel şi în vechile regiuni de la graniţa cu Imperiul Otoman. În virtutea acestei noi legi au fost alungaţi predicatorii protestanţi din localităţile Pápa, Veszprém, Alba Regală (Székesfehérvár). Arhiepiscopul de Calocea, Paul Szecsenyi, a poruncit întemniţarea episcopului calvin din Veszprém, Samuel Hodosy, la Székesfehévár, apoi la Strigonium. Kollonich l-a ameninţat că dacă nu va promite că va părăsi Ungaria lăsându-şi toate bunurile în ţară, va fi codamnat ca sclav pe galeră. La insistenţele statelor protestante apusene, episcopul Hodosy a fost eliberat.

Kollonich i-a urmărit şi pe alţi predicatori protestanţi, mai ales pe cei cu studii superioare în Germania. Pe M. Christianus Krumbholcz (născut în anul 1663 şi ajuns în anul 1690 preot în Bratislava) l-a silit să părăsească Ungaria în anul 1696. Respectivul preot luteran a plecat la Dresda, apoi la Hamburg, unde a slujit mai departe ca preot protestant (J. S. Klein, **Nachrichten von den Lebensumständen evangelischer Prediger in Ungarn,** vol. I, p. 171):

Din aceeaşi lucrare aflăm că Leopold Kollonich obişnuia să-i urmărească pe unii din oamenii de cultură protestanţi până şi în cele mai neaşteptate locuri. Astfel Georgius Fridericus Schnaderbach (născut în anul 1669, cu studii între anii 1686—1690 la Wittenberg, Leipzig şi Rostock) a scăpat de arestarea sa doar mulţumită unei boli. Aflând cardinalul Kollonich că acest tânăr de marcă se afla la Viena, l-a căutat în anul 1692 chiar şi în casa în care obişnuiau protestanţii să se adune la agape. Fiind bolnav de gripă în acea zi, Schnaderbach nu a putut fi arestat. Dar Kollonich le-a poruncit soldaţilor să-l caute şi mai departe şi să-l aresteze, oriunde l-ar afla şi apoi să-l trimită imediat ca sclav pe galere **(ibidem,** p. 363—365).

Sfârşitul vieţii lui Kollonich a fost tulburat de revoluţia curuţilor, condusă de Francisc Rákóczy II şi începută în anul 1703. Apoi, în 1705 împăratul Leopold I, căruia îi datora toată autoritatea şi influenţa pe care a deţinut-o în viaţa politică şi bisericească a Ungariei şi a Imperiului Habsburgic, a murit.

Leopold Kollonich l-a urmat doar după doi ani, la 20 ianuarie 1707. Două zile după deces a fost înmormântat în cripta bisericii iezuite Sf. Ana din Viena. Apoi, la 7 aprilie osemintele i-au fost transportate la Bratislava şi depuse în catedrala oraşului. De aici, opt pateri iezuiţi i-au purtat sicriul spre biserica iezuită San Salvador, fosta catedrală protestantă răpită de vigurosul Kollonich la 18 iulie 1672 cu ajutorul a 400 soldaţi. În această biserică îşi doarme până azi somnul de veci, sub un epitaf în care este preaslăvit pentru zelul cu care a luptat împotriva turcilor, evreilor, schismaticilor (citeşte: ortodocşilor) şi ereticilor.

Aceasta este, pe scurt, biografia unuia dintre cei mai influenţi oameni de stat ai imperiului Habsburgic de la sfârşitul secolului al XVII-lea. A ştiut să îmbine interesele bisericeşti cu cele de stat, susţinând în toate actele sale poziţia Curţii imperiale ba, mai mult, îndrumându-i şi determinându-i, nu de puţine ori, strategia politică şi religioasă. Dar dintre toate realizările sale, putem spune că doar una singură a dăinuit până azi, anume Biserica Unită din Transilvania.

La puţini ani după înfiinţarea acesteia, istoricul iezuit Freyberger susţinea că unirea unei părţi a românilor ardeleni cu Biserica Romei ar fi, nici mai mult, nici mai puţin, „lucrarea îndurării divine", de care s-au îngrijit trei „îngeri păzitori", anume împăratul Leopold I, cardinalul Kollonich şi generalul Rabutin. Într-adevăr, Biserica Unită a luat fiinţă prin intervenţia hotărâtă a acestor trei bărbaţi, însă mijloacele folosite pentru atingerea scopului nu au fost însă defel îngereşti. La acordul împăratului s-au adăugat strategia şi uneltirile lui Kollonich, căruia i-a stat la dispoziţie forţa armată aflată sub comanda generalului Rabutin.

În anul 1963 Octavian Bârlea, cunoscutul istoric unit de la München scria: „Intervenţia Cardinalului Kollonich pentru protejarea Unirii are nevoie de o explicaţie. El a considerat-o ca o datorie de păstor. Fiind primate al Ungariei şi al provinciilor ataşate, purtând titlul de **Legatus natus** pentru ţările care fuseseră alăturate regatului maghiar, şi, fiind înzestrat din partea Romei, datorită funcţiei pe care o avea ca arhiepiscop de Strigonium (Esztergom), cu împuterniciri speciale, el s-a simţit obligat să le acorde uniţilor în toate bunăvoinţa şi protecţia sa. Românii înşişi au considerat această protecţie ca o favoare şi l-au rugat pe cardinal, cu recunoştinţă, să-i ocrotească şi pe mai departe" (Octavian Bârlea, **Die Union der Rumänen,** p. 149. Lucrarea a apărut în volumul coordonat de Wilhelm de Vries, **Rom und die Patriarhate des Ostens,** Freiburg-München, 1963; iar în ediţia a doua, împreună cu traducerea românească, în revista „Îndreptar", an. XIII, 1990, nr. 49—50).

După cum s-a putut vedea din această scurtă biografie a cardinalului Kollonich, contribuţia pe care a adus-o la realizarea uniaţiei ardelene nu se datorează conştiinţei sale de păstor al Bisericii lui Hristos, ci unei strategii bine conturate, pe care a urmat-o consecvent în întreaga sa activitate. Conform opiniei lui Leopold Kollonich, consolidarea imperiului condus de dinastia habsburgică nu se putea realiza decât prin promovarea centralismului austriac şi a contrareformei. De aceea a militat împotriva tendinţelor naţionale ale popoarelor din imperiu (chiar şi împotriva celor maghiar şi croat, din sânul cărora provenea) şi a sprijinit lăţirea Bisericii Catolice, în detrimentul celorlalte confesiuni. Nici un mijloc nu i s-a părut a fi lipsit de utilitate, nici chiar uciderea sau vinderea ca sclavi pe galere a celor de altă conştiinţă religioasă. Furia inchizitorială a lui Kollonich i-a lovit mai întâi pe credincioşii protestanţi din Regatul restrâns al Ungariei (de până la 1690), reuşind stârpirea aproape în întregime a confesiunilor protestante din vestul şi nordul Ungariei. Apoi, după înaintarea armatelor habsburgice în teritoriile aflate sub ocupaţie turcească Kollonich şi-a îndreptat atenţia asupra majorităţii locuitorilor acatolici de aici, anume ortodocşii, continuând politica contrareformei împotriva acestora. Timpurile i-au fost însă de această dată mai puţin favorabile, războiul turco-austriac şi apoi răscoala curuţilor împiedicându-l să folosească mijloacele dure aplicate împotriva protestanţilor. În locul acestora a utilizat diplomaţia, şantajul şi jocul cu promisiuni, fiind ajutat, în Transilvania, atât de situaţia materială grea în care se afla clerul românesc, cât şi de personalitatea slabă a ierarhului de aici, Atanasie Anghel. Şi nelipsit de importanţă: convertirea acestuia a avut loc la Viena, în martie-aprilie 1701, şi a fost obţinută în urma unui proces inchizitorial, al cărui preşedinte nu a fost nimeni altul decât cardinalul Kollonich, care i-a prezentat lui Atanasie doar două alternative: de a accepta unirea sau de a fi judecat şi întemniţat.

Aşadar, Kollonich nu a sprijinit „unirea religioasă" din Transilvania datorită îngrijorării, în calitatea sa de păstor al Bisericii lui Hristos, pentru mântuirea sufletelor românilor ardeleni (aşa cum pare să creadă istoricul Bârlea), nici din milă pentru situaţia lor economică grea. Dimpotrivă înfiinţarea Bisericii Unite din Ardeal este o înfăptuire a planului, a cărui aplicare a început cu 30 de ani în urmă, de a stârpi confesiunile acatolice din Imperiul Habsburgic şi de a pune la picioarele Curţii un stat cât se poate de centralizat. Iar în acest plan românii ardeleni nu au fost decât o unealtă, chiar dacă atunci ei nu şi-au dat seama de acest lucru.

PAUL BRUSANOWSKI

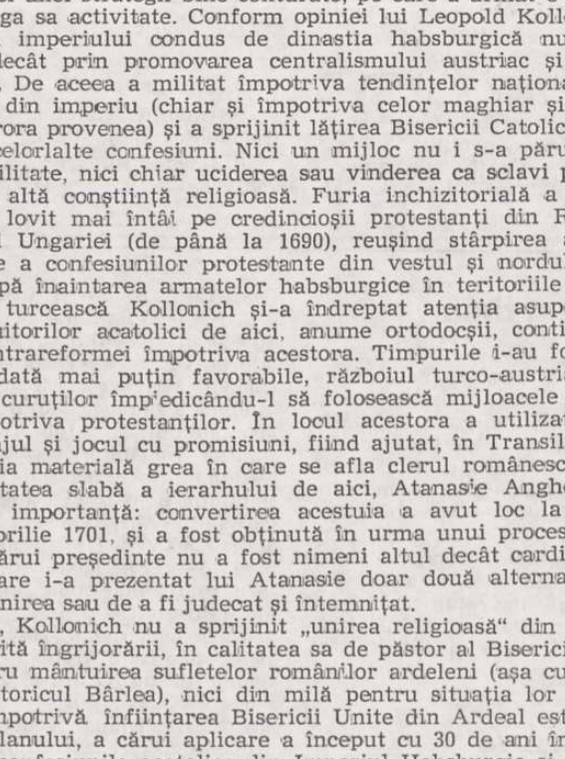

Istorie, credinţă şi martiriu

„. . . piciorul Sfântului Andrei însuşi"

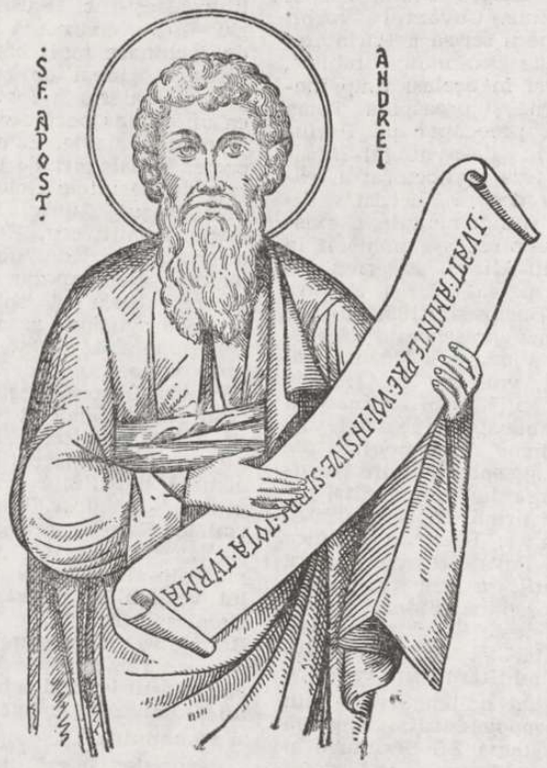

În timpul activităţii Sale mântuitoare, Iisus Hristos a definitivat şi normele după care cel credincios este bine să se conducă în viaţă. Una dintre acestea glăsuieşte: „Siliţi-vă să intraţi prin poarta cea strâmtă, că mulţi, zic vouă, vor căuta să intre şi nu vor putea".[1] Acest îndemn a fost cunoscut de cei care l-au ascultat pe Mântuitor, unii nu l-au înţeles, căci parabola cere străduania şi perseverenţa celui în cauză, pentru a-i pătrunde sensul şi a-i stăpâni esenţa. Puţini au fost cei care, aflaţi în preajma Dumnezeului Întrupat, au cerut explicaţii şi când le-au primit, au hotărât să urmeze învăţătura mântuitoare în fondul ei, nu formal, ci cu responsabilitate şi avidă dorinţă de a realiza cât mai strâns comuniunea cu Dumnezeu. Despre aceştia, Fiul lui Dumnezeu a spus: „Vouă vă e dat să cunoaşteţi tainele împărăţiei lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară totul se face în pilde, ca uitându-se cu ochii, să nu vadă, şi, auzind cu urechile, să nu înţeleagă. . .".[2]

Cunoscând aceste adevăruri evanghelice încă de timpuriu creştinii şi, mai apoi, rând pe rând generaţiile succesive de „nebuni întru Hristos", au întreprins cu folos duhovnicesc peregrinări la Locurile Sfinte. O astfel de mărturie mai veche — de mai bine de 600 de ani — aflată în manuscrisul 055 b f° 182-r° şi v°, ce se păstrează în Biblioteca din Weimar, relatează despre întoarcerea dintr-un pelerinaj la Ierusalim, în 1385, a doi creştini germani Peter Sparnau şi Ulrich von Tennstädt, care au trecut prin Ţara Românească şi Transilvania, venind de la Târnovo. Pentru lectorul sfârşitului de secol XX şi de mileniu II, surpriză: „... am sosit în Ţara Românească (Das Lant Walachei) unde are şi voievodul de aici un oraş care se numeşte Sistov. (Zimnicea de azi, în vechime „Podul Sistovului"). De la Sistov am mers la Ruşii de Vede (Russenart), după aceea la Nuwestad (foarte probabil Piteşti), după aceea la Argeş (Nerv), după aceea la **Câmpulung** (Langrowe. Corect: Lange Auc). Acolo **este piciorul Sfântului Andrei însuşi** (subl. n.M.V.). De acolo am mers călare spre Braşov (Krone, =Kronstadt) în Ţara Bârsei (Wortzelant). De la Braşov am plecat în Transilvania peste o apă care se numeşte Olt (Alta) şi am sosit într-un oraş care se numeşte Sibiu (Hermestad, = Hermannstadt) şi este capitala Transilvaniei. De la Sibiu am plecat la Cluj (Closenburg, = Clausenburg), de la Cluj — printr-o pădure şi peste o apă care se numeşte Crişul (Kryst) — am plecat către Oradea (Wordin, = Wardein). De la Oradea am mers . . .".[3] Comentarile sunt dificile până nu întreprindem o documentare amănunţită.

Merită să reţinem că „întâiul chemat" a fost cel care a spus fratelui său, Simon Petru: „Am aflat pe Mesia care se tâlcuieşte Hristos".[4] Despre Sfântul Apostol Andrei, propovăduitor al Evangheliei în spaţiul strămoşesc românesc, cunoscut în perioada respectivă sub numele de Scythia —Scythia Minor fiind Dobrogea de mai târziu — există informaţii la Origen, în „Comentarii la Geneză — cartea a III-a", Eusebiu din Cezareea în „Istoria bisericească, III, 1", Hippolyt Romanul în „Despre cei doisprezece Apostoli", Nichifor Calist în „Istoria Bisericească", II, 30. Alte mărturii în „Doctrina sy-

riacă a apostolilor", în „Sinaxarul Bisericii Constantinopolitane", într-o omilie a Falsului Athanasie, apoi la Pseudo-Epiphanes şi în lucrarea atribuită lui Simion Metafrastul, intitulată „Amintirea lui Andrei", de asemenea în „Lauda anonimă".[5]

Dintre tipăriturile şi scrierile mai vechilor ierarhi români sunt de amintit: în 1682, „Viaţa şi petrecerea Sfinţilor acum tipărite" de Dosoftei, mitropolitul Sucevei; în 1760, în manuscris, „Vieţile Sfinţilor" de Iacob Putneanul, mitropolit al Moldovei (1750—1760), şi „Minei pe luna noiembrie în 1778, din strădania episcopului de Râmnic, Chesarie, care a valorificat o parte din manuscrisele episcopului Damaschin Dascălul (1702—1703 la Buzău, 1708—1725 la Râmnic).[6]

Dacă însemnările pelerinilor Peter Sparnau şi Ulrich von Tennstädt prezintă un sporit interes, interesantă este şi următoarea relatare, pe care P. S. Epifanie Norocel, episcopul Buzăului, o consemnează după o serie de cercetări întreprinse la sugestia P. C. Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu şi cu ajutorul P. C. Vicar Arhim. Ieronim Motoc: „Numele satului şi schitului Nămăeşti din apropierea oraşului Câmpulung-Muscel, unde se păstrează o biserică din piatră din secolul al XVI-lea, din vremea lui Mircea Ciobanul (1545—1552; 1553—1554; 1554—1557; 1558—1559), «după o veche tradiţie, ar proveni de la împrejurarea legată de misiunea apostolească a Sfântului Andrei» (Pr. Ioan I. Răuţ scu, „Schitul Nămăeşti", în „Glasul Bisericii", anul XVI (1957), nr. 8—9, p. 535). Astfel, o legendă în legătură cu numele acestui schit a fost consemnată de istoricul Engel, care spune că «Apostolul Andrei, însărcinat cu propagarea Evangheliei în Bizanţ, Tracia, Sciţia şi ambele Dacii, coborând din Dacia superioară în Dacia inferioară, pe la Bran (pe la Zărneşti), şi ajungând la locul acesta, s-ar fi uitat pe fereastra unui templu păgân ca să vadă un preot de la care voia să înceapă propaganda creştină şi, nezărind pe nimeni în templu, se zice că s-ar fi întors către însoţitorii săi de călătorie şi ar fi zis: **nemo est;** de unde Nămăeşti» (George Ioan Lahovari, „Marele Dicţionar geografic al românilor", vol. IV, Bucureşti, p. 448).[7]

Alături de ceilalţi Sfinţi Apostoli, şi Sfântul Apostol Andrei a urmat îndemnul Fiului Ceresc la propovăduire (Matei, X, 1—4), transpunând în realitate diata lui Iisus Hristos: „Drept aceea, mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh" (Matei, XXVIII, 19).

Prin tragere la sorţi, Sfântului Apostol Andrei i-a căzut să răspândească Evanghelia şi în Scythia.[8] Aşa ne explicăm o istorisire din satul dobrogean Cuzgun (Guzgun), localitate care astăzi se numeşte „Ioan Corvin", din judeţul Constanţa, şi care spune: „Sfântu când a venit, cică venit pă jos c-un băţ în mână. El n-a stat mult, fo dou zile dac-a stat... dar cât a stat, a învăţat lumea să se închine"[9].

Aceeaşi sursă mai sus menţionată „mai aminteşte că, în peştera de lângă sat, Apostolul Andrei a făcut o bisericuţă, locul acesta numindu-se până acum «Peştera Sfântului Andrei». Analizând pertinent această realita-

(Continuare în pag. a 4-a)

MARCEL VLĂDESCU

Părintele Galeriu

(Urmare din pag. a 2-a)

cercetător sau savant specialist în știința despre Dumnezeu și lucrarile Sale. Cuvântul vorbit și toată opera scrisă a Părintelui Galeriu este profundă: biblică, patristică și în același timp mereu modernă și proaspătă. Tema jertfei l-a preocupat pe Părintele Galeriu „de-a lungul întregii vieți", teza de doctorat a tratat tocmai despre această dimensiune fundamentală a existenței. Lucrarea s-a publicat în două ediții: Glasul Bisericii nr. 1—2/1973, p. 45—203 și Editura Harisma, București, 1991, p. 308 și în formă prescurtată în revista „St. Vladimir's Theological Quarterly", vol. 30, No. 1, New York 1986, p. 43—66. A tratat în studiile publicate în revistele bisericești: **teme fundamentale ale Teologiei și spiritualității ortodoxe:** iubirea dumnezeiască și judecata din urmă, raportul dintre pronie, har și libertate, Maica Domnului Povățuitoarea, despre Taina nunții, a mărturisirii și lucrarea preoției, Sfânta Cruce, Sfintele moaște și cinstirea lor, dogma de la Calcedon, învățătura despre Duhul Sfânt, sfințirea timpului și ziua odihnei; **teme din știința propovăduirii:** Slujirea preoțească după Sf. Scriptură și Sf. Tadiție, Mărturisirea dreptei credințe prin Sf. Liturghie, Mântuitorul nostru Iisus Hristos — învățătorul nostru suprem. „Reçois ce gage (trésor) et garde-le..." (Roma 1996), conferință prezentată la Institutul ortodox Saint Serge, la Paris, 1995, ori „Le sacrifices dans les œuvres representatives de la culture roumaine", Paris, 1996; numeroase predici, ori **teme din actualitate:** despre poetul și filozoful indian Tagore. Mahatma Gandi — spiritualitatea creștină și problemele vremii, problemele actuale ale religiilor necreștine, Ortodoxia și Mișcarea ecumenică, netemeinicia milenarismului, Autocefalie și Ortodoxie, problema hirotoniei femeilor, Chipul Mântuitorului Hristos în gândirea lui Mihai Eminescu. Părintele și Dascălul omagiat Prea Cucernicul Părinte Profesor Galeriu a conturat în Teologia sa o viziune plenară, integratoare și duhovnicească a istoriei și a vieții omului.

Preotul în dialog cu intelectualii: de mulți ani biserica Sf. Silvestru din București — unde liturghisește și Părintele Galeriu — este cunoscută ca un locaș de închinare mult căutat și de distinși oameni de cultură. Părintele Galeriu a fost cunoscut ca un distins partener părinte de și pentru dialog. Este cunoscută cartea **„Dialoguri de seară"** purtate de Părintele Galeriu cu Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu și Sorin Dumitrescu. Este o carte cu conținut dens, un magistral expozeu contemporan a întâlnirii dintre cultura și spiritualitatea creștină ortodoxă și cultura laică contemporană. Știința adevărată apropie pe om de Dumnezeu (Francis Bacon), deși veacul acesta ce se înclină spre asfințit a fost tributar materialismului și tragic marcat de ateism, oameni de știință serioși sunt profund religioși (Einstein). Părintele Galeriu are certitudinea și încredințarea că **„viitorul lumii este al spiritului, al valorilor lui veritabile: Adevărul revelat, Credința, Nădejdea, Dragostea, Bunătatea, Înțelegerea, Înțelepciunea, Temerea de Dumnezeu... căci sensul istoriei este Împărăția lui Dumnezeu, Împărăția Iubirii și a Luminii".**

Părintele Galeriu a reușit, în mod fericit, să întrupeze — armonios — învățătura revelată în persoana P. C. Sale ca învățător și părinte. Este motiv de bucurie curată și de mulțumire aleasă către Dumnezeu. Toți cei care ne-am bucurat de dragostea duhovnicească, de lumina harului și a darurilor preotului duhovnic, teolog, predicator și om de cultură, îi aducem astăzi prinosul recunoștinței deosebite pentru tot ceea ce a făcut pentru Biserica și Neamul nostru. Dumnezeu să reverse asupra Dascălului nostru — Părintele Galeriu — sănătate și bucuriile roadelor în cadrul distinsei sale familii, dar și în comuniune harică cu toți pe care i-a luminat și întărit pe calea slujirii și mântuirii, de asemenea, puteri înnoite și sporite de muncă pentru îmbogățirea patrimoniului sacru al Teologiei noastre.

Sihastrul Visarion

(Urmare din pag. 1)

angajeze public în problemele sale de credință, socotind că e mai bine să păstreze tăcerea. Pentru poporul de rând a știut să facă uz de mijloace oratorice adecvate, reușind astfel să recolteze mari succese.

La interogatoriu, s-a dovedit a nu ști — în afară de Deva — prin ce localități a trecut și a propovăduit. După Schmeizel și Hermann, Visarion ar fi știut grecește, latinește și sârbește, chiar și ceva românește. Petru Maior însă susține că știa numai sârbește; românește n-ar fi știut nici atât cât i-ar fi fost necesar spre a se înțelege cu oamenii și astfel avea nevoie de interpret.

Nu mult după ce a fost anchetat, călugărul Visarion a fost dus, sub escortă, prin Deva, la Timișoara și de acolo la Viena, unde i s-a pierdut urma.

Cei trei greci care din Lipova l-au însoțit ca interpreți, arestați și aruncați în temnița din Sibiu, au constituit un zelos element de opoziție împotriva Unirii, învinuiți fiind totodată de a fi provocat mai multe abuzuri obscene".[8] Pentru toți trei au intervenit compania grecească din Sibiu, comunitatea din Lipova și Sârbii. Primii doi dintre ei au scăpat mai ușor, căci neputându-se dovedi participarea lor la agitațiunile lui Visarion, după aproape un an de detenție, au fost duși la Timișoara și de acolo au fost eliberați. Al treilea dintre ei, Gavril Bistro, a reușit să fugă din închisoare, dar a fost prins în Banat. Și împotriva lui s-a organizat un interogatoriu, la Timișoara, după care nu se știe ce a mai fost și cu el.

Ca un prim efect al propagandei lui Visarion, a fost înrâurirea nefavorabilă asupra luptei politice a lui Klein în dieta din Sibiu. În consecință, episcopul s-a interesat de misiunea lui Visarion și de tendințele ei. A asistat la interogatoriul lui Visarion, poate chiar punându-i întrebări. Istoria a consemnat fanatismul religios, trezit de zelosul călugăr, geografia succeselor înregistrate și adâncimea înrâuririi lui Visarion. Samuil Micu și-a făcut o impresie exactă despre efectele dăinuitoare ale apariției lui Visarion în Ardeal, „căruia îi ieșise vestea că este „sânt". Acesta tare i-au înfricoșat pe Români de către unire... Oamenii din margini au rămas jumătățiți în credință și după 14 ani — adică pe la 1758 — cu toții s-au făcut neuniți".[9]

Din partea Curții imperiale, i s-a încredințat lui Olsovszki sarcina de a consemna starea clerului și a bisericilor unite, după plecarea episcopului Klein din Ardeal. Din rapoartele întocmite, a reieșit adâncimea înrâuririi lui Visarion, precum și clătinarea unirii în părțile în care a prins rădăcini adânci doctrina „impostorului pseudo-monah" (impostoris pseudo-monachi). În protopopiatele Sibiului, Făgărașului și Albei superioare, răul a început „de la venirea lui Visarion" (ab ingressu callugeri Vissarionis) care a petrecut mai cu seamă în Săliște.[10] Imitând pe sălișteni, juzii și jurații din 27 sate s-au declarat a fi fideli Majestății sale, dar într-ale religiei voiesc să fie liberi. În părțile menționate, 55 de preoți orientali au uzurpat beneficiile și stola preoților uniți, abătând poporul de la Unire. Olsovszki a depistat și numit pe căpeteniile acestor acțiuni, care erau adepți ai ideilor lui Visarion, îmbărbătați, odată cu venirea lui. În entuziasmul său, poporul s-a dovedit a fi de nestăvilit, ceea ce a condus la intervenția puterii seculare. Prelungită mișcarea maselor de-a lungul multor ani, s-a ajuns ca sudul Transilvaniei să aibă componența religionară pe care o are și în veacul al XX-lea.

Drept recunoștință pentru toată strădania neînfricată a vieții sale, Biserica dreptmăritoare l-a trecut pe călugărul Visarion Sarai în rândul mucenicilor, mărturisitori ai dreptei credințe. În ziua de 21 octombrie a fiecărui an, i se serbează cinstita pomenire, împreună cu a celor patru mucenici români, apărători ai Ortodoxiei din Ardeal, în sec. al XVIII-lea.

1. Dragomir Silviu, Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal, în secolul XVIII, vol. I, Sibiu, 1920, p. 134.
2. Bogdan Duică George: Călugărul Visarion Sarai — studiu din istoria Transilvaniei, Caransebeș, 1896, p. 5.
3. Maior Petru, Istoria bisericii Românilor, vol. I, București, 1995, p. 127.
4. Dragomir S., op. cit., p. 137—138.
5. Maior P., op. cit., p. 127.
6. Dănilă N., Biserica greco-cat. în istoria Sebeșului, în rev. „Cultura creștină", nr. 1, Blaj, 1996, p. 127 și 130.
7. Bogdan-Duică, op. cit., p. 11—17.
8. Ibidem, p. 21.
9. Cipariu Timotei, Acte și fragmente, Blaj, 1855, p. 97—98.
10. Bogdan-Duică, op. cit., p. 22—23.

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1999, este de 25 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 30 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

❁ P. C. Iconom Stavrofor Nicolae Gh. Puchianu-Moșoiu scoate o carte sub titlul **„Colinde din Țara Bârsei"**, Sibiu 1998.

Iată ce scrie despre el Mihaela Oprea în ziarul brașovean „Bună ziua, Brașov" din 11 martie 1996: „În acest oraș trăiește un om a cărui dragoste pentru istorie și pentru studiul culturii poporului român este ca un microb. Se numește Nicolae Puchianu, este preot paroh la Biserica „Sf. Nicolae" din Râșnov. În plus este profesor de religie la școala din oraș, nuvelist și poet. O parte din casa lui este transformată într-un atelier de lucru, loc în care studiază și scrie. El a adunat în cei 40 de ani de preoție, o importantă operă de cultură, istorică, folclorică și muzeistică, în parte și publicată . . .".

Mai departe ni se dă un argument din partea poetului brașovean Nicolae Stoe, publicat în revista ASTRA nr. 9 în anul 1973, pag. 8: „Pasionatul cercetător al trecutului istoric și cultural din zona Branului, Nicolae Gh. Puchianu-Moșoiu a scris și publicat o operă remarcabilă cu privire la folcloristică și cultură în general, care surprinde prin prospețime și frumusețe literară.

Valoarea literară constituie o notă dominantă a formației sale culturale în care scrisul său dobândește incandescențe lirice adevărate de o rară frumusețe".

Părintele Nicolae Puchianu-Moșoiu s-a dovedit a fi un real culegător de colinde. El a și fost premiat la Brașov pentru această operă. O recomandăm tinerilor, mai ales celor care își caută sensul în tradiții culturale românești. Vor găsi aici ceea ce au nevoie.

Cartea are un Cuvânt înainte de **Î. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală**, mitropolitul Ardealului.

* * *

● Keith Hitchins a scris un volum despre politica și istoria românească intitulat: **„Românii 1774—1866".** Traducerea din engleză a lucrării a fost făcută de George G. Potra și Delia Răzdolescu. A fost editată la București, însumând 465 pg., la editura Humanitas.

„Noua lucrare a profesorului american acoperă aproape un veac de istorie românească: perioada dintre Tratatul ruso-turc de la Kuciuk-Kainargi și sfârșitul domniei lui Cuza, răstimp socotit de Hitchins prima etapă de formare a națiunii române moderne. Atunci s-a produs tranziția de la o societate medievală, de tip agrar, la una modernă, modelată de valorile urbane și industriale. Și tot atunci s-au petrecut spectaculoase schimbări de mentalitate și adevărate mutații în viața socială. Întreaga epocă a fost marcată de abandonarea influențelor răsăritene în favoarea ideilor și a valorilor occidentale.

Pe lângă informație, cititorul va găsi în această nouă sinteză istoriografică a lui Hitchins, atmosfera unică a unei epoci — o epocă dominată de curente, personalități, întâmplări pe care autorul le recreează cu un har aparte, îmbinând talentul omului de litere cu rigoarea științifică a istoricului".

Profesorul american care scrie despre români are deja de multă vreme o experiență bine stabilită.

După ce a scris despre Șaguna un volum mare, trece acum la o descriere a situației din România, ocupându-se de Moldova și Țara Românească, de societatea și economia românească din secolul trecut începând din 1774 până la 1829. Spiritul vremurilor și Începuturile unui stat modern continuat cu Românii din monarhia habsburgică, apoi anul 1848 și în sfârșit Principatele Unite. Este o istorie a Țării Românești de până la 1866, bine conturată și în general bine scrisă.

Ne-a obișnuit deja acest autor cu studiile sale românești de mare importanță.

Îi recomandăm cartea cu toată bunăvoința și încrederea.

* * *

● **„Domnia lui Ștefan cel Mare"** este o carte de Nicolae Dabija, în care prezintă toate luptele lui Ștefan cel Mare pentru apărarea Moldovei. Domnește în anii 1457—1504. A fost un domnitor mare care și-a trecut toți anii făcând 47 de războaie și pentru fiecare a zidit câte o mânăstire. Este o carte de o mare valoare, prezentând istoria Moldovei pentru cititorul de rând ca pe o istorie interesantă. O recomandăm cu căldură cititorilor români.

* * *

● Cartea se intitulează: **„Epigrame și alte Rime vesele"**, semnate de Păstorel — Al. O. Teodoreanu, prefața aparține dl. Alexandru Paleologu, ediție de Rodica Pandele, (Humanitas, București, 1997, 272 pag.).

„Epigrama este unul dintre firele aurite pe care s-a țesut legenda apocrifă despre Păstorel. A scris cu sutele, cu miile, dar le-a dăruit cu generozitate sau din credința — mărturisită în varii forme — că „nu există volum de epigrame". Față de abundența lor, fără de avalanșa în care izbucneau când era stârnit, în special la ocazii copios stropite cu vinuri și animate de conversații spirituale, dar și în ocazii banale, inspirat de o simplă poantă lingvistică sau de o sclipire ludică, declarația lui că scrie epigrame „așa cum o domnișoară de pension face zilnic exerciții la pian" sau „cum face găina ouă" echivalează cu profesiune de credință".

E vorba de strofe diferite adresate celor pe care i-a putut privi în liniște și i-a consacrat.

ANTONIE P.

Istorie, credință și martiriu

(Urmare din pag. a 3-a)

te, Dumitru Manolache notează: „Apostolul Andrei trăiește, încă, atât de real în tradiția populară încât existența lui în aceasă parte a Dobrogei nu credem că mai poate fi pusă la îndoială. Sfântul a adus cu el nu numai cuvântul Evangheliilor despre Hristos, ci însăși puterea Duhului Sfânt cu care a săvârșit nenumărate minuni".[10] Căci biruind „vânturile reci", înfruntând „fiarele sălbatice", străbătând „pădurile și hățișurile", Sfântul Apostol Andrei „a vindecat rănile multora și prin rugăciuni lega gura lupilor, apărând pe oameni și vitele lor și toți îl aveau de sfânt și de mare ocrotitor".[11]

Practic, cel care a fost mai întâi ucenicul lui Ioan Botezătorul, după Cincizecime a predicat în Ierusalim, Iudeea, Galileea, Samaria, Asia Mică, Scitia[12], așadar în Orient, și a desășurat o activitate de creștinare din care până și rușii își trag izvoarele, „vestea cea bună" ajungând până la marginile Poloniei de azi. Cu îndreptățire, în „Lecturi din Evanghelia Sfântului Ioan", în fapt o adevărată exegeză, William Temple, când scrie despre prima misiune a Sfântului Apostol Andrei, afirmă: „Poate că este pentru Biserică un serviciu mai mare decât a făcut orice alt om".[13]

Apropiindu-ne de final, aflăm din „Istoria Bisericească" a istoricului bizantin din secolul al XIV-lea, Nichifor Calist, că „după ce Apostolul Andrei a predicat în cetățile Pontului stâng locuit de greci, romani și geto-daci, trecând prin Tracia, a ajuns la Bizanț, iar de aici, coborând prin Macedonia și Tesalia, a ajuns în orașul Patras, din Achaia, aproape de golful Lepanto, unde avea să moară de moarte martirică, fiind răstignit pe o cruce în formă de X, care până azi se numește Crucea Sf. Andrei".[14]

Păgânele autorități romane, probabil în vremea împăratului Domițian (81—96), l-au prins și acuzat, printre altele, și că ar fi fost spion al dacilor. Dacă Petru Chrisologul afirmă că a fost răstignit pe un arbore, Ipolit a fost cel care a precizat că acest arbore era un măslin. Oricum ar fi fost, cuvintele Sfântului Apostol Andrei, când a văzut crucea în formă de X, sunt impresionante: „Te salut, cruce prețioasă, care ai fost sfințită prin corpul Dumnezeului meu și împodobită prin membrele Sale, ca niște pietre scumpe. Mă apropii de tine, plin de bucurie, primește-mă în brațele tale. O, cruce mântuitoare, care ai fost înfrumusețată prin mădularele Domnului! cu foc te-am iubit; de mult te doresc și te caut. Dorința mi s-a împlinit, primește-mă în brațe, scoțându-mă din mijlocul lumii și mă du la Stăpânul meu. Acel ce s-a servit de tine spre a mă răscumpăra, să mă primească prin tine".[15]

Astfel martirizat prin crucificare, „Tradiția spune că la moartea lui s-a dezlănțuit o furtună care i-a îngrozit pe răstignitorii sfântului. Și în felul acesta «crucea Sf. Andrei» a devenit un semn care vestește primejdia, astăzi fiind preluat între semnele de circulație, marcând trecerile peste calea ferată".[16]

Așadar, ca simbol al pericolului iminent, „crucea Sfântului Apostol Andrei" trebuie să însemne, pentru noi, creștinii, și o necontenită reflecție asupra apelului mesianic „să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie",[17] cu speranța ca lumea organizată și condusă de Dumnezeu, „împărăția cerurilor", să ne fie accesibilă. Căci cel care a urmărit să devină un autentic creștin, în viziunea Sfântului Apostol Pavel, ajunge să fie un om nou, „... după chipul Celui ce l-a zidit, unde nu mai este Elin și Iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, Scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos".[18]

1. Luca, XIII, 24.
2. Marcu. IV, 11—12.
3. „Călători străini despre Țările Române", vol. I, îngrijit de Maria Holban, București, 1968, p. 19—20. Se menționează că traducerea a fost făcută după textul german publicat de N. Iorga în „Acte și fragmente cu privire la istoria românilor", București, 1897, vol. III, p. 1—2. Precizăm că textul din paranteze, cu excepția sublinierii, este parte din aparatul critic al editorului.
4. Ioan, I, 41.
5. Pentru adâncirea subiectului a se consulta D.M. Pippidi, „Contribuții la istoria veche a României", București, 1958, p. 234—247, care cuprind capitolul „În jurul izvoarelor literare ale creștinismului daco-roman", dar și Pr. Prof. I. Rămureanu, „Noi considerații privind pătrunderea creștinismului la Traco-Geto-Daci", în „Ortodoxia", an XXVI (1974), nr. 1, p. 169—171.
6. În ceea ce privește detaliile și nuanțele, a se vedea Pr. Niculae Șerbănescu, „Pătrunderea și dezvoltarea creștinismului în Scythia Minor", în „De la Dunăre la Mare", Galați, Ediția a II-a, 1979, p. 24 și urm.
7. P.S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului, „Pagini din istoria veche a creștinismului la români", București, 1986, p. 21; Studiul aceluiași autor, intitulat „Sfântul Apostol Andrei în tradiția românilor, mărturie a vechimii creștinismului și a continuității noastre", a fost publicat inițial în „Glasul Bisericii", anul XXXVIII (1979), nr. 11—12, p. 1157—1176. Textul din paranteze reprezintă două note critice ale autorului.
8. H. Leclercq, „Mésie", în „Dictionnaire d'Archéologie chretienne et de Liturgie", t. XI, 1, Paris, 1933, col. 501.
9. Maria Dinu, „Legende dobrogene despre Sf. Apostol Andrei", în „Biserica Ortodoxă Română", anul LIII (1935), nr. 9—10, p. 494.
10. Dumitru Manolache, „La porțile luminii. Miracolele de la Dervent", București, 1995, p. 20 și urm.
11. Arhidiacon Andrei Iacoban, „La Sfântul Apostol Andrei", (predică), în „Glasul Bisericii", anul XIV (1955), nr. 9, p. 518.
12. Pr. Ioan M. Stoian, „Dicționar religios", București, 1994, p. 23.
13. William Temple, „Readings in St. John's Gospel", p. 291; apud „Dicționar Biblic", Societatea Misionară Română, Oradea, 1995, p. 38.
14. Nichifor Calist, „Istoria Bisericească", II, 30, în „Migne, Patrologie", Séries Graeca, CXLV, col. 860 CO.
15. Dr. Gherasim Timuș, „Dicționar aghiografic cuprinzând pe scurt viețile sfinților", București, 1898, p. 66.
16. Pr. Vasile Sorescu, „Figuri, evenimente și locuri biblice-Dicționar", București, 1995, p. 23.
17. Matei, XVI, 24.
18. Coloseni, III, 10—11.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
1 şi 15 decembrie
Nr. 45—48
1998

Taina întrupării

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-au sosit încă o dată sărbătorile cele mari ale creştinătăţii în prag de An Nou, sărbători ce ne umplu sufletul de o bucurie şi de o lumină cerească.

Din an în an ne întâlnim în biserici în noaptea sfântă a Crăciunului ca să ne aducem aminte şi să prăznuim împreună, în rugăciuni de preamărire şi de mulţumire, cel mai mare eveniment ce s-a putut petrece cândva pe pământ: Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos.

Praznicul acesta este pentru noi toţi un prilej de aleasă bucurie, de petrecere duhovnicească, de reculegere şi de întâlnire frăţească a tuturor celor de un neam şi de o credinţă, în rugăciune şi în cântec de colind strămoşesc în biserici şi acasă.

Ne-a învrednicit încă o dată bunul Dumnezeu să ajungem în această sfântă şi binecuvântată zi a Crăciunului; să prăznuim această noapte de taină şi, împreună cu îngerii, închinându-ne cu păstorii şi călătorind cu magii, să cântăm iarăşi: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire“ **(Luca 2, 14).**

Să dăm slavă deci lui Dumnezeu că ne-a hărăzit din nou darul să ne împărtăşim din „lumina cunoştinţei“ **şi să rostim cu însufleţire străvechea cântare a Bisericii în care zicem:**

„Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarelui dreptăţii, şi să te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de Sus, Doamne, mărire Ţie!“

Sărbătoarea Naşterii Domnului ne cheamă pe toţi să cugetăm „iară şi iară“ **ca şi cum am lua parte noi înşine ca nişte contemporani la acest eveniment deosebit, care a fost venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu** „chip de rob luând“ **(Filipeni 2, 7).**

Sărbătoarea Crăciunului ne îndeamnă să medităm în acelaşi timp la rostul întrupării în istoria mântuirii neamului omenesc şi la taina renaşterii noastre în credinţa în Fiul lui Dumnezeu „întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria“.

*

Mântuitorul Iisus Hristos, Cel a cărui naştere trupească o prăznuim astăzi, ni L-a descoperit nouă pe Tatăl, pe Dumnezeu Cel pe care „nimeni din oameni nu L-a văzut“ **(II Tim. 6, 16). Fără întruparea pe pământ a Fiului lui Dumnezeu, n-am fi ştiut niciodată nimic sigur despre Dumnezeu pentru că numai Fiul** „care este în sânul Tatălui“ **(Ioan 1, 18), numai Acesta L-a văzut (Ioan 6, 46) şi numai Acesta putea să ne dea despre El o mărturie neîndoielnică. Şi ne-a şi dat-o. Ne-a descoperit mai întâi că Dumnezeu există, că El este Acela care a zis despre Sine: „Eu sunt Cel ce Sunt“ (Exod 3, 14). Ne-a învăţat apoi că Dumnezeu este „Tatăl nostru“ (Matei 6, 9) şi că de la El** „vin toate lucrurile“ **(I Cor. 8, 6), că** „toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit se pogoară de Sus, de la Părintele luminilor“ **(Iacov, 1, 17).**

Din purtarea de grijă faţă de noi, Tatăl ne-a trimis pe Fiul ca să ne descopere voia Sa, să ni se descopere pe Sine ca Fiu al lui Dumnezeu şi să ne dea un îndrumar de viaţă. Tot ceea ce ne-a învăţat El vine de Sus, de la Dumnezeu — Tatăl, precum Însuşi mărturiseşte, pentru că El şi Tatăl una sunt (Ioan 10, 30).

Din acest motiv I se cuvine aceeaşi închinare ca şi Tatălui, precum este scris: „Ca toţi să cinstească pe Fiul, cum cinstesc pe Tatăl. Cel ce nu cinsteşte pe Fiul, acela nu cinsteşte nici pe Tatăl, cel ce L-a trimis“ **(Ioan 5, 23).**

Prin urmare, nu ne mântuim decât urmând învăţătura şi poruncile Mântuitorului Hristos, Cel care a venit în lume „la plinirea vremii“ **(Gal. 4, 4), ca să ne descopere taina vieţii şi a morţii, rostul nostru pe acest pământ şi soarta noastră după ce vom trece dincolo şi ne vom întâlni cu El.**

El Hristos, rămâne până la sfârşitul veacurilor „piatra cea din capul unghiului“ **(Ef. 2, 20) şi fără El nu putem face nimic din cele ce se cuvin să facem, după cuvântul Sf. Ap. Pavel:** „Nimeni nu poate pune altă temelie, afară de cea pusă, care este Iisus Hristos“ **(I Cor. 3, 11).**

Mântuitorul a venit în lume ca să ne descopere învederat şi pe Sfântul Duh, cea de a treia persoană a Sf. Treimi, pe care El îl numeşte „Mângâietorul“ **şi** „Duhul Adevărului“ **(Ioan 15, 26).**

Duhul Sfânt este Acela care ne luminează mintea spre toată înţelegerea, spre gândirea cea dreaptă, El fiind „cel ce a grăit prin prooroci“, **cum îl numim în Simbolul Credinţei.**

Iată deci cum prin întruparea Mântuitorului ni se face cunoscută întreaga Sf. Treime: Tatăl, Care este creatorul lumii, al „tuturor celor văzute şi nevăzute“, **Fiul, Cel care a răscumpărat-o, şi Duhul Sfânt, Cel care a desăvârşit-o, sfinţind-o şi îndumnezeind-o.**

Sărbătoarea Crăciunului ne dă prilejul de a rememora în fiecare an evenimentul petrecut acum 1998 de ani şi, în acelaşi timp, să ne

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
ARHIEPISCOP ŞI MITROPOLIT

„HRISTOS SE NAŞTE, MĂRIŢI-L!“

După o perioadă de 40 de zile de post şi rugăciune, prăznuim şi în acest an Naşterea cea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos sau Crăciunul. E o sărbătoare dragă şi scumpă tuturor creştinilor, ea fiind cu adevărat sărbătoarea bucuriei, a păcii şi a familiei, căci prin naşterea Sa din fecioara Maria, Hristos Domnul aduce în lume bucuria, pacea şi binecuvântarea pentru fiecare creştin în parte ca şi pentru marea familie a Bisericii Sale.

Iarăşi ni se deschid cerurile în noaptea sfântă a Crăciunului şi iarăşi îngerul ne vesteşte nouă la fel ca şi păstorilor de atunci „bucurie mare care va fi la tot poporul“ **(Luca 2, 10) şi anume că** „s-a născut astăzi Mântuitor care este Hristos Domnul“ **(Luca 2, 11).**

Iarăşi ni se deschid cerurile în această noapte sfântă şi împreună cu îngerii cântăm şi noi „cântarea de biruinţă“: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire“ **(Luca 2, 14).**

Noaptea Crăciunului este cu adevărat noapte de taină, noapte de negrăită bucurie, căci Mesia cel din veac dorit a venit în lume, trimis de sus de Tatăl:

„Să se nască
şi să crească
să ne mântuiască“.

În noaptea sfântă a Crăciunului colindătorii cu glasurile pline de bucurie, şi noi împreună cu ei, cântăm cu îngerii „Lerui ler“, **ne închinăm cu păstorii dumnezeiescului prunc, călătorim cu magii şi primim în sufletele noastre lumina dumnezeiască a pruncului Iisus din ieslea Betleemului.**

În această noapte sfântă, cerul se împreună cu pământul, îngerii cu oamenii slavoslovesc, cele de jos cu cele de sus preamăresc taina cea negrăită a întrupării Fiului lui Dumnezeu, Cel care, Dumnezeu fiind, S-a smerit pentru noi făcându-se asemenea nouă, afară de păcat, şi venind pe pământ:

„Mititel, înfăşeţel,
în scutec de bumbăcel“

cum îl arată colindul din străbuni.

Fiul lui Dumnezeu a venit în lume ca să dea un nou sens vieţii omeneşti, a venit să ne arate cât de măreaţă este demnitatea şi valoarea omului precum şi să ne aducă chemarea şi harul pentru a lucra la mântuirea noastră.

Mântuitorul Hristos s-a „smerit până la moarte“ **(Filipeni 2, 6) şi s-a născut într-o peşteră sărăcăcioasă din Betleem în aşa fel ca să ne arate că a venit pentru mântuirea tuturor. El a venit în lume sub chip de prunc pentru a ne dovedi nevinovăţia şi credinţa copiilor şi rolul lor în familie, în biserică şi în societate.**

El a venit în lume ca „Soare al dreptăţii“ **şi care ne arată tuturor** „răsăritul cel de sus“, **adică orientarea noastră justă spre valorile înalte ale moralităţii şi umanităţii întru dobândirea mântuirii. El s-a lăsat ţinut în braţele Maicii Preacurate** „cea plină de har“ **(Luca 1, 28) devenind semenul nostru cel mai apropiat ca să ne poată ridica la starea cea dinainte de căderea în păcat.**

Evenimentul de acum 1998 de ani este mereu prezent în viaţa şi conştiinţa Bisericii şi este actualizat mereu prin celebrarea lui an de an şi prin participarea noastră efectivă şi directă la măreţia lui.

Noi cântăm:

„Astăzi s-a născut Hristos,
Mesia chip luminos“,

şi într-un fel devenim şi noi părtaşi ai tainei petrecute atunci şi viaţa noastră devine viaţa lui Hristos prin încorporarea noastră în trupul său cel tainic care este Biserica.

Crăciunul ne descoperă nouă taina „Treimii celei de o fiinţă şi nedespărţite“ **şi ne proiectează în viaţa de lumină şi har al existenţei intratrinitare.**

Crăciunul ne cheamă pe fiecare dintre noi să întâmpinăm pe dumnezeiescul Prunc cu inimi curate, cu credinţă tare, cu

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RAŞINĂREANU
episcop-vicar
Sibiu

Preacurata

Colind Părinţilor mei ţărani adormiţi: Gherghina şi Simion Isar

Fecioara cu taina pe umeri cuprinsă
Cusută-n altiţă cu aur în fir
Coboară prin stele din sfere desprinsă
Cu cerul măririi în Sfântul Potir.

Pământu-i cuprins în potop de lumină
Păstorii plecară cu oile-n rai
În staul adie mireasma de fân şi sulfină
Şi scutecul alb de nea peste plai.

Veniră la ferestre aducând
Slăvita veste colindând
Copiii stol cu îngerii în faţă
Să ne soseşti în casă Preacurată.

Cu steaua ce ni se arată
Luceafărul de dimineaţă.
Lerui Doamne, lerui, ler
Pe pământ şi sus în cer
Lerui Doamne, ler.

Cinăm colinda toţi în casă
Cu bucuria Maicii Domnului la masă.

Prot. I. IONESCU

Păstoreşte

Păstoreşte neamul
în vie
rodindă...
La Izvor — la apă limpejoară
îndreaptă
paşii celui rătăcit
în
pustietăţi...
Pustietatea o
înlănţuie
cu puterea Jertfei
ce
vine rază
din
Soarele — Mire ce s-a
arătat
lumii...
Îşi îndeamnă
turma
spre Răsărit,
spre
vorbă-om de Cruce...
Şaguna este
neamului
vestire în ceas
de
izbeliţe...
Veşnicia, prin lucrarea
lui,
Cântă în trupul
de românime.

DAN BODEA

BISERICA ŞI MAREA UNIRE

Cu bucuria specifică a marilor praznice de suflet românesc aducem din nou aminte de cei ce au făurit, acum 80 de ani, statul naţional român unitar, prin unirile proclamate la Chişinău (9 aprilie), la Cernăuţi (28 noiembrie) şi mai ales la Alba Iulia (1 decembrie). La acest ceas aniversar se cuvine să ne aducem aminte de toţi aceia care, prin cuvânt şi faptă, au pregătit calea pentru realizarea unirii, dar mai cu seamă de aceia care s-au implicat direct în realizarea ei în anul memorabil 1918.

Şi este bine să spunem din nou că Biserica neamului, prin slujitorii ei, şi-a adus contribuţia ei, sinceră şi totală, la înfăptuirea visului de veacuri al românilor de pe ambele versante ale Carpaţilor. Dacă veacuri în şir n-a existat o unitate „politică“ sau „statală“ românească, a existat, în schimb, o unitate spirituală, o unitate de suflet românesc, a existat conştiinţa că românii de pe ambele versante ale Carpaţilor au aceeaşi origine, că vorbesc aceeaşi limbă şi că mărturisesc aceeaşi credinţă ortodoxă. Şi această conştiinţă a format-o, în primul rând, Biserica. Au avut o astfel de conştiinţă călugării, preoţii de mir, copiştii de manuscrise, meşterii tipografi, zugravii de biserici, mai târziu dascălii de şcoli teologice, dar chiar şi credincioşii ţărani şi ciobani care treceau dintr-o ţară în alta, la fraţii lor de „un neam şi o lege“. Au avut-o atâţia domnitori din Ţara Românească şi din Moldova, care au ctitorit biserici şi mânăstiri pentru fraţii lor ardeleni, la Vad şi la Feleac, mânăstirea de la Prislop, în Braşov-Şchei, la Turnu Roşu lângă Sibiu, unde dăinuieşte până azi ctitoria lui Matei Vodă Basarab, la mânăstirea Sâmbăta de Sus, Făgăraş şi Ocna Sibiului, unde voievodul-martir Constantin Brâncoveanu a ridicat lăcaşuri de închinare spre slava lui Dumnezeu şi întărirea credinţei ortodoxe. ameninţată de alte confesiuni. Vlădici moldoveni erau trimişi să păstorească la Vad ori în Maramureş, iar mitropoliţii Ţării Româneşti aveau şi titlul de „Exarhi“ ai Plaiurilor Transilvaniei, îndrumând acţiunile mitropoliţilor din Alba Iulia, în vederea apărării Ortodoxiei în faţa prozelitismului calvin şi uniat. Iar cărţile bisericeşti aveau acelaşi rol constructiv, întrucât consolidau conştiinţa de unitate naţională şi bisericească. De pildă **Cartea românească de învăţătură** sau **Cazania** lui Varlaam, din 1643, era tipărită pentru „toată seminţia românească“, aşa după cum vor fi şi **Noul Testament** de la Bălgrad din 1648 sau **Biblia** de la Bucureşti din 1688. Cele **12 Minee** de la Râmnic din 1776—1780, reeditate mai târziu la Buda, Mânăstirea Neamţ şi Sibiu, aveau tot atâtea predoslovii în care erau prezentate date istorice privitoare la originea şi continuitatea pe teritoriul fostei Dacii.

Dar în afară de această pregătire „spirituală“ şi „în timp“, Biserica şi-a adus aportul şi la realizarea primei uniri politice româneşti, cea din 1859, prin slujitorii ei aleşi în Divanurile Ad-hoc convocate în 1857 şi în Adunările elective din ianuarie 1859, care au ales domn pe Alexandru Ioan Cuza. Preoţi şi profesori de teologie au făcut parte din conducerea Partidului Naţional Român din Transilvania — cu rol deosebit în pregătirea conştiinţelor pentru ceasul izbăvirii de sub asuprire străină, — iar alţii s-au implicat în mişcarea memorandistă, cinci dintre ei fiind condamnaţi la închisoare pe diferite termene.

În anii 1916—1918 preoţimea românească a îndurat aceleaşi suferinţe ca şi marea majoritate a păstoriţilor lor. În vechea Românie, aproximativ 300 de preoţi au fost mobilizaţi şi trimişi pe front, în calitate de preoţi-duhovnici; câţiva din ei şi-au pierdut viaţa în timpul luptelor, iar alţii au fost luaţi prizonieri şi deportaţi în Germania sau Bulgaria. Dintre cei rămaşi în parohiile lor, aproape 20 au fost arestaţi şi condamnaţi la moarte, iar unii împuşcaţi de soldaţii armatelor de ocupaţie fără nici o judecată. Aproximativ 200 de călugări şi călugăriţe au activat — voluntar — în serviciile sanitare ale armatei române.

În Bucovina câţiva preoţi au fost deportaţi în Austria, iar câţiva din Basarabia încorporaţi în armata rusă, ca preoţi militari, cum a fost tânărul preot-poet Alexie Mateevici; câţiva au fost împuşcaţi în 1918 de trupele bolşevice.

În Transilvania, aproximativ 150 de preoţi români — ortodocşi sau uniţi — au fost judecaţi şi aruncaţi în închisorile din Cluj, Târgu Mureş, Odorhei, Oradea, Timişoara, Caransebeş sau Seghedin. Peste 220 au fost deportaţi în judeţul Şopron în Ungaria de vest, alţii în localitatea Zombor în nordul Serbiei, peste o sută — mai ales cei din părţile de sud ale Tansilvaniei — nevoiţi să se refugieze în vechea Românie.

Dar după doi ani de război şi suferinţe a venit şi ceasul dezrobirii şi al unirii, la care Biserica a participat cu toată fiinţa ei. La unirea

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Închinare

Urc pe calea magilor
Pe sub vămile albastre
Prin ninsorile colindelor
Din hotarul țării noastre.

Vin cu daruri de preț scump
Aurul cules din stele
Și cu roua de pe câmp
Smirnă strânsă în ulcele.

Cu tămâie bulgărul de soare
Pe cărbuni aprinși în curcubeie
Stinși de lună peste mare
Și topiți în faguri din ștubeie.

Ajungând la sfânta stână
Cu păstorii din Carpați
Și cu îngerii-mpreună
Adormim cu Pruncul legănați.

Lerui, Doamne, lerui, ler
Ne trezesc colinde-n cer.

Prot. I. IONESCU

Apelul meu etern

Ca să ne smulgem soarta de sub blestemul greu,
Să fim UNIȚI de-a pururi, și TU, și EL, și EU.

Aici, unde-i ȚARA, și dragostea-mi este
Sfânt bulgăr de lavă, și-alint de poveste,
Și-adânc de fântână, și grai, și pridvor,
Și cer, și țărână, și-altar scump de dor.

Aici, vreau Cuvântu-mi să fluture-n vânt,
Din zare în zare, pe-ntregul pământ
Străbun, de la Daci, etern românesc,
Drept steag pentru luptă și țel vitejesc.

Aici, îmi preschimb azi, durerea-n granit,
Iar DOMNUL HALIPPA, prin moarte-a pornit
Să-i ceară aevea, direct lui DUMNEZEU,
Fireasca UNIRE a-NTREG NEAMULUI meu.

Ca să ne smulgem soarta de sub blestemul greu,
Să fim UNIȚI de-a pururi, și TU, și EL, și EU.

TOMA ISTRATI
București, Cernica

Taina întrupării

(Urmare din pag. 1)

reîmprospătăm credința noastră în Dumnezeu și în Fiul său preaiubit, Iisus Hristos, și așa să ne facem vase alese pentru a primi harul Sf. Duh prin care, așa cum spune cântarea bisericească, „tot sufletul viază . . . **și** se înalță cu sfințenie de taină":

În același timp Biserica ne povățuiește să nu rămânem doar simpli spectatori ai tainei petrecute atunci, ci să ne străduim să redevenim și noi asemenea Pruncului înfășat în ieslea Betleemului, curați de păcate și slobozi de orice răutate și să ne reînnoim simțirile și gândirea așa cum ne îndeamnă marele apostol al neamurilor Pavel: „Să ne înnoim în duhul minții noastre și să ne îmbrăcăm în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în suferința adevărului" **(Efeseni 4, 23—24).**

Nașterea Domnului are și menirea de a ne chema mereu să ne renaștem duhovnicește, să creștem până la „statura bărbatului desăvârșit" **(II Petru 1, 4) și, împlinind poruncile și toată dreptatea,** „să lucrăm cu frică și cu cutremur la mântuirea noastră" **(Filipeni 2, 12).**

Chemarea aceasta ni se adresează tuturor și de ascultarea ei depinde viața noastră de aici, de pe pământ, și viața noastră dincolo, în Împărăția Cerurilor. Să ne pregătim drept aceea urmând învățăturile Bisericii, maica noastră a tuturor, urmând sfintelor ei predanii, Legea noastră strămoșească ortodoxă întru care s-au născut, au trăit, s-au nevoit și s-au mântuit sfinții noștri înaintași întru trăirea dreptei credințe.

Să ne ferim de cei ce vin de peste mări și țări să ne „binevestească", chipurile, Evanghelia lui Hristos după aproape 2000 de ani de creștinism autentic la noi, la români, să nu ne aplecăm urechea la învățăturile lor neconforme cu Sf. Scriptură și cu Sf. Tradiție. Rămânând credincioși Bisericii, rămânem credincioși lui Hristos și învățăturilor Lui, pe care ni le-a lăsat ca moștenire de preț, mărturisind „un Domn, o credință un botez" **(Efeseni 4, 3). El ne-a învățat să trăim în unitate, în pace, în bună înțelegere între noi, nu în dezbinări și în împărțiri, ci a dorit ca pacea Lui,** „care covârșește toată mintea", **să domnească în toată lumea (I Cor. 7, 15).**

*

Peste câteva zile vom intra în Noul An 1999. Vă aduc și eu „Vestea minunată" **a acestei intrări în Noul An. Vă felicit pe toți cei care v-ați învrednicit de această zi, cu ani binecuvântați cu pace și cu sănătate.**

Pe culmea dintre ani se cade să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile pe care ni le-a hărăzit, ca și pentru încercările pe care ni le trimite pentru a ne încerca în credința noastră, și să-L rugăm să binecuvinteze cu belșug și pace „cununa anului" **ce se ivește la orizont, și cu sănătate și mântuire pe noi pe toți.**

Să ne aducem aminte în aceste zile sfinte de sărbătoare de toți frații noștri și mai ales de cei aflați în suferințe, în necazuri și strâmtorări, de cei aflați în spitale și în închisori, de cei singuri și oropsiți și să le stăm în ajutor, făcându-i să înțeleagă prin aceasta că nu sunt părăsiți și că noi suntem alături de ei și că îi iubim și prin ajutorul nostru le arătăm dragostea noastră de creștini și de români.

Să petrecem așa cum se cuvine aceste sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei, după tradiția noastră românească și creștinească și după cuvântul Sf. Ap. Pavel care ne îndeamnă „Să umblăm cuviincios ca ziua: nu în ospețe și în beții, nu în desfrânări și în fapte de rușine, nu în ceartă și în pizmă, Ci îmbrăcați-vă în Domnul nostru Iisus Hristos" **(Romani 13, 13), și după cuvântul colindei din bătrâni,**

„Și nu uita, când ești voios,
Creștine, să fii bun!"

Cu aceste gânduri și simțăminte creștinești, Vă îmbrățișez pe toți întru această sfântă zi de Crăciun în dragostea mea de părinte sufletesc și rog pe Dumnezeu să vă binecuvânteze viața, familiile și ostenelile Dvs. și să vă ajute să petreceți cu bine sărbătorile Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei cu pace și sănătate.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu noi cu toți.

Sărbători fericite!

LA MULȚI ANI!

Moaștele Sf. Grigorie Decapolitul

— Infirmarea unei ipoteze —

Anul 1997 a marcat cinci secole de când banul Barbu Craiovescu aducea în țară moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul, așezându-le la ctitoria sa, Mânăstirea Bistrița olteană. De-a lungul timpului, credincioșii ortodocși români le-au cinstit după vrednicie, rugând pe Sfântul să mijlocească la milostivul Dumnezeu pentru izbăvirea tuturor în vremuri de restriște sau de calamități naturale.

Iată însă că în secolul al XVIII-lea apare ipoteza, potrivit căreia, moaștele de la Bistrița nu ar fi ale Sfântului Grigorie, ci ale lui Ioan Capistran, un călugăr franciscan, fost inchizitor, cinstit în Biserica romano-catolică drept sfânt. Problema a fost abordată din nou la începutul acestui secol, când canonicul Baud relata lui M. Theodorian-Carada „controversa" existentă cu privire la Sfântul de la Bistrița; acesta, la rândul său, tipări o broșură intitulată **Sfântul Ioan Capistran** (1914), încercând să aducă o serie de argumente în favoarea tezei sale. Reluarea recentă a ideii, în anumite publicații cu conținut mai mult sau mai puțin religios, ne oferă prilejul să infirmăm definitiv această ipoteză.

Pe scurt, în secolul al XVIII-lea, superiorul provincial al Ordinului franciscanilor, Peter Blasius Kleiner, într-un manuscris al său afirma că turcii ar fi vândut rămășițele pământești ale lui Ioan Capistran unui boier creștin din Țara Românească; acesta le-ar fi așezat în Mânăstirea pe care o clădise la Bistrița. Cu ocazia vizitei făcute aici, când a văzut sfintele moaște, Kleiner a exclamat foarte convins: „Este trupul Sfântului Ioan de Capistrano, franciscan cruciat, apostolul Europei!".

Pentru înțelegerea corectă a datelor problemei, vor fi prezentate pe scurt câteva date biografice ale celor două personalități creștine.

Sfântul Grigorie s-a născut în Decapolia Asiei Mici și a trăit între anii 780—842. Biograful său, diaconul Ignatie, relatează că de mic a urmat școala, învățând toate cele necesare; frecventa biserica și era model de tânăr virtuos. Înclinat spre viața ascetică, se călugărește; apoi se retrage într-o peșteră, unde prin post și rugăciune se eliberează de toate slăbiciunile firii omenești, dobândind harul sfințeniei și darul facerii de minuni. Din porunca divină, pleacă misionar, predicând cu multă înflăcărare învățătura ortodoxă, mai ales cea privitoare la cinstirea sfintelor icoane, atacate de iconoclaști. Călătorește mult, din Asia Mică, prin sudul Europei, ajungând la Roma și în Sicilia. Pentru virtuțile sale, este hirotonit ieromonah. S-a stins din viață la Constantinopol, fiind trecut în rândul sfinților, datorită minunilor săvârșite de moaștele sale păstrate în Mânăstirea Serghie și Vah până în anul 1453 când au dispărut, fiind răpite de un turc odată cu ocuparea cetății și jefuirea locașurilor de cult.

Ioan Capistran s-a născut în orașul italian Capistrano și a trăit între anii 1385—1456. Doctor în drepul civil și canonic, este numit guvernator al Perugiei, în 1412. În timpul unei revolte a populației, a fost arestat. Răscumpărându-și libertatea cu bani, intră în mânăstirea franciscanilor din localitate, unde se călugărește la 14 octombrie 1416. Hirotonit preot, i se încredințează funcția de inchizitor, apoi comisar apostolic pentru Ordinul franciscanilor, ocazii pentru a cutreiera întreaga Europă. De la papa Nicolae V primește misiunea de a organiza și conduce o cruciadă împotriva turcilor. Bătălia avu loc la Belgrad, iar după scurt timp, Capistran moare răpus de ciumă, în Mânăstirea Illok din Ungaria. Credincioșii din localitate au început să-i cinstească ziua morții ca pe a unui sfânt; în secolul al XVII-lea a fost trecut în Sinaxarul bisericesc.

Despre rămășițele pământești ale lui Ioan Capistran se spune că au fost așezate într-o raclă frumos împodobită și păstrate în Mânăstirea din Illok până în anul 1526, când turcii distrug cetatea împreună cu așezământul franciscan; de atunci li s-a pierdut urma. Altă variantă susține că monahii au reușit să le ridice mai înainte de năvălirea turcilor și să le ascundă în comitatul Satmar, de unde le-au dus la Mânăstirea Nagyszöllös, iar când a apărut calvinismul, un nemeș calvin le-a aruncat într-o fântână. După relatările altora, turcii le-ar fi ars odată cu Mânăstirea și cenușa au aruncat-o în Dunăre, sau că le-ar fi dus în Turcia, ca să le vândă apoi creștinilor.

Ce se știe despre moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul? Documentar, în anul 1497 au fost cumpărate de la un turc de banul Barbu Craiovescu și aduse la Mânăstirea Bistrița. De atunci, ele au fost păstrate permanent aici, așa cum adeveresc documentele pe care nu le-a cunoscut nici Kleiner, nici Carada. Astfel, un hrisov al voievodului Radu cel Mare, emis la 19 aprilie 1501, referitor la Mânăstirea Bistrița, menționează pe Sfântul Grigorie, iar la 16 august 1506, frații Craiovești fiind întruniți la Bistrița, cu ocazia hramului, donează Mânăstirii o vie cu livadă și locul dimprejur; în actul de donație, invocă pe „Preacurata Maica lui Dumnezeu și Preacuviosul Părintele nostru Grigorie Decapolitul la cumplita judecată" împotriva celor care ar îndrăzni să ocupe abuziv sau să înstrăineze darurile lor.

Deosebit de important, pentru dovedirea că moaștele Sfântului Grigorie erau la Bistrița, în timp ce ale lui Capistran erau la Illok, este un acoperământ de catifea albastră donat de voievodul Neagoe Basarab, în anul 1514; el păstrează brodată o inscripție slavonă cu următorul text; „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, eu robul lui Dumnezeu, Io Neagoe voievod, m-am dus la Mânăstirea Bistrița, hramul Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu, și am dăruit Sfântului Grigorie Decapolitul un acoperământ și un inel de aur; și cine va strica, să fie anatema cu Iuda. Scris în august 4 zile, în anul 7022". În **Cartea banu'ui Barbu**, retranscrisă în jurul anului 1520, potrivit uzanței, în final, pe lângă Maica Domnului, apelează și la Sfântul Grigorie Decapolitul, ca dovadă că sfintele moaște erau aici. De asemenea, în Postfața unui Tetraevanghel, scris la anul 1537 din porunca egumenului Misail ieromonahul, se precizează că manuscrisul a fost depus în „Mânăstirea Bistrița în sfânta biserică, hramul Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu, unde zac moaștele Preacuviosului Părintelui nostru Grigorie Decapolitul".

Alte documente demonstrează că marele ban Barbu a dispus să fie tradusă din grecește în slavonește **Viața Sfântului Grigorie Decapolitul.** Un autograf arată că a fost: „Scoasă și tâlcuită pe slavonie de cuviosul între ieromonahi chir Andrei, cu porunca și osârdia celui de neam bun și de Hristos iubitor, banul Barbu Craiovescu din Țara Românească"; apoi a fost tradusă în românește și multiplicată de caligrafii bistrițeni pentru folosul cititorilor. Dacă banul ar fi cumpărat rămășițele pământești ale lui Ioan Capistran, era firesc să poruncească realizarea traducerii unei cărți care trata despre el, mai ales că literatura apuseană era foarte bogată în acest domeniu; numai în secolul al XV-lea apăruseră vreo zece titluri, iar în cel următor, alte șase.

Chiar Theodorian-Carada era convins că argumentele invocate pentru a-și susține ipoteza sunt insuficiente. Din această cauză, conchide: „Nu ne rămâne dar, decât să-i rugăm pe amândoi să grăbească, prin puterea sfințeniei lor, ceasul când se va dovedi ale cui sunt moaștele cele sfinte de la Bistrița".

Considerăm că dovezile aduse sunt suficiente ca să înlăture definitiv orice speculație referitoare la această problemă. Moaștele de la Bistrița sunt ale Sfântului Grigorie Decapolitul, așa cum adeveresc documentele și cum au fost recunoscute de creștinii ortodocși de-a lungul secolelor.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Contribuții la Marea Unire

— mărturii din Arhiva Bisericii „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului

Venit să încununeze speranțele de veacuri ale poporului nostru, actul Marii Uniri din 1918 a rămas definitiv în conștiința tuturor ca un piedestal al marilor împliniri, iar Biserica, prin misiunea ei protectoare a însoțit de-a lungul veacurilor acest ideal prin spiritul jertfelnic al slujitorilor ei.

Ctitorie multivoievodală, Biserica „Sf. Nicolae", cea mai veche biserică ortodoxă din zonă, s-a dovedit și în contextul acestor evenimente deosebit de prezentă prin slujitorii ei, mărturie fiind astăzi impresionantul fond documentar al acelor timpuri, păstrat în arhiva istorică a muzeului din Șchei.

Remarcabil este faptul că din numărul de 365 familii aflate pe fișele de evidență ale parohiei, 415 de tineri din Șchei se găsesc pe toate fronturile europene în timpul primului război mondial, pentru ca la sfârșitul războiului statistica aflată în arhiva bisericii să confirme 9 morți, 87 dispăruți și 40 prizonieri în Rusia. Pe lângă jertfa umană, biserica a fost vitregită și de două clopote istorice în greutate de 278 kg, unul fiind semnalat că se mai găsea după terminarea războiului la Budapesta, în Muzeul Național Maghiar, purtând inscripția chirilică cu anul 1678.

Primele raze de lumină pătrund în inimile brașovenilor în cele 40 de zile: iulie—august 1916, când armata română eliberează Brașovul. Pe clădirile Casinei, Liceului „Andrei Șaguna" și bisericii „Sf. Nicolae" se pun steaguri tricolore, cu chipul lui Mihai Viteazul și cu inscripția „Dacia Felix Rediviva", iar colonelul Mihai Darvarii, conducătorul regimentului VI „Mihai Viteazul" este primit în fruntea armatei române de autoritățile locale, în frunte cu Gheorghe Baiulescu. Au fost 40 de zile de spectacol și bucurie la Brașov, dar odată cu retragerea armatei române au urmat momente grele pentru românii din Șchei. Biserica este transformată în depozit pentru armata maghiară, dar pentru a salva tezaurul de carte și documente, slujitorii bisericii le-au ascuns în „biserica de taină" din turnul bisericii și au zidit ușa de pătrundere spre turn, derutând eventuala distrugere a lor. Chiar în prima zi de război, în 15 august 1916, este arestat de 9 polițiști, protopopul Vasile Saftu împreună cu cei doi copii (Hortensia, la vârsta de 2 ani și Horațiu), întemnițați mai întâi la Cluj (opt zile) și apoi la Șopron, în vestul Ungariei (comuna Nagymarton, unde sunt deportați până în 7 iulie 1918, fiind supuși la tot felul de maltratări). În aceleași condiții sunt arestați și ceilalți doi preoți ai bisericii, cu soția și cei doi copii, dr. Nicolae Stinghe (ridicat chiar din altar) și Ioan Prișcu (cu soția și cele două fiice minore), fiind reținuți în arest până la 1 ianuarie 1918. Aceeași soartă au avut-o și alți preoți din zonă: preotul Filip Creițar din Bod (în vârstă de 70 ani), Ioan Dima din Sita Buzăului (tot de 70 ani). De la biserica Sf. Nicolae au fost deportați și cei doi epitropi: Gheorghe Mazăre, Gheorghe Bideț, Nicolae Navrea, E. Voina și Ștefan Popovici. Sub diferite motive: că „au aplaudat armata română", „au aruncat cu flori în fața militarilor români", au fost arestate femeile care făceau parte din Reuniunea Femeilor Române, între care Elena Mureșianu, Maria Maximilian, Elena Săbădeanu (ultima lăsase în casă soțul grav bolnav, în vârstă de 72 ani și la întoarcere l-a găsit mort), fiind duse la Cluj pentru împrocesuire. În aceste condiții au fost arestați și compozitorii Gheorghe Dima și Nicolae Oancea pe motiv că au cântat sub Tâmpa „Deșteaptă-te Române", când se dărâmase statuia de pe Tâmpa a lui Arpad. Dima cunoaște trei luni de zile temnița brașoveană și alte trei luni la Târgu Mureș și un an la Cluj. Măcelarul Vasile Olteanu din Șchei este supus unei bestiale crime pe motiv că a dat carne soldaților români: a fost legat de gât și târât pe străzile Brașovului din Șchei și până la Bartolomeu, unde este țintuit de un stâlp și ciuruit de gloanțe, chiar și după ce decedase. Nicolae Renel este închis și maltratat pe motiv că a „vopsit toate firmele ungurești și nemțești". Exemplele confirmate de documentele din Șchei sunt mult mai numeroase.

O parte din cărturarii brașoveni și-au găsit refugiu în străinătate, găsind posibilă calea diplomatică a luptei. Profesorii șaguniști: protopop Iosif Blaga, Candid Mușlea, Constantin Lacea, Sterie Stinghe, Onisifor Ghibu, Pompiliu Nistor ș.a. au ajuns la Chișinău, unde au organizat o Universitate și au lansat cunoscutele acte oficiale: „Proclamația de la Darnița" și „Manifestul" din aprilie 1917, făcând să apară Gazeta de Transilvania și în Siberia. Peste 20 de voluntari se aflau la Praga, alții în Italia (Nicolae Stinghe, Nicolae Grădinaru), în Anglia, Belgia, Franța (Ion Ursu, care scoate aici publicația „Le Roumanie", în America (Vasile Stoica și Ioan Podea, semnatari ai „Declarației de independență a popoarelor din Imperul Austro-Ungar). Pe calea diplomației, prin impresionante eforturi ei au deschis ușile cunoașterii pentru binele României Mari.

Ca urmare, la 20 oct./2 noiembrie 1918 preotul Vasile Saftu și Nicolae Garoiu convoacă în biserica Sf. Nicolae „Sfatul Național Român din Țara Bârsei, formând un comitet din 12 persoane (din Brașov) și 23 din comune. La Adunarea Națională de la Alba Iulia, delegația Țării Bârsei este condusă de protopopul Vasile Saftu din Șchei, ca președinte al Sfatului Național Român din Țara Bârsei, participând la dezbaterile pregătitoare din ajunul Adunării. Din totalul de 1228 delegați, Brașovul se prezintă cu un număr de 94, fiind cunoscute personalități ale timpului: Aurel Ciortea, directorul de mai târziu al liceului „Andrei Șaguna", compozitorul Tiberiu Brediceanu, dr. Emil Bologa, protopopul Iosif Blaga ș.a.

Astăzi, aniversarea de la 1 Decembrie trebuie să o sărbătorim cu genunchii îndoiți în fața celor care s-au jertfit și au luptat atunci, pentru ca luminile Marii Uniri să fie veșnice.

Prof. VASILE OLTEAN

Biserica și Marea Unire

(Urmare din pag. 1)

Basarabiei au adus un aport însemnat arhimandriții Gurie Grosu (viitor mitropolit) și Dionisie Erhan (viitor episcop), preoții Alexandru Baltaga, Andrei Murafa și alții. În Bucovina s-a remarcat preotul Dionisie Bejan, sub președinția căruia s-a hotărât unirea acestui pământ românesc cu țara mamă.

În Transilvania, cunoscutul luptător pentru drepturile poporului român, preotul Vasile Lucaciu, a trecut în vechea Românie, încă din 1914, militând pentru intrarea României în război, iar în 1917 a fost trimis de Guvernul român — împreună cu preotul Ioan Moța din Orăștie — într-o misiune diplomatică în Statele Unite, iar de acolo în Franța, Anglia și Italia. Profesorul de teologie Nicolae Bălan de la Sibiu (viitorul mitropolit al Ardealului) a fost trimis de Consiliul Național Român într-o misiune la Iași, pe lângă Guvernul României, refugiat acolo. În toamna anului 1918 s-au format consilii naționale locale în toate orașele și satele Transilvaniei, din care făceau parte și preoții lor. Presa bisericească din Transilvania milita deschis pentru unire.

La 1 Decembrie 1918, între cei 1228 de delegați oficiali se numărau și mulți slujitori ai Bisericii: episcopi, vicari, consilieri eparhiali, profesori de teologie, protopopi, preoți-parohi. Între copreședinții Marii Adunări Naționale se numărau și episcopii Ioan Papp de la Arad și Dimitrie Radu de la Oradea. În Consiliul Dirigent a fost ales preotul Vasile Lucaciu, iar în Marele Sfat Național mai mulți slujitori ai Bisericii. Doi episcopi — Miron Cristea de la Caransebeș și Iuliu Hossu de la Gherla, au fost aleși în delegația de patru persoane care urma să prezinte actul Unirii la București.

Iată dar cum a înțeles Biserica să-și slujească neamul în anii de durere 1916—1918, dar și în anul marii bucurii a românilor de pretutindeni, 1918.

Sfântul Nicolae

— o icoană liturgică a ortopraxiei —

În cumpăna vremii de acum, când Bisericii Ortodoxe i se adresează atâtea interogații, nu atât de ordin teologic cât, mai ales, socio-pastoral, când oameni ai condeiului și ecranului emit necesitatea renunțării la tradiții pentru reinstaurarea unui climat de „reală valoare" în mijlocul tinerilor, alternativa pe care o credem necesară este aceea a unui conservatorism tradițional cu largi deschideri însă în ceea ce privește liberalismul social — ca loc al întâlnirii între sacru și profan.

Poate de aceea socotim important chipul liturgic pe care îl propune Tradiția în ceea ce-l privește pe Sfântul Nicolae, făcătorul de minuni. Ocrotitorul.

Mulțimea locașurilor de cult sau a altor așezăminte creștine purtând hramul — și harul — Sfântului Ierarh, evlavia unor zone întregi ale Țării la chipul și binecuvântarea Arhiereului, prezența densă a icoanei lui în «altarul» bisericii „de-acasă", ne-au ridicat mereu problema izvorului duhovnicesc al cultului său. Într-o lume a informației — uneori chiar de calitate — suntem marcați nu de icoana Sfântului Maxim Mărturisitorul sau aceea a Sfântului Grigorie Palama. Mistica este adumbrită de lumina acțiunii sociale iar teologia românească — mai cu seamă cea de sorginte populară — a impus în erminia bisericilor noastre icoane ca aceea a Sfântului Nicolae sau a Sfintei Cuvioase Paraschiva, a Sfintei Cuvioase Filoteia sau a Sfântului Ierarh Calinic Cernicanul, păstrând, într-un încă nescris Sinaxar al spiritualității românești, întotdeauna, doar pe aceia care și-au dublat teologia vorbită și scrisă cu fapta. Ortodoxia cu ortopraxia. Modul în care aceste modele au pătruns în viața de zi cu zi a „cetății ortodoxe" îi face pe oameni să vorbească de prezența acestora ca de una a unor contemporani, a unor făcători de minuni sub ochii lor, uimiți de harul lor.

Sunt câteva icoane care marchează retina duhovnicească a teologiei omului de rând. Una a Sfântului Ierarh binecuvântând cu amândouă mâinile, gest din gestul înălțării Domnului, toate durerile și toate așteptările îndureraților pământului. O alta îl situează pe Sfântul Nicolae în „icoana redării omoforului arhieresc" de către Maica Domnului, în unul din multele momente grele ale vieții lui — întemnițarea pentru adevărul de credință al Împărăției Cerurilor. O altă icoană — păstrată legendar — îl indentifică cu mânecile suflecate, reașezând în drum căruța unui nevoiaș sau aruncând galbenii necesari răscumpărării din păcat a unor tinere. Toate îl prezintă ca grabnic ajutător, ca sfânt cu mânecile suflecate a ajutor.

Mai aflăm însă o icoană a Sfântului Nicolae redată în culoarea cuvântului. Ce ne spune, așadar, textul liturgic despre el? Cuvintele ni-l arată a fi „moștenitor al lui Dumnezeu și moștenitor împreună cu Hristos", „chip blândeților, învățător înfrânării", cel care „a dobândit cu smerenia cele înalte și cu sărăcia cele bogate" (Troparul).

El, Ierarhul lui Hristos — „mire uns cu mir înțelegător, din mirul cel cugetător al Mirelui Hristos" — este lăudat, în cântarea slavei Vecerniei, ca „cel care este frumusețea ierarhilor și fala părinților, izvorul minunilor și prea marele ocrotitor al credincioșilor", cu trupul fiind în Mira dar, duhovnicește, găsindu-se „înaintea tuturor celor care, cu suflet curat, îl doresc pe dânsul" (Stihira I[a]). Pentru a atinge statura lui și nouă ni se cere tăria căutării lui Dumnezeu de care Ocrotitorul Ierarh a dat dovadă: „Pironindu-și ochii cu statornicie la înălțimea cunoștinței și privind în taină la adâncul înțelepciunii", următor făcându-se Apostolilor, înconjurător făcându-se lumii cu minunile sale (Stihiri ale Litiei sărbătorii). Smerenia aceea lăudată în Tropar, face din Sfântul Nicolae un model al trăirii duhovnicești: „Tu și greutatea zilei ai purtat și talantul cel dat ție l-ai înmulțit și pe cei care au venit după tine NU I-AI PIZMUIT" (Stihiră de la Litie, glas 6) toate făcându-le „spre lauda Domnului".

Smereniei, iconarul liturgic, prin penel muzical, i-adaugă alte trăsături de caracter demne de remarcat: „că cine (...) nu se va minuna de smerenia ta cea nemăsurată, de răbdarea ta, de blândețea ta față de cei săraci, de milostivirea ta față de cei necăjiți? Pe toți cu dumnezeiască grijă învățându-i..." (Slava Litiei).

Reamintim mereu de „izbăvirea fecioarelor acelora date spre desfrânare de tatăl lor", de „izbăvirea din închisoarea cea rea a celor care erau să fie uciși cu nedreptate", de „plecarea sa cea cu milostivire spre cei care au nevoie", de liniștea sa dătătoare de liniște celor aflați în furtuna vieții. Sfântul Nicolae este surprins astfel în suirea sa „la înălțimea faptelor bune", unde luminându-se cu „dumnezeiasca strălucire" se arată cu adevărat „strălucit luminător". Cine-l descoperă însă lui Dumnezeu pe Nicolae, cel care-L descoperă pe Dumnezeu oamenilor? Cine-l descoperă a fi „om ceresc", văduvelor mare ocrotitor, celor apăsați răzbunător și celor necăjiți ajutor întru nevoi? Tocmai ei, inconfundabilele noastre „motive" de mântuire. Cei numiți „aproapele nostru". Astfel ni-l descoperă și icoana liturgică: „Lumea toată face cunoscute minunile tale, Nicolae, de trei ori fericite, celor de sub soare, și noianul faptelor tale celor bune: cei lipsiți fac cunoscut pe ocrotitorul, săracii și văduvele pe hrănitorul, orbii pe povățuitorul și toți pe apărătorul" (Cântarea I[a], glas 1). În această SLUJIRE Ierarhul Mirelor se face ucenic adevărat al Stăpânului, „placă de multe fapte bune scrisă de nemuritorul și preacuratul deget al lui Hristos Dumnezeu, dobândind în inimă (...) picuri din buzele tale dulceață mai dulce decât fagurul și mierea" (Cântarea a 3[a], canonul al doilea). Umplut de harul acesta al slujirii cu Hristos și în Hristos, Sfântul s-a arătat „râu îmbelșugat de tămăduire" și „izvor de minuni neîmputinat" ajutor celor amarnic apăsați de boli și cumplit cercați de nenorocirile vieții, „doctorie tămăduitoare cu adevărat" (Sedealna Stihirii). El este lucrător — în uimirea Bisericii — de minuni uimitoare, „ca unul care porți nume de biruință, biruință arătându-te poporului celui credincios împotriva dușmanului" (Cântarea a 6[a], canonul al doilea). Că ortodoxia lui este determinantă în realizarea icoanei sale — veșmântarea ei cea mai de preț — ne-o dovedesc cuvintele: „Cu ochiul minții mai dinainte văzând cele ce aveau să fie, ai umplut de drepte dogme pe toți, vestindu-ne nouă pe Fiul, de o ființă cu Tatăl; și nebunia lui Arie ai pierdut-o, punând înainte, **ca stâlp al credinței ortodoxe**, CINSTITELE TALE FAPTE" (Idem).

Convertit în planul eshatologic al fiecărei persoane în parte, Sfântul — cel care „de paharul înțelepciunii tainic buzele și-a apropiat" — vine, grabnic ajutător de fiecare dată, când „cu tăișul ispitelor sunt tăiat, cumplit fiind înțepat și de porțile iadului mă apropiu, de necazuri fiind înconjurat" (Cântarea a 7[a], canonul întâi), cerându-i mereu „să ne lumineze cu rugăciunile sale" (Icos), „strălucind pururea cu raze de veselie inimile noastre" (Cântarea a 8[a], canonul al doilea). Raza veseliei sale ține însă de crucea cu raze a Învierii Domnului.

În fața tainei ortodoxiei acestui „făcător de gest și faptă ortodoxă" nu putem să ne încheiem parcursul iconografic decât printr-o altă învățământare în cuvânt: „Să trâmbițăm cu trâmbiță de cântări, să săltăm sărbătorește și să dănțuim, bucurându-ne de prăznuirea cea de fiecare an a purtătorului de Dumnezeu părinte. Împărații și conducătorii să alerge împreună și să laude pe cel ce, prin arătarea cea înfricoșătoare în vis, a plecat pe împăratul să libereze, pe cei trei voievozi ce erau închiși fără de vină. Păstorii și învățătorii adunându-ne să lăudăm pe păstorul cel întocmai râvnitor. Bunului Păstor; cei din boli să lăudăm pe doctorul, cei din primejdii pe izbăvitorul, păcătoșii pe ocrotitorul, săracii vistieria, cei din supărări pe mângâietorul, călătorul pe cel împreună-călător, cei ce sunt pe mări pe cârmuitorul și toți, pe marele ierarh lăudându-l, pe cel ce pretutindenea întâmpină cu căldură..." (Slava Laudelor).

Rămâne astfel, ca o îndelungă ectenie, întrebarea: „Că cine, de va chema numai din toată credința, sfânt numele tău, nu va fi îndată ajutat, aflând în tine un CALD OCROTITOR?" (Slava Luminândei). Sigur numai cei care nu-l caută.

Pr. Asist. Univ. Drd.
CONSTANTIN NECULA

„Fericiți cei milostivi"

PASTORALA
pentru constituirea
Fondului Filantropic Eparhial
1999

Ne-a învrednicit bunul Dumnezeu să sărbătorim și în acest an praznicul Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni. Ziua Sf. Nicolae aduce în sufletul fiecăruia dintre noi un sentiment de iubire, de compătimire și de dăruire față de cei bolnavi și lipsiți de mijloace pentru a se îngriji de sănătate, față de cei săraci și cu familii numeroase, față de cei loviți de nenorociri și rele întâmplări.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas și va rămâne în conștiința tuturor creștinilor ca o pildă vie de milostenie, de într-ajutorare și de iubire sfântă față de cei singuri și sărmani, față de toți cei care au într-un fel sau altul nevoie de ajutor și sprijin.

Trăitor în veacul de aur al erei creștine, Sf. Ierarh Nicolae, prin întreaga sa activitate ca păstor duhovnicesc s-a făcut „tuturor toate", **după cuvântul apostolului, devenind, așa cum îl numește troparul său** „Îndreptător credinței și chip blândeților, învățător înfrânării, adevărul lucrurilor", **câștigând prin smerenie cele înalte și prin** „sărăcie cele bogate".

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în conștiința creștinătății ca un miluitor **al celor săraci și al celor aflați în nevoi, motiv pentru care icoana și numele său sunt foarte iubite și venerate de creștinii din lumea întreagă.**

Milostenia este singurul mijloc prin care și noi, asemenea Sf. Nicolae, putem veni în ajutorul semenilor noștri aflați în nevoi. Făcând bine aproapelui nostru, de fapt nouă înșine ne facem bine, după cuvântul Scripturii care grăiește prin gura înțeleptului Solomon „Cine pe sărac ajută, pe Dumnezeu împrumută" **(Proverbe 19, 17), sau cum spune o veche vorbă din bătrâni** „Cine dă lui își dă".

Înțeleptul Tobie din Vechiul Testament ne îndeamnă pe toți, zicându-ne: „Dă milostenie din averea ta și să n-aibă părere de rău ochiul tău când vei face milostenie. De la nici un sărac să nu-ți întorci fața ta și atunci nici de la tine nu se va întoarce fața lui Dumnezeu. Când ai mult dă mai mult, dacă ai puțin, dă mai puțin, dar nu pregeta să faci milostenie și-ți vei aduna prin aceasta vistierie bogată pentru zilele grele, că milostenia izbăvește de la moarte și nu te lasă să te pogori în întuneric. În fața Celui Preaînalt, milostenia este un dar bogat pentru toți cei care o fac" (Tobit IV, 7—11).

În Predica de pe Munte, Mântuitorul Hristos, între cele 9 fericiri, rostește și cuvintele: „Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui" **(Matei 5, 7), chemându-ne și pe noi, cei de astăzi, să ne numărăm între aceștia, iar Sf. Apostol Pavel le scrie Corintenilor îndemnându-i ca să dea din puținul pe care-l au celor care au și mai puțin.**

Sf. Ioan Gură de Aur ne învață zicând „dacă lipsesc faptele, numele de creștin nu folosește la nimic. Nu vă cer să înviați morți, nici să vindecați leproși prin credința voastră, ci vă cer să arătați un semn mai mare decât aceste lucruri, anume dragostea. Iar măsura dragostei este milostenia".

Ne îndreptăm și în acest an cu acest Apel de suflet către toți bunii credincioși din Arhiepiscopia Sibiului în vederea constituirii noului Fond Filantropic Eparhial pe anul viitor 1999.

Fondurile strânse vor fi folosite pentru alinarea suferințelor de tot felul ale fraților noștri aflați în nevoi.

Avem pildă de milostenie și de iubire pe Mântuitorul Hristos, Cel care s-a aplecat asupra suferinței omenești „tămăduind toată boala și toată neputința din popor" **și mângâind pe toți cei oropsiți.**

El însuși ne-a arătat că la ziua judecății va trebui să dăm răspuns bun **și de felul cum am ajutat într-un fel sau altul pe cei săraci și bolnavi, pe cei aflați în închisoare sau pe cei străini, zicându-ne că** „Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut" **(Matei 24, 40).**

Avem datoria sfântă de a fi milostivi și de a sta în ajutorul celor care au nevoie de sprijinul nostru material sau moral. Și aceasta este porunca divină descoperită nouă de însuși dumnezeiescul nostru învățător Mântuitorul Iisus Hristos, Cel care din iubire pentru noi oamenii s-a întrupat ca să ne facă pe toți „fii ai celui Preaînalt".

Avem nădejdea că și în acest an, la fel ca și în cel precedent, Dvs. veți răspunde cu generozitate Apelului nostru pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial. În anul acesta, din fondul anterior au fost ajutați financiar sute de familii și persoane nevoiașe, săraci, handicapați, case de copii, oameni bolnavi, elevi din familiile cu mulți copii, iar cu prilejul marilor sărbători creștine: Crăciunul și Sf. Paști, au fost distribuite ajutoare în bani în valoare de peste 20 milioane lei. Astăzi când Biserica noastră strămoșească este chemată la o slujire a oamenilor, și în primul rând la o susținută activitate filantropică și misionară, obolul Dvs. dat din inimă, după cuvântul Scripturii, se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-și îndeplinească așa cum se cuvine menirea ei de a fi adevărată mamă a tuturor celor năpăstuiți.

Bunul Dumnezeu să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele iubirii creștine și să Vă dăruiască Dvs. și familiilor Dvs. sănătate, pace, bună înțelegere, belșug și toate darurile Sale cele cerești.

Vă mulțumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel și Vă mulțumesc și în numele celor care vor fi ajutați de către Centrul nostru Eparhial din darul Dvs., și care se vor ruga și ei la rândul lor pentru sănătatea și mântuirea Dvs.

Tuturor credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate și de a avea numai bucurii în viață. Dumnezeu „cel milostiv și de oameni iubitor", **să Vă dăruiască sănătate și mântuire, iar mila și bunăvoința Lui să fie cu noi cu toți acum și pururea și în vecii vecilor. AMIN.**

Al vostru al tuturor de tot binele voitor
și pururea către Domnul rugător

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului
și Mitropolit al Ardealului

Comunicat de presă

În zilele de 15—16 decembrie a.c., la reședința patriarhală din București, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST.

În deschiderea lucrărilor, a fost păstrat un moment de reculegere întru pomenirea părintelui arhimandrit *Cleopa* de la Mânăstira Sihăstria, de curând trecut la Domnul.

Au fost dezbătute probleme de actualitate privind slujirea pastoral-misionară, social-filantropică, viața monahală, învățământul teologic, religia în școală, diaspora română, relațiile externe bisericești și ecumenice.

În urma dialogului oficial dintre ortodocși și greco-catolici, Sfântul Sinod constată o anumită ameliorare a relațiilor dintre cele două Biserici românești, deși mai există acțiuni pe rol în instanțele judecătorești.

În vederea preconizatei vizite a Papei în România, este necesară accelerarea pregătirilor pentru viitoarea întrunire a comisiei mixte de dialog care va avea loc la Blaj, în 28 ianuarie 1999, întrunire de la care se așteaptă un acord scris care să permită realizarea vizitei papale în România și normalizarea definitivă a relațiilor dintre cele două Biserici.

La încheierea ultimei ședințe plenare din acest an, membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române reînnoiesc îndemnul adresat societății românești, în special forurilor decizionale din diferite domenii, de a nu-i uita pe cei săraci, bătrâni, bolnavi, orfani, familii cu mulți copii, șomeri etc. pentru ca fiecare să se bucure de marea sărbătoare a Nașterii Domnului.

Biroul de Presă și Comunicații
al Patriarhiei Române

Mitropolitul Șaguna și sălăștenii

În anul în care comemorăm 125 de ani de la trecerea în veșnicie a marelui ierarh Andrei Șaugna nu vom înceta să amintim generației de azi ce a însemnat prezența sa în viața românilor, în general și a ortodocșilor, în particular. Programul său, cuprins în cuvântarea rostită la Dumineca Tomii în catedrala din Carlovitz, cu ocazia urcării pe înalta treaptă și care, sintetizat, spunea „că va munci pentru o renaștere religioasă-culturală, care să fie potrivită cu cerințele bisericii, cu mântuirea poporului și cu spiritul timpului", a fost respectat în toate împrejurările vieții și în toate actele cârmuirii sale bisericești și politice, până în clipa când a plecat spre odihna mormântului din Rășinari. S-au scris și se vor mai scrie multe despre diferitele aspecte ale activității sale și de aceea, în cele ce urmează, ne vom referi la o latură specială a acesteia, respectiv la relațiile sale cu sălăștenii și care, adăugate atâtor altora, ne pot da o imagine convingătoare a preocupărilor celui mai mare păstor sufletesc dar și cel mai mare bărbat politic al Transilvaniei. Din cele pe care documentele vremii, dar și tradiția, ni le-a transmis, consemnăm pe cele semnificative.

Astfel, Șaguna se află în prima sa vizită canonică la Săliște (6 iulie 1847), în casa ctitorului Bisericii celei mari, Dimitrie Borcea, pe care, pentru vârsta sa înaintată (75 de ani), obștea l-a numit, în prezența sa „ctitor primariu" și a întărit prin jurământ încă trei ctitori (Dimitrie Răcuciu, Coman Schitea și Ioan Mosora) ca să administreze cu grijă și chiverniseală averea bisericii. Tot atunci, preocupat de viața lor, le-a recomandat Sălăștenilor, — care voiau să-i facă un dar — să-l facă pe seama bisericii și în acest mod Dealul Foltii, care domină latura de sud a Sălăștei, intră din proprietatea comunei în cea a bisericii, dar cu recomandarea expresă ca dealul să fie împădurit, atât pentru frumusețea pădurii dar și cu scop ecologic (cum spunem astăzi), în special ca protecție împotriva surpărilor din cauza ploilor. Cu alt prilej (23 septembrie 1851) l-a călugărit pe același Dimitrie Borcea, „în fața ușilor împărătești", după Utrenie, dându-i numele de David Monah. Prețuirea pe care i-a acordat-o acestui luptător pentru drepturile religioase, culturale și politice ale românilor, este evidențiată și de împrejurarea că la înmormântarea acestuia (16 august 1853) a participat chiar „Excelența Sa Episcopul Andreiu Șaguna, dimpreună cu tot soborul preoțesc". Pe fiul acestuia, Dumitru Borcea, cunoscut luptător pentru școala din Săliște dar și pentru vrednicia sa ca preot, l-a numit namestnic protopopesc (1856), funcție pe care o va îndeplini până la moartea sa (31 iulie 1865), când a lăsat o donație de 293 florini pe seama școlii locale, al cărei director a fost. În anul 1851 Șaguna împrumută 5000 de florini de argint din „lada alodială a comunității din Săliște", în scopul ridicării de locuințe pentru candidații la preoție iar în 1859 (la un an după ce a inițiat „colecta veche" pentru construcția catedralei mitropolitane din Sibiu) trimite pe preotul Nicolae Moga și ctitorul Dumitru Răcuciu, cu o „hârtie arhierească" pe la sălăștenii aflați cu turmele de oi „în țară", de la care s-au întors cu importanta sumă de 898 florini și 98 creițari pe care au depus-o în contul acestei lucrări (în 1860) și care sumă s-a adăugat la alți 245 florini și 85 creițari donați de către sălăștenii din comună. Până la terminarea catedralei aceștia vor mai dona prin „colecta nouă", încă 3411 coroane și 57 creițari.

La creșterea interesului pentru școală ca și al spiritului de jertfă pentru ea al sălăștenilor, a contribuit, prin cuvânt și prin faptă, Marele arhiereu. Cu ocazia deselor vizite canonice, cunoscând pe sălășteni și „văzând în ei inteligența neastâmpărată a oamenilor doritori de progres" și-a îndreptat toată atenția asupra bisericii și școlii lor indicând, în multele sale instrucțiuni, până la cele mai mici amănunte tot ce trebuie să se învețe în clasele acestei școli, la fiecare obiect. Este semnificativă în acest sens, poziția sa în favoarea directorului școlii în disputa sa cu unii săteni care vedeau în predarea unor discipline (fizica, geografia, științele naturale) ca niște „învățături ereticești", căci Șaguna era pentru organizarea pe temeiuri științifice a școlii și orientarea ei spre aspectele practice.

Dragostea și atașamentul deosebit al sălăștenilor pentru ierarhul lor s-au manifestat mai ales în timpul Dietei de la Sibiu (1863—1864) când aceștia l-au ales în unanimitate ca deputat al Scaunului Săliște, mandat pe care l-a îndeplinit refuzând pe cel de senator de drept („regalist") oferit de Curtea de la Viena. La iritarea acesteia față de atitudinea sa, Șaguna răspunde că nu poate înșela încrederea alegătorilor săi sălășteni „între care partea cea mai mare fiind oieri, numai din considerație față de persoana lui și-au amânat plecarea la turmele lor de peste Dunăre până după ziua alegerii, aducând prin aceasta un mare sacrificiu". Drept recunoștință, mitropolitul Șaguna a dispus ca diurnele ce i se cuveneau de la dietă, în sumă de 685 florini să se constituie în Fundația Șaguna pe seama școlii din Săliște „cu menirea de a se capitaliza suma aceasta 100 de ani" și care, spre exemplu, în 1904, ajunsese la 12235 coroane și 74 bani. În același document (29 septembrie 1865), printre altele, face și recomandarea: „Mai departe ca un amanet las iubiților mei sălășteni ca la candidarea de profesori să nu se seducă de vreo patimă și părtinire ci să fie curați la inimă, ne căutând la locul nașterii recurentului, ci la procopsala lui ... ca profesorii să fie pe cât bărbați învățați și maturi, pe atât de religioși și iubitori de religia și națiunea lor". La succesul alegerii lui Șaguna ca deputat au contribuit și lămuririle și îndrumările avocaților sălășteni Dr. Dumitru D. Răcuciu, stenograful Dietei, alături de Dr. Ioan Borcea, care îi vor fi alături, deși fără succes, la adunarea generală a ASTREI de la Cluj (1867) când, în urma unor presiuni, marele ierarh nu a mai fost ales ca președinte al acesteia.

În plan economic, îndemnurile lui Șaguna (1855) despre „binecuvântatele foloase pe care

(Continuare în pag. a 7-a)

IOAN STANIȘOR
MIRCEA ȚAȚA

Chemarea tânărului la întâlnirea cu Hristos în natură

Hristos Domnul, Creatorul și Restauratorul, îl cheamă pe tânăr la o sărbătoare pascală, la experiența comuniunii, a vieții trinitare revărsate peste creație, aceasta din urmă transfigurată ea însăși, devenită transparentă spre Dumnezeu cel unul și treimic.

Este o experiență de comuniune, eclesială și care transformă toate într-o biserică, în taina căreia transpare Preasfânta Treime. De altfel, chemarea însăși înseamnă comuniune. Căci „biserică" Ekklysia vine de la Kalein, care înseamnă chemare: o chemare la a sta împreună, la a împlini Biserica lui Dumnezeu în toată creația.

Și prima chemare o simte tânărul din partea naturii, a creațiunii cosmice, care și-l revendică pe om drept stăpân și preot al ei și semn profetic al mântuirii eshatologice. E vorba de o chemare firească, ce-și are resorturile în însuși actul creator. Căci Dumnezeu, creându-l pe Adam, „l-a așezat în grădina Edenului, ca s-o lucreze și s-o păzească" (Fac. 2, 15). Chemarea naturii apare în noi dimensiuni, liturgice, după învierea Domnului, ca o reafirmare a demnității omului restaurat în Hristos și cu vocația mântuirii întregii creații, care „suspină cu suspine negrăite, până când El va lua chip în noi", cum zice Apostolul.

Întâlnirea tânărului cu Hristos este o sărbătoare (Saint-Exupery), o liturghie cosmică (Sf. Maxim Mărturisitorul), o prelungire a Zilei Învierii, când „toate s-au umplut de bucurie: și cerul, și pământul, și cele de dedesubt" (Catavasiile Paștilor). Tânărul e chemat să descindă într-un spațiu pascal, eclesial, pe altarul căruia să jertfească firea sa învechită și păcatul, spre a se împodobi cu puritatea și, plin de lumină și bucurie, să devină el însuși sacerdot al lui Dumnezeu și recunoscut ca atare de creație.

Sensul acestei chemări este acela de a descoperi în natură rațiunile lucrurilor și, prin acestea, angajat într-un urcuș duhovnicesc, să ajungă să străvadă pe Dumnezeu cel Unul: Izvorul iubirii, Rațiunea (Logosul întrupat) și Lumina. Tânărul, ca preot al tainelor lui Dumnezeu ascunse în creație și cosmosul-biserică împlinesc liturghia existenței, în care Dumnezeu își descoperă voia Sa. „Nici ființa umană sau comunitatea umană îndeobște nu se poate actualiza deplin ca biserică în felul ei fără creațiunea cosmică, nici aceasta fără ființa umană... Căci nici mișcarea creațiunii cosmice spre Dumnezeu... nu se poate realiza fără ființa umană și nici aceasta nu poate progresa spre Dumnezeu sau spre o viață superioară fără ajutorul creațiunii cosmice" (D. Stăniloae, Reflecții despre spiritualitatea poporului român, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1991, p. 15).

Tânărul, împărtășindu-se de Duhul lui Hristos, poate restabili acest raport, această legătură ființială cu natura, pe care o simte ca fiindu-i intimă. Prin mișcarea Duhului, el recapitulează în sine întreaga creație, care i-a fost dăruită de Creator și pe care va trebui să o poarte în dar Celui ce i-a dat-o. Bucurându-se de darurile din natură, omul, descoperind semnificații profunde, înțelesuri conducătoare spre Logosul Suprem, încheie un circuit al slavei divine, într-o „liturghie înțelegătoare". „Împărtășirea de aceste daruri cu mulțumire adusă lui Dumnezeu e un chip al Euharistiei. Prin toate ne împărtășim de „trupul" Cuvântului" (D. Stăniloae, Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă, Craiova, 1986, p. 19).

Experiența liturgică a cosmosului-biserică e o prezență comună în spiritualitatea românească, al cărui spațiu este unul liturgic, divinatoriu, este „spațiul mioritic", inițiatic: „piciorul de plai" este „o gură de rai". Nu viața omului este un eveniment oarecare, între altele din natură, ci întreaga natură participă la viața omului, căci actualizează liturgic experiența pământească a lui Hristos. Ne-o descrie „Miorița", în care natura oferă decorul desfășurării unei grandioase liturghii cosmice, în care jertfa este ciobanul moldovean, chip al „Păstorului celui Mare", care transfigurează moartea în nuntă. Între cioban și cosmos se împlinește ritual o comuniune, care nu-i integrarea panteistă în elementele naturii (ca în „Vara" lui Coșbuc sau „Mai am un singur dor" a lui Eminescu), ci un act liturgic, semnificat de „cununa" (ce vine de la koinonia). La această comuniune participă ca „preoți, munții mari", ca „lăutari", „paseri", „stelele" ca „făclii", „brazii și pălținiși" sunt „nuntași", iar „soarele și luna" „țin cununa".

Despre viziunea liturgică asupra cosmosului la români, Mircea Eliade spunea: „Simpatia față de cosmos, atât de specifică geniului românesc, nu se prezintă ca un sentiment păgânesc, ci ca o formă a spiritului liturgic creștin" (Profetism românesc, vol. I, București, 1991). Această simpatie față de natură o resimte tânărul la întâlnirea cu firea zidită și reînnoită de Hristos prin actul învierii Sale. Există în tinerețe o năvalnică chemare către zările ce se unesc cu cerul. Tinerețea este generozitate și avânt, este zâmbet și puritate, este entuziasm și dăruire, este atracție către desăvârșire, către împlinirea de sine, către fericire.

Dar această chemare are și o dimensiune eclesială. Natura, poleită cu un inefabil har dumnezeiesc, un har strălucitor, îl înalță pe tânăr mai presus de peisaj, într-o sărbătoare de comuniune fericită. În sărbătoare, în natură, tânărul se întâlnește, în Hristos, cu frații, cu părinții, cu prietenii, într-un timp și spațiu al comuniunii. Și între chipul naturii și chipul celor dragi se stabilește o corespondență, căci natura are un caracter personalizat. Tânărul trăiește relația cu natura ca pe o bucurie, repaos și reconfortare. Rodnicia și intimitatea naturii se manifestă ca bunătate și frumusețe, ca sân matern, hrănitor și odihnitor. Natura îi oferă tânărului un peisaj lipsit de uscăciune. Pădurea nu-l mai înfiorează cu umbrele-i tenebroase, ci-l primește frățește ca într-un templu („codru-i frate cu românul"), oferindu-i casă și refugiu dintr-o lume zgomotoasă, tehnicizată, obositoare prin sentimentul dezrădăcinării pe care-l transmite. Refugiindu-se în natură, tânărul se întâlnește cu sine, conștientizează propria indentitate ca pe o revelație, în lumină de sărbătoare, căci la întâlnire, ca într-o nuntă mioritică, Mirele este însuși Hristos.

Iată de ce tinerii iubesc excursiile, ieșirile în natură. Căci fiecare piatră, fiecare ramură aduc mărturie despre Dumnezeu. În natură, întâlnirea cu Domnul are loc la nivelul rezidirii tânărului în Hristos, o întâlnire liturgică ce transfigurează: omul se îmbracă în lumină ca într-o haină, identificând în natură, ca într-o rezonanță, glasul inefabil al Mântuitorului, care lucrează cu delicatețe marea epopee a unei vieți mântuite și a transfigurării tânărului într-un hristofor.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

Întruparea, urcarea omului la Dumnezeu

Dacă vom încerca să privim religia — și când spun religie mă refer la multitudinea formelor pe care le-a îmbrăcat religiosul în decursul istoriei —, sub aspectul său exclusiv uman, înțelegând-o doar ca pe o aspirație, ca pe o dorire a omului după divinitate, atunci va trebui să recunoaștem că creștinismul nu se include în nici un caz în această categorie, el diferențiindu-se net de toate celelalte forme ale religiosului.

Toate aceste ipostaze, spre deosebire de creștinism, nu sunt în esență altceva decât căi prin care ființa umană a încercat să urce și să se apropie de Dumnezeu. Fără un răspuns din partea lui Dumnezeu însă, acestea ar fi fost condamnate să rămână simple încercări sortite finalmente eșecului.

Numai în creștinism Dumnezeu a venit la om, S-a apropiat de el, făcându-I-se cunoscut și răspunzând aspirațiilor sale de împlinire în altceva decât este el. Acest *altceva*, deși ne transcende, nu ne este întru totul străin, căci dacă ar fi așa, atunci s-ar dovedi nu doar incomprehensibil ci și incomunicabil. Există o înrudire de esență între Ființa divină și cea umană: „El nu e departe de fiecare dintre noi. Căci noi în El viețuim și ne mișcăm... că neam al Lui suntem" (FA 17, 27-28), iar acest fapt face posibilă comunicarea dintre om și Dumnezeu, pe această *înrudire* fundamentându-se religia creștină. Prin structura sa cea mai intimă ființa umană este orientată spre Dumnezeu, iar atunci când se îndepărtează de această țintă a existenței sale se condamnă singur la neîmplinire și dispariție.

Din această perspectivă putem considera creștinismul o *negație* a tuturor acestor forme pe care le-a îmbrăcat religiosul în decursul istoriei și, în același timp, o *sumă* a tuturor acestora, tocmai pentru faptul că numai în creștinism a fost posibilă întâlnirea omului cu Dumnezeu. Toate celelalte religii — denumirea este totuși improprie, mult mai corect ar fi să le spunem religiozități —, nu sunt în esența lor nimic altceva decât tâșniri ale ființei umane către piscul amețitor și de neatins al divinității, creștinismul sintetizând în sine toate aceste aspirații, conferindu-le concretețe tocmai prin actul suprafiresc al Întrupării Fiului lui Dumnezeu, care a devenit astfel „expresia comunicării maxime a bunătății divine către făpturi. Dumnezeu se împărtășește acum chiar pe Sine însuși făpturilor Sale prin firea omenească a lui Hristos".

Nașterea lui Hristos a fost momentul de supremă apropiere a lui Dumnezeu de om, mai mult, a fost răspunsul Lui la căutarea și chemarea acestuia. Pentru a se putea însă apropia de om, pentru a putea comunica cu el, Dumnezeu a ales calea, aparent cea mai accesibilă — *Întruparea*, căci „n-a venit cum ar fi putut El ci, cum puteam noi să-L vedem". Spun aparent, pentru că în esență Întruparea rămâne cu atât mai paradoxală și mai greu imaginabilă și previzibilă pentru noi. Este modul de a acționa al divinității. Iar paradoxul absolut al Întrupării constă tocmai în aceea că Cel de neatins și mai presus de orice nume se face cunoscut omului, Cel nemărginit se mărginește, se circumscrie materiei, fără să-i aparțină.

Orice altă înfățișare sau ipostază a lui Dumnezeu n-ar fi făcut decât să compromită actul mântuirii, expunându-l pericolului de a nu putea fi perceput în adevărata sa valoare și semnificație. Ori singura modalitate prin care Dumnezeu se putea apropia de noi, făcându-ni-se cunoscut era cea a înomenirii, a intrării Sale integrale în condiția noastră. „Cuvântul lui Dumnezeu și-a asumat firea noastră omenească, *fiind singura exprimare pe care o putea omul înțelege*".

Aceasta și este în fond intenția evangheliștilor atunci când prezintă evenimentul Nașterii, să dovedească că Cel despre care vorbesc era cu adevărat Dumnezeu făcut om. Înșiruirea celor trei serii de câte paisprezece generații, pe care le amintesc atât Matei (1, 1-17), cât și Luca (3, 23-38), și care aparent este atât de greu de urmărit, are tocmai menirea să demonstreze că Cel despre a cărei naștere vorbesc era Mesia cel așteptat din străvechime. Ce altceva este în ultimă instanță Vechiul Testament, cu ale sale nenumărate profeții mesianice dacă nu o înfrigurată așteptare a venirii Sale în istorie? Acesta era scopul și ținta sa finală, iar fără Întruparea lui Hristos el n-ar mai avea nici o logică, riscând să rămână suspendat într-un viitor lipsit de orice contur și care s-ar fi prelungit în infinit.

Două erau condițiile pe care trebuie să le îndeplinească Cel care avea să fie Mesia: să fie din seminția regelui David („o mlădiță va ieși din tulpina lui Iesei și un lăstar din rădăcinile lui va da, și în vremea aceea, mlădița cea din rădăcina lui Iesei, care se ridică întocmai ca un steag pentru popoare, pe ea o vor căuta neamurile și mormântul ei va fi cinstit", Is. 11, 1, 10) și, să se nască dintr-o Fecioară („Pentru aceea Domnul meu va da un semn: Iată Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel", Is. 7, 14).

Cu o rigurozitate de adevărat istoric, căci nu este o muncă tocmai ușoară să refaci arborele genealogic al unei persoane, scrutând istoria, Sf. Evanghelist Matei, pornind de la Avraam părintele celor dreptcredincioși, suie pe firul istoriei din generație în generație până la regele David, și apoi mai departe ajunge până la Iisus, dovedind prin aceasta că El descindea din seminția davidică pe linie directă.

Sf. Ev. Luca, cel de al doilea genealogist al Mântuitorului, pornește în sens invers lui Matei, coborând pe firul istoriei de la momentul Buneivestiri până la regele David, și apoi mai departe până la Avraam, care descindea din Adam „fiul lui Dumnezeu" (Lc. 3, 38).

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot NICOLAE STOIA

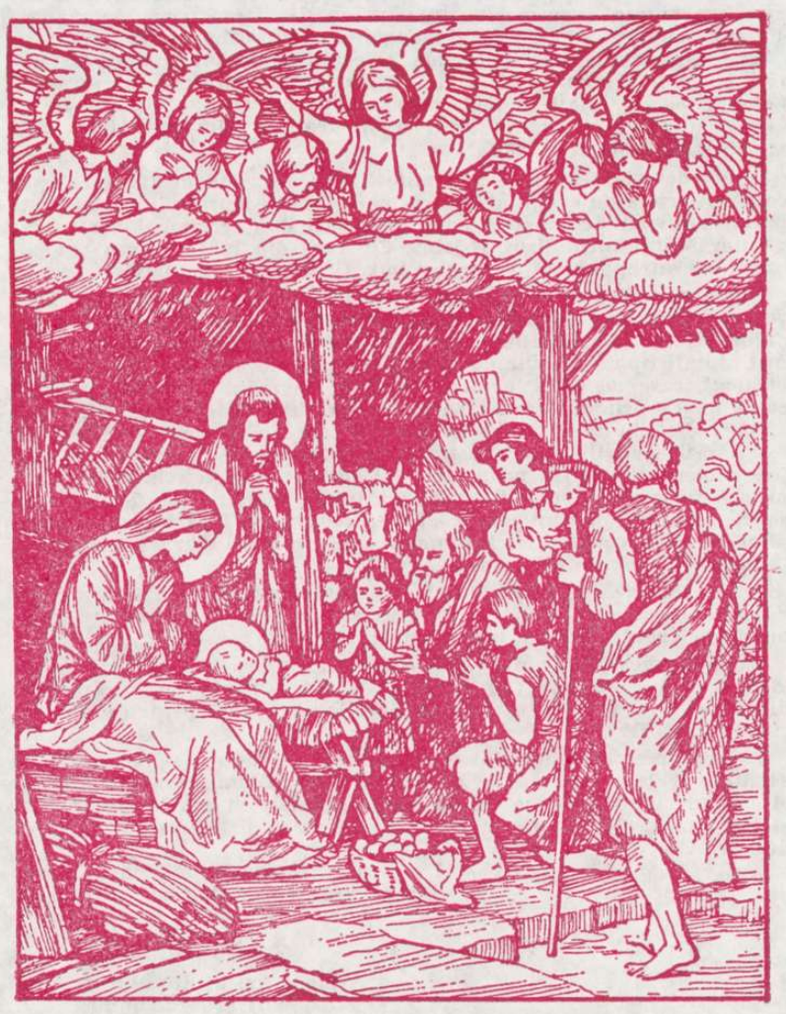

Actualitatea Nașterii Domnului

Deschiderea spre universal

Pentru a înțelege actualitatea marelui eveniment al Nașterii Domnului este necesar a-l privi din perspectivă globală, a-l defini întâi în universalitatea lui și apoi, în baza legăturii noastre cu universalul, să vedem aplicabilitatea lui la viața noastră proprie, la viața fiecărei generații și a fiecărei persoane în parte.

Nașterea Domnului este în primul rând un element fundamental al planului de mântuire al lui Dumnezeu în raport cu lumea.

Nașterea Domnului nu e semnificativă și de folos doar pentru o generație, pentru cei în timpul cărora El a venit. Ca eveniment salutar, așa cum îl anunță îngerii păstorilor: „Că vi s-a născut azi Mântuitor, care este Hristos Domnul (Luca 2, 11), câtă vreme a fost rânduit de Dumnezeu: „Iar când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea", (Galateni 4, 4—5), Nașterea Domnului îmbrățișează întreaga creație divină, tot ce a căzut prin Adam sau pe toți care prin neascultarea lui Adam au căzut de la fața lui Dumnezeu. Dumnezeu nu discriminează. El voiește ca „toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină" (I Tim. 2, 4) deoarece, cum zice tot Sf. Ap. Pavel, „harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor" (Tit. 2, 11).

Acest plural nedefinit „noi", deci nediscriminatoriu, este semnificativ prezent în înțelesul numelui Emanuel atribuit lui Iisus Hristos prin proorocul Isaia: „Iată, fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel" (Isaia 7, 14), ce se tâlcuiește, cum specifică Sf. Ev. Matei, „cu noi este Dumnezeu" (Matei 1, 23).

De fapt, în general vorbind, toate profețiile mesianice din V. Testament vizând mântuirea adusă de Iisus Hristos sunt într-un fel sau altul făcute la plural, un plural nelimitat cu exactitate la un anumit timp și loc geografic, cum ar fi de pildă prezicerea Isaiei: „Că prunc s-a născut nouă, un fiu s-a născut nouă" (Isaia 9, 5).

Această deschidere spre universalitate a planului de mântuire al lui Dumnezeu ce dimensionează și evenimentul Nașterii, este confirmată de faptul că Iisus Hristos a fost o persoană publică iar învățătura Sa în mod evident are un caracter universal. Asta se vede atât din atenția pe care Iisus a dat-o samaritenilor ca „neiudei", cât și din aplicabilitatea pe scară largă a principiilor învățăturii Sale, principii sănătoase sine qua non pentru orice model armonios și durabil de conviețuire socială.

Sf. Ap. Pavel, când vorbește despre lucrarea mântuitoare a lui Hristos, începută la naștere, de asemenea o face la plural: „Căci precum în Adam **toți** mor, așa și în Hristos, **toți** vor învia" (I Cor. 15, 22).

La fel și Sf. Părinți, alcătuitorii cântărilor de praznic, accentuează caracterul de largă deschidere al Nașterii Domnului: „Nașterea Ta Hristoase Dumnezeul nostru, răsărit-a **lumii** lumina cunoștinței" (Troparul praznicului); sau: „Că pentru **noi** s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu cel mai înainte de veci" (Condacul praznicului).

Dimensiunea universală a caracterului soteriologic al Nașterii Domnului este, în sfârșit, consfințită dogmatic de dezbaterile și hotărârile sinodului I ecumenic, unde, formulându-se împotriva ereziei ariene primele articole ale simbolului de credință, s-a stabilit că Fiul lui Dumnezeu a venit în lume, deci s-a născut din Fecioara Maria „pentru **noi** și pentru **a noastră** mântuire".

Am insistat asupra pluralului implicat în caracterul mântuitor al evenimentului Nașterii Domnului, pentru că acesta oferă mai ușor și mai multe șanse de asumare decât singularul.

Asumarea

De obicei asumăm ceva când ni se potrivește, când ne place, când avem nevoie, când este parte din identitatea noastră ori când ne confirmă și îmbogățește identitatea.

În ce sens deci am putea și noi, cei de azi, asuma evenimentul Nașterii Fiului lui Dumnezeu?

Pentru a răspunde la această întrebare trebuie deci să vedem care este semnificația Nașterii Domnului și unde ne ducem pentru a ne clarifica în această privință? Desigur, la Sf. Scriptu-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

„ca un prunc"

Ne amintește una dintre cântările Nașterii Domnului că atunci când a venit în lume Mântuitorul nostru Iisus Hristos „magii s-au spăimântat, văzându-L născându-Se în Betleem **ca un prunc**" (din Sedealna după Cântarea a treia a Canonului). A venit Dumnezeu în lume „ca un prunc" și „nu cu năluciri înfricoșându-ne pe noi", după cuvintele rugăciunii de la Sfințirea Apei.

Uităm adesea, dacă nu să ne „spăimântăm" împreună cu înțelepții magi, măcar să ne uimim de această cutremurătoare descoperire dumnezeiască de care am fost învredniciți noi oamenii. Se arată Dumnezeu întru slăbiciune, într-o stare de smerenie de neînchipuit — în **kenoză**, spun teologii. Este greu de imaginat o altă situație de mai mare neputință și de nevoie de ajutor, decât cea a pruncului omenesc la naștere... neputință și nevoie de ajutor, dar și trezind în ceilalți bucurie, gingășie, blândețe, dăruire și iubire...

E aproape starea de smerire a Pruncului Dumnezeiesc de Patimile Crucii. Oricum, „patimile" nu sunt departe: căci ucide rătăcirea nebunească 14 000 de prunci, odată cu Nașterea Sa.

Dar uităm de **Pruncul** Iisus, așa cum uităm și de Cruce, ori de câte ori dorim și așteptăm de la Dumnezeu o manifestare imediată și „în forță". Uităm că s-a arătat Dumnezeu în adierea de vânt lin, iar nu în vijelia năprasnică ce despică munții și sfărâmă stâncile sau în cutremur și foc (3 Reg. 19, 11—12). Ne amintim mai ușor de despărțirea „cu putere" a apelor Mării Roșii (Ieș. 14, 21) sau de înălțarea întru slavă (Fapt. 1, 9—11).

Iar atunci când suntem orbiți de „forța" și „bogăția" mărimilor și puternicilor „zilei", se poate întâmpla să ni-L imaginăm și pe Împăratul împărăției celei veșnice numai ca pe vreun fel de „super-man" cu fantezioste puteri para-normale sau ca vreo „super-putere" lumească, gata să-și trimită flotele și armatele, megatonele nucleare sau finanțele miliadare oriunde ar fi nevoie de „ajutor" și de „restabilirea dreptății".

Însă „gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și căile Mele ca ale voastre, zice Domnul" (Is. 55, 8).

Și ne arată Dumnezeu calea Împărăției nu în vreo arătare de putere lumească și nici măcar în vreo fățarnică modestie omenească, ci în smerenia curată a Pruncului. Și așa cum l-a făcut Dumnezeu pe om „după chipul Său" (Fac. 1, 26—27), iată că acum vine Dumnezeu în lume „după chipul omului". Dar atenție!, vine Dumnezeu în lume „după chipul omului" făcut „după chipul" Domnului.

Adică vine Dumnezeu în lume după chipul în care putem intra și noi iarăși în Împărăția cerurilor. Vine în lume „ca un prunc", așa cum și oricare dintre noi dacă „nu va primi împărăția lui Dumnezeu **ca un prunc** nu va intra în ea" (Luca 18, 17). Și mai spune Fiul Tatălui: „Te slăvesc pe Tine Părinte, Doamne al cerului și al pământului, căci ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și **le-ai descoperit pruncilor**". (Mat. 11, 25).

Oare să ne mai întrebăm, după 2000 de ani, ca și Nicodim „cum pot să fie acestea?" (Ioan 3, 9) că „oare, poate (omul) să intre a doua oară în pântecele mamei și să se nască?" (Ioan 3, 4).

Renăscuți prin Taina Sfântului Botez la sânul Sfintei Biserici, Maica noastră și având pururea înainte chipul Pruncului Dumnezeiesc, nu ne mai rămâne decât să urmăm îndemnul Apostolului: „Deci, lepădând toată răutatea și tot vicleșugul și fățărniciile și pizmele și toate clevetirile, **ca niște prunci de curând născuți**, să doriți laptele cel duhovnicesc și nevrăjmășit, ca prin el să creșteți spre mântuire" (1 Petru 2, 1—2).

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Hristos se naște

(Urmare din pag. 1)

nădejdea și dragostea pe care o datorăm Mântuitorului Hristos.

Crăciunul ne îndeamnă pe toți să ne împărtășim din darurile aduse în lume de Fiul lui Dumnezeu și în același timp să dăruim și altora, și mai ales celor aflați în nevoi din bunurile noastre, făcându-ne inima un altar de dăruire pentru semenii noștri.

Să ne fie tuturor, sfânta zi de Crăciun, și sărbătorile ce vor urma un prilej de a lucra „cu timp și fără timp" la mântuirea noastră, plinind voia lui Dumnezeu care se cuprinde în statornicia în credință, milostenie în fapte bune, în dreptate, pace și adevăr, împlinind cuvântul apostolului care spune: „orice faceți, cu cuvântul sau cu lucrul, toate să le faceți în numele Domnului nostru Iisus Hristos și prin El să mulțumiți lui Dumnezeu și Tatălui" (Coloseni 3, 17).

Să fim buni și generoși în aceste sfinte zile, să cercetăm și. biserică, să ne înmulțim rugăciunea și fapta cea bună. Așa făcând și așa lucrând vom prăznui cu adevărat Crăciunul, și ne vom învrednici de marele dar de a primi în ieslea sufletelor noastre pe Hristos Domnul cel întrupat și pe care în toate zilele vieții noastre:

„Noi îl lăudăm
Și ne închinăm
Cu credință tare"

Tuturor binecredincioșilor creștini un Crăciun binecuvântat cu pace, sănătate și urări de sărbători fericite dimpreună cu tradiționalul „La mulți și fericiți ani".

Cu sfinții odihnește...

Mesaj*

Am aflat cu profundă durere vestea trecerii la cele veșnice, la început de lună decembrie, a mult iubitului nostru părinte duhovnicesc, sfătuitor și dascăl sufletesc arhim. Cleopa Ilie.

Duhovnic renumit, dascăl de conștiință al miilor de pelerini de pe tot cuprinsul țării, ascet desăvârșit și rugător tainic, părintele Cleopa a trecut dincolo în zările veșniciei cu pecetea credinței în învierea cea de obște, cu nădejdea bunătăților celor viitoare și cu conștiința că și-a încheiat călătoria și lupta cea bună și că și-a făcut datoria pe deplin.

Părintele Cleopa a fost, pe parcursul întregii sale vieți, un vrednic continuator al tradiției monastice paisiene din Moldova, vorbind fără de răgaz credincioșilor, scriind și luptând pentru apărarea dreptei credințe, îndrumând mii de conștiințe, împărtășind tuturor curaj, mângâieri și speranțe și încercând să impună o linie morală în viața de toate zilele pentru cei ce-l cercetau.

Părintele Cleopa a fost un rănit permanent de durerile, de suferințele, de bolile oamenilor și de prea multele lor păcate, dar în același timp a fost mereu senin, plin de bunăvoință, îngăduitor, milostiv și iertător.

Toți cei ce au trecut prin chilia lui au ieșit cu hotărârea de a fi mai buni și mai drepți, mai apropiați de Dumnezeu și de semeni.

A fost un om de o mare și autentică smerenie și cu toate că se bucura de o popularitate deosebită, aceasta nu i-a atins cu nimic modestia și smerenia, pentru că el nu vedea popularitatea ci vedea doar oameni cu dureri sufletești și trupești care veneau la el să se vindece.

La părintele Cleopa totul a fost natural, nimic n-a fost artificial sau improvizat și acesta a fost motivul pentru care a fost iubit și apreciat de toți cei ce l-au cunoscut și în primul rând de credincioșii care vedeau în el un adevărat izvor de înțelepciune, de sfințenie și de har.

Acum la trecerea lui dincolo, în Împărăția Cerurilor îi aducem smerit omagiul nostru de ucenic și rugăciunea fierbinte către Părintele Luminilor de a-i așeza sufletul în ceata bineplăcuților și aleșilor Săi, iar pilda și râvna vieții sale să ne fie tuturor un imbold întru slujirea lui Dumnezeu și a semenilor.

În veci pomenirea lui!

† ANTONIE

Mitropolitul Ardealului

---

* Mesaj transmis cu prilejul înmormântării părintelui Cleopa.

„Părintele Cleopa"

A plecat dintre noi pe drumul cel fără de întoarcere și părintele Cleopa. A plecat senin în zările veșniciei pentru a se întâlni acolo, sus cu „frații" săi, cum îi numea el pe părinții săi duhovnicești: Ieroschimonahul Vichentie Moroi, arhimandritul Calistrat Bobu, ieroschimonahul Paisie Olaru și alții.

S-a mutat dincolo într-o noapte friguroasă de început de decembrie coborând cu trupul în „casa cea de lut a strămoșilor săi", după cuvântul mitropolitului cărturar, Varlaam al Moldovei, marele duhovnic al Țării de Sus și al întregii Românii părintele Cleopa Ilie.

Vestea trecerii sale la cele cerești s-a răspândit cu iuțeala fulgerului în cele patru colțuri ale țării, ba chiar și dincolo de hotarele ei.

Ziua înmormântării sale s-a transformat într-o veritabilă manifestare de suflet a miilor de pelerini sosiți pe un ger năprasnic de cu seară, pentru a aduce un omagiu marelui dascăl, ascet și călugăr desăvârșit care a fost părintele Cleopa.

În cântare lină de psalmodie bizantină un sobor de ierarhi având-l în frunte pe Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei a săvârșit sfânta liturghie arhierească în paraclisul Mânăstirii Sihăstria sâmbătă dimineața, 5 decembrie a.c., zi în care Biserica făcea pomenirea Cuviosului Sava cel Sfințit. La puțină vreme același sobor de arhierei la care s-au adăugat o mulțime mare de preoți, diaconi și călugări a săvârșit slujba înmormântării părintelui Cleopa potrivit tipicului călugăresc la care au luat parte peste 10 000 de credincioși.

După o noapte geroasă, Dumnezeu a binecuvântat ziua de sâmbătă cu un soare domol, ce a încălzit atmosfera încât zăpada si turturii au început să se topească.

Dumnezeu făcuse o adevărată minune transformând ziua înmormântării părintelui Cleopa într-o zi de primăvară.

În curtea mânăstirii au răsunat suav și dulce cântările de înmormântare care au smuls lacrimi din ochii celor prezenți. În sicriu cu mâinile pe piept, cu fața împietrită într-o pace cerească părintele Cleopa privea la fiii săi duhovnicești veniți să-și ia rămas bun de la el și să-l conducă spre locașul de veșnică odihnă.

Au fost citite mesajele adresate de către P. F. Patriarh Teoctist al României și de către Î.P.S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei, după care au rostit cuvinte de omagiere Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, P.S. Casian al Dunării de Jos, P. Cuv. Victorin, starețul Mânăstirii Sihăstria și Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei. Toți vorbitorii au scos în evidență rolul de excepție al părintelui Cleopa în viața monahală și a credincioșilor din România, personalitatea sa deosebită ca duhovnic, scriitor și trăitor pusă în slujba Bisericii lui Hristos.

În dangăt de clopot, trupul părintelui după sărutarea cea mai de pe urmă a fost purtat în jurul Bisericii mânăstirii cu hramul „Schimbarea la Față", și condus apoi cu îndătinatele opriri spre cimitirul din deal al Mânăstirii, unde a fost așezat spre veșnică odihnă.

În pădurea de brazi din jurul cimitirului la coborârea sicriului în groapă a răsunat imnul de biruință al creștinătății, cântarea pascală „Hristos a Înviat".

O liniște de mormânt s-a așternut peste mulțimea pelerinilor după pecetluiarea gropii și conform tipicului, fiecare credincios a făcut acolo lângă mormântul părintelui cele 12 închinăciuni pentru odihna veșnică a sufletului său.

A plecat dintre noi și părintele Cleopa. A plecat făcând bucurie în Biserica cerească, unde s-a adăugat la cei din neamul său rugători către Domnul pentru pacea și bunăstarea întregii lumi. A plecat lăsând tristețe în Biserica luptătoare, în sufletul fiilor săi duhovnicești, care-l vor pomeni din neam în neam și din veac în veac și vor căuta să-i urmeze povețele întru împlinirea poruncilor sfinte ale Evangheliei. A plecat dintre noi părintele Cleopa dar rămâne mereu cu noi în duh de rugăciune și de priveghere, iar noi fiii săi duhovnicești ne vom ruga pentru odihna sufletului său și pentru dobândirea Raiului pentru noi, așa cum ne blagoslovea el mereu.

Fie ca amintirea și icoana vieții sale să rămână de-a pururea vii în inimile tuturor celor care l-au iubit și l-au cunoscut.

Veșnica lui pomenire!

† VISARION RĂȘINĂREANU

episcop-vicar

Sibiu

„Scumpă este înaintea Domnului moartea celor cuvioși ai săi"

Ps. 115, 6

Îndoliată adunare

Trecerea la viața veșnică a Prea cuviosului Părintelui nostru Cleopa Ilie este pentru Biserica noastră o mare pierdere și o negrăită durere sufletească. Prin moartea Părintelui Cleopa, Biserica de pe pământ a pierdut din mijlocul ei, un monah sfânt, un duhovnic teolog și un misionar statornic de o neprețuită valoare spirituală și imensă importanță.

Într-o vreme în care lumea se secularizează și se adâncește în confuzie spirituală, ce este mai de preț decât să întâlnești un creștin sfânt, trăitor al tradiției neîntrerupte a Bisericii?

Părintele Cleopa nu doar cunoștea intelectual scrierile marilor părinți ai pustiei și ai marilor lavre, ci el însuși a trăit zi cu zi, peste 70 de ani, viață de monah după canoanele și regulile părinților întemeietori și organizatori ai vieții monahale: Sfinții cuvioși Antonie, Pahomie, Paisie și Sava cel sfințit a cărui pomenire o facem azi, 5 decembrie, în ziua înmormântării Părintelui Cleopa. În viețuirea sa sfântă, fidelă tradiției Bisericii nedespărțite, Părintele Cleopa era pentru noi ca un contemporan și prieten sfinților din toate veacurile. De aceea, el împărtășea în jurul său, în conștiințe și în inimi, o siguranță și o pace pe care o dă numai comuniunea sfinților.

Părintele Cleopa spunea adesea: „Noi suntem aici o mânăstire tradițională, după regulile părinților de odinioară", și nu înceta să dea exemple de mari nevoitori din mânăstirile românești care au trăit în timpul nostru ca și părinții sfinți de odinioară, arătând că tradiția adevărată nu aparține doar trecutului, ci este mărturie că același Duh Sfânt de altădată lucrează și astăzi în Biserica lui Hristos.

Părintele Cleopa nu a pus niciodată părerea sa personală mai presus de învățăturile Sfinților Părinți și nu a micșorat entuziasmul nevoinței sale sub pretextul că astăzi ar fi imposibil de împlinit sfintele canoane.

Dar este drept, el n-a cerut nimănui niciodată să împlinească ceea ce el însuși n-a practicat personal. Sever cu sine însuși și mai îngăduitor cu alții, el a arătat că tradiția devine vie printr-o creștere duhovnicească sau printr-un spor treptat în nevoință, în pocăință și în sfințenie.

Părintele Cleopa a rămas totdeauna fidel deplin tradiției monahale, a fost, însă, totdeauna mai sever cu sine însuși decât alții. Tradiția nu era pentru el nici constrângere și nici crispare, ci rânduiala vieții în plinătatea prezenței Duhului Sfânt, Care trezește în om râvna necontenită și dor nemărginit după sfințenie. Tradiția a fost pentru el comuniune sfințită de-a lungul veacurilor și el era în această comuniune liberă și fermă.

Ca duhovnic, Părintele Cleopa era un învățător sfătuitor și un sfătuitor teolog, dar învățătura lui era învățătura sfinților. Tot ce învăța avea temei în Sf. Scripturi și Sfinții Părinți, nu era o opinie arbitrară, ci comuniunea de gândire ortodoxă universală, profund teologică, și profund umană. De aceea, l-au ales pe el ca duhovnic ierarhi și monahi, demnitari de stat și oameni de rând, profesori universitari și țărani simpli. El îi iubea și îi sfătuia pe toți părinteşte. De aceea, în mod irezistibil fiecare se bucura să-i fie fiu duhovnicesc. El iubea toată făptura, oameni și munți, păsări și flori, câmpuri și stele. Vedea totul ca pe o sf. liturghie cosmică.

El avea darul de a spune lucruri adânci într-un limbaj simplu și pe înțelesul tuturor. Înțelepciunea lui venea, deodată, din multa citire a cărților sfinte, dar și din multă rugăciune și multă nevoință. Sfatul lui duhovnicesc, argumentat cu cărțile sfinte, dădea siguranță și certitudine de adevăr, intelectualului și teologului și crea bucurie și admirație în sufletul omului simplu. Zecile de mii de fii și fiice duhovnicești care au venit la chilia lui au simțit că el era aproape de orice om. De acum înainte, Părintele Cleopa duhovnicul nu mai poate fi găsit la chilia sa, dar el rămâne tainic prezent cu sfatul său luminos și binefăcător în conștiințele și inimile celor care l-au avut părinte duhovnicesc; rămâne prezent în sfaturile sale scrise în cărți și scrisori sau înregistrate pe casetă. Dar pe de altă parte, și fiii lui duhovnicești vor rămâne pururea prezenți și purtați în rugăciunile sale care vor continua și în ceruri, fiindcă un duhovnic adevărat ajută nu numai cu sfatul pe fiii săi duhovnicești, ci și cu multele sale rugăciuni pentru mântuirea lor.

Misionar statornic în chilie, Părintele Cleopa a arătat într-un fel minunat cum cineva poate să aducă lumea la Dumnezeu, să schimbe vieți, să vindece răni, să hrănească suflete, nu cutreierând lumea, nu bătând din ușă în ușă, ci deschizând cu dragoste părintească ușa chiliei sale și ajutând pe fiecare păcătos să-și deschidă propriul său suflet pentru a se întâlni cu iubirea lui Dumnezeu pentru toți oamenii.

Părintele Cleopa a fost un mare misionar prin cuvântul vorbit în predică, prin cuvântul scris, dar și prin felul său de a vieți și felul său de a se purta cu oamenii. Părintele Cleopa a fost, deodată, un om al tradiției și al timpului prezent, știind să distingă între esențial și secundar, între valoarea nemărginită a fiecărui suflet omenesc și limitele și neputințele firii omenești căzute în păcat. El a fost mereu misionar, tocmai pentru că a știut, în orice împrejurare, să urască păcatul, dar să iubească pe păcătos; să trezească în fiecare om dorința de a-și înnoi viața și bucuria de a crede în Dumnezeu.

Părintele Cleopa a fost mare misionar pentru că a îmbinat severitatea nevoinței personale cu bucuria vieții în comuniune frățească, a cunoscut lupta cu ispitele și pacea pe care o dobândește sufletul prin iertare și izbăvire de păcate.

Părintele Cleopa a arătat în felul său de a trăi că viața creștină este cruce și înviere, străduință și bucurie, suspin și speranță. De aceea, în mânăstirea sa, deși izolată în munți, el n-a creat niciodată, nimănui, sentimentul izolării. Misiunea cea mai mare pe care Părintele Cleopa a împlinit-o aici era aceea de a primi în mânăstire oameni încărcați de grijile și problemele din lume și de a-i trimite apoi acasă, în lume, oameni purtători ai bucuriei iertării și ai dorului de viață nouă și sfântă. Prin felul cum primea pe credincioși, cum se ruga pentru ei și cum îi sfătuia, Părintele Cleopa a făcut din fiecare fiu duhovnicesc, monah sau mirean, un misionar ortodox fără zgomot, fără ambiții de a cuceri lumea aceasta, ci un lucrător mai harnic pentru mântuire.

Într-o vreme în care România este asaltată de „misionari" veniți din afara țării folosind mai mult mijloace materiale și exterioare, misionarul nostru, Părintele Cleopa, ne arată că numai întru atât suntem misionari în lume cât ne lepădăm de duhul lumesc și ne umplem de Duh Sfânt.

Trupul Părintelui Cleopa se mută astăzi, de la chilie în cimitir, dar duhul lui de rugăciune unește pământul cu cerul și adună laolaltă pe toți cei care l-au cunoscut și l-au iubit. Chilia sa va fi de acum înainte un muzeu pentru pelerini, o icoană a unui loc de rugăciune, care ne îndeamnă să ducem cu noi în lume darurile duhovnicești pe care le-am primit de la Biserică prin rugăciunile sfinților.

În aceste clipe de mare durere pentru întreaga obște a mânăstirii Sihăstria, pentru noi toți cei prezenți aici și pentru toți cei care l-au prețuit pe Părintele Cleopa, rugăm pe Bunul Dumnezeu să așeze sufletul lui împreună cu drepții și sfinții cuvioși, să asculte și acolo, în ceruri rugăciunile părintelui nostru duhovnicesc pentru Biserica și poporul nostru, pentru noi toți.

Veșnica lui pomenire!

† DANIEL

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Sfânta Mânăstire Sihăstria
5 decembrie 1998

Fuga în Egipt și uciderea pruncilor

După ce magii căutând Pruncul întâmpină tulburarea și viclenia lui Irod, iar după ce-L găsesc, „primesc înștiințarea în vis să nu se mai întoarcă la Irod, ci pe altă cale să se reîntoarcă în țara lor", în același timp, îngerul Domnului se arată în vis lui Iosif, zicând: „Scoală-te, ia Pruncul și pe mama lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce îți voi spune, fiindcă Irod are să caute pruncul ca să-L ucidă" (Matei 2, 12-13).

Ne vom referi în cele ce urmează la fuga în Egipt a Sfintei Familii, la uciderea pruncilor din porunca lui Irod și la reîntoarcerea Sfintei Familii în Nazaret.

Iată mărturia Sfintei Evanghelii:

„Având poruncă de la înger să fugă în Egipt, Iosif „s-a sculat, a luat noaptea pruncul și pe mama lui și au plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se împlinească cuvântul spus de Domnul prin proorocul: „Din Egipt am chemat pe Fiul Meu". Iar când Irod a văzut că a fost amăgit de magi, s-a mâniat foarte mult, și trimițând, a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a împlinit ceea ce se spune prin Ieremia proorocul: „Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire, multă; Rahela își plânge copiii și nu voiește să fie mângâiată pentru că nu sunt". După moartea lui Irod, iată că îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif în Egipt și i-a zis: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama lui și mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau să ia viața pruncului. Iosif sculându-se a luat pruncul și pe mama lui și au venit în pământul lui Israel. Și auzind că domnește Arhelau în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo, și luând poruncă în vis, s-a dus în părțile Galileii. Și venind, a locuit în orașul numit Nazaret, ca să plinească ceea ce s-a spus prin prooroci, că Nazarinean se va chema" (Matei 2, 14-23).

Observăm din textul pericopei că îngerul îi spune lui Iosif să ia pe „mama Pruncului". Nu-i spune: „ia pe femeia ta", ceea ce înseamnă că Sfânta Fecioară nu era soția lui după trup. El era protectorul Sfintei Familii.

Drumul spre Egipt era cel mai ușor de parcurs pentru cei urmăriți în Palestina. Acest refugiu l-au făcut mulți alții înaintea lui Iisus, începând cu așezarea lui Iacov și a fiilor săi, stând poporul aici până la eliberarea de către Moise și conducerea lui Israel către Canaan. Apoi, în timpul robiei asiriene, ca și după dărâmarea Ierusalimului din 522 î.Hr., mulți iudei s-au stabilit în Egipt. În secolul III î.Hr., se formează în Egipt o puternică colonie de evrei, care uitând limba ebraică, vorbeau greaca. Lor li se traduce Septuaginta (Ediția greacă a Vechiului Testament), pentru a rămâne în legătură și cunoaștere a cuvântului lui Dumnezeu. După moartea Cleopatrei, Egiptul era încorporat în imperiul roman. Din Iudeea până în Egipt se ajungea în 8—10 zile. Între Heliopolis și Cairo se afla localitatea Mațarea (tâlcuindu-se „apă proaspătă"), unde era o puternică colonie iudaică. Probabil aici s-a așezat Sfânta Familie. Ea ajunge aici după ce și-a îndeplinit datoriile religioase față de templu, respectiv circumciziunea Pruncului și aducerea la templu, spre a fi încredințat Domnului, la 40 de zile după naștere. Așadar, sosește la începutul lunii februarie și rămâne aici până la moartea lui Irod cel Mare, adică până în toamna aceluiași an. Prin aceasta se împlinește profeția lui Oseea (11, 1): „Din Egipt am chemat pe Fiul Meu".

În timp ce Sfânta Familie se afla în Egipt, Irod poruncește ca toți copiii până la doi ani să fie uciși. Înfuriat până la nebunie, Irod ia această hotărâre de teamă să nu-și piardă tronul. Așteptarea zadarnică a magilor nu numai că l-a derutat, ci i-a trezit mânia criminală. Îi era de altfel în fire să nu cruțe pe nimeni și nimic când era vorba de el și de tronul său. Și-a ucis soția și trei din proprii săi fii, plus o „hecatombă" de farisei. În viclenia lui tiranică, spune un comentator (A. Durand), a dat ordin ca la sfârșitul zilelor sale să fie masacrați un număr mare de notabilități, pe care plângându-i poporul, să lase a se vedea că îl regretă pe el. Referindu-ne însă la moartea copiilor, se pune întrebarea: câți copii să fi fost? Se apreciază că Betleemul în acel timp avea cam 2000 de locuitori. La mia de locuitori se aflau sub trei ani, 30—40 copii, din care scăzând numărul fetelor (care în general sunt mai multe), putem conchide că numărul copiilor uciși nu a trecut cifra de 40.

Omorârea pruncilor reprezintă însă și împlinirea profeției lui Ieremia (31, 5), care arată că „plângere și tânguire multă s-a auzit în Rama". Aceasta era o localitate aflată la 10 km nord de Ierusalim. Un cutremur este resimțit în toate părțile. Un cutremur moral însă ajunge până la mormântul Rahelei, mama lui Iosif și Veniamin, soția lui Iacob-Israel, încât prin ea întreg neamul lui Israel plânge pruncii nevinovați.

Moartea lui Irod era fixată de istoricul Iosif Flavius între 27 martie și 4 aprilie. Era în al 37-lea an al domniei sale. Avea 70 de ani. Era extrem de agitat că nu se mai poate ridica din boala care îl chinuia tot mai mult, încât a vrut chiar să-și curme zilele cu un cuțit de masă. Avea o boală dureroasă, încât carnea îi intrase în putrefacție. I se aplica pe corp carne proaspătă, pentru ca viermii care îi mișunau corpul să fie atrași de aceasta. Un alt istoric evreu (Ioseph Klausner) spune despre Irod că „s-a urcat pe tron ca o vulpe, a domnit ca un tigru și a murit ca un câine". După moartea lui, regatul se împarte, pe baza testamentului său, aprobat mai târziu și de împăratul Augustus, în trei părți: Astfel, Arhelau a luat jumătate din regat: Iudeea, Samaria și Idumeea. Antipa a luat: Galileea și Pereea; iar Filip a primit: Batanea și Trachonitis. Nu li s-a dat însă titlul de „rege" nici unuia din ei. Arhelau primește titlul de „etnarh" (conducător al poporului), iar ceilalți doi, de „tetrarhi", fiindcă aveau câte 1/4 din regat. Arhelau semăna însă în cruzime cu tatăl său. Se spune că și el ar fi omorât 3000 de evrei. Din cauza cruzimii sale, după șase ani de domnie, Augustus îl exilează undeva în Galia. Acolo își sfârșește zilele, iar regatul său trece sub stăpânirea procuratorului roman al Siriei. Datorită cruzimii lui Arhelau, Sfânta Familie, la reîntoarcerea din Egipt, nu va reveni în Ierusalim, ci va merge direct în Nazaret. Dacă îngerul nu i-ar fi dat poruncă în vis lui Iosif, Sfânta Familie s-ar fi reîntors pe drumul cel mai scurt, care trecea prin Iudeea. Acesta era: Betleem-Ierusalim-Sichem-Nazaret. Auzind însă că în Iudeea domnește Arhelau, Sfânta Familie urmează alt drum: Gaza-Ascalon-Diosopolis (Lydda)-Iafa-Antipatris-Samaria-Nazaret. Acest drum fiind mai lung, era parcurs în două săptămâni. Nazaretul se afla aproape de lacul Ghenizaret. Nu era cunoscut în lumea Vechiului Testament. Era, după cum spune Fericitul Ieronim, „un sătuleț lângă muntele Tabor". Nu s-a remarcat în istoria Vechi-Testamentară nici o personalitate de aici. Din contră, era chiar o localitate de dispreț: „Din Nazaret poate ieși ceva bun?" (Ioan 1, 47), se întreabă Natanail. Numele lui va rămâne însă imortalizat peste veacuri de Mesia-Hristos.

Pr. Prof. SORIN COSMA

Actualitatea Naşterii Domnului

(Urmare din pag. 4)

ră a V. Testament şi a N. Testament.

Care este în esenţă, deci, după proorocii V. Testament şi după Sf. Evanghelii rostul Naşterii, apoi al învăţăturii lui Hristos? O rezumă cu simplitate şi splendoare colindele noastre de Crăciun din care una proclamă:

„Pe Iisus în al Său nume
Tatăl L-a trimis în lume
Să se nască
Şi să crească
Să ne mântuiască."

Ce se vede de aici? Că Naşterea Domnului are în vedere mântuirea noastră. Dar aceasta e programată de Tatăl. Deci **El** consideră că noi avem nevoie de mântuire. Tatăl a decis aceasta. Dar noi? Suntem convinşi de acest lucru? Suntem noi convinşi că mântuirea implicată în Naşterea Domnului ne are în vedere şi pe noi? Suntem, noi în nevoie de mântuire? Sau acest „noi" la care ne-am referit indică doar generaţia în care s-a născut Mântuitorul?

Deci, pentru a ne clarifica asupra acestei probleme, este necesar să facem o analiză a fiinţei umane în general, în caracteristicile ei fundamentale, şi apoi, a propriei noastre persoane, în mod comparativ, în special, deci un atent şi detaliat proces de introspecţie.

Dacă am presupune că Hristos a venit pentru cei din timpul său, cum erau ei deci? Desigur, păcătoşi, câtă vreme Tatăl a considerat că aveau nevoie de un Mântuitor. Deci erau certaţi cu Dumnezeu, nu făceau voia Lui, aşadar Decalogul şi sublimarea lui în porunca iubirii de Dumnezeu şi de aproapele nu erau îndeplinite.

Din acest punct de vedere, analizând fiinţa umană în general, vedem cu evidenţă că greşelile, problemele, slăbiciunile, lipsurile ce l-au caracterizat pe om în epocile trecute, sunt aceleaşi şi astăzi. Deci din acest punct de vedere, ne trebuie mântuire. Dacă privim la propria noastră persoană în special, şi ne comparăm cu cei ce n-au păzit poruncile lui Dumnezeu în epocile trecute, aflăm singuri cu uşurinţă care este condiţia noastră. Nu păz'm poruncile. Dacă totuşi cineva consideră că le păzeşte, acela poate socoti că n-are nevoie de mântuire, el fiind îndreptat, ca şi tânărul bogat care a venit la Mântuitorul cu râvnă de mântuire şi care a mărturisit că a păzit poruncile din pruncie. Acestuia Hristos i-a spus că prin păzirea poruncilor se poate moşteni viaţa de veci, dar că desăvârşirea implică ceva mai mult, ceea ce tânărului îi lipsea. Pe noi aici însă ne interesează nu desăvârşirea, ci mântuirea, intrarea în viaţa veşnică, deci păzirea poruncilor, şi nu cum se cerea ea până la Hristos, ci cum se cere de la Hristos încoace.

Este cineva care păzeşte toate poruncile? Dacă răspunsul este „da" atunci să ia aminte la precizarea Sf. Ap. Iacov care atenţionează „că cine va păzi toată legea dar va greşi într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat faţă de toate poruncile" (Iacov 2, 10). În plus, însă, de la tânărul bogat menţionat şi de la Mântuitorul încoace păzirea poruncilor nu mai mântuie, ci credinţa în Fiul lui Dumnezeu, cum explică Sf. Ap. Pavel: „Cei ce voiţi să vă îndreptaţi prin Lege, v-aţi îndepărtat de Hristos, aţi căzut din har" (Galateni 5, 4).

Aşadar, nu numai că este greu de presupus că se găseşte cineva care împlineşte corect şi sută la sută toată legea, dar e şi mai dificil a gândi că există vreo persoană care merge drept, întru perfecţiune pe urmele Domnului Hristos, cum zice Sf. Ioan Teologul: „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi" (I Ioan 1, 8). De aceea şi curajoasa şi directa mărturisire a Sf. Ap. Pavel care se consideră pe sine „cel dintâi dintre păcătoşi" (Tim. 1, 15).

Concluzia introspecţiei personale făcută în mod comparativ şi pe criteriile stabilite de Mântuitorul şi interpretate şi explicate mai ales de Sf. Ap. Pavel, este că într-un fel sau altul, nu suntem scutiţi de păcat, lucru pe care-l realizăm şi pe cale raţională, deci încă trăind întru întuneric şi-n umbra morţii (Isaia 9, 1), avem nevoie de mântuire, deci de Mântuitorul Hristos prin care ne împăcăm cu Dumnezeu, cum doreşte aşa de mult tot Sf. Ap. Pavel când zice: „Pentru numele Lui Hristos, împăcaţi-vă cu Dumnezeu" (II Cor. 5, 20), Mântuitorul fiind singurul mijlocitor între Dumnezeu şi om (I Timotei 2, 5).

În acest context, Naşterea Domnului, răsăritul luminii cunoştinţei, capătă pentru noi semnificaţie cu totul specială.

Aşadar, după ce am analizat logic şi teologic nivelul şi calitatea condiţiei noastre umane prezente, probabil că ne-am convins pe noi înşine de realitatea în care trăim, de adevărul relaţiei noastre cu Dumnezeu, de distanţa pe care o avem de parcurs încă, deci problema asumării Naşterii Domnului în viaţa noastră e rezolvată. Avem nevoie de Hristos. Naşterea Sa marchează o etapă nouă existenţială pentru noi. Însă cum să facem din ea un eveniment relevant şi efectiv?

Sf. Ap. Pavel ne ajută. În epistola către Galateni el vorbeşte insistent despre rolul credinţei în Hristos pentru mântuirea noastră. Sf. Ap. Iacov în epistola sa arată legătura dintre credinţă şi fapte bune. Această credinţă în Hristos, lucrătoare prin iubire (Gal. 5, 6) trebuie apoi mărturisită: „Dacă vei mărturisi tu cu gura ta că Iisus este Fiul lui Dumnezeu te vei mântui" (Rom. 10, 9).

La toate acestea se adaugă rugăciunea necontenită care întăreşte criteriile şi condiţiile menţionate mai sus şi împreună cu care spiritualizează şi transfigurează viaţa credinciosului.

În concluzie, Naşterea Domnului este un prilej de introspecţie, de reflecţie la condiţia noastră existenţială şi la legătura noastră cu Dumnezeu. Marele eveniment pe care-l celebrăm îşi găseşte valoarea în aceea că el aduce firii noastre o dimensiune fundamentală „pe care am pierdut-o prin slăbiciunea minţii şi prin sfatul vrăjmaşului", cum zice o rugăciune: frumuseţea chipului dintâi.

Omul a uitat cine este; Naşterea Domnului îi aminteşte şi-l îmbogăţeşte, se aşează ca temelie la noua sa devenire.

Despre Întrupare în Vechiul Testament — cinci interpretări patristice

Aşa cum mărturisim în Simbolul de credinţă, există o legătură nemijlocită între Naşterea şi Întruparea Mântuitorului: **„Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om".** Fiul Unul Născut din Dumnezeu Tatăl asumă natura umană — Iisus Hristos se naşte într-un context istoric determinat. Despre acest moment istoric Sfinţii Părinţi şi scriitorii patristici, urmând tradiţia exegetică apostolică, au găsit mărturii şi în Vechiul Testament — episoade din istoria poporului Israel care sunt interpretate ca tipuri sau prefigurări ale Întrupării Domnului.

Ne-am oprit asupra unui număr de cinci interpretări patristice la trei texte scripturistice din Vechiul Testament: 3 Regi 17, 6; 18, 44 şi 2 Regi 2, 20—21; trei episoade istorice, sau mai degrabă detalii ce par neînsemnate la prima vedere, dar care interpretate tipologic de scriitorii patristici prefigurează Întruparea.

În opera lor exegetică, scriitorii patristici au folosit îndeosebi textul grecesc al Septuagintei sau traduceri latine ale acestuia. De aceea vom reda în continuare traducerea acestui text pentru locurile vechi-testamentare menţionate, căci varianta lor ebraică este puţin diferită, aşa cum se poate constata şi din confruntarea lor cu textul românesc al Bibliei Sinodale.

3 Regi 17, 6: Şi corbii îi aduceau pâini în zori şi carne seara; iar apă bea din pârâu.

Folosind o exegeză alegorică a episodului despre hrănirea profetului Ilie prin corbi, **Sf. Maxim Mărturisitorul**[1] vede în carne un tip al Întrupării Domnului.

„Corbul reprezintă natura umană întunecată de neascultare. Ilie şezând lângă pârâu[2] reprezintă spiritul gnosticului aşezat în pârâul ispitelor şi eforturilor ascetice. De la natura întunecată primeşte ca hrană pâine dimineaţa, adică adună cunoaşterea (lui Dumnezeu) ce provine din contemplarea celor create. Seara primeşte carne, căci este iniţiat în taina Întrupării Domnului înainte de survenirea ei în vremurile cele din urmă: Cel ce a făcut natura umană din nimic va veni să o restaureze după alterarea ei".

Aceeaşi interpretare tipică a episodului o aflăm într-un text atribuit Sfântului Efrem Sirul

„Aceste cuvinte mai au un sens, mai elevat, înalt, ele referindu-se la Dumnezeu Cuvântul, care S-a îmbrăcat cu trupul umanităţii noastre şi a venit la noi seara, adică la plinirea vremii şi care l-a umplut de bunătăţi pe omul flămând (Lc 1, 53) prin Duhul Sfânt, pe care Dumnezeu L-a revărsat asupra sa din belşug prin Mesia, Mântuitorul nostru (Tit 3,6)".

3 Regi 18, 44: Iar a şaptea oară, iată, un nor mic, ca urma unui picior de om, aducea apă[3].

Pe Carmel, profetul Ilie îşi trimite ucenicul de şapte ori să observe vreun semn de ploaie, în vreme ce el stă ghemuit, parcă rugându-se. **Cezar de Arles,** scriitor latin din sec. VI d. Hr., interpretează alegoric acest verset de mai sus în omilia sa „Despre Ilie şi văduvă".

„Şi când servitorul spune că a văzut un nor mic care se ridica din mare, aceasta era o prefigurare a trupului lui Hristos, care avea să se nască pe marea acestei lumi. Iată de ce, pentru ca nimeni să nu se îndoiască, spune că acel nor purta urma unui picior de om, cu siguranţă a acelui om care a spus: „Cine spun oamenii că este Fiul Omului?" (Mat 16, 13)"

Aceeaşi tipologie o aflăm la cel care este considerat ultimul dintre părinţii apuseni: **Isidor de Sevilia.**

„Însă acel nor care a apărut prin Ilie în vremea secetei, în urma unui picior de om, şi s-a arătat ca semn al ploii viitoare, însemna faptul că atunci când se va naşte Hristos în urma unui picior de om, va coborî o ploaie din cer, care ne va curăţi de păcat."

4 Regi 2, 20—21: Şi a spus Elisei: „Aduceţi-mi o ciutură[4] nouă şi puneţi în ea sare!" Şi au adus-o la el. Şi a ieşit Elisei la cursul apelor, a aruncat acolo sarea şi a spus: „Aşa zice Domnul: Eu vindec apele acestea şi nu va mai fi de acolo moarte şi nerodire".

Între operele exegetice latine purtând titlul „Tractatus de libris sanctarum scripturarum" atribuite mai nou lui **Grigore de Elvira** se numără şi un comentariu la Cărţile Regilor. Autorul, episcop anti-arian ce a trăit în sec. IV d. Hr., comentează minunea profetului Elisei care face din nou potabile apele din Ierihon (4 Regi 2, 20—22).

Autorul citează liber textul, astfel că în loc de „ciutură" foloseşte „vas de lut", care, metaforic şi chiar biblic, este mai aproape de imaginea trupului omenesc ca „ţărână din pământ" (Fac 2, 7).

Simbolismul vasului ca trup al lui Hristos este reluat şi de alţi scriitori patristici latini care comentează textul din 4 Regi 2, 20—22 şi care au cunoscut probabil acest comentariu.

„Fără îndoială, sarea este însuşi cuvântul lui Dumnezeu, înţelepciunea Tatălui; înţelepciune despre care prea fericitul apostol Pavel spune: **Hristos este puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu** (1 Cor. 1, 24); de aceea şi apostolii au fost numiţi **sarea pământului** (Mt 5, 13), datorită credinţei lor în Hristos. Profetul cunoştea aşadar ceea ce avea să spună apostolul Ioan mai pe urmă: **Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi** (In 1, 14). Astfel el aruncă în apă — ca pe o imagine a Cuvântului — sarea, adică înţelepciunea lui Dumnezeu; într-un vas de lut, adică în trup omenesc".

Pr. prep. CONSTANTIN OANCEA

1. „Quaestiones et dubia", Q 185, după ediţia lui J. H. Declerck, CCSG 10.

2. Sau „torent" — apă ce curge repede, cum sunt cele ce se formează iarna în munţii Palestinei; astfel, gnosticul înfruntă „torentul patimilor" în alegoria Sfântului Maxim.

3. Sau: **„scoţând apă (din mare)"** conform Bibliei de la Bucureşti.

4. Bine redă astfel Biblia de la Bucureşti cuvântul grecesc.

Naşterea Domnului

Dumnezeu a dat în lume
Pe-al Său Fiu dumnezeiesc
Şi I-a spus Iisus pe nume
Acestui copil ceresc.

Mama lui, Sfânta Fecioară
A găsit un mic sălaş,
Iar acest sfânt copilaş
S-a culcat lângă-o mioară.

Au venit şi trei păstori
Pruncul mic dorind să-l vadă
Şi-au adus cu ei grămadă
Ale soarelui mari flori.

Pe poteca fumurie
Au venit trei magi cântând
Aducând aur, tămâie
Pentru micul copil sfânt.

POTECARU TUDOR
Şc. gen. M. Eminescu (nr. 9)
cl. a IV-a A

Arhimandritul Symeon — Spiritualitate şi frumuseţe

PARTEA A TREIA

O frumuseţe venită de altundeva

Putem să abordăm dumnezeiasca Liturghie din nenumărate perspective, să analizăm cutare sau cutare aspect, dar putem, de asemenea, să vedem în ea sinteza cea mai perfectă a geniului creator al omului: aici culminează într-o ofrandă sfântă tot ceea ce omul poate realiza mai frumos, mai adevărat şi mai perfect. Liturghia este o **Artă totală** ce uneşte rugăciunea şi arta, toate artele: arhitectura şi pictura, poezia şi muzica, arta vestimentaţiei şi a miresmelor şi — de ce nu? — arta dramatică şi a gestului. Dar pentru a deveni vrednice de închinarea Tatălui „în duh şi în adevăr" (Ioan 4, 23), toate artele au trebuit să treacă, mai întâi, printr-o purificare, prin procesul de moarte-înviere ce caracterizează tot ceea ce este creştin. Numai atunci ele pot intra în realitatea nouă a Bisericii. În cult, teologia devine, sau mai curând redevine rugăciune, imn şi cântare. „Ea e trăită mai mult decât înţeleasă în mod pur intelectual",[27] subliniază teologul grec Christos Yannaras. Poezia liturgică este o interpretare întru rugăciune a dogmelor, iar icoana, „o teologie în culori". Anamneza integrează în veşnicul „astăzi" al timpului liturgic evenimentele trecutului şi ne face să participăm prin anticipaţie la „cea de-a doua şi slăvită iarăşi venire"[28] a lui Hristos. Întreaga istorie a lumii, de la crearea universului şi până la consumarea finală în Împărăţie, totul este recapitulat în acest creuzet incandescent în care se coboară focul dumnezeieştii Prezenţe.

Liturghia nu este numai omenească. Înaintea începerii slujbei euharistice, adresându-se preotului, diaconul zice: „Vremea este a face Domnului" (Psalm 118, 126). Lucrare a omului, Liturghia euharistică este şi lucrare a lui Dumnezeu; de aceea o numim **Dumnezeiasca Liturghie.** Ea este divino-umană. „În toate manifestările sale, Biserica are un caracter divino-uman. Lucrarea sa se rezumă la a întrupa în om şi în umanitate tot ceea ce este Dumnezeu-Omul".[29]

Aspectul divino-uman al Liturghiei atinge paroxismul în timpul epiclezei (anaforalei; canonului euharistic), când cel ce slujeşte ridică, într-un gest de ofrandă, pâinea şi vinul euharistice zicând: „Ale Tale dintru ale Tale, Ţie îţi aducem de toate şi pentru toate",[30] după care invocă pe Tatăl şi-l roagă să-L trimită pe Duhul Sfânt peste aceste elemente oferite pentru a le **preface** în Trupul şi Sângele lui Hristos.

Manifestare a Artei totale, a lucrării divino-umane, Liturghia este expresia unică a unei frumuseţi, ea însăşi, divino-umane: „Doamne, iubit-am frumuseţea casei Tale", cântă Psalmistul (Psalm 25, 8). Această frumuseţe merge mult mai departe decât o simplă experienţă estetică. Dincolo de cuvinte-concepte, ea vehiculează o realitate care nu este din această lume şi ne permite să ne împărtăşim din ea. Datorită ei, Prezenţa dumnezeiască devine o evidenţă imediată. E ceea ce au experimentat trimişii marelui Prinţ Vladimir al Kievului, în 987, când au luat parte la slujba din biserica închinată înţelepciunii Dumnezeieşti (Sfânta Sofia) din Constantinopol. La întoarcere, au făcut o mărturisire entuziastă: „Nu ştiam dacă eram în Cer sau pe pământ. Căci nu există pe pământ asemenea spectacol, nici asemenea frumuseţe, iar noi suntem neputincioşi de-a o exprima. Dar ştim numai că **acolo e locul în care Dumnezeu locuieşte cu oamenii,** iar cultul lor depăşeşte pe cel al tuturor ţărilor. Nu, noi nu putem uita acea frumuseţe".[31] Ei n-au fost convinşi printr-un raţionament, ci au făcut o experienţă globală, din întreaga lor fiinţă. Însăşi frumuseţea locului corespundea de altfel admirabil. După părerea teologului francez Louis Bouyer, biserica Sfânta-Sofia construită sub împăratul Iustinian (sec. VI), devenită apoi modelul grandios al bisericilor de stil bizantin, constitu'e cea mai bună adaptare a unui locaş de cult pentru slujirea Liturghiei, care a fost vreodată realizată în trecut.[32]

Prin frumuseţea sa cuprinzătoare, Liturghia se adresează atât de mult, poate chiar mai mult, inimii decât raţiunii; or, inima este adevăratul centru spiritual al omului. Pe timpul anilor de persecuţie în Rusia, cele care au salvat credinţa au fost femeile bătrâne, adesea fără instruire; poate nu înţelegeau ele totul în timpul slujbelor, dar inima lor era mişcată de atmosfera de frumuseţe în care s-au cufundat. Or această frumuseţe vehiculează, printr-un limbaj mai presus de concepte, adevărul creştin pe de-a-ntregul. Aceasta se confirmă în special în cazul icoanelor.

Pentru supravieţuirea pământului

Înainte de-a încheia, aş dori să adaug un cuvânt privind problema mediului.[33] Spiritualitatea creştină, înţeleasă în sens larg, nu este numai generatoare de frumuseţe, ci are legătură cu supravieţuirea însăşi a acestei lumi. Prin botez, omul devine o făptură nouă. Prin „intrarea" lor în Biserică, artele sunt, şi ele, reînnoite spre a putea reflecta asupra pământului splendoarea Ierusalimului ceresc. Prin modul său de a trăi, creştinul exercită o acţiune binefăcătoare asupra mediului social şi cosmic în care se găseşte. Această acţiune se dezvăluie limpede în cazul anumitor sfinţi. **Vieţile** lor istorisesc, de exemplu, cum, în prezenţa lor, animale temute devin blânde şi familiare. Numai un stil de viaţă inspirat de asceza creştină poate contribui la găsirea unei soluţii în ceea ce priveşte problema dreptăţii sociale şi a împărţirii echitabile a resurselor limitate ale pământului.

Dar mai există un aspect. Pământul nu i-a fost dat omului pentru a-l exploata fără scrupule. Fiind creat, Pământul şi tot ceea ce implică el nu conţine în el însuşi principiul existenţei sale, nici al unei supravieţuiri nelimitate; de vreme ce are un început, el va avea şi un sfârşit. El va muri. De aceea, Dumnezeu a dat Pământul omului pentru ca, prin el, şi Pământul să poată participa la Viaţa care nu moare. „Nerăbdătorul dor al făptuirii cu nerăbdare aşteaptă descoperirea fiilor lui Dumnezeu... cu nădejdea însă că şi ea, făptura însăşi, se va elibera din robia stricăciunii spre libertatea slavei fiilor lui Dumnezeu". (Romani 8, 19—21).

Astfel, omul, în calitate de fiu al lui Dumnezeu, poate împlini această slujire prin care făptura, ce „suferă-n durerile naşterii", (Romani 8, 22), poate participa la Slava lui Dumnezeu. Mărturia Schimbării la Faţă a lui Hristos pe Muntele Tabor ne permite să întrevedem cum este posibil acest lucru. Întreaga tradiţie a icoanei încearcă să ne facă a pătrunde în această taină.

Creştinii Bisericii primare aveau conştiinţa foarte clară a responsabilităţii lor faţă de creaţie, a datoriei lor de a o conduce spre Dumnezeu. Aceasta se reflectă în mod special în formulările liturghiilor primare. Am menţionat deja ofranda pâinii şi a vinului, anaforaua (unul dintre numele date Liturghiei euharistice înseşi), în cadrul Liturghiei sfântului Ioan Gură de Aur. Am putea multiplica exemplele.

Pentru ca toţi contemporanii noştri — atât creştini cât şi agnostici — să regăsească o conştiinţă asemănătoare, e clar că avem nevoie de o adevărată revoluţie copernicană a mentalităţilor. Apare din ce în ce mai evident faptul că raportul omului cu natura trebuie să se schimbe profund dacă nu dorim să fim înghiţiţi de un cataclism ecologic. Trebuie, în acelaşi timp, să veghem ca acest raport să nu degenereze într-o sacralizare de tip panteist a Cosmosului. Unele semne ar părea să indice că o asemenea teamă nu e total nejustificată. Singura soluţie corectă este cea deja menţionată: omul trebuie să redescopere că natura i-a fost dăruită pentru a face din ea ofrandă adusă Creatorului, cu alte cuvinte, că, prin condiţia sa de om pe pământ, a fost pus aici spre a fi **Preot al creaţiei.**

Traducere de
DANIEL POPA

27. Christos Yannaras, op. cit., p. 37.

28. Anaforaua (rugăciunile de mulţumire, de consacrare şi invocare, în timpul cărora se săvârşeşte prefacerea sfintelor daruri în Sfintele Taine) Dumnezeieştii Liturghii a sfântului Ioan Gură de Aur.

29. Pr. I. Popovici, op. cit., p. 124.

30. Anafora (cf. I. Cronici 29, 14).

31. René Marichal, Les premiers chretiens de Russie, Paris, 1988, Ed. du Cerf, p. 53.

32. L. Bouyer, Architecture et Liturgie, Paris, Ed. du Cerf, 1991, p. 57.

33. Pentru modul în care a fost abordată problema ecologică în paragrafele următoare, suntem îndatoraţi studiilor pătrunzătoare ale lui Ioan Ziziulas: „Preserving God's creation. Three Lectures on Theology and Ecology", in King's Theological Review, 1989, vol. XII, ro. 1 şi 2; 1990, vol. XIII no. 1.

Simpozion internaţional pe tema Inchiziţiei

La sfârşitul lunii octombrie a.c. şi-a desfăşurat lucrările, la Vatican, un simpozion internaţional pe tema Inchiziţiei.

Simpozionul a fost organizat de către Comisia istorică şi teologică pentru pregătirea marelui Jubileu al anului 2 000.

După aprecierea cardinalului Roger Etchegaray, care a rostit cuvântul inaugural, au participat cei mai mari specialişti în istoria Inchiziţiei.

Motivaţia convocării unei astfel de manifestări a fost dorinţa papei de a oferi Bisericii romano-catolice posibilitatea să întâmpine, cu spirit evanghelic purificat, un eveniment cu o atât de înaltă rezonanţă, cum este prăznuirea a 2000 de ani de la Naşterea Mântuitorului Hristos.

În general, în tradiţia creştină, comemorarea marilor evenimente este precedată de o perioadă de penitenţă şi reculegere, de mărturisire a greşelilor şi cerere de iertare pentru răul săvârşit. Inchiziţia a fost un fapt cu caracter anacronic, o gravă lezare a libertăţii de conştiinţă şi a demnităţii umane, pentru care se cuvine a se cere iertare.

Ca instituţie subordonată direct papii, Inchiziţia a fost creată de către papa Inocenţiu al III-lea (1198—1216) şi s-au implicat în activitatea ei de urmărire şi sancţionare a celor ce erau socoţiţi eretici, ordinele călugăreşti ale dominicanilor, franciscanilor şi iezuiţilor. Timp de opt secole, Biserica romano-catolică s-a folosit de Inchiziţie pentru a-şi impune autoritatea în Apusul şi Centrul Europei. Nume precum cele ale lui Giordano Bruno şi Galileo Galilei fac parte din lungul şir de oameni sancţionaţi şi executaţi de Inchiziţie pentru crezul sau atitudinea lor socotite contrare credinţei catolice. Sunt binecunoscute apoi acele indexuri „librorum prohibitorum", adică liste de cărţi interzise, atât pentru clerici cât şi pentru mireni. Primul index a fost publicat în 1559 şi s-a repetat de mai multe ori, până azi. În indexul publicat în 1955, spre exemplu, erau trecute peste 20 000 de titluri de cărţi interzise.

În data de 31 octombrie a.c., papa Ioan Paul al II-lea i-a primit în audienţă pe participanţii la simpozion şi în alocuţiunea rostită cu acel prilej, suveranul pontif a arătat că „Problema Inchiziţiei aparţine unei perioade agitate din istoria Bisericii romano-catolice", asupra căreia se cuvine a reveni cu responsabilitate şi căinţă sinceră. În Scrisoarea apostolică „Tertio millennio adveniente", papa caracterizează Inchiziţia drept „un capitol dureros din viaţa Bisericii apusene", pentru că „încuviinţarea dată, mai cu seamă în unele secole, unor metode de intoleranţă şi chiar violenţa", în apărarea adevărului de credinţă, nu poate fi trecută cu vederea.

Dar pentru a se ajunge la o corectă evaluare a faptelor este necesar să fie bine cunoscute concepţiile politice ale epocii, ca şi mediul cultural european şi nu mai puţin elementele credinţei asupra esenţei Bisericii şi a exigenţelor evanghelice, care reglementează viaţa sa. „Magisteriul eclesial — a subliniat papa — nu poate să-şi propună a împlini un act de natură etică, cum este cererea de iertare, fără să fie informat cu precizie despre situaţia din acele timpuri, pentru că nu se poate să te sprijini numai pe imagini ale trecutului, vehiculate de către opinia publică. Acestea sunt încărcate adesea de o emotivitate pasională, care împiedică un diagnostic obiectiv şi calm. Dacă nu se va ţine seamă de toate aceste aspecte Magisteriul Bisericii nu va fi în măsură să-şi poată îndeplini datoria fundamentală de a respecta adevărul". În viziunea papală, primul pas ce trebuie făcut constă „în a întreba istoricii, cărora nu li se cere să rostească, o judecată de natură etică, ci doar să vină cu o contribuţie la reconstituirea, într-o manieră cât mai corectă posibilă, a evenimentelor, obiceiurilor, mentalităţilor din vremea aceea, în lumina contextului istoric al epocii. Numai atunci când ştiinţa istorică se va dovedi capabilă să stabilească adevărul faptelor, teologii şi Magisteriul Bisericii vor fi în măsură să exprime şi ei o judecată obiectivă şi responsabilă".

Cardinalul Roger Etchegaray a precizat că actele Simpozionului vor fi publicate de îndată ce va fi posibil lucrul acesta.

Cu siguranţă că multă lume va fi interesată să cunoască felul în care Biserica romano-catolică se va rosti într-o problemă atât de delicată cum este Inchiziţia.

Nu este desigur întâmplător faptul că numai cu câteva zile înainte de ţinerea Simpozionului a fost publicată Enciclica papală „Fides et ratio" („Credinţă şi raţiune"), în care pontiful roman pune în lumină divinitatea originală a raţiunii şi capacitatea înnăscută a acesteia de a recepta adevărul.

(Spre o mai largă informare, vezi „L'Osservatore Romano", nr. 45 din 10 noiembrie 1998)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Mitropolitul Şaguna şi sălişteni

(Urmare din pag. a 3-a)

le aduc meseriile şi comerţul" ca şi chemarea categorică „La meserii, turmă iubită!", au găsit ecou printre sălişteni, care s-au dus să înveţe câte o meserie în alte localităţi din Transilvania sau România iar numărul acestor meseriaşi, şi comercianţi a crescut continuu încât au ajuns să se constituie într-o reuniune (1882) la îndemnul Dr. Ioan Borcea, apropiat marelui ierarh.

În timpul evenimentelor de la 1848 Şaguna îl adăposteşte la Sibiu pe sălişteanul Dionisie Romano, viitorul episcop al Buzăului, urmărit pentru implicarea sa în revoluţia din Ţara Românească, cu care în iarna lui 1849, va trece, incognito, spre Bucureşti, în drumul său spre Viena. Mai târziu, Dionisie Romano va trimite 60 de galbeni pentru construirea catedralei de la Sibiu şi un număr de cărţi, cunoscut fiind că era posesorul unei impresionante biblioteci.

Personalitatea inegalabilă a marelui ierarh Andrei Şaguna a lăsat urme adânci în sufletele sălişteanilor, care în amintirea sa, au dat numele celei mai importante străzi, excepţie unică în acest sens, în epocă. Se păstrează, cu veneraţie, un tablou expresiv şi de mari dimensiuni pe care înaintaşii l-au comandat pictorului Ludovic Kandler din München (cel care a contribuit şi la înfrumuseţarea catedralei din Sibiu) şi care domină sala festivă a şcolii. După trecerea în eternitate a ierarhului s-a creat tradiţia ca în seara de Sfântul Andrei copiii de şcoală, însoţiţi de către un dirijor, să treacă pe la casele protopopului, preoţilor, învăţătorilor cântând imnul „Lui Andrei Şaguna". Credincioşii l-au pomenit, an de an, după rânduielile ortodoxe locale, prin parastasele de la Biserica cea mare, pe care o vizitase de atâtea ori, prilej cu care se cânta de două ori (la terminarea liturghiei şi la terminarea slujbei parastasului) imnul amintit şi se termina printr-o cuvântare care evoca figura marelui dispărut. Participau toţi copiii de şcoală, însoţiţi de cadrele didactice. Se organizau totodată serbări „cu producţiuni de cântări şi declamări şi vorbire ocazională", închinate celui comemorat. Nu întâmplător cel mai de seamă exeget al vieţii şi operei lui Şaguna a fost un fiu al Săliştei, prof. dr. Ioan Lupaş, care i-a închinat marea monografie „Mitropolitul Andrei baron de Şaguna", premiată de către Academia Română (1909) şi care a editat la Sălişte (1909—1918) Biblioteca Şaguna (cu 56 de titluri).

În încheierea acestor modeste evocări ni se par potrivite şi actuale cuvintele lui I. Lupaş la comemorarea semicentenarului morţii marelui arhiereu (12 iunie 1923): „Fă Doamne, ca viu să rămână sufletul lui Şaguna în slujitorii bisericii, în conducătorii patriei şi în toţi fiii naţiunii române până la sfârşitul veacurilor..."

P.C.

În amintirea şi ca un omagiu adus de sălişteni de astăzi Mitropolitului Şaguna la 125 de ani de la trecerea în veşnicie, semnatarii acestor rânduri donează un nr. de 125 cărţi dintre care majoritatea cu caracter religios, protopopiatului Sălişte şi care urmează să le distribuie parohiilor.

Un nou doctor în teologie

Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, în ziua Praznicului Intrării în Biserică a Maicii Domnului din 21 noiembrie 1998, după Sfânta Liturghie, a decernat titlul de doctor în teologie tânărului Băjău I. Constantin, cadru didactic al Facultăţii de Teologie din Craiova. Acesta şi-a susţinut, în faţa unei comisii de profesori de teologie, proiectul tezei de doctorat intitulat: **Cunoaşterea lui Dumnezeu la Sfântul Grigorie al Nissei,** la disciplina „Patrologie şi Literatură creştină post-patristică".

Examenul susţinerii tezei de doctorat a fost prezidat de către P.C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, decan al Facultăţii de Teologie din Sibiu, îndrumător ştiinţific fiind P.C. Arhidiac. Prof. Dr. Constantin Voicu, de la Facultatea de Teologie din Sibiu. Referenţi au fost: P.C. Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, de la Facultatea de Teologie din Sibiu, P.C. Pr. Prof. Dr. Gheorghe Drăgulin, de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia şi P.C. Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan, de la Facultatea de Teologie din Arad.

Conform Regulamentului Ministerului Educaţiei şi Învăţământului, candidatul a prezentat la fiecare dintre cei cinci Părinţi profesori câte un proiect de teză, care în urma unor riguroase cercetări, au elaborat câte un referat cu aprecieri şi observaţii. Acestea au fost citite în cadrul examenului, candidatul răspunzând la întrebările puse, atât de către P.C. Profesori examinatori, cât şi de către ceilalţi Părinţi Profesori prezenţi în sală. Iar răspunsurile candidatului au fost la înălţimea exigenţelor examenului de doctorat.

Unanimi mulţumiţi de cunoştinţele teologice ale candidatului, Părinţii Profesori examinatori, sub conducerea P.C. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, preşedintele comisiei, şi-au dat în unanimitate votul pentru atribuirea titlului de doctor în teologie tânărului teolog Constantin I. Băjău. Au urmat momentele solemne ale decernării titlului şi depunerii jurământului de către noul doctor în teologie.

P.C. Părinte Preşedinte a rostit un cuvânt de apreciere şi felicitare, iar acesta a răspuns printr-un cuvânt de mulţumire pentru aprecierile şi încrederea acordată.

Această teză este rezultatul unei munci de cercetări intense şi bine organizate, desfăşurate pe parcursul a cinci ani de studiu, în cadrul cursurilor de doctorat în teologie şi beneficiind de o bursă de studii la Facultatea de Teologie din Atena. Ea a fost întocmită sub coordonarea P.C. Sale Arhidiac. Prof. Dr. Constantin Voicu, fiind consultaţi şi profesori de teologie ai Facultăţii din Atena-Grecia.

Lucrarea vine să umple un gol existent în teologia noastră, care s-a preocupat mai mult în ultimii ani de studiul operei unuia dintre cei mai mari Sfinţi Părinţi ai Bisericii noastre: Sfântul Grigorie al Nissei. Ea oferă o perspectivă de ansamblu asupra întregii opere a Sfântului Părinte, tratând, cu mijloacele specifice Teologiei Patristice, o problemă dogmatică, dar în acelaşi timp o problemă de spiritualitate creştină, ce rămâne la fel de actuală şi astăzi, ca şi în vremea Sfântului Grigorie al Nissei. Deopotrivă arată evoluţia în timp a ideii de cunoaştere a lui Dumnezeu, până în perioada în care a trăit Sfântul Grigorie şi invită la studiul mai aprofundat al operei acestuia.

Praznic luminos

Praznic luminos,
Strălucind, frumos,
Astăzi ne-a sosit
şi ne-a-nveselit
Că Mântuitorul
Şi izbăvitorul
Cu trup a venit.

Raiul cel închis
Azi iar s-a deschis,
Şarpelui cumplit
Capul i-a zdrobit.
Şi strămoşii iară
Prin Sfânta Fecioară
Iar s-au înnoit.

Îngerii cântau,
Păstorii fluierau,
Magii se-nchinau,
Toţi se bucurau.
Doar Irod era
Că se tulbura
De naşterea Sa.

El îl căuta,
Voind morţii-a-l da.
Dar pruncul Iisus
Din ţară s-a dus.
Fie lăudat,
Binecuvântat,
În veacuri. Amin.

„Creatori şi creaţii muzicale"*

La împlinirea a 70 de ani de la întemeierea Academiei Teologice din Caransebeş, Editura „Banatica" din Reşiţa — Caransebeş publică o culegere de cântece şi coruri religioase şi laice pentru copii şi tineret intitulată „Creatori şi creaţii muzicale", sub îngrijirea Prot. Ioan Teodorovici, Pr. Prof. Ionel Popescu şi Prof. Dumitru Jompan.

Tipărită cu binecuvântarea P.S. Prof. Dr. Laurenţiu Streza, Episcopul Caransebeşului, a cărui **Precuvântare** şi deschide volumul, lucrarea acoperă un gol resimţit după Decembrie 1989 în domeniul repertorial dedicat orelor de muzică şi ansamblu coral din şcoli şi licee. Cele 48 de piese muzicale vocale (dintre care 32 au fost adunate şi selectate de regretatul Prot. Ioan Teodorovici) sunt marea majoritate **a capella** (doar două sunt cu acompaniament de pian) şi sunt structurate pe mai multe capitole, de dificultate progresivă: cântece la unison, cântece în canon, la două şi trei voci egale, coruri mixte. Nu putem să nu amintim dintre cântările selectate: „Cântecul Crucii" de George Enescu, „Oda bucuriei" de Ludwig van Beethoven, „Tatăl nostru" de Ciprian Porumbescu, „Marşul regilor magi" de Georges Bizet, „Înger scump şi drag" de Franz Schubert, „Crucii Tale" de Gavriil Musicescu, „Lângă Cruce" de Timotei Popovici, „Cântec de leagăn" de Johannes Brahms, alături de numeroase alte compoziţii valoroase.

Mai multe **Medalioane** ale unor muzicieni ce au fost profesori sau studenţi ai şcolii din Caransebeş completează în mod fericit culegerea muzicală, structurându-se într-un adevărat **mic lexicon** al muzicienilor Episcopiei Caransebeşului. Numele acestora, începând cu Pr. George Petrescu şi continuând cu Antoniu Sequens, Niky Popovici, Pr. Timotei Popovici, Sava Golumba, Vasile Ijac, Pr. Petru Bancea, Caius Lepa, Constantin Vladu, Dimitrie Cusma, Gheorghe Dobreanu, până la Prot. Ioan Teodorovici, Pr. Nicolae Belean şi Dumitru Jompan, fac cinste culturii muzicale româneşti.

Cele două schiţe istorice dedicate „Şcolii de Cântăreţi Bisericeşti" din Caransebeş şi Coralei „Timotei Popovici", care încheie lucrarea, reuşesc să demonstreze încă o dată faptul, deja subliniat de ansamblul culegerii, şi anume că „Seminarul Teologic Liceal Ortodox **Ioan Popasu** care lansează acest volum sub egida P.S. Laurenţiu, episcopul Caransebeşului, nu a fost, în vreme, doar o şcoală de preoţi, ci un **conservator de provincie** în care s-au format o mulţime de dirijori, profesori de muzică, etnomuzicologi şi compozitori". (din **Cuvânt introductiv,** p. 9).

De aceea, această culegere de cântări nu poate să lipsească din biblioteca oricărui muzician iubitor al muzicii corale, a oricărei şcoli, şi desigur, a oricărei parohii.

Pr. lect. dr. VASILE GRĂJDIAN

* Prot. Ioan Teodorovici, Pr. Prof. Ionel Popescu, Prof. Dumitru Jompan, **Creatori şi creaţii muzicale (Cântece şi coruri religioase şi laice pentru copii şi tineret),** Editura „Banatica", Reşiţa — Caransebeş, 1997.

Astăzi s-a născut Hristos

Astăzi s-a născut Hristos,
Mesia chip luminos.
Lăudaţi şi cântaţi
Şi vă bucuraţi.

Mititel, înfăşeţel,
În scutec de bumbăcel,
Lăudaţi...

Vântul bate, nu-l răzbate,
Neaua ninge, nu-l atinge.
Lăudaţi...

Şi de-acum până-n vecie
Mila Domnului să fie.
Lăudaţi şi cântaţi
Şi vă bucuraţi.

Deschide uşa creştine

Deschide uşa creştine,
Că venim din nou la tine.
Drumu-i greu şi-am obosit,
De departe am venit.

Şi la Viflaim am fost,
Unde s-a născut Hristos.
Şi-am văzut şi pe-a Sa mamă,
Pe care Maria o cheamă.

Cum umbla din casă-n casă,
Ca pe Fiul ei să-l nască.
Umbla-n sus şi umbla-n jos,
Ca să nască pe Hristos.

Umbla-n jos şi umbla-n sus,
Ca să nască pe Iisus.
Mai târziu găsi apoi,
Un staul frumos de oi.

Şi acolo, pe fân jos,
S-a născut Domnul Hristos.
Cete de îngeri coboară,
Staulul îl înconjoară.

Îngerii cu flori în mână,
Împletesc mândră cunună.
Pe cunună-i scris frumos:
S-a născut Domnul Hristos,

Care, cu puterea Sa,
Va mântui lumea.

Şi de-acum până-n vecie
Mila Domnului să fie
Tuturor cu bucurie.

Întruparea

(Urmare din pag. a 4-a)

Chiar dacă pornesc din două direcţii opuse, atât Matei cât şi Luca sfârşesc prin a demonstra acelaşi lucru: Cel despre care scriu era împlinirea proorociilor veterotestamentare, fiind descendent după trup din seminţia regelui David, născut dintr-o Fecioară.

Taină mai presus de toate tainele care ne înconjoară, urzită în sfatul mai presus de gând şi de cuvânt al Sfintei Treimi, Naşterea Fiului lui Dumnezeu va rămâne mereu de neînţeles pentru noi oamenii. Dincolo de resorturile sale cele mai intime, care ţin de domeniul ştiinţei divine, întruparea vine să ne aducă aminte, nouă celor care, iată, ne aflăm la aproape două mii de ani de la împlinirea sa, câteva lucruri, iar primul dintre acestea este tocmai acela că noi nu putem exista prin noi înşine ci, adevăratul suport al existenţei noastre nu se află nici în noi, nici în lumea în care trăim, şi nici în vreo altă cauză exterioară, ci adevăratul temei al existenţei noastre se găseşte în Dumnezeu.

Unind în Sine, în chip desăvârşit firea divină cu cea umană, Hristos a redat prin aceasta fiinţei umane adevărata sa identitate, precum şi sensul spre care trebuie să înainteze. În Iisus cel întrupat „omenescul nu s-a pierdut, nici nu s-a contopit în dumnezeire, ci dumnezeirea l-a păstrat făcându-l transparent, înălţându-l la această calitate".

Naşterea Domnului a fost „nu o cădere din dumnezeire, ci o întărire a omenităţii din lăuntrul ei", refacerea chipului celui dintru început, „întoarcerea la noutatea de la începutul creaţiei", redându-i omului adevărata sa valoare şi destinaţie, anume aceea că deşi trăim în lumea materială, nu-i aparţinem întru totul, ci adevăratul scop al existenţei noastre este împlinirea în Dumnezeu, la care Iisus cel întrupat ne-a ridicat iarăşi „Iisus nu numai ca Dumnezeu şade de-a dreapta Tatălui. În Iisus este şi omul care şade de-a dreapta Tatălui. Aceasta este adevărata antropologie pe care ne-a arătat-o Iisus".

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

● **15 NOIEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba resfinţirii bisericii cu hramul „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" din Parohia Şeica Mare, prot. Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind un cuvânt de învăţătură. P. C. diacon Bulgariu Teodor a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Noiştat, prot. Rupea, iar P. C. pr. paroh Stroia Leontin a fost hirotesit întru iconom.
— Seara a slujit Vecernia şi a predicat în parohia Mihăileni, prot. Agnita, şi a hirotesit întru sachelar pe P. C. pr. paroh Negrilă Lucian.

● **17 NOIEMBRIE '98**, P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală şi slujba de Te-Deum cu prilejul zilei de naştere a **Î. P. S. ANTONIE**, rostind un cuvânt adecvat.
— A participat la recepţia din salonul mitropolitan cu ocazia zilei de naştere a **Î. P. S. Sale,** iar seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **19 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat Conferinţa preoţească din prot. Rupea.
— A cercetat bisericile parohiale din Dacia şi Bogata, prot. Rupea.

● **21 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba resfinţirii bisericii cu hramul „Sf. Gheorghe" din parohia Micăsasa, prot. Mediaş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Preotul paroh Ioan Chidu a fost hirotesit întru iconom stavrofor.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **22 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Paraschiva" din Cuciulata, prot. Rupea şi a rostit un bogat cuvânt de învăţătură creştinească.
— A inaugurat în prezenţa autorităţilor locale de aici Muzeul memorial „Aron Pumnul", fiu al localităţii, muzeu deschis prin străduinţa parohiei în frunte cu P. C. prot. Alexandru Comşa.
— A cercetat canonic biserica „Sf. Paraschiva" din Comana de Jos, prot. Rupea.

● **24 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

● **25 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Muc. Ecaterina, în Catedrală.

● **27 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Adunarea Festivă închinată Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, adunare desfăşurată în Aula „Avram Iancu" a Universităţii din Sibiu.
— Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **29 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Şchei-Braşov, rostind cuvânt de învăţătură. A sfinţit noua clopotniţă din curtea bisericii şi două clopote.
— Seara a slujit Vecernia şi Litia în biserica „Sf. Arhangheli"-Blumăna din Braşov şi a predicat.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela Şcolii Normale „Carol I" din Sibiu, cu prilejul zilei hramului „Sf. Ap. Andrei", rostind cuvânt de învăţătură.
— La amiază a săvârşit slujba Parastasului pentru Mitropolitul Andrei Şaguna, în Catedrala Mitropolitană, apoi s-a deplasat la Mausoleul de la Răşinari şi a săvârşit un trisaghion la mormântul marelui Andrei, împreună cu preoţii parohi de aici.
— Vizitează canonic bisericile parohiale din Răşinari, prot. Sibiu.

● **1 DECEMBRIE a.c.,** P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor care a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia şi slujba de Te-Deum cu prilejul Zilei Naţionale a României.
— A participat la depunerea jurământului militar în Garnizoana Alba Iulia.

● **2 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de Te-Deum în Catedrala mitropolitană din Sibiu, cu prilejul Zilei de 1 Decembrie.

● **5 DECEMBRIE a. c.,** — P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor care a săvârşit Sf. Liturghie în biserica mânăstirii Sihăstria, jud. Neamţ, sub protia Î. P. S. Mitropolit DANIEL al Moldovei.
— A slujit la înmormântarea Părintelui CLEOPA ILIE, cunoscut duhovnic din Mânăstirea Sihăstria, prezentând un mesaj din partea **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** al Transilvaniei.

● **6 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Nicolae" din Sibiu - Lazaret şi Sf. Liturghie arhierească cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. paroh Ioan Galea a fost hirotesit întru sachelar iar P. C. Pr. paroh Nicolae Buta întru iconom. Au fost acordate acte de apreciere Consiliilor parohiale de aici.

● **8 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală, rostind cuvânt de învăţătură şi deschizând Zilele Spiritualităţii Româneşti organizate de ASCOR Sibiu.

● **10 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la Conferinţa susţinută de Dl. Sorin Dumitrescu în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **12 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, iar seara Vecernia în Catedrală.

● **13 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a noii biserici cu hramul „Izvorul Tămăduirii" din incinta Spitalului din Oraşul Victoria, jud. Braşov, şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. paroh Toma Dorin Năpar a fost hirotesit întru sachelar.
— În aceeaşi zi P. S. Sa a cercetat bisericile din Or. Victoria, precum şi biserica „Sf. Arhangheli" din Arpaşu de Jos, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a participat la Vecernia din Catedrală şi la Concertul de colinde al Reuniunii Corale din Sălişte, dirijată de Prof. Nicolae Suciu.

● **15—16 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

1. **PAROHIA FELDIOARA — Prot. Făgăraş**
2. **PAROHIA NUCET — Prot. Sibiu**
3. **Post diacon Catedrală, Sibiu — examen concurs**

Termen de concurs: 1 DECEMBRIE 1998 — 1 IANUARIE 1999.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie, 15 zile de la data numirii.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **3 NOIEMBRIE 1998, I. P. S. Sa Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a primit pe Pr. Prodea Vasile de la parohia „Sf. Nicolae", Braşov.
— A primit pe Pr. Sămărghiţan Mihai, de la parohia „Trei Brazi", Sibiu.

● **10 NOIEMBRIE 1998,** — Primeşte pe Dl. Tiberiu Costăchescu, fost prefect al Sibiului.

● **12 NOIEMBRIE 1998,** — Primeşte pe Mitropolitul **Panteleimon Radopoulos** al Salonicului, aflat la Sibiu cu ocazia decernării titlului de „Dr. Honoris Causa" al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Au fost de faţă: P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU şi Pr. prof. Dr. AUREL JIVI.

● **16 NOIEMBRIE 1998, — Î. P. S. Sa** a acordat un interviu D-lui colonel Dinu Ion, comandantul Cercului Militar Sibiu.

● **17 NOIEMBRIE 1998,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană, cu ocazia zilei de naştere, Permanenţa Consiliului Eparhial, Decanul şi profesori ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", protopopul Sibiului, preoţi şi diaconi, oferind o recepţie celor prezenţi.

● **19 NOIEMBRIE 1998,** — A primit pe Pr. Mitea Constantin, parohul bisericii „Iosefin" Sibiu, în legătură cu binecuvântarea bisericii.

● **24 NOIEMBRIE 1998** — A prezidat lucrările Permanenţei la Reşedinţa Mitropolitană.

Pr. VALENTIN SICOE
— secretar eparhial —

Omagiu Marelui Şaguna

— LA RĂŞINARI —

Localitate de munte, cu tradiţie ecumenică, care nu a cunoscut lupte fratricide între confesiunile creştine, Răşinarul şi-a serbat, duminică, 29 noiembrie 1998, înaintaşii.

După săvârşirea Sf. Liturghii, de către un sobor de preoţi, la Biserica din deal, s-a oficiat un parastas în memoria Marelui Mitropolit Andreiu baron de Şaguna, primul preşedinte al Asociaţiunii ASTRA. Apoi, în cuvinte alese, de înaltă simţire românească, au adus cinstire Mitropolitului Şaguna, Ion Solomon (preşedintele fundaţiei „Andrei Şaguna" din Sf. Gheorghe (Covasna), Virginia Hodorogea (secretar literar al Asoc. ASTRA), Alexandru Olteanu, subprefect (fiu al satului), Dumitru Acu (preşedintele Asoc. ASTRA), Mioara Bud (poetă). De un deosebit interes s-a bucurat rostirea părintelui Nicolae Jianu, parohul locului, fiind ascultat, în linişte, de credincioşii satului, de învăţători, de profesori, de copii, de tineret, dar şi de către oaspeţi (profesori universitari, medici, ingineri, profesori etc.) veniţi de la Sibiu ori din al e părţi, marea şi frumoasa biserică devenind neîncăpătoare. A participat şi o delegaţie de la Sf. Gheorghe (Covasna), având în frunte pe P.C. Cornel Bujoreanu, însoţit de jr. Ion Solomon.

În final, s-au depus coroane şi flori la mormântul celui ce a fost „începător în toate", iar ceremonialul s-a încheiat cu imnul „La mormântul Marelui Şaguna", pe versuri de Zaharia Boiu, muzica de Dimitrie Cunţan, cântat de către corul de copii, condus de N. Roman, dirijorul corului bisericesc din Răşinari.

Această manifestare omagială închinată mitropolitului Andreiu baron de Şaguna, a fost organizată de Parohia Ortodoxă Răşinari şi Despărţământul Răşinari al ASTREI.

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central Sibiu al ASTREI

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1999, este de 25 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 30 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Praznicul Naşterii Domnului, Anul Nou şi Bobotează ne oferă alesul prilej de a ne adresa cititorilor, colaboratorilor şi tuturor sprijinitorilor, pe plan moral şi material, ai muncii redacţionale şi de tipărire a „Telegrafului Român", cu urarea sinceră de sărbători fericite, sănătate şi bucurie în Duhul Sfânt.

LA MULŢI ANI!

Redacţia

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● P. C. Pr. Prof. Ioan Buga, **Calea Regelui,** Editura Sfântul Gheorghe Vechi, Bucureşti, 1998. E o foarte bună biografie a regelui Mihai al României.

«„Ne aflăm în sec. XI şi XII; Orientul şi Occidentul au rupt comuniunea: Occidentul îşi urmează dezvoltarea proprie, marcată de aceste trăsături care sunt specifice evului mediu latin: creşterea papalităţii şi triumful Scolasticii. Este vorba de o papalitate aşa cum se afirma ea, după reforma gregoriană, cu o teologie a papei „episcopus universalis", teologie sprijinită adesea pe texte ale unor False Decretalii, dacă nu ale papilor înşişi, cel puţin ale unor canonişti curialişti. Papalitatea însăşi, victorioasă asupra pretenţiilor Imperiului, prezidează o creştinătate în care cruciadele sunt una din activităţile reprezentative". (Yves Congar, L'Eglise une, sainte . . ., în Mysterium salutis vol. 15, Paris 1970, p. 13).

Secolul XVIII. „Din catolică ce era, burghezia lunecă spre păgânism, sub influenţa lui Voltaire şi a Enciclopediştilor. Războiul împotriva religiei catolice şi, în general, împotriva supranaturalului este deschis pe faţă de către Filozofi şi dus din umbră activ de către Lojile masonice. Dumnezeul credinţei este înlocuit cu Dumnezeul Raţiunii, Fiinţa supremă, Marele Arhitect al Universului . . . Libertinii care, cu câţiva ani mai înainte, erau încă o excepţie, se înmulţesc şi ajung să facă legea . . .

Contractul social, născut din voinţa tuturor, introduce în masă ideea democratică şi, în scurt timp, aceasta va cuprinde toate spiritele, sfârşind în Revoluţia franceză, ducând la căderea monarhiei şi la persecuţia religioasă". (M. S. Gillet, O. P. Elocinţa sacră, Paris 1943, p. 29).

Secolul XX-final. „Am folosit în câteva rânduri termenul de stat mafiot spre a caracteriza situaţia la care s-a ajuns după revoluţie, în România. Este, cred, necesar să explic de ce consider sintagma stat mafiot conformă cu realitatea în care trăim . . .

Tocmai această implicare a unor categorii foarte largi de oameni (care la urma urmei, nu au nici o vină pentru că sunt manipulaţi) în acceptarea unui mod de viaţă ce nu mai are nimic comun cu moralitatea elementară, este elementul esenţial de definire a unui stat mafiot". (Bogdan Ficeac, Statul mafiot, în România Liberă, mai 1998)».

Cartea se prezintă astfel încât e o clară apologie a regelui. Îşi mai aşteaptă cuminte cititorii.

* * *

● P. C. Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu, **Pomelnicul Sfintei Mânăstiri „Dintr-un Lemn",** Editura Almarom, 1998. E editarea Pomelnicului Mânăstirii „Dintr-un Lemn", iar în faţă are o relatare istorică despre mânăstire.

* * *

● Studentul Valeriu Gafencu, **„Sfântul Închisorilor din România".** Studiu, mărturii ale camarazilor de suferinţă şi corespondenţă. Coordonare şi cuvânt înainte de Nicolae Trifoiu, Editura Napoca-Star, Cluj, 1998.

Unii dintre cei pomeniţi în această carte, cei mai mulţi, au apucat zile ale libertăţii. Dar Valeriu Gafencu s-a prăpădit înainte de a avea norocul să se recunoască şi să fie recunoscut de cineva.

„Toţi românii ar trebui să trăiască superba solidaritate a celor prezenţi, comuniunea viilor cu morţii în spiritul versurilor lui Valeriu Gafencu, intens evocat în calitate de sfânt al închisorilor, laolaltă cu atâţia alţii:

«Te-ai dus şi ne-ai lăsat în urma Ta
Nădejdea revederii-n paradis,
Mereu vei fi cu noi, şi-om aştepta
Să ne-ntâlnim cu sufletul deschis.
Ne-ndemni pe cei ce-n viaţă am rămas:
Luptaţi, uniţi şi în acelaşi pas,
Ziditi lui Dumnezeu altare sfinte,
Păşiţi pe calea vieţii înainte!»

Este ceea ce supravieţuitorii numesc «aspectul duhovnicesc al închisorii Târgu Ocna», nu numai pentru nenumăratele viziuni creştine avute de deţinuţi, ci şi pentru gesturile lor simple, de o infinitezimală sfinţenie, prin care se ajutau să reziste sau să moară creştineşte". (Mitropolitul Nicolae Corneanu, Sfinţi şi martiri contemporani, în Jurnalul Literar, aprilie 1998).

* * *

● Ioana Constantin, traduce din limba germană cartea: **Aşa-zisul rău. Despre istoria naturală a agresiunii,** de Konrad Lorenz, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, 299 pg. Konrad Lorenz a trăit între 1903—1989. El a studiat medicina şi zoologia, mai târziu devenind profesor, director. În 1973 i s-a decernat premiul Nobel pentru medicină, şi fiziologie, şi numeroase distincţii internaţionale.

„Aşa-zisul rău este un text esenţial pentru cunoaşterea de sine a omului modern. Analizând agresiunea — definită ca instinct al animalului şi al omului de a lupta împotriva indivizilor din propria specie —, Konrad Lorenz reaminteşte originea instinctuală, inevitabil primitivă şi de aceea periculoasă, a actelor şi reacţiilor noastre.

Cartea fondatorului etologiei a făcut epocă. Agresiunea lorenziană a devenit un termen-cheie în antropologie, psihologie şi sociologie, a declanşat un val de publicaţii şi a iniţiat o utilă discuţie, perpetuată până în zilele noastre, asupra bazelor naturale ale existenţei umane".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU